

ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА
ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ТА ЕТНОЛОГІЇ
ім. М. Т. РИЛЬСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
НАУК УКРАЇНИ

ІНМЕТ

**РЕГІОНАЛЬНО-ЖАНРОВА
АНТОЛОГІЯ
УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО
ФОЛЬКЛОРУ**

Багатотомне видання

Київ: видавництво ІМФЕ
2021

Національна академія наук України
Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського

РЕГІОНАЛЬНО-ЖАНРОВА АНТОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ

НЕОБРЯДОВИЙ МУЗИЧНИЙ ФОЛЬКЛОР СЕРЕДНЬОЇ НАДДНІПРЯНЩИНИ

ТОМ III

Упорядкування
Валентини Пономаренко
Вступна стаття
Людмили Єфремової

Київ: видавництво ІМФЕ
2021

УДК 398.8:78+785.031.4](477.46/.53)(082.21)

Головний редактор – академік НАН України *Ганна Скрипник*

Упорядкування *Валентини Пономаренко*

Вступна стаття

доктора мистецтвознавства

Людмили Єфремової

Рецензенти:

Єфремова Л. О., доктор мистецтвознавства
Скаженик М. М., кандидат мистецтвознавства

*Рекомендовано до друку вченою радою
ІМФЕ ім. М. Т. Рильського
(протокол № 13 від 30. 11.2021р.)*

Регіонально-жанрова антологія українського музичного фольклору. Том III. Необрядовий музичний фольклор Середньої Наддніпрянщини / упоряд. В. М. Пономаренко, вступ. стаття Л. О. Єфремової ; голов. ред. Г. А. Скрипник. – ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. – Київ, 2021. – 440 с. : нот.

ISBN 978-966-02-8091-5 (загальний)

ISBN 978-966-02-9853-8 (том III)

Видання вміщує кращі зразки українського необрядового пісенного фольклору Середньої Наддніпрянщини, записані упродовж XIX – початку XXI ст. видатними композиторами, фольклористами та етномузикологами. Представлено найхарактерніші для цього регіону жанри і міфологеми як в сольному, так і в гуртовому виконанні.

Видання, підготовлене відділом етномузикології ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, адресовано фахівцям – етномузикологам, фольклористам, композиторам та широкому загалу поціновувачів українського пісенного фольклору.

ISBN 978-966-02-8091-5 (загальний)

ISBN 978-966-02-9853-8 (том III)

© ІМФЕ ім. М. Р. Рильського, 2021

Людмила Єфремова

Народні пісні Середньої Наддніпрянщини

Полтавщина, південно-східна Київщина, південно-західна Чернігівщина, Черкащина, північна Кіровоградщина та Дніпропетровщина, що локалізуються у середній течії Дніпра, складають значний за територією регіон Середньої Наддніпрянщини, який є непересічним осередком формування та розвитку визначної регіональної співочої традиції. Її пісенній культурі присвячені розвідки автора цих рядків¹, О. І. Мурзиної (одна із статей останньої була присвячена талановитій представниці сольного співу з Великобагачанського району Полтавської обл. М. С. Луценко², а друга – історичній розвідці та аналізу народнопісенної традиції Середньої Наддніпрянщини³), а також інших етномузикологів. У 2009 р. була опублікована збірка статей «Музичне краєзнавство Полтавщини: від витоків до сьогодення»⁴, у якій вперше систематизовано джерела з музичного краєзнавства від витоків до сьогодення. Побутування окремих обрядових жанрів на Полтавщині досліджувала Т. Сопілка, цілісного огляду та ґрунтовної публікації, присвяченій народній пісенності Середньої Наддніпрянщини досі не було.

¹Єфремова Людмила. Стиль народних пісень Подніпров'я. *Народна творчість та етнографія*, 2003. №№ 5-6. С. 27-33.

²Мурзина Олена. Сольна лірика Лівобережної Наддніпрянщини: питання методики аналізу. *Проблеми етномузикології*. Вип. 2. 2004. С. 210-239.

³Мурзина Олена. Середня Наддніпрянщина в історичному контексті формування традиції. *Проблеми етномузикології*. Вип. 9. 2013. С. 12-38.

⁴Музичне краєзнавство Полтавщини: від витоків до сьогодення / Укладачі: Лобач О. О., канд. пед. наук., доцент кафедри музики Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка; Халецька Л. Л., методист Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського. Полтава: ПОІППО, 2009.

З Наддніпрянщиною пов'язане життя і діяльність багатьох митців та громадських діячів минулого та сьогодення: композиторів, музикознавців, етнологів, кобзарів та лірників, музикантів, виконавців народних пісень, збирачів-фольклористів. Вона стала батьківщиною українських композиторів М. Лисенка, Л. Ревуцького, братів Г. та П. Майбород, В. Верменича, О. Білаша, творчість яких виростала на народнопісенному ґрунті. З Наддніпрянщини бере початок діяльність таких видатних музикантів, як В. Іконник, М. Микиша, М. Кондратюк, Д. Петриненко, Р. Кириченко та ін. Тут записували і опрацьовували перлини народного співу М. Лисенко, М. Максимович, В. Верховинець, Ф. Колеса, О. Сластіон, Є. Ліньова, Ф. Попадич, Я. Степовий, О. Кошиць, К. Стеценко, Д. Ревуцький та ін.

Середня Наддніпрянщина розташована у долині Дніпра від гирла Десни до кінця Дніпровських порогів. Здавна ці землі були густо заселені через рівнинний рельєф місцини, родючі чорноземи та повноводні ріки. Вона належить до тих історичних земель, які стали ядром формування української держави.

Основу економіки цих земель натепер складає сільське господарство (вирощування зернових, цукрового буряка, картоплі, овочів, плодкових дерев, а також тваринництво: вівчарство, конярство, птахівництво, бджільництво тощо), промисловість (паливна, харчова, машинобудування та чорна металургія). Край відомий своїми народними промыслами – килимарством, вишивками, обробкою деревини, гончарством, настінними розписами, різьбленням, ковальством, багатий на витвори усної народної творчості – народні пісні, інструментальну музику, народну прозу. Тут розквітала творчість відомих кобзарів та лірників: Остапа Вересая, Антона Скоби, Опанаса Сластіона, Івана Скубія, Михайла Крав-

ченка, Гната Гончаренка, Євгена Мавчана, Георгія Ткаченка.

Історія збирання народних пісень з мелодіями у Середній Наддніпрянщині нараховує вже понад півтора століття проте корпусу зібраного фольклорного матеріалу притаманна нерівномірність якості фіксацій мелодій та текстів пісень. В окремих випадках маємо справу з елементами обробки записів народних пісень (записи С. Липовця, Д. Онищенко та деякі інші).

Народні пісні краю фіксували такі видатні діячі культури та мистецтва, як М. Лисенко, М. Максимович, Марко Вовчок та Опанас Маркович⁵, Г. Верьовка, Д. Ревуцький, В. Верховинець, Ф. Попадич, Я. Степовий, О. Кошиць, відомі фольклористи К. Квітка, Ф. Колесса, А. Конощенко-Грабенко, В. Щепотьєв, Є. Лінєва⁶, М. Гайдай, В. Харків, А. Гуменюк, А. Омельченко, З. Василенко, О. Правдюк, Д. Лебединський, А. Лиходій, Л. Яценко, В. Дубравін та ін.

Класик української музики М. В. Лисенко (1842–1912), фольклорист, диригент, композитор, якого сучасники називали чарівником української пісні, народився у с. Гриньки, теперішнього Глобинського р-ну Полтавської обл., де на вакаціях записував народні пісні, зокрема колядки та щедрівки, а також пісні інших жанрів. Він збирав українські народні пісні упродовж всього життя, багато з яких стали основою його оригінальних творів, вкрапленням у музично-драматичну тканину опер та фортепіанних творів. Зібрані особисто композитором та надіслані йому іншими збирачами пісні отримали нове життя у вигляді обробок (близько 600 аранжувань) та опубліковані у численних збірках народних пісень. 1990 р. вийшла перша частина збірки “Українські пісні в записах М. В. Лисенка”⁷,

⁵Фольклорні записи Марка Вовчка та Опанаса Марковича / атрибуція автографів, упоряд., передмова та прим. О. І. Дея. Київ: Наук. думка, 1983. С. 82.

⁶Лінєва Е. Опыт записи фонографом украинских народных песен. Москва, 1905; ²Київ, 1991. С. 29.

⁷Українські народні пісні в записах М. В. Лисенка. Ч. 1 / упоряд., вст. стаття та прим. Єфремової Л. О. Київ: Муз. Україна, 1990.

що містила досі неопубліковані та архівні матеріали, зібрані композитором.

Із М. Лисенком тісно співпрацював фольклорист А. М. Конощенко-Грабенко (1857–1932), який першу збірку у власному упорядкуванні, присвятив “Славному українському кобзареві Миколі Віталієвичу Лисенкові”. На берегах Дніпра він записав чимало народних пісень, частину яких було опубліковано у випусках “Українські пісні з нотами”⁸.

1903 р. у селах Лубенського, Миргородського, Хорольського, Кременчуцького повітів на фонограф записувала народні пісні відома фольклористка Є. Е. Лінєва (1853–1919), опублікувавши їх у збірках «Великорусские песни» (1904) та “Опыт записи фонографом украинских народных песен” із додатком нот (1905)⁹, перевидана 1991 р.

Своє творче життя присвятив Полтавщині мистецтвознавець-маляр, етнограф-фольклорист, бандурист О. Г. Сластіон (1855–1933). Він досліджував творчість Т. Г. Шевченка, українське козацтво, збирав фольклорний матеріал, записував на фонограф спів та гру кобзарів, сам виконував думи. Його записи майстерно розшифровані фольклористом, музикознавцем та композитором Ф. М. Колессою (1871–1947) та опубліковані у 13-у та 14-у томах «Матеріалів до української етнології» (1913). Сам Ф. Колесса також приїздив до Полтави і записував думи та пісні від бандуристів краю.

Значний внесок у музичну етнографію Середньої Наддніпрянщини зробив К. В. Квітка (1880–1953), який записував народні пісні з теперішніх Гадяцького, Лохвицького, Лубенського, Миргородського, Пирятинського та Полтавського районів. Майже всі його записи увійшли до збірки “Українські народні мелодії”¹⁰, перевидану А. І. Іваницьким

⁸Конощенко А. Українські пісні. З нотами. I сотня. Одеса: Типограф. Е. І. Фесенко, 1900; Конощенко А. Українські пісні. З нотами. II сотня. Зібрав Андрій Конощенко. Одеса: Видано коштом друк. Е. І. Фесенко. 1909; Конощенко А. Українські пісні. З нотами. III сотня. Київ: Вік, Б. р.

⁹Лінєва Е. Опыт записи фонографом украинских народных песен.

¹⁰Квітка К. Українські народні мелодії. Зібрав Климент Квітка. ЕЗ, т. II. Київ: Слово, 1922.

2005 р.¹¹ Це зразки дитячих та календарно-обрядових, весільних пісень, балади та необрядова лірика з Гадяча, сіл Губське, Сліпорідських Хуторів (тих, що стоять на річці Сліпорід), Терни, Хатки, Бобрик, Березова Лука, Мала Перещепина та ін.

Значний внесок у збирання та досліджування народнопісенної творчості Полтавщини зробив педагог, громадській діяч, фольклорист, диригент і композитор Ф. М. Попадич (1877–1943), автор опер, вокальних та камерних творів, обробок народних пісень. Він народився у с. Великі Будища Полтавського повіту (нині Диканьського району), співав у церковному хорі Полтави, вчився у музичному училищі Ахшарумова, керував хоровою капелою “Боян”, викладав музику та співи у Полтавському інституті та гімназіях, керував Полтавською хоровою капелою, видав збірку обробок народних пісень, присвячену М. Лисенкові, був одним з організаторів музичного товариства ім. М. Леонтовича, керував Полтавською капелою бандуристів, викладав та очолював музичне училище Полтави.

Народнопісенну творчість Середньої Наддніпрянщини досліджував музикознавець, фольклорист, літературознавець та визначний музичний діяч Д. М. Ревуцький (1881–1941), брат композитора Л. М. Ревуцького, який народився у с. Іржавець Прилуцького повіту на Полтавщині (нині Ічнянський р-н Чернігівської області). Більшість його записів була опублікована у трьох випусках пісенника “Золоті ключі”¹².

У 20-і роки ХХ ст. в Україні була активізована робота по збиранню й дослідженню української народної творчості, укладені відповідні програми. Фольклорні матеріали збирали різні фольклористи та аматори народного мистецтва, такі як С. Липовець, А. Лиходій, Д. Онищенко, І. Ребро, М. Сапко,

¹¹Квітка К. Українські народні мелодії. Ч. 1. Збірник / упоряд. та ред. А. Іваницького. Київ, 2005.

¹²Золоті ключі. Пісенник / упоряд. Д. М. Ревуцький. Вип. 1. Київ: Мистецтво, 1965; Золоті ключі. Пісенник / упоряд. Д. М. Ревуцький. Вип. 2. Київ: Мистецтво, 1965; Золоті ключі. Пісенник / упоряд. Д. М. Ревуцький. Вип. 3. Київ: Мистецтво, 1965.

Д. Ярошенко та ін. У цей період було зафіксовано значну кількість фольклорних творів з мелодіями. Серед тогочасних активних збирачів народнопісенної творчості Полтавщини були С. Липовець та Д. Онищенко. Ними обстежено чимало сіл, зокрема с. Біленченківка Гадяцького (С. Липовець) та с. Вовчик Лубенського (Д. Онищенко) р-в. Репертуар виконавців цих сіл було вичерпно зафіксовано записувачами, щоправда, з елементами обробки, що засвідчує існування багатьох записів у двох варіантах, які часом досить істотно відрізняються. Чимало зразків місцевого фольклору від Євламπίї Ребро з с. Федорівка Диканьського р-ну записав І. Ребро. На півдні Полтавщини працював також фольклорист Ф. Самокиш.

Михайло Петрович Гайдай (1878–1965), будучи співробітником Кабінету музичної етнографії ВУАН, провадив активну збирацьку роботу, зокрема, чимало записів зробив і на теренах Середньої Наддніпрянщини. Частина з них опублікував його син М. М. Гайдай у збірці “Українські народні пісні в записах Михайла Гайдая”¹³. Нотації М. П. Гайдая мають неперехідну наукову та естетичну цінність, оскільки були зроблені надзвичайно скрупульозно, на високому фаховому рівні, із зазначенням всіх тонкощів наддніпрянської орнаментики, чудового багатоголосного співу, детальними вказівками на варіативність у мелодії. М. П. Гайдай має впізнавану манеру нотації. Особливою поетичністю відрізняються його наддніпрянські записи необрядової лірики з розвиненим багатоголоссям, міжстрофними зачинами та серединними словоперериваннями.

Позаштатний науковий співробітник Кабінету музичної етнографії ВУАН В. Й. Харків (1900–1974) 1934 р. здійснив кілька експедиційних виїздів у села Середньої Наддніпрянщини, залишивши детальні нотні транскрипції.

Неоціненний внесок у музичну етнографію Полтавщини зробив видатний фольклорист, мистецтвознавець, етнограф-архівіст, перекла-

¹³Українські народні пісні в записах Михайла Гайдая / голов. ред. Г. А. Скрипник; наук. ред. і упоряд. М. М. Гайдай. НАНУ ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2010.

дач, поет, композитор, педагог В. О. Щепотьєв (1880–1937). Він народився у передмісті Полтави у сім'ї дрібного урядовця, закінчив Полтавську духовну семінарію¹⁴, упродовж 1904–1917 рр. викладав у Полтавській єпархіяльній дівочій школі та музичному училищі. У 1917–1926 рр. В. Щепотьєв – викладач, згодом ректор Полтавського історико-філологічного факультету Харківського університету та Інституту народної освіти. У 1929 р. В. Щепотьєва заарештували у зв'язку зі справою “Союза визволення України” та відправили на три роки у заслання до Сибіру, де він працював педагогом і продовжував фіксувати народні пісні з Полтавщини у Баландинському районі Аткарського округу від земляків у засланні. Він записував і такі пісні, що виконувалися «покрученою» мовою, якими, на його думку, нехтувати було неможливо. 1934 р. В. Щепотьєв вийшов на пенсію і жив у с. Веприк Гадяцького р-ну на Полтавщині. 1937 р. фольклориста було заарештовано і страчено, 1958 р. реабілітовано посмертно.

Упродовж життя фольклорист не припиняв збирання та опрацювання зразків пісенного фольклору Полтавщини. Наслідком цієї діяльності стало видання 1915 р.¹⁵, що містило 67 обрядових та побутових пісень з нотами. Пізніше записи В. Щепотьєва було опубліковано у численних фольклорних виданнях, зокрема й у багатотомному серійному виданні “Українська народна творчість”. Але залишилося ще чимало неопублікованих зразків народних пісень з рукописної спадщини фольклориста, які зберігаються у Наукових архівних фондах рукописів та фонозаписів ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. Більшість із них увійшли до збірки “Народні пісні Полтавщини”¹⁶.

Народні пісні з Середньої Наддніпряни записував також видатний український

¹⁴Гринь Ю. Народна пісня Полтавщини у науковій спадщині Володимира Щепотьєва. *Музичне краєзнавство Полтавщини*. С. 118.

¹⁵Щепотьєв В. Народныя пѣсни, записанныя въ Полтавской губерніи (съ нотами). Полтава, 1915.

¹⁶Народні пісні Полтавщини: з колекції збирачів фольклору / упоряд. та вступні пісні Л. Єфремової; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ: Логос, 2016.

композитор, диригент, професор Київської консерваторії Г. Г. Верьовка (1895–1964), на фонограф їх фіксували фольклористи М. Береговський та Т. Ф. Онопа. Педагог, диригент, фольклорист, композитор М. А. Фісун, який зібрав та упорядкував понад 600 народних пісень, передавши їх 1937 та 1976 рр. до Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН України. Деякі з його записів опубліковано у журналі “Народна творчість та етнографія” та інших виданнях.

У с. Пелехівщина Глобинського р-ну народилися видатні українські композитори, брати Майбороди – Георгій Іларіонович (1913–1992) та Платон Іларіонович (1918–1989). Обидва закінчили Київську консерваторію по класу композиції у Л. М. Ревуцького, створили ряд опер, симфонічних та вокально-хорових творів, обробок народних пісень, які записували у рідному селі та інших населених пунктах Полтавщини. П. І. Майборода (мелодії) разом з О. Т. Бандурко (тексти) 1938 р. записали значну кількість народних пісень у Кременчуці від робітників та студентів, більшість з яких опубліковано¹⁷. Г. І. Майборода записував народні пісні від гуртів, дуетів та окремих виконавців за будь-якої okazji, часом, у дорозі.

У роки II Світової війни та у повоєнні роки фольклористи продовжували фіксувати народні пісні Середньої Наддніпряни. До таких ентузіастів належав А. Д. Шмиговський. Він записував народні пісні часто принагідно: у Києві від автентичних виконавців, випадкових та вторинних виконавців, представників інтелігенції, переважно вчителів, тощо.

У 1951–1952 роках на Полтавщину були здійснені фольклорні експедиції ІМФЕ, учасники яких обстежили села Василівка, Гарбузівка, Перегонівка та Красне Кобеляцького, Веприк Гадяцького, Сулима та Гоголівка Шишацького, Диканька Диканьського районів. Транскрипції записів були майстерно зроблені Л. І. Яценком, Л. А. Бильчинським та ін. Ці записи майже повністю опубліко-

¹⁷Українські народні пісні в записах Платона Майбороди / упоряд., вступ. стаття і примітки О. А. Правдюка. Київ: Муз. Україна, 1986.

вані у збірці “Українське народне багатоголосся”¹⁸.

1972 року у селах Гадяцького району та в Миргороді народні пісні записували О. А. Правдюк (1926–1994) (мелодії) та А. Л. Іоаніді (тексти). Серед записаних фольклористами пісень є рідкісні колядки та щедрівки, веснянки, петрівчані та купальські, весільні пісні з характерним триголоссям (нижні голоси в терцію та виводчиця), балади, необрядова лірика з ознаками наддніпрянського протяжного багатоголосся, внутрішньоскладовими розспівами, словоперериваннями тощо, соціально-побутові балади, жартівливі пісні та романси.

У 1975 та 1978 рр. О. А. Правдюк здійснив експедиційні виїзди і записав чимало пісень зразків у с. Гаркушинці Миргородського р-ну. При транскрибуванні фольклорних творів свої транскрипції вчений доповнював детальними паспортами, намагався точно відтворити в них мовні особливості, висоту співу, примхливу ритміку, багатоголосне виконання, докладно виписував варіаційні зміни.

У 1984 р. за дорученням відділу фольклористики ІМФЕ у с. Гоголеве Шишацького р-ну народні пісні записувала О. Ю. Чебанюк. Деякі з них були опубліковані у збірці “Народні пісні в записах Миколи Гоголя”¹⁹, решта, транскрибовані упорядником цієї збірки, зберігались у архівах Інституту.

На Полтавщині також активно записували народні пісні співробітники та студенти Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнографії Національної музичної академії України ім. П. Чайковського (ПНДЛМЕ НМАУ), а також співробітники ІМФЕ ім. М. Т. Рильського.

У серпні 2014 р. було здійснено експедиційний виїзд упорядника цієї збірки та аспірантки Олени Яринчиної до Гребінківського р-ну

Полтавської обл., досі мало дослідженого фольклористами. За чотири дні вдалося записати понад дві з половиною сотні пісень у смт Гребінка, селах Тарасівка, Мар’янівка, Короваї та Сліпорід-Іванівка.

Більшість фольклористів у своїх записах намагалися зберегти не тільки музичну самобутність пісень Середньої Наддніпрянщини, а й мовні особливості давніх обрядових та необрядових жанрів фольклору. У багатьох записах (М. П. Гайдая, В. Й. Харкова та ін.) спостерігаємо прагнення максимально точно відтворити лексику та фонетику текстів пісень. До них належить мовна транскрипція голосних у словах *малака* замість *молока*, *коти* замість *коте*; *баяре* замість *бояри*, локальні зміни серединного або кінцевого голосного [и] на [і] у дієслівних формах (неозначені та особові форми) та словах інших граматичних класів (іменників): *навчівся*, *вчили* замість *навчився*, *вчили*; *спатонькі* замість *спатоньки*, *мішку* замість *мишку*; *грошикі* замість *грошки*, *цяцькі* замість *цяцьки*.

У записах народних пісень краю також спостерігаємо варіювання та зближення вимови звуків [и] та [е] (*дівчина* – *дівчена*, *бубличком* – *бублечком*, *заволочимо* – *заволочемо*, *сиди* – *седи*, [і] та [е] (*сінечках* – *сєнечках*, *світлиці* – *свєтлице*), [і] та [е] (*ніхто* – *нехто*, *свічі* – *свечи*), [о] та [у] (*тубі*, *гудуй*; *буюся*; *гулубки*), [і] та [у] (*гурку*), які бувають явними або прихованими, котрі важко розрізнити на слух. Деякі пісні рясніють такими замінами. У наддніпрянському співі часто [и] виразно змінюється на [і] і навпаки: *ирже*, *братіку*, *чотири*, *городяночкі*, *хуторяночкі*. Дифтонги зустрічаються рідко.

Частка “й” у поєднанні з початковими голосними часто спричиняє їхнє йотування: *йорла*, *йопізнився*, *йомивається*, *йотець*, *йувіходить*. Виконавці народних пісень часто вживають йотований дифтонг *йу*, *ї=йі* та *йа*.

Основною ознакою місцевої вимови, зокрема й у народних піснях є пом’якшення звука “л”, яке записувачі іноді позначають у фонетичному оформленні слів: *гільку*, *гільки*, *гільці*, *горільці*, *сопільку*, або інших приголосних: *базарь*, *віконья*. Деякі слова вжито

¹⁸Українське народне багатоголосся. Збірник пісень / упоряд. Василенко З., Гордійчук М., Гуменюк А., Правдюк О., Яценко Л. Заг. ред. М. Гордійчука. Київ: Держ. вид-во «Мистецтво», 1963.

¹⁹Народні пісні в записах Миколи Гоголя / упоряд., післямова і приміт. О. І. Дея. Київ: Муз. Україна, 1985.

у діалектно зміненому або зіпсованому вигляді: *ослоньки – гусоньки, жавдари – жандарми, меручками – марочками, кольоска – коляска, сіжала – сиділа, сімня – сім'я, хвабрії – хоробрі, охвицери – офіцери* тощо.

У обрядових, рідше необрядових піснях зустрічаємо застарілі слова: *рожество, шельюжечки, жона, письомце, древо, ружжо, челядь, челядиночку, кукібниця, довітниця, хвалетори, шаркая, привбогать*. У християнських колядках спостерігаємо елементи старослов'янської церковної лексики. Іноді трапляються русизми: *не придьом совсем, вона плохо зробила, збїрай красних дєвушок, смотрять*. Часом зміну слів вимагала ритміка пісенного віршування – подовження слова: *з'єденятьса* або скорочення: *ополон, стремна, хтіла, мні, дівчатьми*. Іноді при співі “зайву” голосну на початку слова скорочують, при транскрибуванні замінюючи її апострофом: *'дчиню, 'бмивати, 'дного, 'ддавати, 'д бережка, 'д* (замість *од*). Із пізнішої лексики у піснях фігурує *парова машина, шарлатан, дохтар – доктор, острог, пістолети, аптека, руб* тощо.

Для протяжного стилю наддніпрянського співу характерні різні утворення на рівні слова, пісенного рядка та пісенної строфи. На рівні слів це розспівування окремих складів, додавання голосної до приголосного звука, якщо він припадає на окрему мелодико-ритмічну одиницю: *ве-чі-р(у), од(у)на, ростуть(і), об-сій(е), на-с(у), да-єш(у)*.

Розспівування голосних звуків вербально-го тексту відбувається тоді, коли на один звук припадає два або більше звуків мелодії. Іноді це розспівування відбувається недиференційовано, коли чуємо лише один звук, іноді – диференційовано, коли звук виразно повторюється: *зо-зу-ле-е-ень-ка, йде-е, до-щі-ік, схо-ті-і-ла, бе-ре-е-е-за*, навіть до втрати значення слова – *сво-(у)-(о)-(о)-(о)=свою*. Часто ці голосні звуки супроводжуються характерними для того чи іншого складу приголосними: *по-ло-(го)-ви-на, мо-(го)-я, цьо-(го)-го, го-лу-бе-(ге)ць, ло-(го)-бо-(го)-до-ю, зе-ле-ні-(гі)-ють, до-ли-(гі)-(гі)-ну ж(у), ча-(га)-си-(гі)-ну*, а іноді й новими лексичними утвореннями: *по-дру-же-(у)нь-ки, по п(у)-ра-(га)-(га)-вді ж(у), в'ю-(го)-(го)-(го)-(го)-(го)-(го)-(го)-тьса*. Іноді розспівуються навіть

приголосні, позначені у нотаціях окремим звуком. Додавання голосних до приголосних записувачі та транскриптори не завжди відзначають у окремо виписаному вербальному тексті, зате досить часто це явище можна зустріти у підтекстівках мелодій.

Важливим засобом наддніпрянського протяжного розспівування вербальних текстів пісень є словопереривання різних типів. Найпоширеніше – в кінці строфи. Прикінцеві словопереривання виникли через ретушування або повне скорочення останнього ненаголошеного складу. Кінцеве словопереривання притаманне майже всім весільним пісням. Іноді дієслова третьої особи можуть мати скорочену форму (*люби, приголуби*) або у неозначеній формі скорочуються через специфічну граматичну спонукальну форму із закінченням “it”: *покладіт, постановіт, ідіт* або *розпусіти*.

У багатьох піснях, переважно необрядових, зустрічаємо серединне (в середині слова) переривання у безпосередній близькості (*зго... зготувати, от... отця; моло... молода дівчи... дівчинонька*) та на відстані (*дя... да ди-(і)-на; не... ох не згодиться; Йу світлице голосок і... голосок іде; блу... та блукає; бо я ще...бо я ще не спав*). В окремих випадках таке словопереривання притаманне усім строфам пісні, хоча й не завжди виписане у всіх строфах.

Для протяжного пісенного стилю також притаманне широке вживання додаткових стартових (на початку строфи, рядка “ой”, “ой да”, “ох і”, “та”, “ох і та”, “да”, “а”, “й”, “гей, да гей”, “да гей, гей”, “та гей” у більшості пісень) та таких же вставних слів в кінці або в середині рядка (“ж”, “жи”). Специфічним засобом протяжності є також повторення низки окремих слів та словосполучень у строфі (*Повечеряю сама, я сама, ой да я сама, ой коли милого, ой да нема; ой да ой да... да й*). Іноді протяжні пісні навіть справляють враження переобтяження вставними словами та словообривами.

На рівні пісенної строфи однією з ознак протяжного стилю є засіб *конкатенації* – міжстрофного зачину, починаючи переважно з другої строфи, коли останній рядок попередньої строфи повторюється соло на початку наступної точно або зі змінами у вербаль-

ному тексті та завжди видозміненому – у музичному (будова abc:c₁def..., коли перша строфа зазвичай трисегментна, а кожна наступна чотирисегментна за рахунок додавання катену). Конкатенація мало притаманна обрядовим жанрам, за винятком християнських колядок та протяжних купальських пісень. Натомість її часто зустрічаємо у баладах, соціально-побутових піснях та особливо часто у побутовій необрядовій ліриці. Зустрічаємо також рідкісні зразки розширеної (з двох сегментів або рядків) та серединної конкатенації (всередині строфи).

Для строфіки коліскових пісень, колядок, щедрівок та купальських пісень притаманні завершальні рефрени. У колісанках це беззмістовні прикінцеві заколисуючі інтонації “А-а-а”, “Е-е-е”. Для колядок та щедрівок притаманні строфічні коротші рефрени “Святий вечір”, “Щедрий вечір, добрий вечір!” або довші “Щедрий вечір, добрий вечір добрим людям на здоров’я”, “Радуйся... ой радуйся, земле, Син Божий народився!” або “Розвився рай... Розвився рай у пана цього в домі його”. У північних районах, близьких до Полісся, трапляються обрядові пісні із прикінцевим вигуком “Гу!”, “І!”, “У!”.

Для особливого типу купальських пісень притаманні початкові (вони ж і прикінцеві) рефрени “Купайла на Йвана!”, “Івасю, Йвашечку!”. Для чумацьких пісень характерні заплачки: “Гей, гей!”. У багатьох піснях, особливо жартівливого змісту, наявні серединні рефрени у строфах будови ab:rb перед повторенням другого рядка строфи: “Ох ну! Сюди ну!”, “Йу-ва, йу-ва, ох, ох, ох” та ін., а також розгорнуті приспівні композиції. Цей прийом характерний також для балад, у яких трагічний сюжет відтінюється жартівливо-танцювальним серединним рефреном (“Гей, гей, ой да люлі”, “вой да”, “гей, гей, о-хо-хо”, “Гей, гей, гей, гей”, “Пер-вра-ра-ра”, “Та гей, гей! Йо-хо-хо!”), а також для соціально-побутової лірики (“Гей, горе, не біда”, “Йохо, йохо-хо-хо”, “Гей, гей, о-ха-ха-ха”). Окремі слова співаки виділяють та обігрують, повторюючи для посилення оспіваної емоції. У необрядовій ліриці та жартівливих піснях зустрічаємо короткі, менші за розміром, ніж строфа; такі, що дорівнюють строфі або розгорнуті, більші за строфу, приспиви. Іноді роль при-

співу відіграє завершальна, дещо змінювана частина строфи або повторюваний вигук.

У необрядових пісенних фольклорних творах другу половину кожної чотирирядкової (п’ятирядкової) строфи часто повторюють точно або з варіюванням, особливо у кадансових ділянках строф. Іноді повторюється кожен рядок строфи або останній рядок трисегментної строфи, перетворюючи її на чотирисегментну. Крім того, часто зустрічаємо повторення другої половини попередньої строфи як першу половину наступної, яке утворює ланцюгове зчеплення строф, надаючи виконанню неспішності епічного співу. Також часто відбувається повтор першої половини строфи у незмінному чи видозміненому вигляді або тільки перший рядок чотирисегментної строфи.

Відповідно до будови пісенних строф може бути повторене окреме слово, його частина або ціле словосполучення у розширеному додатковими словами вигляді. Поліфонічності звучанню надають послідовні фрагментарні повтори одного словосполучення у різних голосах багатоголосного співу: *та й у... та й упала додолу, туман... та туман, бережок* у другому голосі, *ой* у першому або накладання закінчення співу у одному голосі та початок у іншому.

Для пісень, також переважно жартівливого змісту, характерні засоби кумуляції або ланцюгового повторення однієї й тієї ж ситуації зі щоразу новим змістом. У купальських піснях – перерахування пар закоханих, у баладах та жартівливих піснях – діалогічних блоків або подібних сюжетних ситуацій.

Народні пісні Середньої Наддніпряниці, вміщені до цього видання, дають поштовх до розвитку наукової думки, належать до безцінного скарбу народнопісенної творчості України, є живими свідками історії народу краю.

Коліскові пісні та дитячі речитативи

Більшість опублікованих зразків коліскових пісень Середньої Наддніпряниці вміщено у томі “Дитячий фольклор”²⁰ серії “Ук-

²⁰ Дитячий фольклор. Коліскові пісні та забавлянки / упоряд., прим. Г. В. Довженок. Нот. матеріал підготувала К. М. Луганська. Київ: Наук. думка, 1984.

раїнська народна творчість”. Серед них кілька десятків записів колісанок з мелодіями. Звукозаписи коліскових співів краю містять диски серій “Традиційна музична культура України” (“Коліскові”, записи М. Хая, Є. Єфремова, Г. Коропніченко, С. Копил, Д. Лебединського, Т. Сопілки) та “Українська традиційна музика» ” : “Полтавщина”, записи М. Хая, Г. Коропніченко з с. Панасівка Миргородського р-ну).

Коліскові пісні з мелодіями на теренах Середньої Наддніпрянщини записували В. Щепотьєв²¹, М. П. Гайдай, К. В. Квітка та деякі інші фольклористи.

У частотному каталозі українського пісенного фольклору автором цих рядків виокремлено давні загальнопоширені, східні та західні коліскові пісні²². У Наддніпрянщині побутують переважно східні колісанки.

Незважаючи на географічну та культурну близькість Чернігівщини та Полтавщини, репертуар співів при колісці має певні відміни. В обох областях розповсюджені коліскові пісні “Ой ну, люлі, люлі” (ДС-КС-05²³, налетіли гулі, стали думати, чим дитину годувати) та “Котику сіренькій” (ДС-КС-07, у якій kota просять не ходити по хаті, не будити дитяти).

Як і на Чернігівщині, на Полтавщині найпоширеніші коліскові пісні про kota. Ю. Гринь у статті “Пісня Полтавщини у науковій спадщині” писала: “У народі по відношенню до коліскових ще й зараз вживають таких дієслівних форм, як: «співати при колісці» або «співати kota». Вислів «співати kota» виник зі звичаю, коли у нову коліску клали kota, гойдали його і наспівували коліскової пісні, а після цього ритуалу клали до коліски дитину і співали їй, доки вона не засинала”²⁴.

На Чернігівщині розповсюджена коліскова пісня “Пішла киця по водицю”

²¹Щепотьєв В. Народня пїсни, записання въ Полтавской губерні (съ нотами). Полтава, 1915.

²²Єфремова Л. О. Частотний каталог українського пісенного фольклору. В трьох частинах. Ч. 1. Опис. Київ: Наук. думка, 2009. С. 24-42.

²³Коди подано за частотним каталогом: Єфремова Л. О. Частотний каталог українського пісенного фольклору. В трьох частинах. Ч. 3. Покажчики. Київ : Наук. думка, 2011. С. 11-56.

(ДС-КС-14)²⁵. У ній йдеться про те, що киця втопилася у криниці, а котик прийшов її рятувати. Натомість на Полтавщині її записи досить рідкісні. Водночас, на Полтавщині поширені варіанти інших коліскових пісень про kota (ДС-КС-12, коту задають роботу) та “Ой ну, ну, ну, коточок” (ДС-КС-13, котазлодюжку або двох котів вчать не красти, а робити). Але найбільшу кількість зафіксованих варіантів з мелодіями тут має колісанка “А-а, коте, кот” (ДС-КС-15, у ній kota попереджають не лізти на колодку, бо заб’є голову)²⁶. На Чернігівщині є тільки поодинокі записи цієї пісні.

“Спів над коліскою впливає на дитину мелодією, тембром, розміреною ритмікою. Усі коліскові пісні виконуються у повільному темпі на піано... заколисуючи дитину і співаючи їй коліскової, жінка в колишній селянській родині одночасно пряла, вишивала, тощо... Наспів складається з коротких, повторюваних точно або варіантно поспівок...”²⁷.

Як і в інших регіонах, коліскові пісні Середньої Наддніпрянщини мають переважно строфічну будову. Часто це проста двосегментна (дворядкова) строфа. З мелодичного боку коліскові пісні краю засновані на повторенні однієї, переважно висхідно-низхідного руху, або частіше двох поспівок-формул (одна – висхідно-низхідна, нестійка, друга – кадансуюча низхідна), що часто розпочинаються

²⁴Музичне краєзнавство Полтавщини: від витоків до сьогодення / укладачі: Лобач О. О., канд. пед. наук., доцент кафедри музики Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка; Халецька Л. Л., методист Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського. Полтава: ПОІППО, 2009. С. 122.

²⁵Народні пісні Чернігівщини (з колекцій збирачів фольклору) / упоряд. та вступ. статті Л. О. Єфремової. НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ : Наук. думка, 2015. С. 33.

²⁶Дитячий фольклор. С. 271, № 794; С. 276, № 811; Дитинство і народна культура Слобожанщини : Матеріали фольклорно-етнографічних експедицій 2000 років / упоряд. В. М. Осадча. Харківський обласний центр народної творчості. Харків: Регіон-інформ, 2000. С. 95, № 8; С. 102, № 22; С. 104, № 26; С. 106, № 30.

²⁷Гринь Ю. Пісня Полтавщини у науковій спадщині. *Музичне краєзнавство Полтавщини*. С. 122.

з субкварти й охоплюють діапазон малої терції (звукоряд d-g-a-b). Особливої емоційної щемливості надає зіставлення ладово стійкої початкової інтонації на щаблях 5-7-I-II та ладово нестійкої наступної із використанням третього мінорного щабля III-II. Іноді захоплюється також і субсекунда (звукоряд d-fis-g-a-b).

Деякі колискові мають складнішу мелодику, часом з альтерацією окремих щаблів та ширшим діапазоном інтонування (мінорний пентахорд з субквартою (d-g-a-b-c¹-d¹).

У колисковій пісенності Середньої Наддніпряни можна зустріти надзвичайно цікаве явище – зіставлення двох контрастних інтонацій у різних тональностях на відстані секунди h і c, з чергування яких складається пісня, (наш запис з с. Короваї Гребінківського району). При цьому таке зіставлення звучить надзвичайно природно. Явище політональності у колискових піснях, і взагалі, цілком неординарне у народній пісенності. Зафіксовано також випадок послідовних короткочасних серединно-тональних зіставлень, як у піснях “Е-е, котку-рябку” та “Гойда, гойда, гойда” (с. Панасівка Миргородського району).

Більшість колисанок краю на завершення мають рефреноподібне утворення, що складається з кількох низхідних прикінцевих заколисуючих інтонацій “А-а-а!” або “Е-е!” у межах малої секунди на III-II щаблях, великої на II-I щаблях або малої терції з прикінцевим вигуком на горішній квінті, який іноді важко визначити інтонаційно. Ці утворення можуть як закінчувати цілу пісню, так і окремі строфи. Окремі зразки мають також короткий заспів на звуках “А-а” або “Е-е” або зачин “Люлі, люлі”.

Дитячі забавлянки з Середньої Наддніпряни знаходимо у збірках К. В. Квітки “Українські народні мелодії”²⁸ та “Дитячі пісні та речитативи”²⁹ (з передруками записів

²⁸Квітка К. Українські народні мелодії. Зібрав Климент Квітка. ЕЗ. Т. II. Київ: Слово, 1922. С. 108, № 335; С. 118, №№ 367-368; С. 127, № 395; С. 186, № 590.

²⁹Дитячі пісні та речитативи / упоряд.: Г. В. Довженок, К. М. Луганська. Київ: Наукова думка, 1991. С. 39, № 6; С. 42, № 15; С. 43, № 19; С. 377, № 1237.

К. Квітки). До забавлянок, виконуваних дорослими дітям, належить пісеньки з початковими словами, що супроводжують гойдання дитини, “Гойда, гойдарі” або “Гойда, гойда, гойда”. Чукикання (підкидання) дитини супроводжують пісеньки-чукикалки “Ой че-че” або “Ой чук, чук”.

Суто дитячі пісеньки з дитячого репертуару належать переважно до співаних речитативів. Одна з найпоширеніших – закличка дощику “Іди, іди, дощику” (ДС-КД-01) з рецитацією на одному звуці або розспівування вербального тексту за допомогою повторення поспівки-формули. Останнім часом діти все частіше як дитячі виконують пісні, засвоєні у школі (жартівливі та літературного походження).

Наявні записи дитячого фольклору з Полтавщини свідчать про розповсюдженість східних колисанок та дитячих пісеньок переважно у північних районах області, ближчих до Чернігівщини та Київщини.

Балади

Балади, записані у Середній Наддніпряни, були опубліковані у збірках: А. Конощенка “Українські народні пісні. З нотами” (1900, 1909), В. Щепотьєва “Народня пїсни, записання вь Полтавской губернії» (1915), К. Квітки “Українські народні мелодії”, 1922, (перевидання 2005), “Українське народне багатоголосся” (1963), “Народні пісні в записах в записах Миколи Гоголя” (1985), “Балади. Кохання та дошлюбні взаємини” (1987), “Балади. Родинно-побутові стосунки” (1988) та ін. Крім того, чимало записів й досі зберігається у державних та приватних архівах, зокрема у наукових архівних фондах рукописів та фонозаписів ІМФЕ.

Наддніпрянина за кількістю записів є справжнім осередком баладної творчості. Тут побували й зараз побутують більше ста десяти баладних сюжетів або окремих пісенних творів з їхніми варіантами. Систематизацію балад здійснено за частотним каталогом українського пісенного фольклору³⁰.

³⁰Єфремова Л. О. Частотний каталог українського пісенного фольклору. В трьох частинах. Ч. 1. Опис. Київ: Наук. думка, 2009; Ч. 3. Покажчики. Київ: Наук. думка, 2011.

Усі балади Наддніпрянського регіону мають строфічну будову. Тип баладної строфіки, ритміка та ладові особливості наспівів, фактура та особливості розспіву поетичних текстів лежать в основі стильових ознак баладної творчості.

Лівобережний та правобережний середньодніпровський народний спів поєднує найдавніші прояви фольклорної автентичності з могутньою природою протяжного багатоголосного співу середньої доби та новітніми нашаруваннями пізньої романсової лірики. “Давні архаїчні традиції обрядового співу, структурно констатовані у баладній строфіці, пізніше були певним чином розхитані протяжним стилем виконання необрядової лірики. Тому, в цілому, стійка силабіка баладної строфіки часом ставала змінною, а часом і зовсім невизначеною”³¹. Це можна спостерігати як у специфічних баладних творах, наприклад, у пісні “Чоловік жінку б’є, катує” (13-БР-05), так і у варіантах інших зразків баладної творчості, у яких іноді майже неможливо визначити складочислову основу строфи. Крім того структурні особливості, зокрема складочислення, можуть варіюватись як в межах одного твору, так і у різних варіантах однієї балади. У кожному конкретному випадку складочислова структура строфи визначалась за доміантними ознаками у вигляді повторюваності, за необхідності – відсікання вставних та пролонгуючих слів, за вже усталеними зразками.

За сюжетно-тематичними ознаками балади Середньої Наддніпрянщини в цілому близькі до баладного корпусу інших регіонів, але мають і свої особливості, що проявляється в стильових ознаках виконавства та архітектоніки строфіки пісенних зразків, а також в інтенсивності побутування баладних творів, порівняно з календарно-обрядовою пісенністю.

Як і у сусідніх регіонах, тут розповсюджені балади з трисегментною строфою ааб, в основі якої лежить семискладовик: 7+7+7. Ця ж ритмічна віршова структура утворює дво-сегментну баладну строфіку аб зі складочис-

ленням 7+7. Оскільки обидві структури зустрічаємо у варіантах тих самих балад, їх вважаємо різновидами одне одного. Ритмічне втілення семискладовика в музичних сегментах досить різноманітне, розхитане численними розспівами та вставними словами. Наспіві мають мінорний нахил ладу, притаманний переважно мелодраматичним сюжетам пісень.

Така строфіка притаманна варіантам балади “Ой ніч моя темная” (на Чернігівщині – “Осінь моя довгая”, 07-БР-03). У ній дружина шукає милого та знаходить його в могилі. Неспішна манера співу, численні повтори у тексті, тужлива розспівана мелодія, багатоголосна фактура виконання свідчить про часову приналежність твору до середньої доби розвитку баладної творчості.

Більшість з цих ознак знаходимо і у варіантах балад на сирітську тематику, надзвичайно поширених у регіоні. Це балади “Ой ходить журав по горі” (19-БР-03, батько з мачухою розганяють дітей, а потім просять їх повернутися додому) та “Щось у лісі гукає” (19-БР-04, сирота шукає матір, знаходить її могилу, просить неньку встати). Сюжетні лінії обох балад переплітаються між собою, що доводить їхню емоційну та сюжетно-тематичну близькість або й спорідненість, принаймні, у свідомості виконавців. Так, у баладі 19-БР-03 поєднано інципіт балади 19-БР-04 “Щось у лісі гукає”, оповідь про злу мачуху та дітей, що тікають з дому від неї, з таким же зверненням до батька, що й у баладі 19-БР-03. У баладі 19-БР-04 поєднано тип інципіту “Налетіли голуби” та інтродукцію з балади 19-БР-03.

Цікаво, що варіанти балади 19-БР-03, при ідентичності сюжетно-тематичної лінії, мають два основних різновиди: звичайний баладний та поєднаний з чумацькою піснею (22-ЛЧ-01а, нещасливий чумацький пияк не може впоратися з волами і пропиває їх у шинкарки). У першому, з початковим мотивом розмови журавлів та чоловіків про кращу жінку з інципітами “Ой там, ой там на ріллі”, “Ой ходить журав по горі”, “Ой на горі журавлі”, мелодія розпочинається переважно висхідним квартовим ходом. Другий – з початковим мотивом прохань до волів вивезти мажу з багна та розмови удівців у шинкарки – починається з

³¹ Народні пісні Чернігівщини (з колекцій збирачів фольклору) / упоряд. та вступ. статті Л. О. Єфремової. НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ : Наук. думка, 2015. С. 218.

типової заплачки “Гей, гей!... воли, помалу”, у мелодії – з низхідної інтонації від квінти до терції мінору. Маючи окремі індивідуалізовані наспіви та інципіти, ці дві версії одного фольклорного твору можуть сприйматися як дві окремі пісні. Водночас у сучасному записі (“Зібралися ой журавлі”) інципіт та експозицію однієї версії поєднано з наспівом іншої.

Обидві балади мають переважно одногосний наспів, що у чумацькій версії балади (19-БР-03) пов’язано з жанровими особливостями пісні, яка побутує переважно у чоловічому виконанні. У інших випадках – ймовірно, з монодійним, сольним виконанням сирітських пісень, переважно кобзарями та лірниками. У жіночому гуртовому виконанні версія з експозицією діалогу журавлів має дво-триголосну фактуру.

Розповсюджені на Чернігівщині балади “Чабан” (04-БК-01) та “Молодая вдова” (05-БР-13) з розглядуваною строфікою для Полтавщини не характерні.

Інший різновид трирядкової (трисегментної) баладної строфіки aab має складочисловою структуру вірша 8+8+8 з сегментацією кожного восьмискладовика на 4+4. Отже, цю складочисловою структуру можна розглядати як (4+4)3. Вона притаманна переважно баладам родинно-побутової тематики. Це варіанти пісні “Ой я п’яна та й хилюся” (13-БР-01а). У ній п’яна жінка боїться йти додому й топиться. Чоловік просить її повернутися до дітей, але вона відмовляється. Наспів має будову abb.

Сюди також належать розповсюджені в регіоні балади про нерівноправні взаємини братів та сестер: “Усі гори зеленіють” (16-БР-02, бідна сестра-вдова з дітьми проситься до брата у прийми) та “Ой у полі дві тополі” (16-БР-03, бідна сестра плаче, що мати не одне щастя дала їй з багатим братом; коли вона йде до нього в гості, брат наказує жінці сховати хліб). Наспиви варіантів цих балад переважно наскрізної інтонаційної будови abc. Усі записи мають мінорний нахил ладу.

Водночас у Середній Наддніпрянщині поширеніша двосегментна баладна строфіка з восьмискладовим складочисленням 8+8, яку можна ще з більшою впевненістю розглядати як (4+4)2 у зв’язку з тим, що у трисегмент-

них строфічних структурах восьмискладовик у мелодії переважно не сегментується на дві складові через суцільний мелодико-ритмічний рух, наприклад, 1111 3122. У двосегментних структурах восьмискладовик переважно ділиться на сегменти завдяки повторенню чотирискладової ритмічної фігури 1122 або 1131, хоча вони й об’єднані єдиним інтонаційним рухом.

Такі складочислові структури мають варіанти розповсюджені по всій території регіону балади на тему фатального кохання “Ой сербине, сербиночку” (04-БК-08) з елементами родинно-побутової тематики: взаємовідносини сестри та брата. У ній сестра отрує брата за намовою коханка. В родинно-побутовій баладі “Ішла вдова долиною” (18-БР-02) вдові з дитиною птах (орел) або козаки (бурлаки) повідомляють про смерть її чоловіка. Наспиви варіантів переважно мінорні, розпочинаються висхідним рухом по звуках тонічного тризвуку із захопленням у кінці першого сегменту субтонічної зони та зупинкою на субквінті.

Чотирисегментні (чотирирядкові) структури пісенної строфи (поетична строфа ab:cd) у баладах Середньої Наддніпрянщини найпоширеніші. Це ізоритмічна строфіка з віршем (4+6)2, (5+5)2, (6+5)2 та (6+6)2.

Складочислова структура (4+6)2 притаманна варіантам балад з родинно-побутовою тематикою: “Тиха, тиха вечеронька, тиха” (05-БР-09, чоловік карає жінку за придбану в його відсутність дитину) та “Марусина по бережку ходить” (05-БР-09а, свекруха підбурює сина бити невістку, що призводить до вбивства). Сюди ж належать варіанти розповсюджені балади про дітозгубницю “Ой ковалю” (09-БК-11, дочка або коханка коваля втопила в криниці позашлюбну новонароджену дитину). Мелодія варіантів пісні розпочинається переважно низхідним хвилястим, ритмічно спокійним інтонаційним рухом від квінти мінору до тоніки, який далі пришвидшується та драматизується у другому сегменті. Ізоритмічна схема наспіву при віршовому складочисленні (4+6)2 переважно 2222 111122 або 3122 111122.

Глибоко трагічний зміст баладних творів з чотирисегментною строфою та складочисленням (4+6)2, наявність серед варіантів балад

мелодій з мажорним нахилом свідчить про давність цієї строфіки та її стійкість у традиції центральної частини регіону.

Стародавня віршова структура (5+5)2, як і скрізь, у цьому регіоні притаманна варіантам однієї з найбільш розповсюджених балад – про розлучених голуба та голубки “Ой там на горі” (07-БК-04). Поетичній строфі ab:cd тут відповідає наскрізний інтонаційний розвиток у мелострофі з ритмікою основного п’ятискладовика переважно 12112, тоді як північніше розповсюджений ритм 12123, а на заході – 21122. Мелодія розпочинається здебільшого з висхідно-низхідної інтонації початковим квартовим стрибком, рідше квінтовым, іноді з пощаблевим рухом від тоніки або квінти. Переважають лади з мінорним нахилом, але мінор у більшості випадків стверджується на кадансовій ділянці наспіву при тому, що більшість варіантів мають піднесено-мажорний початок мелодії або мажорна світлотінь з’являється у другому чи третьому, кульмінаційному сегменті. Більшість записів мають багатоголосну фактуру виконання.

Складочислова структура (5+5)2 притаманна також іншим баладам краю, переважно родинно-побутової тематики. До них належать варіанти балади “Та не жаль мені” (“Не жевивсь молод”, “Ой і хмариться”, 11-БР-08) У ній чоловік пускає за водою нелюбів жінку з дитиною, а потім просить її повернутися, але жінка відмовляється. П’ятискладовик у наспіві зазвичай розпочинається двома вісімками з подальшою зупинкою на довшій тривалості (половинній або чверті). Початкові сегменти наспіву aa₍₁₎:bc інтонаційно стійкі, розпочинаючись з тоніки або терції, оспівують тонічну квінтову інтонацію I-I-II-V... Наспіви мінорні, фактура виконання переважно заспівно-двоголосна. Баладу зафіксовано у центральних районах регіону.

У північних та центральних районах розповсюджена балада “Ой ходив донець” (14-БР-01а, змія обмовляє жінку донця і він, повернувшись додому, стинає їй голову). Наспіви варіантів балади мінорні, наскрізної інтонаційної будови ab:cd. Перший сегмент розпочинається низхідним рухом по звуках тонічного тризвуку, у другому “завойовується” субтонічна зона до субкварти, основний п’ятискладовик має переважно “колядкову”

ритміку 11112. Фактура виконання заспівно-багатоголосна

Складочислення (5+5)2, неспішний епічний розвиток одноголосного речитативного чоловічого виконання характерні також для варіантів балади “Із-за гір, з-за гір” (15-БР-11). У ній полеглого козака оплакують зозулі (ластівки) жалібниці: мати, сестра та невірна жінка. За особливостями тексту та мелодики ця балада ближча до соціально-побутової та історичної ліроепіки.

Чотирисегментна строфа зі складочисленням (6+5)2 притаманна невеликій кількості балад краю, зокрема, для варіантів пісні пізнішого часу походження “Циганка-ворожка” (10-БК-05). У ній збувається гадання циганки: їдучи з вінчання, дівчина потопає. Про пізній час виникнення пісні свідчить мішана українсько-російська лексика, початок мелодії з затакту. Подібна лексика притаманна також й іншим баладам з цим типом строфіки, що не характерно для традиційних українських балад.

Найпоширеніша у баладах Середньої Наддніпрянщини чотирисегментна структура зі складочисленням (6+6)2. Вона розповсюджена переважно у північних та придніпровських теренах й притаманна варіантам багатьох балад про кохання та родинний побут. Серед найпоширеніших – балада “Маріє, Маріє” (09-БК-02, дівчина приносить на поле парубку його позашлюбну дитину) та “Чом дуб не зелений” (10-БК-04, хлопцеві та дівчині не вдається одружитися, вони стають рослинами).

Для варіантів першої – “Маріє, Маріє” (09-БК-02) характерна чотирисегментна мелодія з ритмом (111122)2 (111131)2, що звучить як одноголосно в мінорі, так і у гуртовому виконанні в мажорі. У першому сегменті відбувається інтонаційний злет від тоніки до горішньої тоніки, у другому – незначне спадання з вершини, яке поглиблюється у третьому і завершується кадансуванням у четвертому.

Найцікавіше, що цю ж мелодію співаки використовують для виконання іншої балади “Чом дуб не зелений” (10-БК-04 у одноголосному та багатоголосному звучанні). Трохи відрізняється ця мелодія у запису М. П. Гайдая, зробленому в Маріуполі від переселенця з Полтавщини. Це, ймовірно, основний першоджерельний мелодичний тип.

Серед балад з родинно-побутовою тематикою складочислення (6+6)2 мають пісні “Ой якби я знала” (07-БР-02, труна промовляє, вимагаючи небіжчика) та “Калина-малина” (07-БР-04). У останній дочка розповідає матері про три журби: дитина, свекруха, милий помирає; прагне знайти кості милого. Більшість варіантів пісні має наспів, що розпочинається оптимістичним “фанфарним” пришвидшеним інтонаційним ходом у мажорній тональності I-5-I-III-V-III у ритмі 111144, іноді з пунктирним початком (312244). Далі швидкість руху уповільнюється в умовно гуртовою продовженні й звершується наспів у паралельному мінорі.

Складочислення (6+6)2 мають також варіанти балад про злу свекруху “Невістка-тополя” (14-БР-02, свекруха закликає невістку в тополю) та “На горі береза” або “Свекруха-отруйниця” (14-БР-04, отруюючи невістку, свекруха губить власного сина). Більше розповсюджена перша, яка існує у двох версіях: давніший з сольною епічно розспіваною мелодією наскрізного інтонаційного розвитку та сучасній з синкопованою ритмікою шестискладовика 112112, гуртовою фактурою виконання з початковими словами “Ой чиє то жито”.

До балад зі складочисленням (6+6)2 також належать варіанти пісень “Летіла зозуля” (15-БР-13, зозуля віщує дочці про материну смерть) з синкопованою ритмікою шестискладовика 112121 та “Ой сестра брата просить” (16-БР-01, брат віддає заміж сестру за її бажанням у багату велику сім’ю, де вона страждає або й вмирає) з характерним висхідним секстовим ходом на початку мелодії, який втілює інтонацію настійливого прохання.

У всіх розглянутих баладах основний шестискладовик найчастіше розспівують звичайним чином – 111122, а наспіви балад мають переважно сумний, тужливий характер з мінорним ладовим забарвленням.

Серед п’ятиsegmentних строфічних структур ab:cde балад Середньої Наддніпряниці, як і скрізь, розповсюджена 6+6:4+4+6, яку можна також розглядати як чотирисegmentну 6+6:8+6. Її зустрічаємо у варіантах балад двох версій “Ой чиї то воли” (04-БК-05, парубка, який кохав одночасно кількох дівчат, отруєно з ревнощів) та широко представлену у репертуарі народних співаків краю

“Ой у полі (на горі) ячмінь” (04-БК-05а, козака вбито з ревнощів). Цікаво, що варіанти першої версії мають мінорний нахил ладу та схильність до сегментації початку другого рядка 4+4 (1122 1122 або 1131 1131), у другій всі наспіви мажорні (надзвичайно рідкісний випадок у баладній творчості), а складочислові групи 4+4 об’єднані єдиним інтонаційно-ритмічним рухом у восьмискладовик: 22111122. При цьому обидві версії мають структуру наспіву aa₁:bc, при тому, що перший сегмент у першій версії зазвичай розпочинається оспівуванням тонічного тризвуку, а у другій – висхідним квартовим стрибком або пощаблевим рухом. Деякі варіанти першої версії мають складочислення (6+6)2.

З родинно-побутових балад п’ятиsegmentну строфу зі складочисленням 6+6:4+4+6 мають пісні “Поїхав Семен” (05-БР-06, жінка покидає чоловіка з дітьми і тікає з коханцем), чумацька “Ой горе тій чайці” (15-БР-02) та особливо розповсюджена “У полі могила” (15-БР-08). В ній козак, який не послухався перестороги не кидати батьків, потопав у річці. У наспівах цих балад переважає ритміка шестискладовика 113124, інтонаційна будова наспівів aa₁:bc з рухом по звуках тонічного тризвуку мінорного ладу у першому та другому сегментах, подібно до вище розглянутої балади “Ой чиї то воли” (04-БК-05). Деякі варіанти в мелодичному плані подібні до другої версії “Ой у полі ячмінь”, 04-БК-05а.

Таким чином, у баладах зі складочисленням 6+6:4+4+6 або 6+6:8+6 спостерігаємо два типи мелодій однієї структури aa₁:bc: з мінорним нахилом ладу, що розпочинаються висхідно-низхідним інтонаційним рухом по звуках тонічного тризвуку та переважно мажорні, що розпочинаються висхідним стрибком, здебільшого на кварту.

До масштабніших п’ятиsegmentних структур у баладній піснетворчості краю належать варіанти балади “Ой у полі озерецько” (11-БР-05, коханець хоче забити чоловіка-нелюба) з віршовою структурою поетичної строфи 8+8(4+4+4+4):5+5+8(4+4), ритмом основного восьмискладовика 11111124 та наскрізним інтонаційним розвитком наспіву, будови ab:cde.

Шестисegmentні строфи балад з будовою abc:def здебільшого мають ізоритмічну струк-

туру вірша (4+4+6)2, яка у Середній Наддніпрянщині менш розповсюджена, ніж у західних регіонах. Вона притаманна варіантам балад з любовною тематикою: “Ой вишенька, черешенька” (05-БК-06, зраджена і покинута дівчина топиться, забороняючи батькам рятувати її), “Повій, вітер” (09-БК-09, дівчина посилає по милого ворона, той відмовляється прибути, а у дівчини народилася дитина) та деяким іншим.

З родинно-побутових балад цю строфіку мають пісня “Посадила квасолину” (05-БР-01, чоловік п’є з кумою, за скаргою жінки зрадників карають) та найбільш розповсюджена у регіоні “Рано сонце сходить” (“Як запалю сирі дрова”, 05-БР-10, чоловік забиває жінку за намовою коханки. Частина варіантів має наспіви будови $aa_1:bc$, що зводить основне складочислення до чотирисегментного (8+6)2. При цьому a – висхідно-низхідна інтонація. Стиль протяжного співу призводить до частого використання вставних слів, які нівелюють основну складочислову структуру. Ритміка мелострофи переважно (3122)3 44 або (1122)2 113124. Деякі варіанти мають трійкову ритмічну пульсацію вальсового характеру. Варіанти з міжстрофним зачином тут досить рідкісні.

Баладна творчість Середньої Наддніпрянщини – одна з найбагатших та різноманітних. У репертуарі народних виконавців дотепер зберігаються як найдавніші твори цього жанру, так і чимало новотворів. Деякі твори виконують соло, але більшості притаманна багатоголосна протяжна манера виконання.

Необрядова пісенна лірика

Необрядова пісенна лірика Середньої Наддніпрянщини представлена у численних записах багатьох фольклористів. У ній наявні як реліктові залишки старовинного співу, так і пісенні твори середньої та пізньої доби, численні новотвори. Стильові характеристики середньодніпровського співу визначає пануюча тут традиція протяжного багатоголосся. Водночас, у репертуарі виконавців зустрічаємо як широкі за розмахом мелосу ліро-епічні полотна, так і побутові напівжартівливі пісеньки.

Більшість необрядових ліричних пісень краю має давнє історичне коріння, традиційно побутуючи у репертуарі народних співаків. Решта – пісні напливові, почуті від виконавців з інших регіонів, запозичені у засобах масової інформації.

Необрядова лірика за кількістю записів становить основу народної пісенності середньонаддніпрянського регіону. Частина з них опублікована у збірці “Українське народне багатоголосся”³², збірках А. Коціпінського, М. Лисенка, К. Квітки³³, А. Конощенка³⁴, М. Гайдая³⁵ та ін. Водночас значна кількість записів необрядової лірики краю залишилася у рукописах.

У необрядовій ліриці також беремо за основу класифікації складочислову структуру строфіки, зокрема з метою порівняння необрядової лірики та баладної творчості краю, з необрядовою пісенністю інших регіонів.

Як у баладах, але меншою мірою, у необрядовій ліриці Середньої Наддніпрянщини найпростішими є трирядкові (трисегментні) строфічні структури aab вербального тексту з наспівом будови abb_1 . При цьому складочислення $7+7+7$ у трисегментному вигляді притаманне невеликій кількості записів, зокрема для деяких родинно-побутових творів та варіантів пісні наймитсько-заробітчанської тематики “Ой журавко, журавко” (17-ЛР-02). У ній йдеться про жінку, яка одбилася од роду, нікому буде її й поховати. Родина зга-

³²Українське народне багатоголосся. Збірник пісень / упоряд. Василенко З., Гордійчук М., Гуменюк А., Правдюк О., Яценко Л. Заг. ред. М. Гордійчука. Київ: Держ. вид-во «Мистецтво», 1963.

³³Квітка К. Українські народні мелодії. Зібрав Климент Квітка. ЕЗ. Т. II. Київ: Слово, 1922; Квітка К. Українські народні мелодії. Ч. 1: Збірник / упоряд. та ред. А. Іваницького. Київ, 2005.

³⁴Конощенко А. Українські пісні. З нотами. I сотня. Одеса: Типограф. Е. И. Фесенко, 1900; Конощенко А. Українські пісні. З нотами. II сотня. Зібрав Андрій Конощенко. Одеса: Видано коштом друк. Е. И. Фесенко, 1909; Конощенко А. Українські пісні. З нотами. III сотня. Київ: Вік, Б. р.

³⁵Українські народні пісні в записах Михайла Гайдая / голов. ред. Г. А. Скрипник; наук. ред. і упоряд. М. М. Гайдай. НАНУ. ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2010.

дає нещасну, адже на столі лежить лишня ложка. Наспиви цих варіантів з різноманітною ритмікою, мінорні, сумно-тужливі, виконуються як сольно, так і гуртом. Це одна з розповсюджених пісень багатьох регіональних традицій. Частина варіантів має чотири-сегментну структуру строфи (7+7)², яка в цілому не притаманна необрядовій ліриці. До них належать твори переважно родинно-побутової тематики, наприклад, варіанти пісні “Ой у першій садочку” (15-ЛР-02) з бадьорими мажорно-мінорними наспівами. У ній мати, роздумуючи про старість, розпитує сина, хто йому миліший: жінка, теща чи мати.

Водночас, у необрядовій ліриці Наддніпрянщини досить часто зустрічаємо трисегментну строфіку aab зі складочисленням 8+8+8 та ще більше – чотири-сегментну з віршем (8+8)² або (4+4)⁴. Трисегментна строфіка притаманна переважно записам з північних районів, зокрема, для варіантів пісні “Туман яром по долині” (05-ЛР-01, голуб хоче поцілувати чужу голубку, яка дорікає йому, що цим він завдає жалю своїй милій), яка має чотири-сегментну строфіку з ритмом чотири-складовика 1122 та переважно мажорним ладом нахилом двоголосної мелодії. Сюди також належить пісня “Щось у лісі зашуміло” (07-ЛК-11, милий на чужині, дівчина не спить, журиться) з сольним початковим низхідним рухом від горішньої тоніки мінорного ладу та гуртовим продовженням, з розлогою мелодикою та ритмікою мелострофи 31111144:(112111144)².

У пізніших зразках народної пісенності тяжіння до симетричної квадратності дозволило перетворити трисегментну строфіку на звичайну чотири-сегментну ab:cd. Якщо трисегментні структури характерні для пісень переважно північної зони, то чотири-сегментні, більш звичні для пісенного фольклору середньої доби, активніше побутують у центральних та південних районах. Деякі варіанти пісень з трисегментною строфікою були виконавцями переосмислені у чотири-сегментні. В них тяжіння до квадратної дво-чотири-сегментності повністю визначає тип строфіки, як, наприклад, у пісні “Ой вийду я на долину” (02-ЛК-04, Роман залицяється до Катерини, виливаючи з відер воду). Двосегментна строфіка 8+8 може бути трактована як чотири-сег-

ментна (4+4)² або й як трисегментна 4+4+8, виходячи з ритму наспіву. Для чотири-сегментних варіантів з віршем (8+8)² характерна ритміка наспіву (22111122)² (211)² 11111124. Наспиви всіх варіантів мінорні.

Модифіковану строфіку з віршем 8+8 або (4+4)² мають також варіанти протяжної міської пісні пізнішого часу походження “Ой хоть воля” (06-ЛК-07, милий на заводі, вражі люди поламали мідні труби, щоб ми в парі не ходили) та родинно-побутової “Ой мамо моя старая” (13-ЛР-18).

Як і скрізь, найпоширенішими у необрядовій ліриці Наддніпрянщини є чотири-сегментні поетичні строфи ab:cd, часто з повтором останніх двох рядків

Майже по всій території краю розповсюджені пісні з ізоритмічною складочисловою будовою строфи (4+6)². Усім їхнім наспівам притаманний мінорний нахил ладу. Хоча тільки деякі пісні мають цю строфічну структуру, три з них є одними з найпоширеніших, з розгалуженою мережею варіантів. Це пісня “Як приїхав мій миленький з поля” (07-ЛК-21, козак тужить, що його дівчина засватана, шле до неї своїх сватів, а сам слухає під вікном, що буде мила казати), зафіксована переважно у північних районах. Більшість варіантів мелодій має наскрізну інтонаційну будову з ритмікою півперіоду 1122 221122.

Ще більше зроблено записів варіантів родинно-побутової пісні “Із-за гори та вітер повіває” (13-ЛР-11, мати розпитує дочку про життя, дочка відсилає її до утішки попитати про три горя: дитина, свекруха, милий). Дослідженню цієї пісні присвячений розділ монографії О. А. Правдюка «Міжнародні зв'язки в музичному фольклорі»³⁶. На Полтавщині частина варіантів має переважно п'яти-сегментну строфу aa,b:cd з повторенням першого рядка зі вставними словами, напр., “Із-за гори, та із-за гори”. Більшість варіантів наспівів у цьому випадку розпочинається низхідним хвилястим рухом від доміанти до тоніки (перший сегмент), другий сегмент часто завершується октавним стрибком від тоніки до горішньої тоніки або сексти, строфа

³⁶Правдюк О. А. Міжнародні зв'язки в музичному фольклорі. Київ: Наук. думка, 1982. С. 34-62.

закінчується октавним кадансуванням. Решта варіантів має чотирисегментну строфу.

У пісні “Ой як була я сім год удовою” (“Ой недавно сиротою стала”, 13-ЛР-21) сирота йде заміж за п’яницю, який примушує її ганяти голубів, поки він спить, знущується з жінки, б’є її. Вона поширена у багатьох регіонах. У першому сегменті варіантів наспівів з Середньої Наддніпряниці найчастіше відбувається інтонаційний злет від тоніки до квінти. Ритміка пісенного півперіоду обох пісень 1122 111122 або 2222 111122.

П’ятискладові структури, характерні для архаїчної пісенності краю, в необрядовій ліриці представлені менше, ніж у баладах. Якщо балади з чотирисегментною строфікою зі складочисленням (5+5)² зафіксовані по всій території регіону, то необрядові ліричні пісні – за винятком районів, наближених до Слобожанщини. Це переважно пісні про кохання з різноманітною ритмікою основного п’ятискладовика, зокрема, варіанти пісні “Ой ти, вишенько” (05-ЛК-15, полюбовник просить дозволу одружитися, мила вимушена погодитися) з ритмікою п’ятискладовика переважно 11224. Типовим для цієї пісні є розширення непарних п’ятискладовиків до шести складів, внаслідок чого утворюється складочислова структура (6+5)² для окремих строф або й для всієї пісні. У шестискладовику розбивається четверта доля п’ятискладовика, утворюючи ритм 112114. Для пісні характерний наспів будови аа₁:bc з характерним початковим оспівуванням висхідної або низхідної квартової інтонації у сегменті “а”, мажоро-мінорний нахил ладу, близькість до пізньої лірики.

Складочислення (6+5)² притаманне також деяким іншим творам любовної лірики, зокрема, варіантам пісні, “Та ходила, гуляла”, також наближеної до пізньої лірики (07-ЛК-23, парубок їде шукати кращу милу; не знайшов, повернувся, а вона вже заручена). Наспів варіантів мінорного нахилу має ритміку переважно 121111 12112 та розпочинаються висхідною квартовою інтонацією. Особливості вербального та музичного текстів цих пісень свідчать про їхню приналежність до пізньої лірики.

Для північних та східних районів регіону типове побутування пісень з поєднанням п’я-

тискладовика та семискладовика, зокрема, у ізоритмічній структурі (5+7)², яку спостерігаємо у піснях родинно-побутової тематики та піснях про кохання. До них належать пісні “Ой горе, горе” (05-ЛР-02, жінка дорікає чоловікові, що він чужу милу цілує, подарунки купує, а своїй нагайку готує), пісня-романс “Ой зайти, зайти” (09-ЛК-01, милий лишив милу з дитиною), з косарською тематикою “Косарі косять” (14-ЛР-01, бідна удова не хоче йти заміж, боїться, що сваритиметься свекруха) та ін.

Та найбільшу частотність записів необрядової лірики у Середній Наддніпряниці мають пісні з чотирисегментною строфікою, в основі якої лежить шестискладовик – (6+6)².

Строфіку з цим складочисленням мають варіанти багатьох пісень. Наведемо найпоширеніші з них. Це варіанти пісень “Летіла зозуля” (04-ЛР-01, мила накриває листочком слід милого, щоб його не любили інші), “Коли б уже вечір” (05-ЛК-18), “Червона калина” (05-ЛК-19), “Летіла зозуля” (05-ЛК-21), “Ой не шуми, луже” (06-ЛК-17, вороги не дають парубкові ходити до дівчини, він бажає вмерти, просить милу прийти на могилу), “Ой ти, дубе, дубе” (07-ЛК-06, козак покидає дівчину), “Дівчинонька Галя” (07-ЛК-13), “Ой дуб зелененький” (10-ЛК-14, син просить матір оженити його, вона натомість пропонує йому купити коня), “По садочку хожу” (11-ЛК-03), а також пісень родинно-побутової тематики: “Туга за тугою” (13-ЛР-09), “Вилітала галка” (16-ЛР-04), “Зелений дубочок” (20-ЛР-04, козак зажурився, що без долі вродився; шукає долю, просить риболовців витягнути її з моря) та ін. Найбільшу кількість варіантів з них має пісня “Вилітала галка” (16-ЛР-04, на чужині нема роду, тільки брати).

Більшість пісень зі складочисленням (6+6)² належать до середньої та пізньої доби формування необрядової лірики. Вони поширені по всій території краю. Шестискладовик розспівується переважно звичайним чином: 111122. Майже всі наспіви мають мінорний нахил ладу.

У багатьох регіонах найпоширенішою складочисловою структурою є шестисегментна дворядкова строфа з так званім “коломиївим” віршем (4+4+6)². Складочислення

(4+4+6)² мають переважно пісні про кохання та деякі родинно-побутові. Серед найпоширеніших – варіанти козацької пісні “Закувала зозуленька” (01-ЛК-08а, козаки просять у матері напитися води, подивитися на дівчину) з характерною мелодією, насиченою “фанфарними” квартовими інтонаціями, з індивідуалізованою ритмікою півперіоду: (2424)2 111122. Сюди ж належать варіанти пісень “Єсть у лузі криниченька” (03-ЛК-09), “Ой на горі” (04-ЛК-04, мати кличе сина вечеряти, але він іде до дівчини, яка причарувала його), “Чи я впила, чи я вбрела” (05-ЛК-03, дівчина розмірковує: чи сам козак любить не став, чи його одбито), “Посадила огірочки” (06-ЛК-01, дівчина не привіталася з милим, бо мати стояла) з початковою висхідною квартовою інтонацією та трійковою ритмікою у мелодії, “Пора, мати, жито жати” (06-ЛК-02, мати не збудила дочку попроситися з милим) також з початковою висхідною квартовою інтонацією, “Шумлять верби в кінці греблі” (07-ЛК-09, від’їжджаючи, козак радить дівчині рости, але так і не повертається), “Як посіяв та козак жито” (10-ЛК-22, дівчина пропонує козакові-неробі заробити жупани, перш, ніж її сватати), “Насіяла пшениченьки” (12-ЛК-04, мати радить синові брати багату, а він хоче взяти бідну, але кохану), “Одна гора високая” (12-ЛК-09, у парубка дві дівчини: близька багата та далека бідна; він мандрує до далекої бідної); родинно побутові “Закувала зозуленька” (15-ЛР-05) та інші.

Пісні з цією строфікою належать переважно до середньої та пізньої доби формування корпусу необрядової лірики, на яку вплинула соціально-побутова пісенність та романсова лірика. Більшість наспівів мають ритміку (1122)3 22, іноді (1111) 22. Часто мелодії мають трійкову вальсову ритмічну пульсацію 12. Пісні зі складочисленням (4+4+6)² розповсюджені по всій території Середньої Наддніпряни.

Для цього регіону характерні також протяжні пісні з однорядковою трисегментною строфою – колон з катеном зі складочисленням 4+4+6/6. Останній шестискладовик повторюють на початку наступної строфи як сольний зачин. На відміну від Полісся, ця форма тут не є версією шестисегментної стро-

фи з віршем (4+4+6)², а побутує переважно самостійно у варіантах пісень “Ой стелись, стелись, барвіночку” (03-ЛК-02, дівчина не вийшла до милого, злякавшись ночі, дощу; парубок бажає їй за це не чути зозулі) з мелодією, що розпочинається висхідним пощаблевим ходом від тоніки мінорного ладу; “Ой там за лісочком” (03-ЛК-08); “Та розвивайся, та сухий дубе” (10-ЛК-20, козакові, який напуває коня, радять любити дівчину); “Ой похожено” (11-ЛР-10) з мелодією, що розпочинається низхідним рухом від горішньої сексти. Усі наспіви пісень зі складочисленням 4+4+6/6 мають мінорний нахил ладу.

П’ятисегментна строфіка в регіоні представлена віршовою строфою ab:cde, переважно зі складочисленням 6+6:4+4+6. Вона притаманна варіантам пісень “Ой у полі нивка” (02-ЛК-03, козак привітався, дівчина назвала його серденьком) з наспівом aa₁:bc, що розпочинається пощаблевим висхідним рухом від тоніки мінорного ладу; “Попід мостом, мостом” (04-ЛК-06) з мелодією тієї ж будови, але з початковим низхідним рухом від кварта до тоніки мажорного ладу; “Пусти мене, мамо” (20-ЛР-02) з наспівом ab:cd у мінорі. Ці пісні належать переважно до середньої та пізньої доби формуванні необрядової лірики.

В цілому для необрядової лірики краю характерне значне розмаїття пісенної строфіки, іноді тип строфи було важко визначити через істотне варіювання складочислення, наявність великої кількості вставних слів та ритмічно-інтонаційне наповнення наспівів. Необрядова лірика Середньої Наддніпряни є найбагатшою за кількістю та розмаїттям записів пісень, що мають найбільшу частотність.

Найпоширеніші зразки необрядової лірики переважно належать до давньої традиції протяжного співу. З ним пов’язана рясна орнаментика в мелодиці поліфонічного складу в одноголосних та багатоголосних записах, альтерація звуків мелодії, зокрема підвищення четвертого щабля мінору, широке розпінування складів тексту, огласовка приголосних та йотованих звуків³⁷, текстові різночи-

³⁷Огласовки приголосних звуків етномузикологи стали позначати особливо детально у транскрипціях останніх десятиліть.

тання у голосах, коливання звуковисотності у нетемперованому вокальному строї, словопереривання прикінцеві та серединні, серединнорядкові словопереривання³⁸, значна кількість вставних слів (*ой, да, ой да, та, та й, а, гей, ох, ох й, ох и, ж[u]*), йотування голосних звуків, міжстрофні сольні зачини (конкатенація)*, повторення другої половини строфи, східноукраїнські діалекти. Необрядова лірика Середньої Наддніпряни досить рідко має приспиви та розгорнуті рефрени. Для текстів давніх традиційних пісень притаманна пестлива, ніжна лексика, часом незважаючи на драматизм сюжетики.

У багатоголосних записах також часто спостерігаємо широкі інтонаційні ходи, рух паралельними квінтами та октавами, кінцеве октавне низхідне кадансування, триголосся терцевого типу з дублюванням нижнього голосу високим верхнім в октаву. Для наспівів характерний передусім мінорний нахил ладу, іноді з фрігійською секундою, особливо у кадансових ділянках мелодій.

Інший виконавський стиль, пізнішого часу походження, пов'язаний зі стійким віршуванням у строфіці, чіткими (карбованими) мелодико-ритмічними ходами (кварто-квінтови інтонації), рисами маршової мелодики гомофонно-гармонічного складу, репризами мелодичних сегментів, синкопами, терцево-октавним дво-триголоссям, вигуками “гей”, “та гей”, “да гей”, “гей-о”, “гей, йо-хо-о». У цих зразках відчувається відгомін козацької та солдатської похідної пісні, слобожанські впливи. В них також зустрічаємо прийом конкатенації.

Ще пізніший пісенний стиль – романсовий (у тому числі і кантового складу) з вишуканими поетичними текстами, новітньою лексикою, розгалуженою строфікою, “витонченими” розспівами у мелодиці, перевагою терцевого двоголосся, іноді з затаками, секвенційними ходами та вальсовою ритмомелодикою.

Та найпізніший пісенний стиль – пізня лірика – пов'язаний з урбанізацією міст та

³⁸Термін наш.

*Конкатенація всередині строфи, докладно вписані у транскрипціях М. П. Гайдая, В. Й. Харкова та О. А. Правдюка.

селищ міського типу, позначений мішаною українсько-російською мовою, “пролетарським” сленгом, мелодраматизмом у текстах та мелодіях пісень.

Як і в обрядовій ліриці та колискових піснях, у деяких зразках необрядової лірики зустрічаємо явище політональності – природне зіставлення початкових сольних-заспівних тактів мелодії у одній тональності та гуртове продовження – в іншій на відстані малої секунди, зафіксоване, щоправда, тільки в наших транскрипціях.

Соціально-побутові та історичні пісні

Соціально-побутові, історичні пісні та балади ще й досі побутують у Середній Наддніпряниці. Їхні записи опубліковані в томах серії “Українська народна творчість”³⁹ та окремих збірках народних пісень⁴⁰. Решта й досі залишається у рукописах та фонозаписах. Соціально-побутові та історичні пісні краю в минулому записували: Ф. Попадич, М. Гайдай, В. Щепотьєв, А. Конощенко, А. Шмиговський, С. Липовець, П. Майборода, О. Правдюк та інші фольклористи.

Вже в колядках та щедрівках зустрічаємо військові мотиви (господаря немає вдома, він служить у полку; у батьків немає сина, вони відправляють у військо дочку), історичні ре-

³⁹Історичні пісні / упоряд. І. П. Березовський, М. С. Родіна, В. Г. Хоменко. Нот. матеріал упоряд. А. І. Гуменюк. Київ: Вид-во Академії наук Української РСР, 1961; Рекрутські та солдатські пісні / упоряд. А. Л. Іоаніді, О. А. Правдюк. Київ: Наук. думка, 1974; Наймитські та заробітчанські пісні / упоряд. С. Й. Грица, О. І. Дей, М. Г. Марченко. Київ: Наук. думка, 1975; Чумацькі пісні / упоряд. О. І. Дей, А. Ю. Ясенчук (тексти), А. І. Іваницький (мелодії). Київ: Наук. думка, 1976.

⁴⁰Щепотьєв В. Народня пїсни, записанья въ Полтавской губернии (съ нотами). Полтава, 1915; Фольклорні записи Марка Вовчка та Опанаса Марковича / атрибуція автографів, упоряд., передмова та прим. О. І. Дея. Київ: Наук. думка, 1983; Українське народне багатоголосся. Збірник пісень / упоряд. Василенко З., Гордійчук М., Гуменюк А., Правдюк О., Яценко Л.; заг. ред. М. Гордійчука. Київ: Держ. вид-во «Мистецтво», 1963 та ін.

мінісценції (татари козака з конем загнали у море), тощо. Наймитськими мотивами наскрізь просякнуті жнивні пісні, у яких йдеться про взаємини панів та найманих женців.

Мотиви козаччини та рекрутчини зустрічаємо у багатьох баладах. До традиційних сюжетів про чарування, нещасливе кохання співаки додають мотиви призову в солдати, наймання у солдати або москалі, відловлювання козаків та примусове вербування їх у жовніри. В інших баладних піснях солдат повертається зі служби та вбиває жінку-зрадницю, яка народила дитя, козак (рекрут) ходить по казармі, просить полковника (командира) відпустити його до дівчини, козаки (улани, матроси) зводять дівчину, чоловік від'їжджає на семилітню війну або повертається з військового походу; мати посилає сина служити у військо (в гусари). Про козацький табір та отамана йдеться у пісні “Закладався й орел”; козак посилає до батьків коня зі звісткою про свою загибель; вбитого козака у полі знаходить орел; до вдови везуть загиблого чоловіка, орел відвідує та скубе тіло загиблого мужа удови.

У побутових баладах знаходимо також мотиви чумацтва: милого нема, він важить сіль у Криму або на Дону, чумаки забирають у чайки її чаєнят та варять у каші. До деяких варіантів балади про вдівця та дітей-сиріт додано інтродукцію з чумацької “Гей, гей! Та ой гей, воли, помалу” або наймитської пісні “Гей, да гей, та ой хто горя не знає”. Діти-сироти прагнуть найнятись на роботу до пана. Розбійництво привносить нещастя у родинне життя.

У баладах та необрядовій ліриці “козак” виступає синонімом “парубка”. Він переважно знаходиться у мандрах, на відміну від звичайного селянського хлопця, іноді й у пошуках кохання або долі. Козак (козаченько, козаки) зі своїм вірним другом конем, озброєний шаблею, рушницею та нагайкою, поряд з дівчиною, є невід’ємним персонажем любовних сцен, у яких дівчина іноді рятує козака від загибелі, хоча й боїться козацької зради, адже козак часто покидає милу, часом з дитиною тощо. Милий також може збиратися у похід, належати до полку, син відправляється на війну або військову службу. З чумацьких мотивів у необрядовій ліриці є довготривалі поїздки милого у Крим по сіль.

Мотиви заробітчанства та наймитства також спостерігаємо у любовній ліриці. Дівчина просить парубка сватати її, щоб не ходити по наймах. Становище невістки у родині чоловіка наближається до наймитського, особливо, якщо вона сирота. Приводом для розлуки може бути майнова нерівність багатих та бідних у коханні та родинному житті. Через злидні батьки вимушені віддавати дітей у найми. Історичні ремінісценції також притаманні сюжетам деяких зразків необрядової лірики: жінка хоче віддати нелюба або в москалі, або татарам.

Козацькі пісні та балади активно побутували на території Полтавщини. Фольклористам ще й досі вдається зафіксувати їх. У козацьких баладах виконавці оспівують загибель посіченого та порубаного козака (“Над багатим козаченьком вся родина плаче, а над бідним козаченьком чорний ворон кричє”, із сучасними мотивами), козацького отамана під час походу або військових дій.

Серед розповсюджених козацьких балад Середньої Наддніпрянщини – пісня “Та стоїть явір над водою” (21-Бк-02, поїхав козак в Московщину і загинув, наказавши насипати могилу, посадити калину, щоб пташки приносили з України вісті). Сповістити про свою загибель козак посилає орла або коня. Про це йдеться у варіантах пісень “Ти орел, ти орел” (21-Бк-026), “Ой замерзає море” (21-Бк-03), “Із-за гори сніжок летить” (21-Бк-03а), “Ой на горі вогонь горить” (21-Бк-03б), “Ой у полі, в полі” (21-Бк-03є) та особливо – у розповсюдженій “Ой поля, ви поля” (21-Бк-03д, козак посилає коня до матері зі звісткою про своє одруження). Пісня “Ой поля, ви поля” має чотирисегментну строфу з віршем (6+6)² та ямбічною ритмікою основного шестискладовика 112112, наспів наскрізного інтонаційного розвитку ab:cd або з репризами, будови aa₍₁₎:a_(1,2)^b у ладах мінорного нахилу.

У козацькій ліриці, як і у баладах, йдеться переважно про боротьбу козаків із турками. Головний герой купує у пана дівчину або спілкується з нею, погрожує коневі його за продати.

У Наддніпрянщині, порівняно з деякими іншими регіонами, записано значну кількість чумацьких пісень та балад. Деякі з них і за-

раз знаходяться у активному та пасивному репертуарі співаків. Це варіанти балад про смерть чумака в дорозі “Ой у полі та криниченька” (22-БЧ-01)⁴¹, “Гей, високо та сонечко сходить” (22-БЧ-02, отаман очолює боротьбу чумаків проти розбійників)⁴², “Забілили сніжки” (22-БЧ-046, тут вмираючий солдат просить товариша поховати його), “Ой чумаче, чумаче” (22-БЧ-05, брата чумака прибила сіль, він питає у отамана, що робити), “На драбиноньку схилився” (22-БЧ-06, чумак сміється над тяжкою працею косарів, а взимку гине з голоду його худоба і він сам, бо косар відмовився дати йому сіно). З чумацької лірики найбільшу кількість записів має пісня “Та болять ручки” (22-ЛЧ-05, чумак висипає і продає сіль, зневажаючи дівчину).

Чумацькі пісні виконують як соло, так і гуртом. Мелодиці притаманні широкий діапазон, імпровізаційний склад, здебільшого мінорний лад. Більшість пісень належать до протяжного співочого стилю з міжстрофним зачином, що надає цим фольклорним творам неспішності, часом драматичності звучання. У співі часто використовують вигук “Гей!”, як специфічний виконавський прийом, який тут можуть застосовувати також для того, щоб поганяти волів. У гуртовому співі рух паралельними квінтами ніби відтворює ремігання тяглової худоби. Чумацькі пісні зафіксовано переважно у північно-східних та східних районах, близьких до Слобожанщини.

Широко побутують у Середній Наддніпрянщині рекрутські та солдатські пісні. Найбільшу кількість зафіксованих фольклористами варіантів має балада “Шумить, гуде сононька” (23-БС-03, родина плаче за вбитим козаком) та балада пізнішого походження “На горі стоїть хатина” (23-БС-07, мати Ярина не впізнає пораненого та скаліченого сина Василя, який повернувся з війни). Пісня має строфічну будову (8+7)2 з повторенням її другої половини, мінорного лад, скорботну мелодію. Наспів має будову $aa_1:bc$, у якій сегмент “а” – зворотна висхідно-низхідна розлога інтонація: у першій половині –

стрімкий злет по звуках тонічного тризвуку від тоніки до горішньої тоніки, у другій – більш плавне повернення до початкового тону. Першу половину строфи виконує соліст-заспівувач, другу, репризу – гурт.

Крім численних варіантів цієї балади у краї побутують й інші балади з військовими мотивами: “На Далекім Сході” (23-БС-06, батько впізнає вбитого на полі бою сина), “Прощай же, город” (23-БС-10, куля вдарила в грудь милого) та особливо трагічна “Деся далеко бої відкотились” про матір-злодійку, яка грабує пораненого солдата, не впізнаючи в ньому сина.

У солдатській ліриці Середньої Наддніпрянщини відбито драматичні події солдатського набору на службу, прощання рекрута з рідними та коханою дівчиною. Мелодії цих пісень переважно сумні, мінорні, звучать як пісні-скарги. Найпоширеніші з них: “Ой у лузі” (23-ЛС-03, породила мати хорошого сина, але йому треба збиратися у військовий похід) з мелодією у фрігійському ладі, “Вище лісу” (23-ЛС-05, з трьох братів менший збирається йти на військову службу), “Як зачула моя доля” (23-ЛС-06, козак намагається сховатися від рекрутського набору у дівчини, де його і ловлять⁴³), “Ой машина ти жезельна” (23-ЛС-09, жеребкування у прийомі: парубок тягне номер) з чотирисегментною строфою будови $ab:rb$ (де r – шести-семискладовий рефрен при восьмискладовому основному рядку. Наспів цієї пісні має сталу будову $aa_1:a_2a_1$ – сольний зачин (висхідно-низхідна інтонація), гуртове продовження – секвенційне повторення інтонації у вищому регістрі, рефрен (часто на основному інтонаційному матеріалі), репризне гуртове завершення.

В сучасному виконавському середовищі також розповсюджена пісня “В суботу пізенько” (23-ЛС-12, мати виряджає сина в солдати, просить повернутися через два роки, він радий би й раніше повернутися, але спіткнувся кінь – недобрий знак) та, особливо, новітня, романсового складу “Коли калина не цвіла”. У деяких рекрутських та солдатських піснях, особливо на межі зі Слобожанщиною, відчутні російськомовні впливи, як у лексиці, так і у сюжетах пісень. Мело-

⁴¹Чумацькі пісні. С. 62, 244, 290-291.

⁴²ІМФЕ, ф. 24-5, од. зб. 40, арк. 1 зв., № 4; Щепотьев В. С. 12-13, № 15; Чумацькі пісні. С. 63, 168-169.

⁴³Рекрутські та солдатські пісні. С. 110-112.

дика пісень переважно відбиває особливості протяжного пісенного стилю Наддніпрянщини з розлогим багатоголоссям, розспівуванням складів, словоперериваннями тощо.

Найбільше наймитських та заробітчанських пісень про важке життя на чужій, панській роботі записано на Волині, але вони також побутували і досі збереглися у пасивному репертуарі співаків Середньої Наддніпрянщини. В експедиції 2014 р. нам вдалося записати досить добре збережену наймитську пісню “Ой матінко-зірко”, хоча більшість записів на цій території зроблено ще на початку ХХ ст. Наймитські балади тут не збереглися, але зафіксовано варіанти бурлацької пісні “Ой і не дивуйтесь”.

Відома у регіоні пісня “Хто не служив у багатира” (24-ЛН-036. Хто не служив у багатира, не знає горя. Оре наймит, всім несуть обідати, йому – ні. Йде додому, господар наказує жінці сховати хліб). Пісня має трисегментну однорядкову строфу з міжстрофним зачином та складочисленням 4+4(6)+6/6. Ще більше зафіксованих варіантів має пісня “Ой матінко-зірко” (24-ЛН-09, дочка скаржить матері, яка віддала її “у строк”, на важке життя у наймах). Мінорний лад притаманний усім варіантам, будова $aa_1:bc$, де сегмент “а” – розлога висхідно-низхідна інтонація, що розпочинається з субкварти, охоплює тонічний тризвук, плавно повертаючись до тоніки. Сегмент “b” має характер розробки, а “с” – кадансування.

З пісень історичної тематики у краї зафіксована балада “Та ішов козак з Дону” (25-БІ-06, брат купує невпізнану сестру-кріпачку), про Супруна, про Нечая, Саву Чалого, про Турбаївське повстання. Більшість історичних пісень та балад зафіксували на початку ХХ ст. А. Конощенко, П. Майборода, Ф. Попадич, В. Харків, М. Гайдай та ін. Вони були розповсюджені у західних та центральних районах Наддніпрянщини і майже відсутні на межі зі Слобожанщиною. Це пісні переважно чоловічого репертуару, зараз їх майже не співають. Також у краї зафіксовано окремі невольницькі або тюремні пісні.

Географія поширення соціально-побутових пісень свідчить про активне побутування тут ще до недавнього часу цього масиву фольклору, особливо у центральних та західних районах.

Жартівливі і танцювальні пісні

У жартівливих і танцювальних піснях Середньої Наддніпрянщини яскраво відтворено елементи народного гумору. В них зображено залицяння молоді та сварки закоханих, глузування дівчат над хлопцями, втручання батьків у особисте життя дітей, непорозуміння у житті подружніх пар, біди від пияцтва, подружньої зради, грайливі стосунки кумів, дотепні жарти та сварки старих. У жартівливих піснях знаходимо відлуння соціальних відносин: взаємини бідних та багатих, молодих і старих. Розповсюджені в краї також діалогічні пісні-жарти, нісенітници та сучасні новотвори розважального характеру.

У танцювальних піснях регіону виконавці згадують поширені танці (гопак, “Коваль”), назви населених пунктів (Прилуки, Пирятин, Лохвиця). Любов до музики та прагнення до веселощів спонукає селян продавати майно або найняти музикантів. У піснях згадано гру на дуді, скрипці та інших музичних інструментах.

Для багатьох жартівливих пісень Полтавщини характерне використання рефренів та приспівів для підсилення гумористичного ефекту або супроводу танцю. Іноді, замість приспіву за основним двосегментним рядком пісенної строфи або перед останнім рядком йде жартівлива приспівка, наприклад, “Йу-ва, йу-ва, ох, ох, ох”, “Ох, ох, ох, ох”, за якою повторюють другу половину строфи або її останній рядок. Для жартівливих пісень характерне використання вигуків, гейкання, деякі з них просто пересипані вигуками, рефренами та рефреноподібними утвореннями.

Діалоги та діалогічні вставки у жартівливих піснях підсилюють динамізм розвитку подій та гумористичні характеристики дійових осіб. Розгорнуті жартівливі пісні з ланцюговим розвитком змісту засновані на повторенні, щоразу у зміненому вигляді, тієї чи іншої ситуації.

Жартівливі пісні виконують як одноголосно, так і гуртом, переважно паралельним рухом терціями із спорадичними квінтами, октавами тощо, але трапляються співи з розлогою багатоголосною фактурою. В унісонних піснях голоси розщеплюються переважно на рефренних та приспівних ділянках.

Жартівливим пісням Середньої Наддніпрянщини притаманні здебільшого мелодії широкого діапазону у межах септими-октави, які іноді розпочинаються з витриманого високого тону, що надає співові енергійності та задержуватості.

Одним з улюблених прийомів виконання жартівливих пісень є неспішний, задумливо-поміркований заспів одного виконавця, до якого приєднується енергійний пришвидшений спів гурту в приспівах та рефренах, у репризних ділянках строфи тощо. Такі темпові, емоційно насичені контрасти притаманні здебільшого тільки жартівливим пісням.

В залежності від ритмічної основи жартівливих і танцювальних пісень їх можна віднести до різних типів народних танків або композицій. Це дрібушки, тропакі з ритмом шестискладовика 111122, метелиці з рівномірним рухом у мелодії (переважно вісімками), пришвидшеним темпом, гопаки з анапестичними ритмами 112, козачки з дактилічним ритмом 211. Часто вказані ритми постають у мішаному вигляді: ритміка метелиць поєднується з ритмікою гопаків, тропаків та козачків, гопаків з тропакими тощо. Значну роль у жартівливій пісенності відіграють коломийкові ритми 1111 1111 111122. Зустрічаємо тут також елементи західноєвропейських танків, зокрема вальсів, західно-подільських віватів.

Особливу популярністю в регіоні користуються розгорнуті пісні-діалоги, жартівливі передирки, сучасні жартівливо-гумористичні новотвори, пародії та переробки традиційних пісень, твори міського фольклору.

Специфічною є й лексика жартівливих пісень, що вживається з метою посилення гумористичного ефекту, зображення грайливого приниження дійової особи, тонких натяків, жартівливого підтвердження власної правоти: “Правда, люди, правда”.

Пісні фольклорні твори

В умовах новітньої суспільної формації, урбанізації, розвитку міської культури у Середній Наддніпрянщині, як і скрізь, формувалися та розповсюджувалися нові жанри фольклору: пізня лірика та пізня балада, романси, пісні літературного походження. Культура панських маєтків, міський романс, про-

фесійна гомофонно-гармонічна музика, люмпен-пролетарська лексика вплинули на формування пізньої лірики та сільського романсу XIX–XX ст. У текстах багатьох з цих пісень майже відсутня сюжетність, посилено психологізм людських стосунків, мелодика охоплює широкий звуковий діапазон.

Пізня лірика у стильовому плані знаходить ся на межі між необрядовою та романсовою творчістю. Деякі зразки за особливостями мелодики майже не відрізняються від записів протяжних традиційних пісень. В них зустрічаємо характерні риси протяжної пісенності зі словоперериваннями, міжстрофними зачинами поряд з новітніми інтонаційними знахідками. Пізня лірика ще не набрала притаманних романсам рис напівпрофесійного музичного мистецтва, але вже значно відрізняється від традиційної необрядової лірики як за лексичними особливостями вербальних текстів (“ой совела веню”, “ой роздуша моя”; “смерть одна розлучить нас”), так і мелодичним стилем, часто з щільною фактурою багатоголосся.

Мелодраматизм в романсах, пов’язаний із зображенням нещасного кохання, розлуки, призводить до формування у співі експресивно-екзальтованих інтонацій, іноді з альтерацією основних щаблів мінору. У сільських романсах часто знаходимо вкраплення іншомовних слів, зокрема, русизмів: “”Ой красавици цвєти рвали”, міських висловлювань, притаманних літературному письменству: “Ти поверни мені дарунок”, “А любов нашу, любов гарячу хай рознесе бистра вода”, “З’єдняться й руки”, “Любувався моєю красою, як ігрушкой малее дитя”.

Ще й зараз традиційну пісенну лірику виконують переважно по пам’яті, а романси та пісні літературного походження – з рукописних збірок. Одним з розповсюджених у краї романсів є “Пливе човен без весельця”, записаний на початку XX ст. В. Щепотьєвим та Ю. Левадою і через сторіччя нами у с. Мар’янівка Гребінківського району.

Романсам притаманні затактовість, пунктирні ритми, трійкова вальсова мелодика. Характерною рисою романсової мелодики є також використання секвенцій, в цілому не типово для української народної пісні, широкі ходів у межах октави, зокрема й по звуках тризвуків. Для романсової лірики типо-

вий власний образний світ: вишневий сад, закохані голуби, одинокий човен, апелювання до людської душі, тема щастя та розлуки з рідним краєм, зображення природи як тла для з'ясування особистих стосунків (“Тихо над річкою Ворсклою”, “Шумлять верби густі та високі”, “Мамо, весна, чудова ніч”).

Посилення психологізму у текстах романсів, пов'язаних з “неземним” коханням, “лютими” ревнощами, вбивством у робітничому, дрібно-міщанському, кримінальному середовищі тощо призводить до створення, поширення та значної популярності пізніх балад і так званих “жорстоких” романсів. У них носії смакують жахи лютої смерті, що призводить до надмірного натуралізму у цьому виді піснетворчості. Для цих творів притаманна також специфічна “низько-пролетарська” лексика: “Ой візьми ж ти, падлець, та той гострий топорець та й розкрай, розрубай мою белую грудь”.

У пізніх баладах замальовується нещасне кохання, зрада милого (“Він як коршун на

землю спустився і молодість мою й погубив, насміявся над бідною сиріткою і красотку, мене, позабув”), який кидає милу з дитиною (“Потопала-трепетала своєю русявою косою, правою рученькою махала: – Досвиданья, милий мой!”). Серед найпоширеніших пізніх балад варто згадати “Шуміла ліщина” (козак приносить коханій дівчині на її вимогу мамине серце) та “Рибалка молоденький”. Джерелом жорстокого романсу були пізні балади, співанки-хроніки тощо.

Різними шляхами потрапляли у сільське середовище пісні літературного походження: від міської інтелігенції, в наш час – через засоби масової інформації тощо. Популярністю у виконавців та слухачів користуються пісні на вірші Т. Г. Шевченка, зокрема “По діброві вітер віє”, “Ой одна я, одна”, записані П. Майбородою, “Та літа орел” та ін. Деякі з творів літературного походження мають стильові особливості масової радянської піснетворчості та поп-музики.

Соціально-побутові пісні

Історичні та козацькі пісні

1. Та й не знав козак

Стримано

1. Та й не знав ко - зак, та й не знав Су - прун,
та й як сла - вонь - ки за - зна ти,
ней, зі - брав вій - сько слав - не за - по - розь - ке,
та й пі - шов він ор - ду би - ти.

1. Та й не знав козак, та й не знав Супрун,
Та й як славоньки зазнати,
Гей, зібрав військо славне запорізьке¹,
Та й пішов він орду бити.
2. Ой у суботу рано-пораненьку
Супрун із ордою стявся²,
А в неділю, у лиху годину,
Сам в невольницьку попався.
3. – Гей, козаче, козаче Супруне,
Та де твої воронії коні?
– Гей, мої коні в хана на припоні,
Сам я, молодий, в неволі.
4. – Гей ти, козаче, козаче Супруне,
А де твої прегромкі рушниці?
– Гей, мої рушниці в хана у світлиці,
Сам я, молодий, у темниці.
5. – Ой ти, козаче, козаче Супруне,
Де твої золоті жупани?
– Гей, мої жупани повдягали хани,
Мене закували в кайдани.
6. Ой виведіть, а хоч винесіть
Мене на Савур-могилу,
Гей, я стану, гляну-подивлюся
Та на свою Україну.
7. А із могили видно всю Україну,
Сизокрил орел літає,
Гей, стоїть військо славне запорізьке,
Та й як мак розцвітає.

Зап. 11.03.1938 р. П. Майборода і О. Бандурко в м. Кременчуці Полтавської обл. Друк. за вид.:
Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. Київ: Муз. Україна, 1986. С. 26-27.

¹Два останні рядки повторюються двічі.

²Варіант: "стрівся".

2. Ой не знав козак, та ой не знав Супрун

Повільно $\text{♩} = 48$
Один

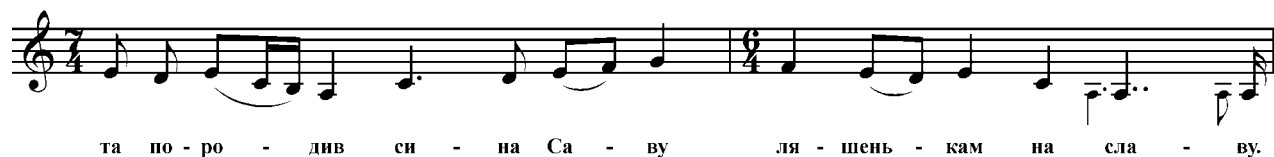
Ой не знав ко - зак, та ой не знав Су - прун
а як сла - вонь - ки за - жи - ти.
Всі
Гей, зі - брав вій - сько сла - не за - по - різь - ке
та й пі - шов він ор - ду би...(ти)

1. Ой не знав козак,
Та ой не знав Супрун
А як славоньки зажити.
Гей, зібрав військо
Славне запорізьке
Та й пішов він орду би...(ти).	2	– Гей, мої коні
В хана на припоні,
Сам я, молодий, в неволі.	2
2. Ой в суботу рано,
Рано-пораненьку
Супрун з ворогами стявся.
Гей, в понеділок
В обідню годину
Сам в неволеньку попався.	2	4. – Гей, ти, козаче,
Ти славний Супруне,
А де ж твої червоні жупани?
– Гей, мої жупани
Повдягали хани,
Мене закували в кайдани.	2
3. – Гей, ти, козаче,
Ти славний Супруне,
А де твої воронії коні?		5. – Гей, ти, козаче,
Ти славний Супруне,
А де ж твої та славні рушниці?
– Гей, мої рушниці
В хана у світлиці,
Сам я, молодий, в темниці.	2

Зап. З. Василенко 1953 р. у с. Суботів Чигиринського р-ну Черкаської обл. від гурту колгоспників.
Друк. за вид.: Пісні Черкащини. С. 17.

3. Як був собі старий, сидий на призвище Чалий

1. Як був со - бі ста - рий, сі - дий на при - зви - ще Ча - лий,

1. Як був собі старий, сідий
На призвище Чалий,
Та породив сина Саву
Ляшенькам на славу.	9. – Піди, хлопче, піди, малий,
Та вточи горілки,
Та випиймо за здоровля
А моєї жінки.
2. – Та чи бачиш ти, старий, сідий,
Що пан Сава робить?
Набрав ляшків сорок тисяч,
За собою водить!	10. Піди, хлопче, піди, малий,
Та принеси меду,
Чогось мені так недобре,
Ні всижу, ні влечу.
3. – Нехай водить, нехай водить,
Як він собі знає,
То знайдеться Гнатко-козак,
Що й Саву впіймає.	11. Пішов хлопець, пішов малий
Меду добувати,
А де взявся Гнатко-козак
Та прийшов до хати.
4. Як був Сава в Немирові
В пана на обіді,
То він не знав і не відав
О своїй обіді.	12. – Здоров, здоров, пане Саво,
А як ся ти маєш,
Іздалека гості маєш,
Чим будеш приймати?
5. Як приїхав цей пан Сава
До своїй обори,
Питається слуги свого,
Чи все гаразд дома.	13. – А чим я вас, миле браття,
Я буду приймати,
Жінка сина породила,
Буду в куми брати.
6. – Усе гаразд, усе гаразд,
Тільки одно страшно:
З-за байрака виглядають
Гайдамаки часто.	14. – Ой коли ж дкмав, пане Саво,
Нас у куми брати,
Було б не йти з Зеленцем
Козаків воювати.
7. – Нехай вони виглядають,
Я їх не боюся,
Єсть у мене козаченьки,
Од їх одіб'юся.	15. Та й узяли пана Саву
На три списи, та й підняли вгору,
Та вдарили пана Саву
Об піл головою.
8. Сидить Сава в кінці стола
Та листоньки пише,
А Савиха на ліжечку
Дитину колише.	16. – Ой це ж тобі, пане Саво,
За хорошу вроду,
Щоб не кидав гайдамаків
У холодну воду.

Зап. М.Гайдай 1926 р. в с. Майданівка Звенигородського пов. на Київщині від Тараса Василенка, 75 р. У примітці М. П. Гайдай зазначив, що цю ж пісню записав від проф. Д. Яворницького. Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах Михайла Гайдая. С. 72-74. № 59.

4. Гей, був в Січі старий козак

Не дуже швидко, виразно

Гей, був в Сі-чі ста-рий ко-зак по при-зви-щу Ча-лий,

Стримано

ви-го-ду-вав си-на Са-ву ко-за-кам на сла-ву.

1. Гей, був в Січі старий козак
По призвищу Чалий,
Вигодував сина Саву
Козакам на славу.
2. Та й не схотів той пан Сава
Козакам служити,
Уклонився до ляшеньків,
Пішов в Польщу жити.
3. Наш отаман, пан кошовий
(По козаках тужить),
А хто пійма пана Саву, –
Сам йому одслужить...
4. – Мого сина, – каже Чалий, –
Ніхто не уловить,
Хіба Шатко з Кравчиною
До себе підмовить.
5. Пан кошовий каже Шатку:
– Як Сави не вловиш,
Сам за нього, вражий сину,
Голову положиш.
6. Іще не світ, іще не світ,
Іще не світало,
Уже Шатко з Кравчиною
Коників сідали.
7. Зустрівсь хлопчик по дорозі,
І стали питати:
– Ой як би нам пана Саву
У руки спіймати?
8. Сидить Сава в кінці столу,
Дрібні листи пише,
А Савиха молодая
Дитину колише.
9. – Ой ну, люлі, ой ну, люлі,
Спати, дитя враже.
Коли це щось під віконцем
«Добрий вечір», – каже.
10. – Піди, джура, піди, малий,
Та уточиш пива,
Та вип'ємо ми те пиво
За здоров'я сина.
11. Піди, джура, піди, малий,
Та й уточиш меду,
Чогось мені нудно, трудно,
Голови не зведу.
12. Пішов джура, пішов малий
Закрити брамницю,
Ускочили гайдамаки
До пана в світлицю.
13. – Здоров, здоров, пане Саво!
Здоров, як ся маєш?
Далекії в тебе гості,
Чому не вітаєш?
14. Ой кинувся той пан Сава
До ясної зброї.
– Е ні, досить, пане Саво,
Це ж тобі не в полі.
15. Ой кинувся той пан Сава
До ясного мечі,
Ой злетіла голівонька
По самії плечі.
16. – Оце ж тобі, пане Саво,
Сукні-адамаски,
Що дочекавсь, вражий сину,
З козацької ласки.

Зап. 16. 10. 1938 р. П. Майборода в с. Мар'янському Велико-Багачанського р-ну Полтавської обл. Згадуваний в пісні Шатко – очевидно, перекручене ім'я ватажка гайдамацького загону Гнатка Голого, який 1741 року розправився зі зрадником Савою Чалим. Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. С. 28-29.

5. Ой із-за гори та ще й з-за лиману

Вільно, речитативом

Один

1. Ой із-за го-ри та ще й з-за Ли-ма-ну, із-за зе-ле-но-го га-ю,
Заспів для другого куплета
Один

2. А ко-зак Не-чай, ко-зак мо-ло-день-кий, ой на те й

ой крик-ну-ли сла-ві ко-за-чень-ки:

"Ой ті-кай-мо, Не-ча-ю!" // -ча-(ю)!"

1. Ой із-за гори та ще й з-за лиману,
Із-за зеленого гаю,
Ой крикнули славні козаченьки¹:
"Ой тікаймо, Нечая!"

2. А козак Нечай, козак молоденький,
Ой на те й не вповає,
З кумасею, ой да Хмельницькою!
Мед-горілочку кружляє.

3. "Ой порадь мене, кумасю Хмельницька,
Ой як рідная мати,
Ой чи мені коня розсідлати,
Чи в наряді держати?"

4. "А я тебе, козаче Нечая,
Та й не обезпечая,
Держи коня при повнім наряді
Для всякого случая."

Зап. від групи колгоспників Василенко З. 1953 р. в с. Суботів Чигиринського р-ну Черкаської обл.
Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 43.

6. Ой з-за гори та ще й з-за лиману

Parlando

Одна

1. Ой з-за го-ри та ще й з-за ли-ма-ну, з-за гус-те-сень - ко-го га - ю

Ой крик-ну-ли сла-ві ко-за-чень-ки:

¹Два останні рядки повторюються двічі.

«У - ті - кай - мо, Не - ча - ю!» Ой крик - ну - ли
слав - ні ко - за - чень - ки: «У - ті - кай - мо, Не - ча(ю)!»

1. Ой з-за гори, та й ще з-за лиману, з-за густесенького гаю,
Ой крикнули славні козаченьки: утікаймо, Нечаю (2)
2. А козак Нечай, козак молоденький та на все це не впоуває,
З кумасею ой да Хмельницькою мед-горілку кружляє (2).
3. Порадь мене, кумасю Хмельницька, так як рідная мати,
Ой чи мені коня розсідлати, чи в наряді держати (2).
4. Ой як тебе, козаче Нечаю, та й не забезпечую,
Держи коня при усім наряді для всякого случая (2).

Зап. Мурзіна О. 1987 р. в с. Розумівка Олександрівського р-ну Кіровоградської обл. від Волкової Параски Яківни, 1930 р. н., Лисенко Параски Андріївни, 1919 р.н., Безносенко Варвари Йосипівни, 1929 р. н., Зеленько Надії Павлівни, 1939р. н., Шевченко Анастасії Василівни, 1947 р. н., Бугаєнко Катерина Микитівни, 1944 р. н., Голинської Тетяни Наумівни, 1927 р. н., Горобця Федора Степановича, 1920 р. н., Мошуренка Івана Петровича, 1935 р. н. Транскрипція студ. НМАУ Н. Єрмакова, ред. О. Мурзіної.

Історичні пісні чоловічої традиції є специфічно наддніпрянським явищем. З XVIII ст. історичні пісні поширилися поблизу Дніпра, у середовищі селянських гайдамацьких рухів. Але наприкінці XX ст. шар історичних пісень був майже втрачений, і пісня про Нечая – один із залишків давньої традиції. Зберігся і класичний контраст вільного декламаційного засвіву та метрично упорядкованого гуртового продовження. Стійка ампліфікація віршових рядків (4⁵+6+7⁸)² видозмінює ймовірну структурну модель пісні – коломийковий 14-складовик. Ритм мірної ходи (від давніх козацьких пісень) сполучається з часовим розширенням пісенних колін (4/4, 5/4, 6/4).

7. Зажурилась Україна

Andante

1. За - жу - ри - лась Ук - ра - ї - на, що ніг - де про - жи - ти,
по - топ - та - ла гор - да кінь - ми ма - лень - кі - ї ді - ти.

<p>1. Зажурилась Україна,
Що нігде прожити,
Потоптала горда кіньми
Маленькі діти.</p> <p>2. Що маленьки потоптала,
Старих порубала,
Молодую челядоньку
У плін позаймала.</p> <p>3. Служили ми пану хану,
Тому бусурману,
А тепер служить стали
Восточному царю.</p> | <p>4. Восточний цар на столиці
Не доймає віри,
Засилає Галичина,
Щоб не було зміни.</p> <p>5. Іди, іди, Галичину,
Нисей стороною,
А я піду і з Москвою
Услід за тобою.</p> <p>6. Становися, Галичино,
По купецьким дворам,
А я буду із Москвою
По вельможним панам.</p> |
|---|---|

Зап. 1886(?) р. Л. Куба в с. Британи Ніжинського пов. Співав Сидоренко, козак. Друк. за вид.: Людвік Куба про Україну. С. 104. № 61.

8. Ой летів ворон

Recitando

1. Ой ле-тів во-рон да че-рез Січ-го-род, да ле-тю-чи да кря-че,
ой не ма-є і по-ві-ки не бу-де да над цей го-род луч-че.

<p>1. Ой летів ворон
Да через Січ-город,
Да летючи да кряче,
Ой немає і повіки не буде
Да над цей город лучче.</p> <p>2. Текли річки
З бистра невелички,
Понадмивали кручи,
Заплакали
Славні запорожці,
До государини йдучи.</p> <p>3. Наша мати,
Наша государиня,
Будь же над нами ласкава,</p> | <p>Щоб наша слава,
Слава запорожска
Та й на віки не пропала.</p> <p>4. – Ой рада б я, Ви мої діточки,
Ой рада б я пособити,
За панами,
За генераламі
Да й не могу заступити.</p> <p>5. Наши пани,
Генеральські сини,
Да не гаразд починили,
Що всі степи добрі
І краї веселі
Та й на віки занапали.</p> |
|--|---|

Останнього куплета цієї історичної пісні співак добре не знав, і я його дописую тільки у примітці на випадок, що, може, його невиразне звучання допоможе знайти точний текст: Не жалкуйте, славні запорожці, на москаля ні трошки, бо вже й вступила у нашу землю Сербіну й Волошку (?). – Примітка Л.К.:

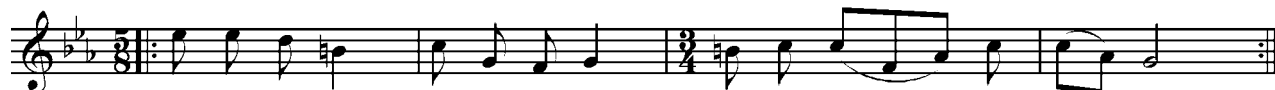
Зап. 1886(?) р. Л. Куба в с. Британи Ніжинського пов. Друк. за вид.: Людвік Куба про Україну. С. 101-102. № 57.

9. Бусурменські казі паша все п'є та гуляє

Vivo

1. Бу - сур - мен - ськи ка - зі па - ша все п'є та гу - ля - с,

ко - шо - во - го о - та - ма - на к со - бі за - кли - ка - є.

<p>1. Бусурменські казі паша
Все п'є та гуляє,
Кошового отамана¹
К собі закликає.</p> <p>2. – Устань, Харку, устань, батьку,
Кличуть тебе люде,
Як поїдеш у столицю,
По-прежньому буде.</p> <p>3. Як поїдеш у столицю
Та впросім царицю:
Чи не верне наші землі,
Клейноти не верне?</p> <p>4. – Чи на то ж бо я, вражі сини,
Москаля зібрала,</p> | <p>Щоб степ добрий, край веселий
Назад завертала?</p> <p>5. Устань, батьку, устань, Харку,
Що ж ми наробили,
Що степ добрий, край веселий
Та й занастили.</p> <p>6. Тече річка невеличка
С-під білої кручи,
Заплакали запорожці,
Від цариці йдучи.</p> <p>7. Встає хмара з-за Лимана,
А другая з поля,
Заплакала Україна,
Така її доля.</p> |
|--|---|

Зап. 1886(?) р. Л. Куба в с. Британи Ніжинського пов.. Друк. за вид.: Людвік Куба про. С. 97-98.
№ 49.

10. Із-за гори, із-за кручі

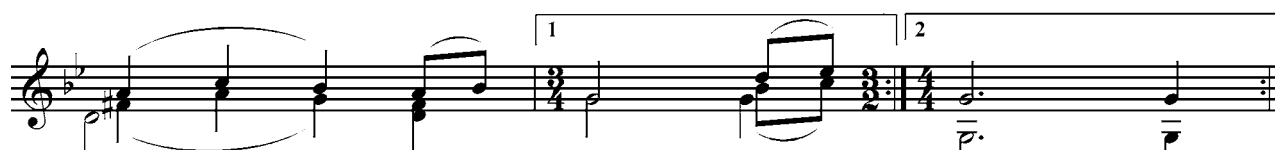
Повільно $\text{♩} = 66$

1. Із - за го - ри, із - за кру - чи, з-за тем - но - го

га - ю ой гук - ну - ли ко - за - чень - ки: "Вті - кай -

- мо, Не - ча - ю!" // - ча - ю!"

¹Два останні рядки повторюються двічі.

1. Із-за гори, із-за кручі,
З-за темного гаю
Он гукнули козаченьки¹:
“Втікаймо, Нечаю!”
2. Козак Нечай, козак Нечай
Коня не сідлає,
Сидить же він із кумою
Мед-вино кружляє.
3. Ой як гляне козак Нечай
У ясне віконце,
- А вже ляшків, а вже панків –
Потемніло сонце.
4. Ой як гукнув козак Нечай
На свого малога:
“Сідлай, сідлай, милий хлопче,
Коня вороного!
5. Сідлай собі вороного,
Мені буланого,
Та й виженем вражих ляхів)
Із краю милого.”

Зап. 1956 р. експедицією ІМФЕ від групи старих чоловіків в с. Жовнине Глобинського району Полтавської обл. (зараз Чорнобаївського р-ну Черкаської обл.). Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. Київ: Мистецтво, 1963. С. 44

11. Пожурилося, милеє браття

Andante cantabile

1. По-жу - ри ло - ся, ми - ле - є брат-тя, що й у но - вих кай - да - нах,

шо на - бор бе - руть і на-клад кла - дуть ше й на пан - ши - ну го - нять.

1. Пожурилося, милеє браття,
Шо й у нових кайданах,
Шо набор беруть и наклад кладуть
Ше й на панщину гонять.
2. Золота грива перса покрила
У коня вороного
Білее личко, чорнії брови
У козака молодого.
3. Сідлає козак коня вороного
Та й іде на Україну,
А за ним, за ним отець-матуся:
“Завернися, мій сину!”
4. – Ой, не вернуса, отець-матуся!
Поїду на Україну...,
В мене кінь вороний, сам я молодий,
То, кажеться, не загину.
5. Поїхав козак в зелений байрак,
Став коня напувати;
- А за ним, за ним а пан Журавський, –
Хоче в неволю взяти.
6. Ой, бери, пане, сукна й жупани,
Ше й коня вороного, –
Не візьми мене у невольеньку,
Козака молодого.
7. Узяли його, повели його
Ярами й долинами
Та й зняли йому з пліч головоньку
Між трьома могилами.
8. Чи не жаль тобі, зелений дубе,
Тії тополі буде,
Шо не раз-не два твій жолудочок
Під й її листом буде?
9. Чи не жаль тобі, молодий козаче,
Тії дівчини буде,
Шо любив-кохав півтора года, –
А тепер візьмуть люде?

Зап. в с. Оріховщина, Лубенського пов. (зараз Лубенський р-н Полтавської обл.). Друк. за вид.: Українські пісні зь нотами. Выпускъ второй. Зибрав А. Конощенко. Одеса, 1909. № 65. С. 89-91.

¹Два останні рядки повторюються двічі.

12. Ой да що в Турбаях та й вогонь горить

Помірно $\text{♩} = 40$
Один

1. Ой да що в Тур - ба - ях та й во - гонь го - рить, а по всім сві - ті дим - но,
та як по - би - ли та Ба - зи - лев - ців, аж у - сім па - нам див - но.

1. Ой, да що в Турбаях та й вогонь горить,
А по всім світі димно,
Та як побили та Базилевців,
Аж усім панам дивно.
2. Ой, як побили та й погромили
Ой, і перевели в тряп'я,
Та й поховали та Базилевців
В містечку Остап'я.
3. Ой, били жінки ще й чоловіки,
Били й малі дітки,
Та оце ж тобі, та Мар'януша,
Ой за ції півмітки.
4. Та й оце ж тобі, та Мар'януша,
Та за цієї півмітки,
Та що не сами ми їх прями,
А прями й наші дітки.

Записав Гайдай М. 1938 р. в с. Великі Кринки Глобинського району Полтавської обл. від жіночого хору. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 47.

13. Ой ви, галки, ви чорні чубарки ж

Повільно $\text{♩} = 69$
Один

1. Ой ви, гал - ки, ви, чор - ні чу - бар - ки ж(и),
2. Ой ви, хлоп - ці, ви, слав - ні мо - лод - ці ж(и),
4. Ой ра - ді б ми до - мой вер - ну - ти - ся,
та під - ні - мить - ся вго - ру. Да ну гей, гей!

раз, два, лю - лі, та під - ні - міть - ся вго - ру!
3. та ту - ма - н(и) на - ля - га - є.
та тіль - ки роз - дра - ту - є.

1. Ой ви, галки, ви чорні чубарки,
Та підніміться вгору.
Да ну гей, гей! раз, два, люлі,
Та підніміться вгору!
2. Ой ви, хлопці, ви славні молодці,
Та верніться додому.
Да ну гей, гей! раз, два, люлі,
Та верніться додому.
3. Ой раді б ми вгору піднятися,
Та туман налягає.
Да ну гей, гей! раз, два, люлі,
Та туман налягає.
4. Ой раді б ми домою вернутися,
Та гетьман не пускає.
5. Да ну гей, гей! раз, два, люлі,
Та гетьман не пускає.
5. Не так гетьман, ой да не так гетьман,
Та як гетьманська мати.
Да ну гей, гей! раз, два, люлі,
Та як гетьманська мати.
6. Хоче ж нами, нами, молодцями,
Та турка звоювати.
Да ну гей, гей! раз, два, люлі,
Та турка звоювати.
7. А ми турка, турка не звоюєм,
А тільки роздрагуєм,
Да ну гей, гей! раз, два, люлі,
Да тільки роздрагуєм.

Зап. 1952 експедицією ІМФЕ в с. Диканька Диканського р-ну Полтавської обл. від жіночого хору.
Транскрипція Л. Ященка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 56-57.

14. Світить місяць, світить ясний

Повільно $\text{♩} = 48$
Один

Сві - тить мі - сяць, сві - тить яс - ний та ще й яс - на - я зо - ря.

Одна

Ой ку..., ой ку-ди ж ти од' - їж - джа - єш з сво-го рід-но-го се - ла?
Всі

1. Світить місяць, світить ясний
Та ще й ясна зоря.
- Ой ку... ой куди ж ти від'їжджаєш¹
З свого рідного села².

¹Ця розбіжність в тексті під нотами і після нот наявна у першоджерелі. – Ред.

²Два останні рядки повторюються двічі.

2. – Від'їжджаю, моя мила,
На всесвітню війну.
Пере..., переночуй, мій миленький,
Хоч цю нічку зо мною!
3. – Ой рад би я, моя мила,
Хоч три нічки ночувать.
Так бо..., так боюся, моя мила,
Щоб походу не проспять!
4. – Ой сам же ти добре знаєш,
Що я рано й устаю,
- Як за..., як запіють перші півні,
То я тебе розбуджу.
5. П'ють півні, п'ють другі,
Ще й курочка сокоче.
Будить, будить мила миленького –
Він вставати не хоче.
6. – Вставай, вставай, мій миленький,
Годі ж тобі й уже спать,
Бо вже, бо вже ж твої товариші
Всі на кониках сидять.

Зап 1955 р. експедицією ІМФЕ у с. Охматів Жашківського р-ну Черкаської обл. від гурту молоді.
Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Пісні Черкащини. С. 19.

15. Ой ішли ми в Умань

Allegretto

1. Ой і - шли ми в У - мань, го - во - ри - ли, йду - чи,
шо бу - дем но - си - ти го - лу - бі жу - па - ни,
а з ки - тай - ки о - ну - чі. 2. Як і - шли ми в У - мань,
го - во - ри - ли ре - чі, що і - шли ми в У - мань
в го - лу - бих жу - па - нах, а з У - ма - ні — вид - но й пле - чі.

1. Ой ішли ми в Умань,
Говорили йдучи,
Що будем носити
Голубі жупани,
А з китайки онучі.
2. Як ішли ми в Умань,
Говорили речі,
Що ішли ми в Умань
В голубих – видно й плечі.

Історична пісня про гайдамаччину. Зап. М. Гайдай 1926 р. в с. Майданівка Звенигородського пов. на Київщині від Тараса Василенка, 75 р. Прим. М. П. Гайдая: "Батькові його було тоді 110 р.". Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах Михайла Гайдая. С. 72. № 58.

16. Ой гук, мати, гук

$\text{♩} = 66$
1) *Один*

Ой гук, ма-ти, гук, де ко-за - ки йдуть. Ой ве-се - ля - я
да й до - рі - же - нь - ка, ку - ди во - ни йдуть.
Вар.
1) О - то - ма - не - бать - ку, вже час на - ста - є [весе] ла - я
2)

1. Ой гук,мати, гук, де козаки п?ють,
Ой веселая та доріженька, куди вони йдуть (2).
2. Що вони ідуть під ряснії (яснії?) дуби
Да й питаються да отамана пораду ой собі (2).
3. Отаман іде, як голуб гуде
Ой під білою да й березою голівку ой кладе (2).
4. Отамане-батьку, вже час настає,
Та вже наше та й товариство коней сідлає (2)

Зап. Сопілка Т. в с. Крячківка Пирятинського р-ну Полтавської обл. від Федора Раздобари, 1936 р. н., Надії Раздобари, 1936 р. н., Валентини Раздобари, 1959 р. н., Галини Попко, 1930 р. н., Єфросинії Загорулько, 1923 р. н., Василя Загорулько, 1924 р. н., Ніни Рєви, 1959 р. н., Ніни Дмитренко, 1968 р. н. Нотація: О. Мурзиної.

Гетероритмічна строфа із складочисленням 5+5/5+5+5. В необрядових піснях п'ятискладові групи часто властиві творам «малої епіки» – історичним пісням та баладам (див. також «Із-зі гір, з-за гір вилітав сокіл»). Мішані ансамблі і, зокрема, активна участь чоловіків у гуртовому співі характерні для наддніпрянської традиції. Відомий ансамбль с. Крячківка на час запису поповнився молодшими співаками, але винахідлива орнаментика підголосків з варіантами у різних строфах належить старшим виконавцям. У піснях з Крячківки традиційно повторюється другий мелорядок. Цей прийом більше властивий пізньому виконавському стилю.

17. Ой у лузі та ще й при березі

Широко $\text{♩} = 66$
Один

1. Ой у лу - зі та ще й при бе - ре - зі

Всі

чер - во - на ка - ли - на... По - ро -

-ди - ла мо - ло - да дів - чи - на хо - ро...,

хо - ро - шо - го си - на. си-(на).

1. Ой у лузі та ще й при березі
Червона калина...
Породила молода дівчина⁵
Хоро..., хорошого сина.
2. Вона його та ще й породила
В зеленій діброві,
Та не дала тому козакові
Ні щастя..., ні щастя, ні долі.
3. Та й не дала тому козакові
Ні щастя, ні долі,
Тільки дала тому козакові
Та чо..., та чорнії брови.
4. “Було б тобі, моя рідна мати,
Цих брів не давати,
Було б тобі, моя рідна мати,
Щастя, щастя-долю дати!”
5. Розвивайся а ти, сухий дубе, –
Завтра мороз буде!..
Убирайся, молодий козаче, –
Завтра, завтра похід буде!
6. “Я морозу та ще й не боюся, –
Зараз розів’юся!”
“Я походу та ще й не боюся, –
Зараз, зараз уберуся!..”

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Ковалівка Диканьського р-ну Полтавської обл. від мішаного хору. Транскрипція Л. Бильчинського. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 49

18. Ой туман яром а пшениченька ланом

$\text{♩} = 42$
1) Одна

1. Ой ту - ман я - ро - м(и) та й ту - ма - (га)н я - ром,

о - й(а) мо - (го) - роз до... ой до - ли - но-лю.

1)
2. Ой стрі-ча - є - ться

1. Ой туман яром а пшениченька ланом горою ж й овес.
2. Горою овес...
Та не по правді ж ой рассукин син варвар зо мною живеш.
3. Зо мною живеш...
Та ой як прийде ж ой вечьор ночка ж тьомна до другої йдеш.
4. До другої йдеш...
Та ой до мене ж ой стиха помаленьку ж голос подаеш.

Зап. у серпні 1955 р. експедицією ІМФЕ с. Вереміївка Градизького р-ну Полтавської обл. (зараз Чорнобаївського р-ну Черкаської обл.) від гурту дівчат, заспівує Глоба Ольга, виводить Настя Душейко. Транскрипція Філатової А. М. АНФРФ ІМФЕ ф. 14-10, од. зб. 398 № 2.

Однорядкова трисегментна форма з конкатенацією 4_5+6_7+5 ? cat.5... 4_5+6_7+5 . Тільки третій сегмент зберігає свій п'ятискладовик, решта ампліфікуються за рахунок вставних часток. Широко застосовується прийом вокалізації приголосних, що надає розвиток мелодичній вертикалі. Семиступеневий діатонічний ладозвукоряд має протиставну опору на четвертому щаблі (с).

19. Ой там за Дунаєм

Повільно $\text{♩} = 48$
Один

1. Ой там за Ду - на см,

1. Ой там за Ду - на см,

1. Ой таи за Ду - на - см,

та ой там за Ду - на - см мо - ло - дець гу - ля - є.

та ой там за Ду - на - см мо - ло..., мо - ло-дець гу - ля - є.

<p>1. Ой там за Дунаєм
Та ой там за Дунаєм
Молодець гуляє.</p> <p>2. Молодець гуляє
Та молодець гуляє,
Він кричить-гукає:</p> | <p>3. “Подай перевозу
Та подай перевозу,
Я й перевезуся.</p> <p>4. Я й перевезуся
Та я й перевезуся
На той бочок моря.”</p> |
|---|---|

Зап. 1956 р. експедицією ІМФЕ в с. Кліщенці Глобинського району Полтавської обл. (зараз Чернобаївського р-ну Черкаської обл.) від групи старих чоловіків. Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся С. 59.

20. Налетіли сірі гуи

Помірно

1. На - ле - ті - ли сі - рі гу - си на став жи - ру - ва - ти;
на - ї - ха - ли ко - за - чень - ки в се - ло зи - му - ва - ти.

2. Жи - ру - ва - ли сі - рі гу - си

1. Налетіли сірі гуи на став жирувати;
Наїхали козаченьки в село зимувати. (2)
2. Жирували сірі гуи – знялись полетіли;
Зимували козаченьки – знялись, виїздили. (2)
3. – Чом ти мене, моя мати, рано не збудила,
Ой як тії козаченьки з села виїздили? (2)
4. – Тим я тебе, моя доню, рано не збудила,
Що твій милий вперед їхав – щоб ти не тужила. (2)
5. – Ти думаєш, моя мамо, що я не журюся?
Ой як вийду на вулицю – од вітру хилюся. (2)
6. Ти думаєш, моя мамо, що я і не плачу?
За дрібними слізюньками стежечки не бачу. (2)

Зап. Пришедько Я. та Музика М. в Музеї народної архітектури та побуту України від фолькорного колективу с. Дубіївка Черкаського р-ну Черкаської обл. Друк. за вид.: Пісні Черкащини. С. 25.

21. Пущу коня, ой на яр, на долину

Широко $\text{♩} = 56$
Одна Всі

1. Пу - шу ко - ня ой на яр, на до - ли - ну,
а сам ля - жу спа - ти
ой на пів, на ча - си - ну.

1. Пущу коня, ой на яр, на долину,
А сам ляжу спати, ой на пів, на часину.
2. Ой не спав козак, ой не час, не годину,
Ой да де взялася, ой молода дівчина.
3. Де взялася, ой молода дівчина,
Ой да та зірвала у саду травиченьку.
4. Та зірвала у саду травиченьку,
Ой да та вмочила у воду-криниченьку.
5. Та вмочила у воду-криниченьку,
Ой да та вдарила парня по личеньку.
6. "Вставай, парню! Ой годі тобі спати!
Ой да наїхали, ой турки і татари!
7. Наїхали, он турки і татари,
Ой да хочять тебе, ой парня, зарубати.
8. Хочять тебе, ой парня, зарубати,
Коня вороного із собою забрати".

Зап. Онопа Т. в м. Кам'янка Смілянського р-ну Черкаської обл. (зараз Кам'янський р-н). Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 53.

22. Ой, пущу коня ой на яр, на долину ж

$\text{♩} = 84$
Одна Всі

1. Ой пу-шу ко - ня ой на яр, на до - ли - ну ж(и),
о - х(и) йа сам ля - (га) - жу
ой спа - ти на ча - (га) - си - (ги) - ну.

1. Ой, пуцу коня ой на яр, на долину ж,
Ох й а сам ляжу ой спати на часину.
2. Ой, не спав козак, ой ні дня, ні ночину,
Ох прийшла к ему ой молода дівчина.
3. Ой, прийшла к ньому ой молода дівчина ж,
Ох та й сорвала ой в саду травичину.
4. Ой, та й вирвала ой в саду травичину,
Ох та й вмочила ой в нову криничину.
5. Ой та й вмочила ой в нову криничину ж
Ох та вдарила ой парня по личину.
6. Ой, вставай, вставай, ой годі тобі спати ж,
Бо вже наїхали ой рядові солдати.
7. Ой наїхали ой рядові солдати ж,
Ох хочять вони ой парня зарубати.
8. Ой хочять вони ой парня зарубати ж,
Ох хочять вони ой коника й забрати.

Зап. 10. 07. 2003 р. Карапата О., Павлюк Р., Постольников С., Філатова А. в с. Дем'янівка Семінівського р-ну Полтавської обл. від Невкритої Галини Сергіївни, 1938 р. н, Габайко Ганни Федорівни, 1935 р. н., Орел Марії Ільківни, 1924 р. н., Нетеси Марії Григорівни, 1937р. н., Залізняк Ольги, 1927 р. н., Симачук Галини Данилівни, 1941 р. н., Даровської Ольги Іванівни, 1926 р. н., Тютюнника Івана Михайловича, 1929 р. н., Неточій Ганни Олександрівни, 1936 р. н. Транскрипція Філатової А.

Козацька (солдатська)¹ пісня. Ізоритмічна дворядкова строфа з двосегментним віршем $4_5+6_7//4_6+6_7$. Віршова ампліфікація відбувається протягом усієї пісні за рахунок часток ("ой", "та й", "ж") та окремих слів ("вже", "бо"). Ладозвукоряд розширений вниз від головної опори до субкварти. Протиставною опору тут виступає третій щабель. Найбільший розспів припадає на передостанній склад і займає дві цілих тривалості. Композиція строфи АВ.

23. Нічка темна та невидная

Широко

1. Ніч - ка тем - на та не-вид - на - я, ніч - ка тем - на

та не - вид - на - я, го - ло-вонь - ка мо - я бід - на - я.

1. Нічка темна та невидная, (2)
Головонька моя бідная.	3. Пуцу коня на долиноньку, (2)
А сам ляжу на часиноньку.
2. З ким я буду цю ніч ночувати, (2)
З ким я буду розмовоньку мати.	4. Де взялася та й дівчинонька, (2)
Козаченька та й розбудила.

¹Слід зазначити, що в процесі побутування пісня з однієї соціальної групи іноді переходить або до іншої.

5. – Вставай, козак, бо татари йдуть, (2) 6. Займуть коня сивогривого, (2)
Займуть коня, ще й тебе візьмуть. Тебе, хлопця чорнобривого.

Зап. Орел Л. у с. Моринці Звенигородського р-ну Черкаської обл. від жінок пенсійного віку Шельги О. А., Криклі Л. С., Луценко Г. Д., Зозулі Є. П., Турченко Є. Є. Експедиція ДМНАПУ, 1989 р. Транскрипція Л. Ященка. Друк. за вид.: Пісні Черкащини. С. 20.

24. Козаченька молодого забили в кайдани

Moderato

1. Ко - за - чень-ка мо - ло - до - го за - би - ли в кай - да - ни,
як за-би - ли у кай - да - ни, по - ве - ли до па - на,
як за-би - ли у кай - да - ни, по - ве - ли до па - на.

1. Козаченька молодого
Забили в кайдани,
Як забили у кайдани¹
Повели до пана.
2. Як привели перед пана, –
Кайдани упали...
Превражії ляшки-панки
Дивуватися стали:
3. “Десь у тебе, козаченьку,
Отець-мати жива,
А що тобі, молодому,
Фортуна служила!..
4. Десь у тебе, козаченьку,
Є рідная мати,
Що як станеш на каміні,
То й слідочки знати!”

Зап. Конощенко А. в с. Рибці Полтавського пов. Полтавської губ. (зараз ? р-н Полтавської обл.). Друк. за вид.: Українські пісні зь нотами. Выпускъ третій. Друга сотня. Зібравъ А. Конощенко. Одеса, 1909. № 75. С. 97-98.

25. Шука-риба в морі

Повільно ♩ = 80

Один Двоє

Щу - ка-ри - ба в мо - рі гу - ля-є по - во - лі,
Всі 1 2

а у вло - ви сини мо-ло-день-кий, та й не-ма йо - му до - лі. // -лі.

¹ Два останні рядки повторюються двічі.

<p>1. Шука-риба в морі
Гуляє по волі,
А у вдови син молоденький¹,
Та й нема йому долі.</p> <p>2. Тільки тії долі,
Що чорнії брови,
Кінь вороний, сам молодий
Десь гуляє по волі.</p> <p>3. Вийшла його мати
На лан жито жати.
Летів орел сизокрилий –
Вона стала питати:</p> | <p>4. – Орле сизокрилий,
Високо літаєш,
Чи не бачив ти мого сина, –
Десь у полі гуляє.</p> <p>5. – Ой бачив я сина,
Та він не гуляє,
Лежить же він край дороги,
Та лежить-спочиває.</p> <p>6. Над ним його коник,
Коник вороненький,
А над його білим тілом
Ворон пролітає.</p> |
|---|---|

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ у с. Лебедин Шполянського р-ну Черкаської обл. від гурту дівчат.
Транскрипція Ісакова О. Друк. за вид.: Пісні Черкащини. С. 18.

26. Ох і (в)ой ішли козаки (да) із походу

Solo

1. Ох і (в)ой і - шли ко - за - ки (да) із по - хо - ду,
во - ни й не з по - хо - ду - з У - кра - ї - ни.

<p>1. Ох і (в)ой ішли козаки (да) із походу,
Вони й не з походу – з України.</p> <p>2. Ох да і вони не з походу, да з України,
Стали на попасі край долини.</p> <p>3. І да стали на попасі край долини,
Викресали вогню із ружини.</p> <p>4. Да викресали вогню із ружини
Та й пустили пожар по долині.</p> <p>5. І да та й пустили пожар по долині,
Солов'єве гніздо ізпалили.</p> <p>6. Солов'єве гніздо ізпалили,
Солов'єві жалко зробили.</p> <p>7. Ох і гоц сів соловейко на калині,
Та й плаче-ридає по дитині.</p> <p>8. Ох і козак кониченька (і) напуває,
Вода в(и) Дунаєві прибуває,</p> | <p>9. Ох і вода в Дунаєві прибуває,
Молод(и) козаченько потопає.</p> <p>10. Ох і молод козаченько потопає,
На три бережечки виринає.</p> <p>11. І да на три бережечки виринає,
Трьома голосами вигукає.</p> <p>12. [Трьома голосами да вигукає],
А батенько чує, да не рятує.</p> <p>13. – І да охотонька, сину, охотонька,
Нехай потопає головонька.</p> <p>14. – Ох і не загину, тату, да не загину,
Кого вірно люблю, – не покину.</p> <p>15. Ох (і ой) ішли козаки да із походу,
Вони й не з походу – з України.</p> |
|--|--|

¹Два останні рядки повторюються двічі.

Зап. М. Гайдай 1937 р. в с. Петрівка Гадяцького р-ну на Полтавщині від Дарії Шевченко-Гамалей.
Прим. М. Гайдая: “Село козацьке. Співають гурти хлопців і дівчат на вулиці, найчастіше на грядках у 2 голоси”. Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах Михайла Гайдая . С. 89-90. № 74.

27. Із-за гір, з-за гір

Помірно, з почуттям $\text{♩} = 90$

Із - за гір, з-за гір ви - ле - тів со - кіл,
гей, та й з-за ху - то - ра ви ле - ті - ло два.

1. Із-за гір, з-за гір
Вилетів сокіл,
Гей, та й з-за хутора
Вилетіло два.	7. Поросла трава
Крізь реберечка,
Гей, та й оповилася
Кругом сердечка.
2. Та й з-за хутора
Вилетіло два,
Гей, та один одного
Братом називав.	8. Туди приліта
Аж три ластівки:
Гей, да перша ластівка –
Матінка рідна.
3. Один одного
Братом називав.
– Гей, та й брате, брате,
Ой де ж ти літав?	9. Перша ластівка –
Матінка рідна,
Гей, друга ластівка –
Сестриця рідна.
4. Ой брате, брате,
Ой де ж ти літав?
– Гей, да літав високо,
Бачив я жито.	10. Друга ластівка –
Сестриця рідна,
Гей, третя ластівка –
Жона молода.
5. Літав високо,
Бачив я жито,
Гей, та бачив я жито,
Козака вбито.	11. Як мати плаче,
То річка тече,
Гей, та як сестра плаче,
То й друга тече.
6. Козака вбито
Не теперечка,
Гей, да поросла трава
Крізь реберечка.	12. Як сестра плаче,
То й друга тече,
Гей, та як жінка плаче,
То й роси нема».

Зап. 1988 р. В. В. Дубравін в с. Рудівка Прилуцького р-ну від Рябокінь Олиги Олександрівни, 1937 р.н. Друк. за вид.: Пісні Чернігівщини. С. 196-197.

28. Із-за гір за гір ой вилітав сокіл

♩ ≈ 84 *Rubato*
1) Одна 2)

1. Із - за гір, з-за гір ой ви - лі - тав со - кіл,
е - й(ї) та й(є-ї) з-за ху - (гу)... ой ху - то - (го)-ра
й ой ви - лі - (ги) - та - ло ж(и) два.
1) 2) 3) 1а)
4. Та лі - тав я да - ле - ко, 6. Про - рос - ла тра - ва
6. крізь ре - бе - реч - ка, 2. ой бра - то - м(и)

1. Із-за гір за гір ой вилітав сокіл,
Ей та й з-за ху...ой хутора й ой вилітало ж два.
2. Та й з-за хутора ой вилітало два,
Ей та й один дру... ой а другого ой братом на... ой називав.
3. Ой ти брат сокіл, ой де ж ти літав,
Ей та ой де ж ти ой літав ой що ж ти ой видав.
4. Та літав я далеко ой бачив високо,
Ей та й у тому ой житі ой козак ой вбитой.
5. Та вбито, вбито та й нетеперечко,
Ей та й проросла ой трава ой крізь реберечка.
6. Проросла трава крізь реберечка,
Ей та й обвилося кругом сердечка.

Зап. 08. 07. 2003 р. Карапата О., Павлюк Р., Постольников С., Філатова А. в с. Ляцівка Чорнобаївського р-ну Черкаської обл. від Шрамко Марії Степанівни, 1927 р. н., Іванової Євдокії Іванівни, 1926 р. н., Гряховиці Олени Михайлівни, 1923 р. н., Ільїн Палашки Никифорівни, 1922 р. н., Хверлій Марії Платонівни, 1929 р. н., Ірклієнко Ганни Михайлівни, 1937 р. н., Шендрик Марії Іванівни, 1929 р. н. Транскрипція Філатової А.

Лірична пісня про смерть козака. Структура двосегментного вірша $5_7,5_6 // 5_{68}5_6$ у ізоритмічній дворядковій строфі. Постійне коливання силаб у рядках. У перших двох строфах у другому рядку викорис-

товується прийом словообриву. Вільний динамічний заспів змінюється повільною гуртовою частиною. Тут ритмічні структури збільшені завдяки мелодичним розспівам та вставним словам. Ладова будова змінюється завдяки коливанню шостого щабля (*e-es*). Поліфонічно-підголосковий склад оздоблений яскравими співзвуччями. Композиція строфи АВ.

29. Із-за гір, з-за гір вилітав сокіл

Повільно $\text{♩} = 72$

Один Всі

1. Із-за гір, з-за гір ви - лі-тав со - кіл, гей,

а з-за ху - то - ра ви - лі - та - ло два.

1. Із-за гір, з-за гір
Вилітав сокіл,
Гей, а з-за хутора
Вилігало два.	Гей, високо літав.
Що ж ти, брат, видав?"
2. А з-за хутора
Вилігало два.
Гей, та один другого
Братом називав.	4. "Видав же я, брат,
Зелене жито,
Гей, а у тому житі
Козака вбито.
3. "Ой ти, брат-сокіл,
Високо літав,	5. Вбито козака
Не теперечки,
Гей, виросла трава
Між реберечки".

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Гусаково Звенигородського р-ну Черкаської обл. від сестер Думанських. Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 50.

30. Ой з-за гори сніжок летить

Швиденько

1. Ой з-за го - ри сні - жок ле - тить, а в до - ли - ні,
2. Зак - рив о - чі ки - тай - ко - ю,
3. Що в го - ло - вах во - рон кра - че,

в до - ли - ні ко - зак ле - жить,
за слу - го - ю ко - заць - ко - ю,
а в ні - жень - ках ко - ник пла - че,

а в до - ли - ні ко - зак - ле - жить.
за слу - го - ю ко - заць - ко - ю.
а в ні - жень - ках ко - ник пла - че.

1. Ой з-за гори сніжок летить,
А в долині, долині козак лежить.
А в долині козак лежить.
2. Закрив очі китайкою,
За слугою козацько. (2)
3. Що в головах ворон криче,
А в ніженьках коник плаче. (2)
4. – Біжи, коню, дорогою,
Дорогою широкою. (2)
5. Щоб татари не спіймали,
Сіделечка та й не взяли. (2)
6. Прийдеш, коню, під батьков двір,
Вдар копитом об частокіл. (2)
7. Вийде батько – розсідлає,
А матінка розпитає: (2)
8. – Ой коню ж мій вороненький,
А де ж син наш молоденький? (2)
9. – Не плач, мати, не журися,
Бо вже син твій оженився. (2)
10. Узяв собі паняночку,
В чистім полі земляночку.
11. В чистім полі земляночку,
На головку серпаночку. (2)

Зап. Гайдай М. 1926 р. в с. Пилиповичі Бородянського р-ну на Київщині від Христини Махулько.
Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах Михайла Гайдая. С. 86. № 71.

31. Да ішли три козаки з України

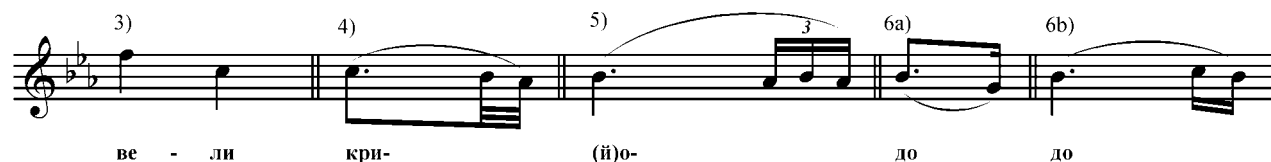
$\text{♩} = 60$

1а) 1b) 2) 3) 4) 5) 6а) 6б)

1. Да іш - ли три ко - за - ки з У - кра - ї - ни,
да ве - ли во - ни ко - ні во - ро - ни - ї.
2. Да ве - ли во - ни ко - ні да во - ро - ни - ї,
да сі - ли (й)од - ди - ха - ти край до - ли - ни.

Вар:
1а) 1b) 2)

Да ве - сі - (й)од - ди - ха -

1. Да ішли три козаки з України,
Да вели вони коні воронії.
2. Да вели вони да коні воронії,
Да сіли (й)оддыхати край долини.
3. Да сіли (й)оддыхати край долини,
Да викресали (й)огонь із рожини.
4. Да викресали (й)огонь із рожини,
Да й розпустили пожар по долині.
5. Соловейка гніздечко запалили,
Ой старого соловейка й усмалили.
6. Як полетів соловейко та до зозульки:
– Ой зозулько, княгиню, сестро да моя.
7. Ой зозулько, княгиню, сестро да моя,
Да пропали ж мої діти, пропав сам і я!
8. – Да чи я ж тобі, брате, не казала,
Да не клади гніздечка край лужечка?
9. Да наклади гніздечко в чистом полі,
Да на високом дереві, на тополі.
10. Да ніхто того древа не зрубає,
Ой ніхто твоїх діток не спугає...

Зап. Гайдай М. 1926 р. в с. Українка на Київщині від Варвари Соколухи. Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах Михайла Гайдая. С. 88-89. № 73.

Чумацькі пісні

32. Ой у неділеньку рано-пораненьку

Помалу $\text{♩} = 66$

Ой у не - ді - лень - ку ра - но - по - ра - нень - ку,
 гей, як ста - не сві - та - ти, гей, іс - ходь - те - ся,
 у - ся ро - ди - нонь - ка, чу - ма - чень - ка ви ³ ряд - жа - ти.

1. Ой у неділеньку рано-пораненьку,
Гей, як стане світати,
Гей, ісходьтеся, уся родинонька,
Чумаченька виряджати.
2. Гей, як помре чумак у дорозі,
Та нікому поховати буде;
Поховають тебе, молодий чумаче,
А все добрії люди.
3. Поховають тебе, молодий чумаче,
А все добрії люди,
Гей, як у тебе, молодий чумаче,
В кишені грошків не буде.
4. – А хто ж мене, моя родинонька,
На дорозі оплаче?
– Гей, оплаче, молодий козаче,
Як чорний ворон кряче.

Зап. в кінці XIX ст. Демуцький П. в Таращанському пов. на Київщині Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 298.

33. Вчора була суботонька, сьогодні неділя

Повільно

1. Вчо - ра бу - ла су - бо - тонь - ка, сьо - год -
 - ні не - ді - ля, чо - му в те - бе, чу - ма -
 - чень - ку, со - роч - ка не бі - ла?

1. Вчора була суботонька, сьогодні неділя,
– Чому в тебе, чумаченьку, сорочка не біла?
2. [Чому в тебе, чумаченьку, сорочка не біла?]
– Як же вона буде біла, - уже сьома неділя,
3. Сестра молода, мати стара: нікому попрати.
Треба мені, молодому, дружини шукати.
4. Перебреду Дунай-річку, стану на пісочку,
Виперу, вимахая чумаку сорочку.
5. Випрала, вимахала, стала штани прати,
Прилетіла зозуленька та й стала кувати:
6. – Покинь, дівко, покинь, дівко, [покинь] штани прати,
Бери серп в праву руку, йди пшеницю жати!
7. – Бодай же ти, зозуленько, цього не діждала,
Щоб я тобі, молодая, пшениченьку жала.
8. Не робила в батька свого, в матінки не буду;
Не жала я свій цілий вік і тепер не буду!

Зап. в 1900-х рр. Демуцький П. в с. Янишівка Таращанського пов. від М. Полянського. Друк. за вид.: Чумацькі пісні . С. 415.

34. А чом ти мене ж, моя мати, рано не збудила

Вільно $\text{♩} = 102$

А чом ти ме - не ж, мо - я ма - ти,
ра - но не збу - ди - ла, а як та - я чу - ма -
-ди - на (ї) з дво - ру (ї) ви - їз - ди - ла. Та збу - ди - ла, ох,
ме - не, ма - ти, та в о - бід - (и) - ню - ю й по - ру, та за - ї - ха - ла
чу - ма - ди - на за кру - ту - ю го - ру. Та ти ду - ма - еш

шо ж, мо-я ма - ти, а що я й не жу - рю - ся,
а я як вий - ду й за го - ру, то од віт - ру ва - лю - ся.

1. А чом ти мене ж, моя мати, рано не збудила,
А як тая чумадина (й) з двору (й) виїздила.
2. Та збудила, ох, мене мати та в обід(и)ною й пору,
Та заїхала чумадина за крутую гору.
3. Та ти думаєш що ж, моя мати, а що я й не журюся,
А я як вийду й за гору, то од вітру валюся.

Зап. 1952 р. в с. Веприк Гадяцького р-ну на Полтавщині. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 92-93.

35. Ой волики ви мої

Ой во - ли - ки ви мо - ї, да во - ли -
-по - ло - ві - ї, ой і де бу - дем
но - чу - ва - ти? - Ой у ши - ро - кій до - ли - ні.

1. – Ой волики ви мої,
Да воли половії,
Ой і де будем ночувати?
– Ой у широкій долині.	Ой і де будем ночувати?
– Та й у дівчини Насті.
2. – Ой волики ви мої,
Да воли круторогі,
Ой і що будем вечеряти?
– Да кавуни та дині.	4. – Ой і де будем ночувати?
– Та й у дівчини Насті.
– А що будем вечеряти?
– Та перепелочку в маслі.
3. – Ой волики ви мої,
Та воли одномасні,	5. Небагато чумаки з'їв:
Тільки крильця, реберця,
Заболіло в чумаченька
Коло серця, коло серця.

Зап. 1926 р. Гайдай М. в с. Українка на Київщині від Кузьми Бобрука. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 122.

36. Там за гаєм зелененьким

$\text{♩} = 70$
Один 3 Всі

Там за га - ем зе - ле - нень - ким, там за га - ем
зе - ле - нень - ким, гей, гей, бра - ла дів - ка льон дріб - нень - кий.

1. Там за гаєм зелененьким, (2)
Гей, гей, брала дівка льон дрібненький.	8. Рубай дрова до порога, (2)
Гей, гей, а ліщину до ослона.
2. Вона брала, вибирала, (2)
Гей, гей, все до личенька рівняла.	9. – Сусідочки-голубочки, (2)
Гей, гей, дайте солі два дрібочки.
3. – Личко моє білесеньке, (2)
Гей, гей, кому будеш вірнесеньке?	10. Посолити огірочки, (2)
Гей, гей, научайте свої дочки,
4. А чи вору, чи майору, (2)
Гей, гей, чи чумаку молодому?	11. Щоб по ночах не ходили, (2)
Гей, гей, чумаченьків не любили.
5. Чумака ярма нариває, (2)
Гей, гей, сірі воли запрагає.	12. За чумаком худо жити, (2)
Гей, гей, нічим борщу посолити.
6. Та із двору виїжджає, (2)
Гей, гей, жінку вдома покидає.	13. Бо в чумака стільки віри, (2)
Гей, гей, як на синім морі піни.
7. – Зоставайся, жінко, вдома, (2)
Гей, гей, рубай дрова до порога.	14. А в дівчини стільки ласки, (2)
Гей, гей, як на синім морі ряски.

Зап. 1893 р. А. Д. Шмиговський в с. Сидорівці на Київщині (нині Корсунь-Шевченківський р-н Черкаської обл. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 66-67.

37. Да із-за гори, да із-за кручі

Да із-за го - ри, да із-за кру - чі да во-зи рип - лять, і - ду-чи.
Да - во - зи рип - лять і - ду - чи... Да во - зи рип - лять,
а яр - ма бряж - чать, йа во - ли ре - ми -

-га - ють, Йа во - ли ре - ми - га - ють.

Та й по - пе - ре - ду та чу - мак Гриць - ко

У со - пі - лоч - ку гра - є. Да в со - рі - лоч - ку гра - є...

Йа со - пі - лоч - ка з бар - ві - ноч - ка да й о - рі - хо - ве ден - це,

да й о - рі - хо - ве ден - це... Да й о - рі - хо - ве ден - це...

Да як за - гра - є, то й тра - ва в'я - не

та бо - лить мо - є сер - це.

1. Да із-за гори, да із-за кручі
Да вози риплять, ідучи.	4. Да в сорілочку грає...
Йа сопілочка з барвіночка
Да й оріхове денце,
Да й оріхове денце...
2. Да вози риплять ідучи...
Да вози риплять, а ярма бряжчать,
Йа воли ремигають.	5. Да й оріхове денце...
Да як заграє, то й трава в'яне
Та болить моє серце.
3. Йа воли ремигають.
Та й попереду та чумак Грицько
У сопілочку грає.	

Зап. Д. І. Яворницький на Полтавщині. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 410-411.

38. Та болять ручки

1. Та бо - лять руч-ки, та бо - лять ніж-ки, та пше-ни - чень-ку жну-чи.

2. Та пше - ни - чень - ку жну - чи... Ой із - за го - ри,

ой із - за кру - чі та рип-лять во - зи, йду - чи.

1. Та болять ручки,
Та болять ніжки,
Та пшениченьку жнучи.
2. Та пшениченьку жнучи...
Ой із-за гори,
Ой із-за кручі
Та риплять вози, йдучи.
3. Та риплять вози, йдучи...
Та вози риплять,
А ярма бряжчать.
А воли оемигають.
4. А воли оемигають...
Та попереду
Чумак Грицько
На сопілочку грає.
5. У сопілочку грає...
А сопілочка
З барвіночка,
А горіхове денце.
6. А горіхове денце...
Та як заграє,
Як сам знає,
То болить моє серце.
7. То болить моє серце...
Ой розсипали
Та чумаченьки
Паровицю соли.
8. Та паровицю соли...
Та сюди йдїть,
Дівчаточка,
Соли купувати.
9. Соли купувати...
А у нас же сіль,
У нас же сіль,
У нас мішаниця.
10. У нас мішаниця...
Та полюбила
Дівчинонька
Чумаченька Гриця.

Зап. 21. 03. 1923 р. Ребро І. у с. Федорівка Диканьського р-ну Полтавської обл. від Євламπίї Ребро,
59 р. Друк. За вид.: Народні пісні Полтавщини. С. 581.

39. Ой, із-за гори та із-за кручі

1. Ой із - за го - ри та із - за кру - чі,

гей, та рип - лять во - зи йду - чи.

2. Та рип-лять во - зи йду - чи, гей... А во - зи ри - плять,

а яр - ма бряз - чать, а во - ли ри - ми - га - ють.

1. Ой, із-за гори та із-за кручі
Гей, та риплять вози йдучи.
2. Та риплять вози йдучи, гей...
А вози риплять, а ярма брязчать,
А воли римикгають...
3. А воли римикгають, гей!
А попереду та чумаченько
На сопілочку грає...
4. На сопілочку грає, гей!
А сопілочка та з барвіночка,
А горіхове денце.
5. А горіхове денце, гей!
А як заграє, то душа в'яне
І болить моє серце.
6. Ой, болить моє серце, гей!
Що буде тобі та пригодонька
Та й у чистому полі.
7. Шо й у чистому полі, гей!
Ох і вивернеш та на роздоллі
Три паровиці соли.
8. Три паровиці соли, гей!
Ох, і прийде к тобі та дівчинонька
Та соли купувати.
9. Та соли купувати, гей!
Та не так соли та купувати,
Як жалю завдавати.
10. Ой, годі ж тобі, та чумаченьку,
Гей, та під возом лежати:
11. Та під возом лежати, гей!
Та бери косу та іди в росу
Та травиченьку тяти.
12. Та травиченьку тяти, гей!
– Ой, бодай же ти, та дівчинонько,
Та того не діждала...
13. Та того не діждала, гей!
Щоб моя ручка та смоляночка
Та травиченьку тяла!
14. Ой, годі ж тобі, та козаченьку,
Гей, та під возом лежати.
15. Та під возом лежати, гей!
Та бери серпи та іди в степи
Та пшениченьку жати.
16. Та пшениченьку жати, гей!
– Ой, бодай же ти, та дівчинонько,
Та того не діждала....
17. Та того не діждала, гей!
Щоб моя ручка та смоляночка
Та пшениченьку жала.

Зап. Конощенко А. в с. Обознівка Єлисаветградського пов. (зараз Кіровоградський р-н Кіровоградської обл.). Друк. за вид.: Українські пісні зь нотами. Выпускъ второй. Зібрав А. Конощенко. Одеса, 1909. № 49. С. 67-69.

40. Та вози риплять, та ярма брязчать

Повільно $\text{♩} = 63$

Один

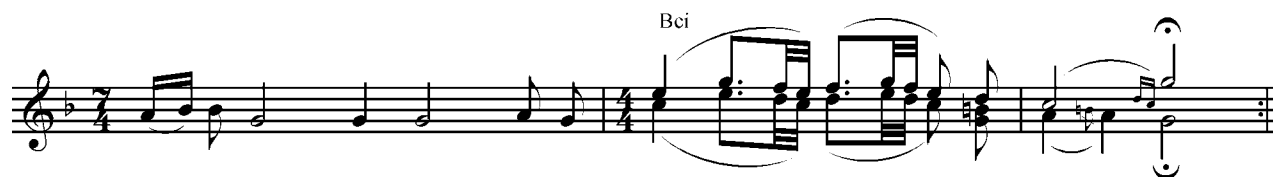
1. Та во-зи рип-лять, та яр-ма бряж-чать, а во-

Всі

- ли ре-ми-га-ють.

Один

2-4. А во-ли ре-ми-га-ють... А по-пе-ре-ду

та й чу - ма - чень - ко на со - пі - лоч - ку гра - с.

1. Та вози риплять, та ярма бряжчать,
А воли ремигають.	3. На сопілочку грає...
А сопілочка та з барвіночка,
А оріхове денце.
2. А воли ремигають...
А попереду та й чумаченько
На сопілочку грає.	4. А оріхове денце...
Ой як заграє та чумак вранці,
Та й болить моє серце.

Зап. Л. Яценко у складі експедиції ІМФЕ АН УРСР в с. Перегонівка Кобеляцького р-ну Полтавської обл. від чоловічого хору. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 64

41. Ой чумак їде у дорогу

Вільно

1. Ой чу-мак ї - де у до-ро - гу, а чу-мач-ку ки-да до - ма.

А чу-мач - ка чор-но-бро - ва ру-ба дро-ва до по-ро - га.

2-5. Со-ло - мо - ю ха - ту то - пить, со - ло - мо - ю ха - ту то - пить,

гор - щеч - ка - ми во - ду но - сить, а в су - сі - ди со - лі про - сить.

1. Ой чумак їде у дорогу,
А чумачку кида дома.
А чумачка чорноброва
Руба дрова до порога.	Дайте солі два дрібочки,
Научайте свої дочки.
2. Соломою хату топить,
Соломою хату топить,
Горщечками воду носить,
А в сусіди солі просить.	4. Научайте свої дочки,
[Научайте свої дочки,]
Щоб по ночах не ходили,
Чумаченьків не любили.
3. – Сусідочки-голубочки,
Дайте солі два дрібочки.	5. Бо чумаки пізно ходять,
Гарних дівок з ума зводять.
З ума зведе та й покине,
Гарна дівка не загине.

Зап. 1926 р. Гайдай М. П. в с. Українка на Київщині від Марусі Чернишової. Друк. за вид.: Чумачькі пісні. С. 72-73. У виданні текст на строфи не поділено, це зроблено нами згідно репризи в нотах.

42. Ой ніч моя темная, темная, ой да темная

Помірно

Ой ніч мо - я тем - на - я, тем - на - я,
ой да тем - на - я, ой о - сін - ня - я, ой да дов - га - я.

1. Ой ніч моя темная, темная, ой да темная,
Ой осіння, ой да довгая.
2. Осіння довгая, довгая, ой да довгая,
Ой з ким я буду ой да сю ніч спать?
3. З ким я буду сю ніч спать, сю ніч спать, ой да сю ніч спать,
Ой з ким я буду ой да вечерять?
4. Повечеряю сама, я сама, ой да я сама,
Ой коли милого ой да нема.
5. Десь мій милий у Криму, у Криму, ой да у Криму,
Ой а сіль вавжить ой да на вагу.
6. Ой сіль моя важкая, важкая, ой да важкая,
Ой а жизнь моя ой да тяжкая.

Зап. 1926 р. Липовець С. в с. Біленченківка Гадяцького р-ну на Полтавщині. Друк. за вид.: Чу-мацькі пісні. С. 440.

43. Ой за гайком зелененьким

1. Ой за гай - ком зе - ле - нень - ким, ой за гай - ком
да зе - ле - нень - ким бра - ла дів - ка льон дріб - нень - кий.
2. Да во - на і бра - ла, ви - би - ра - ла, во - на бра - ла й
да ви - би - ра - ла, дай до ли - чень - ка рів - ня - ла.

1. Ой за гайком зелененьким,
Ой за гайком да зелененьким
Брала дівка льон дрібненький.	9. – Ой зоставайся, жінко, дома,
Зоставайся й да, жінко, дома,
А рубай дрова до порога.
2. Да вона і брала, вибирала,
Вона брала й да вибирала,
Да й до личенька рівняла.	10. Да рубай дрова до порога,
[Рубай дрова й да до порога],
А лучину до ослона.
3. – Ой личко моє рум'янеє,
Личко моє да рум'янеє,
Да кому будеш ти коханеє?	11. А горщечками воду носить,
Горщечками й воду носить,
А до сусідки солі просить:
4. А чи попові, да чи дякові,
Чи попові, да чи дякові,
А чи кримському чумакові?	12. – Ой ви, сусідки-голубочки,
Ви, сусідки да голубочки,
Дайте солі два дрібочки.
5. А чумак дома не буває,
Чумак дома й да не буває,
Бере ярма нариває.	13. Да дайте солі два дрібочки,
Дайте солі два дрібочки
Да научайте свої дочки.
6. Бере ярма нариває,
Бере ярма й да нариває,
А сірі воли запрягає.	14. Ой щоб пізно й не ходили,
Ой щоб пізно й да не ходили,
Гарних хлопців не любили.
7. Ой сірі воли запрягає,
Сірі воли й да запрягає,
У Крим по сіль поїжджає.	15. Бо гарні хлопці пізно ходять,
Гарні хлопці да пізно ходять,
[Чужих дітей з ума зводять].
8. У Крим по сіль поїжджає,
О й у Крим по сіль поїжджає,
А жінку дома покидає:	

Зап. 1935 р. Тихонова Г. в с. Стайки Ржищівського р-ну Київської обл. від цимбаліста П. Ф. Середи. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 67-68.

44. Та пішов милий у дорогу

$\text{♩} = 84$

1. Та пі-шов ми - лий у до-ро - гу, йа за ним ми - ла
й у по-го - ню. Всі во-зи ми-на - є та ми-ло-го на - га-
-ня - є, го - луб - чи - ком на - зи - ва - є.

2. Спи - ня чу - мак вал - ку та бе - ре з во - зу на - гай - ку,
та й [нав - ча - є] жін - ку би - ти. 3. Ой як би - ти, жін - ко,
та ти, жін - ко, бу - ла доб - ра, то си - ді - ла б(и)
ж(и) ти до - ма. 4. Ти б до - ма си - ді - ла та ха - зй - ство гля - ді - ла,
в не - ді - лень - ку ж пи - ла та в'я - ті - н(и) - ку пос -
- ти - ла, то б нам хо - р(и) - ту - на слу - жи - ла.

5. Ой хор - ту - но, хор - ту - ни - но, слу - жи - ла, хор - ту - но,

та слу-жи-ла й у чу-мац-тві, слу-жси-ла в чу-мац-тві
та слу-жи-ла й у бур-лац-тві, по-слу-жи те-
-пер в ха-зій-стві. 6. Ма-лі ді-ти пла-чуть, й а си-ни в вік-на
ска-чуть, а ме-ні до-лі не-ма-є.

1. Та пішов милий у дорогу,
Йа за ним мила й у погоню.
Всі вози минає та милого наганяє,
Голубчиком називає.
2. Спиня чумац валку
Та бере з возу нагайку,
Та й [навчає] жінку бити.
3. – Ой як би ти, жінко,
Та ти, жінко, була добра,
То сиділа б(и) ж(и) ти дома.
4. Ти б дома сиділа
Та хазяйство гляділа,
В неділеньку ж пила
Та в п'ятін(и)ку постила,
То б нам хор(и)туна служила.
5. Ой хортуно, хортунино,
Служила, хортуно,
Та служила й у чумацтві,
Служеила в чумацтві
Та служила й у бурлацтві,
Послужи тепер в хазяйстві.
6. Малі діти плачуть,
Й а сини в вікна скачуть,
А мені долі немає.

Зап. 1952 р. в с. Воскобійники Шишацького р-ну Полтавської обл. від П. С. Безуглого. Транскрипція А. Іваницького. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 82-83.

45. Ой там чумак сірі воли пасе

Поволі

1. Ой там чу - мак сі - рі во - ли па - се, йа з кри - ни - ці на - пу -
- ва - с. Во - ли ре - вуть, а во - ди - ці
не п'ють: в Крим до - рі - жень - ку чу - ють.

1. Ой там чумак сірі воли пасе,
Йа з криниці напуває.
Воли ревуть, а водиці не п'ють:
В Крим доріженьку чують.
2. – Ох, воли ж мої сірі, половії,
Чом водиці не п'єте?
Мабуть же ви, сірі воли, половії,
До гроба одвезете.
3. Воли ж мої сірі, половії,
Хто над вами паном буде,
А як мене, молодого,
На світі не буде?
4. – Ой ви, братця, вірні товариші,
А чого ж чумак занедужав?
Занедужав наш чумаченько
І на віз похилився.
5. Він своєю правою рукою
За серденько ухопився.
Він своїми карими очима
На воликів задивився.
6. Помер, помер чумаченько
А в Самарі на ринку.
Ой ведуть-несуть його чумаченьки
Як в'ялую рибку.

Зап. 1928 р. Попадич Ф. у с. Маликівщина на Полтавщині від Т.Ж. Шульги. Друк. за вид.:
Чумацькі пісні. С. 244-245.

46. Ой чого ж ви, воли, воли половії

1. Ой чо - го ж ви, во - ли, во - ли по - ло - ві - і,
ой чо - го ж ви, во - ли, та і по - мар - ні - ли?

1. – Ой чого ж ви, воли, воли половії,
Ой чого ж ви, воли, та і помарніли?
2. Ой чого ж ви, воли, та помарніли,
– Ой що нас хазяїн не жаліє.
3. Що він у Крим їде – рано запрягає,
А із Криму їде – важко накладає.
4. Ой із гори їде – колеса не гальмує,
А на гору їде – волів не бичує.

5. [А на гору їде – волів не бичує],
А дубиною та й поганяє.
7. Та і товаришів усіх напуває,
А про нас, про воликів, та й забуває.
6. Та і товаришів та і обганяє,
Та і до корчми він та і завертає.

Зап. 1928 р. Попадич Ф. у с. Диканька на Полтавщині. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 109-110.

47. Ой ходять воли в степу при дорозі

Повільно

1. Ой хо - дять во - ли в сте - пу при до - ро - зі
та й од віт - ру ва - ля - ють - ся.
Ой хо - дить чу - мак по - між во - за - ми
сі - ром - ха - ми вми - ва - ють - ся.

- Ой ходять воли в степу при дорозі
Та й од вітру валяються.
Ой ходить чумак поміж возами,
Слізеньками вмивається.
- Ой а чом, воли, трави не пасете
Та не хочете води пити?
Гей, лучче було хазяйнувати,
Аніж по дорогах ходити.
- Хазяїн удома сіно косить,
Іде додому на ніч спати.
Йому хазяйка подушок настелить,
Отут тобі пропадати.
- Чумак у дорозі білу постіль стеле –
Зелену травицю.
Гей, під голову замість подушечки –
Та безщасну важницю.
- Ой як прийдеться йому йти на варту,
То він її одбуває.
Гей, як прийдеться на той супочивок,
То він третється та мнеться.
- [Гей, як прийдеться на той супочивок,
То він третється та мнеться].
А ще з його, бідного сіромахи,
Безщасна вош нагризеться.

Зап. в 90-х рр. XIX ст. Демуцький П. в Таращанському пов. на Київщині. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 326.

48. Шпориш по дорозі, а метелиця по подлозі

Вільно $\text{♩} \approx 76$

1. Шпо-риш по до-ро - зі, а мет - ли - ця по под - ло - зі.

a tempo

Та не - ма прав-донь - ки та біль³ - ше ни в ко - му,

як у є - ди - но - му Бо(зі). 2. Що доб - рий ха - зя - єн

rit.

і - де в по - ле о - ра - ти, а до - до - му но - (го) - чу - ва - ти.

a tempo

Йо - му жін - ка по - ду - шок на сте - ле:

rit.

«Ля - гай, мій ха - зя - є - ну с(и)-па(ти). 3. Чу-мак у до-ро - зі,

a tempo

дрі - бен до - щик і - ле, а він мне - ться і тря - се - ться.

a tempo

Ей, по-ки йо - го чу-ма - цька худо - ба по-кіль во - на на - па - сеть(ся).

1. Шпориш по дорозі, а метлиця по-под лозі (?).

Да нема правдоньки та більше ни в кому, як у єдиному Бозі.

2. Що добрий хазяєн іде в поле орати, а додому ночувати.

Йому жінка подушок настеле, лягай, мій хазяєну, спати.

3. Чумак у дорозі, дрібен дощик іде, а він мнеться да трясеться.

Ей, поки його чумацька худоба, покіль вона напасеться.

Зап.: Коропніченко Г., Семиног М. 1995 р. в с. Козичанка Макарівського р-ну Київської обл. від Мироненка Микити Сергійовича, 1918 р. н. Транскрипція: О. Мурзіної.

Сольна пісня, яка не має прямих сюжетних аналогів серед опублікованих чумацьких пісень. Проте мотив протиставлення хазяйського і чумацького життя, а також триколінна складоритмічна форма $6_{4,5}+6_7+8_9$ (початковий рядок скорочено) є типовими для цього жанру (див. «Ой летів пугай та сів на могилі та все кричить пуга-пуга»). Сольне виконання також належить до характерних ознак давніх чумацьких пісень. Особливість форми – відсутність мелодичного контрасту між двома рядками (A_1). Цілісність дворядкової строфи сприймається лише завдяки об'єднувальній римі (лозі – Бозі, ночувати – спати, трясеться – напасеться). Виконавська манера співака емоційна та артистична. Наспівна мелодія широкого діапазону наповнена емоційними наголосами, дещо афектованими, які через виділення

окремих складів підкреслюють експресивні моменти тексту. Відтак спів набуває ознак декламаційності і стає вільним у часі. Повна транскрипція пісні дає уявлення про розмаїті виконавські прийоми співака. Експресивні динамічні відтінки, якими багатий спів, у нотації не відображені.

49. Йа летів ворон да через Крим-город

$\text{♩} = 65$

1. Йа ле - тів во - рон да че - рез Крим - го - род,
 ей, да ле - тя - чи да й кря - че. 2. Ой не - ма - є
 да й по - вік не бу - де, ей, да за цей го - род кра - ше.
 3. А ле - тів пу - гач а по - над лу - га - ми, да ле - тя - чи
 да й пу - же. 4. - Ой за - пря - гай - те, вда - лі чу - ма - чень - ки,
 ей, йа но - чу - вать до Лу - гу. 5. - Ой ра - ді ж
 би ми за - пря - га - ти, ей, дак чу - мак за - не - ду - жав.
 6. За не - ду - жав чу - мак Ма - ка - рен - ко,
 на дя - би - ну іє - хи - пив - ся

1. Йа летів ворон да через Крим-город,
 Ей, да летячи да й кряче.

2. Ой немає да й повік не буде,
 Ей, да за цей город краще.

3. А летів пугач а понад лугами,
Да летячи да й пуже.	7. Він своєю правою рукою
За серденько й ухватився;
4. – Ой запрягайте, вдалі чумаченьки, ей,
Ей, ночувать до Лугу.	8. Він своїми карими очима
Да й на воли задивився.
5. – Ой раді ж би ми запрягати,
Ей, дак чумака занедужав.	9. – Воли ж мої сірі, половії,
Хто над вами паном буде,
6. За недужав чумака Макаренко,
На драбину ісхилився.	10. Як чумака, чумака Макара
Да на світі да й не буде?

Зап. 1926 р. Гайдай М. П. в с. Комарівка близько Борзни на Чернігівщині від Д. Машира та П. Єфименка. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 293.

50. Та ходив чумака сім год по Криму

1. Та хо - див чу - мак сім год по Кри-му,
та не трап - ля - лось при - го - донь - ки
та ні - ко - ли йо - му.

1. Та ходив чумака сім год по Криму,
Та не траплялось пригодоньки та ніколи йому.
2. Та пішов чумака з Ромен на базар,
Вивалялась худібонька, та й чумака занепав.
3. Та й заболів чумака, у возі лежить,
Ніхто його не питає, а що в чумака болить.
4. Та болить у його больно голова,
Бідна ж його головонька, що чужа сторона!
5. Що чужа й сторона та й роду нема,
Тільки й роду, тільки й роду, та що товаришів два.
6. – Вірні ж товариші, пожалійте мене,
Копайте яму, робіть труну та й поховайте мене!
7. Поносили ж сірі воли в новому ярмі,
Поховали чумаченька та в чужій стороні.
8. Поносили ж сірі воли в новому возі,
Поховали чумаченька в степу, в дорозі.
9. На тій вбитій доріжці, як чумаки йдуть,
Та під тію березою, де мед-горілку п'ють.

Зап. в 10-х рр. XX ст. Самокиш Ф. у с. Дашківка на Полтавщині. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 200.

51. Ой у полі та криниченька

Поволі

1. Ой у по - лі та кри-ни - чень - ка, ой там во - ди - ця блис - тить - ся,

доб - ре бу - ло а чу-ма-ку ва - ти, по - ки бу - ло чим пла - тить - ся.

*) Реприза дійсна лише для 3-ї строфи. – Ред.

<p>1. Ой у полі та криниченька,
Ой там водиця блиститься,
Добре було а чумакувати,
Поки було чим платиться.</p> <p>2. Ой у полі та криниченька,
Ой там вода протікає,
Ой там чумак, та чумак молоденький
Сірі воли напуває.</p> <p>3. Воли ревуть та води не п'ють:
В Крим доріженьку чують.
– Бодай же ви, та сірії воли,
В Крим доріженьку сходили,
Як ви мене, та парня молодого,
Та й навіки зажурили.</p> <p>4. Помер чумак, а помер молоденький,
А ще й тиха його мова,
Зосталося вісім волів сірих,
Ще й чумацькая зброя.</p> <p>5. – Ти товариш, ти мій вірний брате,
Увольни мою волю:
Ой вижени вісім волів сірих
Аж до гробу за мною.</p> <p>6. Ой вижени вісім волів сірих
Аж до гробу за мною,</p> | <p>Нехай гукнуть, та нехай ревнуть,
Аж до гробу ідучи.</p> <p>7. А чи не зачуже моя милесенька,
По водиченьку йдучи.
Вона чула, так як і не чула,
І важенько зітхнула:</p> <p>8. – Ой десь мого, мого миленького
Сира земля привернула.
Ой якби я сива зозуленька,
То б я крильця мала,</p> <p>9. То б я тую велику Україну
Кругом усю облітала,
То б я свого, свого миленького
По могилі пізнала.</p> <p>10. Сіла-впала на його могилі,
Сказала б я «ку-ку»,
Подай подай, та мій милесенький,
Ой хоч правую руку!</p> <p>11. – Ой рад би я, моя милесенька,
Ще й обидві подати, –
Насипали сирої землі,
Так не можу підняти.</p> |
|---|---|

Зап. 1937 р. на Дніпропетровщині. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 245-246.

52. Ой воли ж мої сірі, половії

1. Ой во - ли ж мо - ї сі - рі, по - ло - ві - ї,

хто над ва-ми па - ном бу - де?

2. – Ой хто бу - де го - ду - ва - ти,

да той бу-де на - пу-ва - ти. 3. Ой і - дуть во - ли сі-рі, по-ло-ві - ї,
ра - ти - ця - ми о - гонь кре - шуть. 4. Да вже на то - го
чу-ма-ка Да-ви - да дубо-ві - ї дош - ки те-шуть. 5. Ой йдуть во - ли
си - ві й по-ло-ві - ї, ро-га-ми ма-ха - ють. 6. Да у - же ж то - го
чу-ма-ка Да-ви - да в мо-ги-лу хо - ва - ють. 7. Да і - дуть во - ли
сі-рі, по-ло-ві - ї, да і-дуть, ре - ми-га - ють. 8. Да у-же ж то - го
чу - ма - ка Да - ви - да то - ва - ри - ші по - ми - на - ють.

1. Ой воли ж мої сірі, половії,
Хто над вами паном буде?
2. Ой хто буде годувати,
Да той буде напувати.
3. Ой ідуть воли сірі, половії,
Ратицями огонь крешуть.
4. Да вже на того чумака Давида
Дубовії дошки тешуть.

5. Ой йдуть воли сиві й половії,
Рогами махають.
6. Да уже ж того чумака Давида
В могилу ховають.
7. Да ідуть воли сірі, половії,
Да ідуть, ремигають.
8. Да уже ж того чумака Давида
Товариші поминають.

Зап. 1926 р. Гайдай М. П. в с. Українка на Київщині від П. Шинкаренка Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 291-292.

53. Из преславной Одеси

Задумливо

1. Из пре-слав - но - ї О - де - си за - вез-ли чу - му.
По - ки - ну - ли то - ва - ри - ша - го - рень-ко йо - му.

1. Із преславної Одеси
Завезли чуму.
Покинули товариша –
Горенько йому.	5. Ой не клюйте, гайворони,
Козацького трупа.
Накловавшись, подохнете
Ізі мною вкупі.
2. Ой не п'ються пива-меди,
Не п'ється вода.
Приключилась чумаченьку
В дорозі біда.	6. Ой полетіть, гайворони,
До його батенька,
Ох і скажіть йому,
Щоб не ждали мене.
3. Заслаб чумак у дорозі –
На возі лежить.
Ніхто в нього не питає,
Що в нього болить.	7. Щоб за мою грішну душу
Псалтир прочитали,
А дівчині зарученій
Скажіть, щоб не ждала.
4. Воли його круторогі
Понуро стоять.
Із-за гори на те горе
Гайвори летять.	8. Воли його круторогі
Ярмами трясуть.
Вони ж свого хазяїна
Додому везуть.

Зап. Даценко Н. 1990 р. від Кизими Марії, 1930 р. н. Друк. за вид.: Крізь віки і серця: Народна творчість села Чапаєвка Таращанського району Київської області. С. 78-79.

54. Ой занедужав чумак Макарина

Поволі

1. Ой за - не - ду - жав чу - мак Ма - ка - ри - на,

на дра - би - нонь - ку схи - лив - ся. 2. На дра - би - нонь - ку

схи - лив - ся... Він сво - є - ю

пра - во - ю ру - ко - ю та й за сер - день - ко вхо - пив - ся.

1. Ой занедужав чумак Макарина,
На драбиночку схилився.	3. Та й за серденько вхопився...
Гей, він своїми карими очима
На сірі воли вдивився.
2. На драбиночку схилився...
Він своєю правою рукою
Та й за серденько вхопився.	4. На сірі воли вдивився...
– Гей, воли ж мої сірі, половії,
Хто над вами паном буде?

5. Хто над вами паном буде,
Та як мене, чужмака Макара,
Та не світі не буде?
6. Та не світі не буде...
Гей, хто ж вас буде сіном годувати,
То той буде панувати.
7. То той буде панувати...
Ой ідуть воли сірі половії,
Рогами мотають.
8. Рогами мотають...
Та то ж на того чумака Макара
Глибоку яму копають.
9. Глибоку яму копають...
Ой ідуть воли сірі, половії,
Ратицями вогонь крешуть.
10. Ратицями вогонь крешуть...
Та то ж на того чумака Макара
Дубовою труну тешуть.

Зап. 1929 р. Попадич Ф. у с. Тирянки на Полтавщині. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 284.

55. Ой, ходив чумак сім рік по Дону

Sostenuto

1. Ой хо - див чу - мак сім рік по До - ну,
та не бу - ло при - го - донь - ки
ні - ко - ли йо - му. ні - ко - ли йо - му.

1. Ой, ходив чумак
Сім рік по Дону,
Та не було пригодонці¹
Ніколи йому.
2. Ой пішов чумак
У Крим на базарь, –
Воли його похворіли,
Й сам чумак заслаб.
3. Ой, заслаб чумак,
Заслаб та й лежить,
Та ніхто його не питає,
Що в його болить?
4. Ой, болить в його
Живіт, голова...
Бідна ж моя головонька,
Чужа сторона!...
5. Ой, прийшов к йому
Отаман його,
Бере його за рученьку
Та й зводить його.
6. – Ой, отамане,
Рідний батьку мій!
Бери воли, бери й вози,
Поховай мене!...
7. Ой, скинув чумак
Свиту і кожух, –
К сирій землі припадає,
Ледве зводить дух...
8. Ой, скинув чумак
Свиту ще й жупан...
– Воли ж мої половії!
Хто ж вам буде пань?

¹Два останні рядки повторюються двічі.

9. Ой, ударили
У великий дзвін
Та по тому чумакові,
Що ходив на Дін...

10. Ой, ревуть воли
У новім ярмі...
Поховали чумаченька
В чужій стороні!...

Зап. Конощенко А. в с. Обознівка Єлисаветградського пов. Херсонської губ. (зараз Кіровоградський р-н Кіровоградської обл.). Друк. за вид.: Українські пісні зь нотами. Випуск третій. Друга сотня. Зібравъ А. Конощенко. Одеса, 1909. № 8. С. 13-15.

56. Ой чумаче, чумаче

Не швидко

1. Ой чу - ма - че, чу - ма - че, ой чу - ма - че, чу - ма - че,
ой в те - бе лич - ко ко - за - че.

1. – Ой чумаче, чумаче, (2)
Ой в тебе личко козаچه.	10. – Ой косить, хлопці, отаву (2)
Ой чумаченькам на славу.
2. Чом не сієш, не ореш, (2)
Ой і нерано з Криму йдеш?	11. – Ой отамане, батьку наш, (2)
Ой порадь же ти тепер нас:
3. – Ой я сію і орю, (2)
Ой і зарані з Криму йду.	12. Ой що будемо робити, (2)
Ой нема війя, притики.
4. Ой я зарані з Криму йду, (2)
Ой і всіх чумаків веду.	13. – Ой рубайте, хлопці, дуб'є, (2)
Ой зробим притику й войє.
5. Ой тільки нема одного – (2)
Ой брата мого рідного.	14. – Ой отамане, батьку наш, (2)
Ой порадь же ти тепер нас:
6. Ой там остався у Криму, (2)
Ой а сіль важить на вагу.	15. Ой що будемо робити, (2)
Ой нічим самим кормитись.
7. Ой сіль і терез уломивсь, (2)
Ой і чумаченько убивсь.	16. – Ой косить, хлопці, очерет, (2)
Ой та наварим вечерять.
8. – Ой отамане, батьку наш, (2)
Ой порадь же ти тепер нас:	17. Ой да зваримо чабака, (2)
Ой да пом'янем чумака.
9. Ой що ми будем робити, (2)
Ой нічим волів кормити.	

Зап. Лисенко М. В. 1860 р. в с. Вороньків Переяславського пов. від Є. І. Красковської Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 258-259.

57. Ой рано, рано та сонечко сходить

Повільно

Ой ра - но, ра - но та со - неч - ко схо - дить,

а піз - нень - ко за - хо - дить,
по дво - ру хо - дить а наш пан о - та - ман,
гей, та біз - лі руч - ки ло - мить.

1. Ой рано, рано та сонечко сходить
А пізенько заходить,
По двору ходить а наш пан отаман,
Гей, та білі ручки ломить.
2. Ой ходить-ходить, білі ручки ломить
Та словесно говорить:
– Гей ви, хлопці, ви, славні молодці,
Гей ви, чумаки молодії.
3. Гей, ой ви, хлопці, ви, славні молодці,
Ви, чумаки молодії,
Уставайте, нові вози мажте,
Гей, сірі воли запрягайте.
4. Гей, хлопці встали, вози помазали,
Сірі воли позапрягали;
5. Шляхом ідуть – нові вози риплять,
Гей, сірі воли ремигають.
6. Шляхом ідуть – нові вози риплять,
Гей, сірі воли ремигають,
А з-за гаю, зеленого байрака,
Гей, розбійнички виглядають.
7. – Гей, ой ви, хлопці, ви, славні молодці,
Та беріте друки в руки,
Беріть бийте, бийте і в'яжіте,
На нові вози кладіте.
8. Гей, беріть бийте, бийте і в'яжіте,
На нові вози кладіте,
Та поїдем в горо у Полтаву,
Гей, зробим превеликую славу.

Зап. Щепот'єв В. на Полтавщині. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 168.

58. Рано, рано, ой рано ж сонце сходить

♩ = 54
Одна

1. Ра - но, ра - (га) - но
Всі
ой ра - но ж(и) сон - це ж(и) схо - (го) - дить, да гей,
а піз - не - сень - ко за - хо - дить).

Одна

2. А пі - зне - се - нько за - хо - дить... Чо - го смут - ни - й(ї)

ой чу - ма - цький о - та - (га) - ман да гей,
 ой по та - бо - ру... ру ж(и) хо - ди(ть).

1. Рано, рано, ой рано ж сонце сходить, да гей а пізнесенько заходить.
2. А пізнесенько заходить...
Чого смутний ой чумацький отаман, да гей ой по табору ж ходить.
3. А смутний по табору ходить...
Ходить же він, ой ходить між возами, й да гей ой умивається сльозами.
4. Ой умивається сльозами...
Ходить же він, ой ходить між новими, й да гей ой умивається дрібними.
5. Ой умивається дрібними...
Ой ви хлопці ж, ой ви добрі молодці, й да гей уставайте ж вози ж мажте.
6. Ой уставайте вози мажте...
Хлопці встали ж ой вози ж помазали, й да гей а сірі ж воли й запрягали.
7. А сірі воли запрягали...
Степом їдуть ой нові ж вози риплять, да гей а сірі ж воли ремигають.
8. А сірі воли ремигають...
Ой з-за гаю ж ой з гаю ж зеленого, да ге й ой гайдамаки виглядають.
9. Гайдамаки виглядають...
Бийте хлопці ж, ой бийте ж та в'яжіте, да гей ой на нові вози кладіте.
10. Та й на нові вози кладіте...
Та й поїдем ой у город Полтаву, да гей та зробимо чумацьку славу.
11. Ой зробимо чумацьку славу...
Шо їх сорок, ой сорок ше й чотири, да гей ой а ми ж удесятьох побили.

Зап. у вересні 2001 р. Постольников С., Вовк О. в с. Тіньки Чигиринського р-ну Черкаської обл. від Бондаренко Ганни Степанівни, 1927 р. н., Іщенко Олени Володимирівни, 1927 р. н., Костенко Варвари Петрівни, 1941 р.н., Берестовської Насті Мефодіївни, 1925 р. н., Кулинич Оляни Іванівни, 1929 р. н. (всі родом з с.Шабельники Чигиринського р-ну Черкаської обл.). Транскрипція А. Філатової.

59. Да що під мостом да трава ростом

1. Да що під мос - том да тра-ва рос-том, ко-са-ри-ки сі - но ко - сять.

2-12. Ко - са - ри - ки сі - но ко - сять... Да во - ни ко - сять

та все Бо - га про - сять, а в три ря - ди піт іл - леть - ся.

Сі - но ко - сять Бо - га про - сять ря - ди піт іл - леть - ся.

1. Да що під мостом да трава ростом,
Косарики сіно косять.
2. Косарики сіно косять...
Да вони косять та все Бога просять,
А в три ряди піт іллється.
3. А в три ряди піт іллється...
Да лежить чумак в холодку під возом,
Да все з косарів сміється.
4. Да все з косарів сміється...
– Да смійся, смійся, чумаче Макару,
За сміх тобі горе буде.
5. За сміх тобі горе буде...
Да прийде зима, лютії морози –
В тебе сіна не буде.
6. В тебе сіна не буде...
Да прийде весна, дощова погода,
Будуть воли приставати.
7. Будуть воли приставати...
Да бере чумак ремінний налигач
Та йде сіна купувати.
8. Та йде сіна купувати...
Да стоїть дядько у нових воротях,
На чумака поглядає.

9. На чумака поглядає...
 – Да здрастуй, дядьку, ти мій рідний батьку!
 Продай сіна хоч із в'язку!
10. Продай сіна хоч із в'язку...
 – Да було б тобі, чумаче Макару,
 Да й на зиму сіно дбати.
11. Да й на зиму сіно дбати...
 Да було б тобі, чумаче Макару,
 Да й під возом не валяться.
12. Да й під возом не валяться...
 Да було б тобі, чумаче Макару,
 Да й за косу дружно браться!

Зап. в 1927–1930 рр. Харків В. у с. Носівка Ніжинського р-ну на Чернігівщині від Є Ворони,
 Л. Смоловикова. Друк за вид.: Чумацькі пісні. С. 315-316.

60. Ох і косить косар зеленеє сіно

$\text{♩} = 58$

1. Ох і ко-сить ко - сар зе-ле-не-є сі - но, аж піг з ньо - го ллеть - ся.

Си - дить чу - мак в хо-лод-ку під во - зом, а з ко-са - ря смі - сть - ся.

2. А як при-йшла зи - ма та лю-ті мо-ро - зи, а чу-мак у до - ро - зі.

Бе - ре чу - мак на-ли-гач і в'яз - ку та йде сі-на ку - пу-ва - ти.

3. І-де чу - мак у-здовж сло-бо-до - ю, гей, у - стіл-ка во - ло-чень - ся,

си - дить ко - сар в корч-мі, п'є-гу-ля - є, з чу - ма-ка смі-сть - ся.

4. – Ой здо-ров, дядь - ку, ти мій рід-ний бать - ку, а про-дай сі - на в'яз-ку.

Не так сі - на, як жит-ньої со - ло - ми, бо про-па - ша ху-до - ба.

1. Ох і косить косар зеленее сіно,
Аж піт з нього лється.
Сидить чумака в холодку під возом,
А з косаря сміється.
2. А як прийшла зима та люті морози,
А чумака у дорозі.
Бере чумака налігач і в'язку
Та йде сіна купувати.
3. Іде чумака уздовж слободою,
Гей, устілка волочеться,
Сидить косар в корчмі, п'єгуляє,
З чу-ма-ка сміється.
4. – Ой здоров, дядьку, ти мій рідний батьку,
А продай сіна в'язку.
Не так сіна, як житньої соломи,
Бо пропадає худоба.

Зап. 1925 р. Гайдай М. П. в с. Портянка Зінківського р-ну на Полтавщині від чумака Максима Корнієнка. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 316-317.

61. Їхав, їхав та чумака Макара

1. Ї-хав, ї - хав та чу-мака Ма-ка - ра, на дра-би-ноч-ку схи - лив - ся.

2-9. На дра - би - ноч - ку схи - лив - ся... Та сво - ї - ми

ка - ри - ми о - чи - ма на во - ли - ки за - ди - вив - ся.

1. Їхав, їхав та чумака Макара,
На драбиночку схилився.
2. На драбиночку схилився...
Та своїми карими очима
На волики задивився.
3. На волики задивився...
“Ой гей, воли сірі, полові,
Хто над вами паном буде?”
4. Хто над вами паном буде...
А як мене, чумака Макари,
Та й на світі не буде?

5. Та й на світі не буде...”
 Їде, їде та чумак Макара
 Та й з косариків сміється.
6. Та й з косариків сміється...
 Смійся, смійся, та чумак Макара,
 За сміх тобі горе буде.
7. За сміх тобі горе буде...
 Прийде осінь, сирая погода,
 Треба тобі сіна буде.
8. Треба тобі сіна буде...
 Прийшла осінь, сирая погода,
 Стали воли приставати.
9. Стали воли приставати...
 Бере чумак ремінний налігач
 Та йде сіна купувати.

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ АН УРСР в с. Диканька Диканьського р-ну Полтавської обл. від жіночого хору. Розшифрувала З. Василенко. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 66.

62. На драбиноньку схилився

$\text{♩} = 90$
 1) Одна

1. На драбиноньку схилився...

$\text{♩} = 78$

та він своїми карими й очима

на сірих волів дивився.

2. На сірих волів дивився...

1. На драбиноньку схилився...
 Та він своїми карими й очима, на сірих волів дивився.
2. На сірих волів дивився...
 Та ой гей воли сірі половії аж у чистое поле.
3. Ой у чистое поле ...
 Та в чистім полі, в широкім роздолі, там косарі сіно косять.
4. Там косарі сіно косять...
 Та вони косять, косами махають, а піт із них так і лється.
5. А піт із них так і лється...
 Та сидить чумак в холодку під возом, та все з косарів сміється.
6. Та все з косарів сміється...
 Ой смійся, смійся, чумаче Макарю, цей сміх тобі не минеться.

7. Цей сміх тобі ж не минеться...
Та прийде зіма, ще й люті морози, нічим волів годувати.
8. Нічим волів годувати...
Та бере чумак ремінний налігач, та йде сіна купувати.
9. Та йде сіна купувати...
Та продай, продай, пане хазяїну, продай моїм волам сіна.
10. Продай моїм волам сіна...
Ой хоч сіна, сіна хоч соломи, а хоч яшної соломи.

Зап. 10. 07. 2003 р. Карпата О., Павлюк Р., Постольников С., Філатова А. в с. Дем'янівка Семенівського р-ну Полтавської обл. від Невкритої Галини Сергіївни, 1938 р. н, Габайко Ганни Федорівни, 1935 р. н., Орел Марії Ільківни, 1924 р. н., Нетеси Марії Григорівни, 1937 р.н., Залізняк Ольги, 1927 р. н., Симачук Галини Данилівни, 1941 р. н., Даровської Ольги Іванівни, 1926 р. н., Тютюнника Івана Михайловича, 1929 р. н., Неточій Ганни Олександрівни, 1936 р. н. Транскрипція А. Філатової.

Чумацька пісня про смерть чумака в дорозі. Однорядкова трисегментна форма з конкатенацією $cat.6_{78}...4_5+6+6_{78}$. Перша строфа відразу починається з катену. Ампліфікація катену, першого та третього сегментів зберігається впродовж усієї пісні. Ладозвукоряд розширений до субкварту (d_{IV}), яка є побічною опорою у другому сегменті. Перший сегмент закінчується побічною опорою b . Музична строфа стримана у мелодичних розспівах. Композиція строфи $cat...A(abc)$.

63. Попросився гайдарь

Adagio cantabile

1. По-про-сив-ся гай-дарь та до дів-чи-ни на ніч:
- Мо-ло-да дів-чи-но, пу-сти ж ме-не у гос-по-ду!

1. Попросився гайдарь
Та до дівчини на ніч:
"Молода дівчино,
Пусти ж мене у господу!" 2	Ох, і так рано,
Та щоб ще не світало!» 2
2. Молода дівчино,
Пусти ж мене у господу!
– Молодий гайдарю!... 2	6. Молода дівчина –
Вона козака любила:
Ох, і вона ж його
Та рано не збудила. 2
3. – Молода дівчино!
Та й не бійся нічого:
Ще ж я молоденький
Та й не зрадив нікого! 2	7. Ой, спить гайдарь,
Ох, і спить молоденький,
Коли прокинетьця,
Аж уже день біленький. 2
4. Ключовая шапка, –
Вона ключечки не зломить:
Моя гайдарочка
У порога постоїть. 2	8. Ой, устав гайдарь
Та й на поле погляну:
Ох, і нема гуртів,
І нема й гуртоправів. 2
5. Молода дівчино!
Та збуди мене рано,	9. Ой, його гурти
Та й у пана в загоні;
Його гуртоправи
У залізі, в закові. 2

Зап. Конощенко А. в с. Денисівка Лубенського пов. (нині Оржицький р-н Полтавської обл.). Друк. за вид.: Українські пісні з нотами. Випуск второй. Зібрав А. Конощенко. Одеса, 1909. № 8. С. 14-15.

64. Ой не стелися, хрещатий барвінку

Помірно, з рухом

1. Ой не сте - ли - ся, хре - ша - тий бар - він - ку,
та по тій кру - тій го - рі, ой не вті - шай - тесь,
злі - ї во - рі - жень - ки, та й при - го - дон - ці мо - тій.

1. – Ой не стелися, хрещатий барвінку,
Та по тій крутій горі,
Ой не втішайтесь, злії вороженьки¹,
Та й пригодоньці моїй.

2. Бо моя пригода – козацькая врода,
Як та ранняя роса,
Як вітер повіє, сонечко пригріє,
Роса на землю впаде.

3. Наїхали пани – та все арендари,
Воли, вози забирають.

Беріть воли, вози, усю худобоньку,
Не маю вам що казать.

4. Ой жив же я буду – це все роздобуду,
Воли, вози покуплю.
Мережані ярма, тернові занози –
Це все сам я пороблю.

5. А на тую славу – людську поговоріку –
Ще раз у Крим ісхожу.
Повні гарби солі, повні мажі риби
Ще й додому привезу.

Зап. 11. 08. 1938 р. П. Майборода і О. Бандурко в м. Крюків (нині правобережний спальний район м. Кременчук) Полтавської обл. Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. С. 42-43

65. Ох і не стелися, хрещастий барвінку

1. Ох і не сте - ли - ся, хре - шас - тий бар - він - ку,
та й по тій кру - тій го - рі. 2. Та по тій кру-тій го-рі...

¹В усіх строфах останні два рядки повторюються двічі.

Гурт

Ох і не втішай - тесь, злі - ї во - рі - жень - ки,
та й при - го - дон - ці мо - їй.

1. Ох і не стелися, хрешастий барвінку, та й по тій крутій горі.
2. Та по тій крутій горі...
Ох і не втішайтесь, злії воріженьки, та й пригодонці ж моїй.
3. А пригодонці ж моїй...
Бо моя пригода – козацькая врода, як та ранняя ж роса.
4. Як та ранняя роса...
А вітер повіє, сонечко пригріє – роса на землю впаде.
5. Роса на землю впаде...
Наїхали пани, пани-орендари воли-во,зи забиратьь.
6. Воли й вози забиратьь...
Беріть мої вози, ярма ще й занози – все чумацькеє добро.
7. Все чумацькеє добро...
Мальовані ярма, тернові занози – все це сам я пороблю.
8. Все це сам я пороблю...
Сіримися волами, битими шляхами знов до Криму я піду.
9. Знов до Криму я піду...
Повні вози риби, цілу гору соли а й додому навезу.

Зап. Н. та О. Терещенки у 1995 р. в с. Несваткове Олександрівського р-ну, Кіровоградської обл. від Нечитайло Віри Антонівни, 1912 р. н., Коваленко Марії Андріївни, 1921 р. н., Скляренко Катерини Арсеніївна, 1929 р. н. Транскрипція Терещенка О.

66. Ішов чумак, да ішов бурлак

♩ = 55

1. Ішов чумак, да ішов бурлак
із До - ну до - до - му.

2. Із До - ну до - до - му...

Да й сів над во - до - ю, да й сів над во - до - ю,
 про - кли - на - є до - лю. 3. Да й сів над во - до - ю,
 про - кли-на - є до - лю. — До - ле ж мо - я, до - ле,
 чом ти не та - ка - я, як люд - ська, чу - жа - я?

1. Ішов чумак, да ішов бурлак
Із Дону додому.
2. Із Дону додому...
Да й сів над водою, (2)
Проклинає долю.
3. Да й сів над водою,
Проклинає долю:
— Доле ж моя, доле,
Чом ти не така,
Як людська, чужая?
4. Що люде не роблять,
Да у жупанах ходять,
А я заробляю
Да й свитки не маю. (2)
5. Обізвалась доля
По той бочок моря:
— Чумаче-бурлаче,
Ти дурний розум маєш.
6. [Ти дурний розум маєш],
Що ти п'єш да гуляєш, (2)
Да й музики наймаєш.
7. Що люди в неділю
Йдуть Богу молиться,
А ти завертаєш
Музики дивиться.
8. — Ой грайте, музики,
Грайте, музики, грайте,
А ви, люди, знайте,
Що чумацькіі танці
У неділеньку вранці.
9. Продав чумак постіль
Да й засунувся за стіл,
Продав ще й волоки
Да й узявся в боки. (2)

Зап. в 1919–1927 рр. Гайдай М. П. в с. Старосілля Остерського р-ну на Чернігівщині від Гриця Пономаренка. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 354-355.

67. Ой іде чумак дорогою, гей, пісеньку співає

Помірно

1. Ой і - де чу-мак до-ро-го - ю, гей, пі - сень - ку спі - ва - є,
 ой о - гля-нять - ся, ох, і на-зад се - бе - вже й во - лів не - ма - є.

1. Ой іде чумак дорогою, гей, пісеньку співає,
Ой оглянеться, ох, і назад себе – вже й волів немає.
2. Похилилися ой зелені трави, куди воли гнали,
Пожурилися та славні чумаченьки, що й хури набрали.
3. Похилилися зелені трави, куди воли гнали,
Ох, і подивилися назад себе – вже й волів немає.
4. Ой годі, годі, чумаченьки, пісеньку співати,
Ой ходімо та й у Тангород волів пізнавати.

Зап. 1937 р. в с. Лип'янка Злапопільського р-ну на Кіровоградщині. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 154.

68. Одколи я чумакою

Од - ко - ли я чу - ма - ку - ю, ні - где з го - ри
не галь - му - ю. Гей, гей, ні - где з го - ри не галь - му - ю.

1. Одколи я чумакою,
Нігде з гори не гальмую.
Гей, гей, нігде з гори не гальмую.
2. Стали люде нарікати,
Став я з гори гальмувати,
Гей, гей, став я з гори гальмувати.
3. Став я з гори гальмувати,
А під гору бичувати.
Гей, гей, а під гору бичувати.
4. До коршомки доїджаю,
На шинкарочку гукаю.
Гей, гей, на шинкарочку гукаю.
5. – Шинкарочка молода,
Подай меду ще й вина.
Гей, гей, подай меду ще й вина.
6. Подай меду ще й горілки,
Нема грошей ні копійки,
Гей, гей, нема грошей ні копійки.
7. На сто рублів надавала,
А на двісті прищитала,
Гей, гей, а на двісті прищитала.
8. А на двісті прищитала,
Сірі воли полигала,
Гей, гей, сірі воли полигала.
9. Сірі воли полигала
Ще й до стовпа прив'язала,
Гей, гей, ще й до стовпа прив'язала.
10. Воли ревуть, ремигають,
Стовпа з землі виривають,
Гей, гей, стовпа з землі виривають.
11. Пропив воли, пропив вози,
Пропив ярма ще й занози,
Гей, гей, пропив ярма ще й занози.
12. На привоях суп'ятися,
До сорочки та й обпився,
Гей, гей, до сорочки та й обпився.

Зап. Демущкий П. в с. Янишівка Таращанського пов. на Київщині від М. Полянського. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 116.

69. У Києві на риночку

1) У Ки - с - ві на ри - ноч - ку - там п'є чу - мак го - рі -
 - лоч - ку. Ой п'є чу - мак ше й гу - ля - є,
 то - ва - ри - шів на - пу - ва - є, щоб вір - нень - кі - ї бу - ли.
 1) по... по - хи - лив - ся.

<p>1. У Києві на риночку –
Там п'є чумак горілочку.
Ой п'є чумак ще й гуляє,
Товаришів напуває,
Щоб вірненькі були.</p> <p>2. Пив чумак, поки не спився,
На кровать спать похилився.
[Шинкарочка] добре знала,
Взяла гроші одібрала
Од чумака-дурака.</p> <p>3. Ой устав чумак уранці,
Оглядівся у карманці.
Вчора було денег много,
А сьогодні нет нічого –
Все пустії кармани.</p> <p>4. Ой піду ж я до [шинкарки],
Чи не дасть на борг горілки.
[Шинкарочка] треться, мнеться,</p> | <p>Одвернеться, засміється
Із чумака-дурака.</p> <p>5. – Ой не смійся ти, [шинкарко],
Ой не смійся, бузовірко,
В мене воли, в мене вози,
В мене ярма, ще й занози –
Все чумацькеє добро.</p> <p>6. Ой вийду я на могилу
Та гляну я на Україну:
На Україні добре б жити,
Ані жати б, ні косити,
Тільки б мед-горілку пити.</p> <p>7. Ой пішов би я додому,
Та боюся поговору.
Мене дома будуть бити,
Загадають жать, косити,
А я – чумак нездоровий.</p> |
|---|---|

Зап. 1935 р. Тихонова Т. в с. Стайки Ржищівського р-ну на Київщині від цимбаліста П. Ф. Середи.
Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 371-372.

70. Гей, воли ж мої половіі

Повільно

1. Гей, во - ли ж мо - ї по - ло - ві - ї,

1. Гей, воли ж мої половії,
Ой чого ж ви похоріли?
2. – Ой як же нам не хоріти,
Як нікому нас глядіти?
3. Ой у Крим їдеш – швидко женеш,
А з Криму їдеш – тяжко береш.
4. Гей, на пісочку поганяєш,
Степом їдеш – не попасаєш.
5. Ой степом їдеш – не попасаєш,
Криниці минаєш – не напуваєш.
6. Гей, в криницях не напуваєш,
Коло корчми випрягаєш.
7. Гей, коло корчми випрягаєш
Та й до ярма припинаєш
8. Гей, сам у корчмі п'єш-гуляєш,
А за воли забуваєш!
9. Ой шинкарочка молодая,
Вона ж його давно знала.
10. Гей, вона ж його давно знала,
Меду й вина надавала.
11. Гей, меду й вина надавала,
На сто рублів нащитала.
12. Ой на сто рублів нащитала,
Вийшла й воли залигала.
13. Гей, вийшла, воли залигала
Та ще й дурнем обізвала.
14. Ой дурний чумац, ще й ледащо,
Против воли, не зна й за що.
15. Гей, пропив воли, пропив вози,
Против ярма ще й занози.
16. Ой пропив дрючки ще й важницю,
За чорняву молодицю.
17. Гей, за чорняву молодицю,
За хорошу, білолицю.
18. Ой гарна була молодиця,
Гарно було й подивиться.
19. Гей, гарна ж вона красою,
А я дурень сам собою.
20. Ой тепер я обшугався,
Тільки з батіжком зостався.

Зап. Лиходій в с. Хирівка Корсунського р-ну на Київщині [нині Корсунь-Шевченківський р-н Черкаської обл.]. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 111-112.

71. Гуляв чумац на риночку

$\text{♩} = 78$
Одна

1. Гу - ляр чу - мак на ри - ноч - ку,
та й пив чу - мак го - рі - лоч - ку,

$\text{♩} = 60$
Всі

про - пив во - ли, про - пив во - зи,

про - пи - в(и) яр - ма, ше й за - но - зи,

1
все чу - маць - ке - є до - б(и) - ро,

2
все чу - маць - ке - є доб - ро.

1. Гуляв чумак на риночку,
Та й пив чумак горілочку.
Пропив воли пропив вози,
Пропив ярма ще й занози
Все чумацькеє добро. | 2

2. Прокинувся чумак вранці,
Та й пошарив у карманці,
Всі кармани вивертає,
А там грошей вже немає,
Нічим похмилитися. | 2

3. Скинув чумак жупанину,
Дай, шинкарко, четвертину,
Шинкарочка треться, мнеться,
Обернеться, засміється
Із чумака пияка. | 2

4. Ой як вийду я й на гору,
Стану, гляну на долину
Стоять воли, стоять вози,
Лежать ярма, ще й занози
Все чумацькеє добро. | 2

Зап. 08. 07. 2003 р. Карапата О., Павлюк Р., Постолюнников С., Філатова А. в с. Лящівка Чернобаївського р-ну Черкаської обл. від Марії Степанівни Шрамко, 1927 р. н., Іванової Євдокії Іванівни, 1926 р.н., Гряховиці Олени Михайлівни, 1923 р. н., Ільїн Палашки Никифорівни, 1922 р. н., Хверлій Марії Патонівни, 1929 р. н., Ірклієнко Ганни Михайлівни, 1937 р. н., Шендрик Марії Іванівни, 1929 р. н. Транскрипція А. Філатової.

Чумацька жартівлива пісня. Гетероритмічна п'ятирядкова строфа з репризою останніх трьох рядків 4+4//4+4/(4+4//4+4//7)2. Мелодичний розвиток нівелює поділ вірша 4+4, тому пунктирна тактова риска показує віршову цезуру. Чіткий ритм, мінімальні розспіви. Заспів складається з двох низхідних квінтових поспівок, вказуючи на дві ладові опори G-C. Багатоголосна фактура пісні насичена вертикальними гармонічними співзвуччями. Композиція строфи АВ(СDE)2.

72. Ой гей, та сірі воли, помалу

Стримано

1. – Ой гей, та сі - рі во - ли, по - ма - лу,

та й ви - ве - зить ме - не із ка - лу, да гей!

1. – Ой гей, та сірі воли, помалу,
Та й вивезить мене із калу, да гей!
2. Ой гей, та й поставте на суші
У шинкарки Настусі, да гей!
3. Туди собиралися мужики,
Вони говорили про жінки, да гей!
4. Ой гей, а котора краща – первая,
А чи тая другая, та гей!
5. Ой гей, яка рілля краща – ранняя,
А чи тая пізня, да гей!
6. Ой гей, а що на ранній женці жнуть,
А на пізній з потом б'ють, да гей!

Зап. 26. 08. 1938 р. Бандурко О. і Майборода П. в с. Кривуші Кременчуцького р-ну Полтавської обл. Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. С. 42.

73. Зажурилась чумачина

Andantino

1. За-жу-ри-лась чу-ма-чи-на, що ко-пі-йоч-ки не-ма:
си-дить лу-па-є о-чи-ма, як го-лод-на-я со-ва.

1. Зажурилась чумачина,
Що копійочки нема:
Сидить лупає очима,
Як голодная сова:
2. – Що в Одесі та в Херсоні
За три роки заробив,
3. Пив горілку і наливку,
І вино стаканом пивъ, –
На останці ж довелося,
Що й в поліції сидів¹.

Зап. Конощенко А. в с. Обознівка Єлисаветградського пов. Херсонської губ. (зараз Кіровоградський р-н Кіровоградської обл. Друк. за вид.: Українські пісні з нотами. Випуск третій. Друга сотня. Зібравъ А. Конощенко. Одеса, 1909. № 53. С. 73.

74. Да ой безщасний да чумаченько, що в корчмі ночує

$\text{♩} = 65$

1. Да ой без-шас-ний да чу-ма-чень-ко, що в корч-мі но-чу-є,
гей, ра-но вста-не, бе-ре квар-ту, всіх лю-дей час-ту-є.

¹Сю строфу співають ще й так:
“Ой, пив мед я і горілку,
Ще й музики я водив, –
На останці ж довелося,
Що й в поліції сидів.” – А. К.

1. Да ой безщасний да чумаченько, що в корчмі ночує,
Гей, рано встане, бере квартиру, всіх людей частує.
2. Да одну квартиру да випиває, другу наливає,
А хто прийде у жупані, братом називає.
3. Да із його да наїдяться, із його нап'ються,
А як шинкар ограбує, з його й насміються.
4. Да беруть в його худобоньку, сам не знає за що,
Кажуть люди і говорять, що чумак ледащо.
5. – Ой піду ж я до моря, – синє море грає,
Ой рад би я втопитися, – море не приймає.
6. Прийми мене, синє море, бо й так мені горе:
Горе мені між горами – жити з ворогами.

Зап. 1927 р. Гайдай М. П. в с. Турбівка Сквирського р-ну Київської обл. від Аркадія Грабовецького. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 391.

75. На горі, на ринку

1. На го - рі, на рин - ку, п'є чу - мак го -
- ріл - ку, Що він п'є, гу - ля - сь,
то - ва - ри - шів на - пу - ва - сь, щоб вір - ні бу - ли.

1. На горі, на ринку
П'є чумак горілку,
Що він п'є, гуляє,
Товаришів напуває,
Щоб вірні були.
2. Пропив чумак воли,
За волами і вози.
Пропив воли, пропив вози,
Пропив ярма ще й занози –
Все своє добро.
3. Як прийшов додому,
Наробив гомону.
Жінка плаче, діти плачуть,
Все робити [й] заставляють,
А я й не могу.
4. Піду до шинкарки:
– Сип, шинкарко, водки!
Шинкарочка треться, мнеться,
Одвернеться, засміється,
Що чумак дурний.
5. Як устав уранці,
Поглядів в карманці.
Вчора було денег много,
Сьогодні нема нічого,
Ні за що й гулять.
6. Піду до шикарки:
– Сип, шинкарко, водки!
Шинкарочка треться, мнеться,
Одвернеться, засміється,
На борг не дає.

7. Як іскину свитку:
– Сип, шинкарко, спирту.
Буде впиться, похмелиться,
Щоб чумаку не журиться
Про своє добро.
8. Пішов чумак на Дін
Наживати волів.
Став робити, заробляти,
- Сірі воли наживати –
Все своє добро.
9. Приїхав додому,
Наробив гомону.
Жінка рада, діти раді
Та робити заставляють,
А я все й могу.

Зап. 1875 р. Філянський І. М. в с. Піски Лубенського пов. на Полтавщині від Варки Вовк. Друк за вид.: Чумацькі пісні. С. 367-368.

76. Ой летів пугач та й сів на могилі

$\text{♩} = 66$

1. Ой ле - тів пу - гач та й сів на мо - ги - лі,
та все кри - чить пу - га, пу - га.

rubato

2. Та все кри - чить пу - га, пу - га. Ой со - би - рай - тесь,
мо - ло - ді чу - ма - ки, зи - му - ва - ти - ся й до Лу - гу.

$\text{♩} = 60$

1) Ой у Лу - зі ой Бо - жім же на по - лу дра-(бок)
Ой він сво - ї - ми

2) ко - сять кре - шуть те - шуть бу - де

3) ко - сять кре - шуть те - шуть бу - де

Варіанти катену:

Ой Бо - же нам по - мо - га - є На сі - рі во - ли ди - вив - ся

1. Ой летів пугай та сів на могилі та все кричить пуга-пуга.
2. Та все кричить: пуга-пуга...
Ой собірайтесь, молоді чумаки, зимуватися й до Лугу.

3. Зимуватися до Лугу...
Ой у лузі та ще при березі там чумаки сіно косять.
4. Там чумаки сіно косять...
Ой вони косять та ще Бога просять, ой Бож' ім же допомагає.
5. Ой Боже нам допомагає...
Ой один чумака сильно зажурився, на полудрабок схилився.
6. На полудрабок схилився...
Ой він своїми карими очима на сірі воли дивився.
7. На сірі воли вдивився...
Ой гей воли сірі половії ратицями й огонь крешуть.
8. Ратицями й огонь крешуть...
Ой на того чумака Макаря дубовую труну тешуть.
9. Дубовую труну тешуть...
Ой гей воли сірі ж половії, хто над вами ж паном буде?
10. Хто над вами паном буде...
Ой то хто буде сіном годувати, то той буде ж панувати.

Запис: Терещенко О., Терещенко Н. в 1994 р. в с. Федорівка Петрівського р-н, Кіровоградської обл. від Хруль Лізи Іванівни, 1929 р. н. Транскрипція О. Мурзіної.

Сольна чумацька пісня демонструє стриманий за характером жіночий спів, близький до епічної оповіді. Повнота сюжету про смерть чумака поєднана з його лаконічним донесенням. Експресія не має зовнішнього виразу і зосереджена на пошуку мелодичних варіантів. Структура однорядкова 4_5+6+8 з додаванням просторого 8-складового катену, починаючи з другої строфи, що подовжує форму. Невимушено чергуються частини мелодії з різною ритмічною організацією. Так, на зміну фрагментам з чітко організованою метрикою (1, 2 такти) приходиться фраза, що містить надмірну тривалість – вісімку (і це не випадковість, оскільки така структура практично витримана впродовж пісні), а також напівговіркові фрагменти рубато в катенах. Найбільш виразними варіативними зонами в строфі є катен (два мелодичних варіанти) та передостанній склад.

77. Та іде чумака, іде бурлак із Дону додому

Повільно

1. Та і - де чу - мак, і - де бур - лак
із До - ну до - до - му, та ве - зе
риб - ку - та - ло - вір - ку
на про - даж до - до - му.

1. Та іде чумак, іде бурлак із Дону додому,
Та везе рибку-таловірку на продаж додому.
2. Та в його штани полатано, подрана свитина,
Куди не глянь – кругом бідний, кругом сиротина.
3. Та вдарився чумаченько об поли руками:
– Та доле ж моя, щастя моє, горе мені з вами.
4. Уродила мене мати в зеленій діброві,
Дала мені стан високий і чорнії брови.
5. Та було б тобі, моя мати, цих брів не давати,
Було б тобі, моя мати, щастя й долю дати.

Зап. Щепотьев В. на Полтавщині. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 400-401.

78. Чумаченько ішов да й чаєчку знайшов

$\text{♩} = 60$

1. Чу-ма-чень - ко і - шов да й ча - єч - ку знай - шов,
та й ча - єч - ку і - зо - гна - ли, ча - є - нят за - бра - ли.

1. Чумаченько ішов да й чаєчку знайшов,
Та й чаєчку ізогнали, чаєнят забрали.
2. А чаєчка в'ється, об дорожку б'ється,
До дорожки припадає, чумака благає:
3. – Ой ти, чумаченьку, ще ж ти молоденький,
Верни мені чаєнята, ще ж вони маленькі.
4. – Ой не верну, чайко, не верну, небого,
Як забереш чаєнята, полетиш у поле.
5. – Не буду летіти, та буду сідати,
Буду я вам, чумаченьки, воликів глядіти.
6. – Ой не верну, чайко, не верну, небого,
Бо вже твої чаєнята в каші покипіли.
7. А чаєчка в'ється, об доріжку б'ється,
До доріжки припадає, чумаченька лає:
8. – Бодай ти, чумаче, додому не дійшов,
Як ти моїх чаєняток край дорожки знайшов.
9. Бодай ви, чумаки, та й не поженились,
Як ті мої чаєнята в каші поварились.

Зап. у 1920-х рр. Гайдай М. в с. Хатки Зіньківського пов. На Полтавщині від Христі Блохи. Друк.
за вид.: Чумацькі пісні. С. 131.

79. Горе тій чайці, ей, горе тій небозі

$\text{♩} = 88$

1. Го-ре тій чай - ці, ей, го - ре тій не - бо - зі,
що ви-ве - ла ча - є - ня - та при би - тій до - ро - зі.
Ї - ха - ли чу - ма - ки, у ду - доч - ку гра - ли,
на - гле - ді - ли ча - є - ня - та, у ка - шу й за - бра - ли.

1. Горе тій чайці, ей, горе тій небозі,
Що вивела чаєнята при битій дорозі.
2. Їхали чумаки, у дудочку грали,
Нагледіли чаєнята, у кашу й забрали.
3. Прилетіла чайка, к землі припадає*:
Бідна моя голівонька, чаєнят немає.
4. – Ой же ви, чумаки, гей, ви, люди гожі,
Ой оддайте чаєнята, хай вам Бог поможе.
5. – Не оддамо, чайко, не оддамо, наша,
Поваримо чаєнята, добра буде каша.
6. – Бодай ви, чумаки, у Крим не сходили,
Як ви мої чаєнята в каші поварили.
7. Бодай ви, чумаки, солі не набрали,
Як ви мої чаєнята з світа позгубляли.

Зап. у 1935 р. Тихонова Г. в с. Стайки Ржищівського р-ну Київської обл. від цимбаліста П. Ф. Середи. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 132.

*Вар.: Прилетіла чайка – лігає, кигиче.

80. Ой наїхали чумаки з України

Широко

1. Ой на - ї - ха - ли чу - ма - ки з Ук - ра - ї - ни

та й ста - ли спо - чи - ва - ти при до - ли - ні.

1. Ой наїхали чумаки з України
Та й стали спочивати при долині.	5. – Ой сестрице-зозуле, рятуй мене,
Бо пропали діточки, пропав і я.
2. Та й стали спочивати при долині,
Та й викресали вогонь з оружини.	6. – Ой чи я ж тобі, брате, не казала:
Та не мости гніздечка край дороги.
3. Та й розпустили пожар по долині,
Та й попалили гнізда солов'їні.	7. Та помости гніздечко в чистім полі,
Та на високім дереві, на тополі.
4. Ой кричить соловейко, репетує,
Та ніхто соловейка не рятує.	

Зап. 1929 р. Попадич Ф. у с. Гмирянка на Прилуччині від Мишти. Друк. за вид.: Чумацькі пісні.
С. 140.

81. Їхали чумаки ой з України

♩ = 72

1)

Одна

1. Ї - ха - ли чу - ма - ки ой з У - кра - ї - (чи) - ни

да й ста - ли спо - чи - ва - ти край...

ой край до - ли - ни.

1) Заспів для 2-8 куплетів

Да ста - ли спо - чи - ва - ти ой край до - ли - ни,

1. Їхали чумаки ой з України
Да й стали спочивати край... ой край долини.	5. Да полетів же бідний ой соловейко
Да ік своїй сестриці зо... ой зозуленьці.
2. Да стали спочивати ой край долини,
Да й викресали вогню із... ой з рогожини.	6. – Да ненько моя, ненько, ой зозуленько,
Да порятуй же діточок ой маленьких.
3. Да викресали вогню ой з рогожини,
Да й пустили пожар по до... ой по долині.	7. – Да чи я тобі, брате, ой не казала:
Да не мости гніздечка на... ой на калині.
4. Да й пустили пожар ой по долині,
Да й попалили гнізда со... ой солов'їні.	8. Да помости гніздечко ой в чистім полі,
Да серед степу на низенькій ой на ялині.

Зап. 1954 р. в с. Пологи-Яненки Переяслав-Хмельницького р-ну на Київщині. Розшифрував А. І. Іваницький. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 146-147.

82. Їхали чумаки з України

Повільно
Одна

1) *Vci*

1. Ї - ха - ли чу - ма - ки зу - кра - ї - ни,
ста - ли на по - па - сах(и) край до - ли - ни.
1) зу - кра - ї - ни

1. Їхали чумаки з України,
Стали на попасах(и) край долини.
2. Стали на попасах край долини,
Викресали вогню із рожини.
3. Викресали вогню із рожини
Та й пожар пустили по долині.
4. Та й пожар пустили по долині,
Солов'їні гнізда попалили.
5. Солов'їні гнізда попалили,
Соловейко скаче по ялині.
6. Соловейко скаче по ялині,
Солов'їха плаче по дитині.

Зап. 1957 р. Таранченко Ю. в с. В'юнище Переяслав-Хмельницького р-ну на Київщині від групи колгоспників. Друк. за вид.: Чумацькі пісні. С. 147-148.

83. Ой мати, мати

$\text{♩} = 100$
Одна

1. Ой ма - ти, ма - ти, ой на - ї - ха - ли
хлоп - ці, ей, з У - кра - ї - ни.

Одна Гурт

2. Ой з У - кра - ї - ни... Та й по - пу - ска - ли
ко - ней, ей, по до - ли - ні.

Варіант початку строфи:
Одна Гурт

3. По ка - ли - ні... Та й роз - ві - ша - ли

1. Ой мати, мати,
Ой наїхали ж хлопці, ей, з України.
2. Ой з України...
Та й розпустили ж коні, ей, по долині.
3. По долині...
Та й розвішали ж сідла, егей, по калині.
4. По калині...
Та й викресали вогню, ей, з кременіни.
5. Ей, з кременіни...
Та й підпалили гніздо, егей, солов'їне.
6. Солов'їне...
Ой соловейко ж плаче, егей, репетує.
7. Репетує...
Та ніхто його діток, егей, не рятує.

8. Не рятує...
Ой зозуленько-сестро, егей, рятуй мене.
9. Рятуй мене...
Ой бо й не сам же гину, егей, з діточками.
10. З діточками...
Ой которі великі, егей, полетіли.
11. Полетіли...
Ой которі маленькі, егей, погоріли.
12. Погоріли...
А чи я тобі, брате, егей, не казала.
13. Ей, не казала...
Та не мости гніздечка, егей, у лужечку.
14. У лужечку...
А на високім дереві, ей, на вершечку.
15. На вершечку...
Та й ніхто ж того древа, ей, не зрубає.
16. Не зрубає...
Та й ніхто твоїх діток, ей, не спужає.

Зап. Керімова Н. 02. 09. 1991 в с. Інгуло-Кам'янка Новгородківського р-ну Кіровоградської обл. від Романюк Анастасії Костянтинівни, 1909 р. н., Ярової Фросини Тимофіївни, 1915 р. н. (двоюрідна сестра), Щербак Валентини Олексіївни (родом з с. Мамайка Кіровоградського р-ну). Транскрипція Терещенко О.

Наймитські та заробітчанські пісні

84. Ой да хто не служив да у багатира

$\text{♩} = 60-48$
Один

1. Ой да хто не слу - жи - в да у ба - га - ти - ра,
да той го... ра не зна - є, да той го... ря не зна - є.

повільніше

$\text{♩} \sim 168$

2. Да той го - ря - не зна - є... А я ж(е) слу - жи - в(и)
да у ба - га - ти - ра, да й все го... ре - чко зна - ю.

1. Ой да хто не служив да й у багатира,
Да той горя не знає (2).
2. Да й той горя не знає...
А я ж служив да й у багатира
Да все й горечко знаю.
3. Да все горечко знаю...
Й пизно ляжу, а зараня встану,
Все роблю, роблю й не згуляю.
4. Ой роблю, не згуляю...
Посилає ж мене пан хазяєн
Да й у поле орати (2).
5. Да й у поле орати...
Й а челядку, свою челядину
Та й волив поганяти (2).
6. Да й волив поганяти...
Й оре ж й оре ж бідний наймитьога¹
Да й на шлях поглядає (2).
7. Да й на шлях поглядає...
Й усим жинки да й обід несуть
Ой а йому немає (2).
8. Ой а йому ж немає...
Ой до(г)орався бідний наймитьога
Да й до темної ночі (2).
9. Да й до темної ночі...
Й повертає да й сивії воли
Да й дуже їсти хоче.

Зап. С. Постольников (рік?) в с. Козаче Бобровицького р-ну Чернігівської обл. від Харлан Ольги Григорівни, 1932 р. н., Чубовської Ганни Миколаївни, 1937 р.н., Самсон Наталки Григорівни, 1936 р. н., Мосієнко Любові Петрівни, 1942 р. н., Вакуленко Марії Андріївни,

¹ В інших публікаціях «наймитьога». – О. М.

1945 р. н., Бурзак Катеринія Іванівни, 1938 р. н., Сороки Любові Миколаївни, 1943 р. н., Гаврилець Олександри Степанівни, 1938 р. н., Чубовської Ганни Олександрівни, 1937 р. н. Нотація О. І. Мурзиної.

Варіант наймитської пісні, поширеної в лівобережній частині центральної України. Порівняння з давніми записами 20-х рр. засвідчує збереженість типової для цього сюжету форми 4+6+6, з конкатенацією. На відміну від родинно-побутової лірики, наймитська пісня простіша за мелодикою - одноопорна (не має побічних ладових опор), майже безрозспівна, мінімальна кількість мелодичних варіацій. Це може, крім іншого, свідчити про пізній час її формування - на межі 19-20 ст. Повтор другого рядка у цьому виконанні дотримується не завжди.

85. Ой за гайком, гайком, гайком

Рухливо

1. Ой за гай-ком, гай-ком, гай-ком, гай-ком зе-ле-леньким,
там сто-я-ли гур-то-правці з сво-ї-ми гур-та-ми.

1. Ой за гайком, гайком, гайком,
Гайком зелененьким,
Там стояли гуртоправці
З своїми гуртами.	Ой щебетала ластівочка,
Край моря летючи.
2. Там стояли гуртоправці
З своїми гуртами...
Поміж ними сам хазяїн
Прошажує.	6. Ой щебетала ластівочка,
Край моря летючи:
– Умер, умер пан хазяїн
С походу ідучи.
3. Поміж ними сам хазяїн
Прошажує...
Своїмхлопцям гуртоправцям
Наказує.	7. Умер, умер пан хазяїн
С походу ідучи...
Зосталася хазяєчка
З малими дітьми.
4. Своїмхлопцям гуртоправцям
Наказує:
– Ой ви, хлопці гуртоправці,
Слухайте мене.	8. – Діти ж мої манюсенькі,
Горе мені з вами,
Нема, нема хазяїна
Старшого над вами.
5. Запрягайте сірі воли
Та їдьте додому.	9. Нема, нема хазяїна
Старшого над вами,
Доведеться мені, молоденькій,
Правувати вами.

Зап. 1920–1929 рр. Попадич Ф. у с.Гмирянки (нині Ічнянського р-ну Чернігівської обл. від Мішти О. П. Друк. за вид.: Народні пісні Чернігівщини. С. 539-540.

86. Тече річка з-під гаєчка

Помірно

1. Те - че річ - ка з-під га - єч - ка,
а си - не мо - ре гра - є.

2. А си - не мо - ре гра - є... Гей, хто не слу - жив
3. То той го - ря не зна - є... А я слу - жив

та й у ба - га - ти - ря, то той го - ря не зна - є.
та й у ба - га - ти - ря, то й все го - рень - ко зна - ю.

1. Тече річка з-під гаєчка,
А синє море грає.
2. А синє море грає...
Гей, хто не служив та й у багатиря,
То той горя не знає.
3. То той горя не знає...
А я служив та й у багатиря,
То й все горенько знаю.
4. То й все горенько знаю...
Пізно ляжу, ранесенько встану
Та й роблю, не гуляю.
5. Та й роблю, не гуляю...
Посилає мене пан хазяїн
Та в чисте поле орати.
6. В чисте поле орати...
А хазяйка свою робітницю
Та волів поганяти.
7. Та волів поганяти...
Оре наймит, оре бідний
Аж до темної ночі
8. Аж до темної ночі...
Випрягає та сивії воли
Та й додомоньку гонить.
9. Та й додомоньку гонить...
Сидить хазяїн та у кінці столу
Та й вечерю вечеря.
10. Та й вечерю вечеря...
– Прийми, хазяйко, вечерю із столу
Бо йде наймит з поля!
11. Бо вже йде наймит з поля...
– Прийми, хазяйко, вечерю із столу,
Бо вже йде наймит додому!

Зап. Лиходій А. у Баришівському р-ні на Київщині. Друк. за вид.: Наймитські та заробітччанські пісні. С. 167-168.

87. Ой хто не служив ой та й у багатиря

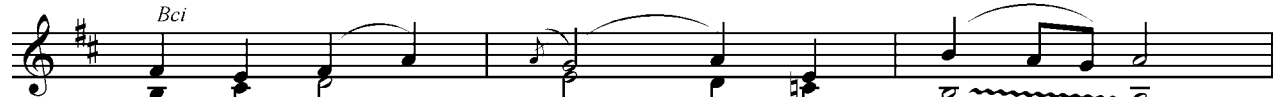
Широко. ♩ = 60

Один

1. Ой хто не слу - жив ой та й у ба - га - ти - ря,

Всі

да той не зна - є го - ря.

Один

2-13. Ой той не зна - є го - ря...

Всі

Ой а я

слу - жив ой та й у ба - га - ти - ря

та й у - се ж го - ре зна - ю.

1. Ой хто не служив ой та й у багатиря,
Да той не знає горя.
2. Ой той не знає горя...
Ой а я служив ой та й у багатиря
Та й усе ж горе знаю.
3. Та й усе ж горе знаю...
Ой пізно ляжу ж ой та рано встану
Та роблю, не гуляю.
4. Та й роблю ж, не гуляю...
Ой запрягаю та й сірі воли,
Та й їду в степ орати.
5. Та й їду в степ орати...
Ой беру з собою розкрасну дівчину
Та й волів поганяти.
6. Та й волів поганяти...
Ой оре наймит, ой оре бідний,
Та на шлях поглядає.
7. Ой на шлях поглядає...
Ой усі жінки та й обід несуть.
А хазяйки немає.
8. А хазяйки немає...
Ой випрягаю та й сірі воли
Та й пускаю в діброву.
9. Та й пускаю в діброву...
Ой а сам беру сірюю свитину
Та й на всю ніч додому.
10. Ой на всю ніч додому...
Та й іде наймит, та й іде бідний,
Ой в сопілочку свище.
11. Ой в сопілочку свище...
«Ой приймай, жінко, з стола вареники, –
Бо іде наймитище.
12. Бо іде наймитище...
Та й постав йому вчорашнього борщу, –
Та й нехай він похлище.
13. Ой нехай він похлище...
Та й постав йому порожню макітру, –
Та й нехай він посвище».

Зап. 1954 р. експедицією ІМФЕ в с. Студеники Переяслав-Хмельницького р-ну Київської обл. від групи жінок. Розшифрувала З. Василенко. Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С. 73.

88. Як служив я да й у багатиря

Повільно

1. Як слу- жив я да й у ба- га- ти - ря, го... да й у се -

- доб - ре зна - ю, да й у - се доб - ре зна - ю.

1. Як служив я да й у багатиря, го...¹
Да й усе добре знаю. (2)
2. Пізно ляжу да рано й устану,
Да все не згуляю. (2)
3. Посилає да мене хазяїн
Да й у поле орати. (2)
4. А хазяйка да після обіда
Да велить рову копати. (2)
5. Виорав я да чорную ниву
Да й не розгинався. (2)
6. Запріг воли, воли половії,
Да й додому вертався. (2)
7. Як побачив да мене хазяїн,
Да в батька, в матір лає. (2)
8. А хазяйка й із чотирьох мисок
Да в одну борщ ізливає. (2)
9. Чи обідав, а чи не обідав,
Пішов рову копати. (2)
10. Як служити да й у багатиря,
То краще погибати! (2)

Зап. М. Гайдай в 1937 р. у с. Гребля Переяславського р-ну на Полтавщині (зараз Київська обл.) від Д.І. Гамалей. Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С. 168-169.

89. Хто не служив зроду по багатих

Повільно

1. Хто не слу- жив зро-ду по ба- га- тих, то той го - ря не зна - є.

2-14. То той го - ря не зна - є, а я зро - ду

слу- жив по ба - га - тих та й у - се го - ре зна - ю.

1. Хто не служив зроду по багатих,
То той горя не знає.
2. То той горя не знає.
А я зроду служив по багатих
Та й усе горе знаю.

¹Далі без цього вигуку.

3. Та й усе горе знаю:
Рано встаю, а пізно лягаю
Та й роблю, не гуляю.
4. Та й роблю, не гуляю.
Посилає та мене й хазяїн
Та й у поле орати.
5. Та й у поле орати.
А хазяйка свою робітницю
Та й волів поганяти.
6. Та й волів поганяти.
Оре, оре бідний наймитюга
Та й на шлях поглядає.
7. Та й на шлях поглядає:
Чужі жінки та й обідать несуть,
А хазяйки немає.
8. А хазяйки немає.
Доорався бідний наймитюга
До вечірнього круга.
9. До вечірнього круга.
Випрягає він сірії воли
Та й з залізного плуга.
10. Та й з залізного плуга.
Наганяє він сірії воли
Та й в зелену діброву.
11. Та й в зелену діброву.
А сам бере свою сірчачину
Та й іде він додому.
12. Та й іде він додому.
А хазяїн стоїть на порозі,
На хазяйку й гукає.
13. На хазяйку й гукає:
– Ховай, жінко, пшеничні пампушки
Та й під білі подушки.
14. Та й під білі подушки.
Приймай, жінко, вареники з столу,
Наймитюга йде додому.

Зап. В. Щепотьєв в 1925 р. у с. Березоточа Лубенського р-ну на Полтавщині від Миколи Білокура. Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.148-150

90. Сьогодні субота, а завтра неділя

Повільно

1. Сьо-год - ні су - бо - та, а завт - ра не - ді - ля,
чо - го в те - бе, си - ро - ти - но, со - роч - ка не бі - ла?

2. – Ой чо - го ж во - на бу - де бі - ла? Вже чет - вер - та не - ді - ля,
у - же й п'я - та на - сту - пи - ла, як пе - ре - мі - ни - ла.

1. – Сьогодні субота, а завтра неділя,
Чого в тебе, сиротино, сорочка не біла?

2. – Ой чого ж вона буде біла?
Вже четверта неділя, уже й п'ята наступила,
Як перемінила.
3. Ой вродила мене мати
В зеленому житі
Та й не дала щастя й долі,
Як у світі жити.
4. Ой вродила мене мати
В зеленому просі,
Горювала я з малих літ
Та й горюю досі.
5. Ой вродила мене мати
На святу неділю,
Дала мені гірку долю –
Нічого не вдію.
6. – Ой не дай мені, моя мати,
Нічого й у скриню,
Та дай мені, моя мати,
Доленьку щасливу.
7. Ой крикну я, гукну,
Нехай ненька чує,
Нехай мені рідна ненька
Вечерять готує.
8. Ой не так вечерять,
Як білу сорочку,
Іде донька-коханочка
З строку додомочку.

Зап. М. Гайдай в 1938 р. у с. Дзюбанівка Кобиляцького р-ну на Полтавщині від П. Галати. Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.316-317.

91. Ой хто, братця, не був у багача

Повільно

1. Ой хто, братця, не був у багача,
Той горя не знає,
А я, братця, бував у багача
І все горенько знаю.
2. Пізно ляжу, а раненько встану,
Роботи не згуляю;
Запрягаю сірі воли в ярма,
Їду в поле орати.

3. Доорався бідний наймиточок
До сухого лому,
Випрягає сірі воли з ярем
Та й пуска в діброву.

4. Іде, іде бідний наймиточок,
В сопілочку свище.

– Приймай, жінко, вареники з столу,
Бо йде наймитище.

5. Постав йому вчорашнього борщу,
Нехай він похлище,
Постав йому порожню макітру,
Нехай він посвище.

Зап. Попадич в 1927 р. у с. Маланківщина на Полтавщині від Тетяни Шульги. Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.156-157.

Про наймитування у сільських багатіїв. Один з варіантів давніх чоловічих пісень, які були зафіксовані ще у 17 ст. (Наймитські та заробітчанські пісні. С. 20). Гетеросилабічна структура (4+6+6) (4+6⁴+7), дворядкова форма мелодії (abc) (abc¹) в d-натуральному. Плагальний лад із двох квінтахордів (g-d, d-a).

92. Ой заросився, забродився

The musical score is written in 4/4 time with a tempo marking of quarter note = 60. It consists of four staves. The first staff is the main melody, starting with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). It includes a first ending bracket labeled '1)' and a triplet of eighth notes. The second staff continues the melody with a 3/4 time signature change and includes the lyrics 'де ж ти, бурлак, волочився?'. The third staff features a second ending bracket labeled '2)' and a third ending bracket labeled '3)'. The fourth staff shows a final melodic phrase with first, second, and third endings labeled '1)', '2)', and '3)' respectively.

1. Ой заросився, забродився,
Де ж ти, бурлак, волочився?
Гей, де ж ти, бурлак, волочився?

2. Ой лягай, бурлак, і так спати,
Бо нема чого вечеряти,
Гей, нема чого вечеряти.

3. Ой іще бурлак не проспався,
Як хазяїн обізався,
Гей, як хазяїн обізався.

4. Ой вставай, бурлак, годі спати,
Пора товар виганяти,
Гей, пора товар виганяти.

5. Ой яром, яром за товаром,
А лугами – за волами,
Гей, а лугами – за волами.

6. А лугами – за волами,
Гірко жити з ворогами,
Гей, гірко жити з ворогами.

Зап. Гайдай М. в 1938 р. у Миколаєві від Параски Григоровни Галати, 40 р. з с. Дзюбанівка Козельщинського р-ну Полтавської обл. Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.94.

Бурлацька пісня з виразними соціальними мотивами найманого сільськогосподарського робітника. Нарікання на лиху долю. Зв'язна з давніми в українському фольклорі піснями про долю. Силабічна структура (1⁴+4)/:4+4/:. Широкий розспів в межах дуодецими з

повтором другого словесного рядка (АВВ) і з новою мелодією АВС. Модальна ладова структура з двома самостійними опорами а-е (мінорний нахил).

93. Та летів орел та й через море

Музична партитура для пісні «Та летів орел та й через море». Партитура складається з двох систем. Перша система починається з темпа 78 і ключової підписки з одним дієзієм (F#). Вона містить мелодичну лінію та басову лінію. Лірика: «1. Та ле-тів о-рел та й че-ре-з(и) мо-(го)-ре, ой да й(ї) мо-ре пи-ти.» Друга система починається з темпа 90 і ключової підписки з одним дієзієм. Вона продовжує мелодичну лінію та басову лінію. Лірика: «2. Та ой да й(ї) мо-ре ж(и) пи-ти... Та тяж-ко-ва-ж(и)-ко та й бур-ла-ко-г(о)-ві в не-во-лі си-ді-ти.»

1. Та летів орел та й через море, ой да й море пити.
2. Та ой да й море ж пити...
Та важко-важко, та й бурлакові в неволі сидіти.
3. Ой в неволі сидіти...
Та сидить бурлак та й у неволі сорочку латає.
4. Ой сорочку й латає ж...
Та крізь залізну та й решоточку й родних виглядає.
5. Ой родних виглядає...
Та єсть у мене та й родинонька й далеко й од мене.
6. Ой далеко й од мене...
Та перекажіть та ой через люди цураються мене.
7. Ой цураються ж мене...
Та нехай вони та й цураються поки ж сами знають.

8. Ой поки ж сами знають...

Та прийде, прийде та час година то й мене згадають.

Зап. 10. 07. 2003 р. Карапата О., Павлюк Р., Постольников С., Філатова А. в с. Дем'янівка Семенівського р-ну Полтавської обл. від Невкритої Галини Сергіївни, 1938 р. н, Габайко Ганни Федорівни, 1935 р. н., Орел Марії Ільківни, 1924 р. н., Нетеси Марії Григорівни, 1937 р. н., Залізняк Ольги, 1927 р. н., Симачук Галини Данилівни, 1941 р. н., Даровської Ольги Іванівни, 1926 р. н., Тютюнника Івана Михайловича, 1929 р. н., Неточій Ганни Олександрівни, 1936 р. н. Транскрипція А. Філатової.

Бурлацька пісня. Однорядкова трисегментна форма з конкатенацією $4_5 4_3 6?$ cat.6₇...4₅4₃6. Впродовж усієї пісні відбувається коливання кількості складів у сегментах. Між катеном та першим сегментом немає мелодичної цезури, тому віршова подільність зазначена пунктирною тактовою рисою. Семиступеневий ладозвукоряд із зміною третього щабля (h-b). Композиція строфи A(abc)>cat... A₁.

94. Ой не шуми, луже

Помірно

1. Ой не шу - ми, лу - же, діб - ро - во - ю ду - же,
не зав - да - вай ти сер - що пе - ча - лі, бо я в чу - жім кра - ї.

1. Ой не шуми, луже,
Дібровою дуже,
Не завдавай ти серцю печалі,
Бо я в чужім краю.

2. Ой в чужім краю
Марне пропадаю;
Через те я марне пропадаю,
Що роду не маю.

3. Єсть у мене родина –
Далека країна,
Ой чую я, чую через люди,
Що родина судить.

4. Нехай вона судить,
Нехай обсуждає,
Бурлакові на чужині
Та долі немає.

Зап. М. Фісун 1936 р. у с. Дахнівка Черкаського р-ну від П. О. Кононенка. Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.270-271.

95. Ой нетяго, нетяго

Повільно

1. – Ой не - тя - го, не - тя - го, ой не - тя - жень - ко
мо - я, де ж за - служ - чи - на тво - я?

1) 2) 3) 4)

1. – Ой нетяго, нетяго,
Ой нетяженько моя,
Де ж заслужчина твоя?
2. – Ой служив я у вдови,
Служив я в небоги
Двадцять чотири годи.
3. Довелося до того:
Плати, вдово-небога,
А нетязі молодому.
4. Ой виганяє вдова,
Виганяє небога
Сорок волів і чотири.
5. – Ой дивітеся, люде,
Розсудіте, панове,
Що не стоїть за моє.
6. Ой виганяє вдова,
Виганяє небога
Двадцять штири корови.
7. – Ой дивітеся, люде,
Розсудіте, панове,
Що не стоїть за моє.
8. Ой виганяє вдова,
Виганяє небога
Сорок овець і чотири.
9. – Ой дивітеся, люде,
Розсудіте, панове,
Що не стоїть за моє.
10. Ой виводить удова,
Ой виводить небога
Свою дочку, як панночку.
11. – Ой дивітеся, люде,
Розсудіте, панове,
Вже стоїть за моє.

Зап. М. Лисенко від Панаса Лебідя з с. Дахнівка під Черкасами (зараз мікрорайон міста Черкаси). Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.198.

96. Ой розбушувалася на морі негода

Повільно
Один

Всі

1. Ой роз - бу - шу - ва - ла - ся на мо - рі не - го - да, на - ші чов - ни, чов - ни за - топ - ля - є.

1. Ой розбушувалася на морі негода,
Наші човни, човни затопляє.
2. А хазяїн за майном та й уболіває,
До гребчиків слово, слово промовляє:

3. – Гребіть, гребіть, гребчики, гребіть, не робійте,
Мозулястих ручок не жалійте.
4. Гребіть, гребіть, гребчики, гребіть, вигрібайте,
До бережка ближче привертайте.
5. Ой вже тіі гребчики силюньки не мають
Та піт з чола рукавом втирають.
6. А вже тіі гребчики із сил вибилися,
Доки до бережечка човни прибилися.

Зап. А. Й. Чехівський в 1936 р. у с. Вереміївка Градизького р-ну Харківської обл. (нині Полтавської обл.) від К. С. Чехівської та ін. Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.395-396.

97. Ой темная нічка

Помірно

1. Ой тем - на - я ніч - ка ще й тем - ні - ша бу - дн.
Та го - во - рять за ме - не пре - вра - жі - ї лю - де.

1. Ой темная нічка,
Ще й темніша буде.
Та говорять за мене
Превражіі люде.
2. Ой нехай говорять,
Ще й переговорять,
А моєї натури
Не перестановлять.
3. Бо в мене натура,
Як у мого друга,
А моє серденько
Всяк час веселеньке.
4. Ой як хто захоче
У розкоші жити,
То нехай собі піде
На завод служити.
5. Що на тім заводі
Служать по неволі,
Та вийду за ворота –
Виплачусь доволі.
6. Ой іде хлопчина
З карими очима:
– Ти не плач, не журися,
Молода дівчино!
7. Не плач, не журися,
Господь бог з тобою!
Як з війська повернуся,
Візьму шлюб з тобою.
8. – Бодай тебе брала
Лихая година!
Та цурається мене
Вся моя родина.
9. Цурається батько,
Цурається мати,
Та цураються сестри,
Ще й рідніі брати.
10. Цурається мене
Ще й рідна матуся.
Та до кого ж я, бідна,
В світі притулюся?

11. – Ой не плач, дівчино!
Щастя ж неможливо,
Бо на тому заводі
Така з вас і кожна.

12. Бо на тому заводі
Така з вас і кожна,
Що котра красива,
То та й не порожня.

Зап. А. Конощенко в с. Королівка Сквирського пов. на Київщині від Л. Василевської.
Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.509.

98. Котра дівка хоче розкоші зазнати

Помірно

1. Кот - ра дів - ка хо - че роз - ко - ші за - зна - ти,
то не - хай во - на пі - де та й у за - вод слу - жи - ти.

1. Котра дівка хоче розкоші зазнати,
То нехай вона піде та й у завод служити.
2. А в тому заводі гірше, як в неволі,
Вийдеш за ворота та й наплачешся доволі.
3. – Не плач, не плач, дівко, господь бог з тобою,
Та як завернуся, то візьму із собою!
4. – Бодай тебе брала лихая година,
Через тебе, парня, одцуралась родина.
5. Цурається батько, цурається мати,
Ще й той одцурався, котрий думав узяти!

Зап. М. П. Гайдай в 1937 р. на хут. Гребля Переяславського пов. на Полтавщині (зараз Київська обл.). Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.512-513

99. А в неділю рано

Поволі

1. А в не - ді - лю ра - но си - не мо - ре гра - ло,
ви - ря - джа - ла ма - ти доч - ку в чу - жу сто - ро - ноч - ку.

1. А в неділю рано
Синє море грало,
Виряджала мати дочку¹
В чужу стороночку.
2. В чужу стороночку,
Між чужії люди.
– Ой хто ж тебе, дочко моя,
Жалувати буде?
3. – Пожаліють, ненько,
Все добрії люди,
Робитиму, годитиму –
Добре мені буде.
4. Робила, робила –
Робота не мила.
Кажуть люди, ще й говорять:
“Сирота лінива”.
5. Робила, робила –
Робота нізащо.
Кажуть люди, ще й говорять:
“Сирота ледащо”.
6. Ти думаєш, ненько,
Що мені тут добре?
Прийди, ненько, подивися,
Яке ж мені горе.
7. Ти думаєш, ненько,
Що я тут паную?
Прийди, ненько, подивися,
Як я тут горюю.
8. Ти думаєш, ненько,
Що я тут не плачу?
За дрібними слізеньками
Я й світу не бачу.
9. Чи я тобі, ненько,
Спідниці порвала,
Що ти мене в строк найняла,
Щоб я горювала?
10. Ненько моя рідна,
Де ти долю діла?
Чи ти в морі утопила,
Чи в печі спалила?
11. – А я твою долю
Прокляла малою,
Під гору йшла, тебе несла,
Ще й відра з водою.
12. – Пусти ж мене, ненько,
У морі купатись,
Буду плавать, виринати,
Доленьки шукати.
13. Згадай мене, ненько,
До церковці йдучи,
А а тебе ізгадаю,
В полі горюючи.
14. Згадай мене, ненько,
Топивши, варивши,
А я тебе ізгадаю,
Слізеньками вмившись.
15. Ненько ж моя, пава,
Тепер я пропала,
За чужою роботою
Я горя дістала.
16. Ненько ж моя, зоре,
Яке в строку горе,
Ні доїсти, ні допити,
Ні сісти спочити.
17. – Добре ж тобі, тату,
Задаточки брати,
Прийди ж, тату, подивися,
Як їх одробляти.
18. Вийду я на гору,
Гукну я додому:
– Вари, мати, вечеряти
Та й на мою долю.
19. Варила, варила,
Не багато – трошки,
Нема ж тобі, доню моя,
Ні миски, ні ложки.
20. – Чи ти, ненько, чула,
Як я в тебе була?
Під середнє віконечко,
Як голубка, гула.
21. – Ні, якби я, дочко,
Твій голос почула,
Одчинила б сіни й хату,
Щоб ти улинула.
22. То я тоді б, доню,
Всю нічку не спала,
Що я тебе, доню,
Все горе спитала.

¹Другий і третій рядки повторюються двічі.

23. Ой умру я, умру
Я й буду дивиться,
Чи не прийде батенько
За мною журиться.

24. Приходить батенько,
На стіл похилився,
Коли б швидше поховати,
Менше б годувати.

25. Ой умру я, умру
Та й буду дивиться,
Чи не прийде моя ненька
а мною журиться.

26. Ой приходять ненька,
На стіл похилилась:
– Не ховайте доні мої,
Я й не надивилась.

27. Ой умру я, умру
Та й буду дивиться,
Чи не прийде братик
За мною журиться.

28. Ой приходять братик,
На стіл похилився,
Коли б швидше поховати
Та гроші забрати.

29. Пошлю я синицю
До рідної сестриці,
Чи не прийде моя сестра
За мною журиться.

30. Ой прийшла сестриця,
На стіл похилилась:
– Не ховайте сестри мої,
Я й не надивилась.

Зап. В. Дяченко в 1937 р. у с. Лип'янка Златопільського р-ну Київської обл. (зараз Шполянський р-н Черкаської обл.) від Варвари Григоренко, 30 р. Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.369-372.

100. У неділю рано, як сонечко грало

1. У не - ді - лю ра - но, як со - неч - ко гра - ло,
ви - ря - джа - ла ма - ти доч - ку в чу - жу сто - ро - ноч - ку.

1. У неділю рано, як сонечко грало,
Виряджала мати дочку в чужу стороньку.
2. В чужу стороньку, між чужії люде:
– Ой хто ж тебе, доню моя, жалувати буде?
3. – Пожалують, ненько, всі чужії люде,
Ходитиму, робитиму – мені добре буде.
4. Ходила, робила – робота не мила,
Кажуть люде, ще й говорять: “Дівчина лінива”.
5. Ходила, робила – робота нізащо,
Кажуть люде, ще й говорять: “Дівчина ледащо”.
6. – Ненько ж моя, вишня, десь я в тебе лишня,
Що ти мене сюди дала, я тут непривишна.
7. Ненько ж моя, пава, тепер я пропала,
За чужою роботою така стара стала.

8. Чи ти, ненько, чула, як я в тебе була,
Під віконечком середнім, як голубка, гула?
9. – Чула, доню, чула, не обізвалася,
Бо я тебе, моя доню, та й не сподівалася.
10. – Згадай мене, ненько, в суботу раненько,
Як сестриці помиються, плетуться дрібненько.
11. Згадай мене, ненько, ложечки помивши,
А я тебе ізгадаю, ні пивши, ні ївши.
12. Згадай мене, ненько, в неділю гуляючи,
А я тебе, ненько, згадаю, хоруючи.

Зап. Саврань Е. в 1928 р. у с. Гусакове Звенигородського р-ну Київської обл. (зараз Черкаська обл.). Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.327-328.

101. Ненько моя, вишня

$\text{♩} = 88$

1. Ненько мо - я, виш - ня, десь я в те - бе лиш - ня,
що ти ме - не в строк най - ня - ла,
не при - ви... [шна].
а я не при - ви... [шна]. Що ти ме - не
в строк най - ня - ла, а я не при - ви... [шна].

1. – Ненько моя, вишня,
Десь я в тебе лишня,
Що ти мене в строк найняла,
А я непривишна. 2	Одчинила б хату й сіни,
Щоб ти й улинула. 2
2. Чи ти, ненько, чула,
Як я в тебе була,
Під причільним віконечком,
Як голубка, гула. 2	4. – Ненько моя, ненько,
Дороге коріння,
Де б я тебе посіяла,
Щоб було насіння? 2
3. – Ой якби ж я, дочко,
Твій голос почула, 2	5. – Посій мене, дочко,
В вишневім садочку
Та поливай мене, дочко,
Кожного раночку. 2

Зап. Онопа Т. в 1930 р. у с. Кам'янка на Черкащині від Н. та Ф. Оноп і М. Коновал.
Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.335-336

102. Ненько ж моя рідна

Повільно

1,3-5. – Нень ко мо - я рід - на, чо-го ж я не - віль - на?

–Тоді, доч-ко, віль-на бу - деш, як стро-ку до - будеш. 2. – Та цей строк ви - бу-ва - ю,

та все, нень - ко ж мо - я рід - на, та віль-на не бу - ва - ю.

1. – Ненько ж моя рідна,
Чого ж я невільна?
Тоді, дочко, вільна будеш,
Як строку добудеш.
2. – Та цей строк вибуваю,
Та все, ненько ж моя рідна,
Та вільна не буваю.
3. Сьогодні субота,
А завтра неділя,
А у мене, ненько моя,
Сорочка не біла.
4. Згадай мене, ненько моя,
На саму пречисту,
Як надіне сестра менша
Сорочечку чисту.
5. Згадай мене, ненько моя,
На саму покрову,
Як ітимуть чужі діти
Із церкви додому.

Зап. Гайдай М. в 20-х роках ХХ ст. у с. Хатки Зінківського пов. (зараз можливо Шишацький р-н. знято із обліку як окремий населений пункт близько 1960 року) на Полтавщині від Хариті Юрко. Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.314.

103. Ненько моя, вишня, чи я в тебе лишня

Повільно

1. – Нень-ко мо - я, виш - ня, чи я в те - бе лиш - ня,
шо ти ме - не сю - ди да - ла, де я не при - виш - на? *Кінець*

2,4. – Хоч при - виш - на, не при - виш - на – тре-ба при - ви - ка - ти,

1. – Ненько моя, вишня, чи я в тебе лишня,
Що ти мене сюди дала, де я непривишна?
2. – Хоч привишна, непривишна – треба привикати,
У розкошах родилася, вчися горювати!
3. – Ти думаєш, ненько, що я одреклася?
Од святої до покрови у строк найнялася!
4. Ти думаєш, ненько, що я тут паную?
Прийди, прийди подивися, як я тут горюю!
5. Ти думаєш, ненько, що я тут не плачу?
За дрібними слізоньками роботи не бачу.
6. Ти думаєш, ненько, що тут гарно жити?
Прийди, прийди подивися, як гірко служити!
7. Ні допити, ні доїсти, ні сісти спочити,
Послідньому ледачому трудно догодити.
8. Чи ти, ненько моя, пшениці не жала,
Що ти мене маленькою у сніп не зв'язала?
9. Чи ти, ненько моя, води не носила,
Що ти мене маленькою в криницю не втопила?
10. Чи ти, ненько моя, діжі не місила?
Чом ти мене маленькою в тісті не вмісила?
11. Чи ти, ненько моя, таких кумів брала?
Чи ти мене, ненько моя, в барвінку не купала?
12. – Тоді я, дитя моє, тебе проклінала,
Як на гору йшла, тебе несла, ще й води набрала.

Зап. Щепотьєв В. в 1925 р. на хут. Герасименки Хорольського пов. Полтавської окр.
Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.361-362.

Строкарська пісня про жіночу долю наймички, пов'язана з ліричними родинно-побутовими піснями. Один з численних варіантів даної пісенної парадигми. Силабічна структура (6+6)(4+4+6). Дворядкова строфа з текстом АВ, мелодією- АВ в мінорі. Мелодія вживана для багатьох перетекстовок.

104. Ой боже, боже

1. Ой боже, боже,
Коли той вечір буде,
Коли про мене
Наговоряться люде?	Вийду в білому,
То скажуть: "Чепуриться!"
2. Почнуть говорити,
Ще як стане світати,
А перестануть, –
Як полягають спати.	6. Вийду в білому,
То скажуть: "Чепуриться!"
Сама не знаю,
Як до них примириться?
3. Говорять старі,
Говорять ще й малії,
Та ще й до того
Воріженьки лихіі.	7. А ще й к тому
Та нерідная мати:
Та й не раз лягла
Не вечерявши спати.
4. Сама не знаю,
Як воріженькам годити:
Чи у білому,
Чи у чорному ходити?	8. Не вечеряла, –
Не буду й обідати:
Коли б пустили
Родину одвідати!
5. Вийду в чорному,
То скажуть: "Ледащиця!"	9. Берегами йду –
Береги вгинаються,
А селом іду –
Вороги втішаються.

Зап. в с. Вищий Булатець Лубенського пов. на Полтавщині (Конощенко, I, стор. 103, №75). Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.250-251.

105. Ой високо, високо

Не поспішаючи

1. Ой високо, високо (2)
Клен-дерево од води.	5. Тоді мене спом'януть, (2)
Як ложечки поберуть.
2. Ой далеко, далеко (2)
Батько рідний від дочки.	6. Одна лишня ложечка – (2)
Ой десь наша донечка.
3. Ой хоч же він далеко, (2)
Так згадає легенько.	7. Ой десь наша дитина, (2)
Як у полі билина.
4. Тоді мене згадають, (2)
Як обідать сідають.	8. Ой десь наше дитятко, (2)
Як на морі утятко.

9. Утя плава та й криче, (2)
Дитя служить та плаче.

10. Утя плава все море, (2)
Дитя знає все горе.

Зап. у с. Велика Круча на Полтавщині (Пирятинський р-н). Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.365-366.

Строкарська пісня про найманих на строк дівчат і сумування за ними батьків; пов'язана з весільними обрядовими. Силабічна структура /:4+3/: (4+3). Трирядкова строфа ААВ – текст, АВС – мелодія в e-moll.

106. Ой є лишня ложечка

Одна Двос

1. Ой є лиш- ня ло- жеч - ка, ой є лиш- ня ло- жеч - ка -

ой десь на - ша до - неч - ка, ой десь на - ша до - неч - ка.

1. Ой є лишня ложечка ¹ –
Ой десь наша донечка.	4. Не дай, боже, заболить,
То й нікому пожалить.
2. Відбилася від роду,
Як той камінь у воду.	5. Не дай, боже, помирать,
То й нікому поховать.
3. Камінь у воді лежить,
Горе на чужині жить.	

Зап. Онищенко Д. у с. Вовчик на Лубенщині від Ганни Руденко і Надії Кузьменко. Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.369.

Строкарська пісня про найманих на строк жінок та їх нележку долю. Пісня пов'язана з весільними обрядовими про віддавання дівчини у чужий рід. Силабічна структура /:4+3/:/4+3/: (ААВВ – текст, АВВВ¹ – мелодія) з сольним заспівом і гуртовим приспівом в a-moll і модуляцією в паралельний мажор.

107. Ой крикну я, гукну

1. Ой крик - ну я, гук - ну із стро- ку до - до - му: - Ва-ри,

ма - ти, ве - че - ря - ти і на мо - ю до - лю!

¹Кожний рядок повторюється двічі.

<p>1. Ой крикну я, гукну
Із строку додому:
– Вари, мати, вечеряти
І на мою долю!</p> <p>2. Наварила мати
Не багато – трошки:
– Та нема тобі, доню моя,
Ні миски, ні ложки.</p> <p>3. – Мисочка розбилась,
Ложка розлупилась.</p> | <p>Чи я у вас, ненько моя,
Нещасна вродилась?</p> <p>4. [Мисочка розбилась],
Спідницю порвала,
Що ви мене в строк найняли,
Щоб я горювала?</p> <p>5. Чи я у вас, моя ненько,
Платки поносила,
Що ви мене в строк найняли,
Щоб я голосила?</p> |
|--|---|

Зап. Онищенко Д. в 1928 р. у с. Вовчок на Лубенщині від У. Онищенко. Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.349

Гуртова строкарська пісня найманих «на строк» безземельних селян на сільськогосподарські роботи у великі господарства в пореформений період ХІХ ст.; пов'язана з родинно-побутовими піснями. Силабічна структура (6+6)(4+4+6)2. Сольний заспів + двоголосний приспів в a-moll.

108. Соловейку маненький

1. Мо - ло - вей - ку ма - нень - кий, со - ло - вей - ку
ма - нень-кий! В те - бе го - лос то - нень - кий.

<p>1. Соловейку маненький! (2)
В тебе голос тоненький.</p> <p>2. Защобечи ти мені, (2)
Бо я в чужій стороні.</p> <p>3. Бо я в чужій стороні, (2)
Нема роду при мені.</p> <p>4. Я одбилась од роду, (2)
Так як камінь у воду.</p> | <p>5. Упав камінь та й лежить, (2)
На чужині горе жить.</p> <p>6. Ні матінки, ні отця, (2)
Тільки одна сестриця.</p> <p>7. Тільки одна сестриця, (2)
Та й та плаче, журиться.</p> |
|--|---|

Зап. Конощенко А. в с. Обознівка Єлисаветградського пов. (зараз Кіровоградський р-н, Кіровоградської обл.). Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.233-234.

109. Ой хмариться, туманиться на велику тучу

Помірно

1. Ой хма - рить - ся, ту - ма - нить - ся на ве - ли - ку ту - чу,

не лай ме - не, нень - ко мо - я, я вам не до - ку - чу.

1. Ой хмариться, туманиться на велику тучу,
Не лай мене, ненько моя, я вам не докучу.
2. Не лай мене, ненько моя, гіркими словами,
Згадаєте – заплачете дрібними сльозами.
3. Згадай, згадай, ненько моя, у неділю вранці,
А я тебе ізгадаю у сорочці-дранці.
4. Згадай, згадай, ненько моя, на хатнім порозі,
А я тебе ізгадаю в степу при дорозі.
5. Згадай, згадай, ненько моя, та й над пирогами,
А я тебе ізгадаю та й над сухарями.
6. Згадай, згадай, ненько моя, обідати сівши,
А я тебе ізгадаю, ні пивши, ні ївши.
7. Згадай, згадай, ненько моя, ложечки поклавши,
А я тебе ізгадаю, слізеньки втиравши.

Зап. Щепотьєв В. у 1925 р. на хут. Герасименки Хорольського пов. на Полтавщині від Ф. А. Герасименко. Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.313.

Про важку долю сільських найминок. Тематично пов'язана з весільними: прощання з батьківським домом і згадками про нього. Силабічна будова (4+4+6)2. Дворядкова форма AA¹ в g-moll.

110. Ой не співайте, півні

1) Ой не спі - вай - те, пів - ні,
та не вмен - чай - те но ³ - чі, бо і - ше ж мо - ї
тай ка - рі - ї о - чі не - ³ до -
-спа - ли но - чі.
1) 2) 3) 4)

1. Ой не співайте, півні,
Та не вменчайте ночі,
Бо іще ж мої та й карії очі
Недоспали ночі.
2. Ой не куйте, зозулі,
Та на високім мості,
Ой дожидає та мати
Дочку на покрову в гості.
3. – Ой не лай, не лай, мати,
Що я літо пролежу,
Ой дай моїм, та й моїм подруженькам
Поносити одежу.
4. – Та ой лучче я, доню,
Та по тину розкину,
Та ой жаль мені
Та й наряджати чужую дитину.
5. – Та ти думаєш, ненько,
Та що я тут паную,
6. Ой ти думаєш, ненько,
Що я тут не плачу,
Та за дрібними слізюньками
Я й світа не бачу.
7. Ой не лай мене, ненько,
Не проклинай долю,
А я весну та як зачучу,
І вп'ять помандрую.
8. Ой у неділю вранці
Стояла на кладці,
Ой до сход сонця ж ноги мила –
Тим я нещаслива.
9. Ой уродила ненька
Та на святу неділю,
Та дала ж мені та й гірку долю –
Нічого не вдію.

Зап. Гайдай М. в 1938 р. у с. Дзюбанівка Кобиляцького р-ну на Полтавщині. Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.355-356.

Строкарська пісня: розлучення дівчини з матір'ю і нарікання на долю.

Силабічна структура (16+16)(14+6+6). Трирядкова строфа з текстом АВС, мелодією – АА'С. Модальний лад з опорами на *a*, *e*, *g*, з фрігійською секундою перед *a*. Один з кращих зразків поезики тексту та ліричного розспіву.

111. Гребіть, гребці

1. Гре - біть, греб - ці! Щоб на па - на ко - рос - та на - па - ла,
щоб пан не гу - льяв, ко - рос - ту че - сав! Гав!
Що пан да - є рл гри - вен - ці, па - ні п'я - та - ка, па - ні п'я - та - ка!

Гребіть, гребці!
Щоб на пана
Короста напала,
Щоб пан не гуляв,
Коросту чесав. Гав!
Що пан дає по гривенці,
Пані п'ятака,

Пані п'ятака!
Наша пані й тетера.
Чи готова вечера?
Ой як не готова,
То й не сиди дома,
А як готовенька, –
Стрічай веселенька. Гу!

Зап. Гайдай М. в 1927 р. у с. Хатки Зінківського пов. (зараз можливо Шишацький р-н., знято із обліку як окремих населених пунктів близько 1960 р.) на Полтавщині від Хіври Рибалки. Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.133.

Гребовецька пісня, взята до репертуару заробітчанами: на польових роботах, стихійний протест проти власників. Гетеросилабічна структура тексту імпровізаційного складу. Пентахорд мажорного нахилу. Повторення мелодії на різні силабічні структури.

112. Од куріня до куріня ряба жаба лізла

Рухливо

1. Од ку - рі - ня до ку - рі - ня ря - ба жа - ба ліз - ла, ря - ба жа - ба ліз - ла.

2. А в на - шо - го при - гін - чо - го го - ло - ва об - ліз - ла, го - ло - ва об - ліз - ла.

1. Од куріня до куріня ряба жаба лізла,
Ряба жаба лізла.
2. А в нашого пригінчого голова облізла,
Голова облізла.
3. Од куріня до куріня доріженька проста,
Доріженька проста.
4. А нашого пригінчого напала короста,
Напала короста.

Зап. в с. Рівне і хут. Громуха Єлисаветградського пов. Херсонської губ. (зараз Новоукраїнський р-н Кіровоградської обл.). Друк. за вид.: Наймитські та заробітчанські пісні. С.126.

113. А в нашого пана весь двір на помості

Помірно

1. А в на - шо - го па - на весь двір на по - мос - ті,

весь двір на по - мос - ті, при - йшла сви - ня в гості - ті.

1. А в нашого пана весь двір на помості,
Весь двір на помості, прийшла свиня в гості.
2. Наїхали гості, наїхали гості,
Свиня в сарафані, кабан у жупані.
3. Їа в нашого пана вродливая пані,
Вродливая пані – корова в жупані.

**4. Їа в нашого пана вродливїї дочки,
Вродливїї дочки – сідають, як квочки.**

**5. Їа в нашого пана вродливїї сини,
Вродливїї сини – годовані свині.**

Зап. Музиченко Д. в 1937 р. у с. Літки Броварського р-ну на Київщині. Друк. за вид.:
Наймитські та заробітчанські пісні. С.134-135.

DMEE

Рекрутські та солдатські пісні

114. Ой розвився та при березі явір зелененький

$\text{♩} = 95$
Одна

1. Ой роз - вив - ся та при бе - ре - зі я - вір зе - ле - нь - кий,

Всі

від - їж - джа - є та із У - кра - ї - ни ко - зак мо - ло - день - кий.

1. Ой розвився та при березі явір зелененький,
Від'їжджає та із України козак молоденький.
2. Виїжджавши та шапочку знявши, низенько вклонився:
– Прощай, прощай, славне товариство! Може з ким сварився.
3. Ой галочки-красноперочки круту гору вкрили,
Молодії новобранчики жалю нарobili.
4. Ой галочки-сизоперочки, підійміться вгору:
Молодії новобранчики, верніться додому.
5. Ой раді б ми та піднятися – туман налягає,
Ой раді б ми вертатися, та цар не пускає (служба не пускає).
6. Не знатимуть новобранчики ні щастя, ні долі,
Пішли наші новобранчики не по своїй волі.

Зап. Шмиговський А. 1903 р. в с. Суботіві Чигиринського р-ну Черкаської обл., коли виряджали мобілізованих чоловіків. «Цю пісню співали жінки в с. Сидорівка на Київщині в 1875-1890 рр., виряджаючи новобранців. В с. Сидорівка співали ще пісню, яка починалася словами «Ой галочки-сизоперочки, жалю нарobili» (прим. записувача). Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 224-225.

115. Ой ви, галочки, чорноперочки

$\text{♩} = 80$

1. Ой ви, га - лоч - ки, чор - но - пе - роч - ки, кру - ту го - ру вкри - ли,

мо - ло - ді - ї но - во - бран - чи - ки жа - лю на - ро - би - ли.

1. Ой ви, галочки, чорноперочки,
Круту гору вкрили,
Молодії новобранчики
Жалю наробили.

2. Лучче б мені, моя рідна мати,
Круту гору розкопати,

Ой як мені, моя рідна мати,
Царське плаття надівати.

3. Копаючи круту гору,
Та й сяду, спочину,
Як надіну царське плаття –
Повік його не скину.

Зап. 1937 р. Гайдай М. на Харківському тракторному заводі від П. В. Пророка, 1883 р.н. з с. Баландіно Чигиринського пов. на Київщині (нині Черкаська обл.). Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 227.

116. Ой ви, галочки, чорнокрилочки

[Стримано]
Одна

1. Ой ви га-лоч-ки, чор-но-кри-лоч-ки, пі-дій-мій-ся вго-ру,

Всі

мо-ло-день-кі но-во-бран-чи-ки, вер-ніть-ся до-до-му.

1. – Ой ви, галочки, чорнокрилочки,
Підійміться вгору,
Молоденькі! новобранчики,
Верніться додому.

2. Ой раді б ми та піднятися –
Туман налягає,
Ой раді б ми та вернутися –
Нас цар не пускає.

3. Ой не так цар, ой не так цар,
Як царська мати,
Хоче нами, новобранцями,
Турка звоювати.

4. Вона нами, новобранцями,
Турка не звоює,
Вона нами, новобранцями,
Орлів нагодує.

5. Промітайте ту биту дорожку,
Шоб не пилилася,
Розважайте молоду дівчину,
Шоб не журилася.

6. Прикропляли ту биту дорогу –
Вона все пилилась,
Розважали молоду дівчину –
Вона все журилась.

Зап. 1937 р. Дяченко В. від Григоренко Варки (1907 р.н.) і Мотрі (1867 р.н.) в с. Лип'янка Златопільського р-ну Київської обл. (зараз Шполянський р-н Черкаської обл.). Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 226.

117. Та й виряджала та мати сина

Помірно

1. Та й ви-ря-джа-ла та ма-ти си-на, си-на й у сол-да-ти,

да - ла йо - му жи да зо - зу лень - ку,

1. Та й виряджала та мати сина,
Сина йу солдати,
Дала йому жи да¹ зозуленьку,
Щоб рано кувати.

| 2

2. Дала йому та й зозуленьку,
Та гей, собі соловейка,
Щоб жилося та й на чужині
Йому веселенько.

| 2

3. Летить галка через балку
Та й летючи криче,
Перекажіть тій дівчині,
Хай за мною не плаче.

| 2

4. Нехай вона та й не плаче,
Я ж тут не журюся,
Нехай вона заміж іде,
Я тут ожениюся.

| 2

5. Бодай тебе та й женила
Лихая година,
Ізв'язала білі ручки
Малая дитина.

| 2

6. Ізв'язала білі ручки,
Ніхто не розв'яже,
Ніхто мені молоденькій
Правдоньки не скаже.

| 2

Зап. 1970 р. Бойко В. і Правдюк О. в с. Стецівка Чигиринського р-ну Черкаської обл. від групи жінок та чоловіків. Друк за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 194-195.

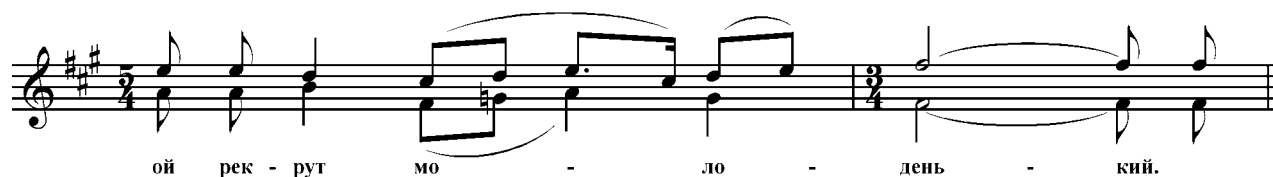
118. Та ой гай, мати

Помірно
Один

Всі

1. Та ой гай, ма - ти, та ой гай, ма - ти, ой гай зе - ле-вень - кий,
по - ман - дру - вав з У - кра - ї - ни

¹“Жи” і “да” додаються при розспіві і у всіх наступних строфах.

1. Та ой гай, мати,
Та ой гай, мати,
Ой гай зелененький,
Помандрував з України
Ой рекрут молоденький.

2. Ой як мандрував –
То шапочку зняв,
Низенько вклонився,

Ой як вийшов та на битий шлях,
Ой та слізюньками вмився.

3. Та ой галочки,
Красноперочки,
Усю гору вкрили,
Молоді та новобранчики
Ой та жалю нарobili.

Зап. Лиходій А. в с. Полуднівка Чигиринського р-ну на Київщині (зараз Черкаська обл.). Друк за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 194-195.

119. Калина-малина ні сладка, ні горка

Помірно $\text{♩} = 88$
Одна

1. Ка - ли - на - ма - ли - на, ні слад - ка, ні гор - ка,
ой там за - пла - ка - ла сол - даць - ка - я жон - ка.

1. Калина-малина ні сладка, ні горка,
Ой там заплакала солдатська жонка, (2)
2. Хоч жонка, не жонка, молода дівчонка,
Любила-кохала – в солдати оддала. (2)
3. В солдати оддала у город Варшаву,
Йу город Варшаву, де б'ють барабани, (2)
4. Де б'ють-вибивають, громко вимовляють,
Молодих ребяток в солдати приймають. (2)
5. За багатим сином батько й мати плачуть,
А за сиротою чорний ворон криче, (2)
6. За багатим сином брати та сестриці,
А за сиротою дівки-чарівниці. (2)

Зап. 1970 р. Бойко В. та Правдюк О. в с. Тінки Чигиринського р-ну Черкаської обл. від Я. Мирошниченко, Т. Цebro та ін. Друк за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 242-243.

120. Ой жила собі удівонька, жила край села

$\text{♩} = 90$
Одна

1. Ой жи - ла со - бі у - ді - вонь - ка,
жи - ла край се - ла,
ма - ла со - бі та й у - ді - вонь - ка
си - на й со - ко - ла, си - на со - ко - ла.

1. Ой жила собі удівонька, жила край села,
Мала ж собі та й удівонька сина й сокола. (2)
2. Взяли його в некрутоньки, беруть та й ведуть,
Злії ж люди та воріженьки привіт віддають. (2)
3. Вийшла з хати стара мати – дрібні сльози лле,
Верніть, верніть та мого сина, хай додому йде. (2)
4. Він у мене є єдиний, а я вже стара,
Ой, хто ж мене та старенькую в землю похова. (2)

Зап. 07. 07. 2003 р. Павлюк Р., Барамба І. в с. Вереміївка Чернобаївського р-ну Черкаської обл. від Ропай Ганни Гаврилівни, 1937 р. н., Гановської Лідії Савівни, 1940 р. н., Стадник Ольги Федорівни, 1931 р. н., Брусник Олександри Миколаївни, 1947 р. н., Савченко Ганни Андріївни, 1938 р. н., Комісар Марії Луківни, 1931 р. н., Усенко Олександри Лаврентіївни, 1930 р. н., Маляр Катерина Миколаївни, 1937 р. н.

Некрутська пісня про матір-вдову та сина. Складоритмічна будова пісні $4_3+4+5/(4+4_3+5)2$ у ізоритмічній дворядковій строфі із трисегментним віршем. Другий рядок повторюється двічі. Структура 4+4 в обох рядках розмежовані пунктирною рисою, що вказує на мелодичну цілісність фрази. Композиція строфи А+ (В)2.

121. Невисоко да сонце сходило

$\text{♩} = 42$ ($\text{♩} = 84$)
Один

1. Не ви - со - ко

2. У зі - льо - но - му са -

3. Ті - льки про - йшо - в(и)

та сон - це схо - ди - ло

- ду й(ї) за - (о) - хо - ди - ло

5. та й(ї) на - пи са - но

ни - зько ой низь - ко ж(и)

- (з) за - ни - м(и) за - ни - м(и)

о - й(ї) за - хо - ди - ло.

(2). о-й(ї) не про - хо - ди - ло.

(3). ой о - хви - це - р(и) ой мо - ло - дой.

(4). ой ви - ди - в(и) - ля є (ться).

(5). ой на - ма - (льовано)

1. Невисоко да сонце сходило,
Низько, ой низько ой заходило.
2. У зільоному саду й заходило,
Ніхто тудой ой не проходило.
3. Тільки пройшов та всьо некрутський набор,
За ним, за ним ой охвицер ой молодой.
4. На конику та й вихиляється,
На письмечко ой, видивляється.
5. А в тім письмі та й написано,
Написано, ой намальовано.

Далі слова у зошиті:

6. Написано, ой намальовано,
Старшому брату наіменовано.
7. Середньому та й минається,
А молодший та й собирається.

Зап. 1956 р. експедицією ІМФЕ в с. Жовнино Градизького р-ну Полтавської обл. (зараз Чернобаївський р-н Черкаської обл.) від групи старих чоловіків, заспіває Тонкус Мусій, виводить Андрущенко Федір. Транскрипція Філатової А.М. (АНФРФ ІМФЕ ф. 14-10, од. зб. 522 №1)

Некрутська пісня про набір у солдати. Унікальний зразок протяжної лірики у чоловічому виконанні, де близько сполучаються лінійне мислення із гармонічною вертикаллю, створюються консонантні акордові співзвуччя – тризвуки та септаккорди. Ізоритмічна дворядкова строфа із двосегментним віршем $4_3+5_{67}/4_3+5_{68}$. Пріоритетну роль у формотворенні строфи тут відіграє мелодичний чинник. Міксолідійський ладозвукоряд із змінним третім щаблем розширений вниз до субкварти (d_{IV}). Протиставна опора на четвертому щаблі (с). Композиція строфи АВ.

122. Вище лісу

[В темпі маршу]

1. Ви - ще лі - су, ви - ще лі - су, ви - ще тем -

- но - го, ви - ще са - доч - ка зе - ле - но - го.

1. Вище лісу,
Вище лісу, вище темного,
Вище садочка зеленого.	3. Попереду,
Попереду охвицер молодой
На конику вихиляється.
2. Туда ніхто,
Туда ніхто не проїхав не пройшов,
Тільки пройшов государський набор.	4. На конику,
На конику вихиляється,
Йа в бумагу видивляється.

5. Йа в бумазі,
Йа в бумазі та написано,
Написано, намальовано.
6. Написано,
Написано, намальовано,
На трьох братів найменовано.
7. Що старший брат,
Що старший брат откупляється,
А підстарший все ховається.
8. А підстарший,
А підстарший все ховається,
Самий менчий убирається.
9. Самий менчий...
Самий менчий убирається,
З отцем-ненькою прощається.
10. – Прощай, прощай,
Прощай-прощай, отець-ненько моя!
Десь я в тебе не дитина була.
11. Десь я в тебе,
Десь я в тебе не дитина була,
Що ти мене в москалі оддала!
12. – Ой синочку,
Ой синочку, челядиночку,
Чи є перстень на мізиночку?
13. – А я, мати,
А я, мати, аж три перстники мав,
Один перстень баоабанщиків дав.
14. Що(б) хороше,
Що(б) хороше в барабан вибивав,
Отцю-неньці та жалю завдавав!

Зап. Конощенко А. у с. Кононівка Пирятинського р-ну Полтавської губ. (нині Лубенський р-н Полтавської обл.) від Луки Кобизького й Кирила Овраменка. Друк. за вид.: Народні пісні Полтавщини. С.597.

123. Вище лесу, вище тьомного

Жваво

1. Ви - ше ле - су, ви - ше тьом - но - го,
ви - ше са - ді - ка зе - льо - но - го.

1. Вище лесу, вище тьомного,
Вище садіка зельоного.
2. Шлях-доріженька убита,
Слізоньками перемита.
3. Ніхто тудя не пройде, не пройде,
Тільки пройшов всьо некрутський набор.
4. Тільки пройшов всьо некрутський набор,
Попереду офіцер молодой.
5. Попереду офіцер молодой
На конику вихиляється.
6. На конику вихиляється,
В лист-бомажку видивляється.
7. А в бомажці тий написано,
Написано, намальовано.
8. Написано, намальовано,
Три братики найменовано.
9. Старший братик виховається,
А середній викупляється.
10. А середній викупляється,
А найменший убирається.
11. А найменший убирається,
З отцем, ненькою прощається.
12. – Прощай, прощай, ти, матуся моя,
Що ти мене в вішну службу дала.
13. – Ой ти, сину, ти, єдинчику,
Чи є перстень на мизинчику?
14. – Ой є ж, мати, золотьохонький,
А я сам парень молодьохонький.

Зап. 1937 р. Дяченко В. в с. Лип'янка Златопільського р-ну Київської обл. (зараз Шполянський р-н Черкаської обл.) від М. Григоренко, 1867 р.н. Друк за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 95-96.

124. Яром, яром попід гаєм

[Помірно]

1. Я - ром, я - ром по - пид га - см, там ка - ли - на про - цві - та - с,

а там ма - ти ево - го си - на у сол - да - ти ви - ря - джа(є).

1. Яром, яром попід гаєм
Там калина процвітає,
А там мати свого сина,
У солдати виряджає.

| 2

2. – Іди, іди, мій синочку,
Та за ріднее браття,
Дадуть тобі, мій синочку,
Государське[є] плаття!

| 2

3. Ой волів би, моя мати,
Круту гору копати,
Ніж на себе, моя мати,
Государське плаття брати!

| 2

4. Круту гору іскопаю,
Та й сяду, відпочину,
Государське плаття, взявши,
Я навіки загину.

| 2

Зап. Тобілевич С. в с. Плисків на Київщині. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 238-239.

125. Дитя моє миле, рожевеє

Не поспішаючи

1. Ди - тя мо - є ми - ле, ро - же - ве - с,

як я те - бе ма - ла, то вмі - ва - ла.

1. – Дитя моє миле, рожевеє,
Як я тебе мала, то вмівала.

2. Як я тебе мала, то вмівала
І кров гарячу проливала.

3. Я думала, сину, користь мати, –
Тепер виряжаю у солдати.

4. Тепер виряжаю у солдати,
Та нікому буде мене поховати!

5. – Поховають, ньенько, добрі люде,
Та заберуть, ньенько, де що буде!

6. – А як будуть, сину, люди ховати,
То ти мені не син, я тобі не мати!

Зап. в с. Лип'янка на Київщині (зараз Шполянський р-н Черкаської обл.). Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 200.

126. В суботу пізенько, в неділю раненько

Помірно ♩ = 88

Один Всі

1. В су - бо - ту піз - нень - ко, в не - ді - лю ра - нень - ко ку -
-ва - ла зо - зу - ля в са - ду жа - ліб -
-нень - ко, ку - ду жа - ліб - нень - ко.

1. В суботу пізенько, в неділю раненько
Кувала зозуля та все жалібненько. (2)
2. Ой то ж не зозуля, то рідная мати,
Вона виряджала сина у солдати. (2)
3. – Іди, іди, сину, іди, не барися,
Через два годочки на третій вернися. (2)

Зап. 1970 р. Бойко В. та Правдюк О. в с. Мисайлівка Богуславського р-ну Київської обл. від Є. М. Глушенка та Г. Д. Яценко. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 209-210.

127. Ой по горах сніги лежать

Широко

1. Ой по го - рах сні - ги ле - жать,
по роз - до - лах во - ди сто - ять.

1. Ой по горах сніги лежать,
По роздолах води стоять.	5. В неділеньку до схід сонця
Сидить матусенька у віконця.
2. По байраках вогні горять,
По городах маки процвітають.	6. Кватирочку відчиняє,
Свого сина назад повертає:
3. Ой то ж не маки процвітають –
Молоді козаки в похід виступають.	7. – Та йди, сину, додомоньку,
Змию, зчешу тобі головоньку.
4. Ой то ж ті козаки-новобранці,
Що понабирали в неділеньку вранці.	8. – Ой змий, ненько, сама собі,
Дочці своїй – сестрі мойй.

9. Мені змиють дрібні дощі,
А розчешуть густі куші.

10. А пригладить зелена ліщина,
А заплаче молода дівчина.

Зап. Ребро І. в с. Федорівка Диканьського р-ну Полтавської обл. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 161-162.

128. Прощай, город наш столетній

Помірно (♩=92)

1. Про-шай, го - род наш сто - лет - ній, про - шай, Ук - ра - ї - но,

про - шай, наш сад зе - ле - ньє - кий, про - ша - вай, дів - чи - но.

1. Прощай, город наш столетній,
Прощай, Україно,
Прощай, наш сад зелененький,
Прощавай, дівчино. | 2

3. Не співає соловейко,
Білим світом нудить,
Без милого батько й мати,
Як чужії люди. | 2

2. Ой у нашому садочку,
Де сонечко сяє,
Ой там, сидя на калині,
Соловей співає. | 2

4. Без милого сонце світить,
Як ворог сміється,
Без милого скрізь могила,
Аж серденько б'ється. | 2

Зап. 1988 р. Дубравін В. в с. Товкачівка Прилуцького р-ну Чернігівської обл. від фольклорно-етнографічного ансамблю у складі Андрійченко Ганни Михайлівни (1932), Дурас Ніни Іллівни (1935), Мирочок Марії Филімонівни (1928), Петренко Надії Трохимівни (1940), Проценко Ганни Прокопівни (1936), Редьки Ганни Павлівни (1932), Скоголь Фросини Миколаївни (1924) та Ходоси Катерини Іванівни (1942). Друк. за вид.: Пісні Чернігівщини. С. 217.

129. Та віють вітри

Adagio cantabile

1. Та ві - ють ві - три все буй - ні - ї, та і - дуть до - ші за - лив - ні - ї,

та зем - лю на - пу - ва - ють, та тра - во - ю про - рос - та - ють,

раз - ним цві - том у - кра - ша - ють.

1. Та віють вітри все буйнії,
Та ідуть дощі zalивнії,
Та землю напувають,
Та траву проростають
Разним цвітом укривають.
2. Та лиман річка не глибока,
І на перевози не широка:
Та луги із лугами,
Берега з берегами, –
Не проходять с кораблями.
3. Та колись вони проходили
Та й бурлак своїх провозили,
А тепер не проходять
І бурлак не провозять, –
Усе за вразськими панями.
4. Та вразські пани узнавали
Та в некрути записали,
Та хочять його впіймати,
- Та хочуть його оддати
У нещаснії салдати.
5. А ми салдат не боїмося,
Та й у шаронку становимося,
Шабельками помагаєм,
Хорошенько заспіваєм, –
Своє горе разважаєм!
6. Та як зачула його стара мати,
Що беруть сина у салдати...
Та кровать тесовая
І перина пуховая, –
Та нікому на ній спати.
7. Летіла зозуля через сад, куючи...
Плакала дівчина, заміж ідучи...
– Ой, не плачь же, дівчино,
Та не плачь, молодая:
Слізьми моря не доповниш!

Зап. Конощенко А. в х. Оріховщина Лубенського пов. (зараз Лубенський р-н Полтавської обл.).
Друк. за вид.: Українські пісні з нотами. Випускь второй. Зібрав А. Конощенко. Одеса, 1909,
№ 73, стр. 100-101.

130. Туман яром, туман яром

1. Ту - ман я - ром, ту - ман я - ром, а мо - роз до - ли -
но - ю, стрі - ча - єть - ся зи - ма з лі - том,
а ко - зак з дів - чи - но(ю).

1. Туман яром, туман яром,
А мороз долиною,
Стрічається зима з літом,
А козак з дівчиною.
2. – Будь здорова, чорноброва,
Ой куди ж шлях-дорога?
– Оце ж тобі, козаченько,
Три доріженьки різно.
3. Перша доріженька –
А у гай зелененький,
Другая доріженька –
Аж у синєє море.
4. Другая доріженька –
Аж у синєє море,
Третя доріженька –
Аж у чистєє поле.

<p>5. В чистім [полі] при роздоллі
Там калина стояла,
На тій калині
Зозулина кувала.</p> <p>6. Зозуля ж не кувала
Та все правду казала,
Що вже наші хлопці
У солдати забрали.</p> <p>7. Що вже наші хлопці
У солдати забрали,</p> | <p>Мене молодого
В охвицери записали.</p> <p>8. Записали мене
В охвицери молодого,
Посадили мене
На коника вороного.</p> <p>9. Попереду йдуть –
В барабани вибивають,
А позаду йдуть –
Та все плачуть ще й ридають.</p> |
|---|---|

Зап. 1937 р. Луговий Ф. в с. Лип'янка Златопільського р-ну Київської обл. (зараз Шполянський р-н Черкаської обл.) від С. Гончар, 1907 р.н. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 239-240.

131. Ой здорова, чорноброва, ой здорова, ой здорова

Стримано

1. – Ой здо - ро - ва, чор - но - бро - ва, ой здо - ро - ва,
ой здо - ро - ва, ска - жи ме - ні,
чор - но - бро - ва, ку - ди шлях - до - ро - га?

1. – Ой здорова, чорноброва, ой здорова, ой здорова,
Скажи мені, чорноброва, куди шлях-дорога?
2. – Ой що перва доріженька та й од дому до Дону,
А другая доріженька та у чистее поле.
3. А другая доріженька та у чистее поле
В чистім полі при дорозі та червона калина.
4. В чистім полі при дорозі та червона калина,
А на тій же та калині та зозуля кувала.
5. А на тій же та калині та зозуля кувала,
Магусенька свого сина та у військо виряджала.
6. – Лучче ж мені, моя мати, круту гору копати,
А як мені по неволі мундир шитий надівати.
7. Ой може я, моя мати, та в дорозі пролежу,
Одай, мати, товаришу, хай поносить одежу.
8. Ой може я, моя мати, та в дорозі загину,
Прийми ж мати, мою милу та за рідну дитину!

Зап. Лисенко М. в с. Калантаїв Херсонської губ. (зараз Світловодський р-н Кіровоградської обл.) від Стрижевського. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 236-237.

132. Ой туман ярмом, мороз долиною

$\text{♩} = 88$

Одна

Удвох

1. Ой ту-ман я - ром та ту - ман я - ром, ой мо - ро - з(и) до... ...о - ли -

Ту - ман я - ро - м

-но ю.

Гурт

Стрі - ча - є - ться ж(и)

Var.

зи - ма з лі - том

ой зи - ма з лі - то - м, йа ко - за - к з ді - в - чи - но... [ю].

1. Ой туман ярмом та туман ярмом, ой мороз долиною,
Стрічається ж ой зима з літом, йа козак з дівчиною³.
2. – Ой здоров, здоров, та дівчинонько, ой здоров, чорноброва!
Скажи мені ой щирю правду, куди лежить шлях-дорога?
3. – Йа лежить тая ой доріженька, де калина ж процвітає,
Ой там мати ой свого сина йу солдати виряжає.
4. – Ой іди, синку, та служи, синку ой за старшого брата,
Ой там шують, ой там кроють государское плаття.
5. – Ой лучче ж мені, ой моя мамо, круту гору розкопати,
Ой як мені, моя мамо, царське плаття надівати.
6. Ой круту ж гору ой розкопаю, ой сяду та й спочину,
А як надіну ой царське плаття, то повік його не скину!

Зап. Н. та О. Терещенкі у 1993 р. в с. Василівка, Онуфріївського р-ну, Кіровоградської обл. Вик. Коваленко Приська Григоровна, 1902 р. н., Отрок Марія Василівна, 1906 р. н. (реконструкція багатоголосся). Транскрипція Терещенка О.

133. Калинонька та малинонька

Не поспішаючи

1. Ка-ли - нонь-ка та ма-ли - нонь-ка, чом не ра - но за-цві - ла?

1. Калинонька та малинонька,
Чом не рано зацвіла?
Гей, та не в ту пору, не в те врем'я
Мати сина зродила.
2. Ой зродила мати сина,
У солдати нарекла;
Гей, та взяла ж його та за рученьку
До прийому одвела.
3. – Прийомщику та голубчику,
Ставляй сина в станочок;
Гей, та як поставиш та у станочок,
Забрий йому лобочок.
4. Питається та мати сина:
– Коли в гості ти прийдеш?
- Гей, та тоді, мати, та тоді, стара,
Як синє море загра.
5. Ой заграє та синє море,
Зо дна камінець зірве,
Гей, зірве море зо дна камінець,
До бережка принесе.
6. На тім камні, та на тім камні
Кущ калини зацвіте,
Гей, та у тім кущі, та у тім кущі
Соловей гніздо зів'є.
7. Зів'є гніздо та соловейко
І діточок наведе,
Гей, та тоді, мати, та тоді, стара,
Твій син в гості та приїде.

Зап. Лисенко М. В. в с. Денисівка Лубенського пов. Полтавської губ. від Бибика. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С.131-132.

134. Терен, мати, процвітає

Повільно
Один

1. Те - рен, ма - ти, про - цві - та - є,

Всі

ма - ти си - на вго - во - ря - є,

гей, гей, о - хо - хо - хо, ма - ти си - на вго-во-ря - є.

1. Терен, мати, процвітає,
Мати сина вговоряє,
Гей, гей, о-хо-хо-хо,
Мати сина вговоряє.
2. Мати сина вговоряє,
До прийому виряджає,
- Гей, гей, о-хо-хо-хо,
До прийому виряджає.
3. А в прийомі за дверями
Стоїть ящик з жереб'ями,
Гей, гей, о-хо-хо-хо,
Стоїть ящик з жереб'ями.

4. Вийняв перший, вийняв п'ятий,
Вийняв сімдесят дев'ятий,
Гей, гей, о-хо-хо-хо,
Вийняв сімдесят дев'ятий.
5. Вийняв сімдесят дев'ятий, –
Всі крикнули, що прийнятий,
Гей, гей, о-хо-хо-хо,
Всі крикнули, що прийнятий.
6. А в прийомі [скляні двері],
Там сиділи офіцери,
Гей, гей, о-хо-хо-хо,
Там сиділи офіцери.
7. В середині губернатор,
Питається, чи жонатий,
Гей, гей, о-хо-хо-хо,
Питається, чи жонатий.
8. Питається, чи жонатий,
Чи є батько, чи є мати,
Гей, гей, о-хо-хо-хо,
Чи є батько, чи є мати.
9. Нема батька, сама мати,
Одна сестра та два брати,
Гей, гей, о-хо-хо-хо,
Одна сестра та два брати.
10. Одна сестра та два брати!
– Підеш, парень, воювати,
Гей, гей, о-хо-хо-хо,
Підеш, парень, воювати.

Зап. 1936 р. Онопа Т. в с. Шевченкове Вільшанського р-ну Черкаської обл. від С. Шевченка і П. Жорнового. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 150-151.

135. Ой ти, калинушка

$\text{♩} = 84$

1) 2)

1. Ой ти, ка-ли - нуш - ка, ти, ма-ли - нуш - ка,
чом не ра - но за - цві - ла?

2. Чом не ра - но за - цві - ла, не в туж по - ру
та не в те вре-м'я ма - ти си - на ро - ди - ла.

3) 3)

3. Ма - ти си - на ро - ди - ла, по - ро - ди - ла
та ма-ти си - на, та й у сол - да - ти на - рек - ла.

1) 2) 3)

3

1. Ой ти, калинушка,
Ти, малинушка,
Чом нерано зацвіла?
2. Чом нерано зацвіла,
Не в ту ж пору та не в те врем'я
Мати сина родила.
3. Мати сина родила,
Породила та мати сина
Та й у солдати нарекла.
4. У солдати нарекла,
Взяла ж його за білу ручку,
До прийому одвела.
5. До прийому й одвела:
– Прийомічки, ви, голубчики,
Прийміть сина-сокола.
6. Прийміть сина-сокола
Та забрийте йому кудрюшки,
А з потилиці до лоба.
7. З потилиці до лоба,
А прийомщики та голубчики
Становили в станочок.
8. Становили в станочок
Та й забрили йому кудрюшки
З потилиці в лобочок.
9. З потилиці в лобочок,
Сюди-туди її синочка
По прийому провели.
10. По прийому провели,
Тоді, тоді його мати рідну
Дрібні сльози й облили.
11. Дрібні сльози й облили:
– Коли ж, коли ти, мій син родной,
Коли в гостюшки прийдеш?
12. – Тоді, тоді, моя мати рідна, прийду
Як на морю, морю синьому
Зо дна, зо дна камінець зорне.
13. Зо дна камінець зорне,
Ой зорне, зорне зо дна камінець,
До бережка припливе.
14. До бережка припливе,
До бережка, до крутенького,
Жовтий пісок розіб'є.
15. Жовтий пісок розіб'є,
На тім піску, на жовтенькому
Куст рокитовий зросте.
16. Куст рокитовий зросте,
На тім кусті рокитовім
Соловей гніздо зов'є.
17. Соловей гніздо зов'є,
Тоді, тоді та твій синочок
В гості до тебе приїде.

Зап. 1939 р. Гайдай М. від Є. Л. Гончарової (70 р.) – матері робітника комбінату «Запоріжсталь» (м. Запоріжжя), родом з с. Цибулів Знаменського р-ну Миколаївської обл. (зараз Кіровоградська обл.). Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 133-134.

136. Що колись була розкіш, воля

$\text{♩} = 100$
Один

Всі

1. Що ко - лись бу - ла роз - кіш, во - ля
а те - пер ста - ла не - во - лень - ка.
-лонь - ка

The musical score is written in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of three staves of music. The first staff begins with a tempo marking of quarter note = 100 and a dynamic marking of 'Один'. The second staff has a 'Всі' marking above it. The lyrics are written below the notes, with some words like 'а те-пер' and 'стала' spanning across bar lines. There are some first endings marked with '1)' above the notes.

1. Що колись була розкіш, воля,
А тепер стала невольенька.
2. Беруть парня у солдати,
За ним плачуть батько й мати.
3. А три сестри-жалібниці:
Що старшая коня веде.
4. Підстаршая сідло несе,
А найменшая хустку дає.
5. – Ой на, брате, цей платочок,
Утиратимеш свій видочок.
6. Утиратимеш свій видочок,
Споминать будеш хоч голочок.

Зап. Шмиговський А. в с. Войтове Переяславського пов. На Полтавщині від Є. Даниленко. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 174-175.

137. Ой за валом, за валом

Поволі
Один

Всі

1. Ой за ва - лом, за ва - лом, ой за ва - лом,
за ва - лом зе - ле - ним, там дів - чи - на бра - ла льон.

1. Ой за валом, за валом,
Ой за валом, за валом зеленим
Там дівчина брала льон.
2. Там дівчина брала льон,
Брала вона, ой да вибирала,
Всю долину стелила.
3. Всю долину стелила,
Полюбила парня молодого,
Тепер люди сміються.
4. Тепер люди сміються,
Що за того парня молодого
Два кайдани куються.
5. Ще й кайдани не скували – (2)
Назад руки зв'язали.
6. Назад руки зв'язали
Та й повели парня молодого
Все битими шляхами.
7. Все битими шляхами,
Стоїть дівка на нових воротах,
Вмивається сльозами.
8. Вмивається сльозами,
– Не плач, дівко, не плач, не журися,
Не тужи ти за мною,
9. Не тужи ти за мною,
Бо не буду тобі чоловіком,
А ти мені – жоною.

Зап. 1936 р. Уманець В. від сестри Насті та брата Олександра Уманців у с. Рубченки Володарського р-ну Київської обл. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 262-263.

138. Калино-малино, чого в лузі стоїш

Пожвавлено
Один

1. Ка - ли - но - ма - ли - но, чо - го в лу - зі сто - їш,

Всі

чо - го влу - зі сто - їш, чом не про - цві - та - сш?

1. Калино-малино, чого в лузі стоїш,
Чого в лузі стоїш, чом не процвітаєш? (2)
2. Чого в лузі стоїш, чом не процвітаєш,
Чи жари боїшся, чи дощу бажаєш? (2)
3. Жари не боюся, дощу не бажаю,
Того в лузі стою, що розвиться маю. (2)
4. Молода дівчина, чого зажурилась,
Чого зажурилась, чого заплакала? (2)
5. Як мені не плакати, ручок не ламати,
Любила козака, забрали в солдати. (2)
6. Ой забрали ж його, коня вороного,
Коня вороного, хлопця молодого. (2)
7. За багатим сином батько й мати плаче,
А за сиротою чорний ворон кричить. (2)
8. За багатим сином брати і сестриці,
А за сиротою дівки й молодичі. (2)

Зап. Лиходій А. в с. Шпитьки Святошинського р-ну на Київщині. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 243-244.

139. Як зачула моя доля

$\text{♩} = 72$

1. Як за - чу - ла мо - я до - ля, що не бу - ти
ме - ні вдо - ма, що не бу - ти ме - ні вдо - ма.

1. Як зачула моя доля,
Що не бути мені дома. (2)
2. Бути мені у неволі,
У некрутському наборі. (2)
3. У некрутському наборі,
Молодому козакові. (2)
4. Вражі люде, як узнали,
Кругом хату оступали. (2)
5. Кругом хату оступили,
Того парня уловили. (2)
6. Посадили у задочку,
Сами сіли впередочку. (2)
7. Сами сіли впередочок
Та й повезли в городочок. (2)
8. Здали парня йу солдати,
Та й нікому оплакати. (2)
9. Десь узялась дівка Мар'я,
Оплакала свого парня. (2)
10. Оплакала й обтужила,
На коника посадила. (2)
11. А йу парня кудрі в'ються,
А в дівчини сльози ллються. (2)
12. А йу парня ще й кудріші,
А в дівчини ще й дрібніші. (2)

Зап. 1940 р. Гайдай М. у Києві від Л.С. Мелешка (73 р.) з с. Велика Павлівка Зіньківського р-ну Полтавської обл. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 110-111.

140. Як зачула моя доля

$\text{♩} = 60$

1. Як за - чу - ла мо - я до - ля, як за - чу - ла
мо - я до - ля, що не бу - ти ме - ні до - ма.

1. Як зачула моя доля, (2)
Що не бути мені дома.	9. Не піймали його в хаті, (2)
Та піймали у світлиці.
2. Та будь мені у неволі, (2)
У рекрутському наборі.	10. Та піймали у світлиці, (2)
Коло красної дівичі.
3. Славний парінь догадався, (2)
До дівчини заховався.	11. І рученьки ізв'язали, (2)
І ніженьки закували.
4. – Дівчинонько, моє серце! (2)
Сховай мене під ряденце.	12. Закували ноги й руки (2)
Та й повезли до Прилуки.
5. Дівчинонько, моя душко! (2)
Сховай мене під подушку.	13. Од Прилуки до Варшави (2)
Та до вічної присяги.
6. Дівчинонько, моя Галько!
Сховай мене, коли жалко.	14. Присяг царю, присяг Богу (2)
Та й не думає додому.
7. Дівчинонько заховала, (2)
Десятчикам розказала.	15. А хто царю вірно служить, (2)
Той не плаче і не тужить.
8. Десятчики усотрили, (2)
Взяли його уловили.	16. А хто царю нагорчає, – (2)
Сто палочок получає.

Зап. Шмиговський А. від Я. А. Ковінської з с. Каплинці Пирятинського р-ну Полтавської обл.
Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 11-112.

141. Гей, сюди гора

Adagio

1. Гей, сю-ди го - ра й ту - ди го - ра, -
гей, еі - где во - ди на - пи - ти - ся.

1. Гей, сюди гора й туди гора, –
Гей, нігде води напитися.	3. Гей, здумав парінь жінку брати,
Гей, записали у салдати.
2. Гей, нігде води напитися...
Гей, здумав парінь женитися.	4. Гей, у салдати записали,
Гей, назад руки ізв'язали.

5. Гей, назад руки ізв'язали,
Гей, на соцького нагукали:
6. – Та давай, соцький, троє коней,
Та повеземо до прийому.
7. Гей, як привезли до прийому,
Гей, одчинились вікна й двері.
8. Гей, одчинились вікна й двері,
Гей, та й виходять охвищери.
9. Гей, ще й виходить губернатарь:
“Гей, чи ти, парінь, нежонатий?”
10. “Гей, чи ти, парінь, нежонатий?
Гей, а чи маєш отця й матір?”
11. – Гей, я не маю отця й матір,
Гей, сам я парінь нежонатий.
12. Гей, тільки маю одну сестру,
Гей, ще й два рідні брати.
13. “Гей, та сідай, парінь, на столочку,
Гей, збриєм тобі головочку,
14. Гей, дамо тобі кватирочку,
Гей, ще й молоду хазяєчку,
15. Гей, буде тобі постіль стлати,
Гей, і вечерять готувати.
16. Гей, лягай, парінь, висипляйся,
Гей, за родину забувайся,
17. Гей, за родину-родиноньку,
Гей, ще й за вірну дівчиноньку”.
18. Гей, ой ліг парінь, та не спиться:
Гей, все родина йому сниться.

Зап. Конощенко А. в с. Королівка Сквирського пов. на Київщині (зараз р-н Київської обл.). Друк. за вид.: Українські пісні зь нотами. Випускь второй. Зібрав А. Конощенко. Одеса, 1909, № 68, стр. 93-94.

142. Звідсіль гора, здвідтіть друга

Andante cantabile

1. Звід - сіль го - ра... Звід - сіль го - ра, звід - тіть дру - га,
ох, і ні - где во - ди на - пи - ти - ся.

1. Звідсіль гора...
Звідсіль гора, здвідтіть друга, –
Ох, і нігде води напитися.
2. Нігде води...
Нігде води напитися...
Ох, і задумав я женитися.
3. Задумав я...
Задумав я женитися.
Ох, і задумав я жінку брата.
4. Задумав я...
Задумав я жінку брата –
Ох, і записали у салдати.
5. Записали...
У салдати, у некрути,
Ох, і зав'язали назад руки.
6. І рученьки...
І рученьки ізв'язали,
Ох, і ніженьки закували.
7. Посадили...
Посадили у задочку, –
Ох, сами сіли в передочку,
8. І коників...
І коників поганяють,
Ох, і на некрута поглядають,
9. Щоб коників...
Щоб коників не стомити¹,
Ох, і некрута не згубити.
10. Сиди, парінь...
Сиди, парінь, оглядайся,
Ох, і за домівку забувайся...

¹Співають ще: не зморити

11. Ой, привезли...
Ой, привезли у губерню, –
Ох, а в губерні склянні двері.
12. А в губерні...
А в губерні склянні двері,
Ох, і відчиняються для мене.
13. Відтіль вийшов...
Відтіль вийшов губернатарь, –
Ох, і питається: чи жонатий?
14. А я холост...
А я холост, не жонатий:
Ох, єсть у мене отець-мати.
15. Єсть у мене...
Єсть у мене отець-мати,
Ох, і одна сестра, і два брати.
16. Одна сестра...
Одна сестра і два брати,
Ох, та нікому плакати.
17. Десь узялась...
Десь узялась дівка Марья,
Ох, і оплакала того парня.
18. Оплакала...
Оплакала, обтужила,
Ох, і на коника посадила...

Зап. Конощенко А. в м. Ровне Єлисаветград. пов. Херс. г. (зараз Кіровоградський р-н Кіровоградської обл. Друк. за вид.: Українські пісні з нотами. Третя сотня. Зібрав А. Конощенко. К., 1906, № 13, стр. 23-25.

143. Калина-малина ні сладка, ні горка

♩ = 96

1) Одна

Всі

1. Ка - ли - на - ма - ли - на ні сла.. ні слад-ка, ні гор - ка,
ой нам за - пла - ка - ла сол - да... сол-дат-ська-я жон - ка.
3. ви би - ва - ють
5. си - ро - то - ю 5. ча - рів - ниці.

1) Двос

2. Хоч жон - ка, ни жон - ка

1. Калина-малина ні сла... ні сладка, ні горка,
Ой там заплакала солдатська жонка. (2)
2. Хоч жонка, ни жонка – молода дівчонка,
Любила-кохала в солда... в солдати віддала. (2)

3. У город Варшаву де б'ють... де б'ють барабани,
Де б'ють вибивають в салда... в салдати приймають. (2)

4. За багатим сином батько... батько й мати плаче,
А за сиротою чорний, чорний ворон криче. (2)

5. За багатим сином брати... брати та сестриці,
А за сиротою дівки, дівки чарівниці. (2)

Зап. 08. 07. 2003 р. Карапата О., Павлюк Р., Постольников С., Філатова А. в с. Ляцівка Чернобаївського р-ну Черкаської обл. від Марії Степанівни Шрамко, 1927 р. н., Явдокії Іванівни Іванової, 1926 р. н., Гряховиці Олени Михайлівни Гряховиці, 1923 р. н., Палашки Никифорівни Ільїн, 1922 р. н., Марії Платонівни Хверлій, 1929 р. н., Ірклієнко Ганни Михайлівни Ірклієнко, 1937 р. н., Марії Іванівни Шендрик, 1929 р. н. Транскрипція А. Філатової.

Солдатська пісня. Ізоритмічна дворядкова строфа, двосегментний вірш 6+6/(6+6)2. Стабільна віршова та ритмічна форми. В усіх строфах у другому рядку використовується прийом усичення слова (слово-обрив). Звукоряд розширений вниз від головної опори до субкварті. Мінімальні розспіви. Одна з характерних поспівок – квінтовий заспів (d_{IV} -G). Композиція строфи А(В)2.

144. Налий, мати, стакан рому

Не поспішаючи

1. Налий, ма - ти, ста-кан ро - му, бо я ї - ду до при-йо - му.

Гей, гей, у - ха - ха - ха! Бо я ї - ду до при-йо - му.

1. Налий, мати, стакан рому,
Бо я їду до прийому.
Гей, гей, у-ха-ха-ха!¹
Бо я їду до прийому.

2. У прийому скляні двері,
Там сиділи офіцери.

3. У прийому за дверями
Стоїть ящик з номерами.

4. Витяг номер сорок п'ятий –
Закричали, що прийнятий.

5. Закричали, що прийнятий:
– Ступай, парень, у солдати.

Зап. 1991 р. Даценко Н. в с. Чапаєвка Таращанського р-ну Київської обл. від Кизими Марії, 1930 р.н. Друк. за вид.: Крізь віки і серця: Народна творчість села Чапаєвка Таращанського району Київської області. С. 80.

145. Ой летіли гуси через сад дрімучий

Не поспішаючи

1. Ой ле - ті - ли гу - си че - рез сад дрі - му - чий,

за - пла - ка - ли на - ші но - во-бран - ці, ой до при - йо - му йду - чи.

¹З приспівом «Гей, гей, у-ха-ха-ха!» повторюється останній рядок кожної строфи.

1. Ой летіли гуси через сад дрімучий,
Заплакали наші новобранці,
Ой до прийому йдучи.
2. А в неділю рано стали їх приймати,
Прилетіла сивая зозуля,
Ой та й стала кувати.
3. Ой то не зозуля – козакова мати,
Прийшла вона, прийшла до прийому,
Ой сина визволяти.
4. Ой на тобі, пане, коня з поводами,
Та й не бери сина у солдати,
Ой з чорними бровами.
5. Ой на тобі, пане, золоте сидельце,
Та й не бери сина у солдати,
Бо болить моє серце.

Зап. 1936 р. Фісун М. в с. Вереміївка Градизького р-ну Харківської обл. (нині Градизький р-н Полтавської обл.) від Г. М. Савченка. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 122-123.

146. Ой у полі, в полі береза стояла

Повільно
Один

1. Ой у по - лі, в по - лі бе - ре - за сто - я - ла,

Всі

ой на тій бе - ре - зі зо - зу - ля ку - ва - ла. - ва - ла.

1. Ой у полі, в полі береза стояла,
Ой на тій березі зозуля кувала. (2)
2. Ой то не зозуля, то рідная мати,
Прийшла до прийому сина викупати. (2)
3. Ой на тобі, пане, золоте сидельце,
Ой випусти сина – болить моє серце. (2)
4. Не буду я брати та цього сидельця,
Не випущу сина, нехай болить серце. (2)
5. Ой на тобі, пане, та цюю щиглину
Та випусти сина, син має дитину! (2)
6. Не буду я брати та цюю щиглину,
Нехай забуває молоду дівчину! (2)
7. Коли б, нене, знала, яка мені біда,
То ти б передала горобчиком хліба.
8. Горобчиком хліба, синичкою солі,
Ой горе, ой горе, в якій я неволі.

Зап. Лиходій А. в с. Сушки Барішівського р-ну Київської обл. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 119-120.

147. Ой попід лісом

Повільно
Одна

1. Ой по-під лі - сом ой да шлях-до - ріж - ка ле - жить,

Всі

ши - ро - ка - я, ой да, ой да при - у - - би - та - я.

1. Ой попід лісом,
Ой да шлях-доріжка лежить,
Широкая, ой да,
Ой да приубитая.	Попереду, ой да,
Ой да офіцерик молодий.
2. Ой широкая,
Ой да приубитая,
Слізеньками, ой да,
Ой да скрізь политая.	4. Ой на конику,
Ой да вихиляється,
І в письомце, ой да,
Ой да видивляється.
3. Ой туди пройшов,
Ой да весь рекрутський набор,	5. Ой шлях-доріжки
І сліду давно нема,
Тільки вітер буйний
Та орел вдалі літа.

Зап. Батюк П. К. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 314.

148. Деревня, деревня

Не швидко
Один

1. Де - рев - ня, де - рев - ня, де - рев - ня віль - хо - ва.

Всі

Ні чи-чи, ні го-го, за-мов-чи, ні - чо - го не го - во - ри, го - го, го - го - го - го.

1. Деревня, деревня,
Деревня вільхова.	3. Солдату не спиться –
Все жонущка сниться.
Приспів:
Ні чи-чи, ні го-го,
Замовчи, нічого не говори,
Го-го-го-го-го ¹ .	4. Солдату з вечора –
Курочка жарьона.
2. А у тій деревні
Солдати стояли.	5. А з півночі на зорі
І графинчик на столі.

Зап. 1875 р. Філінський І. і Камінський Ф. в с. Піски Лубенського пов. Полтавської губ. від В. Вовк. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 403-404.

¹Приспів повторюється після кожного куплету.

149. Ой у лузі червона калина

$\text{♩} = 72$
Один

1. Ой у лу - зі чер - во - на ка - ли - на,
завт - ра бу - де хлоп - цям пе - ре - мі - на.

Всі

1. Ой у лузі червона калина,
Завтра буде хлопцям переміна.
2. Тільки тому козаку не буде,
Що звечора до дівчини ходе.
3. – Ти, дівчино, ти, моє серденько,
Збуди ж мене рано-пораненьку.
4. А дівчина козака любила,
Сама встала, його не збудила.
5. Причинила причільне віконце,
Щоб не пекло на козака сонце.

Зап. 1940 р. Шмиговський А. в с. Медведівка на Київщині від М. Дяченко. Співачка співала то одну. То другу партію. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 391.

150. Ой тиха вода, ой тиха вода

Повільно
Один

1. Ой ти - ха во - да, ой ти - ха во - да
бе - ре - жеч - ки зно - сить,
а мо - ло - день - кий та но - во - бран - чик
пол - ков - ни - ка про - сить.

Всі

<p>1. Ой тиха вода, ой тиха вода
Бережечки зносить,
А молоденький та новобранчик
Полковника просить:</p> <p>2. – Ой полковнику, ой полковнику,
Одпусти додому,</p> | <p>Ой заплакала та затужила
Дівчина за мною.</p> <p>3. – Та нехай плаче, та нехай плаче,
Вона перетужить,
А молоденький та новобранчик
Три годи дослужить.</p> |
|--|--|

Зап. Лиходій А. в с. Афірна Фастівського р-ну на Київщині. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 366-367.

151. Ой пішла тая розмовонька

Rubato ≈ 171
Одна

1) *Vci* 2)

1. Ой пі-шла та - я та роз-мо - вонь-ка кру-ти - ми го - ра... (а) - ми,

$\text{♩} = 44$ 3) 4)

зо - ста - ла - ся ой дів-чи - нонь - ка з чор - ни ми бро - ва - (ми).

1) 2) 3) 4)

(2). ой бро - ви чор - ні (4). -ло - день - кий (3). -ли - шю

1. Ой пішла тая та розмовонька крутими горами,
Зосталася дівчинонька з чорними бровами.
2. Ой брови чорні, ой брови чорні, а оченьки карі,
Як вийду я ой на вулицю, нема мені пари.
3. Ой попід гору та попід крутую орел воду носить,
Молоденький ой новобранчик полковника просить.
4. Ой пусти ж мене, мій полковнічку, із війська додому,
Розплакалась, ой розридалась дівчина за мною.
5. Ой нехай плаче, ой нехай плаче, нехай вона тужить,
Нехай козак молоденький три годиаи послужить.

Зап.: Керімова Н., 1995 р. в с. Голикове Олександрівського р-ну Кіровоградської обл. від Фундової Наталки Семенівни, 1919 р. н., Демченко Галини Миколаївни, 1923 р. н. Транскрипція студента НМАУ О. Гавріна, ред. О. Мурзиної.

В основі пісні коломийкова структура вірша із стійким розширенням 4-складових груп $(4_3+4_3, 6+6)2$. Зразок камерного співу у підголосковій манері. Звідси – насиченість верхнього, легкого підголоска орнаментованими фігурами та високий ступінь його варіантності в різних строфах – від складніших до простіших фігур. Звертає на себе увагу характерна для багатьох пісень зміна часової міри в різних частинах строфи: від квантитативного ритму в сольному декламаційному заспіві (міра – вісімка) до дольного ритму в ансамблевому співі (міра – чвертка). Інша особливість – октавний обсяг заспіву.

152. Калина-малина, чом не процвітаєш

Помірно, з рухом

1. — Ка-ли - на - ма - ли - на, чом не про - цві - та - єш?
 чом не про - цві - та - єш?
 чом не про - цві - та - єш?

Мо - ло - да дів - чи - но, я - ку дум - ку ма - єш?

1. — Калина-малина, чом не процвітаєш?
Молода дівчино, яку думку маєш?
2. — Ой стою, думаю, ще й думати буду,
Полюбила парня, ой повік не забуду.
3. А в неділю рано, ще й сонце не сходить,
А вже мій миленький, ой по казармі ходить.
4. По казармі ходе, в руках шаблю носе,
В руках шаблю носе, ой командира просе:
5. — Командире-брате, ой пусти додому,
Покинув дівчину, сам не знаю кому.
6. — Не пущу додому, не пущу самого,
Дарю тобі коня, ой коня вороного.
7. Коня вороного, зброю золотую,
Ще й дарю [я] тобі, ой шаблю мечевую.

Зап. 12. 08. 1938 р. Майборода П. і Бандурко О. в м. Кременчуці Полтавської обл. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 34-35.

153. Ой, з-за гори чорна хмара встала

Marziale

1. Ой з-за го - ри чор - на хма - ра вста
 -ла... То ж не хма - ра, - мо - ло - ді гу - са ри.

1. Ой, з-за гори чорна хмара встала...
То ж не хмара, – молоді гусари.
2. То ж не хмара, – молоді гусари:
Попереду ідуть генерали,
3. Попереду ідуть генерали,
А за ними б'ють у барабани.
4. А за ними б'ють у барабани:
– “Не журіться, молоді гусари!”
5. – Ой, як же нам, братці, не журиться, –
Посилає за Дунай цариця.
6. За Дунаєм тяжко-важко жити:
Там не дають ні їсти, ні пити.
7. Там не дають ні їсти, ні пити, –
Заставляють роботу робити.
8. Заставляють роботу робити:
Тесаками сиру землю бити,
9. Шабельками канави копати ...
Ой, тут же нам, братці, помирати!...
10. Ой, тут же нам, братці, помирати, –
Не знатиме ні батько, ні мати.

Зап. Конощенко А. в с. Обознівка Єлисаветградського пов. (зараз Кіровоградський р-н Кіровоградської обл.). Друк. за вид.: Українські пісні зь нотами. Випускь второй. Зібрав А. Конощенко. Одеса, 1909, № 67, стр. 92-93.

154. Вийду я на гору

Помірно

1. Ви - йду я на го - ру, мах - ну я плат - ком,
ой за - гра - ли тру - би, ба - ра - ба - ни б'ють.

1. Вийду я на гору,
Махну я платком,
Ой заграли труби,
Барабани б'ють.	2	3. Пригнали в окопи,
Відкрився вогонь...
Одбив руку й ногу
Ступай, брат, домой!	2
2. Ой заграли труби,
Барабани б'ють,
Нас же, молоденьких,
На службу беруть.	2	4. А у лузі, в лузі
Калина цвіте,
З-під тої калини
Моя мила йде.	2

<p>5. З-під тої калини
Моя мила йде,
На правій рученьці
Дитину несе. 2</p>	<p>7. А у лузі, в лузі
Колодязь з водою...
Тепер тобі, мила,
Розлука зі мною! 2</p>
<p>6. Став ручку давати –
Вона не бере,</p>	

Зап. у м. Корсунь на Київщині (зараз районний центр Черкаської обл.). Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 534-535.

155. В суботу пізенько, в неділю раненько

Повільно
Одна 1) Дві

1. В су - бо-ту піз - нень - ко жи, в не - ді-лю ра-(га) нень - ко

ку - ва-ла зо - зу - ля жи в са - ду жа-(га)-лі - б - нень - ко, // нень(ко).

1) В 2-у та наступних куплетах.

1. В суботу пізенько, в неділю раненько
Кувала зозуля в саду жалібненько. (2)	7. – Ой рада я, синку, рада я тобою,
Ой не рада, синку, твоєю жоною. (2)
2. Ой то ж не зозуля, то рідная мати,
Вона виряджала сина йу солдати. (2)	8. Посадила сина за сосновий столик,
Нелюбу невістку в сінях на порозі. (2)
3. – Я ж думала, сину, тебе оженити,
А ти ідеш, сину, в армію служити. (2)	9. Наливає сину солодкого чаю,
Налива невістці та гіркого яду. (2)
4. Іди, іди, сину, не довго барися,
На третій годочок додому вернися. (2)	10. Що син та невістка гарненько любились,
Вони цим же ядом та й переділились. (2)
5. Минає годочок, минає другий,
На третій годочок, іде мій синачок. (2)	11. Поховала сина в вишневім садочку,
Нелюбу невістку – у крутім ярочку. (2)
6. – Здоров була, мамо, чи ти рада мною,
Чи ти рада мною, моєю жоною? (2)	12. – Ой боже, мій боже, що я наробила,
Мала я двох діток та й тих погубила. (2)

Зап. 1959 р. Правдюк О. в с. Мар'янське Велико-Багачанського р-ну Полтавської обл. від Н. Калиниченко, К. Мільки і В. Поникарб. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 548-549.

156. У полі берьоза, у полі кудрява

Помірно $\text{♩} = 78$
Одна

1. У по - лі бе - рьо - за, у по - лі куд - ря - ва,
Всі
що на тій бе - рьо - зі зо - зу - ля ку - ва - ла.
1)

1. У полі берьоза, у полі кудрява,
Що на тій берьозі зозуля кувала.
2. Ой то ж не зозуля, то рідная мати,
Вона виряджала сина йу солдати.
3. – Іди, іди ж, синку, іди, не барися
Та гляди ж, мій синку, та й не оженися.
4. Минуло годочок, минуло вже другий,
На третій годочок їде мій синочок.
5. – Ой чи рада, мамо, ой чи рада мною!
Ой чи рада, мамко, моєю жоною?
6. – Ой рада я, синку, рада я тобою,
Та не рада, синку, твоєю жоною.
7. Посадила синка за стіл у рядочок,
Молоду невістку – в сінях у куточок.
8. Наливають синку солодкого меду,
Молодій невістці – зеленого яду.
9. А син та невістка, вони вдвох любились,
Вони тим же ядом та й переділились.

Зап. 1970 р. Бойко В. та Правдюк О. в с. Рацеве Чигиринського р-ну Черкаської обл. від О. Ф. Бражник, 1914 р. н., В. Ф. Постригань, 1908 р. н., Т. М. Гупало, 1915 р. н., С. М. Головка, 1907 р. н. Друк. за вид.: Рекуртські та солдатські пісні. С. 550.

157. Ой по горі ворон пролітає

Спокійно
Один

1. Ой по го - рі во - рон про - лі - та - є,

Vсі

а на мо - рі рек - рут по - то - па - є,

а на мо - рі рек - рут по - то - па - є.

1. Ой по горі ворон пролітає,
А на морі рекрут потопає. (2)
2. А на морі рекрут потопає,
До дівчини козак приїжджає. (2)
3. Як приїхав рекрут під ворота,
Вийди, вийди, дівко, краща злата. (2)
4. Не вийшла дівчина, вийшла її мати:
– Годі, годі, зятю, доїжджати. (2)
5. Годі, годі, зятю, доїжджати,
Я не маю дочки т обі дати. (2)
6. Уже моя дочка споряджена,
На тесовій лавці положена. (2)
7. На тесовій лавці положена,
В кедровую труну уложена. (2)
8. В кедровую труну уложена,
В глибокую яму упушена. (2)
9. В глибокую яму упушена,
Висока могила насипана. (2)
10. Висока могила насипана,
Червона калина посаджена. (2)
11. Як приїхав рекрут до могили,
А прив'язав коня до калини. (2)
12. А прив'язав коня до калини,
А сам промовляє до дівчини. (2)
13. – Отворися, земле, отворися,
Одчинися, трунко, одчинися. (2)
14. Одчинися, трунко, одчинися,
Молода дівчино, обізвися. (2)
15. Висока могила растворилась,
Кедрова труна одчинилась. (2)
16. Кедрова труна одчинилась,
Молода дівчина промовила. (2)
17. – Годі, годі, рекрут, доїжджати,
Мене, молодую, споминати. (2)
18. А я за тобцю затужила,
Свою головоньку положила. (2)

Зап. Кудринський в Таращанському р-ні Київської обл. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 554-555.

158. Ох настане та горький час

Rubato $\text{♩} = 90$

1) Одна

1. Ох на-ста - не та горь-кий час, да бе-руть у са-л(и)-да - ти да нас,

V

3

$\text{♩} = 48$

Vсі

бе - ру-ть(і)

ой да та й бе - руть й у сал - да - ти да нас.

1) Вар. заспіву

2. Та ма - ти си - на та й ви - ря - жа та як яс - но - го й(ї) со - ко - ла,

Rubato ♩ = 78

4. Та на п'ят-над - ця - том го - ду та і - де сол - дат та й до - до - му

5. Та не до - хо - дить та до во - ріт

1. Ох настане та горький час
Та беруть у салдати да нас,
Ой да та й беруть й у салдати да нас.
2. Та мати сина та й виряжа
Та як ясного й сокола,
Ой да та як ясного со...ой сокола.
3. Ой ти, сину, та служи, сину,
Та до п'ятнацяти годов.
Ой да та й до п'ятнадцяти ой та годов.
4. Та на п'ятнадцятим году
Да іде солдат та й додому,
Ой да та й іде солдат до...ой додому.
5. Та не доходить та до воріт
Та й питається та й де мій рід,
Ой да та й питається де ой де мій рід.

Зап. 29. 04. 1955 р. Гуменюк А. І., Юсов А. А., Дзеря Г. Т. під час експедиції за маршрутом Полтава-Миргород-Великі Сороченці (точного місця запису не зазначено). Виконують: Музиря Івга Вікторівна (заспів та вивід), Копитько Ганна, Омельченко Олена, Тараненко Федося. Транскрипція А. Філатової.

159. У неділю рано, рано-пораненьку

♩ = 100

Один

1. У не - ді - лю ра - но, ра - но - по - ра - нень - ку ку -

-ва - ла зо - зу - ля в са - ду жа - ліб - нень - ко.

1. У неділю рано, рано-пораненьку
Кувала зозуля в саду жалібненько.
2. Ой то не зозуля, то родная мати,
Вона виряджала синочка в солдати.
3. – Іди, іди, синку, іди, не барися,
Через два годочки назад повернися.
4. Пройшло два годочки, прислав син листочка:
– Ой мамо, матусю, чужа стороночка.
5. Чужа стороночка та й ще чужі люди,
Ой мамо, матусю, як тяжко тут бути!
6. Якби мати знала, яке мені горе,
Вона б переплила все синєє море.
7. Все синєє море, ще й бистрії ріки,
Ой мамо, мамуню, пропав я навіки.
8. Якби мати знала, яка мені біда,
Вона б передала горобчиком хліба.
9. Горобчиком хліба, синичкою солі,
Ой мамо, мамусю, в якій я неволі!
10. – Я ж думала, синку, невісточку мати,
А ти пішов, сину, кордон захищати.
11. Я думала, сину, що то ворон криче,
А то за тобою дівчинонька плаче.
12. Я думала, синку, що то скрипка грає,
А то за тобою дівчина вмирає.
13. Ой там коло млина зацвіла калина,
Ой там похована вся моя родина.
14. Похований батько, похована мати
Ще й тая дівчина, що думав я брати.

Зап. Шмиговський А. від О. Пільгун з с. Кайтанівка Катеринопільського р-ну Київської обл. (зараз Черкаської обл.). Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 186.

160. Мати сина виряджала

Allegro

1. Ма - ти си - на ви - ря - жа - ла, та ви - ря -

- жа - ла, про - кли - на - ла, про - кли-на - ла.

1. Мати сина виряджала,
Та виряджала, проклинала,
Проклинала.
2. Бодай тебе, мій синочку,
[Та] перва куля не минула,
Не минула.
3. Та бодай тебе, мій синочку,
Гостра шабля не минула,
Не минула!
4. Та шумят верби коло греблі,
Та не так верби, як діброва,
Як діброва.
5. [Не так верби, як діброва],
То плаче рида бідна вдова,
Бідна вдова.
6. Та вона плаче, ще й ридає,
На довгий шлях поглядає,
Поглядає.
7. За довгим шляхом гусари йдуть[ь],
Гусари йдуть[ь], коня ведуть[ь].
Коня ведуть[ь].
8. Та ви, гусари, ви, жандари,
Де ви цього коня взяли?
Коня взяли,мого сина діли?
9. Та сидить же він між горами,
Між крутими берегами,
Берегами.
10. [Між крутими берегами],
Черпа воду вже руками,
Вже руками.

11. До сердечка прикладає,
Свою неньку проклинає,
Проклинає.

13. Як ти мене на службу,
Як ти мене спорядила,
Спорядила.

12. Бодай же ти, моя ненько,
На світ білий не родила,
Не родила,

Зап. 1886–87 рр. Куба Л. в с. Коновалівка [нині Машевський р-н Полтавської обл.] від хору дівчат.
Друк. за вид.: Людвік Куба про Україну. С. 44.

161. Рано сонце заходило

^{*)}

1. Ра-но сон-це за-хо-ди-ло, ро-са на зем-лю па-дьоть.

2. Ро-са на зем-лю да па-дьоть... Всі пта-шеч-ки при-ле-ті-ли, са-ди-лг-ся по міс-там.

*) Поділ на такти здійснено Л. Єфремовою.

1. Рано сонце заходило,
Вода на землю падьоть.	8. Спиталися ночовать... ²
– Хазяюшка разлюбезна,
Пусти на ніч ночувать.
2. Вода на землю падьоть...
Всі пташечки прилетіли,
Сидилися по містам.	9. Ми походи проходили,
Желаємо оддыхать.
3. Сидилися по містам...
Сидилися по містам,
По ракітяним да кущам.	10. – Ви, Єгорі молодії,
Я вам всю правду да скажу:
4. По ракітяним да кущам...
Під кущиком рокитою
Стоїть хатина нова.	11. Три дні хати не топила,
Не варила й нечого.
5. Стоїть хатина нова...
А у етий же хатині
Живе салдатська жена.	12. – Хазяюшка разлюбезна,
Нам не надо нічого.
6. Живе салдатська жена...
Туди ішло-проходило
Два Єгора ¹ молодих.	13. Ми походом проходили,
Желаємо оддохнуть.
7. Два Єгора молодих...
Заходили у хатину,
Спиталися ночовать.	14. Як сів Єгор кінець стола,
А Іваня на скам'ї,
	15. Хазяюшка пічку топить,
Обливається слізьми.

¹ Героя.

² Міжстрофний зачин далі не зазначено. – Л. Є.

16. Посилає Єгор Ваню:
– Пойди хазяйки спроби:

17. – Зачем, зачем, хазяюшко,
Зачем дробні сльози льош?

18. – Ой як мені сльоз не лити,
Я в досаді прожила.

19. Мужа з війська дожидала,
Сина на службу взяли.

20. – Не плач, не плач, хазяюшко,
Ми хазяїни твої.

21. Прийшов твій муж по білету,
Син Іваня ой у гості.

Зап. 1936 р. Харків В. у с. Рожнівка Ічнянського р-ну Чернігівської обл. від Бондар М. К. Друк. за вид.: Народні пісні Чернігівщини. С. 528.

162. Ой гусари, гусарики

Жваво

Ой гу - са - ри, гу - са - ри - ки, де ви бу - ва - ли,
шо ви в мо - го бра - ти - ка ко - ня у - зя - ли?

1. Ой гусари, гусарики, де ви бували,
Що ви в мого братика коня узали? (2)
2. А твій братик, а твій братик багатьох побив,
Та така у нього доля – голову склонив. (2)
3. Та такий талан у нього, що й його убили,
Його убили – похоронили. (2)

Зап. 1992 р. Даценко Н. від Кизими Марії, 1930 р.н. Друк. за вид.: Кризь віки і серця: Народна творчість села Чапаєвка Таращанського району Київської області. С. 81-82.

163. Гей, та забіліли сніги

Стримано, з великим почуттям

1. Гей, та за - бі - лі - ли сні - ги, та за - бі - лі - ли
бі - лі ой по кру - тій го - рі.
2. Ой по кру - тій го - рі. Гей.

1. Гей, та забіліли сніги,
Та забіліли білі
Ой по крутій горі.
2. Ой по крутій горі.
Гей, та заболіло тіло,
Та солдатське біле,
Ой в чужій стороні.

3. Ой в чужій стороні.
Гей, та ніхто й не заплаче
Та по білому тілу,
Ой по солдацькому.
4. Ой по солдацькому.
Гей, та й не заплаче батько,
Та й не заплаче мати,
Ой ні брат, ні сестра.
5. Ой ні брат, ні сестра.
Гей, та тільки і заплаче
Та по білому тілу
Ой товариш його.
6. Ой товариш його.
– Гей, та товаришу вірний,
Та мій братіку рідний,
Ой скоро я й умру.
7. Ой скоро я й умру.
Гей, та зроби мені, брате,
Та вірний товаришу,
Ой з клен-древа труну.
8. Ой, з клен-древа труну.
– Гей, ой та де ж тобі, брате,
- Та вірний товаришу,
Ой клен-дерева взять?
9. Ой клен-дерева взять?
Гей, мабуть, будеш ти, брате,
Та вірний товаришу,
Ой в сосновій лежать.
10. Ой в сосновій лежать.
Гей, та сосновая трунка,
Та глибокая ямка,
Ой в вишневім саду.
11. Ой в вишневім саду.
Гей, та в вишневім садочку,
Та на жовтім пісочку,
Ой під грабиною.
12. Ой під грабиною.
Гей, та грабино висока,
Та ще й листом широка,
Ой похилилася.
13. Ой похилилася.
Гей, та молода дівчина
Та козака любила,
Ой зажурилася.

Зап. 14. 10. 1938 р. Майборода П. в с. Мар'янському Велико-Багачанського р-ну Полтавської обл.
Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. С. 37-38.

164. Та зашумели лози, ще й білі берьози, ще й дїбривонька

$\text{♩} = 48$
Один

1. Та за - шу - ме - ли - (ви) ло - зи, ще й бі - лі бе - рьо - зи,

ще й ді - брі - во - нь(і) - ка.

Один

Двос

Всі

1) 3 3

2. Ой ше й ді - брі - вонь - ка... Та за - бо - ле - ло ж(и) те - ло ж(и)

сол - дат - сько - є бе - ло ще й го - лі - вонь(і)-ка.

1) ♩ = 48 (♩ = 96)

3. Ой щий го - лі - вонь - ка...

1. Та зашумели лози, ще й білі берьози,
Ще й дібровонька.
1. Ой ще й дібровонька...
Та заболело ж тело ж солдатське бело,
Ще й голівонька.
2. Ой ще й голівонька...
Та прощай, прощай брате, вірний товаришу,
Бо скоро я й умру.
3. Ой, бо скоро я вмру...
Та зроби ж мені, брате ж, вірний товаришу,
З клен-древа труну.
4. Ой з клен-древа труну...
Та ой де ж тобі, брате ж, вірний й товаришу,
Клен-древа й узять.
5. Ой клен-древа й узять...
Та ой будеш ти брате, вірний товаришу,
В сосновій лежать.
6. Ой, в сосновій лежать...
Та сосновая ж трунка, глибокая ямка,
Під рокитою.

Зап. 10. 07. 2003 р. Карапата О., Павлюк Р., Постольников С., Філатова А. в с. Дем'янівка Семєнівського району Полтавської області від Невкритої Галини Сергіївни, 1938 р. н, Габайко Ганни Федорівни, 1935 р. н., Орел Марії Льківни, 1924 р. н., Нетеси Марії Григорівни, 1937 р. н., Залізник Ольги, 1927 р. н., Симачук Галини Данилівни, 1941 р. н., Даровської Ольги Іванівни, 1926 р. н., Тютюнника Івана Михайловича, 1929 р. н., Неточій Ганни Олександрівни, 1936 р. н. Транскрипція А. Філатової.

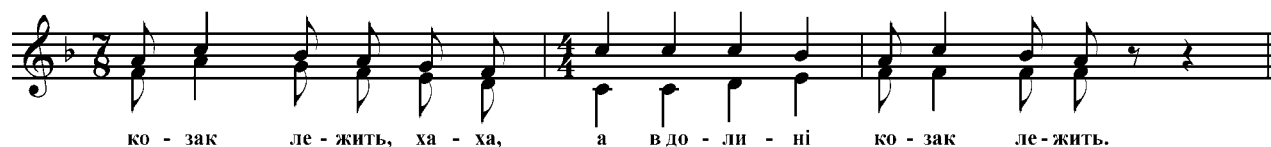
Солдатська (бурлацька)¹ пісня. Однорядкова трисегментна форма з конкатенацією 6,6₅ cat.5₆...6,6₅6. Ампліфікація катену, першого та третього сегментів зберігається впродовж усієї пісні. Семиступеневий ладозвукоряд з однією головною опорою. Багатоголосна підголоскова фактура із численими складорозспівами та співзвуччями. Композиція строфи A(abc)>cat... A₁.

165. Ой на горі вогонь горить

1. Ой на го - рі во - гонь го - рить, а вдо - ли - ні

¹ У процесі побутування пісня з однієї соціальної групи іноді переходить або приписується іншій.

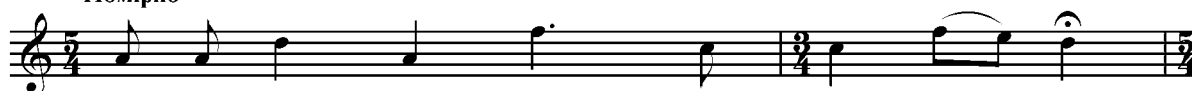
ко - зак ле - жить, ха - ха, а вдо - ли - ні ко - зак ле - жить.

1. Ой на горі вогонь горить,
А в долині козак лежить,
Ха, ха, а в долині козак лежить.
2. Накрив очі китайкою,
Червоною – солдацькою,
Ха, ха, червоною – солдацькою.
3. Що в головах орел кричить,
А в ніженьках коник скаче,
Ха, ха, а в ніженьках коник скаче.
4. – Не скач, коню, надо мною,
Не бий землі під собою,
Ха, ха, не бий землі під собою.
5. Бо ти землі не наб'єшся,
З моря води не нап'єшся,
Ха, ха, з моря води не нап'єшся.
6. Біжи коню дорогою,
Широкою, стовповою,
Ха, ха, широкою стовповою.
7. Та й добіжи до батька в двір,
Стукни, грякни, об частокіл,
Ха, ха, стукни, грякни об частокіл.
8. Щоб ворітця затріщали,
Щоб віконця забряжчали,
Ха, ха, щоб віконця забряжчали.
9. Вийде сестра – розсідлає,
Вийде мати – розпитає,
Ха, ха, вийде мати – розпитає.
10. – Ой коню мій, вороненький,
Ой де ж мій син молоденький,
Ха, ха, ой де ж мій син молоденький.
11. – Не плач, мати, не журися,
Бо вже твій син оженився,
Ха, ха, бо вже твій син оженився.
12. Та взяв собі паняночку,
В чистім полі земляночку,
Ха, ха, в чистім полі земляночку.
13. Візьми, мати, піску жменю,
Розсій його по каменю,
Ха, ха, розсій його по каменю.
14. Коли той же пісок зійде,
Тоді твій син з полку прийде,
Ха, ха, тоді твій син з полку прийде.
15. Нема піску, нема сходу,
Нема сина із походу,
Ха, ха, нема сина із походу.

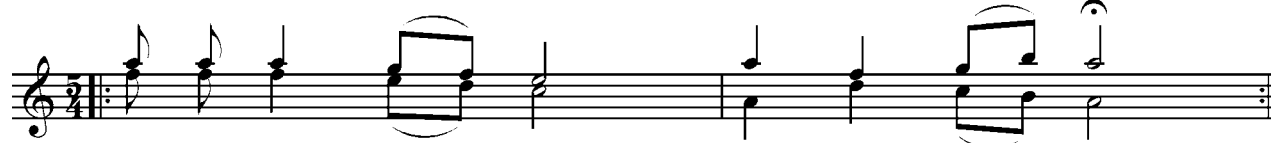
Зап. 1937 р. Онопа Т. в с. Худяки Черкаського р-ну Київської обл. (зара Черкаська обл.) від Є. Шапошник (17 р.). Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 459-460.

166. Ой шумить, гуде сосоночка

Помірно

1. Ой шу - мить, гу - де со - со - ноч - ка,

ой пла - че, ту - жить мос - ко - воч - ка.

1. Ой шумить, гуде сосоночка,
Ой плаче, тужить московочка. (2)
2. Ой плаче вона ще й ридає
Та на битий шлях поглядає. (2)

3. А на битім шляху москалі йдуть
Та мого милого коня ведуть. (2)
4. – Ой ти, коню сивогривий,
Скажи мені правдоньку, де мій милий? (2)
5. – Ой твій милий убитий лежить
Та й у правій руці шаблю держить. (2)
6. А лівою рукою воду бере
Та й на серденько поливає. (2)
7. [Та й на серденько поливає]
Товаришам промовляє: (2)
8. – Товариші любі мої,
Накажіть дружині моїй. (2)
9. Нехай вона мене не жде,
А нехай за другого йде. (2)
10. Бо вона мене не дождеється,
А з другим вона наживеться. (2)

Зап. 1937 р. Лаптев М. в с. Велике Половецьке на Київщині від діда Хведора Кошового. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 489-490.

167. Ой поля, ви, поля, ви, широкі поля

Помірно $\text{♩} = 76$

Одна

The musical score is written in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of three systems of music. The first system is a single melodic line with lyrics: "1. Ой по - ля, ви, по - ля, ви ши - ро". The second system is a piano accompaniment with two staves (treble and bass clef) and lyrics: "- кі по - ля, чом на ва - ших по - лях". The third system is also a piano accompaniment with two staves and lyrics: "й у - ро - жа - ю не - ма?". The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings.

1. Ой поля, ви, поля, ви, широкі поля,
Чом на ваших полях й урожаю нема?
2. Чом на ваших полях урожаю нема,
Тільки виросла кучерява верба.
3. Тільки виросла кучерява верба,
Що под етой вербой солдат вбитий лежить.
4. Он убит, ще й прибит, ще й поранен лежить,
У ногах у нього конь вороний стоїть.
5. Ой ти, конь, ти, мой конь, ти, товаришу мой,
Ой біжи ж ти, мой конь, у Росею домой.

6. Не кажи ж ти, мой конь, що я вбитий лежу,
А кажи ж ти, мой конь, що жонатий ходжу.
7. Оженила меня куля бистрая,
А звінчала меня сабля гострая.
8. Що за жінку була дубовая труна,
А за мамку була мать сирая земля.
9. А за мамку була мать сирая земля,
За світилку була восковая свіча.

Зап. 1970 р. Бойко В. та Правдюк О. в с. Стецівка Чигиринського р-ну Черкаської обл. від групи жінок і чоловіків. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 517-518

168. Ой поля, ви, поля, ви, широкі поля

Помірно $\text{♩} = 66$
Одна

1. Ой по - ля, ви, по - ля, ви, ши - ро - кі по - ля,

1) Всі чом на ва - ших по - лях

2) у - ро - жа - ю не - ма?

1) 2)

1. Ой поля, ви, поля, ви, широкі поля,
Чом на ваших полях й урожаю нема?
2. Чом на ваших полях урожаю нема,
Тільки вирос(и)ла кучерява верба.
3. Тільки вирос(и)ла кучерява верба,
Шо под етой вербой солдат вбитий лежит.
4. Он убит, он прибит ще й поранен лежит,
Оженила його ж пуля бистрая.
5. Оженила його ж пуля бистрая,
А звінчала його сабля гострая.
6. А буяри були – усі дзвони ревли,
А старости були – корогви несли.
7. А старости були – корогви несли,
А жона ж молода – восковая свіча.

Зап. 1970 р. Бойко В. та Правдюк О. в с. Рацеве Чигиринського р-ну Черкаської обл. від О. Ф. Бражник, 1914 р. н., В. Ф. Постригань, 1908 р. н., Т. М. Гупало, 1915 р. н., С. М. Головка, 1907 р. н. Друк. за вид.: Рекрутські та солдатські пісні. С. 518-519.

169. Ой поля ж ви поля, ви широкі ж поля

1. О й(ї) по-ля-(га) ж, ви, по-ля, ви, ши-ро-кі ж(и) по-ля,
чом на вас же, по-ля,
у-ро-жа-(га) - ю не-ма?

1. Ой поля ж ви поля, ви широкі ж поля,
Чом на вас же поля, урожаю нема.
2. Чом на вас же поля, урожаю й нема,
Тільки виросла кучерява верба.
3. Тільки виросла кучерява й верба,
А під тою вербой солдат вбитий лежав.
4. Ой під тою ж вербою солдат вбитий лежав,
А в його у ногах кінь вороний стояв.
5. Ой ти ж коню мій конь, ти вороний мій конь,
Ой біжи ж ти мій конь у Росію домой.
6. Не кажи ж там мой коню, шо я вбитий лежу,
А скажи ж, ти мій конь, шо жонатий хожу.
7. Оженила ж мене пуля бистрая
А звінчала ж мене шабля гострая.
8. А світилки ж були свічі восковії,
А буяри ж були усі дзвони ревли.
9. А буяри ж були усі дзвони ревли,
А за батенька був грім далеко загув.
10. А за батенька був грім далеко загув,
А за матір була, мать сирая земля.

Зап. 09. 2001 р. Постольников С., Вовк О. в с. Тінки Чигиринського р-ну Черкаської обл. від Бондаренко Ганни Степанівни, 1927 р. н., Іщенко Олени Володимірівни, 1927 р. н., Костенко Варвари Петрівни, 1941 р. н., Берестовської Насті Мефодіївни, 1925 р. н., Кулинич Оляни Іванівни, 1929 р. н. (всі родом із с. Шабельники Чигиринського р-ну Черкаської обл.). Транскрипція А. Філатової.

170. А в степу могила з вітром говорила

Не поспішаючи

1. А в сте - пу мо - ги - ла з віт-ром го - во - ри - ла:
 - По-вій, віт - ре буй - не - сень - кий, щоб я не чор - ні - ла!

1. А в степу могила з вітром говорила:
 – Повій, вітре буйнесенький, щоб я не чорніла! (2)
2. Щоб я не чорніла, щоб я не марніла,
 Щоб по мені трава росла, росла й зеленіла. (2)
3. І вітер не віє, і сонце не гріє,
 Тільки в степу край дороги верба зеленіє. (2)
4. Ой у полі річка, через річку кладка,
 Не покидай, козаченьку, рідненького батька. (2)
5. Як батька покинеш, сам марно загинеш,
 Річенькою бистренькою за Дунай заплинеш. (2)
6. Бодай тая річка риби не плодила,
 Вона мого товариша навіки втопила! (2)
7. Бодай тая річка кушером заросла,
 Вона мого товариша за Дунай занесла! (2)

Зап. П. Майборода в с. Мар'янівці Великобагачанського р-ну Полтавської обл. Друк. за вид.:
 Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. С. 35-36.

Балади

171. Ішов козак дорогою

Помірно, наспівно

І - шов ко - зак до - ро - го - ю, і - шов ко - зак
до - ро - го - ю, до - ро - го - ю ши - ро - ко - ю.

1. Ішов козак дорогою (2)
Дорогою широкою.
2. Зострів дівку-семилітку, (2)
Загадав їй сім загадок.
3. – Ой дівчино моя, Галю, (2)
Що-сь я тебе запитаю.
4. Що то росте без коріння? (2)
Що плететься вверх деревця?
5. Що то грає – голос має? (2)
Що то плаче – сліз не має?
6. Що то світить круту гору? (2)
Що то біжить без прогону?
7. Що то цвіте без колосу? (2)
Що то січе русу косу?
8. Одгадаєш – моя будеш, (2)
Ні 'дгадаєш – дурна будеш.
9. – Хіба б справді дурна була, (2)
Щоб я цього не 'дгадала:
10. Камінь росте без корінця, (2)
Хміль плететься вверх деревця.
11. Скрипка грає – голос має, (2)
Сокіл квилить – сліз не має.
12. Місяць світе круту гору, (2)
Вода біжить без прогону.
13. Трава цвіте без колосу, (2)
Журба січе русу косу.

Зап. в с. Королівка на Київщині. Українські пісні з нотами. Друга сотня. Зібрав А. Конощенко. Київ, 190? р. С. 47-48, № 32. Друк. за вид.: Балади. Кохання та дошлюбні відносини. С.

172. Ой зацвів терен рясно

Помірно

Ой за-цвів те - рен ряс - но. Ой любив ко - зак мо-ло-ду дів -
-чи - ну на ли - чень... на ли - чень - ко крас - ну.

Розділено на строфи. – Ред.

1. Ой зацвів терен рясно,
Ой любив козак
Молоду дівчину
На личень... на личенько красну.
2. Ой красна ж вона, красна,
Ой красна вона,
Ой красна-найкрасніша –
Дурна в ней, дурна в неї думка.
3. Ой дурна в неї думка,
Ой що сволоч,
Ой і не знала,
Ой гула, гула, як голубка.
4. Ой гула ж вона, гула,
Ой гула ж вона,
Ой гула, вуркотіла,
Ой знялась, знялась, полетіла.
5. Ой знялась, полетіла,
Ой у чистеє,
6. Ой у чистеє поле,
Де уточ... де уточка в'ється.
6. Ой де уточка в'ється,
Ой чую я,
Ой чую через люди,
Що сволоч, що сволоч сміється.
7. Ой що сволоч сміється.
Ой не смійся,
Ой превражий козаче,
За сміх то... за сміх тобі буде.
8. Ой за сміх тобі буде.
Ой лежати тобі
Ой сім год на постелі,
А смерти, а смерти не буде.
9. Ой труситиме сім год,
Ой тебе трясця,
А смерти не буде,
Ще й на восьмий буде.

Зап. 1992 р. від Кизими Марії, 1930 р.н. Друк. за вид.: Крізь віки і серця: Народна творчість села Чапаєвка Таращанського району Київської області. С. 106-107.

173. Ой чиї то воли

$\text{♩} = 46$ Повільно

1. Ой чи - і то во - ли по го - рі хо - ди - ли? Ой то ж то - го
ко - за - чень - ка, що ми втрьох лю - би - ли.

1. Ой чиї то воли
По горі ходили?
Ой то ж того козаченька,
Що ми втрьох любили.
2. Одна полюбила,
Правду говорила,
А друга полюбила,
Кольцо подарила.
3. А друга полюбила,
Кольцо подарила,
4. А третя полюбила
Та й причарувала.
4. А третя полюбила
Та й причарувала,
Як летіла зозуленька
Через сад, кувала.
5. Летіла зозуля,
Через сад куючи,
Ой, заплакав козаченько,
Од дівчини йдучи.

Зап. 1926 р. Липовець С. у с. Біленченківка (нині Гадяцького р-ну Полтавської обл.). Друк. за вид.: Народні пісні Полтавщини (3 колекції збирачів фольклору). С. 210-211.

174. Ой летів й орел та через сад зелений

$\text{♩} = 78$
Одна

1. Ой ле - ты-в(и) й о - ре - л(и) та че-рез сад зе - ле - ний,
ой ка - ли - ну ж(и) клю - (гу)-вать.

та ста - в(и) ка - ли - ну клю - вать.

$\text{♩} = 102$ *Rubato*
Одна

2. Та став ка - ли - ну клю - вать...

$\text{♩} = 78$
Всі

Ой лю - би - в(и) па - г(а) ре - нь(і)
ж(и) ді - в(и) - чи - ну
та й мо - ло - ду дів - чи - ну
та й ста - в(и) а ї - ї по - ки - дать.

1. Ой летів й орел та через сад зелений, та й став калину ж клювають.
2. Та став калину клювають...
Ой любив парень та й молоду дівчину та й став а її та покидать.
3. Та став її покидать...
Ой вона ж шельма та шельма отроїла молодого та й козака.
4. Молодого козака...
Та й вона ж його ж та шельма й отроїла та й стала його й питать.
5. Та й стала ж його й питать...
Ой скажи ж, скажи ж та мій друг розлюбезний чого ж тяжко та заболел.

6. Чого тяжко заболел...

Ой болить, болить, та моя розлюбезна болить серце та й голова.

7. Болить серце й голова...

Ой чи й од пива ж та чи й од горілочки чи й од сладкого ж вина.

Зап. 08.07.2003 р. Карапата О., Павлюк Р., Постольников С., Філатова А. в с. Лящівка Чорнобаївського р-ну Черкаської обл. від Марії Степанівни Шрамко, 1927 р.н., Іванової Явдокиї Іванівни, 1926 р.н., Гряховици Олени Михайлівни, 1923 р.н., Ільїн Палашки Никифоровни, 1922 р.н., Хверлій Марії Патоновни, 1929 р.н., Ірклієнко Ганни Михайлівни, 1937 р.н., Шендрик Марії Іванівни, 1929 р.н.

Балада про отруєння козака. Однорядкова трисегментна строфа з конкатенацією – $4_5+6_7+7>$ cat.7... $4_5+6_7+7_{89}$. Ампліфікація віршової структури зберігається упродовж всієї пісні. Ритмічні структури збільшені завдяки мелодичним розспівам, вставним словам. Семиступеневий лад з другим низьким шаблем. Побічна опора на субсекунді (f_{II}). Композиція строфи $A(abc)?K...A_1$. Багатоголосся насичене триголосними співзвуччями.

175. Іще місяц не зіхודив

Moderato

І - ще мі - сяц не зі - хо - див і ве -
чір - ня - я зо - ря, ой про - си - ла - ся
мо - ло - да дів - чи - на у - да - ло - го мо - лод - ця:

1. Іще місяц не зіхודив
І вечірняя зоря,
Ой просилася молода дівчина
Удалого молодця:
2. – Ой пусти мене, пусти мене,
Удалий молодче,
Ой пусти мене, пусти мене
В чисте поле погулять.
3. Ой пусти мене, пусти мене
В чисте поле погулять,
Пусти мене в чисте поле
Трой-зіллячка накопать.
4. Ой накопала корінця
З-під білого камінця,
Ой полоскала у броду,
Заправляла у меду.
5. Ой полоскала на ріці,
Заправляла в горілці,
Підносила молодчику
На циновій тарілці.
6. – Ой же випий, випий, випий,
Удалий молодче,
Ой же випий, випий, випий
Стакан меду ще й вина.
7. Ой ще меду не допив,
А вже віку не дожив.
Ой знала, знала молода дівчина,
Чім козака чаровать.
Ой знай же, знай же, моя дівчино,
Як козака поховать.

Зап. 1886 р. Л. Куба в с. Вороньки [Є Вороньки в Чернухинському р-ні Полтавської обл. і Бобровицькому р-ні Чернігівської обл.]. Друк. за вид.: Людвік Куба про Україну С. 66-67.

176. Да любив парень распрекрасну девку

♩ = 60
Одна ("голосом")

Гурт

Да лю бив па - рень рас-пре - крас - ну | у | - ю

дсв - ку да о - й(ї) не

ду - ма - в[и] | й[ї] | ї - ї | брать.

Одна ("голосом")

Да й не ду - мав ї - ї брать... А во - на, | й то - го да пар-

The musical score is written in G major (one sharp) and 4/4 time. It features a vocal line and a guitar accompaniment. The tempo is marked as ♩ = 60. The score is divided into several systems. The first system shows the vocal line starting with 'Да лю бив па - рень рас-пре - крас - ну | у | - ю'. The second system continues with 'дсв - ку да о - й(ї) не'. The third system contains 'ду - ма - в[и] | й[ї] | ї - ї | брать.'. The fourth system shows the vocal line starting with 'Да й не ду - мав ї - ї брать... А во - на, | й то - го да пар-'. The guitar accompaniment consists of chords and melodic lines that support the vocal melody.

Гурт

- ня й о... о - тру - ї - ла да о - й(ї) ста -

- ла йо - (о) го о - й(ї) пи - тать.

<p>1. Да любив парень
Распрекрасну... ую девку
Да ой не думав її брять.</p> <p>2. Да й не думав її брять.
А вона ж того да парня й отруїла,
Да ой стала його питать.</p> <p>3. Да й стала його питать:
– Да скажи, скажи
Да мой друг ро... озлюбезний,
Да ой чого ти больно́й став?</p> <p>4. Ой чого ж ти больно́й став?
Да чи й од пива,</p> | <p>Да чи й од, од наливки,
Да од солодко́го вина?</p> <p>5. Чи'д солодко́го вина?
Да скажи, скажи,
Да мой друг ро... озлюбезний,
Да ой коли будеш помирать?</p> <p>6. Коли будеш помирать?
Да скажи, скажи,
Да мой друг ро... озлюбезний,
Да де тебе поховать?</p> |
|--|--|

Зап. 1982 р. В.М. Пономаренко в с. Крячківка Пирятинського р-ну Полтавської обл. від Загорулько Ф. П., Левади Г. І., Попко Г. Я., Загорулько В. Ф., Попко А. С. Транскрипція В. М. Пономаренко. Друк. за вид.: Балади. Коханння та дошлюбні взаємини. С. 52-54 (427).

177. Зійди, зійди ти, місяцю ясний

Помірно

1. Зі - йди, зі - йди ти, мі - ся-цю яс - ний, ти, мі - ся-цю

яс - ний, ве - чір - ня зо - ря.

1. Зійди, зійди ти, місяцю ясний,
Ти, місяцю ясний, вечірня зоря.
Прийди, прийди, удалой молодчик,
Удалий молодчик, гулять до мене.
2. Та вип'ємо по рюмочке водки,
По рюмочке водки, по другой вина,
А щоб наша любов дорога,
Любов дорога вірніша була.
3. Ще з вечора, удалой молодчик,
Удалой молодчик все пив та гуляв,
А світові удалой молодчик,
Удалой молодчик Богу душу дав.
4. А в неділю рано-пораненьку.
Рано-пораненьку всі дзвони гудуть,
А то ж того вдалого молодця,
Вдалого молодця ховати несуть.
5. За ним, за ним отець його, мати,
Отець його, мати побиваються,
Стоїть дівчина на нових воротіх,
На нових воротіх усміхається.
6. – Було б тобі, удалий молодчик,
Удалой молодчик, водочки не пить.
Було б тобі, удалой молодчик,
Удалой молодчик, одну мене знать*.

Зап. Попадич Ф. в с. Решетилівка (нині смт. Решетилівка Решетилівського р-ну Полтавської обл.) від Шабаліної Титіяни та Лобач Ялисовети. Друк. за вид.: Народні пісні Полтавщини (З колекції збирачів фольклору). С. 209. № 275.

178. Коло млина, млина червона калина

Повагом

1. Ко-ло мли-на, мли - на чер-во-на ка - ли - на, мо-ло-да дів -

чи - на ко - за - ка лю - би - ла.

1. Коло млина, млина червона калина,
Молода дівчина козака любила.
2. Молода дівчина козака любила,
Любила, любила та й причарувала.
3. Любила, любила та й причарувала,
Вивела коня, сама й осідлала.

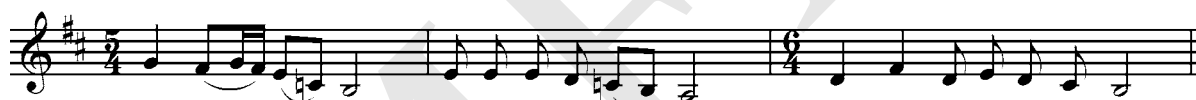
*Вар.: нас двох не любить.

4. Вивела коня, сама й осідлала,
Винесла рибку іще й хліба скибку.
5. Винесла рибку іще й хліба скибку.
– Оце ж тобі, серденько, вечеря нашвидку.
6. Оце ж тобі, серденько, вечеря нашвидку,
Вечеряй, вечеряй та й їдь у дорогу.
7. Вечеряй, вечеряй та й їдь у дорогу,
А як нежонатий, лягай спать зі мною.
8. А як нежонатий, лягай спать зі мною.
– Є в мене дівчина, як рідная мати.
9. Є в мене дівчина, як рідная мати,
Доведеться, серденько, в степу помірати.

Зап. Попадич Ф. від Ярошенка з с. Колмишів (нині с. Комиши Кременчуцького р-ну Полтавської обл.). Друк. за вид.: Народні пісні Полтавщини (З колекції збирачів фольклору). С.212. № 280.

179. Летів ворон

Не поспішаючи

Ле - тів во - рон че - рез сад зе - ле - ний, та й став ка - ли - ну клю - вать.

1. Летів ворон через сад зелений
Та й став кайну клювать.
2. Любив хлопець молоду дівчину,
Та й не думав її брать.
3. Взяла дівка парня отруїла,
Та й стала його питать:
4. – Ой чого ж, мій друг разлюбезний,
Ой чого ж ти заболів?
5. Чи від пива, чи від горілочки,
Чи від красного вина?
6. – Ні від пива, ні від горілочки,
Ні від красного вина.
7. А від того, моя разлюбезна,
Що ти чароньків дала.
8. – Ой признайся, мій друг разлюбезний,
Ой де ж тебе поховать.
9. – Сховай мене, моя разлюбезна,
Де три шляхи з Киму йдуть.
10. Один Донський, а другий Херсонський,
Третій прямо на Москву.

Зап. 2002 р. від Свинар Килини, 1920 р.н. Друк. за вид.: Кризь віки і серця: Народна творчість села Чапаєвка Таращанського району Київської області. С. 104.

180. Хожу я над морем

1. Хо-жу я над мо - рем, си - нс мо - ре гра - є,

7. ста-ра ма - ти

1. Хожу я над морем,
Синє море грає,
Ой рад би я утопитись,
Море не приймає.	Зажурився козаченько,
Від дівчини йдучи.
2. Ой чії ж то воли
По горі ходили?
Чи то ж того козаченька,
Що ми втрюх любили?	6. Та прийшов додому,
Не сказав нікому,
На стіл же він ісхилився,
Тяжко зажурився.
3. Первая любила –
Правду говорила,
А другая полюбила –
Перстень подарила.	7. Побачила стара мати,
У кімнаті стоя,
Залилася слізюньками:
Така її доля!
4. А третя любила –
Та й причарувала,
Як летіла зозуленька
Через сад, кувла.	8. – Ой чого ж ти, мій синочку,
Чого так блукаєш,
Чи ти її вірно любиш,
Худоби шукаєш?
5. Летіла зозуля
Через сад, куючи,	9. – Нащо мені та худоба,
Буде з мене трошки:
Дадуть мені сажунь землі
І чотири дошки.

Зап. 1924 р. Щепотьєв В. у Полтаві. Друк. за вид.: Друк. за вид.: Народні пісні Полтавщини (З колекції збирачів фольклору). С. 211-212. № 279.

181. Ой чії ж то сірі воли

Ой то ж то - го ко - за - чень - ка, що ми втрюх лю - би - ли.

1. Ой чії ж то сірі воли
По горі ходили?
Ой то ж того козаченька,
Що ми втрюх любили.	А другая як любила,
Перстень дарувала.
2. Що першая як любила,
Білу постіль слала,	3. А другая як любила,
Перстень дарувала,
А третя як любила,
Та й причарувала.

4. Як прийшов же він додому,
Не сказав нічого,
На тесовий стіл схилився,
Тяжко зажурився.
5. – Чого, сину, чого, орле,
Чого зажурився?
Чи мало землі, мало землі,
Чи мале хазяйство?
6. – Не питайся, ненько моя,
Буде з мене й трошки, –
Сажень землі (2)
Ще й чотири дошки.
7. Прийшов до нього товариш його
Та й кличе орати.
– Не здужаю, товаришу,
На волів гукати.
8. Прийшов до нього товариш його:
– Та й ходім косити.
– Не здужаю, товаришу,
Коси волочити.
9. Прийшов до нього товариш його
Та й кличе гуляти.
– Не здужаю, товаришу,
Не перейду хати.

Зап. Щепотьев В. від Гарасименко Ф. А. з х. Гарасименки Хорольського пов. (нині, ймовірно, с. Герасимівка Семенівського р-ну Полтавської обл.). Друк. за вид.: Народні пісні Полтавщини (З колекції збирачів фольклору). С. 211. № 278.

182. Ой чії ж то та сірії воли по горі ходили

Поволі

1. Ой чі-ї ж то та-сі-рі-ї во-ли по го-рі
хо-ди-ли? Та це ж то-го та ко-за-чень-ка,
що ми втрюх лю-би-ли.

1. Ой чії ж то та сірії воли по горі ходили?
Оце ж того та козаченька, що ми втрюх любили.
2. Що першая та й полюбила та й причарувала,
А другая та полюбила, – правди не сказала.
3. Що другая та полюбила, – правди не сказала,
А третя та полюбила, – та й світ зав'язала.

Зап. 1920-1929 рр. Попадич Ф. у с. Гмирянкa (нині Ічнянського р-ну Чернігівської обл.)
від Мішти О. П. Друк. за вид.: Народні пісні Чернігівщини. С. 230-231. № 276.

183. Ой чії ж то десятини

Помірно

Ой чи-ї ж то де-ся-ти-ни, що дов-гі-ї го-ни?

Ой то ж то - го ко - за - чень - ка, що чор - ні - ї бро - ви.

1. Ой чиї ж то десятини,
Що довгії гони?
Ой то ж того козаченька,
Що чорнії брови. 2	6. Ой вечеряй, мій миленький,
Та іди додому.
Та й не кажи, мій миленький,
Не кажи нікому. 2
2. Ой чиї ж то сірі воли
По горі ходили?
Ой то ж того козаченька,
Що ми втрюх любили. 2	7. Ой прийшов же він додому,
На стіл похилився.
– Ой уже ж я, моя мати,
Чарів дохватився. 2
3. Ой першая полюбила,
Платок подарила,
А другая полюбила
Та й приворожила. 2	8. – Оце ж тобі, мій синочку,
Багаті дівчата:
Вони ж тобі наробили –
Не перейдеш хати. 2
4. А третя полюбила
Ще й причарувала.
Дала ж йому такі чари,
Які сама знала. 2	9. Ой коли б нам, мій синочку,
Неділі діждатись,
Та й підемо, мій синочку,
Ворожки шукати. 2
5. – Ой на тобі рибку
Ще й хліба шкоринку.
Ой вечеряй, мій миленький,
Цю вечерю швидко. 2	10. – Не pomoже, моя мати,
Ворожка руката.
А pomoже, моя мати,
Заступ та лопата. 2

Зап. 1998 р. від Кизими Марії 1930 р.н. Друк. за вид.: Кризь віки і серця: Народна творчість села Чапаєвка Таращанського району Київської області. С. 115.

184. Ой чиї ж то десятини

1. Ой чи - ї ж то де - ся - ти - (и) - ни,

що дов - гі - (и) - ї го - ни? А це то - го

ко - за - чень - ка, що чор - ні - (и) - ї бро(ви).

Rubato

2. Ой чи - ї то сі - рі во - (о) - ли
 по го - рі... (и) хо - ди - ли? А це то - го
 ко - за - чень - ка, що ми втрьох лю - би(ли).

1. Ой чий ж то десятини, що довгії гони,
А це ж того козаченька, що чорнії брови.
2. Ой чий то сірі воли по горі ходили
А це ж того козаченька, що ми втрьох любили.
3. Ох первая полюбила, всю ноч говорила,
А другая полюбила, кольцо подарила.
4. А другая полюбила, кольцо й подарила,
А третя полюбила тай причарувала.
5. Чарувала ручки й ножки ще й карії очі,
Щоб не ходив до другої темненької ночі.

Зап. Г. Мірошниченко в 1988р. в с. Розумівка Олександрівського р-ну, Кіровоградської обл. від Коваленко Мотрі Федорівни, 1910 р.н., Яценко Олени Трохимівни, 1908 р.н., Деркач Марії Григорівни, 1924 р.н. Нотація: О.Мурзиної.

Ця «брав» пісня, як визначили її самі виконавиці, демонструє стиль співу, замішаний на інтонаціях мужньої козацької ходи (але не стройового маршу). Сліди належності до чоловічої традиції – рельєфність мелодичних зворотів, чітко артикульована спадна мелодична фігура-зв'язка, мажорний нахил. В той же час непарний такт (9/4 у шестискладовому коліні) – від протяжної манери співу – урізноманітнює метричну мірність. Жіночий внесок у спів – орнаментальні прикраси, які заповнюють довгі тривалості у сольному зачині, слугують виразною деталлю співочої культури цього наддніпрянського локусу. Наведено дві строфи. Одноголосий варіант першої строфи є спробою виконавиць згадати давню пісню, друга строфа демонструє підголоскову манеру. Літні жінки з їх слабкими голосами прагнули максимально відтворити потужний характер пісні. Тактові риси виставлені у відповідності з синтаксичними цезурами коломийкового вірша (4+4+6)2.

185. Закувала зозуленька в густім очереті

Не поспішаючи

За - ку - ва - ла зо - зу - лень - ка в гус - тім

о - че - ре - ті. Кли - че дів - ка

ко - за - чень - ка к со - бі ве - че - ря - ти.

1. Закувала зозуленька в густім очереті,
Кличе дівка козаченька к собі вечеряти:
2. – Як не прийдеш вечеряти, приходи обідати,
Як не прийдеш обідати, приходи одвідати.
3. Як не прийдеш одвідати, горе тобі буде:
З окна впадеш, утопишся, диво з тебе буде!
4. Ой сів козак вконець стола, ой сів, зажурився:
– Бідна ж моя голова, – без щастя вродився! (2)
5. Пішов козак в чисте поле шукать щастя й долю;
Ой не знайшов щастя й долі, знайшов синє море.
6. Синє море розгравє, козак потопає,
Червоною хустиною на берег махає.
7. Червоною хустиною на берег махає,
Слівце своє жалібнеє стиха промовляє...
8. Ніхто того слівця не вчув, тільки рідна мати,
Кричить, біжить до берега сина рятувати:
9. – Молодії риболовці, ой нате вам гроші,
Ой витягніть сина мого, бо дуже хороший.
10. Молодії риболовці, вчиніть мою волю:
Витягніте мого сина, нехай поговорю!
11. Молодії риболовці волю учинили,
Закинули тонкий невод, сина ізловили.
12. Як принесли до берега, з него вода лється,
Його мати в сиру землю, як орлиця, б'ється.
13. Поки ж вони того сина, поки нарядили,
Та вони ж їх в домовині обох положили.

Зап. на початку 1900-х рр. в с. Яншівка Таращанського пов. на Київщині. Народні українські пісні в Київщині. Записав голос і слова П. Демуцький. Ч. 1. С. 65-66. № 120. Друк. за вид.: Балади. Родинно-побутові стосунки. С. 340 (500).

186. Ой нема зими

$\text{♩} = 64$ Повільно
Одна

1, 10. [Ой не]-ма зи-ми та не-ма льо-ду,
Усі 1. 2. Одна
не-ма пе-ре-хо-ду. 2-9, 11. Не-ма пе-ре-хо-ду...
Усі
Да й хто ко-го для й ко-го лю-бить,
бре-де че-рез во-ду.
1. 2.

1. [Ой не]ма зими
Та нема льоду,
Нема переходу.
2. Нема переходу...
Да й хто кого
Да й кого любить
Бреде через воду.
3. Бреде через воду...
Да по тім боці
Да й на толоці
Цигани стояли.
4. Цигани стояли...
Та поміж тими
Ой циганами
Циганка-воріжка.
5. Циганка-воріжка...
Та й до тії
Ой циганочкі
Втоптана доріжка.
6. Втоптана доріжка...
Та ой хто ж її
Ой туди й утоптав?
Дівчина ходила.
7. Дівчина ходила...
Да вона тую
Ой циганочку
Вірненько просила.
8. Вірненько просила...
– Ой циганочко,
Ой воріженько,
Вволи мою волю.

9. Вволи мою волю...
 Да причаруй же
 Ой козаченька,
 Шоб гуляв зі мною.
 [Мною, молодою.]

10. Ой циганочка
 Та й воріженька
 Воленьку вволила.

11. Воленьку вволила...
 Та і врзала

Та й дівчині косу,
 На вогні спалила.

12. На вогні спалила...
 – Та дивись, дівко,
 Та й дивись, красна,
 Як коса палає.

13. Як коса палає...
 То за тобою
 Та й козаченько,
 Ось так помирає.

Зап. 13 серпня 2014 р. Єфремова Л. О., Яринчина О. М. у с. Мар'янівка Гребінківського р-ну Полтавської обл. від фольклорного ансамблю у складі: Ігнатович Тетяна Василівна, 1976 р. н. (кер.), Малихіна Ольга Іванівна, 1949 р. н., Дворник Надія Андріївна, 1947 р. н., Линовицька Ніна Костянтинівна, 1940 р. н. (заспіває), Діденко Марія Максимівна, 1935 р. н. (виводить), Згуровська Лідія Леонідівна, 1958 р. н., Згуровська Наталія Іванівна, 1961 р. н., Пампуха Ганна Іванівна, 1949 р. н., Діденко Надія Йосипівна, 1955 р. н., Саган Ольга Макарівна, 1943 р. н., Писаренко Ольга Василівна, 1950 р. н. (заспіває), Саган Катерина Григорівна, 1954 р. н. Розшифр. Єфремова Л. О., № 49 (169).
 Друк. за вид.: Народні пісні Полтавщини (З колекції збирачів фольклору). С. 207-208. №273.

187. Та туман яром

Marziale

1. Та ту - ман я - ром, та ту - ман я - ром, -
 мо - роз до - ли - но - ю, та мо - роз до - ли - но - ю.

1. Та туман яром,
 Та туман яром, –
 Мороз долиною. (2)

2. Та не по правді
 Та козаченько
 Живе з дівчиною. (2)

3. Ой, на тім боці
 Та на толоці
 Цигани стояли. (2)

4. Ох, і між тими
 Та циганами
 Циганка ворожка. (2)

5. А до тієї
 Та циганочки
 Битая дорожка. (2)

6. А туди ж бігла
 Та до схід сонця
 Дівчинонька боса. (2)

7. Ой, циганочко
 Та ворожечко,
 Ввольни ж мою волю. (2)

8. Ох, і причаруй
 Та козаченька
 На-віки зо мною. (2)

9. А циганочка
 Та ворожечка
 Воленьку ввольнила. (2)

10. Ой, одрізала
 Та русу-косу, –
 Його підкурила. (2)

11. Ой, іде дівка
Та по юлиці,
Як гадина в'ється. (2)

12. Ох, і над нею
Та молодюю
Вся челядь сміється.

Зап. в с. Обознівка, Єлисаветградського пов. Херсонської губ. (зараз Кіровоградський р-н Кіровоградської обл). Друк. за вид.: Українські пісні з нотами. Третя сотня. Зібрав А. Конощенко. Київ, 1906. № 24. С. 38-40.

188. Ой сьогодні я тут, а завтра поїду

1. – Ой сьо-год - ні я ту - та, а зав-тра по - ї - ду,

бу - деш, ми-ла, при-па - да - ти аж до мо-го слі - ду.

1. – Ой сьогодні я тут,
А завтра поїду,
Будеш, мила, припадати,
Аж до мого сліду.

2. – Я ж не припадала,
Припадати не буду,
Горювала я з тобою,
То й без тебе буду.

3. Ой на горі ячмінь,
Під горою жито,
Прийшла звістка до милої,
Що милого вбито.

4. Ой убито, вбито,
Затягнуто в жито,

Чирвоною китайкою
Личенько покрито.

5. Прилетіла пава,
На личеньку впала,
Як відкрила китаєчку, –
То й захибитала.

6. Ой прибігла мила,
Миля чорнобрива,
Як відкрила китаєчку, –
То й заголосила:

7. Чи ти ж, милий, впився,
Чи з коника вбився,
Чи з іншою зазнавався
Й мене відцурався?

Зап. 1910-15-1928 р. Самокиш Ф. у с. Дашківка Кушенківського р-ну на Полтавщині (нині с. Дашківка Кобеляцького р-ну Полтавської обл.). Друк. за вид.: Народні пісні Полтавщини (З колекції збирачів фольклору). С. 215. № 285.

189. Ой на горі жито

Помірно

1. Ой на го - рі жи - то, в кін - ці ма - те - рин - ка...

Ой там дів - ка жи - то жа - ла, са - ма

1. Ой на горі жито,
В кінці материнка.
Ой там дівка жито жала,
Сама чорнобривка. (2)	Червоною хустиною
Личенько прикрито. (2)
2. Ішов козак шляхом:
– Помагай Біг, женче!
Вона йому одказала:
– Здоров бувай, серце! (2)	5. Ой прийшла дівчина
З карими очима;
Як підняла хустиночку
Та й заголосила. (2)
3. А вже ж тая слава
По всім світі стала,
Що дівчина козаченька
Серденьком назвала. (2)	6. А як прийшла друга –
Се вже не така;
Як підняла хустиночку
Та й казати стала: (2)
4. Ой на горі жито –
Там козака вбито,	7. – Оце ж тобі, серце,
Такая розплата:
Було б тобі, козаченьку,
Нас двох не кохати. (2)

Зап. в с. Королівка Сквирського пов. на Київщині. Конощенко. Друк. за вид.: Балади. Кохання та дошлюбні С. 109 (435)

190. Ой з-за гір, з-за гір вилітав сокіл

$\text{♩} = 54$ Протяжно

Одна

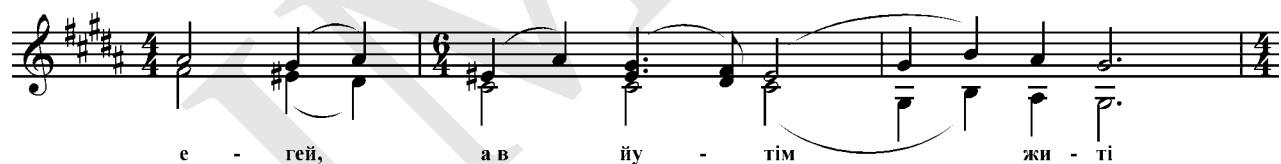
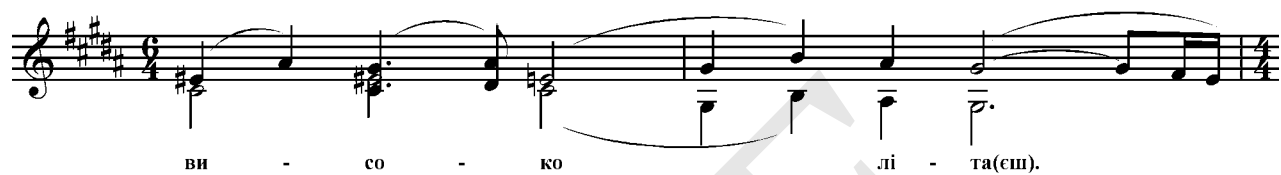
1. Ой з-за гір, з-за гір (и) ви - лі - тав со-кіл,
Всі
(ой з-за ху - то - ра), ой з-за ху - то - ра
ви - лі... ой ви - лі - та - ло жи два.

Одна

2. Ой з-за ху - то - ра ви - лі - та - ло два...

Всі

Е - гей, та о - дин дру - го - го

крізь ре - бе... ой крiзь ре - бе - реч - чiч - ка.

Одна

6. По - рос - ла тра - ва крiзь ре - бе - реч - ка,

Всі

е - гей, за - ки - ні - (і) - ла жи кров

кру - гом... ой кру - гом - (и) сер - (и) - день - (і) - ка.

7. Де ма - ти пла - че, там річ - ка те - че,

а де сес - тра, да, ой сес - три - ця,

то там, ой то там - (и) кри - ни - ця.

8. А де сес - три - ця, то там кри - ни - ця,

а де етер - ва, ой, жи - на,
жи ни - ма.

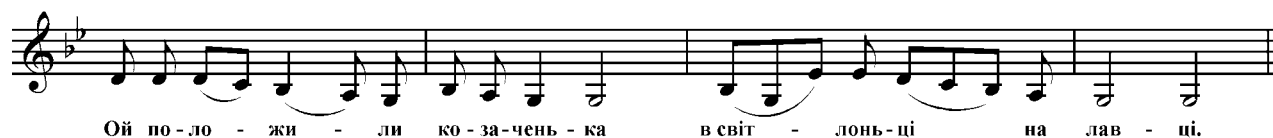
то там... ой то там ро - си ни - ма.

1. Ой з-за гір, з-за гір вилітав сокіл,
Ой з-за хутора...
Ой з-за хутора вилі...
Ой вилітало жи два.
2. Ой з-за хутора вилітало два,
Егей, та один другого братом...
Ой да братом назива.
3. – Ой ти, брат сокіл, високо літаєш,
Високо й літаєш. Ой ти...
Ой що ж ти там видав?
4. – Ой видав, видав зелене жито,
Егей, а в йу тім житі козака...
Ой козака жи вбито.
5. Убито його не теперечка,
Егей, поросла й травка крізь ребе...
Ой крізь реберечічка.
6. Поросла трава крізь реберечка,
Егей, закипіла жи кров кругом...
Ой кругом серденька.
7. Де мати плаче, там річка тече,
А де сестра, да, ой сестриця, то там...
Ой то там криниця.
8. А де сестриця, то там криниця,
А де стерва, ой, жина, то там...
Ой то там роси жи нима.

Зап. Л. Єфремова 14-15 серпня 1992 р. в с. Іванківці Знам'янського р-ну Кіровоградської обл. від Демченко Віри, 1929 р. н., Демченка Максима, 1930 р.н. (чоловіка), Бабенко Надії, 1948 р. н., Шаповал Любові, 1931 р. н., Дубиніної Євдокії, 1934 р. н., Рубана Петра, 1925 р. н. Чоловічі голоси дублюють нижній жіночий голос. Дужками позначено непевне звучання на плівці. Друк. за вид.: Народні пісні: Записи Людмили Єфремової. С. 397-400.

191. Ой умер козак

Повільно

1. Ой умер козак, ой умер козак
У середу вранці.
Ой положили козаченька
В світлоньці на лавці. | <ol style="list-style-type: none"> 2. Ой свічка горить, ой свічка горить,
Свічечка палає.
Ой молодая дівчинонька
Рученьки ламає. |
|--|---|

3. Ой ламай ручки, ой ламай білі,
Та не зламай пальці,
Бо і світ зійдеш, та не знайдеш
Такого коханця.

4. Ой ламай ручки, ой ламай білі,
Не зламай мізинця,
Бо і світ зійдеш, та не знайдеш
Нед мене, єдинця.

Зап. 1995 р. від Кизими Марії 1930 р.н. Друк. за вид.: Крізь віки і серця: Народна творчість села Чапаєвка Таращанського району Київської області. С. 83.

192. Не ходи, улане, та не ходи, улане, понад берегами

$\text{♩} = 67$

Не хо - ди, у - ла - не, та не хо - ди, у -
Не су - ши сер - день - ка, та не су - ши сер -

-ла - ле, по - над бе - ре - га - ми.
-день - ка чор - ни - ми бро - ва - ми].

1. – Не ходи, улане, та не ходи, улане,
Понад берегами.
Не суши серденька, иа не суши серденька
Чорними бровами.
2. – Чорні брови маю, та чорні брови маю,
Та не оженюся,
Піду до прийому, та піду до прийому,
В солдати наймуся.
3. В солдати не приймуть, да в солдати не приймуть –
Піду я втоплюся.
– Не топись, козаче, та не топись козаче,
Бо дівчина плаче.
4. – Нехай вона плаче, та нехай вона плаче,
Вона ж перестане.
Вона ж перестане, да вона ж перестане,
Та знов-таки стане.
5. Пішов козак ярмом, та пішов козак ярмом,
Дівка долиною,
Зацвів козак терном, та зацвів козак терном,
Дівка – калиною
6. Козакова мати, та козакова мати
Пішла терну рвати,
Дівчинина мати, та дівчинина мати –
Калину ламати.
7. – Ой не ламай терну, та ой не ламай терну,
Бо я – не терночок,
Бо я не терночок, та боя не терночок,
Бо я – твій синочок.

8. – Не ламай калину, та не ламай калину,
 Бо я – не калина.
 Бо я не калина, та бо я не калина,
 Я – твоя дитина.

Зап. 1946 р. А. Шмиговський від П. М. Дубович з с. Білозір'я Смілянського р-ну на Київщині.
 Друк. за вид.: Балади. Кохання та дошлюбні взаємини. С. 416-417 (461).

193. Як задумав козаченько

Моторно, з почуттям

1. Як за - ду - мав ко - за - чень - ко вдру - ге о - же - ни - тись, та й пи - та - с - ться

у дів - чи - ни чи бу - де жу - ри - тись, // чи бу - де жу - ри - тись.

1. Як задумав козаченько
Вдруге оженився,
Та й питається у дівчини
Чи буде журитись.	7. – Ой вернися, козаченьку,
Бо мати вмирає.
– Не вернися, забарюся,
Нехай брат сховає.
2. – Ой не буду, козаченьку,
Не буду журиться,
Ти – за гору, я – за другу,
Та й про все забуду.	8. – Ой вернися, козаченьку,
Дівчина вмирає!
– Буду швидше коня гнати,
Щоб живу застати.
3. Виїхав козаченько
За нові ворота,
Ой не бере дівчиноньки
Ні сон, ні робота.	9. Ой приїхав козаченько
В свою оселину,
Столярчики-малярчики
Роблять домовину.
4. Ой поїхав козаченько
В зелені лози –
Полилися в дівчиноньки
Дрібнесенькі сльози.	10. – Ой робіть то широку,
Робіть то глибоку,
Вона ляже всередині,
А я ляжу збоку.
5. Ой поїхав козаченько
За жовтії піски,
Оглянувся кругом себе –
Біжить братік пішки.	11. Ой приїхав козаченько
Під нове віконце,
Лежить мила-чорнобрива,
Як правидне сонце.
6. – Ой вернися, козаченьку,
Бо батько вмирає.
– Не вернися, забарюся,
Нехай бог приймає.	12. – Ти ж казала, моя мила:
“Не буду журиться”,
Тепер скрила карі глазки,
Не хочеш дивитись?!

13. – Ой це ж я, козаченьку,
Я ще не вмираю.
То я в тебе, козаченьку,
Ума вивіряю.

14. – Бодай тебе вивіряла
Лихая година!
Було личко, як яблучко,
Стало, як билина.

Зап. 18.08.1938 р. О. Бандурко та П. Майборода в с. Петрівці Хорольського р-ну Полтавської обл.
Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. С. 94.

194. У Києві на Подолі

Рухливо

1. У Ки-є-ві на По-до-лі слу-чи-лась но-ви-на: ча-ру-ва-ла

Ган-ну-си-на вдо-ви-но-го си-на.

1. У Києві на Подолі
Случилась новина:
Чарувала Ганнусина
Вдовиного сина*.	6. Питається його мати:
– Чого зажурився?
– Мабуть же я, моя мати,
Чарів доходився.
2. Вона ж його чарувала,
Кликала до хати:
– Прийди, прийди, мій миленький,
Щось маю сказати.	7. Стели ж мені, моя мати,
Та білу подушку,
Призви мені, моя мати,
Дівчину Ганушку.
3. Як прийшов же мій миленький,
То й не дала й сісти,
Дала ж йому на блюдечку
Два яблучка з'їсти:	8. Як прийшла ж та Ганусина,
Стала у порозі,
Козаченька молодого
Та й облили сльози.
4. – Поїж, поїж це яблучко
Та й іди додому,
Кого стрінеш на вулиці,
Не кажи нікому.	9. – Постій, пості, мій козаче,
Ти ж ще не вмираєш,
А я в тебе, молодого,
Ума вивіряю.
5. Як прийшов же він додому
Та на стіл схилився,
Питається його мати:
– Чого зажурився?	10. – Бодай тебе вивірила
Лихая година,
Як ти мені, молодому,
Жалю наробила!

Зап. 1922 р. Онищенко Д. І. у с. Вовчок (нині с. Вовчик Лубенського р-ну Полтавської обл. від Тетяни Онищенко. Друк. за вид.: Народні пісні Полтавщини (З колекції збирачів фольклору). С. 216-217. № 287.

* Другу половину кожної строфи співають двічі.

195. Ой чиї ж то сірі воли

$\text{♩} = 110$

Одна

2. О - й чи - ї ж то сі - рі во - ли по го - рі - (ж) па - су - ться, о - й то ж то - го ко - за че - нь - ка, - що ку - че - рі в'ю - ться, о - й то ж то - го ко - за - че - нька, що ку - че - рі в'ю - [ться].

Гурт

- що ку - че - рі в'ю - ться, о - й то ж то - го ко - за че - нька, що ку - че - рі в'ю - [ться].

Варіант початку строфи:

Одна

2. Ой чиї ж то сірі воли по горі ходили.

1. Ой чиї ж то десятини, що довгії гони,
Ой то ж того козаченька, що чорнії брови.
2. Ой чиї ж то сірі воли по горі пасуться,
Ой то ж того козаченька, що кучері в'ються.
3. Ой чиї ж то сірі воли по горі ходили,
Ой то ж того козаченька, що ми втрюх любили.
4. Одну любив, другу любив, йа з третьою знався,
Вона його чарувала – він не сподівався.
5. Чарувала ручки й ножки, ше й карії очі,
Шоб не ходив до другої теменької ночі.

6. Ой як мала чарувати – кликала ж до хати:
– Прийди, прийди, розкудрявой, щось маю сказати!
7. Як прийшов же він до неї та й сів в кінці столу,
Наливає дівчинонька два стакани рому:
– Випий, випий, козаченьку, поспішай додому!
8. Як прийшов же він додому, на стіл похилився,
Питається стара мати, чого зажурився:
– Либонь же ти, мій синочку, чарів доходився?
9. Стала його стара мати а йому казати:
– Треба тобі, мій синочку, ворожки шукати.
10. – Не pomoже ж мені, мамо, ворожка руката,
Йа поможе мені, мамо, заступ та лопата,
Оце ж люди наробили, багаті дівчата.
11. Не давайте мне багатства, дайте ж мені трошки:
Одміряйте сажень землі ше й чотири дошки,
Беріть несіть, товариши, в чотири рядочки.
12. Нехай попи заспівають, дівчата заплачуть,
Нехай мої карі очі нелюби не бачуть.
13. А в неділю дуже рано й усі дзвони ревуть,
Уже ж того козаченька та й хоронить несуть.
14. За ним, за ним стара мати побивається,
Вийшла дівка за ворота – насміхається:
15. – Було б тобі, козаченьку, тих двох не кохати.
Було б тобі, козаченьку, мене одну знати.

Зап. Н. та О. Терещенки у 1995 р. в с.Триліси Олександрівського р-ну Кіровоградської обл. Вик. Демченко Софія Степанівна, 1929 р. н., Крикун Ольга Тихонівна, 1930 р.н., Заріцька Любов Андріївна, 1937 р. Транскрипція Терещенко О. Зі зб. «Традиційні ліричні пісні та балади з Центральної України». <https://sites.google.com/site/edumuzfolk/home/books>. Наводимо також і сольну версію цієї балади.

$\text{♩} = 130$

Ой чи - їж то сі - рі во - лм пл гл - рі па - суть - ся?

Ой то ж то-го ко - за че-нь-ка, що ку - че - рі в'ю - ться, // в'ю... [ться].

Зап. Н. Керімова у 1991 в с. Розуміївка Олександрівського р-ну Кіровоградської обл. Вик. хор сільського будинку культури. Транскрипція Терещенко О. Зі зб. «Традиційні ліричні пісні та балади з Центральної України» (підготовл. до друку 2013 р., <https://sites.google.com/site/edumuzfolk/home/books>).

196. У неділю рано

$\text{♩} = 76$
Заспів

1. У не - ді - лю ра - - - но,
ще сон - це не схо - - - дить,

Усі

ко-зак мо - ло - день - кий, гей, по ка - зар - мі хо - дить.

1. У неділю рано,
Ще сонце не сходить,
Козак молоденький, гей,
По казармі ходить.*	5. Коня вороного,
Новеньке сидельце,
Та їдь на Україну, [гей,]
Розваж її, серце.
2. По казармі ходить,
Гостру шаблю носить,
В руках шаблю носить, гей,
Командира просить:	6. Козаченько їде,
Дворика минає,
А в дівчини серце, гей,
З жалю завмирає.
3. – Командире-друже,
Відпусти додому,
Покинув дівчину, [гей,]
Сам не знаю, кому.	7. – Чого ти, козаче,
Дворика минаєш,
Це ж твоя кохана, [гей,]
Хіба ти не знаєш?
4. – Відпущу, козаче,
Та ще й не самого,
Дам тобі, козаче, гей,
Коня вороного.	8. – Коли б ти кохана, –
Ти б мене кохала,
Я в солдати пішов, – [гей,]
Ти з іншим гуляла.

Зап. 1945 р. Шмиговський А. Д. від студенток університету: Коси О. Д., 22 р. укр., колг. з с. Українка Куликівського (нині Бобровицького) р-ну Чернігівської обл., Ненько Василю Олександрівни, 20 р., укр., з с. (нині м.) Бобровиця. ІМФЕ, ф. 14-3, од. зб. 34, арк. 39, № 114. Народні пісні Чернігівщини. С.237. № 286.

* Другу половину кожної строфи співають двічі.

197. Ой у полі криниченька

Andante

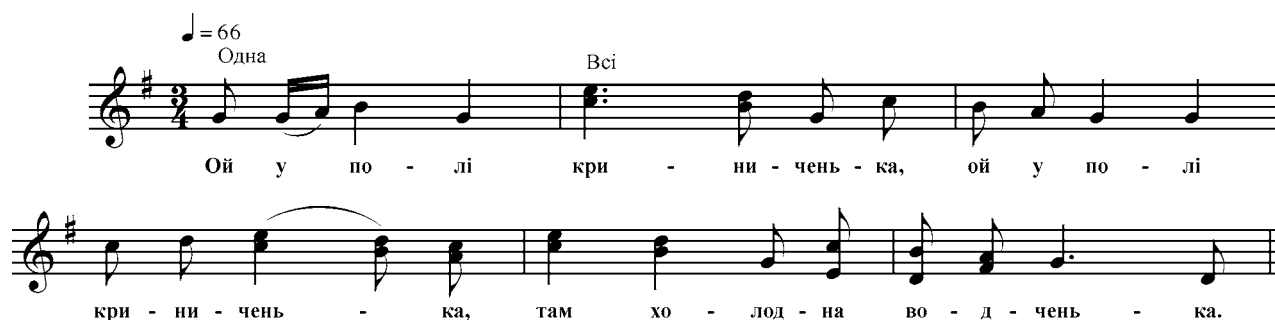

1. Ой у по - лі кри - ни - чень - ка,
ой у по - лі кри - ни - чень - ка, там хо - лод - на во - ди - чень - ка.

1. Ой у полі криниченька, (2)
Там холодна водиченька.	10. – Підстав, дівко, коновочку (2)
Під гадючу головочку
2. Там дівчина воду брала, (2)
Із Сидором розмовляла:	11. Тай набери ропи з рота, (2)
Тай отруєш свого брата.
3. – Ой Сидоре, Сидорочку, (2)
Сватай мене, дівчиночку!	12. Іще братик у дорозі, (2)
Вже чаронькі на порозі.
4. – Ой рад би я тебе сватать, (2)
Так боюся твого брата.	13. Тільки братик на подвір'ї, (2)
Сестра йому сього пива.
5. Отруй, дівко, свого брата, (2)
Тогди тебе буду сватать!	14. – Ой на ж, брате, сього пива, (2)
Що без тебе наробила!
6. – Ой рада б я отруїти, (2)
Дак не знаю, що робити?	15. Іще братик не напився, (2)
На коника похилився.
7. Ой у лузі куц калини, (2)
На калині три години.	16. – Яке твоє, сестро, пиво? (2)
За серденько ухватило.
8. На калину вітер віє, (2)
На гадину сонце гріє.	17. Скидай, сестро, з коня зброю, (2)
Оставайся, Бог з тобою!
9. На гадину сонце пече, (2)
А з гадини ропа тече.	18. Що на брата дошки тешут, (2)
А на сестру пугу плетут.
10. – Підстав, дівко, коновочку (2)
Під гадючу головочку	19. Уже брата поховали, (2)
А сестрицю заковали.

Зап. 1886 р. Л. Куба в с. Середовка [Згурівський р-н Київської обл]. Друк. за вид.: Людвік Куба про Україну. С. 63-64.

198. Ой у полі криниченька

Ой у по - лі кри - ни - чень - ка, ой у по - лі
кри - ни - чень - ка, там хо - лод - на во - ди - чень - ка.

1. Ой у полі криниченька, (2)
Там холодна водиченька.
2. Там дівчина воду брала, (2)
На сербину погукала:
3. – Ой сербине, сербиночку, (2)
Сватай мене, дівчиночку.
4. Ой рад би я тебе сватать, (2)
Та боюся твого брата.
5. – Отруй, дівко, свого брата, (2)
Тоді буду тебе сватать.
6. – Ой рада б я отруїти, (2)
Та не знаю, що робити.
7. – Є у полі куц каліни, (2)
Там звилося дві гадини.жд
8. На каліну вітер віє, (2)
На гадину сонце гріє.
9. На гадину сонце пече, (2)
А з гадини ропа тече.
10. А сестрицю пліттю чешуть, (2)
[А на брата труну тешуть.]
11. Що на брата гроба несуть, (2)
А сестрицю на стіл кладуть.
12. Що братіка погрібають, (2)
А сестрицю наряджають.

Зап. 1946 р. А. Д. Шмиговський від жінок з с. Каплиці Пирятинського р-ну Полтавської обл. та з с. Войкове Переяслав-Хмельницького р-ну на Полтавщині. Друк. за вид.: Балади. Кохання та дошлюбні взаємини. С. 83-84 (431).

199. Ой Сербине, Сербиночку

♩ = приблизно 66

1. – Ой Сер - би - не, Сер - би - ноч - ку, сва - тай ме - не,
дів - чи - ноч - ку, сва - тай ме - не, дів - чи - ноч - ку. [Швидше]

[Початковий темп]
2. – То б я те - бе, дів - ко, сва - тав, так бо - ю - ся
тво - го бра - та, так бо - ю - ся тво - го бра - та. [Швидше]

[Початковий темп]
3. Та й о - трій, дів - ко, тво - го бра - та, та то - ді бу - ду
те - бе сва - тать, то - ді бу - ду те - бе сва - тать. *)

* Послідний такт, що не вийшов у фонографі, доповнено по аналогії попередніх строф. (Ф. К.)

1. – Ой Сербине, Сербиночку,
Сватай мене, дівчиночку.
2. – То б я тебе, дівко, сватав,
Так боюся твого брата. [2]
3. Та й отрій, дівко, твого брата,
Та тоді буду тебе сватать,
Тоді буду тебе сватать.
4. – Що я б брата отруїла,
Так не знаю того зілля. [2]
5. – Піди, дівко, у долину,
А в долині кущ калини,
На калині дві години.
6. На калину вітер віє,
На гадину сонце гріє. [2]
7. Що гадину сонце пече,
А з гадини кривця тече. [2]
8. Постав, дівко, коновочку
Під гадючу головочку. [2]
9. Постав, дівко, новесеньку,
Хай набіжить повнесенька. [2]
10. – Хай набіжить хоть під вінця,
Дам братові напиться. [2]
11. Ще братічок у дорозі,
Сестра з чарами на порозі. [2]
12. Брат до двору доїжджає,
Сестра з чарами стрічає. [2]
13. – Ой пий, брате, стакан меду.
– Випей, сестро, попереду. [2]
14. – Ой я ж пила, як варила,
Се ж для тебе залишила. [2]
15. Ой пий, брате, стакан пива,
Що я вчора наварила. [2]
16. – Ой пий, сестре, сеє пиво,
Щоб се пиво не зрадило.
17. – Та я ж пила, як варила,
Се ж для тебе залишила. [2]
18. Іще братік не напився,
За серденько ухопився. [2]
19. За серденько ухопився,
З кониченька похилився. [2]
20. – Сестро моя, сестро рідна,
Як ти мене ізрадила!
Чим ти мене напоїла?
21. – Возьми, брате, сірячину
Та поїдеш на квартиру,
Там ти ляжеш, іспочинеш.
22. Ще братічок не садився,
На конгику похилився. [2]
23. На конику похилився,
За серденько ухопився. [2]
24. – Ой Сербине, Сербиночку,
Сватай тепер дівчиночку! [2]
25. – Ой я б тебе, дівко, сватав,
Та струїла свого брата. [2]
26. Та струїла брата свого,
Струїш мене, молодого.
27. – Дай же дівці тепер торбу,
Нехай ходить, хліба просить. [2]
28. Нехай ходить, хліба просить,
Сербинові їсти носить. [2]

Зап. на фонограф 1909 р. Сластіон О. Г. у с. Лелюхівкв Кобеляцького пов. (нині Новосанжарсько-го р-ну) Полтавської обл. від лірника Івана Микол. Скубія. Мел. розшифр. Колесса Ф. Друк. за вид.: Народні пісні Полтавщини (З колекції збирачів фольклору). С. 218-219. № 289.

200. Ой Василю, Василечку

1. – Ой Ва - си - лю, Ва - си - леч - ку, сва - тай ме - не,
дів - чи - ноч - ку, сва - тай ме - не, дів - чи - ноч - ку.

1. – Ой, Василю, Василечку.
Сватай мене дівчиночку,
Сватай мене, молоду*.
2. – Ой, радий би я тебе брати.
Так боюсь я брата твого (2).
3. Як отруїш брата свого,
Тоді буду тебе брати.
4. – Отруїла б брата свого,
Так не знаю, яким зіллям.
5. – Піди, дівко, в чисте поле,
В чисте поле на роздолля.
6. В чистім полі на роздоллі,
Там стояли дві ялині.
7. Там стояло дві ялині,
На ялині дві гадині.
8. На гадину вітер віє,
А в гадини серце мліє.
9. На гадину сонце пече,
А з гадини кривця тече.
10. Підстав, дівко, нове горща,
Нехай біжить туди кривця.
11. Підстав, двко, коновочку
Під гадючу головочку.
12. Нехай біжить туди кривця,
Та дай братику напиться.
13. Приїхав братик до сестриці,
Він приїхав з дарунками.
14. А сестриця до братика
А сестриця з чарочками.
15. – Випий, брате, стакан меду!
– Випий, сестро, попереду.
16. – Ми вже, брате, випивали.
Це для тебе оставляли.
17. Не вспів братик ще й напиться
Та й на коника схилився.
18. – Ой, Василю, Василечку,
Сватай мене дівчиночку,
Сватай мене, молоду.
19. – Ой, не буду тебе брати:
Отруїла брата свого,
Отруїш мене, молодого.

Зап. 1923 р. Ребро І. у с. Федорівка Диканського р-ну Полтавської обл. від Євламнії Ребро. Друк. за вид.: Народні пісні Полтавщини (З колекції збирачів фольклору). С. 219-220. № 290.

201. Ой там на горі, ой там на крутій

Повільно $\text{♩} = 40$
Один Всі

1. Ой там на го-рі, ой там не кру-тій, ой там си-ді-ла
па-ра го-лу-бів, ой там си-ді-ла па-ра го-лу-бів.

1. Ой там на горі, ой там на крутій,
Ой там сиділа пара голубів. (2)
2. Та вони сиділи, буркоталися,
Сизими крильми обнімалися. (2)

* Різничання у тексті та підтекстівці мелодії. (Л. Є.)

3. Та де не взявся охотник-стрілець
Та вбив, розлучив пару голубів. (2)
4. Та голуба вбив, голубку прибив,
Узяв під полу, приніс додому. (2)
5. Узяв під полу, приніс додому,
Насипав пшінця аж по колінця. (2)
6. Насипав пшінця аж по колінця,
Налив водиці аж по крилиці. (2)
7. Та голубка не їсть, голубка не п'є,
На круту гору все плакати йде. (2)
8. Та голубко моя сизокрилая,
Яка ж ти стала невеселая. (2)
9. Пшінця не клюєш, водиці не п'єш,
На гору круту все плакати йдеш. (2)
10. Ой єсть у мене сімсот голубів,
Літай, вибирай, котрий буде твій. (2)
11. Ой я літала ще й вибирала –
Нема такого, як я втерля. (2)

Зап. в с. Розсошинці Чигиринського р-ну Черкаської обл. Експедиція ІМФЕ АН УРСР, 1953.
Розшифрувала З. Василенко. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 222.

202. Їхав козак, їхав бурлак

Повільно

1. Ї-хав ко - зак, ї-хав бур - лак до дів-чи - ни в гості,
про - ва - лив - ся кінь во - ро - ний на смо - ло - вім мос - ті.

1. Їхав козак, їхав бурлак
До дівчини в гості,
Провалився кінь вороний
На смолівім мості.
2. Провалився, утопився,
Ще й шапочка сплила.
Молодая дівчинонька
Бистру річку брила.
3. Брила річку, брила бистру
Попід бергами,
Набачила рибалочок
З чорними бровами.
4. – Ой ви, хлопці-рибалочки,
Вчиніть мою волю:
Закидайте тонкий невід
По синьому морю.
5. Закидайте тонкий невід
По синьому морю
Та й витягніть миленького,
Хоч і неживого.
6. Ой витягли козаченька,
Вода з рота лється,
Молодая дівчинонька,
Як рибонька б'ється.

Зап. 1949 р. П.. Тичина від П. О. Романюк з с. Підгірці Обухівського р-ну Київської обл. Друк. за вид.: Балади. Кохання та дошлюбні взаємини. С. 171 (440).

203. Моя хата під горою, твоя – під другою

Швидко

1. – Мо-я ха-та під го-ро-ю, тво-я – під дру-го-ю,
чи ску-ча-єш ти за мно-ю, як я за то-бо-ю? // -бо-ю?

1. – Моя хата під горою, твоя – під другою,
Чм скучаєш ти за мною, як я за тобою? (2)
2. – Хоч скучаю, не скучаю, то твоя не буду,
Ой чую я через люди, що твоя не буду. (2)
3. Ой якби я до хутора доріженьку знала,
Я б своєму миленькому гостинчик послала. (2)
4. Гостинчика ніякого – чотири орішки,
Як не маєш чим приїхать, прийди, серце, пішки. (2)
5. Як не маєш пару коней, то приїдь волами,
Єсть у мене кращий тебе з чорними бровами. (2)
6. Їхав, їхав козаченько до дівчини в гості,
Провалився кінь вороний на каміннім мості. (2)
7. Провалився, утопився, ще й шапочка сплила,
А дівчина за козаком бистру річку брила. (2)
8. Брила річку, брила бистру понад берегами,
Нагляділа риболовців з чорними бровами: (2)
9. – Риболовці, славні хлопці, вволіть мою волю, –
Закидайте тонкий невід по синьому морю. (2)
10. Риболовці, славні хлопці, воленьку ввільнили,
Закинули тонкий невід, милого вловили. (2)
11. Тягнуть, тягнуть миленького, з рота вода лється,
А дівчина за козаком, як рибонька, б'ється. (2)

Зап. 1937 р. Ф. Луговий та В. Дяченко в с. Лип'янка Златопільського р-ну Кіровоградської обл. від Х. Діденко. Друк. за вид.: Балади. Кохання та дошлюбні взаємини. С. 173 (440).

204. Ой їхав козак та й доріжкою та й до дівчини в гості

♩ = 58 Досить повільно

Одна
1) 2)

1. Ой ї - хав ко - зак та й до - ріж - ко ю

Всі 3) 4)

та й до дів - чи - ни в гості,

5) 6)

та й про - ва - лив - ся кінь во - ро - ний

на ка - м'я - нім мос(ті).

1) 2) 3) 4) 5) 6)

3,4. 2-4. 2. 2. 3. 3.

1. Ой їхав козак та й доріжкою та й до дівчини в гості,
Та й провалився кінь вороний на кам'янім мості.
2. Та й провалився, та й утопився, ой тільки шапка сплила,
Ой а дівчина за козаком бистру річку брила.
3. Ой брила річку та брила бистру та й попід берегами,
Ой нагляділа риболовців з чорними бровами.
4. – Ой ви, хлопці, ой риболовці, ой вволіть мою волю,
Ой закидайте тонкий невід по синьому морю.
5. Тонкий невід, тонкий невід, з нього вода лється,
Трусить трусить миленького, бо він не сміється.
6. Тонкий невід, густий невід, з нього вода капа,
Трусить, трусить миленького, бо він не балака.

Зап. Л. Єфремова 19 серпня 1992 р. в с. Старосілля Городищенського р-ну Черкаської обл. від Стеценко Г. С., 1939 р.н., Миколаєнко Н. М., 1942 р.н., Пуш Н. О., 1929 р.н., Тимошенко О. О., 1949 р.н. (заспіває). Друк. за вид.: Народні пісні: Записи Людмили Єфремової. С.240-241.

205. Ой стелися, ой барвіночок різно

Rubato

1) Ой сте - ли - ся, ой бар-ві - но - чок різ - но,
 хо - дить ко - зак до ді...
 ой до ді - в(и) - чи - ни піз - но.
 1) 2) у наступних строфах
 2) Та й не ро - би сла - ви

1. Ой стелися, ой барвіночок, різно,
Ходить козак до ді... ой до дівчини пізно.
2. Ой не ходи, ой козаче, до мене,
Та й не роби слави на се... ой на себе й на мене.
3. А я слави, ой слави не боюся,
Піду до шинкарьки, горі... ой горілки нап'юся.
4. Ой шинкарька ой свою дочку біла,
Де ж ти, стерва, вінок... ой вінок загубила.
5. Чи пропила, ой чи прогуляла,
Чи з хлопцями ой в ка... ой у карти програла.
6. Був у мене ой козак молоденький,
Та й зняв з мене вінок... ой вінок голубенький.
7. Та й ізняв же ой вінок голубенький,
Та й укинув в дунай ... ой в дунай глибоченький.

Зап. О.Терещенко, Н.Терещенко в с. Олександрівка Петрівського р-ну Кіровоградської обл. від Крицької Валентини Іванівни, 1932 р.н., Жуган Клавдії Миколаївни, 1934 р.н., Жугана Миколи Андрійовича, 1925 р.н., Сидоренка Івана Лукича, 1931 р.н. Транскрипція студ. НМАУ С.Каденко, ред. О.Мурзіної. Один з класичних зразків середньо-наддніпрянської лірики. Рівновага розвиненої мелодичної горизонталі, насиченої складорозспівами, та наповненої гармонічними співзвуччями верти-

калі. Злагоджений ансамблевий спів демонструє паритет жіночих та чоловічих голосів, їх тембральну злитість в акордових сполученнях. Зауважмо, що заспіває чоловік, який бере на себе виконання орнаментальних розспівів у сольному зачині. Характерною особливістю цього виду протяжного співу є прийом, більше властивий Лівобережжю: усічення слова в зоні «золотого перетину» строфи з його наступним відновленням Усічення (обривання) слова збігається з появою протиставної опори на великій субсекунді.

206. Ой біля броду брала дівка воду

1. Ой бі - ля бро - ду бра - ла дів - ка во - ду,
ой спо - до - ба - ла ко - за - ка на вро - ду.

1. Ой біля броду брала дівка воду,
Ой сподобала козака на вроду.
2. Там дівчинонька огірочки поле,
Ой козаченько вибирається в поле.
3. Ой там дівчина біле плаття прала,
Ой козаченько у човнику плава.
4. – Ой ти, козаче, ти, славний собою,
Ой візьми мене у човник з собою.
5. – Ой сідай, дівчино, сідай, моя утко,
Ой сідай же ти у човничок хутко.
6. Ой ще дівчина у човник не сіла,
Ой схватилася вітряная хвиля.
7. Ой схватилася вітрова та чорна,
Ой викинула дівчиноньку з човна.
8. Ой по тім боці а три чорноморці.
Ой по тім боці а три чорноморці.
9. Ой один каже: «Щука в морі грає».
Ой другий каже: «Дівка потопає».
10. А третій каже: «Хоч коника збуду,
А таки дівчину рятувати буду!»
11. – Ой рятуй, козаче, як рідная мати,
Ой а за ряту бери з мене плату.
12. – Ой я не хочу з тебе плати брати,
Ой хочу тебе за дружину взяти.
13. – А хоч же я буду в морі потопати,
А таки не хочу дружиною стати.

14. А хоч же я буду в морі пісок їсти
А таки не хочу дружиною сісти.

15. – Ой подайте, хлопці, з берега тичину,
Ой притопити вражую дівчину.

16. Ой подайте, хлопці, з берега ломаку,
Ой притопити дівчиноньку кляту.

Зап. І. Філянський у 1875 р. в с. Піски Лубенського пов. на Полтавщині від В. Вовк. Друк. за вид.:
Балади. Кохання та дошлюбні. С. 115 (435).

207. Марусю, Марусю, ти чесного роду

Помірно

Одна

– Ма - ру - сю, Ма - ру - сю, ти чес - но - го ро - ду,

Всі

бе - ри ві - де - реч - ка та йди по во - ду.

1. – Марусю, Марусю, ти чесного роду,
Бери відеречка та йди по воду. (2)
2. Бери відеречка та йди по воду,
Бережись, Марусю, ще й не впади в воду. (2)
3. Береглась Маруся, та не вбереглась,
Її чорна хвиля із бережка змила. (2)
4. Її чорна хвиля із бережка змила,
Випливла з Марусі червона хустина. (2)
5. Їхали козаки коней напувати,
Стали їхні коні від моря тікати. (2)
6. Перший козак каже: «Щука-риба грає».
Другий козак каже: «Маруся втопає». (2)
7. Третій козак каже: «Що буде, то буде,
Я тую Марусю врятувати мушу». (2)
8. – Рятуй же, козаче, я ще молоденька
Получиш нагороду від мого батенька: (2)
9. Від мого батенька – коня вороного,
Від матері, серце, – черкаське сидельце. (2)
10. Не хочу я з тебе наградоньки брати,
А хочу Марусю за дружину взяти. (2)
11. – Не хочу я в тебе за дружину стати,
Лучче буду в морі собі потопати. (2)

12. – Подай же, козаче, отую тичину,
Запхнемо Марусю на саму глибину.

13. Запхнемо Марусю на саму глибину,
Щоб не виринала, нас не розважала. (2)

Зап. 1937 р. в с. Лип'янка Золотопільського р-ну Кіровоградської обл. Друк. за вид.: Балади.
Кохання та дошлюбні взаємини . С. 119 (435).

208. Та й у Києві на риночку танець дівок ходить

$\text{♩} = 70$

1. Та й у Ки - є - ві на ри - ноч - ку та - нець ді - вок хо - дить,
та мо - ло - да - я Жан - да - рів - на пе - ре - до - чок во - дить.

1. Та й у Києві на риночку танець дівок ходить,
Та молодая Жандарівна передочок водить.
2. Та кудись їхав пан Паницький з своїми слугами,
Та й нагледів Жандарівну з чорними бровами.
3. Та й усім дівкам паняночкам та й шапочку зняв,
Молодую Жандарівну обняв, поцілував.
4. Та й вона йому, молодая, гордо відказала:
Та й негоден, неспособен мене цілувати.
5. Та й негоден, неспособен мене цілувати,
Тільки годен да способен мене роззувати».
6. Та й нарадили Жандарівні старенькі люде:
«Та тікай, тікай, Жандарівно, горе тобі буде!»
7. Та як побігла та Жандарівна битими шляхами,
А за нею бондарики з гострими шаблями.
8. Як догнали Жандарівну на калиновім мості:
«Та вернись, вернись, Жандарівно, та зве(ть) пан у гості».
9. «Та ой нате вам, бондарики, три сотеньки грошей,
Не вернуса, не вернуса, - ваш пан нехороший!»
10. Та вони в неї, молоді, та те все обідрали,
Та вони ж її, молодую, у річку загнали.
11. Як витягли Жандарівну з холодної води,
Та посадили Жандарівну на вороні коні.
12. Та посадили Жандарівну на вороні коні,
Та повезли Жандарівну до пана в покої.

13. Та як стали Жандарівну із коней саджати,
Стали тоді Жандарівну правдоньки питати:
14. «Ой чи лучче, Жандарівно, голівку склонити,
А чи з нашим паноченьком усей же вік жит
15. Ой чи лучче, Жандарівно, в сирій землі пріти,
А чи з нашим паноченьком в кареті сидіти».
16. «Лучче мені, молодой, голівку склонити,
Як із вашим паноченьком та й увесь вік жити!
17. Та й лучче мені, молодой, в сирій землі пріти,
Як із вашим паноченьком в кареті сидіти».
18. Загадали Жандарівні пісеньки співати,
А сам пішов пан Паницький ружжа заражати.
19. Та й ще ж вона, молодая, та й пісні не допіла,
Та й уже з неї, молодой, голівка злетіла.
20. Та й лежала, молодая, три доби й години,
Поки звелів пан Паницький виносити тіло.
21. Ой як дали Жандариху та й Жандарці знати:
«Іди, Жандар з Жандаркою, донечки ховати».
22. Як убіг же та Жандар старий: «Доню моя, доню,
Покинула світ біленький за хорошу вроду!»
23. Як убігла та Жандарка: «Що ж ти, пане, робиш?»
«Та й замовчи, Жандарихо, бо й двері проломиш!»
24. Та як стали Жандарівну у яму впускати,
Став же тоді пан Паницький листоньки читати.
25. Ой в нашої Жандарівни і поділках мережки,
Куди її пронесено, там криваві стежки.
26. Та в нашої Жандарівни за косами стрічки,
Та куди ж її пронесено - там криваві річки.
27. Та у нашої Жандарівни під хатою яма,
Та й одну мала вона дочку, та й ту закопала.

Зап. М. Гайдай 1926 р. в с. Українка на Київщині від Наталки Граб. Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах Михайла Гайдая. С. 93-94 (279 прим.). № 73.

209. У містечку Богуславі

Помірно

1. У міс - теч - ку Бо - гу - сла - ві Ка - нів - сько - го па - на,

Там гу - ля - ла Бон - да - рів - на, як пиш - на - я па - (ва).

<p>1. У містечку Богуславі
Канівського пана,
Там гуляла Бондарівна,
Як пишная па(ва). 2</p> <p>2. Ой приїхав пан Каневський –
Мусив шапку зняти.
Молодую Бондарівну
Та й поцілувати. 2</p> <p>3. Молодая Бондарівна
Жартів не прийняла.
Як одвела білу ручку
Та й по морді дала. 2</p> <p>4. Ой шепнули Бондарівні
Та й добрії люди:
– Тікай, тікай, Бондарівно,
Горе тобі буде. 2</p> <p>5. Ой тікала Бондарівна
Мостом, поза мостом,
А за нею пан Каневський
З усім своїм військом. 2</p> | <p>6. Ой тікала Бондарівна
Темними лісами,
А за нею ще й жовніри
З гострими шаблями. 2</p> <p>7. Як спіймали Бондарівну
На кам'янім мості:
– Вернись, вернись, Бондарівно,
Просить пан у гості. 2</p> <p>8. – Чи дозволиш, Бондарівно,
Ізо мною жити?
Чи дозволиш, Бондарівно,
В сирій землі гнити? 2</p> <p>9. – Лучче мені, пан Каневський,
В сирій землі гнити,
Чим з тобою, препоганим,
На цім світі жити! 2</p> <p>10. Як змахнула сабля гостра –
Покотилась голова,
Полилася кров гарача
На вишиті рукава. 2</p> |
|---|--|

Зап. 2007 р. від Яковенко Людмили 1937 р.н. Друк. за вид.: Кризь віки і серця: Народна творчість села Чапаєвка Таращанського району Київської . С. 85.

210. Коло броду, броду брала дівка воду

Скоренько

1. Ко - ло бро - ду, бро - ду бра - ла дів - ка во - ду,
спо - до - ба - ла Мар - ка хо - ро - ший на в ро - ду

1. Коло броду, броду брала дівка воду,
Сподобала Марка: хороший на вроду.
2. – Ой Марку мій, Марку, щось маю казати:
Сватай мене, Марку, чи не оддасть мати?
3. Як не оддасть мати, будем мандрувати,
Помандруєм пішки теменької нічки.
4. Мандрували поле, мандрували друге,
А на третє поле – стали спочивати.
5. Став грім нагрімати, став дощ накрапати,
Став дощ накрапати, став Марко дрімати.
6. – Ой Марку мій, Марку, не дрімай зо мною,
Чи бачиш ти, Марку, – погоня за мною.

7. Як доженуть нас же, то мене завернуть,
Тобі, серце Марку, з пліч головку звернуть.

8. Як догнали нас же, мене завернули,
А моєму Марку з пліч головку звернули.

Зап. 1886 р. І. Стрижевський у с. Березняки Черкаського пов. Друк. за вид.: Балади. Кохання та дошлюбні взаємини. С. 308 (452).

211. Ой повій, вітроньку, з поля в долиноньку

$\text{♩} = 85$

1. Ой по - вий, віт - ронь - ку, з по - ля в до - ли - нонь -
- ку, з то - го кра - ю, від - кіль ми - лу ма - ю.

1. Ой повій, вітроньку, з поля в долиноньку*,
З того краю, відкіль милу маю. (2)
2. Вітер повіває, світлоньку минає, –
Десь мій милий в садочку гуляє. (2)
3. По садочку ходить, кониченька водить,
До коника вірненько говорить: (2)
4. – Ой чи мені, коню, листоньки писати,
Чи мені самому їхать одвідати? (2)
5. Приїжджає милий до милої в гості,
А в милої весь двір на помості. (2)
6. – Ой нащо ти, мила, ці мости мостила?
– Задля того, що вірно любила. (2)
7. – Нащо ж ти, мила, мости вимоццала?
– Задля того, що вірно кохала. (2)
8. Ой мости мостила з зеленої трості,
Дожидала миленького в гості. (2)
9. Ой мости мостила з високого древа,
Дожидала, як ангела з неба. (2)
10. Ой мости мостила з білої калини,
Дожидала вірної дружини. (2)
11. Узяв милий милу за білу ручку
Та й повів милу в чужу стороночку. (2)
12. Проїшли вони поле, пройшли і друге,
На третьому сіли спочивати. (2)
13. На третьому сіли спочиваи,
Стала мила важенько зітхати. (2)

14. – Ой чого ти, мила, так тяжко зітхаєш, –
Десь ти, мила, мою думку знаєш? (2)
15. – Ой того я, милий, так важко зітхнула,
Отця й неньку дома покинула. (2)
16. Узав милий милу за білі боки
Та й укинув милу у Дунай глибокий. (2)
17. – Пливи, пливи, мила, на білий пісочок,
Подай, мила, тихий голосочок. (2)
18. – Ой бодай ти, милий, не діждав слухати,
Як я буду в воді потопати. (2)

Зап. 1946 р. А. Д. Шмиговський від С. М. Науменко з с. Гриньки Семенівського р-ну Полтавської обл. Друк. за вид.: Балади. Кохання та дошлюбні взаємини. С. 246-247 (447).

212. Ой повій, вітроньку

Andante

1. Ой по - вий, віт - ронь - ку, та на до - ли - нонь - ку,
з то - го кра - ю, де ми - лу - ю ма - ю.

1. Ой повій, вітроньку,
Та на долиноньку
З того краю,
Де милую маю.	6. Як приїхав милий
До милої в гості,
А в милої
Вже й двір на помості.
2. Ой вітрец повіває,
В світлоньку вдимає,
Дес, милая,
Талану не маю.	7. – Задля кого ти, мила,
Сей двір збудовала?
– За для того,
Кого я кохала.
3. По садочку хожу,
Кониченька вожу,
До коника
Стиха промовляю:	8. А взяв милий милу
За білу рученьку,
Кинув милу
В биструю річеньку.
4. – Ой коню мій, коню,
Коню вороненький,
Порадь мені,
Бо я молоденький.	9. А взяв милий милу
Під білі боки,
Кинув милу
У Дунай глибокий.
5. Чи листи писати,
Чи коня сідлати,
Чи самому
Сісти, поїхати?	10. – Пливи, мила, пливи,
Пливи за водою,
Не мав же я
Талану з тобою.

11. Пливи, мила, пливи,
Як жовтий пісочок,
Подай мені
Тонкий голосочок.

12. – Чи я не хороша,
Чи я не вродлива,

Чи то ж моя
Доля нещаслива?

13. Чи я не хороша,
А чи я не красна?
Чи то моя
Доленька нещасна?

Зап. 1886(??) р. Л. Куба в с. Середовка [Згурівський р-н Київської обл. Друк. за вид.: Людвік Куба про Україну. С. 68-69.

213. Зайди, зайди, місяченьку, зайди за комору

1. За - йди, за - йди, мі - ся - чень - ку, за - йди за ко - мо - [ру],
а я з сво - їм ми - ле - сень - ким трош - ки по - го - во - [рю].

1. Зайди, зайди, місяченьку, зайди за комору,
А я з своїм милесеньким трошки поговорю. (2)
2. – Ой дівчино моя мила, що мені робити,
Що не велить батько й мати тебе бідну брати? (2)
3. – Як не велить батько й мати мене бідну брати,
То їдь собі на Україну багатшу шукати. (2)
4. – Ой об'їздив усі села, усі города,
Та не найшов кращу тебе, як ти – сирота. (2)
5. – Женись, женись, мій миленький, а я остаюсь,
Як буде в тебе весілля – прийду, подивлюсь. (2)
6. – Подивися ти на мене, а я на тебе,
Покотяться дрібні сльовзи у тебе й у мене. (2)
7. – Женись, женись, мій миленькия, я ляжу й умру,
А ти прийдеш, мій миленький, та й зробиш труну. (2)
8. Як несли її до гроба, здвигнулась труна,
Молоденький козаченько зчорнів, як земля. (2)
9. – Розійдяться, добрі люди, дайте мені стать,
Неживую поцілую, бо будуть ховать. (2)
10. Іде миленький додому, йде, хиляється,
За бідною сиротою угробляється. (2)
11. – Бодай же ти, мій батенько, віку не дожив,
Як ти мене з сиротою повік розлучив. (2)

Зап. 1939 р. Т. Ф. Онопа в м. Хорол Полтавської обл. від П. Малосвітньої. Друк. за вид.: Балади. Кохання та дошлюбні взаємини. С. 211 (444).

214. Ой при лужку, при лужечку

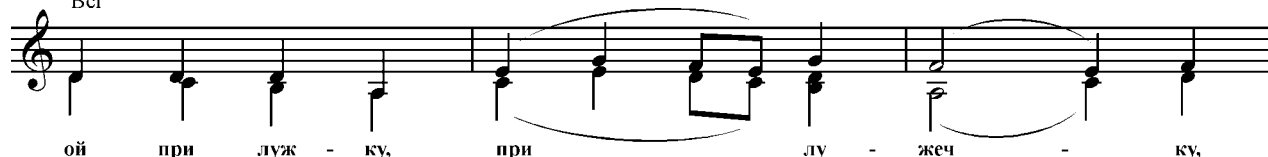
Помірно

Один

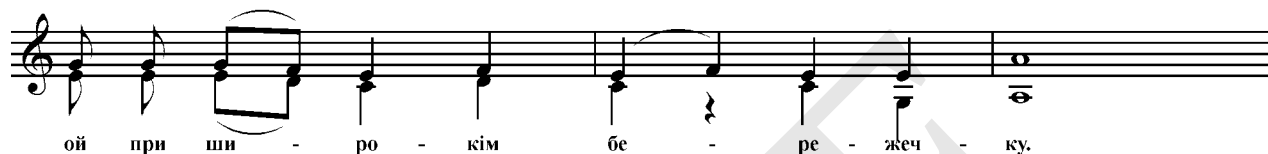

1. Ой пи луж - ку, при лу - жеч - ку,

Всі

ой при луж - ку, при лу - жеч - ку,

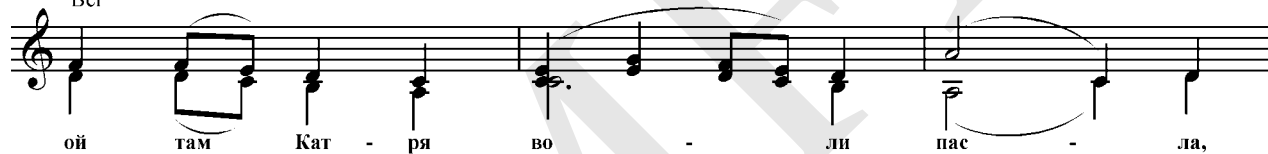
ой при ши - ро - кім бе - ре - жеч - ку.

Один

2. Ой там Кат - ря во - ли пас - ла,

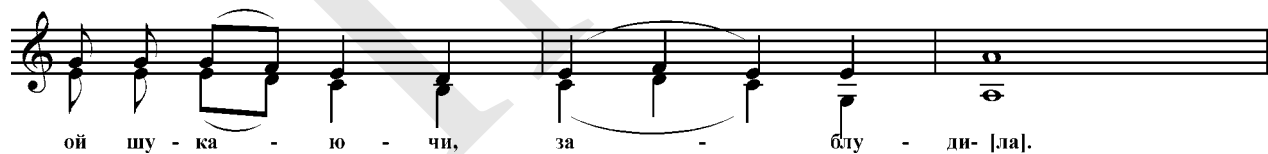
Всі

ой там Кат - ря во - ли пас - ла,

ой па - су - чи, за - гу - би - ла,

ой шу - ка - ю - чи, за - блу - ди - [ла].

1. Ой при лужку, при лужечку, (2)
Ой при широкім бережечку.

2. Ой там Катря воли пасла, (2)
Ой пасучи, загубила,
Ой шукаючи заблуди(ла).

3. Приблудила до шинку,
Ой приблудилась до шинку,
Ой там п'ють ляхи горілочку.

4. Ой п'ють вони, випивають, (2)
Ой собі Катрю підмовляють:

5. – Їдемо, Катре, їдемо з нами,
Ой їдемо, Катре, їдемо з нами,
Ой дамо два жупа(ни).
6. Два жупани воловії,
Ой два жупани воловії,
Ой перстеньки золотії.
7. Дурна Катря послухала,
Ой дурна Катря послухала,
Сіла з ляхами, поїха(ла).
8. Вийшла мати до скотини, (2)
Ой нема Катрі господи(ні).
9. – Сини мої молодії, (2)
Ой беріть коні воронії.
10. Поганяйте битим шляхом,
Ой поганяйте битим шляхом,
Ой доганяйте Катрю з ля(хом).
11. Ой догнали у Варшаві,
Ой та й догнали у Варшаві,
Ой наробили ляхам сла(ви).

Зап. 1983 р. О. Ю. Чебанюк в с. Стеблів Корсунь-Шевченківського р-ну Черкаської обл. Розшифр.
Л. О. Єфремової. Друк. за вид.: Балади. Коханння та дошлюбні взаємини. С. 300-301 (451).

215. Зацвілося ой, ой синєє море

Повільно ♩ = 52
Один

1. За- цві - ло - ся ой, ой си - не - є мо - ре ой да раз -

Всі

- ни - ми цві - та ми.

1), 1а)

Двоє Всі

2-4. Раз - ни - ми цві - та - ми, ой, йа всьо цві - та - ми,

ой, да не цві - та - ми, ой, да й у -

- сьо ж ко - раб - ля - ми.

1) У - сьо ко - раб - ля - ит, ой, йа по - між ти - ми

1a) Мат - ро - си гу - ля - ли, ой, йа во - ни пи - ли

1. Зацвілося ой, ой синєє море, ой,
Да разними цвітами.
2. Разними цвітами, ой,
Йа всьо цвітами, ой, да не цвітами, ой,
Да й усьо ж кораблями.
3. Усьо кораблями, ой,
Йа поміж тими ж, ой, да кораблями, ой,
Йа матроси ж гуляли.
4. Матроси гуляли, ой,
Йа вони пили, ой, да ще й гуляли, ой,
Да дівку підмовляли.
5. Дівку підмовляли,
Ой да підмовили ж ой, красную дівку,
Да на море гуляти.
6. На море гуляти, ой,
Да напоїли ж, ой, красную дівку,
Йа ще спать положили.
7. Ще й спать положили, ой,
Да й усни, й усни, ой, красная дівко, ой,
Да й усни хоч до моря.
8. Усни хоч до моря, ой,
Да прокинулась ой, красная дівка, ох,
Да якраз серед моря.
9. Якраз серед моря,
Ой а стала дівка ж плакать та й ридати, ой,
Йа матросів прохати.

10. Матросів прохати, ой,
Да ой ви матроси, да ой ви бурлаки,
Да й верніться додому.

11. Верніться додому, ой,
Да уже ж тобі, ой красная дівка
Йа домой не вертати.

12. Домой не вертати, ой,
Було б тобі, ой красная дівка,
З родними прощатся.

Зап. в с. Хоцьки Переяслав-Хмельницького району Київської обл. Експедиція ІМФЕ АН УРСР, 1954. Записано від групи жінок. Розшифрував О. Стьожка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 355.

216. Ой ковалю, молодий ковалю

Не поспішаючи
Один

Гурт

1. – Ой ко - ва лю, мо - ло - дий ко -
- ва лю, гей, чом не ку - єш
з ве - чо - ра до ран ку?

1. – Ой ковалю, млодий ковалю,
Гей, чом не куєш з вечора до ранку?	6. А з півночі в кициці втопила,
Гей, а к світові все Бога молила:
2. Ой чи в тебе заліза немає,
Гей, а чи в тебе сталі не хватає?	7. – Ой дай, Боже, вітри та морози,
Гей, щоб занесли стежки та дороги.
3. Чи у тебе сталі не хватає,
Гей, чи в тебе дівчини немає?	8. Щоб занесли стежки та доріжки,
Гей, щоб не знали сусіди-воріжки.
4. – Єсть у мене дівчина Ярина,
Гей, вона ж мені страму наробила:	9. Щоб не знали, куди я ходила,
Гей, щоб не знали, кого я любила.
5. Ой з вечора дитину зродила,
Гей, а з півночі в криниці втопила.	

Зап. О. Кошиць у с. Тарасівка Звенигородського пов. на Київщині. Друк. за вид.: Балади. Кохання та дошлюбні взаємини. С. 378-379 (457).

217. Що й у селі та й у тих Пісках

Що й у се - лі та й у тих Пісках про-я-ви - лась но - ви - на,
а що та - я та Ки-се - лів - на ди - тя зро - ди - ла.

1. Що у селі та й у тих Пісках проявилась новина,
А що тая та Киселівна дитя зродила.
2. А зродивши та мале дитя, на Дунай однесла,
А сповивши у китаєчку, на дунай однесла.
3. Та вкинула те мале дитя у Дунай глибокий:
– Пливи, пливи, ти, малеє дитя, куди вода йде.
4. Пливи, пливи, ти, малеє дитя, куди вода йде,
А я піду та погуляю, де челядь гуде.
5. Пливи, пливи, ти, малеє дитя, між квіточками,
А я піду та погуляю між дівочками.
6. Пливи, пливи, ти, малеє дитя, між окунцями,
А я піду та погуляю між молодцями.
7. По бережку та рибалочки рибку ловили, –
Не поймали та рибалочки рибоньки й лина.
8. Не поймали та рибалочки рибоньки й лина,
Та поймали та рибалочки малеє дитя.
9. Один каже та рибалочки: «Покиньмо його тут!»
Другий каже та рибалочка: «Звертім у папір».
10. Третій каже та рибалочка: «Понесли його в двір».
– Дзвони, дзвони, та паламарю, у великий дзвін.
11. Дзвони, дзвони, та паламарю, у великий дзвін.
Збирай, збирай усю челядину до себе й у двір.
12. Дівочки йдуть й віночки в'ють, позачесувані,
Тільки одна молода дівчина нечесана йде.
13. Тільки одна молода дівчина нечесана йде.
Йй на свою та головоньку віночка не в'є.
14. Йй на свою та головоньку віночка не в'є.
– Ой чого ж ти, молода дівчино, нечесана йдеш,
15. – А я вчора та із вечора смутная була.
Йй на свою та головоньку вінка не звила.
16. Узяли ту молоду дівчину під білії боки
Та вкинули молоду дівчину у Дунай глибокий.

17. А як стала та молода дівчина та й потопати,
Тоді стала молода дівчина правду казати:
18. – Єсть у тебе, моя матінко, іще дома дві,
То не давай їм такої волі, як дала мені.
19. Єсть у тебе, моя матінко, іще дома п'ять,
То не пускай їх на досвітки, нехай дома сплять.
20. На досвітках, моє матінко, ні спочить, ні вробить,
На досвітках, моя матінко, славоньки зажить.
21. На досвітках, моя матінко, чужая мати,
То нікому, моя матінко, їх доглядати.

Зап. 1875 р. в с. Піски Лубенського пов. Полтавської губ. ІМФЕ, ф. 24-5, од. зб.55, арк. 35. Друк. за вид.: Балади. Кохання та дошлюбні взаємини. С. 386-387 (458).

218. Закладався й орел, та й із сірим конем

Rubato $\text{♩} = 84$
Один

1) 2)

1. За - кла-дав - ся й о - ре - л(и) та й із сі - рим ко-нем,
та ой хто ж(и) та й ко - го
шви - дче ж(и) ви (ви) - пе - ре - дить.
1) 2)

2. Ой чи кінь же й орла - (га) 4. та й до та - бо - ра,

1. Закладався й орел, та й із сірим конем,
Та ой хто ж, та й кого швидче ж випередить.
2. Ой, чи кінь же й орла, й чи орел же коня.
Що й орел як летить під ним пір'я шумить.
3. Шо й орел як летить під ним пір'я шуміт.
Серой конь як біжить, аж земля дροжить.

4. Добігає серий конь та й до табору.
Питається серий конь да й отамана.
5. Питається серий конь да й отамана.
Чи не було тут орла, коло табору?
6. Ой, не було тут орла, ой ні пір'я його.
Прилітає й орел сонце в полудень.
7. Ой, прости ж серий конь ой што я забаривсь.
Та шо я й забаривсь, та шо я опізнивсь.
8. Ой, на жовтім піску й на крутом бережку.
Там застрелив стрілець сіру уточку.
9. Сіру й уточку й убив з вутенятами.
Ще й з малесенькими дитинятами.
10. Ой, лети ж ти й орел не й оглядивайся.
Больше з серим конем не закладивайся.

Зап. 10.07.2003 р. Карапата О., Павлюк Р., Постольников С., Філатова А. в с. Дем'янівка Семенівського району Полтавської області від Невкритої Галини Сергієвни, 1938 р.н., Габайко Ганни Федорівни, 1935 р.н., Орел Марії Ільковни, 1924 р.н., Нетеси Марії Григоровни, 1937 р.н., Залізник Ольги, 1927 р.н., Симачук Галини Данилівни, 1941р.н., Даровської Ольги Івановни, 1926 р.н., Тютюнника Івана Михайловича, 1929 р.н., Неточій Ганни Олександрівни, 1936 р.н.

Двосегментний вірш у ізоритмічній дворядковій строфі $6_{75}+6_{567} // 6_7+6_{57}$. Вірш змінює свою структуру не тільки за рахунок вставних слів, а й за рахунок іншого складочислення. Ладозвукоряд розширений вниз від головної опори до субквінти. Імпровізаційний заспів має октавний діапазон у чоловічому виконанні. Гуртова частина більш стримана, насичена характерними для наддніпрянської лірики співзвуччями. Композиція строфи АВ.

219. Зозулю, зозуля

$\text{♩} = 90$ Помірно

Одна Дві

1. - Зо-зу-лю, зо-зу-ля, чо-го ра-но ку-єш?
На-вс-р(и)-но, зо-зу-ля, ма-є го-ре
чу-є-ш(и)? На-вс-р(и)-но, за-зу-ля, ма-є го-ре чу(єш)?

<p>1. - Зозулю, зозуля, Чого рано куєш? Наверно, заозуля, Має горе чуєш? 2</p>	<p>2. Коли б я не знала, То я б не ковала, Твоя ненька вмерла, Ти й досі не знала. 2</p>
--	--

<p>3. Їхали маляри
З далекого краю,
Змалювали неньку,
Тільки не живеньку.</p>	2	<p>Та й не змалювали
Тихої розмови.</p>	2
<p>4. Змалювали неньку,
Личко, чорні брови,</p>		<p>5. Підходжу під хату,
Стала на порозі,
Заболіло серце,
Полилися сльози.</p>	2

Зап. у липні 1973 р. експ. ІМФЕ по слідах Доленги-Ходаковського у складі: Дей О. І., Пазяк М. М., Іваницький А. І. у с. Білики Козелецького р-ну Чернігівської обл. від Іллюші Галини Семенівни, Коломієць Проні Гнатівни, 52 р., Азимової Єлизавети Герасимівни, 50 р., Іллюші Тетяни Павлівни, 55 р., Маєвської Галини Герасимівни, 53 р., Іллюші Фені Степанівни, 45 р. (виводить). Освіти початкові. Розшифр. текст Пазяк М. М., мел. Єфремова Л. О. Друк. за вид.: Народні пісні Чернігівщини. С. 326. № 417.

220. Ой ішла дівка лізками

Помірно

1. Ой і - шла дів - ка ліз - ка -
-ми, ой і - шла дів - ка ліз - ка -
-ми та вми - ла - ся сліз - ка

1. Ой ішла дівка лізками (2)
Та вмилася слізками.	6. Бо важкий камінь на грудях, (2)
Сира земля на ногах.
2. Ой ішла вона та ішла, (2)
Билиночку ізнайшла.	7. – Ой я той камінь ізверну, (2)
Жовтий пісок ізгорну.
3. До билини припала, (2)
Та й матінку згадала.	8. Жовтий пісок ізгорну, (2)
Ой матінку ізведу.
4. – Ой устань, нене, до мене, (2)
Горе мені без тебе!	9. – Ой іди, доню, не тужи, (2)
Та й наймися, та й служи.
5. – Я не встану, не піду, (2)
Голівоньки не звезду.	10. – Ой легше, мати, служити, (2)
Ніж мачусі годити.

Зап. в с. Миронівка на Київщині. Друк. за вид.: Балади. Родинно-побутові стосунки. С. 421.

221. Ой сів, запив, ой сів, запив, запив, зажурився

$\text{♩} = 112$

Ой сів, за - пив, ой сів, за - пив, за - пив, за - жу - рив - ся, -

гей, що без щас - тя, без до - лень - ки,
 що без щас - тя, без до - лень - ки ко - зак у - ро - див - ся.

1. Ой сів, запив, ой сів, запив, запив, зажурився, –
 Гей, що без щастя, без доленьки,
 Що без щастя, без доленьки козак уродився.
2. А чи його недоленька, чи такеє щастя,
 Гей, а чи йому подіяла,
 А чи йому подіяла шинкарочка Настя.
3. Ой чи дала в хлібі з'їсти, чи в горілці спити?
 Гей, аби б тому козакові,
 Аби б тому козакові на світі не жити.
4. Пішов козак дорогою доленьки шукати,
 Гей, та зустрів він старого діда,
 Зустрів він старого діда, став його питати:
5. – Скажи мені, старий діду, де шукати долі, –
 Гей, а чи в Січі, чи в Самарі,
 А чи в Січі, чи в Самарі, чи в чистому полі?
6. – Ой ні в Січі, ні в Самарі, ні в чистому полі,
 Гей, виринає твоя доля,
 Виринає твоя доля по тім боці моря.
7. Пішов козак дорогою доленьки шукати,
 Гей, пішов, [козак] на синє море,
 Пішов [козак] на синє море та й став потопати.
8. Червоною хустиною на берег махати,
 Гей, ніхто того козаченька,
 Ніхто того козаченька не йде рятувати.
9. Тільки вийшла стара мати з моря води брати,
 Гей, та й зустріла рибалочок,
 Та й зустріла рибалочок та й стала питати:
10. – Рибалочки, голубчики, увольніте мою волю, –
 Гей, закиньте тонкий невід,
 [Та] закиньте тонкий невід по синьому морю.
11. Рибалочки, голубчики, дам вам золотого,
 Гей, та витягніть мого сина,
 Та витягніть мого сина а хоч не живого!
12. Рибалочки, голубчики, дам ще й горілки напиться, –
 Гей, та витягніть мого сина,
 Та витягніть мого сина та хоч подивиться!

13. Рибалочки, голубчики, дам вам копу грошей,
Гей, та витягніть мого сина,
Та витягніть мого сина, який він хороший.

14. Лежить козак на пісочку, вода з рота летється,
Гей, його мати на березі,
Його мати на березі, як горлиця, б'ється.

Українські пісні: Видання коштом О. С. Балліної. СПб., 1863. С. 17-20, № 9. Друк. за вид.:
Балади. Родинно-побутові стосунки. С. 338 (500).

222. Пішов чумак, пішов бурлак доленьки шукати

The musical score is written in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 3/4 time signature. The tempo is marked as quarter note = 75. The melody consists of three lines of music. The lyrics are written below the notes.

Пі - шов чу - мак, пі - шов бур - лак до - лень -
- ки шу - ка - ти, та не знай - шов
щас - тя - до - лі, най - шов си - не мо - ре.

1. Пішов чумак, пішов бурлак доленьки шукати,
Та не знайшов щастя-долі, знайшов сине море.
2. Найшов же він сине море та став потопати,
Червоною хустиною на берег махати.
3. Ой червоною хустиною на берег махати, –
Ніхто того козаченька не йде рятувати.
4. – Риболовці. славні хлопці, вволіть мою волю:
Закидайте тонкий невід по синьому морю.
5. [Закидайте тонкий невід по синьому морю,]
Тягніть, тягніть мого сина, хоч і неживого.
6. Притягнули до берега, з рота вода летється,
А матінка по березі, як орлиця, б'ється.
7. А матінка по березі, як орлиця, б'ється:
– Трусить, трусить мого сина, може, обізветься.

Зап. 1946 р. А. Шмиговський від Т. Д. Вельгань з с. Сидорівка Корсунь-Шевченківського р-ну.
Друк. за вид.: Балади. Родинно-побутові стосунки. С. 341.

223. В кого мати рідна

Moderato

The musical score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The tempo is marked as Moderato. The melody consists of one line of music. The lyrics are written below the notes.

1. В ко-го ма-ти рід-на – во-лень-ка гу-ля-ти!

В ме - не ж, мо - ло - до - ї, шей ма - чу - ха лю - та.

1. В кого мати рідна, – воленька гуляти!
В мене ж, молодій, ще й мачуха люта.
2. Посилає мене до броду по воду,
До броду по воду та ще й по холодну...
3. Та ще й приказала, щоб повненькі брала,
Щоб повненькі брала, ні с ким не стояла,
4. Щоб повненькі брала, ні с ким не стояла,
Ні с ким не стояла та й не розмовляла.
5. З-за крутої горки де взялись три вовки
Та взяли дівчину під білі боки...
6. Та взяли дівчину під білі боки,
Повели дівчину на яри глибокі.
7. Ой, що первий каже: “мої білі руки!”
А другий же каже: “мої білі груди!”
8. Ох, і другий каже: “мої білі груди!”
А третій же каже: “уся моя буде!”
9. З-за крутої горки, з-під чорної хмарки
Відтіль вилітаєть пара голубоньків...
10. Ой, ви, голубонькі, летіть додомоньку,
Ой, да накажіте батькові рідному:
11. Нехай мені батько волів не кохає,
Нехай мені мати рушників не дбає...
12. Нехай мені мати рушників не дбає!
Мене молодій на світі немає!...

Зап. в с. Оріховщина, Лубенського пов.(зараз Лубенський р-н Полтавської обл.). Друк. за вид.:
Українські пісні зь нотами. Випускь второй. Зібрав А. Конощенко. Одеса, 1909. № 76. С. 104-105.

224. Через мої да сінечки

$\text{♩} = 52$ Повільно

1. Че - рез мо - ї да сі - неч - кі зо - зу - ля ле -

ті - ла. 2. Зо-зу - ля ле - ті - ла... Не 'ддав ме - не

* Перетактувала Л. Є.

мій ба - тень - ко, за ко - го схо - ті - ла.

1. Через мої
Да сінечки
Зозуля летіла.
2. Зозуля летіла...
Не 'ддав мене
Мій батенько,
За кого схотіла.
3. [За кого схотіла...]
Да 'ддав мене
Мій батенько
Да й за воєводу.
4. [Да й за воєводу....]
Як визьму я
Відеречко
Да й поїду по воду.
5. [Да й поїду по воду...]
Ох вирву я
З рожи квітку
Да й пуцу на воду.
6. [Да й пуцу на воду...]
– Пливи, пливи,
З рожи квітко,
Аж до мого роду!
7. [Аж до мого роду...]
Плила, плила
З рожи квітка
Да й стала кружиться.
8. [Да й стала кружиться...]
Вийшла мати
Води брати
Да й стала дивиться.
9. [Да й стала дивиться...]
– Чого, чого
З рожи квітка
На морі сов'яла?
10. [На морі сов'яла...]
Ой десь моя
Та й донечка
Три годи лежала!
11. [Три годи лежала...]
– Не лежала,
Моя ненько,
Не дня, не години.
12. [Не дня, не години...]
Попалася
Ледачому,
Невірній дружині.
13. [Невірній дружині...]
Тече вода
Холодная
З-пид кореня дуба.
14. [З-пид кореня дуба...]
Оддав мене
Мій батенько
Заміж за нелюба.

Зап. 1921 р. Ревуцький Д. у Іржавці Прилуцького пов. на Полтавщині (нині Ічнянський р-н Чернігівської обл.) від Салогубової Катерини Михайлівни та Морозової Маври Михайлівни. Друк. за вид.: Золоті ключі, 2. С. 77.

225. Осінь моя довгая

1. О - сїнь мо - я дов - га - я, о - сїнь мо - я

дов - га - я, до - ля мо - я гір - ка - я.

1. Осінь моя довгая, (2)
Доля моя гіркая.	6. Тільки знайшла долину, (2)
А в долині калину.
2. С ким я буду жито жать, (2)
С ким я буду вечерять?	7. – Устань, милий, не лежи, (2)
Шлях-дорогу покажи.
3. Повечеряю сама, (2)
Коли милого нема.	8. – З ким ти, ммла, сюди йшла, (2)
Як ти мене тут знайшла?
4. Десь мій милий на Дону, (2)
Я до нього полину.	9. Чи з бурею, чи з дощем, (92)
Чи з хорошим молодцем?
5. Увесь Дон я обійшла, (2)
А милого не знайшла.	10. – Не з бурею, не з дощем, (2)
З з гореньком та плачем.

Зап. 1980 р. Івашук І. З. у с. Власівка Ічнянського р-ну Чернігівської обл. від Койди Софії Вакулівни, 1905 р.н. Друк. за вид.: Народні пісні Чернігівщини. № 324. С. 262.

226. Ой умру ж бо я, умру

Стримано

Ой у-мру ж бо я, у - мру, мій ми-ле - сень - кий, у - мру,
зро - би ж ме - ні, ми - лий, а кедр-о - ву - ю тру - ну.

1. – Ой умру ж бо я, умру, мій милесенький, умру,
Зроби ж мені, милий, а кедровую труну
2. – Ніде, мила кедрини набрати,
Будеш, мила, і в дубовій лежати.
3. – Продай, милий, коня вороного
Та накупи полотна лляного.
4. Виший, милий, лляную сорочку,
Сховай мене в вишневим садочку.
5. Висип, милий, високу могилу
Та й посади червону калину.
6. Ой там буде зозуля кувати,
Мені буде весело лежати.
7. А в неділю, ще й сонце не сходить,
А вже милий по садочку ходить,
8. Другу милу за рученьку водить,
Свою милу хорошенько просить:
9. – А встань, мила, моя господине,
За тобою вся худоба гине.
10. - Нехай гине, нехай пропадає,
Пробач, милий, як друга надбає.

11. А в неділю, ще й сонце не сходить,
А вже милий по садочку ходить.

12. Мале дитя на рученьках носить,
Свою милу хорошеньку просить:

13. – А встань, мила моя, не чужая,
Розплакалась дитина мала.

14. – Нехай плаче, воно й перестане,
Бо вже мати довіку не встане.

Зап. в 1890-х рр. М. Лисенко в с. Свидівок Черкаського пов. Від І. Стрижевського. Друк. за вид.:
Балади. Родинно-побутові стосунки. С. 66.

227. На городі чорнобиль на межу похилився

♩ = 88

Один Всі

На го-ро-ді чор-но-биль на ме-жу по-хи-лив-ся,
ко-ня во-ро-нень-ко-го

мій ми-лий чор-но-бри-вий

во-ї-дем в чу-

в чу- жім се-лі же-нив-ся.

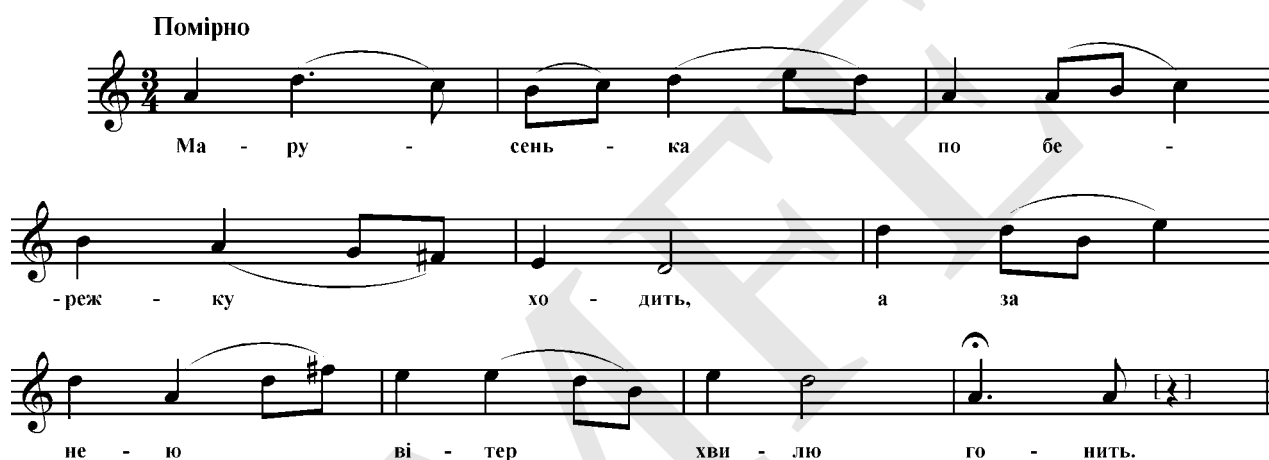
1. На городі чорнобиль на межу похилився,
Мій милий чорнобривий в чужім селі женився. (2)
2. – Запрягай, брате, коня, коня вороненького,
Поїдем в чуже село по мого миленького. (2)
3. Приїхали ми в село, щось мені невесело,
Зайшли на подвір'ячко – в милого весіллячко. (2)
4. А дівчина Маруся на порозі стояла,
На порозі стояла, на Михайла моргала. (2)
5. – Чоловіче Михайло, щось до нас наїхало,
Чи то родина моя, чи перша жінка твоя! (2)
6. – То ж не родина твоя, то ж перша жінка моя,
Бери мед-горілочку, частуй мою жіночку. (2)

7. Михайло горілку бере, свою жінку частує:
– Скажи, жінко милая, чим ти сюди їхала? (2)
8. – Скажи, жінко милая, як ти сюди їхала:
Чи людей питалася, що сюди добралася?
9. – Людей не питалася, сюди добиралася,
Слізми й умивалася, рукавом втиралася. (2)
10. Ой на горі льон цвіте, а синії квіточки.
– Чом ти не признавсь мені, що в тебе є діточки?

Зап. 1977 р. експедицією ІМФЕ (О. Дей, А. Іоніди, С. Мишанич) у с. Кам'яна Гребля Сквирського р-ну Київської обл. від гурту жінок. Мел. резшифрував О. А. Правдюк. Друк. за вид.: Балади. Родинно-побутові стосунки. С. 169-170.

228. Марусенька по бережку ходить

Помірно

Ма - ру - сень - ка по бе -
реж - ку хо - дить, а за
не - ю ві - тер хви - лю го - нить.

1. Марусенька по бережку ходить,
А за нею вітер хвилю гонить.
2. А за нею вітер хвилю гонить, –
Мати сина жениться неволить.
3. Мати сина насильно женила,
На улиці невістку судила:
4. – Та сонлива, дрімлива невістка,
А ще к тому не хоче робити.
5. А ще к тому не хоче робити,
І до мого роду говорити.
6. – Ой ти, мати, порадиця в хаті,
Порадь, мати, чим жінку скарати?
7. – Запрягай, сину, коня вороного,
Та їдь, сину, до торгу нового;
8. Та їдь, сину, у темную лавку,
Купи, сину, дротяну нагайку;
9. Купи, сину, дротяну нагайку
Та бий жінку звечора до ранку.
10. Що звечора комора дзвеніла,
А до світу мала одубіла.
11. Лежить мила, як ожина синя,
А миленький, як папір біленький.
12. – Ой ти, мати, порадиця в хаті,
Порадь, мати, як жінку сховати?
13. – Запрягай, сину, білу кобилу
Та їдь, сину, в чужу україну;
14. Та їдь, сину, де сонце не сходе,
А де людський голос не заходе.
15. – Тепер, мати, нічого тікати,
Убив жінку – треба отвічати.
16. Туман, мати, на море схилився,
А на мене Сибір одчинився.

Зап. В. Щепот'єв в с. Великі Будища Зіньківського пов. на Полтавщині. Друку за вид.: Балади. Родинно-побутові стосунки. С. 275-276.

229. Ой ходив донець сім год по Дону

Широко, повільно

Ой хо - див до - нець сім год по До - ну,
на вось - мом го - ду сам до - до - му йду.

1. Ой ходив донець сім год по Дону,
На восьмом году сам додому йду.
2. Пришов донець до свого двора,
Прив'язав коня та й до прикорня.
3. Прив'язав коня та й до прикорня,
Сам ліг спочивати возлі коника.
4. Прилізла к ньому змія лютая:
– Чи ти спиш, донець, а чи так лежиш?
5. Уставай, донець, я щось розкажу:
Вже ж твоя жона та заміж пішла,
6. Коні вороні порозпродала,
Сірії воли порозводила.
7. Сивії орли порозгонила,
Сини-соколи у розбой пішли.
8. Проснувся донець, приїжджа к двору:
– Жона молода, одчиняй ворота!
9. – Жона молода, одчиняй ворота!
«Здрастуй» не сказав, з плеч головку зняв.
10. А сам же пішов, пішов по двору,
Ще й по двориках, по конюшеньках.
11. Коні вороні по станках стоять,
Сірії воли по загонах лежать.
12. Сини-соколи на перинах сплять,
А сиві орли на гніздах сидять.

Зап. 1925 р. В. Щепотьев в хут. Герасименки на Полтавщині. Друк. за вид.: Балади. Родинно-побутові стосунки. С. 212.

230. Ой поїхав же мій Ваня

1. Ой по - ї - ха - в(і) мій же Ва - ня на три го - ди в ар - мі - ю,
та й по - ки - ну - в(і) Ка - те - ри - ну на ха - зяй - стві са - му,
та й по - ки - ну - в(і) Ка - те - ри - ну на ха - зяй - стві са - му.

*Приблизний темп встановлюється з 2-го куплету. У першому він майже у 1/2 рази повільніший.

1a)

2. Пла - че бід - на Ка - те - ри - на, що зо - ста - ла - ся са - ма

1b)

3. В не - ї ма - ти ж(і) не рід-на - я

1c)

4. На - пи - са - ла ж(і) лист до си - на

1. Ой поїхав же мій Ваня на три годи в армію,
Та й покинув Катерину на хазяйстві саму. (2)
2. Плаче бідна Катерина, що зосталася одна,
В неї мати не рідная, ще й свекруха лиха. (2)
3. В неї ж мати не рідная, ще й свекруха лиха,
Написала лист до сина, ще й у [пост] подала. (2)
4. Написала лист до сина, ще й у [пост] подала:
Твря жінка Катерина не хазяйка була. (2)

Зап. Василенко З. І. в с. Селин Кормунь-Шевченківського р-ну Черкаської обл. в листопаді 1950 р. від хору-ланки. Аудіофонди ІМФЕ 10-10-48. Транскрипція Д. Щириці.

231. Ой ходив донець ой сім год по Дону

$\text{♩} = 78$

Одна

1. Ой хо - див до - нець ой сім год по До-ну,

Всі

ой на во - сьмо - м(и) го - ду

сам до - до - му й(ї) - ду.

1)

(2). ой ко - ня в ру - ках ве - ду,

1. Ой ходив донець ой сім год по Дону,
Ой на восьмом году сам додому йду.
2. Сам додому йду, ой коня в руках веду,
Ой обняла ж ночка возле ж лесочка.

3. Обняла ночка ой возле, возле лісочка,
Ой прив'язав коня возле ж явора.
4. Прив'язав коня ой возле, возле явора,
Ой сам ложився спать возле ж коника.
5. Сам ложився спать ой возле, возле коника,
Ой приліта к єму змія ж лютая.
6. Приліта к єму ой змія, змія лютая,
Ой спрашує ж донця ой чи спить донець.
7. Ой я ж сплю, ж не сплю, та все так лежу,
Та я все ж так лежу та все ж думаю.

Зап. 10. 07. 2003 р. Карапата О., Павлюк Р., Постољников С., Філатова А. в с. Дем'янівка Семенівського р-ну Полтавської обл. від Невкритої Галини Сергієвни, 1938 р. н., Габайко Ганни Федорівни, 1935 р. н., Орел Марії Ільківни, 1924 р. н., Нетеси Марії Григорівни, 1937 р. н., Залізник Ольги, 1927 р. н., Симачук Галини Данилівни, 1941 р. н., Даровської Ольги Івановни, 1926 р. н., Тютюнника Івана Михайловича, 1929 р. н., Неточій Ганни Олександрівни, 1936 р. н.

Ізоритмічна дворядкова строфа, двосегментний вірш $5+5_{678}/5_6+5$. Ампліфікація другого сегменту першого рядка викликана словесними повторами, частками. Ладозвукоряд розширений вниз до субкварти (d_{IV}). Композиція строфи АВ.

232. Ой ходив донець сім год по Дону

$\text{♩} = 96$
Одна

1. Ой хо - див до - нець сім год по До - ну,

$\text{♩} = 84$
Всі

ой на во - сьмі - м(и) го - ду

ой сам до - до - му й(ї) - ду.

1)

во - зле ж ко - ни - ка лю - та га - ди - на

1. Ой ходив донець сім год по Дону,
Ой на восьмим году ой сам додому йду.
2. На восьмим году й сам додому йду,
Ой обняла ж ночка ой возле ж лесочка.

3. Обняла ночка возле лесочка,
Ой прив'язав коня ой возле ж явора.
4. Прив'язав коня возле явора,
Ой сам ложився спать ой возле ж коника.
5. Сам ложився спать возле коника,
Ой прилізла ж к ему та й люта гадина.
6. Прилізла к ему люта гадина,
Ой чи спиш ти донець та ой чи й так лежиш.
7. Чи спиш ти донець ой чи так лежиш,
А я сплю Я ж не сплю, лежу, та все я думаю.

Зап. 07. 07. 2003 р. Павлюк Р., Барамба І. в с. Вереміївка Чернобаївського р-ну Черкаської обл. від Ропай Ганни Гаврилівни, 1937 р. н., Гановської Ліди Савівни, 1940 р. н., Стадник Ольги Федорівни, 1931 р. н., Брусник Олександри Миколаївни, 1947 р. н., Савченко Ганни Андріївни, 1938 р. н., Комісар Марії Луківни, 1931 р.н., Усенко Олександри Лаврентіївни, 1930 р. н., Маляр Катерина Миколаївни, 1937 р. н.

Ізоритмічна дворядкова строфа, двосегментний вірш $5+5/5_6+5_6$. Ампліфікація другого рядка викликана вставними частками. Ладозвукоряд розширений вниз до субкварти (d_{IV}). Композиція строфи А+В.

233. Ой ходив донець сім год по Дону

♩ = 100
Одна

1. Ой хо - див до - нець сім год по До - ну.

♩ = 80
Гурт

ой на вось - мом го - ду

ой сам до - до - му йду.

1. Ой ходив донець сім год по Дону,
Ой на восьмом году ой сам додому йду.
2. На восьмом году сам додому йду,
Ой не сам же я йду – ой ще й коня веду.
3. Не сам же я йду – ще й коня веду,
Обняла донця ночка тьомная.
4. Прив'язав коня возле явора,
Ай сам ложився спать ой возле коника.

5. Приліта к єму розлюта змія:
– Ой уставай, донець, ой я правду скажу.
6. Шо твоя жона йу розброд пішла,
Ой синів-соколів ой порознаймала.
7. Синів-соколів порознаймала,
Ой коні ж вороні ай порозпродала.
8. Коні вороні порозпродала,
Ай сади зелені ой пороздавала.
9. Приїхав донець та й додомочку
Та зрубав він жоні ой з плеч головочку.
10. Та й зрубав жоні з плеч головочку
Та й пішов же донець ой да й по дворочку.
11. Коні вороні у станках стоять,
Ай сади зелені ох од вітру шумлять.
12. Заходить донець в нову світлицю:
А сини-соколи ой за столом сидять.
13. Сини-соколи за столом сидять,
Ой за столом сидять, а йому ж говорять:
14. – Проклята змія тебе дурила,
Ой тебе здурила, а мати згубила.

Зап. Н. та О. Терещенки у 1993 р. в с. Василівка, Онуфріївського р-ну Кіровоградської обл. Вик. Коваленко Приська Григорівна, 1902 р. н., Отрок Марія Василівна, 1906 р. н. (реконструкція багатоголосся). Транскрипція Терещенко О. Зі зб. «Традиційні ліричні пісні та балади з Центральної України», <https://sites.google.com/site/edumuzfolk/home/books>.

234. Горить горить сирі й дрова, бо й заллю водою

$\text{♩} = 78$ *Rubato*
Одна

1) Го - рить, го - рить, си - рі дро - ва, бо за - ллю во - до - ю,

$\text{♩} = 78$
3) Всі

не ра - ді - й(ї) - те, во - рі - же - ньки,

12. ма - ле

мо - с - ю бі - до - ю,
 2. пе ре - но - чую
 с - (ге)
 мо - ю - ю бі - до[ю].
 1) 2)
 3. Як при - йшов же він до дів - чи - ни, та й пе - ре - бі - ду - ю,
 3)
 1. не ра - ді - йте, во - рі - же - ньки,

1. Горіть горіть сирі й дрова, бо й заллю водою,
Й не радійте, воріженьки, й моєю бідою. (2)
2. Бо я ж тую лиху біду та й перебідою,
Й а сам піду до дівчини та й переночую. (2)
3. Як прийшов ж він до дівчини, й одчиняє хвіртку,
Й вона йому й відповідає, заріж першу жінку. (2)
4. Заріж жінку, заріж жінку, ше й малу й дитину,
Тоді буду, тоді стану, за вірну дружину. (2)
5. Ой як її зарізати, як мала дитина,
В мене жінка як голубка, та й буде проситься. (2)
6. Як прийшов же він додому, начав ніж гострити,
Його жінка як голубка, начала й просити. (2)
7. Підожди ж ти, мій миленький, хоч час, хоч годину,
Поки сяду нагодую малую дитину. (2)
8. Тоді ж будеш моя й мила дитя ж годувати,
Як я піду до Дунаю ножа й полоскати. (2)
9. Пішов милий, пішов милий ножа й полоскати.
А сусіди добрі люди дали неньці знати. (2)
10. Кидай мати, кидай мати, сорочки качати,
Та йди дочку одиночку на смерть наряджати. (2)

11. Біжить мати, біжить мати біжить проз віконце,
Лежить дочка-одиначка лицем проти сонця. (2)
12. Лежить дочка й одиначка, кров гаряча ж леться,
Коло неї мале дитя як рибонька в'ється. (2)
13. Ой, доню ж моя, ж доню, чим ти ж не вгодила,
Шо ти ж свою голівоньку під ніж підложила. (2)

Зап. 07. 04. 2001 р. Постольников С., Філатова А. в с. Стецівка Чигиринського р-ну Черкаської обл. від Вербової Ганни, 1934 р. н., Гонтар Явдохи, 1929 р. н. Транскрипція Філатової А. (власний архів).

Балада про вбивство жінки чоловіком заради коханки. Ізоритмічна дворядкова строфа із трисегментним віршем 4+4+6/(4+4+6)2. Перші дві силабічні групи (4+4) умовно поділені пунктирною тактовою рисою, яка вказує на мелодичну неподільність фрази. Протягом усієї пісні зберігається модель вірша 4+4+6. Контраст двох частин (заспівної та гуртової) побудований на динамічному заспіві (рубато, дрібні тривалості, діапазон малої нони) та стабільним, без надмірних розспівів виконанням гурту. Композиція строфи А(В)2.

235. Ой зіма, зіма, ти холодная

$\text{♩} = 72-84$
Одна

1. Ой зі - ма, зі - ма, ти хо - лод - на - я,
Всі ой про - сю ж, зі - ма, зі - ма,
й не змо - ро - зь(ї) мі - ня.

1. Ой зіма, зіма, ти холодная
Ой прошю ж зіма, зіма й не зморозь міня.
2. Ой прошю ж зіма, не зморозь міня
Ой не так міня, міня, як мого ж коня.
3. Як мого ж коня, сивогривого
Ше й мужа ж мого, мого й чорнобривого.
4. Бо в мого ж мужа жінка не здужа,
Жінка не здужа, й не любить мужа.
5. Не любить його, не знавиділа
Взяла ж гострий ніж та й зарізала.
6. Не зарізала, а замучила
Против серденька та й не влучила.

7. Його серденько стрепенулося
Вона ж гадина й усміхнулася.
8. Прийшла додому, сіла край столу
Сіла за столом з ясним соколом.
9. Стала водку пить, стала сльози лить
Ой горе ж біда, біда з другим мужем жить.
10. Ой піду ж я в сад, одвісю ж назад
Уставай милой, милой бо вже ж світ белой.
11. Уставай милой, бо вже ж світ белой.
Бо вже ж світ зоря, зоря, проснутя ж пора.

Зап. 20. 08. 2002 Постольников С., Вовк О., в с. Тінки Чигиринського р-ну Черкаської обл. від Бондаренко Ганни Степанівни, 1927р. н. (заспів), Гончарової Тетяни Микитівни, 1923 р. н. (вивід) (обидві родом з с. Шабельники Чигиринського р-ну Черкаської обл.). Транскрипція Філатової А. (власний архів).

Український аналог російської пісні “Ой мороз, мороз”. Ізоритмічна дворядкова строфа із двосегментним віршем 5+5//5₇+5. Третій сегмент впродовж усієї пісні розширений до семи складів за рахунок повторення слів.

236. Не віддала мене мати

1. Не від - да - ла ме - не ма - ти та за о - хот - нич - ка,
а від - да - ла ме - не ма - ти та за не - до - рост - ка

1. Не віддала мене ненька
За охотничка,
А віддала мене ненька
Та за недоростка*.	5. Що у мого батенька
Ввесь двір на помості,
А в моєї неньки
Щонеділі гості.
2. Що я того недоростка
Зроду не любила,
Аж чотири неділеньки
Та й не говорила.	6. Та проїхали вони поле,
Проїхали друге,
А на третєє поле
Стали повертати.
3. А на п'яту неділю
Стало повертати,
Стала того недоростка
В гості підмовляти.	7. А на третєє поле
Стали повертати,
Стала того недоростка
З воза іспихати.
4. – Ой поїдем, недоростку,
До батенька в гості,
Що у мого батенька
Ввесь двір на помості.	8. Та й узяла недоростка
За білі боки,
Та й повела недоростка
У яри глибокі.

*Різничитання у тексті та підтекстівці мелодії наявне в оригіналі рукопису. – Ред.

9. Пров'язала недоростка
До сосни плечима,
Та й до сосни плечима,
А на яр очима.
10. – Ой стій же ти, недоростку,
Не спи, не дрімай,
Та мене, молоденьку,
Із гостей виглядай.
11. Недовго ж я гостювала:
Чотирі неділі,
А на п'яту неділю
До свекра поїду.
12. А на п'яту неділю
До свекра поїду
І до того недоростка
У яри заїду.
13. – Здоров, здоров, недоростку,
Чи спиш, чи дримаєш,
А чи мене, молодую,
З гостей виглядаєш?
14. – Ой я ж, моя мила,
Не сплю, не дримаю,
Та все тебе, молодую,
З гостей виглядаю.
15. Ой дай мені, моя мила,
Водиці напиться,
Пусти ж мене, моя мила,
На світ подивиться.
16. – Ой на тобі, мій миленький,
Та вина напиться,
Прошу тебе, мій миленький,
Дома не хвалиться.
17. Під'їжджають під ворота –
Вийшла стара мати,
Та вийшла стара мати
Воріт відчиняти.
18. – Ой десь же ти, мій синочку,
В гостях перепився,
Ой чого ж ти, мій синочку,
З личенька змінився?
19. – Ой я ж, моя матусенько,
В гостях не перепився,
А в зелених ярах
На звір надивився.
20. Ой дивися, моя ненько,
Яка в боку дірка,
Оце ж тобі, моя ненько,
Багата невістка.

Зап. 1923 р. Ребро І. у с. Федорівка Диканьського р-ну Полтавської обл. від Євламπίї Ребро, 59 р.
Друк. за вид.: Народні пісні Полтавщини. С. 294-295.

237. Чоловік жінку б'є, катує

[Повільно]

1. Чоо-вік жін - ку б'є, ка - ту - є, що во - на йо - му не стат - ку - є...
2. А све - кор - ко у - ста - є, ду - би - ноч - ку по - да - є:

– Све - кор - ку, ба - тень - ку, ря - туй ме - не, мо - ло - ду!
– Бий, си - ну, бий, бий, на - у - чай, на свій зви - чай пе - ре - во - ро - чай!

1. Чоловік жінку б'є, катує,
Що вона йому не статкує...
– Свекорку, батеньку,
Рятуй мене, молоду!
2. А свекорку устає,
Дубиночку подає:
– Бий, сину, бий, бий, научай,
На свій звичай переворочай.
3. Чоловік жінку б'є, катує,
Що вона йому не статкує...
– Свекрухо, матінко,
Рятуй мене, молоду!
4. А свекруха устає,
Качалочку подає:
– Бий, сину, бий, бий, научай,
На свій звичай переворочай.

5. Чоловік жінку б'є, катує,
Що вона йому не статкує...
– Діверку, братіку,
Рятуй мене, молоду!

7. Чоловік жінку б'є, катує,
Що вона йому не статкує...
– Зовице, сестрице,
Рятуй мене, молоду!

6. А діверко устає,
Дубиначку подає:
– Бий, брате, бий, бий, научай,
На свій звичай переворочай.

8. А зовиця устала,
Братові в ноги упала:
– Годі, брате, бить, бить, катувать,
Тобі ж нею вік вікувать!

Зап. Конощенко А. у м. Миргород Полтавської губ. (нині область) від Марії Шабенникової. Друк.
за вид.: Народні пісні Полтавщини. С. 305-306.

238. Як поїхав королевичу та на погуляння

$\text{♩} = 82$

1. Як по - ї - хав ко - ро - ле - ви - чу та на по - гу - лян - нє,
на по - гу - лян - нє, та по - ки - нув же - ну Га - лю - точ - чу
на го - рю - ван - нє. На го - рю - ван - нє... 2. Та із - ї - хав
ко - ро - ле - ви - чу на ка - ли - нов міст. На ка - ли - нов міст...
Та об - ня - ла ко - ро - ле - ви - ча тем - не - сень - ка ніч.

1. Як поїхав королевичу та на погуляння,
На погуляння...
Та покинув жону Галюточку на гоювання,
На гоювання...*
2. Та ізїхав королевичу на калинов міст,
Та обняла королевича темнесенька ніч.
3. Та і сниться королевичу чуднесенький сон,
Що з-під правої, да з-під бравої виленув сокол.
4. А з-під лівої да з-під білої сива зизуля,
Ой та їде королевичу до бабусеньки.

*Таким чином розспівують також подальші рядки.

5. – Одгадай же, та бабусенько, цей чуднесенький сон,
Що з-під правої, да з-під бравої виленув сокол,
А з-під лівої да з-під білої сива зизуля?
6. – Ой їдь же ти, королевичу, скорий до дама –
Уже твоїй жени Галюточки на світі нема.
7. Ой под'їхав королевичу під нову світлицю.
Ой там сидять та няньки, мамки, приговарують.
8. – Ой ну, люлі, ой ну, спати, дитино мала,
Що з вечора народилась, - к світу сирота.
9. Та й зайшов же королевичу в нову світлицю,
Та побачив жену Галюточку на стільниці.
10. – Ніжки мої та й білесенькі отходилися,
Ручки мої ще й білішші (й) одробилися.
11. Уста ж мої та сахарнії одговорилися,
Очки ж мої ще й карії оддивилися.

Зап. Гайдай М. 1926 р. в с. Козелець на Чернігівщині від Фросини Ярошевич. Друк. за вид.:
Українські народні пісні в записах Михайла Гайдая. С. 102-103.

239. Ходив журав по горі

Рухливо

1. Хо - див жу - рав по го - рі, хл - див жу - рав

по го - рі, а жу - рав - ка по дру - гій.

1. Ходив журав по горі, (2)
А журавка по другій.
2. Питається журавка, (2)
Котра лучча хазяйка:
3. Чи первая, чи друга, (2)
Чи третяя, молода?
4. Я з первою добре жив, (2)
А з другою діти мав.
5. Я з другою діти мав, (2)
А з третьою розігнав.
6. Один каже: “Наймуса”. (2)
Другий каже: “Втоплюся”.
7. Третій каже: “Піду в ліс, (2)
Нехай мене звір із'їсть”.
8. Щось у лісі гукає – (2)
Батько дітей шукає:
9. – Ідїть, діти, додому, (2)
Не буде вам розгону.
10. – Живи, тату, тепер сам, (2)
Коли другу жінку взяв.
11. А ми підем служити, (2)
Чужим людям годити.
12. Чужим людям годити, (2)
По матері тужити.

Зап. Онопа Т. та Васильченко О., 1948. в м. Кам'янка Смілянського району (зараз Кам'янський р-н)
Черкаської обл. від групи хлопців Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 362.

240. Налетіли журавлі

Не поспішаючи

На - ле - ті - ли жу - рав - лі, на - ле - ті - ли жу - рав - лі,

сі - ли - впа - ли на ріл - лі, сі - ли - впа - ли на ріл - лі.

1. Налетіли журавлі, (2)
Сіли-впали на ріллі.	6. Ходить батько по лану, (2)
Кличе дітей додому:
2. Де журавка ходила, (2)
Там пшениця вродила.	7. – Ідїть, діти, додому, (2)
Не буде вам розгону.
3. Де журавель походив, (2)
То там кукіль уродив.	8. – Живи, тату, тепер сам, (2)
Як молоду жінку взяв;
4. Лучче жінка первая, (2)
А ніж тая друга.	9. А ми будем служити, (2)
Чужим батькам годити.
5. Що з первою дітей мав, (2)
А з другою розігнав...	10. А ми будем зароблять, (2)
Та матінку поминать.

Зап. в с. П'ятигорці Лубенського пов. На Полтавщині. Українські пісні з нотами. Зібрав А. Конощенко. 2-а сотня. Одеса, 1909. С. 105-106, № 77. Друк. за вид.: Балади. Родинно-побутові стосунки. С. 412 (506).

241. Зібралися ой журавлі

1. Зі - бра - ли - ся ой жу - ра - (га) - влі

Всі
го - во - ри - ли та й про ріл - лі,

ой да го - во - ри - ли ой про ріл - лі.

1. Зібралися ой журавлі,
Говорили та й про ріллі,
Ой да говорили ой про ріллі. | 2. Яка рілля ой луччая
Чи пізня, ой чи рання,
Ой да чи пізня, ой чи рання. |
|--|--|

3. Що й на пізній та й орли б'ють,
А на ранній та й женці жнуть,
Ой да йа на ранній ой женці жнуть.
4. Зібралися та й мужики,
Говорили та й про жінки,
Ой да говорили ой про жінки.
5. Яка жінка ой луччая,
Чи первая, ой чи друга,
Ой да чи первая, ой чи друга.
6. Що з первою ой діток мав,
Йа з другою та й розігнав,
Ой да йа з другою ой розігнав.
7. Ходє батько та й по двору,
Збіра свою та й діввару,
Ой да збіра свою ой діввару.
8. Ідїть діти ой додому,
Бо горенько жити ай самому,
Бо горенько жити ой самому.

Зап. Гуменюк А. І., Юсов А. А., Дзеря Г. Т. 29. 04. 1955 в с. Великі Сорочинці Миргородського р-ну Полтавської обл. від Музири Ївги Вікторівни (заспів та вивід), Копитько Ганни, Омельченко Олени, Тараненко Федосі.

242. Ой чиє то жито, чиї то покоси

1. Ой чи - є то жи - то, чи - ї то по - ко - си, ой чи - є то жи - то,

чи - ї то по - ко - си, чи - я то дів - чи - на роз - пус - ти - ла ко - си.

1. Ой чиє то жито, чиї то покоси,
Ой чиє то жито, чиї то покоси,
Чия то дівчина розпустила коси?*
2. Коси розпустила, ні з ким не ходила,
Коси розпустила, ні з ким не ходила,
Козак має жінку, а я полюбила.
3. Козак має жінку ще й діточок двоє,
Козак має жінку ще й діточок двоє,
А моє серденько крається надвоє.
4. Виправляла мати сина у солдати,
Виправляла мати сина йу солдати,
Нелюбу невістку в поле жито жати.
5. Жала вона, жала, жала, вижинала,
Жала вона, жала, жала, вижинала,
Поки до схід сонця тополею стала.
6. Прийшов син до хати: – Здрастуй, рідна мати!
Прийшов син до хати: – Здрастуй, рідна мати!
Де моя дружина, шо не йде стрічати?

* Останні два рядки кожної строфи співають двічі.

7. – А твоя дружина не хоче робити,
А твоя дружина не хоче робити,
Пошла в чисте поле з вітром говорити.
8. – Мати моя, мати, що то за недоля,
Мати моя, мати, що то за недоля,
Що на нашім полі виросла тополя?
9. – Не питай же, сину, про тую причину,
Не питай же, сину, про тую причину,
Бери топор в руки, рубай тополину.
10. Перший раз ударив, вона похилилась,
Перший раз ударив, вона похилилась,
Другий раз ударив, вона попросилась:
11. – Не рубай же, милий, я твоя дружина,
Не рубай же, милий, я твоя дружина,
А в моєму листі спить моя дитина.

Зап. 30 червня 2010 р. Єфремова Л. О. у складі експедиції ІМФЕ у с. Ведильці Чернігівського р-ну Чернігівської обл. від Кабенок Катерини Романівни, 1935 р. н., Ковальчук Марії Степанівни, 1954 р. н. (заспівує), Рослої Галини Андріївни, 1930 р. н., Рудої Галини Іванівни, 1951 р. н. Друк. за вид.: Народні пісні Чернігівщини. С. 311. № 395.

243. Як була у Галі нерідная мати

$\text{♩} = 60$

1) Одна

Всі

1. Як бу-ла у Га - лі не - рід - на - я ма - ти,

та й по - сла - ла Га - лю пше - ни - че - ньку жа - ти,

пше - ни - че - ньку жа-ти].

1) Одна

1а) Одна

1. Як бу - ла у Га - лі 2. Ой жни, ой жни, Га - лю,

1b) Одна

2) 2. Ой жни, ой жни, Га - лю, 4. що за - бу - ла й у по - лі

1. Як була у Галі нерідная мати,
Та й послала Галю пшениченьку жати. (2)
2. Ой жни, ой жни Галю, та й не розгинайся,
Як плаче дитина, то й не прислухайся. (2)
3. Як дожала Галя до вечіра пізно,
Та й здоїла Галя вісім корів різно. (2)
4. А до дев'ятої стала присідати,
Та й здумала Галя, що забула й у полі дитяти. (2)
5. Ой, вибігла Галя на гору високу,
Та й глянула Галя в долину глибоку. (2)
6. Ой здалося Галі, що свічки палають,
А то сірі вовки дитя й розривають. (2)
7. Ой, нате вам вовки, корову з телятком,
Та й не розривайте моє серденьтко. (2)
8. Ой, не хочем, Галю, корови з телятком,
Як ми розірвали твоє й серденьтко. (2)

Зап. 07. 07. 2003 р. Павлюк Р., Барамба І. в с. Вереміївка Чернобаївського р-ну Черкаської обл. від Ропай Ганни Гаврилівни, 1937 р. н., Гановської Лідії Савівни, 1940 р. н., Стадник Ольги Федорівни, 1931 р. н., Брусник Олександри Миколаївни, 1947 р.н., Савченко Ганни Андріївни, 1938 р.н., Комісар Марії Луківни, 1931 р. н., Усенко Олександри Лаврентіївни, 1930 р. н., Маляр Катерини Миколаївни, 1937 р.н.

Балада про невістку та свекруху. Двосегментний вірш $6+6/(6+6_{10})2$ у ізоритмічній дворядковій строфі. Протягом всієї пісні строфи зберігають свою віршову структуру, окрім четвертої, де другий сегмент другого рядка розширюється до десяти складів. Квінтовий ладозвукоряд розширюється вниз до субкварти d_{IV} . Композиція строфи А+В.

244. Бероза, бероза, бероза кудрява

$\text{♩} = 96$

Одна Дві

1. Бе-ро-за, бе - ро - за, бе - ро - за куд - ра - ва,
а на той бе-ро - зе зе-зу-ля ка-ва - ла. 2. Ох, то не зе-зю - ля,
во-на не ка-ва - ла. ох, там ма-ти си - на в вой-ско про-во-жа - ла.

1. Бероза, бероза, бероза кудрява,
А на той берозе зезуля кавала. (2)
2. Ох, то не зезуля, вона не кавала,
Ох, там мати сина в войско провозжала. (2)

3. – Ох, їдь же, синочек, їдь же, не барисе,
Через два гадочки назад варатисе*. (2)
4. Єде син дадому, та не сам, з женою,
Єде син дадому з сваєю женою. (2)
5. – Ох, чи рада, мамко, ох, чи рада мною,
Чи рада ти, мамко, моєю женою? (2)
6. – Ох, рада я, синку, рада я тобою,
Не рада я, синку, тваєю женою. (2)
7. Посадила синка за дубовим столом,
Нелюбу невіхну у парозі стоя. (2)
8. Наливала сину чашу винограду,
Нелюбой невіхне зеленого яду. (2)
9. – Ой не пий ти, мила, випий палавину,
Нехай пахавають ув адной магилі. (2)
10. Пахавала сина в вишневом садочку,
Нелюбу невіхну в глибоком ярочку. (2)
11. Посадила сину червону калину,
Нелюбой невіхні калючу шипшину. (2)
12. Каліна, шипшина да места зрасліся,
А любіє дѣткі навек разошліся. (2)
13. – Ой Боже мій милий, що я наробила,
Своїх любих діток навек розлучила. (2)

Зап. 30 червня 2010 р. Єфремова Л. О. у складі експедиції ІМФЕ у с. Ведильці Чернігівського р-ну Чернігівської обл. від Кабенок Катерини Романівни, 1935 р. н. (заспівує), Рослої Галини Андріївни, 1930 р. н. Народні пісні Чернігівщини. С. 316. № 401.

245. Виряджала мати сина в дорогу

♩ = 84

Ви - ряд - жа - ла ма - ти си - на в до - ро - гу,
мо - ло - ду - ю не - віс - точ - ку в по - ле брять льо - ну.

*Вар.: На третій гадочек дамой варатисе.

1. Виряджала мати сина в дорогу,
Молодую невісточку в поле брать льону. (2)
2. – Не вибереш льону, то й не йди додому,
Та ой стань же ти в полі хоч билиною. (2)
3. Ой стань же ти в полі хоч билиною,
Та тонкою, високою, кучерявою. (2)
4. Як приїхав миленький син із дороги,
Та поклонився матінці низенько в ноги. (2)
5. – Де я не їздив, де я не був,
Та такого дивонька нігде не видав: (2)
6. На нашому полі стоїть билина,
Та тонкая, високая, кучерявая. (2)
7. – Ой бери ж ти, сину, гостру сокиру,
Та піди ізрубай ту яворину. (2)
8. Як кинув сокиру – вона загула,
Та як кинув удруге – вода потекла.
9. Як кинув удруге – вода потекла,
Та як кинув утретє – заговорила:
10. – Ой не рубай, милий, я ж твоя мила,
Та це ж твоя матіночка так наробила. (2)
11. Це ж твоя матіночка так наробила,
Та малесеньких діточок посиротила. (2)
12. Малесеньких діточок посиротила,
Та мене, молодую, із світа зжила. (2)

Зап. в 1920-х рр. Бабій А. в м. Бориспіль на Київщині. Друк. за вид.: Балади. Родинно-побутові стосунки. С. 223 (489).

246. Оженила мати сина поневолі

$\text{♩} = 60$ *Parlando*

1. О - же - ни - ла ма - ти си - на по - не - во - лі,
(й)у - зя - ла не - віс - точ - ку да й не до лю - бо - ві.

2. Ви-про-ва - ди - ла си - на (й)у сал - да - ³ти,

не - лю - бу не - віст - ку - льо - ну бра - ти.

3. «Не ви - бе - реш льо - ну, то й не йди до - до - му,

о - ста - вай - ся в по - лі за тон - ку то - по - лю».

1)
не - віст - ку

1. Оженила мати сина поневолі,
(й) Узяла невісточку да й не до любові.
2. Випроводила сина (й)у солдати,
Нелюбу невістку - льону брати.
3. – Не вибереш льону, то й не йди додому,
Оставайся в полі за тонку тополю.

Зап. Гайдай М. 1927 р. в с. Вишгородичі на Київщині від Одарки Граб. Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах Михайла Гайдая. С. 87 (279 прим.). № 72.

247. Гей, у неділю, гей, рано, пораненьку

Поважно
Один

Всі

Гей, у не - ді - лю, гей, ра - но, по - ра - нень - ку,

гей, та ма - ти си - на, гей, си - на про - кли - на - є:

1. Гей, у неділю, гей, рано, пораненьку,
Гей, та мати сина, гей, сина проклинає:
2. – Ой іди, сину, ступай проч від мене!
Гей, не взлюбленна й жіноча у тебе.
3. – Ох ти, мати моя, я й сам добре знаю,
Гей, що вороного, гей, кониченька маю.

*Вигук на квінту вгору і вниз записано приблизно. — М. Г.

249. Та жила-била вдова та сім год на роздолі

♩ = 78
Одна
3

1) 3

1. Та жи-ла-би-ла вдо-ва та сім год на роз-до-лі,

♩ = 54
Всі

вдо-ва

та й не ма-ла в(и)-до-ва ж(и) та й не ща-(га)-стя, не до-лі ж(и),

та й не ма-ла в(и)-до-ва ж(и) та й не ща-(га) стя, не до-лі.

1)

3. кра-мом тор-гу-ва-ти,

1. Та жила-била вдова та сім год на роздолі,
Та й не мала вдова ж та й не щастя, не долі. (2)
2. Та тільки мала вдова дев'ять синів роду
А десяту ж Галю ж та й красиву на вроду. (2)
3. Та як поїхав крамар крамом торгувати,
Та взяв з собою Галю та й гроші й оббирати. (2)
4. Та поторгували, вертались до хати,
Та як довелося ж та в лісі ж ночувати. (2)
5. Та як десь взялися дев'ять розбишаків,
Крамаря й убили ж ой Галю ж з собою взяли. (2)
6. Ой мої ж ви братці що ж ви нарobili,
Шо свою сестрицю ж та й навік сиротили. (2)
7. Ой на тобі, Галю, коню вороного,
Та їдь шукай, Галю, ж та свого ж миленького. (2)

Зап. Барамба І., Павлюк Р. 10. 07. 2003 р. в с. Васютенці Чорнобаївського р-ну Черкаської обл. від Супрун Марії Дмитрівни, 1920 р. н., Скакун Тетяни Іванівни, 1920 р. н., Сахно Марфи Михайлівни, 1938 р. н., Іванець Марії Іванівни, 1931 р.н., Тищенко Олександри Дмитрівни, 1937 р. н. Транскрипція Філатової А.

Відомий сюжет балади про вдову. Ізоритмічна дворядкова строфа, двосегментний вірш з репризою другого рядка $6_7+6_7/(6+6_7)2$. Семиступеневий діагонічний звукоряд з проміжною опорою на третьому щаблі. Рухливий сольний заспів протистоїть гуртовій повільній частині.

250. Ой піду я в ліс по дрова, наламаю лому, гей

Не поспішаючи

Ой пі - ду я в ліс по дро - ва,
на - ла - ма - ю ³ ло - му гей! За - вів ме - не
дур - ний ро - зум на чу - жу сто - ро - ну.

1. Ой піду я в ліс по дрова, наламаю лому, гей!
Завів мене дурний розум на чужу сторону.
2. А у чужій сторононьці ні отця, ні неньки, гей!
Тільки в саду вишневому кують соловейки.
3. Болить, болить головонька – нічим зав'язати, гей!
Ой далеко до родоньку – ніким наказати.
4. Зав'яжу я головоньку шовковим платочком, гей!
Перекажу до родоньку сивим соколочком.
5. А шовкова хустиночка головки не зв'яже, гей!
А той сивий соколонько правдоньки не скаже.
6. Ой вирву я з рожі квітку та пушу на воду, гей!
– Ой попливи, з рожі квітко, та до мого роду!
7. Пливла, пливла з рожі квітка та стала топиться, гей!
Вийшла мати води брати та й стала журиться:
8. – Ой чого ти, з рожі квітко, на воді зів'яла, гей
Мабуть то моя доня недужа лежала!
9. – Не лежала я, матусю, ні дня. ні часочка, гей!
А попала в лиху сім'ю – немита й сорочка!
10. Не лежала я, матусю, ні їдної лнини, гей!
А попала в лихі руки невірній дружині.

Зап. Василевська Л. в с. Коралівка Сквирськорго пов. на Київщині. Транскрипція О. Правдюка.
Друк. за вид.: Балади. Родинно-побутові стосунки. С. 322.

251. Мала мати й одну дочку

$\text{♩} = 68$
Один

Ма - ла ма - ти й од - ну доч - ку,

1) Всі
ма - ла ма - ти й од - ну доч - ку

та й ку - па - ла й у ме - до(чку).

1) 2) 3)

1. Мала мати одну дочку (2),
Та й купала й у медочку.
2. Та й купала - сповивала,
Щастя й долі не вгадала.
3. Щастя й долі не вгадала,
За п'яницю заміж дала.
4. А п'яниця п'є-гуляє,
Йде додому - жінку лає.
5. – Іди, жінко, хоч топися,
Бо ти мені не годишся!
6. Пішла жінка до Дунаю
Та з Дунаєм розмовляє.

7. – Ой Дунаю, Дунаєчку,
Прийми ж мене за хазяєчку.
8. Прийняв отця, прийняв неньку,
Прийми ж мене, молоденьку.
9. А ви, шуки, їжте руки,
А ви, раки, їжте ноги.
10. А ви, раки, розтерзайте,
Мого лиця не займайте.
11. Нехай личко зміється,
Прийде милий – подивиться.

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Козацьке Звенигородського р-ну Черкаської обл. Друк за вид.:
Балади. Родинно-побутові стосунки. С. 79.

252. Мала мати да й одну дочку

♩ = 66 Протяжно
Одна Усі

1. Ма-ла ма-ти да й од - ну доч - ку. ма - ла ма - ти й

од - ну жи доч - ку та й ку - па - ла жи йу... у ме -

Одна

дочк(у). 2. Ку - па - ю - чи, спо - ви-ва - ла,

Усі

ку - па - ю - чи жи, спо... о - ви - ва - ла, щас - тя й до - лі же

не... - е вга - да(ла).

3. Щас-тя й до-лі да не - вга-да - ла,

1. Мала мати да й одну дочку,
Мала мати й одну жи дочку
Та й купала жи йу... у медочку.
2. Купаючи, сповивала,
Купаючи жи спо...овивала,
Щастя й долі жи не...е вгадала.
3. Щастя й долі да не вгадала,
Щастя-долі жи не...е вгадала,
За п'яницю ж мене...е йоддала.
4. А п'яниця п'є та гуляє,
А п'яниця жи п'є...е, гуляє,
Жінку ж з дому жи ви...ганяє.
5. – Іди, жінко, утопися,
Іди, жінко, й у... утопися,
Бо ти мені жи не...е годися.
6. Пішла жінка до Дунаю,
Пішла жінка жи до...о Дунаю,
З Дунаєчком ро...озмовляє.

Зап. Маховська С. Л. 4 липня 2010 р. у с. Велика Кошелівка Ніжинського р-ну Чернігівської обл. від Бабич Любові Максимівни, 1938 р. н. у цьому ж селі, із гуртом жінок. Нотація Єфремової Л. О. Друк. за вид.: Народні пісні Чернігівщини. С. 305.

253. Мала мати одну дочку

Помірно

Ма - ла ма - ти од - ну доч - ку,

ма - ла ма - ти од - ну доч - ку. Та й ку - па - ла у... у ме - доч - ку.

1. Мала мати одну дочку (2)
Та й купала у... у медочку.
2. Та й купала-сповивала, (2)
Щастя-долі не вгадала.
3. Щастя-долі не вгадала, (2)
За п'яницю заміж дала.
4. А п'яниця п'є, гуляє, (2)
Жінку з дому виганяє.
5. – Іди, жінко, утопися, (2)
Бо ти ж мені не годишся.
6. На камені ноги мила, (2)
Та з Дунаєм говорила.
7. – Ой Дунаю, Дунайочку, (2)
Прийми мене, хазяйочку.
8. На камені ноги мила, (2)
Та з каменю вода змила.
9. Ой ви, щуки, з'їжте руки, (2)
А ви, соми, з'їжте ноги.
10. А ви, раки, розщипайте, (2)
Біле личко не займайте.

11. – Ой Дунаю, Дунайочку, (2)
Віддай мою хазяйочку.

13. А п'ятеє в сповиточку, (2)
І те кричить «магіночко».

12. Бо четверо дітей маю, (2)
Що діяти, сам не знаю.

Зап. 1998 р. від Кучер Зіни, 1930 р. н. Друк. за вид.: Кризь віки і серця: Народна творчість села Чапаєвка Таращанського району Київської області. С. 129-130.

254. Да пила, пила Лимерівна на меду

$\text{♩} = 60$

1. Да пи - ла, пи - ла Ли - ма - рів - на на ме - ду,
ой про - пи - ла да сво - ю доч - ку мо - ло - ду.

2. «Ой хто ку - пить да гар-нець ме - ду, а ви - на й два,
лі то - му бу - де да Ли-ма - рів - на мо - ло - да».

3. Да о - біз - веть - ся да Шкан-ди - бер - ко мо - ло - дий.
«Ой я куп - лю да гар-нець ме - ду, а ви - на два,
а не - хай ме - ні (і) да Ли-ма - рів - на мо - ло - да.

recitativo $\text{♩} = 80$

4. А по - шла, по - шла Ли - ма - ри - ха го - ро - ю, а за не - ю
да Шкан-ди - бен - ко дру-го - ю. 5. Ой при-шла, при-шла да Ли - ма - ри - ха

та до - до - му. «А із-мий, із - мий, мо - я до - неч - ко,
го-лов - ку. 6. Да із-мий, із - мий, мо-я до - неч - ко, роз - че - ши,
да прий - дуть, при - йдуть да й у - ве - чо - рі ста-рос-ти». ^V
Ой при - йдуть, при - йдуть да й у-ве - чо - рі ста - рос - ти». 7. «Ой за ко - го,
мо-я ма - тін - ко, за ко - го, за ко - го?» «За Шкан-ди - бер - ка
ста - ро - го!» 8. «Не пі - ду я, мо - я ма - тін - ко, не пі - ду,
ой луч - че я, мо - я ма - тін - ко, пріч по - йду!»

1. Да пила, пила Лимерівна на меду,
Ой пропила да свою дочку молоду.
2. – Ой хто купить да гарнець меду, а вина й два,
Ой тому буде да Лимерівна молода.
3. Да обізветься да Шкандиберко молодий:
– Ой я куплю да гарнець меду, а вина два,
А нехай мені (і) да Лимерівна молода.
4. А пошла, пошла Лимериха горою,
А за нею да Шкандиберко другою.
5. Ой пришла, пришла да Лимериха та додому:
– А ізмий, ізмий, моя донечко, головку.
6. Да ізмий, ізмий, моя донечко, розчеси,
Да прийдуть, прийдуть да й увечорі старости,
Ой прийдуть, прийдуть да й увечорі старости.
7. – Ой за кого, моя матінко, за кого, за кого:
– За Шкандиберка старого.
8. – Не піду я, моя матінко, не піду,
Ой лучче я, моя матінко, пріч поїду!

Зап. Гайдай М. 1926 р. в с. Українка на Київщині від Одарки Білоус. Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах Михайла Гайдая. С. 90-92. № 73.

255. Ой сяду я край стола

♩ ≈ 69 *Одна* *Всі* ♩ = 50

1. Ой ся-ду я край сто-ла, гей, ой ся-ду-(гу)-(гу) я ж(и)
ой край сто-ла, ой по-ве-че-ря-ю са-ма.

1. Ой сяду я край стола, гей,
Ой сяду я ж ой край стола,
Ой, повечеряю сама.	5. Тільки знайшла ж долину, гей
Тільки знайшла ж ой долину.
Ой, в чистім полі ой могилу.
2. Повечеряю сама, гей,
Повечеряю сама,
Ой бо милого ой та нема.	6. З ким ти ж, мила, сюди йшла, гей,
З ким ти, мила ж, ой сюди йшла,
Ой, що ти мене ой тут знайшла?
3. А мій милий на Дону, гей,
А мій милий ой на Дону,
Ой, я й до нього ой полину.	7. Чи з бурею, чи з дощем, гей,
Чи з бурею, чи ой чи з дощем,
Ой, чи з хорошим молодцем?
4. Кругом Дону ж обійшла, гей,
Кругом Дону та й обійшла,
Ой, я й милого ой не знайшла.	8. Не з бурею, не з дощем, гей,
Не з бурею ж, ой не з дощем,
Ой, тільки з горем, ой та плачем.

Зап. Качор Г. 2008 р. в с. Сагунівка Черкаського р-ну Черкаської обл. від Братко Ніни Герасимівни, 1944 р. н., Мартиненко Оксани Петрівни, 1945 р. н., Сагун Тетяни Олексіївни, 1941 р. н., Брик Катерини Григорівни, 1937 р. н., Кондрашової Ганни Миколаївни, 1944 р. н., Атамась Катерини Григорівни, 1942 р. н., Чепурної Надії Михайлівни, 1940 р. н., Терещенко Валентини Антонівни, 1936 р. н., Білоусової Тетяни Панасівни, 1936 р. н., Атамась Андрія Федосовича, 1926 р. н., Редька Дмитра Григоровича, 1937 р. н., Жученко Івана Панасовича, 1945 р. н., Атамася Григорія Павловича, 1942 р. н., Шапошника Івана Маркіяновича, 1943 р. н. Транскрипція О. Мурзіної.

Трирядкова форма на основі семискладовика (7)3 об'єднує тематичну групу пісень про жінку, яка знаходить чоловікову могилу на чужині (тут – на Дону). Найбільш поширені в центральній Україні та на східному Поділлі. Наддніпрянські варіанти відрізняються невеликим, але достатньо помітним розширенням середнього рядка. На відміну від інших публікацій, міжрядкову частку «гей!» ми приєднали до першого рядка задля прозорості віршової структури. Звучання великого мішаного ансамблю потужне, з виразним скандуванням кожного складу, але без особливих прикрас та без варіантів. Це зразок гарного побутового співу (на відміну від «ансамблю майстрів»).

256. Калина-малина над яром стояла

Широко

Ка-ли-на-ма-ли-на над я-ром сто-я-ла,
над я-ром сто-я-ла, від сон-ця зі-в'я-ла.

1. Калина-малина над яром стояла,
Над яром стояла, від сонця зів'яла.
2. Від сонця зів'яла, без вітру опала,
Мати своєї дочки за год не пізнала.
3. – Десь ти, моя мати, в горі не бувала,
Що ти мене, мати, за год не пізнала.
4. Ой у мене, мати, аж три журби в хаті:
Що первая журба – свекруха лихая.
5. Що первая журба – свекруха лихая,
А друга журба – дитина мала.
6. А друга журба – дитина мала,
А третя журба – милий помирає.
7. – Ой умру я, мила, а ти будеш жива,
Не забувай, мила, де моя могила.
8. А моя могила край синього моря,
Наберешся, мила, да й без мене горя.
9. Сороки-ворони тіло поклювали,
А білії кості да й порозкидали.
10. – Ой піду я, мати, кості позбираю,
На синьому морі поперемиваю.
11. Білим полотенцем поперетираю,
В вишневім садочку кості поховаю.

Зап. Конощенко А. в хут. Шелехівка біля с. Кононівка Пирятинського пов. на Полтавщині. Друк. за вид.: Балади. Родинно-побутові стосунки. С. 335.

257. Ой упала зима біла

♩ = 69-76
Один

1,3,4... Ой у - па - ла зи - ма бі - ла,
2. Ой бра - ті - ку, жай - во - рон
9. по - кіль дядь - ко по - о - бі-

Всі

ой у - па - ла зи - ма бі - ла,
де я ді - нусь, вдо - ва біл(на).
2. на зи - монь(ку)
4.5. ні й од-

1. – Ой упала зима біла, (2)
Де я дінусь, вдова бідна?
2. Ой братіку-жайворонку, (2)
Прийми мене на зимоньку.
3. – Сестро ж моя, перепілко, (2)
Але в тебе дітей стілько.
4. Коли в тебе діток много, (2)
А у мене ні одного.
5. Як я сяду обідати, (2)
Будуть діти заглядати.
6. – Як ти сядеш обідати, (2)
То я вишлю діток з хати.
7. «Ідіть, діти, ідіть з хати, (2)
Бо сів дядько обідати.
8. Не так дядько, як дядина, (2)
Вона сичить, як гадина».
9. Покіль дядько обідали, (2)
Діти батька одвідали:
10. – Устань, тату, встань із ями, – (2)
Горе жити коло мами.
11. Устань, тату, устань з гробу, – (2)
Горе жити коло роду.
12. – Не устану, діти, з гробу, – (2)
Живіть собі коло роду.
13. Не укстану, діти, з ями, – (2)
Живіть собі коло мами.

Зап. Дей О., Іоаніді А. та Мишанич С. 1977 р. в с. Кам'яна Гребля Сквирського р-ну на Київщині.
Друк. за вид.: Балади. Родинно-побутові стосунки. С. 397-398.

258. Ой у нашому селі

1. Ой у нашому селі
Проявилась новина.
Гей, гей, ох, ох, ох,
Проявилась новина*.
2. Удівонька молода
Ізродила два сина.
3. Ізродила два сина –
Іванюшу й Василя.
4. В Китаєчку сповила
Та в корабель пустила.
5. Та в корабель пустила,
Та в корабель заднила.
6. Та в корабель заднила,
Та в кораблі пустила:
7. – Ой ти, новий корабель,
Доглядай моїх дітей.
8. А ти, густий очерет,
Вари дітям вечерять.
9. А ти, жовтенький пісок,
Доглядай моїх діток.
10. А ти, луже, не шуми,
Діток моїх не збуди.
11. А ти, травка, ти комиш,
Діток моїх поколиш.
12. Зарікалась удова
На двадцять год води брать.
13. На двадцятому году
Прийшла вдова по воду.

* Приспів «Гей, гей, ох, ох, ох» повторюється з кожним 2-м рядком.

14. Стала вдова воду брать, –
Став корабель припливатьь.
15. А (й) у тому кораблі
Два купчики молоді.
16. Один листи читає,
Другий вдови питає:
17. – Удівонько молода,
Чи підеш ти за мене?
18. – Щоя (й) за одного йду,
За другого доч даю.
19. – Ти (й), удово молода,
Дурна твоя голова:
20. Що за сина сама йдеш,
За другого доч даєш.
21. Іди, мати, в монастир, –
Молись Богу за весь мир.
22. А ми підем в темний ліс, –
Нехай же нас звір поїсть.

Зап. Філянський І. Н. 1875 р. у с. Піски Лубенського пов. на Полтавщині від Варки Вовк. Друк. за вид.: Балади. Родинно-побутові стосунки. С. 24.

259. А в неділю рано-пораненьку

Не поспішаючи

А в не - ді - лю ра - но - по - ра - нень - ку,
а в не - ді - лю ра - но - по - ра - нень - ку
про - га - няв син сво - ю рід - ну нень - ку.

1. А в неділю рано-пораненьку (2)
Проганяв син свою рідну неньку:
2. – Іди, нене, тепера від мене, (2)
Бо наїдуть гостоньки до мене.
3. А все гості, а все на помості, (2)
А ти, мати, в подраній сорочці;
4. А все гості, а все в кармазині, (2)
А ти, мати, в подраній свитині.
5. – Ой є в тебе, сину, друга хатка, (2)
Ой скажеш, може, що я тобі прядка.
6. Буду тобі білий кужіль прясти, (2)
Буду тобі дитину колисати.
7. –А в темноті білий кужіль збавиш, (2)
А ти мені, моя мати, дитини не вбавиш.
8. Пішла мати, спотикаючись, (2)
Свого сина проклинаючи.
9. Ішла мати попід тинами, (2)
А вмивається дрібними сльозами.
10. Пішла мати полем-толокою, (2)
Зустрінулась з рідною дочкою.
11. – Чого, мати, по полі блукаєш, (2)
Деси ти, мати, привілля не маєш?
12. – Якби я привіллячко мала, (2)
Чого ж би я в полі блукала?
13. – Іди, мати, тепера до мене: (2)
Будеш мені діти колисати!
14. Будеш, мати, хліб одробляти, (2)
Будеш, мати, долю годувати.
15. Ой як ляже лиха доля спати, (2)
Будем, мати, всю ніч розмовляти.
16. Ой як буде лиха доля бити, (2)
Не кидайся, мати, боронити!

17. А в неділю рано-пораненьку (2)
Приходить син а по свою неньку.

18. – Иди, нене, тепера до мене, (2)
Скарав мене Господь за тебе!

19. Тепере мені лихая година: (2)
Вмерла жінка – зосталась дитина.

20. Сестра каже: «Хоч би тобі, брате,
і хата горіла, (2)
То я б матері гасити не веліла».

21. – Буду, мати, білі ноги мити, (2)
Буду, мати, тую юшку пити!

Зап. Демущкий П. на Київщині Друк. за вид.: Балади. Родинно-побутові стосунки. С. 376-377.

260. Ой, коли б я знала

Andantino

1. Ой ко - ли б я зна - ла, а що во - но бу - де, -
пи - ла б та гу - ля - ла, пі - шла б по - між лю - де.

1. Ой, коли б я знала,
А що воно буде, –
Пиля б та гуляла,
Пішла б поміж люде.

2. То я б заказала
Явора зрубати, –
Явора зрубати,
Труну збудувати.

3. Явора зрубали,
Труну збудували,
Труну збудували,
Та й помалювали.

4. Стояла та труна
Двадцять год й чотири,
Двадцять год й чотири,
Та й заговорила:

5. – Або що кладіте,
Або розберіте:
Або тіло дайте,
Або порубайте!”

6. Поклала б я отця, –
Самі сльози ллються;
Поклала б я неньку, –
Так болить серденько.

7. Поклала б я брата, –
Велика утрата;
Поклала б я сестру, –
Сестра молодая...

8. Сестра молодая,
Пожити радая...
Лягла б же я сама,
Дитина малая.

9. Поклала б милого, –
Так горе й без його...
Лягай, мила, сама, –
Якось воно буде.

10. Лягай, мила, сама, –
Якось воно буде:
Малую дитину
Вигодують люде.

11. А мій милий рано
По садочку ходить,
По садочку ходить,
Мале дитя носить.

12. – Вставай, вставай, мила,
Зяцьвіла(зяцьвила) калина...
Росплакалась дуже
Малая дитина!

13. – Нехай воно плаче...
Воно й перестане,
А до його ненька
Вже більше не встане.

14. Нехай воно плаче,
Нехай перерветься, –
А до його ненька
Більш не обізветься.

Зап. в с. Королівка Сквирського пов. на Київщині. Друк. за вид.: Українські пісні зь нотами.
Выпускъ второй. Зібрав А. Конощенко. Одеса, 1909. № 74. С. 102-103.

261. Ой їхав козак

$\text{♩} = 70$

1. Ой ї - хав ко - зак та й че - рез бай - рак, на ко - ня по - хи -
 - лив - ³ ся, а за ним, за ним о - тець, ма - ту - ся:
 - Не їдь, си - ну, вер - ни - ся! 2. - Ой не вер - ну - ся й,
 о - тець, ма - ту - ся, по - ї - ду на Вкра - ї - ну, та й кінь во - ро - ний,
 я й сам мо - ло - дий, то я й там не ³ за - ги - ну.
 3. Зо - ло - та гри - ва, пер - сонь - ки вкри - ла ко - ни - ку во - ро - но - му,

1. Ой їхав козак
 Та й через байрак,
 На коня похилився,
 А за ним, за ним
 Отець, матуся:
 – Не їдь, сину, вернися!

2. – Ой не вернуса,
 Й отець, матуся,
 Поїду на Україну,
 Та й кінь вороний,
 Я й сам молодий,
 То я й там не загину.

3. Злота грива
 Персоньки вкрила
 Конику вороному,
 Біле личенько,
 Чорнії брови
 Козаку молодому.

4. Ой їхав козак
 Та й через байрак,
 На конику співає,
 А за ним, за ним
 Соцький виборний
 Назад коня завертає.

5. – На тобі, пане,
 Сукна й жупани
 Ще й коня вороного,
 Тільки випусти
 Із невольеньки
 Козака молодого.

6. – Нащо мені, пане,
 [Твої] сукна й жупани
 І твій кінь вороненький,
 Та нехай посидить
 У невольєнці
 Сей козак молоденький.

Зап. 1909 р. Сластіон О. Г. у с. Лелюхівка Кобеляцького пов. Полтавської губ. (нині Новосанжарського р-ну Полтавської обл.) від лірника Івана Миколайовича Скубія. Друк. за вид.: Народні пісні Полтавщини. № 458. С. 330-331.

262. В темнім лісі, в темненькім лісочку

Стримано

1)
В тем - нім лі - сі, в тем - нень - кім лі - соч - ку,
там сто - я - ла та тем-ни - чень - ка та на жов - тім пі - соч - ку.
1)
2-12. Ні - хто проз ту та тем-ни - чень - ку не про-йде, не про - ї - де.

1. В темнім лісі, в темнім лісочку,
Там стояла та темниченька та на жовтім пісочку.
2. Ніхто проз ту та темниченьку не пройде, не проїде,
Тільки пройшла та прорїхала моя рідна мати.
3. – Дитя моє, лебедя моє, чого сюди залетіло?
– Мати моя рідненькая, гуляти захотіло!
4. – Чи не лучче ж, лебедя моє, на вулиці гуляти,
А чим тобі, лебедя моє, у неволі сидіти?
5. – Мати моя та рідненькая, нагулявсь я доволі,
Визволь мене, моя матінко, та із цієї неволі.
6. – Дитя моє, лебедя моє, сім раз я визволяла,
На восьмому, лебедя моє сума не вистарчала.
7. – Мати моя та рідненькая, продай сірі воли,
Визволь мене, моя матінко, та із цієї неволі.
8. – Дитя моє, лебедя моє, сім раз я визволяла,
На восьмому, лебедя моє сума не вистарчала.
9. – Мати моя та рідненькая, продай коня вороного,
Визволь мене, моя матінко, та парня молодого.
10. – Дитя моє, лебедя моє, сім раз я визволяла,
На восьмому, лебедя моє сума не вистарчала.
11. – Мати моя та рідненькая, продай свою світлицю,
Визволь мене, моя матінко, та із цієї темниці.
12. – Дитя моє, лебедя моє, що я буду робити,
Як продам я свою світлоньку, то де я буду жити?

Зап. Лисенко М. В. в с. Круті Горби Таращанського р-ну на Київщині. Друк. за вид.: Балади. Родинно-побутові стосунки. С. 346.

263. Ой летить орел

$\text{♩} = 90$

1. Ой ле - тить о - рел, а за ним со - кіл:
- По - до - жди, й о - рел, щось то - бі ска - жу.

По - до - жди, й о - рел, щось то - бі ска - жу.

2. А ой де ж ти бу - вав, та й ой що ж ти ви - дав?
- Ой бу - вав же я та в чу - жой сто - ро - ні,
ой ви - дав же я та ве - ли - ке ди - во.

1. Ой летить орел,
А за ним сокіл:
– Подожди, й орел,
Щось тобі скажу*.
2. А ой де ж ти бував
Та й ой що ж ти видав?
– Ой бував же я
Та в чужой стороні.
3. Велике диво –
Зелене жито,
А в тому житі
Козака вбито.
4. Коло його травка,
Травка поросла,
Коло серденька
Завивається.
5. Та ніхто до його
Не признається,
Тільки признались
А три ластівки.
6. Що перва ластівка –
Рідна матінка,
Друга ластівка –
Рідна сестриця,
А третя ластівка –
Замужня жена.
7. Де мати стояла, –
Ріка потекла.
А де сестриця, –
То там криниця,
Де замужня жона, –
То й роси нема.

Зап. 1909 р. Сластіон О. Г. у с. Лелюхівка Кобеляцького пов. Полтавської губ. (нині Новосанжарського р-ну Полтавської обл.) від лірника Івана Миколайовича Скубія. Друк. за вид.: Народні пісні Полтавщини. № 466. С. 336.

Побутова лірика

Пісні про кохання

264. Ой ти, зірко, ти вечірняя

Вільно
Одна

Всі

1. Ой ти, зір - ко, ти ве - чі - (і) - рня - я,
чом ти ра - но не зі - хо - ди - ла?

1. Ой ти, зірко, ти вечірняя,
Чом ти рано не зіходила?
2. Чом ти рано не зіходила,
Чом місяця не виводила?
3. А я рано ісхватилася,
Вище лісу опинилася.
4. Вище лісу, вище темного,
Вище саду ще й зеленого.
5. Там дівчина й умивалася,
Своїм личком любувалася.
6. – Ой ти, личко, ти білесеньке,
Кому ж будеш ти милесеньке?
7. Чи гетьману, чи полковнику,
Чи своєму коханцю?
8. Не гетьману, не полковнику,
А своєму коханцю.

Зап. 2000 р. Коропніченко Г., Пришедько Я., Музиченко Я. в с. Будище Звенигородського р-ну Черкаської обл. Транскрипція Г. Коропніченко. Друк. за вид.: Пісні Черкащини. С. 41.

265. А вітер віє, ліс шумить

Широко. $\text{♩} = 63$
Один

Всі

1. А ві - тер ві - є, ліс шу - мить, ой са-ма ж я, мо-ло-да, не
зна - ю, ко - то - ро - го по - лю - бить?

1. А вітер віє, ліс шумить,
Ой сама ж я, молода, не знаю,
Которого полюбить?
2. Которого полюбить,
Полюблю я того парня,
Которого тут нема.
3. Которого тут нема,
Хорош парень ще й чорнявий,
А ще й краща я сама.

Зап. 1948 р. Онопа Т. та Васильченко О. від групи хлопців в м. Кам'янка Смілянського р-ну (зараз Кам'янський р-н) Черкаської обл. Друк за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 133.

266. Ой зайшов місяць та зайшов ясний

Помірно ♩ = 69

1. Ой за - йшов мі - сяць та за - йшов яс - ний,
за - йшов по - за хма - ру. Хо - дім,
хо - дім, то - ва - ри - шу, на той кут по - ма - лу.

1. Ой зайшов місяць та зайшов ясний,
Зайшов поза хмару.
– Ходім, ходім, товаришу,
На той кут помалу.
2. – Ой годі, годі, та товаришу,
На той кут ходити:
Перестала дівчинонька
Вірненько любити.
3. – Ой вірно любив, та вірно любив,
Вірно закохався,
Вона ж мене осудила, –
Я й не сподівався.
4. – Ой як я тебе та й осудила,
Суди мене, Боже!
Як я тебе не любила, –
Скарай мене, Боже!

Зап. 1955 р. експедицією ІМФЕ АН України в с. Охматів Жашківського р-ну Черкаської обл. від гурту жінок. Транскрипція Л. Яценка. Друк за вид.: Пісні Черкащини. С. 44.

267. Ой туман яром налягає

Помірно. ♩ = 52

1. Ой ту - ман я - ром на - ля - га - є,

ой бать - ко си - на вго - во - ря - є.
Один Всі

2-9. Ой слу - хай, си - ну, мо - го сло - ва
4. І - хав дру - гим,

та й не йди гу - лять - си - ди до - ма.

1. Ой туман яром налягає,
Ой батько сина вговоряє:
2. “Ой слухай, сину, мого слова
Та й не йди гулять – сиди вдома”.
3. Ой а син батька не послухав –
Осідлав коня та й поїхав.
4. Ой їхав полем, їхав другим,
А на третьому становився.
5. А на третьому становився,
Ой під ним коник зноровився
6. Ой під ним коник зноровився,
Молодий козак зажурився.
7. Молодий козак зажурився,
Ой до дівчини опізнився.
8. Ой до дівчини, до Галини
Ой до білої перини.
9. Ой до дівчини, Уляни,
Ой де ми пили, де гуляли.

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Козацьке Звенигородського р-ну Черкаської обл. від групи жінок. Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 138.

268. Виряжала ой мати сина та й на косовицю

$\text{♩} = 54$
Одна 1) Всі

1. Ви - ря - жа - ла ой ма - ти си - на та й на ко - со - ви - цю,
2)
рос - че - са - ла ой чор - ні - ї куд - рі

1) та ой на по - ти - ли - ці,

2) та ой на по - ти - ли - ці.

1) 4. бе - ри жін - ку лю - бу, 4. це - луй є - ї

3) 2. сам сі - в(и) та й го - ло - сиш

1. Виряжала ой мати сина та й на косовицю,
Росчесала ой чорнії кудрі та ой на потилиці¹.
2. – Я ж думала шо ти, мій синочку, шо ти ж травку косиш,
А ти бросив ой косу в росу, сам сів та й голосиш.
3. – Якби знала, моя рідна мати, шо то за досада,
Взяла б мене, взяла й оженила, та була й отрада.
4. – Женись, синку, ой женися, синку, бери жінку любу,
Целуй єї, ой милуй єї, як голуб голубку.
5. Женись, синку, ой женися, синку, бери жінку Ганку
Целуй єї, ой милуй єї шовечора до ранку.

Зап. 11. 07. 2003 р. Барамба І., Павлюк Р. в с. Васютинці Чернобаївського р-ну Черкаської обл. від Супрун Марії Дмитрівни, 1920 р. н., Скаун Тетяни Іванівни, 1920 р. н., Сахно Марфи Михайлівни, 1938 р. н., Іванець Марії Іванівни, 1931 р. н., Тищенко Олександр Дмитрівни, 1937 р. н. Транскрипція Аю Філатової.

Силабічна структура вірша $4+4_{56}+6/(4+4_{56}+6_7)^2$ у двочастинній ізоритмічній формі. Семиступеневий діатонічний звукоряд з проміжною ладовою опорою на третьому щаблі.

269. Ой у полі криниця безодня

Широко, речитативом

Один

1. Ой у по - лі кри - ни - ця бе - зо - дня,

¹Парні рядки повторюються двічі.

♩ = 58
Всі

а у тій кри - ни - ці во - ди - ця хо - лод - на.

1. Ой у полі криниця безодня,
А у тій криниці водиця холодна¹.
2. Ой там козак коня напуває
Ще й на ту дівчину бровами моргає.
3. “Ой не моргай, козаче, на мене,
Щоб не було слави на тебе й на мене.
4. Ще й на того коня вороного,
Ще й на тебе, парня молодого.
5. Ще й на те черкеське сидельце,
А ще й же на тебе, козаченьку-серце”.

Зап. 1953 р. експедицією ІМФЕ в с. Суботів Чигиринського р-ну Черкаської обл. від групи колгоспників. Транскрипція З. Василенко. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 152.

270. Ой зійди, зійди, зіронько вечірня

Широко. ♩ = 69
Один

1. Ой зі - йди, зі - йди, зі - ронь - ко ве - чір - ня - я,

Всі

ой ви - йди, ви - йди, дів - чи - но без - рід - на - (я). // -на - (я).

1. “Ой зійди, зійди, зіронько вечірня,
Ой вийди, вийди, дівчино безрідна¹ .
2. Ой зійди, зійди, місяць, на ту пору,
Ой вийди, вийди, дівчино, на розмову.
3. Ой вийди, вийди, дівчино, на розмову,
Ой болять серденько за тобою”.
4. “У тебе болять, а мені та й байдуже,
Було б не любить з першого разу дуже.
5. Ти в мене влюбивсь, я в тебе вкохалася,
Ти сів-поїхав, – а я сама зосталася.
6. Ти сів-поїхав лугами, берегами,
А я зосталась з тяжкими ворогами”.

Зап. 1948 р. Онопа Т. та Васильченко О. від групи жінок в м. Чигирин Черкаської обл. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 176.

¹Парні рядки повторюються двічі.

271. Вийду я на горку

Помірно

Ви - йду я на гор - ку, по - див - люсь на
зор - ку. По - див - люсь на зор - ку.

1. Вийду я на горку,
Подивлюсь на зорку. (2)
2. А зорюшка сяє,
Вся челядь гуляє. (2)
3. Вся челядь гуляє,
Мати не пускає. (2)
4. Мене мати лає,
Гулять не пускає. (2)
5. А я украдуся
Та й нагуляюся. (2)
6. Постояю під тинном
Ще й з хазяйським сином. (2)
7. Як скажуть «ледащо» –
То знатиму, за що. (2)
8. Вже півні співають,
А я ще гуляю. (2)
9. Не прийшла до хати –
Прийшла в сад гуляти. (2)
10. Назбирала грушок
Повний фартушок. (2)
11. Чи сісти поїсти –
Чи млому нести. (2)
12. Як самій поїсти –
На сухому сісти. (2)
13. Як милому нести –
Дунай-річку брести. (2)

Зап. 2002 р. Даценко Н. від Даценко Галини, 1930 р. н. в с. Чапаєвка Таращанського р-ну Київської обл. Друк. за вид.: Крізь віки і серця. С. 97.

272. З-під каменю вода лється

Повільно. $\text{♩} = 52$
Один

1. З-під ка - ме - ню во - да ллєть - ся - кінь во - ди не хо - че,
а я ко - ня при - не - во - лю -
кінь во - ди на - п'є - ться...

Один

2-4. Кінь во - ди на - п'є - ться... Сто - їть дів - ка

у во - ро - тях, з ко - за - ка смі - є - ться.

1. З-під каменя вода лється –
Кінь води не хоче,
А я коня приневолю¹ –
Кінь води нап'ється.

2. Кінь води нап'ється...
Стоїть дівка у воротах,
З козака сміється.

3. З козака сміється...
Ой не смійся, дівчинонько,
Не смійся ні з кого.

4. Не смійся ні з кого...
Бо я, козак молоденький,
Не зрадив нікого.

Зап. 1954 р. експедицією ІМФЕ в с. Пологи-Яненки Переяслав-Хмельницького р-ну Київської обл. від групи жінок. Транскрипція О. Стьожкт та Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 115-116.

273. З-під каменя вода тече

Повільно. $\text{♩} = 50$

Один

1. З-під ка - ме - ня во - да те - че - кінь во - ди не хо - че.

Один Двоє Всі

2-7. Ой я ко - ня при - не - во - лю - кінь во - ди на - п'є - ться.

Один 3 Двоє

2. Ой я ко - ня при - не - 5. -ко - го.

1. З-під каменя вода тече –
Кінь води не хоче.

2. Ой я коня приневолю –
Кінь води нап'ється.

3. Оглянувся назад себе –
Дівчина сміється.

¹Останні два рядки повторюються двічі.

4. Ой не смійся, дівчинонько,
Не смійся ні з кого,
5. Бо я, хлопець молоденький,
Не зрадив нікого.
6. Ти думаєш, дівчинонько,
Що я тебе люблю,
7. А я тебе, дівчинонько.
Словами голублю.

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Гусаково Звенигородського р-ну Черкаської обл. від групи дівчат. Транскрипція Л. Ященка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 114-115.

274. Ой у полі нивка

Рухливо (♩ = 104)

Ой у по - лі нив - ка, рос - те ма - те - рин - ка,
там дів - чи - на жи - то жа - ла, са - ма чор - но - брив - ка. // -брив - ка.

1. Ой у полі нивка,
Росте материнка,
Там дівчина жито жала,
Сама чорнобривка¹.
2. Жала вона, жала,
Сіла спочивати,
Їхав козак з України,
Мусив шапку зняти.
3. Мусив шапку зняти,
«День добрий!» сказати:
«Помагай Бог, дівчинонько,
Тобі жито жати».
4. Дівчинонька встала,
Йому відказала,
Козаченька молодого
Серденьком назвала.
5. А вже ж тая слава
По всім селі стала,
Що дівчина козаченька
Серденьком назвала.
6. А вже ж тая слава
По всім городочку,
Що дівчина козакові
Вишила сорочку.

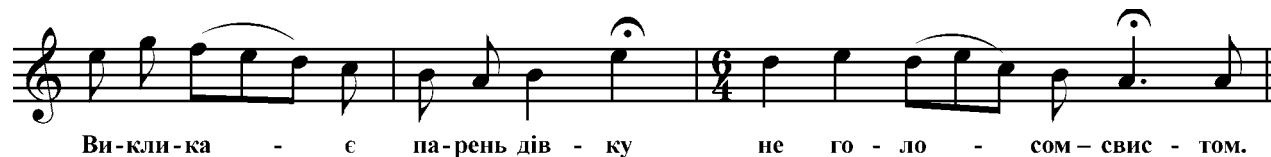
Зап. 1986 р. Дубравін В. в смт. Бобровиця від фольклорно-етнографічного ансамблю у складі: Гребеножка Ніни Володимирівни, 1935 р. н., Жижневської Євдокії Григорівни, 1928 р. н., Калініченко Катерини Іванівни, 1954 р. н., Коваленко Ганни Степанівни, 1927 р. н., Макаренко Марії Михайлівни, 1926 р. н., Мордовенко Тамари Володимирівни, 1950 р. н. та Потєбні Ганни Василівни, 1930 р. н. Друк. за вид.: Народні пісні Чернігівщини. С. 232.

275. Ой стелися, барвіночку

Повільно

1. Ой сте-ли - ся, бар-ві-ноч - ку, не ко-ре - нем - лис - том.

¹Останні два рядки повторюються двічі.

Ви-кли-ка - є па-рень дів - ку не го - ло - сом - свис - том.

1. Ой стелися, барвіночку,
Не коренем, – листом.
Викликає козак дівку
Не голосом, – свистом.	4. – Чого, доню, (2)
Чого сміялася?
– Тобі, мати, не питати,
Мені не казати.
2. – Ой чи чула, дівчинонько,
Як я тебе кликав?
Мимо твоїх воруеточок
Сивим конем їхав.	5. Тобі, мати, не питати,
Мені не казати,
Мені мести, хату, сіни,
Тобі воду брати.
3. Ой хоч чула, хоч не чула,
Не обозвалася,
Мела хату, мела сіни
Та й засміялася.	6. Не розливай води, мамко,
Бо тяжко носити.
Не розлучай дочки з милим,
Тобі з ним не жити.

Зап. у 1898–1903 рр. Ходоровський І. у с. Лихачів Носівського р-ну Чернігівської обл. Друк. за вид.: Народні пісні Чернігівщини. № 481. С. 377.

276. Стелись, стелись, барвіночку

Помірно

Сте - лись, сте - лись, бар - ві - ноч - ку, не ко - ре - нем -

лис - том, Не ко - ре - нем - лис - том. Кли - кав

ко - зак дів - чи - нонь - ку не го - ло - сом - свис - том.

1. Стелись, стелись, барвіночку,
Не коренем – листом.
Не коренем – листом.
Кликав козак дівчиноньку
Не голосом – свистом.	3. Ой чи чула, чи не чула,
Не обзивалася.
Не обзивалася.
Дрібний дощик, темна нічка –
Не сподівалася.
2. Ой чи чула, дівчинонько,
Як я тебе кликав.
Як я тебе кликав.
Через твоє подвір'ячко
Сивим конем їхав.	4. Ой щоб ти вже, дівчинонько,
Зозулі не чула,
Зозулі не чула,
Як ти мого свистаннячка
За сном не почувла.

Зап. 1992 р. Даценко Н. в с. Чапаєвка Таращанського р-ну Київської обл. від Кизими Марії, 1930 р. н. Друк. за вид.: Крізь віки і серця. С. 119.

277. Ой стелись, стелись, ой барвіночок

Широко. $\text{♩} = 69$

Один Двоє Всі

1. Ой сте - лись, сте - лись, ой барві - но - чок, не ко - ре - нем - лис - том.

Один Двоє Всі

2-8. Не ко - ре - нем - лис - том... Ой кли - кав ко - зак

ой дів - чи - нонь - ку не го - ло - сом - свис - том.

1. Ой стелись, стелись, ой барвіночок,
Не коренем – листом.
2. Не коренем – листом...
Ой кликав козак ой дівчиноньку
Не голосом – свистом.
3. Не голосом – свистом...
“Та чи чула ти, ой дівчинонько,
Як я тебе кликав?
4. Як я тебе кликав...
Та коло твого ой подвір’ячка
Сивим конем їхав?
5. Сивим конем їхав?” –
“Ой хоч я чула, ой хоч не чула, –
Не озивалася.
6. Не озивалася...
Нічка темна, дощ дрібненький, –
Не сподівалася!
7. Не сподівалася...”
“А бодай же ти, дівчинонько,
Зозулі не чула!
8. Зозулі не чула...
Та як ти мого голосочка
За сном не почувала!”

Зап. 1949 р. в с. Старосілля Корсунь-Шевченківського р-ну (зараз Городищенський р-н) Черкаської обл. від хору-ланки на Республіканській олімпіаді. Транскрипція З. Василенко. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 145.

278. Котилася та зоря з неба

Повільно. $\text{♩} = 58$
Один

Всі

1. Ко - ти - ла - ся та зо - ря з не - ба та й у - па - ла до -

-до - лу, та й у - па - ла до - до - (лу).

Один

Група

Всі

2-11. - А хто ж ме - не, та мо - ло - ду - ю, та про - ве - де до -

-до - му, та про - ве - де до - до - (му).

1. Котилася та зоря з неба
Та й упала додолу. (2)	7. Не так же рід, не так же рід,
Як батько та мати. (2)
2. А хто ж мене, та молодую,
Та проведе додому? (2)	8. Та не так батько, та не так мати,
Та як брат та сестриця. (2)
3. Обізвався та козаченько
Та й на воронім коню: (2)	9. Та не так же брат, та не так сестра,
Та як вірна дружина. (2)
4. - Гуляй, гуляй, та дівчинонько,
Я й проведу додому. (2)	10. Та вона ж мене, та молодую,
Та зсушила-зв'ялила. (2)
5. - Веди, веди, та козак, дівку,
Та веди, не барися, (2)	11. Та вона ж мене, та молодую,
З білих ніжок звалила. (2)
6. Бо за мною, та молодую,
Та весь рід зажурився. (2)	

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Диканька Полтавської обл. від жіночого хору. Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 165.

279. Котилася з неба та й зіронька

с.с.с. 100
Одна

1. Ко - ти - ла - ся з не - ба та й зі - ро - нька

♩ = 56
Гурт

та й у - па - ла до - до лу (ж),
та й у - па - ла до - до... [лу].

♩ с.с.с. 100
Одна

2. Жу - ри - ла - ся мо - ло - да дів - чи на

♩ = 56
Гурт

та й по сво - є - му го - рю,
та й по сво - є - му го... [рю].

1. Котилася з неба та й зіронька та й упала додолу,
та й упала додолу.
2. Журилася молода дівчина та й по своєму горю,
та й по своєму горю.
3. А хто ж мене, братця ж, молодую, та й одведе й додому,
та й одведе додому.
4. Обізвався козак молоденький та й на воронім коню,
та й на воронім коню.
5. Гуляй, гуляй, молода дівчино, я й одведу й додому,
я й одведу додому.

Зап. 1994 р. Н. та О. Терещенки у с. Підлісне Олександрівського р-ну Кіровоградської обл. від Марії Федорівни Кузьменко, 1924 р. н. (реконструкція багатоголосся з декількох строф). Транскрипція О. Терещенка.

280. І туди гора

1. І ту - ди го - ра, і сю - ди го - ра, по - між ти - ми
кру - ти - ми го - ра - ми схо - ди - ла зо - ря.

1. І туди гора,
І сюди гора,
Поміж тими
Крутими горами
Сходила зоря.

2. Ой то не зоря,
Дівчина моя
З новенькими
Ой да відерцями
По водицю йшла.

3. – Дівчино моя,
Напій же коня
З рубленої

Нової криниці,
З повного відра.

4. – Козаченьку мій,
Якби я твоя, –
Взяла б коня
За шовковий повід
Та й напоїла б.

5. – Дівчино моя,
Сідай на коня
Та й поїдем
У чистеє поле
До мого двора.

Зап. 1927 р. Доленко-Хоменко В. П. у с. Оникієвка Зінов'євської окр. (нині Прилуцький р-н Чернігівської обл.). Друк. за вид.: Народні пісні Чернігівщини. № 456. С. 362.

281. Ой при лужку, при лужку

Повільно. $\text{♩} = 60$
Один

1. Ой при луж - ку, при луж - ку,
там пла - ва - ли сі - рі гу - си у круж - ку.
Один

Всі

2-4. Ой ги - ля, ги - ля, сі - рі гу - си, до - до - му,

1. Ой при лужку, при лужку,
Там плавали сірі гуси у кружку. (2)

2. Ой гиля, гиля, сірі гуси, додому,
Ой горе ж тому лебедиду самому. (2)

3. Ой горе ж тому лебедиду самому,
А що поросло біле пір'я на йому. (2)

4. Ой то ж не пір'я, то дівочая краса...
Ой чого в дівки не заплетена коса? (2)

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Шишаки (в книжці Дикантського р-ну, можливо помилка) Полтавської обл. від мішаного хору. Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 217.

282. Калина-малина ж

Вільно, широко. $\text{♩} = 54$

Один Всі

1. Ка - ли-но - ма - ли - на ж(и) над я - ром сто - я - ла ж(и),
чо - го ти, ка - ли - но ж(и), так ра - но зі-в(и) я - (ла)?

1. Калина-малина ж
Над яром стояла ж,
Чого ти, калино ж,
Так рано зів'яла?

2. Чого ж ти, калина ж,
Так рано зів'яла ж,
Чи сонця боїшся ж,
Чи дощу бажаєш?

3. Сонця не боюся ж,
Дощу не бажаю ж,

Кого ж вірно люблю ж,
За тим помираю.

4. Ой умру я, мила ж,
А ти будеш жива ж,
Не забудь же, мила ж,
Де моя могила.

5. А моя могила ж
Край синього моря ж,
Наберешся, мила ж,
Без милого горя.

Зап. 1954 р. експедицією ІМФЕ в с. Хоцьки Переяслав-Хмельницького р-ну Київської обл. від групи жінок. Транскрипція О. Правдюка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 127.

283. Зацвів терен рясно

Широко. $\text{♩} = 92$

Один *ten.* *ten.* Всі

1. За-цвів те - рен ояс - но. Та лю - бив па - рень ой мо - ло -

- ду дів - чи - нонь - ку, ой на ли -
- чень - ку да крас - ну.

1. Зацвів терен ясно.
Та любив парень
Ой молоду дівчиноньку,
Ой на личеньку да красну.
2. На личеньку красну...
Та личко в неї
Ой та рум'янее,
Та дурна в нього думка.
3. Дурна в нього думка...
Та поки дівка

- Ой парня не знала,
Гула, як голубка.
4. Гула, як голубка...
Та гула ж вона,
Вуркотіла,
Знялась – полетіла.
5. Знялась – полетіла...
Та й знялась вона,
Ой знялась – полетіла,
В чистім полі сіла.

Зап. 1953 р. експедицією ІМФЕ в с. Розсошинці Чигиринського р-ну Черкаської обл. від групи жінок. Транскрипція З. Василенко. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 188.

284. Ой ти, дубе кучерявий

$\text{♩} = 80$
Одна

1. Ой ти, ду - бе ку - че - ря - вий, лист на то - бі ря-сний,
ти, ко - за - че, вра - жий си - ну,
сло - ва - ми пре - крас - ний,
ти, ко - за - че, вра - жий си - ну,

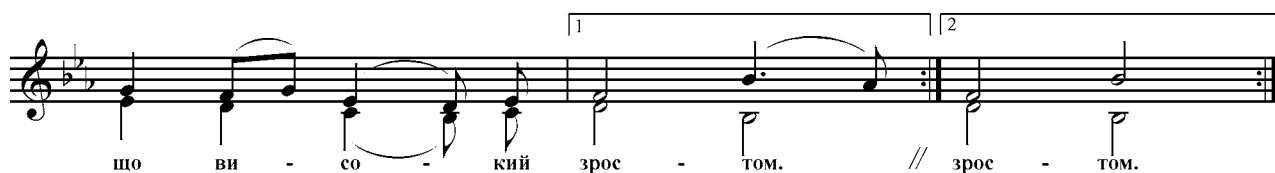
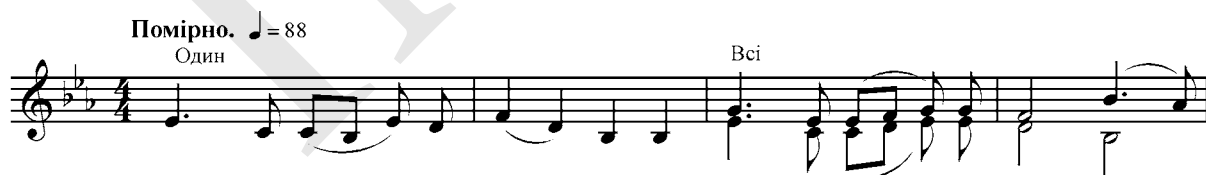
Варіант початку строфи:

1. Ой ти, дубе кучерявий, лист на тобі рясний,
Ти, козаче, вражий сину, словами прекрасний. (2)
2. Слова твої ласкавії, йа чортова думка,
Поки тебе не любила – гула як голубка. (2)
3. Гула, гула, воркотіла, знялась полетіла,
Як летіла – говорила: “Горе мені, горе!” (2)
4. Як летіла – говорила: “Горе мені, горе,
Що втопила голівоньку йу синьое море”. (2)
5. Синє море неглибоке, схочу – перескочу,
Віддай мене, моя ненько, за кого я схочу. (2)

Зап. 1994 р. Чеканова О. в с. Губівка Компаніївського р-ну Кіровоградської обл. від Корнієнко Таїсії Онисимівни, 1919 р. н., Мирошниченко Марії Йосипівни, 1925 р. н., Семенюк Наталії Арсен-тївни, 1921 р. н. Транскрипція О. Терещенка.

285. Попід мостом, мостом

1. Попід мостом, мостом, да
Росте травка ростом.
Люблю я, люблю того козаченька¹,
Що високий зростом.

2. Не я його люблю, да
Любить моя мати,
З ким стояла, в саду розмовляла –
Й підківочки знати.

3. Ой коли б же мені, да
Раньше неньки встати,
Вирвати, вирвати в саду василечки,
Слід позамігати!

4. Ой, а моя ненька, да
Раньше мене встала,
Вирвала, вирвала в саду василечки,
Слід позамітала.

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Диканька Полтавської обл. від колгоспного жіночого хору.
Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 106.

286. Ой, стану я на порозі

Moderato assai

1. Ой ста - ну я на по - ро - зі, ой ста - ну я
на по - ро - зі: вид - но влі - сі три до - ро - зі.

1. Ой, стану я на порозі: (2)
Видно в лісі три дорозі.

2. Ой, там Роман бички пасе, (2)
А дівчина воду несе.

3. Роман дівку переймає, (2)
З відер воду виливає.

4. – Ой, Романе, Романочку! (2)
Пусти ж мене додомочку:

5. Будуть бити ще й ляяти, (2)
Щоб з Романом не стояти.

6. – Навчу, дівко, як казати, (2)
Щоб не біла дома мати:

7. Надлетіли гуси з броду, (2)
Сколотили тиху воду,

8. А я стала, підождала, (2)
Поки вода вщолочала².

9. – Ой, це, доню, неправдочка: (2)
Це з Романа направочка.

10. – Тепер, мати, признаюся, (2)
Шо з Романом кохаюся.

11. Тепер, мати, правду скажу, (2)
Шо з Романом ручки зв'яжу!

Зап. 1909 р. Конощенко А. в с. Вищий Булатець Лубенського пов. (зараз Лубенський р-н Полтавської обл.). Друк. за вид.: Українські пісні з нотами. Вып. второй. С. 118-119.

287. Ой уже ж вечір, ой вечоріє

Повільно. $\text{♩} = 63$
Один

1. Ой у - же ж(и) ве - чір, ой ве - чо - рі - є,

¹Останні два рядки повторюються двічі.

²Чиста стала.

Музична партитура для голосу та фортепіано. Тональність: два дізми (D major). Темп: 4/4. Текст пісні:
 Всі ко - ли - шеть - ся тра - ва.
 Один 2-11. Ой ко - ли - шеть-ся тра-ва... Ой не йде, не йде
 ой мій ми - лень - кий, хі - ба пі - ду са - ма.

1. Ой уже ж вечір, ой вечоріє,
Колишеться трава.
2. Ой колишеться трава...
Ой не йде, не йде ой мій миленький,
Хіба піду сама.
3. Ой хіба піду сама...
Ой пробив час дванадцятий,
Пробив вже час второй.
4. Ой пробив вже час второй.
“Ой веди, веди, ой мене, мій миленький,
Веди мене додому.”
5. Та веди мене додому...
Ой навчи ж, навчи, ой мій миленький,
Що ж матері казати?
6. Ой що ж матері казати?”
“Ой во перше, ой словечко –
Я в подружки була.
7. Ой я в подружки була...
Ой во друге, ой словечко –
Я ж шила допозна.
8. Ой я ж шила допозна...
Ой, а в третє, ой словечко –
Я ж із милим гуляла.
9. Я ж із милим гуляла...
Ой я з миленьким, раскрасивеньким
Всю же ночку провела.
10. Ой всю ж ночку шовела”.
“Ой ти, доч моя, раскрасавиця,
Чого така сумна?
11. Ой чого така сумна..?
Ой коса твоя, ой розпущена,
Заплакані глаза?”

Зап. 1948 р. Онопа Т. та Васильченко О. в м. Кам'янка Смілянського району (зараз Кам'янський р-н) Черкаської обл. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 202-203.

288. Половина саду цвіте, половина в'яне

Музична партитура для голосу та фортепіано. Тональність: два дізми (D major). Темп: 6/8. Текст пісні:
 1. По-ло - ви-на са-ду цві-те, по-ло - ви-на в'я-не,
 у - сі хлоп-ці на ву - ли-ці, а мо - го не - ма.

1. Половина саду цвіте, половина в'яне,
Усі хлопці на вулиці, а мого нема.
2. Чи він шиє, чи він крає, чи в саду гуляє,
Чи з тихого Дунаєчка коня напува?
3. А кінь ірже, води не п'є, він доріжку чує,
Десь мій милий чорнобривий другу милоє.
4. Гуляй, гуля, мій миленький, та й не признавайся,
А як вийдеш на вулицю, мене не цурайся.

Зап. 1927 р. Доленко-Хоменко В. П. у с. Оникієвка Зінов'євської окр. (нині Прилуцький р-н Чернігівської обл.). Друк. за вид.: Народні пісні Чернігівщини. № 503. С. 391.

289. Ой половина, ой, та й саду цвіте

Протяжно. $\text{♩} = 60$
Один

1. Ой по - ло - ви - на, ой та й са - ду

Всі
цві - те, ой по - ло -

-ви - на ж(и), ой по - ло - ви - на в'я -(не).

Один
2.3. Ой по - ло - ви - на в'я - не... Та й у - сі
Двоє
хлоп - ці - (і), ой, та й на - ву -

1. Ой половина, ой, та й саду цвіте,
Ой половина ж, ой половина в'яне.
2. Ой половина в'яне...
Та й усі хлопці, ой, та й на вулиці,
А мого, гей, а мого немає.

3. Ой, а мого немає...

Та чи він шиє, ой, та чи він крає,
Ой чи дома, гей, ой чи дома немає?

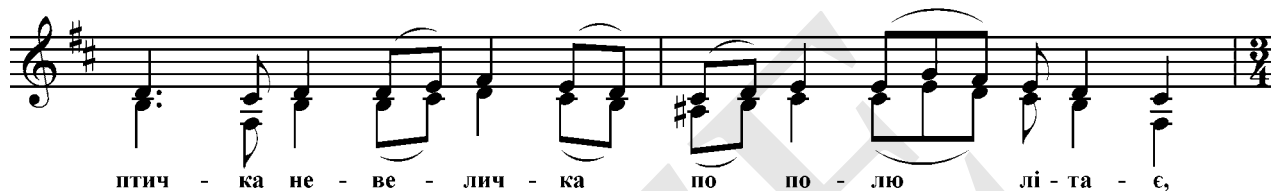
Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Ковалівка Диканьського р-ну Полтавської обл. Розшифрували М. Гордійчук та З. Василенко. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 231-232.

290. Птичка невеличка

Поволі, плавно

1. Птич - ка не - ве - лич - ка по по - лю лі - та - є,

птич - ка не - ве - лич - ка по по - лю лі - та - є,

по по - лю лі - та - є.

1. Птичка невеличка по полю літає, (2)
По полю літає.
2. По полю літає, травку розгортає, (2)
Травку розгортає.
3. Травку розгортає, сокола шукає, (2)
Сокола шукає.
4. – Соколе ж мій ясний, ти мій друг прекрасний, (2)
Ти мій друг прекрасний.
5. Гордуєш ти мною, як вітер травною, (2)
Як вітер травною.
6. Як вітер травною, мороз долиною, (2)
Мороз долиною.
7. Мороз долиною, клзак дівчиною, (2)
Козак дівчиною.

Зап. 1997 р. Пришедько Я., Музика Я., Шевченко Є. та Зубченко П. в с. Великий Хутір Драбівського р-ну Черкаської обл. від бандуриста Михайла Ковалю та його родини Транскрипція Л. Міщенко. Друк. за вид.: Пісні Черкащини. С. 35.

291. Ой, перепеличка

Andante non tanto

1. Ой пе - ре - пе - лич - ка ма - ла - не - ве - лич - ка...

Ох, і лю - лі!.. ма - ла - не - ве - лич - ка.

1. Ой, перепеличка
Мала-невеличка....
Ох, і люлі!...
Мала-невеличка.	Ох, і люлі!
Мій милий прекрасний!
2. По полю літає,
Комиш прогортає....
Ох, і люлі!
Комиш прогортає.	5. Гордуєш ти мною,
Як вітер горою....
Ох, і люлі!
Як вітер горою.
3. Комиш прогортає,
Сокола шукає....
Ох, і люлі!
Сокола шукає.	6. Як вітер горою,
Мороз долиною....
Ох, і люлі!
Мороз долиною.
4. Ой, соколе ясний,
Мій милий прекрасний ...	7. Мороз долиною,
Козак дівчиною....
Ох, і люлі!
Козак дівчиною.

Зап. 1909 р. Конощенко А. в с. Обознівка Єлисаветградського пов. (зараз Кіровоградський р-н Кіровоградської обл.). Друк. за вид.: Українські пісні зь нотами. Випускь второй. № 2. С. 5-6.

292. Ой що й у полі

Широко, наспівно (♩ = 82)

Ой що й у по - лі ой да три бе -

- ре - зи рос - ло. Ой хо - див ко - зак до дів...

до дів - чи - ни поз - но.

1. Ой що й у полі
Ой да три берези росло. | Ой ходив козак
До дів... до дівчини позно. |
|--|---|

2. – Ой ти, козаче,
Ой да не ходи до мене
Та й не роби слави
а се... на себе й на мене.

3. – Ой бо я слави
Ой да повік не боюся,
Ох же з ким люблюся
Не на... не наговорюся.

4. Ой люблю, мати,
Ой да удовину дочку,
А вдовина дочка
Сама... сама молоденька.

5. Ой вдовина дочка
Ой да сама молоденька,
Ой щосуботоньки
Соро... сорочка біленька.

6. Ой щосуботи
Ой да сорочка біленька,
Ой да щонеділі
Голо... головка чистенька.

7. Ой щонеділі
Ой да головка чистенька,
Ой щовечора
Гуля... гуляти раденька.

Зап. 1985 р. Дубравін В. в с. Рудьківка Бобровицького р-ну Чернігівської обл. від фольклорно-етнографічного ансамблю. Друк. за вид.: Пісні Чернігівщини. С. 230-231.

293. Над моєю хатиною чорна хмара стала

$\text{♩} = 78$

Одна Гурт

1(4-5). Над мо - с - (ге)-(ге) - ю ха - ти - но - ю чор - на хма - ра ста - ла,
а над мно - ю, мо - ло - до - ю, - по - го - вір да сла - ва.

Одна Гурт

2. А я ту - ю чор - ну хма - ру ру - ка - вом роз - ма - ю,
пе - ре - жи - ла по - го - во - ри - пе - ре - жи - ву й сла - ву.

1. Над моєю хатиною чорна хмара стала,
А над мною, молодою, поговорі да слава.
2. А я тую чорну хмару рукавом розмаю,
Пережила поговори – переживу й славу.
3. Я своєму миленькому та й задам загадку,
Щоб построїв через Дунай широку кладку.
4. А ти підеш попереду, а я за тобою,
А ти стенеш чар-зіллям, а я калиною.
5. Скільки жита я не жала, снопів не в'язала,
Скільки хлопців не любила – правди не казала.

**6. Отоді я снопи зв'яжу, як туман наляже,
Отоді я правду скажу, як піп руки зв'яже.**

Зап. Павленко В. у 2007-2008 рр. в с. Лука Києво-Святошинського р-ну Київської обл. від гурту „Червона калина” у складі: Висовень О. С., 1932 р. н., Дмитренко О. С., 1940 р. н., Волошиної Г. В., 1950 р. н., Лабунської Н. Є., 1948 р. н., Герасименко А. Н., 1933 р. н., Фесенко О. М., 1936 р. н., Нестеренко С. Ф., 1951 р. н., Попової М. Ф., 1952 р. н., Забудської К. І., 1929 р. н., Білої П. П., 1952 р. н., Бражник В. П., 1941 р. н. Друк. за вид.: Пісенна традиція села Лука. С.134. № 165.

294. Та ходила, гуляла в зеленім саду

♩ = 108
Одна

1. Та хо - ди - ла, гу - ля - ла в зе - ле - нім са - ду,

♩ = 78
Всі

шу - па - ла ж(и), зри - ва - ла та чер-во - ну ро-(го)-зу,

шу - па - ла ж(и), зри - ва - ла та чер-во - ну ро-(го)-зу.

1. Та ходила, гуляла в зеленім саду,
Щупала, зривала та червону розу. (2)
2. Та щупала, зривала червону розу,
Кидала ж, бросала та й на бистру ріку. (2)
3. Та пливи, пливи, квітко, й аж поки ріка,
Не смійся ж, козаче, та бо я й сирота. (2)
4. Та не смійся, козаче, бо я сирота,
Якби прийшов сватать, то я би не пішла. (2)
5. Та якби прийшов сватать, то б я не пішла,
Не смійся ж, дівчино, та бо я й не прийду. (2)

Зап. 29. 04. 1955 р. Гуменюк А. І., Юсов А. А., Дзеря Г. Т. Полтава-Миргород-Великі Сорочинці. Виконують: Музиря Івга Вікторівна (заспів та вивід), Копитько Ганна, Омельченко Олена, Тараненко Федося. Транскрипція А. Філатової.

295. Не сіяно й не орано

Повільно. ♩ = 80

Один

1. Не сі - я - но й не о - ра - но - са - ме жи - то

Всі

1. Не сі - я - но й не о - ра - но - са - ме жи - то

ро - дить. Не ча - ру - ю ко - за -
 -чень - ка - сам до ме - не хо - (дить).
 Один Всі
 2. Не я йо - го ча - ру - ва - ла - ча - ру - ва - ла
 3. З-під я - во - ра ж(и) во - ду бра - ла
 ма - ти. З-під я - во - ра во - ду
 3. ва-
 4. са-
 бра - ла ко - ня на - пу - ва - (ти).
 поч - ку ко - ня по - па - са (ла).

1. Не сіяно й не орано –
Саме жито родить.
Не чарую козаченька –
Сам до мене ходить.
2. Не я його чарувала –
Чарувала мати.
З-під явора воду брала
Коня напувати.
3. З-під явора ж воду брала
Коня й напувала,

- В зеленому барвіночку
Коня попасала.
4. В зеленому барвіночку
Коня попасала,
У вишневім у садочку
Цілувати стала.
5. У вишневім у садочку
Цілувати стала.
Чи ж я тебе, мій миленький,
Та й причарувала.

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Підварки Переяслав-Хмельницького р-ну Київської обл. від групи жінок. Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 104-105.

296. Не ходи, улане, ой не ходи, улане

Помірно. $\text{♩} = 60$

Один Всі

1. Не хо - ди, у - ла - не, ой не хо - ди - (и)й у -

-ла - не, по - над бе - ре - га - (ми).

Один Група Всі

2-7. Не су - ши сер - день - ка, ой не су - ши - (и) сер -

Один Двоє

3. Чорні бро - ви ма - ю, ой чор - ні

Один Двоє

4. Пі - ду до рі - чень - ки

- день - ка чор - ни - ми бро - ва - (ми).

1. Не ходи, улане,
Ой не ходи, улане,
Понад берегами.	5. Не топись, козаче,
Ой не топись, козаче,
Бо дівчина плаче.
2. Не суши серденька,
Ой не суши серденька
Чорними бровами.	6. Нехай вона плаче,
Ой нехай вона плаче,
Вона перебуде.
3. Чорні брови маю,
Ой чорні брови маю
Та й не оженюся.	7. Вона й перебуде,
Ой вона й перебуде,
Вона й моя буде.
4. Піду до річеньки,
Ой піду до річеньки
Та й там утоплюся.	

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Козацьке Звенигородського р-ну Черкаської обл. від групи жінок. Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 119-120.

297. Зайшло сонце за віконце

Помірно. $\text{♩} = 56$

Один

1. За-йшло сон - це за ві - кон - це, за зе - ле - ний сад,

4. По - сте - ли - ла по - стіль бі - лу

ці - лу - ють - ся, ми - лу - ють - ся, а хто ж цьо - му рад.

ми - лу - ють - ся

1. Зайшло сонце за віконце,
За зелений сад,
Цілюються, милуються,
А хто ж цьому рад.	Постелила постіль білу –
Положила спать.
2. Да цілюються, милуються,
А хто ж цьому рад,
Взяла парня за рученьку
Та й повела в сад.	4. Постелила постіль білу –
Положила спать,
Сама сіла коло нього –
Зажурилася.
3. Взяла парня за рученьку
Та й повела в сад,	5. Сама сіла коло нього –
Зажурилася.
Не журися, дівчинонько,
Ти будеш моя.

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Козацьке Звенигородського р-ну Черкаської обл. від групи жінок. Транскрипція Л. Ященка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 108.

298. Ой зйди, зйди, да місяць, на ту пору

Помірно

Один

1. Ой зй - ди, зй - ди, да мі-сяць на ту по - ру.

$\text{♩} = 52$

Всі

ой і зй - ди, зі - йди мі - сяць, на ту по - ру,

ой і при - йди, при - йди, ми - лий, на роз - мо - ву.

1. Ой зійди, зійди, да місяць, на ту пору, (2)
Ой і прийди, прийди, милий, на розмову.
2. Ой прийди, прийди, да милий, на розмову, (2)
Ой болить, болить, серце за тобою.
3. Та нехай болить, да воно мені байдуже, (2)
Ой було б не любить козаченька дуже.
4. Ти в мене влюбивсь, да я в тебе вкохалась, (2)
Ой ти сів-поїхав – одна я осталась.

Зап. 1954 р. експедицією ІМФЕ в с. Пологи-Яненки Переяслав-Хмельницького р-ну Київської обл. від групи жінок. Транскрипція О. Стюжка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 174.

299. Зелена горішино

Помірно. $\text{♩} = 80$

Один Всі

1. Зе - ле - на - я го - рі - ши - но, чом не го - риш та все
ку - риш - ся? Мо - ло - да - я дів - чи -
- нонь - ко, чо - го пла - чеш та все жу - риш - ся?

1. Зелена горішино,
Чом не гориш та все куришся?
Молодая дівчинонько,
Чого плачеш та все журишся? 2. Якби була сухесенька,
То б горіла – не курилася.
Якби була звінчалася –
Не плакала б, не журилася. 3. Чи всі тії сади цвітуть,
Що зараня розвиваються,
Чи всі тії вінчаються,
Що любляться та кохаються? 4. Половина саду цвіте,
Половина осипається. | <ol style="list-style-type: none"> Одна пара вінчається,
А чотири – розлучаються. 5. Чи я тобі не казала,
Як стояли під повіткою:
“Не їдь, не їдь у дорогу,
Не застанеш мене дівкою. 6. Чи я тобі не казала,
Як стояли під криницею:
“Не їдь, не їдь у Крим по сіль,
Бо застанеш молодицею”. 7. “Любив тебе я дівкою,
Любитиму молодицею,
Довго-довго ждати буду,
Доки станеш удовицею”. |
|---|--|

Зап. 1948 р. Онопа Т. та Васильченко О. в м. Кам'янка Смілянського р-ну (зараз Кам'янський р-н) Черкаської обл. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 148.

300. Притомив коника, притомив другого

Allegretto

1. При - то - мив ко - ни - ка, при - то - мив дру - го - го. - Ска - жи,
дів - чи - но, що бу - де із сьо - го: чи бу - деш мо - я,
а чи ні? Не в'я - ли сер - день - ка ти ме - ні!

1. Притомив коника, притомив другого.
– Скажи, дівчино, що буде із сього:
Чи будеш моя, а чи ні?
Не в'яли серденька ти мені!¹
2. – Сам же ти бачиш, молодий козаче,
Сам же ти бачиш, що я убогая:
За мною віна не буде,
Коли ти не візьмеш, так люде.
3. – Мені того віна та й зовсім не треба,
Дасть мені Господ з високого неба.
Ти ж мені віно самая,
Як на небі зоря ясная.
4. – Тепер же ти скажеш, що зіронька ясна,
Послі же скажеш: доленька нещасна!
5. Хоть ти не скажеш, так мати,
Було б убогої не брати!
5. – Сама, дівка, бачиш не моя причина,
Копают яму та перед очима;
Копают люде та не я,
Кохана дівчинонька моя!
6. – Ти прийдеш у шинок горілочку пити,
Прийдеш із шинку, будеш мене бити:
– Де буду, прийду зтихенька,
Відчини, ти моя миленька!
7. Відчини мені, ти моя миленька,
Відчини мені, ти, моє серденько.
Я ж бо не п'яний к тобі іду,
Головоньку тобі не поб'ю.

Зап. 1886(?) р. Куба Л. в с. Середовка [Згурівського р-ну Київської обл.]. Друк. за вид.: Людвік Куба про Україну. С. 71-72. № 38.

301. Над моєю хатиною

Andante

1. Над мо - є - ю ха - ти - но - ю си - ня хма - ра вста - ла...
а на ме - не, мо - ло - ду - ю, по - го - вір та сла - ва!

1. Над моєю хатиною
Синя хмара встала...
А на мене молодую,
Поговір та слава!²
2. Ой, я тую синю хмару,
Пером розмахую...
Перебуду цей поговір,
Перебуду й славу.

¹Останні два рядки повторюються двічі.

²Останні два рядки повторюються двічі.

3. Хоч я сюю перебуду,
Другую набуду,
А таки ж я, молодая,
Без славы не буду.
4. Ой, не піде дрібен дощик
Без тучи, без грому;
Ой, не вийде дівка заміж
Тай без поговору.
5. Настучиться, нагремиться, –
Дрібен дощикъ піде...
Насудяться воріженьки,
Дівка заміж піде...
6. Судить, судить, воріженьки,
А я й не боюся:
З ким люблюся, ізійдуся,
Не наговорюся.
7. Судить, судить, воріженьки, –
Суділа б вас тряця!...
А моєму миленькому
Пошли, Боже, щастя!
8. Пошли, Боже, йому щастя
Ще й добру годину,
Що він мене пригортає,
Як мати дитину.

Зап. 1909 р. Конощенко А. в с. Денисівка Лубенського пов. (зараз Оржицький р-н Полтавської обл.). Друк. за вид.: Українські пісні з нотами. Выпускъ второй. № 6. С. 11-12.

302. Ой не шуми, луже

Помірно

1. Ой не шу - ми, лу - же, зе - ле - ний бай - ра - че,
не плач, не жу - ри - ся, мо - ло - дий ко - за - че.

1. Ой не шуми, луже,
Зелений байраче,
Не плач, не журися,
Молодий козацьке¹.
2. – Не сам же я плачу,
Плачуть карі очі,
Не дають спочити
Ані вдень, ні вночі.
3. Сусіди близькії,
Вороги тяжкії
Не дають ходити,
Дівчину любити.
4. А я ж її люблю,
І любити буду,
І за себе візьму,
З нею жити буду.

Зап. Майборода П. в с. Мар'янському Великобагачанського р-ну Полтавської обл. Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. С. 77.

303. Ой повій, вітре та й буйнесенький

Не швидко. $\text{♩} = 72$
Один

1. Ой по - вий, віт - ре та й буй - не - сень - кий,

¹Останні два рядки повторюються двічі.

Vсі

ой з гли-бо - ко - го я - ру, ой при - йди ж, ми - лий,
та чор - но - бри - вий, ой з да-ле - ко - го кра-(ю).

1. Ой повій, вітре та й буйнесенький,
Ой з глибокого яру,
Ой прийди ж, милий та чорнобровий,
Ой з далекого краю.
2. Ой коли ж я тебе та й виглядала,
Ой столи накривала.
Ой столи ж мої та тесовії,
Скатерті парчовії.
3. Ой ліжко ж моє та дубовеє,
Ой постіль пуховая,
Ой очі мої та каресенькі,
Ой горе мені з вами.
4. Ой очі мої та каресенькі,
Ой горе мені з вами,
Ой не хочете та й ночувати,
Ой одну нічку сами.

Зап. 1951 р. Василенко З. у складі експедиції ІМФЕ в с. Василівка Кобеляцького р-ну Полтавської обл. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 103.

304. Ой ти, вишенька, ти, черешенька

$\text{♩} = 88$ Вільно
1) Одна

1. – Ой ти, ви - шень - ка, ти, че - ре - шень - ка,
Протяжно
Всі
ой ко - ли ж ти зі - йшла,
ко - ли ви - рос - (о) - (о) - (о) - сла?

1) Одна

2. - Я вес - но - ю зо - йшла, ле - том ви - рос - ла...

3. На ду - най, на рі - жок по - хи - ли ла - ся...

4. За - жу - ри - ла - ся я, що си - ді - ла са - ма,

5. Що си - ді - ла са - ма поз - но зве - чо - ра,

1. Ой ти, вишенька, ти, черешенька,
Ой коли ж ти зійшла, коли виросла? (2)
2. - Я весною зійшла, летом виросла,
На Дунай, на ріку похилилася. (2)
3. На Дунай, на ріжок* похилилася,
Чогось моя душа зажурилася. (2)
4. Зажурилася я, що сиділа сама,
Що сиділа сама позно звечора. (2)
5. Що сиділа сама позно звечора.
Дожидала дружка разлюбезного. (2)

Зап. 16 серпня 1992 р. Єфремова Л. в с. Мошорине Знам'янського р-ну Кіровоградської обл. від Дегейко Олени Гаврилівни, 1924 р. н. (виводить), Баланенко Євгенії Максимівни, 1929 р. н., Зайченко Валентини Олексіївни, 1925 р. н., Бруцької Євдокії Павлівни, 1925 р. н. (заспіває). Сольний заспів весь час варіюється, в той час, як гуртове звучання лишається майже без змін. Друк. за вид.: Єфремова. С. 318-319.

305. Та ой сон, мати, та ой сон, мати

Rubato. $\text{♩} = 120$

1) Одна

1. Та ой сон, ма - ти, та ой сон, ма - ти,
сон го - лі - во - ньку кло - нить,

*Вар.: ріку.

$\text{♩} = 60$
 Всі то - бі ж(и)
 ой о - це ж(и) то - бі, та мій си - но - чку ж(и),
 сво - я ж(и) во - ле - нь(і) - ка й(ї) ро - (бить).

Rubato. $\text{♩} = 120$
 1) Одна
 2. Та о - це ж то - бі, та мій си - ноч - ку,
 3
 $\text{♩} = 60$ Всі
 сво - я во - ле - нь(і) - ка й(ї) ро - бить.

1. Та ой сон, мати, та ой сон, мати, сон голівоньку клонить,
Ой оце ж тобі ж, та мій синочку ж, своя ж воленька й робить.
2. Та оце ж тобі, та мій синочку, своя воленька й робить,
Ой що до тебе ж, та мій синочку, сама дівчина ж ходить.
3. Та нехай ходить, та нехай ходить, бо вона ж мене любить,
Ой вона ж мені та й молодому та й за дружину й буде.
4. Та вона ж мене та й дожидає, та й столи застеляє,
Ой, столи ж мої та й тесовії, й скатерті ляннії.
5. Та столи ж мої та й тесовії, а скатерті ляннії,
Ой кровать моя та й дубовая, й постіль пуховая.
6. Ой кровать моя та й дубовая, а постіль пуховая,
Ой очі ж мої, та й каресенькі, ой горе мені й з вами.
7. Ой очі ж мої, та й каресенькі, та горе мені з вами,
Ой що й не хочете та й ночувати ції ніченьки ж самі.
8. Ой хоч хочете та й не хочете, та ой будете й спати,
Ой десь поїхав та й мій миленький та й у поле орати.
9. Та й орав три дні та й у царині, ой а день у толоці,
Ой виплакала ой карі очі та й за чотири ж ночі.
10. А оці ж мені та чотириї ой за вісім стали,
Ой бодай тобі ж, та й мій миленький, та волики пристали.
11. Та бодай воли та й дужі були, ой а плуг поламався,
Ой шоб мій милий, та й чорнобривий та й додому пригнався.

**12. Та нехай же ж плуг не поламався, а батіг загубився,
Ой шоб мій милий, та й чорнобривий та й додому й прибився.**

Зап. 29. 03. 2003 р. Постольников С., Філатова А. в с. Суботів Чигиринського р-ну Черкаської обл. від Кучер Агафії Юменівни, 1933 р. н. (заспів, вивід), Ревак Ганни Іванівни, 1934 р. н., Полудень Марії Володимирівни, 1940 р. н. (вивід), Павленко Степаниди Іванівни, 1924 р. н. (заспів). Транскрипція Філатової А. М. (власний архів).

Трисегментний вірш $4_5+4_5+6_7//4_5+4_5+6_7$ у дворядковій строфі стабільно ампліфікується за рахунок вигуків “ой”, “та”, “а”, “да гей”, зменшувальних форм слів (“голівонька”, “воленька”). Тут співіснують два варіанти заспівної частини. Перший з них стислий, майже без розспівів, де заспів відповідає першому рядку строфи. Другий – розгорнутий в два рази, розспіваний, де з середини третьої силабічної групи до заспіву приєднується гурт. Семиступенева діатоніка із субсекундою (f_{II}) реалізована вже у заспіві. Підголосково-поліфонічна фактура насичена три-чотириголосними співзвуччями. Композиція строфи АВ.

306. Ой сон, мати

$\text{♩} = \text{с.с.с. } 100 \text{ rubatto}$
Одна

1. Ой сон, ма-ти, ой сон, ма-ти, сон го-ло - во - ньку кло - не,
о - й мій
о - це (ж) то - бі (ж) ой мі - й си - ноч - ку ж
мій си - ноч - ку
тво - я (й) во - (го) - ле н(і) - ка (й) ро-[бе.]

Варіант заспіву для наступних строф

$\text{♩} = \text{с.с.с. } 100 \text{ rubatto}$
Одна

2. Тво - я во - ле - нька ж ро - бе...

1. Ой сон, мати, ой сон, мати, сон головоньку клоне,
Оце ж тобі, ой мій синочку, твоя воленька робе.

2. Твоя воленька робе...
Що до тебе, ой молодого, сама дівчина ходе.

3. Сама дівчина ходе...

Нехай ходе ж, ой нехай ходе, бо вона ж мене любить.

4. Бо вона ж мене й любе...

Вона мені, ой молодому, за дружиньку ж буде.

За матеріалами фольклорних експедицій Н. Керімової та О. Мурзиної, 1991-1997 рр. в с. Розумівка Олександрівського р-ну Кіровоградської обл. Вик. хор сільського будинку культури. Транскрипція О. Терещенко.

307. Ой за током, за током

$\text{♩} = 40$ Протяжно

1. Ой за то - ком, за то - ком,

ой за то - ком, за то - ком, за то - ком

сто - їть дів - ка з ко - за - ком.

1. Ой за током, за током,
Ой за током, за током, за током
Стоїть дівка з козаком.
2. Стоїть вона не сама,
Стоїть вона не сама, не сама,
Він цілує, обніма.
3. Він цілує, обніма,
Він цілує, обніма, обніма,
Голубкою й назива.
4. - Ой голубко ти моя,
Ой голубко ти моя, ти моя,
Викохав я сам теб'я.
5. Викохав я сам теб'я,
Викохав я сам теб'я, сам теб'я
Не для кого, для себя.
6. Ой голубко ти моя,
Ой голубко ти моя, ти моя,
Чи підеш ти за мене?
7. Не дай, Боже, заболить,
Не дай, Боже, заболить, заболить,
Нема кому пожалить.
8. Не дай, Боже, помирать,
Не дай, Боже, помирать, помирать,
Нема кому поховать.
9. Поховає чужина,
Поховає чужина, чужина,
Бо родиньки нема.

Зап. 16 серпня 1992 р. Єфремова Л. в с. Мошорине Знам'янського р-ну Кіровоградської обл. від Дегейко О. Г. , 1924 р.н. (виводить), Баланенко Є. М., 1929 р. н., Зайченко В. О., 1925 р. н., Бруцької Є. В., 1925 р. н. (заспіває). Друк. за вид.: Єфремова. С. 300-301.

308. І хмарки немає

Широко. $\text{♩} = 84$
Один

1. І хмар - ки не - ма - є, ой дріб-ний дощ і - де,
ой ко - зак до дів - чи - ни ой шо - ве - чо - ра йде.

1. І хмарки немає,
Ой дрібний дощ іде,
Ой козак до дівчини
Ой щовечора йде.
2. Козак до дівчини,
Ой щовечора йде.
– Ой добрий вечір, – каже
Ой ще й ручку дає.
3. – Добрий вечір, – каже
Ой ще й ручку дає. –

- Всі
- Ой дівчино кохана,
Ой порадь же мене.
 4. Ой дівчино кохана,
Порадь же мене:
Чи мені женитись,
Чи ждати тебе?
 5. – Женися, козаче,
Як тобі пора,
Ой я ще погуляю,
Бо я ще молода.

Зап. 1948 р. Онопа Т. та Васильченко О. в м. Кам'янка Смілянського р-ну (зараз Кам'янський р-н) Черкаської обл. від групи жінок. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 156.

309. Чого, Надю, зажурилась

Протяжно. $\text{♩} = 58$
Один

1. Чо-го, На - дю, за - жу - ри - лась, не сли-хать тво - їх ре-чей,
Всі
рань-ше ж бу - ло ше - бе - та - ла, як у са - ду со - ло-вей.

1. Чого, Надю, зажурилась,
Не слухать твоїх речей,
Раньше ж було щебетала,
Як у саду соловей¹.
2. Соловейко-канарейко,
Ти пташечко лісова,
Сядь на гілку, сядь на другу,
Передай мої слова.
3. Соловейко-канарейко,
Ой сядь на калині.
Скажи, милий-чорнобривий,
За що ж ти покинув?
4. Було б, Надю, не журитись,
Не вестись погано,
Ти ж казала подружечкам:
“Не піду за Йвана.

¹Останні два рядки повторюються двічі.

**5. Іван бідний, Іван бідний
Ще й волів не має,**

**Моє серце дівочее
Таких не приймає”.**

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Диканька Полтавської обл. від групи жінок. Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 179.

310. Од поля до поля вироста тополя

Помірно. $\text{♩} = 72$
Один

1. Од по - ля до по - ля ви - рос - ла то - по - ля,

Всі

спи-тав ко - зак дів - ку, чи бу-деш ти мо - я. чи бу-деш ти мо-(я).

1. Од поля до поля
Виросла тополя,
Спитав козак дівку¹,
Чи будеш ти моя.

2. Дівка козакові
Правди не сказала,
Правди не сказала.
Дрібний лист писала.

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ АН УРСР в с. Гусаково Звенигородського р-ну Черкаської обл. від групи дівчат. Розшифрував Л. Яценко. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 192-193.

311. Недалеко милий оре

Повільно. $\text{♩} = 58$
Один

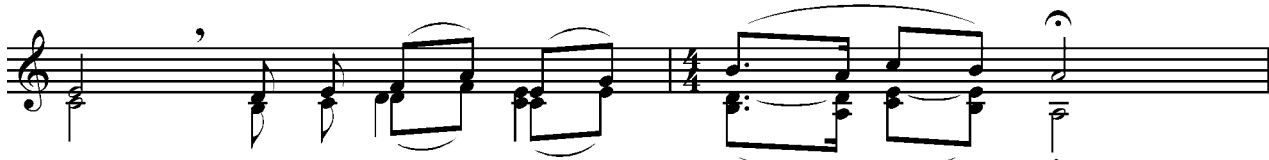

1. Не - да - ле - ко ми - лий о - ре, - ой там за лі - соч - ком. Ой

Всі

су - шить - в'я - лить ко - зак дів - ку

сво - ї - м(и) го - ло - соч - ком.

¹Останні два рядки повторюються двічі.

Один Група

2-4. Ой сво - їм го - ло - соч - ком... Ой

Всі

не я те - бе, дів - ко, су - шу,

са - ма ти зі - в(и) - я - ла.

1. Недалеко милий оре, –
Ой там, за лісочком.
Ой сушить-в'ялить козак дівку
Своїм голосочком.
2. Ой своїм голосочком...
Ой не я тебе, дівко, сушу, –
Сама ти зів'яла.
3. Ой сама ти зів'яла...
Ой як я тебе три дні сватав,
То ти й одказала.
4. Ой то ти й одказала...
Ой ти, дівчино-гордівнице,
Гордуєш ти мною.

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Старосілля Корсунь-Шевченківського р-ну (зараз Городищенський р-н) Черкаської обл. від групи жінок. Транскрипція Л. Ященка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 186.

312. Ой не цвіти буйним цвітом, зелений шафране

Повільно (♩ = 60)

Ой не цві - ти буй - ним цві - том, зе - ле - ний шаф - ра - не,

тяж - ко, важ - ко на сер - день - ку, як ве - чір на - ста - не.

1. Ой не цвіти буйним цвітом, зелений шафране,
Тяжко, важко на серденьку, як вечір настане.
2. – Як не хочеш, дівчинонько, дружиною бути,
Та дай мені того зілля, щоб тебе забути.
3. – Є у мене таке зілля близько перелазу,
Як дам тобі напитися, забудеш відразу.

4. Є у мене таке зілля близько коло хати,
Як дам тобі напитися, забудеш, як звати.

5. - Буду пити, буду лити, ще й краплі не впусчу,
Хіба тоді я забуду, як очі заплющу.

Зап. 1986 р. Дубравін В. в смт. Бобровиця від фольклорно-етнографічного ансамблю у складі: Гребеножко Ніни Володимирівни, 1935 р. н., Жижневської Євдокії Григорівни, 1928 р. н., Калініченко Катерини Іванівни, 1954 р. н., Коваленко Ганни Степанівни, 1927 р. н., Макаренко Марії Михайлівни, 1926 р. н., Мордовенко Тамари Володимирівни, 1950 р. н. та Потебні Ганни Василівни, 1930 р. н..
Друк. за вид.: Пісні Чернігівщини... С. 207.

313. Чи я вплила, та чи я вбрела

Помірно. $\text{♩} = 84$
Один

1. Чи я вплила, та чи я вбрела, чи ме - не під - ли - то,
Всі
чи сам ко - зак не став лю - бить, чи його од - би - то?

1. Чи я вплила, та чи я вбрела,
Чи мене підлито,
Чи сам козак не став любить¹,
Чи його одбито?

2. Ой одбила та шука-риба
Від берега ряску:

Утерля дівчинонька
Від козака ласку.

3. А я тую та й дрібну ряску
Ізберу в запаску, -
Таки свому козаченьку
Підійду під ласку.

Зап. 1951 р. Василенко З. та Кувеньова О. у складі експедиції ІМФЕ в с. Красне Кобеляцького р-ну Полтавської обл. від групи дівчат. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 125.

314. Зацвів терен рясно

Повільно. $\text{♩} = 69$
Один

1. За-цвів те - рен ряс - но. Та й лю - бив па - рень
Всі
ой мо-ло - ду дів - чи - ну, та й на ли - чень - ку да крас - ну.

¹Останні два рядки повторюються двічі.

1. Зацвів терен рясно.
Та й любив парень
Ой молоду дівчину,
Та й на личеньку да красну.	5. Знялась, полетіла
У чистее поле,
У чистее поле,
Де вутка пасеться.
2. На личеньку красну.
Та в неї личко
Ой рум'янеє,
Та й дурна в неї думка.	6. Де вутка пасеться.
Да перекажіть
Молодій дівчині,
Що дурень сміється.
3. Дурна в неї думка.
Ой поки ж дівка
Та парня не знала,
Та гула, як голубка.	7. Що дурень сміється
Та й смійся, смійся,
Ой вражий сину,
За сміх тобі буде.
4. Гула, як голубка.
Та гула ж вона,
Ой гула ж, вуркотіла,
Ой знялась – полетіла.	8. За сміх тобі буде.
Сім літ тряця
Трясти буде,
А смерті не буде.

Зап. 1951р. Василенко З. у складі експедиції ІМФЕ в с. Василівка Кобеляцького р-ну Полтавської обл. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 188-189.

315. Ой зацвів терен рясно

♩ = 54
1) Одна

1. Ой за - цвів те - рен ряс - но, ой лю - би - в(и) па - рень
Всі
ой мо - ло - ду й(ї) ді - в(и) - чи - ну ж(є)
ой на ли - чень - ку крас - ну.
ж(є)

♩ = 42
1)

2. Ой на ли - чень - ко крас - на ж(и)

1. Ой зацвів терен рясно
Ой любив парень ой молоду й дівчину ж
Ой на личеньку ж красну. | 2. Ой на личеньку красна ж
Ой в неї личко ой біле ж ой білесенько ж
Ой дурна в неї думка. |
|---|---|

Зап. у серпні 1955 р. експедицією ІМФЕ в с. Вереміївка Градизького р-ну Полтавської обл. (зараз Чернобаївський р-н Черкаської обл.) від гурту дівчат, заспіває Глоба Ольга, виводить Настя Душейко. Транскрипція Філатової А. М. (ІМФЕ ф. 14-10, од. зб. 398 № 5)

Лірична пісня про стосунки між дівчиною та парубком. Складоритмічна форма цієї пісні може мати два варіанти. У першому випадку перший шестискладовик може виступити в ролі усіченого рядка, тоді строфа буде мати дворядкову гетероритмічну форму $6_7//4_5+6_{78}+6_7$. У другому – однорядкова трисегментна форма з конкатенацією, де вже перша строфа починається з катену $cat.6_7... 4_5+6_{78}+6_7$. Семиступеневий одноопорний ладозвукоряд зі зміною шостого щабля (es-e).

316. Голосочок на лісочок

Помірно

1. Го-ло - со - чок на лі - со - чок, роз - мо - ву на - різ - но.

Не гні - вай-ся, дів - чи - нонь - ко, що при - хо - джу піз - но.

1. Голосочок на лісочок,
Розмову нарізно.
Не гнівайся, дівчинонько,
Що приходжу пізно.	А як вийдеш на вулицю,
Та й не признавайся.
2. Пізно ляжу, пізно встану –
Я свій розум маю.
Коло тихого Дунаю
Коня напуваю.	5. Ночував нічку, ночував другу,
Та й не сумнівався,
А як вийшов на вулицю,
То й зразу признався.
3. А кінь іржить, води не п'є,
Він доріжку чує.
Десь мій милий, чорнобривий
З другою ночує.	6. Бодай тебе, козаченьку,
Лиха доля взяла.
Через тебе, вражий сину,
Мене мати біла..
4. Ночуй. ночуй, мій миленький,
Та й не сумнівайся,	7. Ой чи біла, чи не біла,
Обіцяла бити.
Прошу тебе, козаченьку,
Перестань ходити.

Зап. 1997 р. Даценко Н. від Кизими Марії, 1930 р. н. в с. Чапаєвка Таращанського р-ну Київської обл. Друк. за вид.: Крізь віки і серця. С. 99.

317. Ой ти голубчик сизокриленький

♩ = 60
Одна
1. Ой ти, го - лу - (гу) - бчик си - зо - кри - лень кий,

♩ = 72
Всі
ска - жи по п(и) - ра - (га) - (га) вді ж(и),

1
де мі - й(ї) ми - лень - кий,

2
де мі - й(ї) ми - лень - [кий?]

1. Ой ти голубчик сизокриленький,
Скажи по правді ж де мій миленький. (2)
2. Що твій миленький у чистом полі,
Й у чистом ж полі ж, ще й під вербою. (2)
3. Ще й під вербою стоїть з другою,
Стоїть обнявши ж її рукою. (2)
(обнявшись милий з другою)
4. Стоїть обнявши-поцелувавши,
З мене сирітки ж та й насміявся. (2)
5. Як би я пташка, то крила ж мала,
Я б до милого ж за час злітала. (2)
6. За час злітала, та й розказала,
Щоб з моїм милим та й не стояла. (2)
7. Щоб з моїм милим та й не стояла.
Щоб моє(го) ж серце(я) ж не розривала. (2)

Зап. 10. 07. 2003 р. Карапата О., Павлюк Р., Постольников С., Філатова А. в с. Дем'янівка Семєнівського р-ну Полтавської обл. від Невкритої Галини Сергіївни, 1938 р. н, Габайко Ганни Федорівни, 1935 р. н., Орел Марії Ільківни, 1924 р. н., Нетеси Марії Григорівни, 1937 р. н., Залізник Ольги, 1927 р. н., Симачук Галини Данилівни, 1941 р. н., Даровської Ольги Іванівни, 1926 р. н., Тютюнника Івана Михайловича, 1929 р. н., Неточій Ганни Олександрівни, 1936 р. н.

Любовна лірика. Ізоритмічна дворядкова строфа, двосегментиний вірш з репризою другого рядка 5+5/(5+5)2. Завдяки вокалізації приголосних динамізується мелодичний розвиток. Семиступеневий ладозвукоряд. Композиція строфи А(В)2.

318. Не жаль міні вечірочка

Adagio

1,7. Не жаль мі - ні ве - чі - роч - ка, що я не гу - ля - ла...

2-6,8-13. Що я не гу - ля - ла...

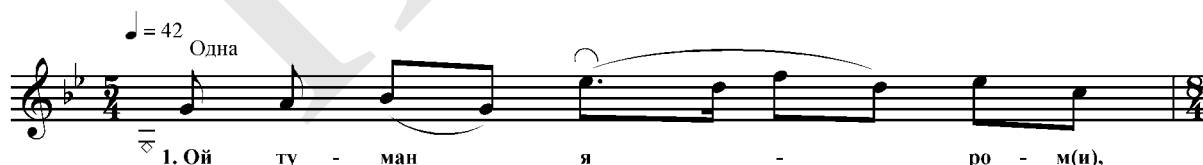

А жаль мі - ні то - го пар - ня, що я по - те - ря - ла.

1. Не жаль міні вечірочка,
Що я не гуляла...
2. Що я не гуляла...
А жаль міні того парня,
Що я потеряла...
3. Що я потеряла...
Ой, я ж його не втеряла,
Та не була дома.
4. Та не була дома...
Ізмінився голосочок
Ще й тихая мова.
5. Ще й тихая мова...
Голосочок у лісочок, -
Тиха мова різно...
6. Тиха мова різно...
Не лай мене, моя мати,
Що я ходю пізно.
7. Хоч я ходю та гуляю, -
Добрий розум маю...
8. Добрий розум маю...
Що я тому ледачому
Віри не доймаю.
9. Віри не доймаю...
А я ж своєму миленькому
Коня напуваю.
10. Коня напуваю...
А кінь ирже, води не п'є, -
Десь доріжку чує.
11. Десь доріжку чує...
Десь мій милий чорнобривий
З другою воркує...
12. З другою воркує...
Воркуй, воркуй, мій миленький,
Воркуй зазнавайся...
13. Воркуй, зазнавайся,
А як прийдеш на вулицю,
То й не признавайся!

Зап. Конощенко А. в м. Ровне Єлисаветградського пов. Херсонської губ (зараз Кіровоградський р-н Кіровоградської обл). Друк. за вид.: Українські пісні з нотами. Третя сотня. Зібрав А. Конощенко Київ, 1906. № 19. С. 32-33.

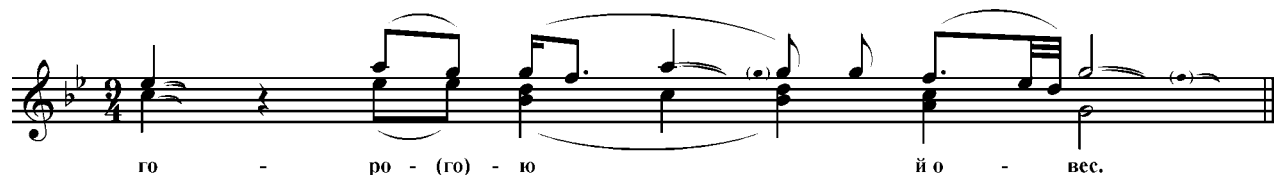
319. Ой туман яром а пшениченька ланом

1. Ой ту - ман я - ро - м(и),

а пше - ни - чень - ка ла - но - м(и),

го - ро - (го) - ю й о - вес.

2. Го - ро - ю о - вес... та не по прав - ді ж(и)

1. Ой туман яром а пшениченька ланом горою ж й овес.
2. Горою овес...
Та не по правді ж ой рассукин син варвар зо мною живеш.
3. Зо мною живеш...
Та ой як прийде ж ой вечьор ночка ж тьомна до другої йдеш.
4. До другої йдеш...
Та ой до мене ж ой стиха помаленьку ж голос подаєш.

Зап. у серпні 1955 р. експедицією ІМФЕ с. Вереміївка Градизького р-ну Полтавської обл. (зараз Чернобаївський р-н Черкаської обл.) від гурту дівчат, заспівує Глоба Ольга, виводить Настя Душейко. Транскрипція Філатової А. М. ІМФЕ ф. 14-10, од. зб. 398 № 2.

Однорядкова трисегментна форма з конкатенацією 4_3+6_7+5 ? cat.5... 4_3+6_7+5 . Тільки третій сегмент зберігає свій п'ятискладовик, решта ампліфікуються за рахунок вставних часток. Широко застосовується прийом вокалізації приголосних, що надає розвитку мелодичній вертикалі. Семиступеневий діатонічний ладозвукоряд має протиставну опору на четвертому шаблі (с).

320. Яром, яром пшениченька ланом

Andante

1. Я - ром, я - ром пши - ни - чень - ка ла - ном,
в до - ли - ні о - вес. В до - ли - ні о - вес... Не по
прав - ді, мо - ло - дий ко - за - че, зо мно - ю жи - веш.

1. Яром, яром
Пшениченька ланом;
В долині овес... 2. В долині овес...
– Не по правді,
Молодий козаче,
Зо мною живеш! 3. Зо мною живеш...
Ой, як прийде
Вечір-вечірочок, –
До інчої йдеш. | <ol style="list-style-type: none"> 4. До інчої йдеш...
А до мене
Стиха-поманеньку
Голос подаєш: 5. Голос подаєш...
– Ой, вистели,
Молода дівчино,
Килимами двір. 6. Килимами двір.
Шоб не скаляв я
Червоних чобіток,
Золотих підків. |
|--|---|

<p>7. Золотих підків...
– Бодай же ти,
Молодий козаچه,
Сього не діждав.</p> <p>8. Сього не діждав....
Щоб ти мої
Червоні килими
Чобітьми топтав!</p> <p>9. Чобітьми топтав...
Мені мати
Ці килими дбала
Столи застелять.</p> <p>10. Столи застелять...
А не тобі,
Превражий ти сину,
Чобітьми топтать.</p> | <p>11. Чобітьми топтать...
– Ой, обсади,
Молода дівчино,
Виноградом двір.</p> <p>12. Виноградом двір...
Ой щоб не доходив,
Як вечір приходе,
Голосочок твій.</p> <p>13. Голосочок твій.
Ой, посади,
Молода дівчино,
Край воріт вербу.</p> <p>14. Край воріт вербу...
Куди йтиму,
Куди їхатиму,
До тебе зайду!</p> |
|--|---|

Зап. Конощенко А. в с. Заріг Лубенського пов. (зараз Оржицький р-н Полтавської обл.). Друк. за вид.:Українські пісні з нотами. Випуск второй. № 9. С. 16-17.

321. Та яром, яром, ой пшениченька ланом

Протяжно. $\text{♩} = 52$
Один 3 Всі

1. Та я-ром, я ром ой пше-ни-чень-ка
2. ой мо-ло-дий ко-

ла-ном, а го-ро-ю о-вес.
-за-че, а зо-мно-ю жи-веш.

2,3. Го-ро-ю о-вес... Та й чом не по прав-ді

1. Та яром, яром, ой пшениченька ланом,
А горою овес.

2. Горою овес...
Та й чом не по правді, ой молодий козаچه,
А зо мною живеш?

3. Ой зо мною живеш...

Та як прийде вечір, ой вечірня година
 Ти до другої йдеш.

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ АН УРСР в с. Ковалівка Шишацького району (в книжці Диканського, можливо помилка) Полтавської обл., від мішаного хору. Розшифрувала З. Василенко. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 205-206.

322. Понад нашим яром да й пшениченька ланом

$\text{♩} = 70$
 Одна

Група

1. По-над на-шим я - ром да й пше - ни - чень-ка ла - ном,
 го - ро - ю о - вес. 2. Го - ро - ю о - вес...

Рухливо
 Одна

В попередньому темпі
 Гурт

Не по прав - ді, ко - за - че, не по прав - ді, со - ко - ле,
 зо мно - ю жи - веш!

1. Понад нашим яром да й пшениченька ланом,
 Горою й овес.

2. Горою овес...
 Не по правді, козаче, не по правді, соколе,
 Зо мною живеш!

3. Зо мною живеш...
 Ой як прийде той вечір, ой вечор, вечорочок —
 До другою йдеш.

4. До другої йдеш...
 А мені, молоденькій, ой мені, молоденькій,
 Жалю завдаєш.

5. Жалю завдаєш...
 — Ой посади ж, милая, мила-чорнобривая,
 В воротах вербу.

6. В воротах вербу...
 Ой куди я не йтиму, ой куди не поїду я —
 До тебе зайду.

7. — Ой скільки не садила, ой скільки не поливала я, —
Не приймається.

9. Ой любов наша щира, ой любов дорогесенька
Розлучається.

Зап. Павленко В. у 2007-2008 рр. в с. Лука Києво-Святошинського р-ну Київської обл. від гурту „Червона калина” у складі: Висовень О. С., 1932 р. н., Дмитренко О. С., 1940 р. н., Волошиної Г. В., 1950 р. н., Лабунської Н. Є., 1948 р. н., Герасименко А. Н., 1933 р. н., Фесенко О. М., 1936 р. н., Нестеренко С. Ф., 1951 р. н., Попової М. Ф., 1952 р. н., Забудської К. І., 1929 р. н., Білої П. П., 1952 р. н., Бражник В. П., 1941 р. н. Друк. за вид.: Пісенна традиція села Лука. С.161. № 198.

323. Ой там за лісочком

$\text{♩} = 42$
1) Одна

1. Ой там за лісочком (го) м(и)

Всі сушив, крушив(и) парень дівку ж(и)

свої м(и) голосочком.

4. То ти ж одка за ла (га) ж(и)...

1. Ой там за лісочком...
Сушив крушив парень дівку своїм голосочком.
2. Своїм голосочком...
Не я ж тебе й сушив крушив ти сама сов'яла.
3. Ти сама сов'яла ж...
Як я ж тебе й тричі сватав то ти й одказала.
4. То ти ж одказала ж...
Ой дівчино й гордівнице, гордуєш ти мною.

Зап. у серпні 1955 р. експедицією ІМФЕ в с. Городське Градизького р-ну Полтавської обл. (зараз Глобинський р-н Черкаської обл., затоплене) від гурту жінок, заспіває Лавриненко Явдоха Степанівна, виводить Козодуб Марія Степанівна. Транскрипція Філатової А.М. (ІМФЕ ф. 14-10, од. зб. 400 № 5).

Любовна лірика. Дівчина відмовляє парубкові. Складоритмічна форма цієї пісні може мати два варіанти. У першому випадку це дворядкова трисегментна ізоритмічна форма з редукцією першого рядка 6//4+4+6. У другому – однорядкова трисегментна форма з конкатенацією, де вже перша строфа починається з катену sat. 6... 4+4+6. Тут органічно поєднується розспівність та чиста модель вірша. Мелодична лінія заспіву побудована навколо дорійської сексти. Композиційні опори на початку другого та третього сегментів (f, c) набувають рис протиставних опор як центрів відносно самостійних ладових зворотів.

324. За нашою границею

Не поспішаючи

За на - шо - ю гра - ни - це - ю, да за на - шо - ю

гра - ни - це - ю рос - те жи - то з пше - ни - це - ю.

1. За нашою границею, да (2)
Росте жито з пшеницею.	5. Шляхом битим Роман іде, да (2)
Ой він іде, а я бачу.
2. Ой там Гандзя жито жала, да (2)
В правій руці серп держала.	6. Ой він іде, а я бачу, да (2)
Він сміється, а я плачу.
3. А лівою підбирала, да (2)
Назад себе жмені клала.	7. Бодай тебе, Романочку, да (2)
Перша куля не минула.
4. Назад себе жмені клала, да (2)
На шлях битий поглядала.	8. А другая в смерть убила, да (2)
Щоб та Гандзя не любила.

Зап. 1990 р. Даценко Н. від Кизими Марії, 1930 р. н. в с. Чапаєвка Таращанського р-ну Київської обл. Друк. за вид.: Кризь віки і серця. С. 101.

325. Ой не ходи, да й розкудрявцю

♩ = 89

Одна

Гурт

1. Ой не хо - ди, да й роз-куд-ряв-цю, да й по мо - с - (ге)-му са - ду, ой не топ-чи,

да й роз-куд-ряв-цю, да й мо-го ви - но-гра - ду! да й мо-го ви - но - гра-(ду).

- Ой не ходи, да й розкудрявцю, да й по моему саду,
Ой не топчи, да й розкудрявцю, да й мого винограду! (2)
- Не для тебе да сад садила да його поливала,
А для того да й козаченька, ой що його чарувала. (2)
- Чарувала да ручки й ножки да ще й карії очі,
Щоб не ходив да й до другої да темньої ночі. (2)
- Ой дай, мати, того зілля, що з-під перелазу,
Щоб забути да й про милого, забути відразу. (2)
- Пила зілля ще й коріння, ще й нап'юся вранці,
Тоді милого забуду, як ляжу на лавці. (2)

Зап. Павленко В. у 2007-2008 рр. в с. Лука Києво-Святошинського р-ну Київської обл. від гурту "Червона калина" у складі: Висовень О. С., 1932 р. н., Дмитренко О. С., 1940 р. н., Волошиної Г. В., 1950 р. н., Лабунської Н. Є., 1948 р. н., Герасименко А. Н., 1933 р. н., Фесенко О. М., 1936 р. н., Нестеренко С. Ф., 1951 р. н., Попової М. Ф., 1952 р. н., Забудської К. І., 1929 р. н., Білої П. П., 1952 р. н., Бражник В. П., 1941 р. н. Друк. за вид.: Пісенна традиція села Лука. С.146. № 180.

326. Ой не ходи, та розкудрявчик

Помірно. $\text{♩} = 63$
Один

1. Ой не хо - ди, та роз - куд - ряв - чик,
ой ко - ло мо - го ж са - ду та й не топ - чи,
ой роз - куд - ряв - чик, ой мо - го ви - но - гра - ду.

1. Ой не ходи, та розкудрявчик,
Ой коло мого ж саду
Та й не топчи, ой розкудрявчик,
Ой мого винограду.	А для того, ой посадила,
Ой кого я любила.
2. Не для тебе, та розкудрявчик,
Ой та я посадила,	3. А для того, ой я садила,
Ой кого я любила,
Та для того, ой поливала,
Ой кого цілувала.

Зап. 1953 р. експедицією ІМФЕ в с. Суботів Чигиринського р-ну Черкаської обл. від групи колгоспників. Транскрипція З. Василенко. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 250-251.

327. Ой за дверима за дверечками

$\text{♩} = 78$

1. Ой за две-ри-ма, за две-реч-ка-ми сто-їть ли-жеч-ко з по-ду-шеч-ка-ми.

1. Ой за дверима за дверечками
Стоїть лижечко з подушечками. | 2. На тому лижечку Іванко сидить,
На правій рученьці Катюшу держить. |
|---|---|

3. Держи, Іваню, щоб я не впала,
Білого личенька не помарала.
4. Білого личенька не помарала,
Золотих перстенів не поламала.
5. Золоті перстені, золоті були,
А у Катюші старости були.
6. А у Катюші під віконичком
Грає Ванюша сивим коничком.
7. А Катюша рада – в долині плище:
– Приїдь, Іванку, увечері іще!
8. Ой коло млина, ой коло броду
Брала Катюша холодну воду.
9. Брала Катюша холодну воду,
Впала Катюша по шию в воду.
10. Біжить Іванко да й витягує:
– Скажи, Катюша, кого ти любиш?
11. – Люблю медочок, бо солоденький,
Люблю Івана, бо молоденький.
12. Люблю медочок – солодко п'ється,
Люблю Іванка – гарно сміється!

Зап. Павленко В. у 2007-2008 рр. в с. Лука Києво-Святошинського р-ну Київської обл. від Білої П. П., 1952 р. н. Друк. за вид.: Пісенна традиція села Лука. С.129. № 156.

328. Ой у полі криниця-безодня

Наспівно

Ой у по - лі кри - ни - ця - бе - зол - ня,
а в кри - ни - ці во - ди - ця хо - лод - на.

1. Ой у полі криниця-безодня,
А в криниці водиця холодна.
2. Ой приїхав мій миленький з поля
Та й прив'язав коня до явора.
3. Та й прив'язав коня до явора,
Сів, заплакав з великого горя.
4. – Болить, болить голівонька моя,
Засвітана дівчинонька моя.
5. Коли б, Боже, вечора дождати,
Пошлю людній дівчину сватати.
6. Пошлю людній дівчину сватати,
А сам стану під вікном слухати.
7. А дівчина по світлиці ходить,
Білі ручки до серденька ломить.
8. – Ой матусю, пореднице в хаті,
Порадь мене, що людям казати.
9. Батько каже: – Рушники давати.
Мати каже: – До осені ждати.
10. Ой як мені до осені ждати,
Лучче ж мені зараз помирати.
11. Поший, мати, нову сорочку,
Сховай мене в вишневім садочку.
12. Насип, мати, високу могилу
Та й посади червону калину.
13. Будуть пташки калину клювати,
Будуть мені щодня щебетати.

Зап. 1996 р. Даценко Н. від Кизими Марії, 1930 р. н. в с. Чапаєвка Таращанського р-ну Київської обл. Друк. за вид.: Крізь віки і серця. С. 112.

329. Нитки рвуться, нитки рвуться

Помірно

1. Нит - ки рвуть - ся, нит - ки рвуть - ся, мнє на сер - ці тош - но,
по - ле - ті - ла б я б ту - да, де ми - ло - му скуч - но.
я б ту - да

1. Нитки рвуться, нитки рвуться,
Мнє на серці тошно,
Полетіла б я туди,
Де милому скучно ¹ .	Нема мого миленького,
Що я й полюбила.
2. Із-за гори плужок горе,
Там мій милий ходить,
За плечима батіг носить,
За мною голосить.	4. Не я його полюбила,
Полюбила мати,
Тільки мені повеліла
Та й рушничок дати.
3. Шумлять верби в кінці греблі,
Що я й насадила,	5. Один дала, другий дала,
На третьому стала,
А четвертим коротеньким
Рученьки зв'язала.

Зап. 13. 08. 1938 р. П. Майборода і О. Бандурко в м. Кременчук Полтавської обл. Друк. за вид.:
Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. С. 71-72.

330. Як приїхав мій миленький з поля

Rubato
Одна
Vci
♩ = 84
1. Ой як при-ї - хав мі - й(и) ми - ле - нь-ки й
з по - (о) - ля жи - є Ой та при - в(и) - я - (га) - зав
ко - (о) - ня ж(е - е) ай до за - бо - ра.

1. Ой як приїхав мій миленький з поля ж,
Ой та прив'язав коня ж ой до забори.	3. Та й нещаслива нам, коню, й дорога,
Та й засватана дівчинонька ж моя
2. Та й прив'язав коня ж та й до забори ж,
А й сам плакав край коника стоя.	4. Та й хоть би ж і швидше вечора й дождати ж
Тай пошлю ж люде дівчину й сватати.

¹Останні два рядки повторюються двічі

Зап. Філатова А., Бімбас І., Вовк О., Постольников С. 2009 р. у с. Лящівка Чорнобаївського р-ну Черкаської обл. від Петраш Катерини Іванівни, 1950 р.н., Купчин Єви Федорівни, 1957 р. н., Колесник Надії Карпівни, 1951 р.н., Козуль Олександритарасівни, 1942 р. н., Ірклієнко Галини Михайлівни, 1937 р. н., Керей Ніни Олександрівни, 1941 р. н., Рудик Ніни Іванівни, 1948 р. н., Цушко Антоніни Василівни, 1938 р. н., Керей Ганни Олексіївни, 1940 р. н. Нотація, коментар О. Мурзиної.

В основі пісні складоритмічна схема (4+6)2. Протягла манера у поєднанні з карбованою подачею кожного складу. Співаки з однаковим завзяттям подають як семантично значущі склади тексту, так і додаткові складкоутворення, розширюючи межі основної схеми і даючи простір мелодичному розвитку. Роль мелодичної орнаментації невелика. Відносна ритмічна самостійність шарів фактури підкреслює змагальний характер мелодичних партій. Між рядками практично немає мелодичної цезури, і початок другого рядка невимушено продовжує незавершену мелодичну фразу. Незважаючи на уявну свободу протяглого стилю, ритмічні пропорції у цій пісні абсолютно витримані. Ритмічна модель гуртової частини співу (надмірні склади вилучено, тривалість складів скорочено вдвічі) виглядає так:

Отже ритмічна форма гуртової частини пісні А В А.

331. Чом дуб не зелений

$\text{♩} = 120$ ($\text{♩} = 60$)
1) Одна

1. Чом дуб не зе-ле - ний, ой що бу - ря зло-ми - ла,

$\text{♩} = 42$
Всі

о - х(и) ко - зак не - ве - се - лий,

ой ли - ха - я го - ди - на.

1)

3. О-х(и) по-лю-бив дів-чи - ну 5. Ой за - ки - ну - ли не - від

1. Чом дуб не зелений, ой що буря й зломила,
Ох козак невеселий, ой лихая й година.
2. – Ой як мені, мати, ой веселому бути?
Ох полюбив дівчину ж, ой посватали люди.
3. Ох полюбив дівчину, ой засватали люди
Ох мені, молодому, ой парочки не буде.
4. Ой ви, риболовці, ой ви, славнії хлопці,
Ох закидайте ж невід ой у синєє море.

**5. Ой закинули невід та й у синее море,
Ох витягайте ж мою (мені) ж ой козацькую долю.**

Зап. у серпні 1955 р. експедицією ІМФЕ в с. Городське Градизького р-ну Полтавської обл. (зараз Глобинський р-н Черкаської обл., затоплене) від гурту жінок, заспівує Ов'язька Ганна Омелянівна, виводить Козодуб Марія Степанівна. Транскрипція Філатової А. М. (ІМФЕ ф. 14-10, од. зб. 400 № 3).

Пісня про козацьку долю. Силабічна будова вірша $6_7+6_7//6_7+6_7$ в ізоритмічній дворядковій строфі. Ампліфікація віршової структури протягом усієї пісні. Заспів контрастує із гуртовою частиною зміною тривалостей – від найменших шістнадцятих, вісімок до половинних. Семиступеневий діатонічний ладозвукоряд зі змінним другим щаблем (a-as). Гармонічна вертикаль насичена три-чотириголоссям. Композиція строфи АВ.

332. Коли б швидче вечір та й повечеріло

$\text{♩} = 84$
1) Одна

1. Ко - ли б швид - че ве - чір та й по - ве - чо - рі - ло,
2) Всі
ой мо - же б(и) мо - є ж(и) сер - це
3)
та й по - ве - се - лі - ло.
1)
2. Ко - ли б швид - ше ве - чір 3. Ой хоч не до ме - не,
2)
3. ой од - чи - ню д(и) - ве - реч - ка,
3)
не ж(и)
2. та й до ме - не при - йшло.

1. Коли б швидче вечір та й повечеріло,
Ой може б моє серце та й повеселіло.
2. Коли б швидче вечір та й сонечко зайшло,
Ой може б моє ж серце та й до мене прийшло.
3. Ой хоч не до мене, до моєї хати,
Ой одчиню дверечка ж, не почує мати.

4. Ой хоч і почує, то й буде мовчати,
Ой вона ж не й осудить рідного й дитяти.
5. Ой як одчиняла, легенько здихала,
Ой а як виряжала – плакала й ридала.
6. Ой як виряжала – плакала й ридала.
А за ворота ж вийшла – слізюньки втирала.
7. Чи ти мене любиш, чи з мене смієшся?
Ой до другої ж ходиш, та й не признаєшся.
8. – Ой я ж тебе люблю, ше й любити буду,
Ой признаюсь по правді ж, ой шо брати ж не буду.
9. Ой рад би я взяти, та не велить мати,
Ой як я ж тебе возьму, то вижене з хати.
10. – Дурна в тебе мати, шо не велить брати,
Ой який дурний будеш, як мене ж забудеш.

Зап. 30. 03. 2003 р. Постольников С., Філатова А. в с. Суботів Чигиринського району Черкаської обл. від Кучер Агафії Юменівни, 1933 р. н. (вивід), Ревак Ганни Іванівни, 1934 р. н., Полудень Марії Володимирівни, 1940 р. н. (вивід), Потапенко Катерини Ісакиївни, 1925 р. н., Павленко Степаниди Іванівни, 1924 р. н. (заспів), Каплавухи Зої Євдокимівни, 1927 р. н. Транскрипція Філатової А. (власний архів).

Любовна лірика. Ця пісня є зразком великих складорозспівів, розмір яких сягає вісім чверток (передостанній склад в кінці строфи). Двосегментний вірш 6+6//6₇+6₇ у дворядковій строфі. За рахунок вдвічі збільшеної метричної одиниці у гуртовій частині заспів пропорційно в чотири рази менший. Діатонічний семиступеневий звукоряк із субсекундою (f_{II}) має протиставну опору на четвертому щаблі (с). Композиція строфи АВ.

333. Марусю, Марусю

Повільно. $\text{♩} = 60$
Один Група

1. Ма-ру - сю, Ма-ру - сю, шо ме - ні з то-бо - ю?

Всі

Не о - дин я ве - чір про - сто - яв

1 2

з то - бо - ю. з то - бо - ю.

1. Марусю, Марусю,
Що мені з тобою?
Не один я вечір
Простояв з тобою¹.
2. Не один я вечір,
Не одну неділю.
На тебе, Марусю,
Маю всю надію.

¹Останні два рядки повторюються двічі.

3. По садочку ходжу,
В руках коня воджу,
Через рідну неньку
Нежонатий ходжу.

4. Через рідну неньку,
Через рідні сестри
Не можу Марусі
До себе привести.

5. Я неньку й уважу,
Сестер переможу,
Привезу Марусю
До себе із родом.

6. Ой ісходить місяць
З трьома зірочками, –
Приходить Маруся
З трьома дружечками.

7. Ой прийшла Маруся,
Стала на порозі,
Облили Марусю
Дрібненькії сльози.

8. Ой прийшла Маруся,
Стала й у куточку.
– Прийми ж мене, ненько,
За рідную дочку!

9. Своїх дочок маю,
Чужих не приймаю,
Свого сина маю
З тобою не звінчаю.

10. Ой не хочу, мамо,
Ой не хочу грошей,
Люблю твого сина,
Бо твій син хороший.

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Гусаково Звенигородського р-ну Черкаської обл. від групи дівчат. Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 118-119.

334. Ой сюди гора, туди друга

Помірно

1. Ой сю - ди го - ра, ту - да
дру - га. Та все ка - м'я - на - я.

1. Ой сюди гора, туди друга.
Та все кам'яная.

2. Куди їдеш-від'їжджаєш,
Сизокрилий орле?

3. Ой хто ж мене, молодую,
Цей вечір пригорне?

4. Пригортайся, дівчинонько,
Товаришу моему.

5. Та й не кажийому правди,
Як мені самому.

6. Скільки жита я не жала,
Снопів не в'язала,

7. Скількох хлопців не любила –
Правди не казала.

8. Ой тоді я снопа зв'яжу,
Як роса опаде.

9. Аж тоді я правду скажу,
Як піп руки зв'яже.

Зап. 1999 р. Даценко Н. від Кизими Марії, 1930 р. н. в с. Чапаєвка Таращанського р-ну Київської обл. Друк. за вид.: Крізь віки і серця. С. 104.

335. Ой од саду та й до моря битая дорога

$\text{♩} = \text{с.с.с. } 104 \text{ (poco rubato)}$
Одна

$\text{♩} = 96$
Удвох (Гурт)

1. Ой од са - ду та й до мо - ря би-та-я... ...а й до -
ту - да
-ро - га (ж), ой ту - да й сі - ла - (га) ж
ту - да сі - ...і - да
по - ї - ха - ла ж
ти - ха - я ...а й ро - з - мо... [ва].
ро - (го) - змо... [ва].

Варіант заспіву:
Одна

2. Ку - да ї - деш, ой о - д'їж - жа - еш,

1. Ой од саду та й до моря битая дорога,
Ой туда сіла ж, поїхала тихая й розмова.
2. Кудя їдеш, од'їжжаєш, сизокрилий орле,
Ох а хто ж мене, молодую ж, цей вечір пригорне?
3. Пригортайся ж, моя мила, другому й такому,
Ой та й не кажи ж тії правди, шо мені й самому.
4. Над моєю хатиною чорна хмара й стала ж,
Ой на мене ж, молодую й, поговор та слава.

5. А я тую чорну хмару пером розмахаю,
Перебула весь поговір, перебуду й славу.

6. Перебула весь поговір, а слави придбала
Та за того парня молодого, що вірно ж кохала.

Зап. Н. та О. Терещенки у 1994 р. в с. Підлісне Олександрівського р-ну Кіровоградської обл. від Кузьменко Марії Федорівни, 1924 р. н. (реконструкція багатоголосся з декількох строф). Транскрипція Терещенко О.

336. Од поля до поля виросла тополя

Помірно. $\text{♩} = 60$
Один

1. Ой по - ля до по - ля ви - рос - ла то - по - ля.

Всі

– Ой ска - жи, ко - за - че, ко - ли бу - ду тво - я, ко - ли бу - ду тво - (я?)

1. Од поля до поля
Виросла тополя.
– Ой скажи, козаче,
Коли буду твоя?¹

2. – Пощитай, дівчино,
Всі зорі на небі,
А як пощитаєш,
То візьму за себе.

3. – Ой як тяжко-важко
Ті зорі щитати,
А ще тяжче-важче
Любов забувати.

4. – Ой пусти, дівчино,
Камінь за водою,
Як попливе камінь,
Буду жить з тобою.

5. – Де ж ти, дурню, бачив,
Щоб це камінь плавав,
Було б не ходити,
Слави не робити.

6. Козак од'їжджає,
А кінь марширує,
– Підійди, дівчино,
З коня поцілую.

7. – Бодай цілувала
Лихая година,
Через тебе, дурню,
'Дказалась родина.

8. Одказався батько,
Одказалась мати,
Одказались сестри
Ще й два рідних брати.

9. Одказались сестри
Ще й два рідних брати,
Ще й той козаченько,
Що думав узяти.

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Воскобойники Диканьського р-ну (зараз Шишацький р-н) Полтавської обл. від групи жінок. Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 192.

¹Останні два рядки повторюються двічі.

337. Ходить журав да й по бережку

$\text{♩} = 49$
Одна Гурт Проникливо

1. Хо- дить жу- рав да й по бе-реж-ку да й за-гля-да - (га)-є в во -

Одна Гурт

-ду. 2. Да й за-гля - да - є в во - ду. Зду - мав ко - зак

да й про дів - чи - ну да й бре - де че - рез во - ду.

1. Ходить журав да й по бережку
Да й заглядає в воду.
2. Да й заглядає в воду.
Здумав козак да й про дівчину
Да й бреде через воду.
3. Да й бреде через воду.
Ой брів річку, да ой брів бистру
Ще й половину ставу.
4. Ще й половину ставу.
– Сватай мене, козаченьку,
Та й не вводи серце в славу.

Зап. Павленко В. у 2007–2008 рр. в с. Лука Києво-Святошинського р-ну Київської обл. від гурту “Червона калина” у складі: Висовень О. С., 1932 р. н., Дмитренко О. С., 1940 р. н., Волошиної Г. В., 1950 р. н., Лабунської Н. Є., 1948 р. н., Герасименко А. Н., 1933 р. н., Фесенко О. М., 1936 р. н., Нестеренко С. Ф., 1951 р. н., Попової М. Ф., 1952 р. н., Забудської К. І., 1929 р. н., Білої П. П., 1952 р. н., Бражник В. П., 1941 р. н. Друк. за вид.: Пісенна традиція села Лука. С.169. № 208.

338. Ой на ставу, на ставочку

Помірно ($\text{♩} = 96$)

Ой на ста - ву, на ста - воч - ку, ой на ста - ву

та й на ста - воч - ку пли - вуть кач - ки та в три ря - доч(ки).

1. Ой на ставу, на ставочку,
Ой на ставу та й на ставочку
Пливуть качки та в три рядочки.
2. Вони пливуть, поринають,
Вони пливуть та й поринають,
Усі собі та пари мають.

3. А я живу в Божій карі,
А я живу та в Божій карі,
Не дав мені ой Господь пари.
4. А дав мені гірку долю,
А дав мені та й гірку долю,
Та й пішла ой за водою.
5. – Іди, доле, за водою,
Іди, доле, та й за водою,
А я слідом ой за тобою.
6. Та й допливем до лужечка,
Та й допливем ой до лужечка,
До крутого ой бережечка.
7. На тім боці оддишемось,
На тім боці та й оддишемось,
Листа батьку ой напишемо.
8. Нехай батько не турбує,
Нехай батько та й не турбує,
Вінка мені да не купує.
9. Бо я вінок прогуляла,
Бо я вінок та й парогуляла,
З козаченьком ой простояла.

Зап. Дубравін В. 1987 р. в м. Носівка Чернігівської обл. від Безжон Олександри Андріївни, 1913 р. н.,
Мещанін Марії Леонтіївни, 1924 р. н. і Туки Ганни Федорівни, 1926 р. н. Друк. за вид.: Пісні Чернігівщини. С. 246-247.

339. Посіяла конопельки

$\text{♩} = 89$ Елегійно.
Одна

1. По-сі-я-ла ко-но-пель-ки, по-рос-ли во-ни то-нень-кі.

Гурт

Чи є лю-дям та-ка до-ля, ой як ме-ні, мо-ло-день-кій?

Варіант заспіву:

2. Як всім лю-дям та-ка до-ля,

- Посіяла конопельки, поросли вони тоненькі.
Чи є людям така доля, ой, як мені, молоденькій?
- Як всім людям така доля, то я буду веселиться,
Ой як мені, молоденькій, то я й буду журиться.
- Ой візьму я відеречко да й піду я аж до броду,
Стоять хлопці-риболовці – всі красиві на вроду.
- Ой ви хдлці-риболовці, всі й красиві на вроду,
Візьміть мене на свій човен, одвезіть мене до роду.
- Ой взяли б тебе на човен, да в нас човен поламався,
А ще й чули через люди, що тебе рід одцурався.
- А мене рід не цурався – одцурались батько й мати,
Хотять мене, молодую, за нелюба заміж дати.
- За нелюбом – горе жити, а ще гірше полиночку,
А у мого миленького чорні брови на шнурочку.

8. Чорні брови на шнурочку – куди їде, то сміється, Не розлучай, Боже, пари, котра вірно кохається!

Зап. Павленко В. у 2007–2008 рр. в с. Лука Києво-Святошинського р-ну Київської обл. від гурту “Червона калина” у складі: Висовень О. С., 1932 р. н., Дмитренко О. С., 1940 р. н., Волошиної Г. В., 1950 р. н., Лабунської Н. Є., 1948 р. н., Герасименко А. Н., 1933 р. н., Фесенко О. М., 1936 р. н., Нестеренко С. Ф., 1951 р. н., Попової М. Ф., 1952 р. н., Забудської К. І., 1929 р. н., Білої П. П., 1952 р. н., Бражник В. П., 1941 р. н. Друк. за вид.: Пісенна традиція села Лука. С.82. № 108.

340. Як посію конопельки

Помірно. $\text{♩} = 72$
Один

1. Як по - сі - ю ко - но - пель - ки, ой дріб - ні - ї, зе - ле - нень - кі.

Всі

Чи всім та - ка гір - ка до - ля, як ме - ні, мо - ло - день - кій?

1. Як посію конопельки,
Ой дрібніі, зелененькі.
Чи всім така гірка доля,
Як мені, молоденькій?¹

2. Як усім така доля,
Я й не буду журиться,
А як мені, молоденькій, –
Піду в море топиться.

3. А по морю, по синьому
Пливе камінь з муравою,
А на тому каменюві
Стоїть парень чорнобривий.

4. Він руками махає
І бровами моргає
Та й на тую дівчиноньку,
Що вірненько кохає.

Зап. 1954 р. Василенко З. та Дзеря Г. У складі експедиції ІМФЕ в с. Піски Лохвицького р-ну Полтавської обл. від групи дівчат. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 126.

341.3 горки та й у яр («Явдошечка»)

$\text{♩} = \text{с.с.с. } 80 \text{ rubato}$
Одна

1. З гор - ки та й у яр ой десь по - ї - хав

Гурт

ох і мій ми - ле - се нь - кій

¹Останні два рядки повторюються двічі.

за гу - сте - се - нький гай.

Варіанти заспіву

Одна

2. За гу - сте - се - нький гай... Ой у - стань, у - стань

3. Цей сон йо - дга - дай... Ой у - ста - ла

Варіанти строфи

Var.

ой дай не вти-ра - ла... ..а - ся,

Одна

4. Не вми-ва-(га) - ла - ся, ой дай не вти-ра - ла... ..а - ся,

Гурт

пі - шла в по - ле (й) жать.

1. З горки та й у яр
Ой десь поїхав ох і мій милесенький за густесенький гай.
2. За густесенький гай...
Ой устань, устань, молода Явдошечко, цей сон одгадай¹.
3. Цей сон одгадай...
Ой устала молода Явдошечка, не вмивалася.
4. Не вмивалася ой да й не втиралася, пішла в поле (й) жать.
5. Пішла в поле жать...
Та й дождалась ох і до долиноньки, сіла спочивать.
6. Сіла спочивать...
Розчесала ох і русу косоньку та й стала [вона] плакать.

¹У останньому сегменті деяких строф можливий словообрив або словоповтор:

За густесенький гай...

Ой устань, устань, молода Явдошечко, цей сон... цей сон й одгадай.

7. Та й стала плакати...
Ой Боже мій ох і милостивий, як я втомилася.
8. Як я втомилась...
Либонь же я за своїм милесеньким зажурилася.
9. Та й зажурилася...
Обізвався ой да козаченько та й з-за кру... та й з-за крутих гір.
10. Та й з-за крутих гір...
Не журися, молода Явдошечко, ось я милий [ось я] твій.

За матеріалами фольклорних експедицій Н. Керімової та О. Мурзіної 1991–1997 рр. в с. Розуміївка Олександрівського р-ну Кіровоградської обл. Вик. хор сільського будинку культури. Транскрипція Терещенка О.

342. З горки та й у яр

Rubato

Одна

3 гор - ки та - (га) - (га) й у яр ой десь по - ї - хав

Всі

ой і мій ми - ле - (ге) - се - (е) - нький

за - (га) - гу - сте - се - нь - ки - (и)й гай.

The musical score is written in G major (one sharp) and 4/4 time. It consists of three systems of music. The first system is for a solo voice (Одна) and includes a tempo marking of 'Rubato'. The second and third systems are for a chorus (Всі). The lyrics are written below the notes. There are some performance markings such as '3' for triplets and '10, 8' for note values.

1. З горки та й у яр...
Ой десь поїхав ой мій милесенький за густесенький гай.
2. За густесенький гай...
Ой устань, устань, молода Явдошечко, цей сон одгадай
3. Цей сон одгадай...
Ой устала молода Явдошечка й не вмивалася.
4. Не вмивалася...
Ой да не й втиралася, пішла в поле жать.
5. Пішла в поле жать...
Ой дожалась ой і до долини, сіла спочивать.

Зап. О. Мурзіна, Н. Керімова 1987 р. в с. Розуміївка Олександрівського р-ну Кіровоградської обл. від Голинської Тетяни Наумівни, 1927 р.н., Безносенко Варвари Йосипівни, 1929 р. н., Лисенко Варвари Амвросіївни, 1919 р. н., Волкової Пелагеї Яківни, 1930 р. н., Шевченко Анастасії Василівни, 1944 р. н. Транскрипція з касети «Вітер степовий» (1997) студ. НМАУ ім. П. І. Чайковського А. Дядюшенка, ред. О. Мурзіної.

343. Ой, що й у саду соловейко тьох да тьох...

Andante

1. Ой що й у са - ду со - ло - вей - ко тьох да тьох...

Гей, лю - би - ли - ся - ко - ха - ли - ся ми й у - двох.

1. Ой, що й у саду соловейко тьох да тьох...
Гей, любилися – кохалися ми й удвох.
2. Гей, любилися – кохалися ми й удвох,
Гей, а тепера ллються сльози, як горох.
3. Гей, а тепера ллються сльози на біду, –
Гей, розсипала горішечки на льоду.
4. Гей, ой хто ж тії горішечки позбіра,
Гей, то той мене молодую сподоба.
5. Гей, десь узявся Ванюшечка челядин,
Гей, та й визбірав горішечки, як один.

Зап. Конощенко А. в с. Обознівка Єлисаветградського пов. Херсонської губ (зараз Кіровоградський р-н Кіровоградської обл). Друк. за вид.: Українські пісні з нотами. Третя сотня. Зібрав А. Конощенко Київ, 1906. № 30. С. 46.

344. Ой казали люди-сусіди

$\text{♩} = 100$
Одна

1. Ой ка - за - ли - лю - ди - су - сі - ди, що до ме - не бра - ті - чок при - ї - де,

Гурт

я ж йо - го жда - ла, всю ніч - ку не спа - ла, всі во - ро - та по - од - чи - ня - ла. - ня(ла).

1. Ой казали люди-сусіди, що до мене братічок їде,
Я ж його ждала, всю нічку не спала, всі ворота поодчиняла. (2)
2. А братічок їде да й їде, ворота минає, минає,
Ніч яка темна, а зіронька ясна, яка ж моя доля нещасна. (2)
3. Ой казали люди-сусіди, що до мене батенько їде,
Я ж його ждала, всю нічку не спала, всі ворота поодчиняла. (2)

4. А батенько їде да й їде, ворота минає, минає,
Ніч яка темна, а зіронька ясна, яка ж моя доля нещасна. (2)
5. Ой казали люди-сусіди, що до мене матінка їде,
Я ж її ждала, всю нічку не спала, всі ворота поодчиняла. (2)
6. А матінка їде да й їде, ворота минає, минає,
Ніч яка темна, а зіронька ясна, яка ж моя доля нещасна. (2)
7. Ой казали люди-сусіди, що до мене миленький їде,
Я його не ждала, усю нічку спала, всі ворота позачиняла. (2)
9. А миленький їде да й їде, ворота ламає, ламає,
Ніч яка темна, а зіронька ясна, яка ж моя доля прекрасна. (2)

Зап. Павленко В. у 2007–2008 рр. в с. Лука Києво-Святошинського р-ну Київської обл. від гурту „Червона калина” у складі: Висовень О. С., 1932 р. н., Дмитренко О. С., 1940 р. н., Волошиної Г. В., 1950 р. н., Лабунської Н. Є., 1948 р. н., Герасименко А. Н., 1933 р. н., Фесенко О. М., 1936 р. н., Нестеренко С. Ф., 1951 р. н., Попової М. Ф., 1952 р. н., Забудської К. І., 1929 р. н., Білої П. П., 1952 р. н., Бражник В. П., 1941 р. н. Друк. за вид.: Пісенна традиція села Лука. С.163. № 201.

345. Ой віють вітри, віють буйні

Не поспішаючи (♩ = 76)

1. Ой ві - ють віт - ри, ві - ють буй - ні ще й лист
о - па - да, Ой пла - че, ту - же
дів - чи - нонь - ка, ми - лий по - ки - да.

1. Ой віють вітри, віють буйні
Ще й лист опада.
Ой плаче, туже дівчинонька,
Милий покида.
2. – Ой не плач, дівко, не журися,
Це ще не біда.

- Ой цей покине, другий буде,
Ти ще молода.
3. Ой ходить дівка понад морем,
Синє море гра.
Ой хоче дівка утопитись,
Море не прийма.

Зап. Дубравін В. 1988 р. в с. Товкачівка Прилуцького р-ну Чернігівської обл. від фольклорно-етнографічного ансамблю у складі: Андрійченко Ганни Михайлівни, 1932 р. н., Дурас Ніни Іллівни, 1935 р. н., Мирочок Марії Филімонівни, 1928 р. н., Петренко Надії Трохимівни, 1940 р. н., Проценко Ганни Прокопівни, 1936 р. н., Редьки Ганни Павлівни, 1932 р. н., Скоголь Фросини Миколаївни, 1924 р. н. та Ходоси Катерини Іванівни, 1942 р. н. Друк. за вид.: Пісні Чернігівщини. С. 217-218.

346. Ой дівчино незамужня

Повільно (♩ = 56)

1. Ой дів - чи - но не - за - муж - ня,
не влюб - ляй - ся в дво - ря - ни - на, бо не мож - на.

1. Ой дівчино незамужня,
Не влюбляйся в дворянина, бо не можна. (2)
2. Бо дворянин пізно ходить,
Не одну чорняву з ума зводить. (2)
3. Ізвів з ума, ще з розума,
Зоставайся, дівчинонько, тепер сама. (2)

Зап. Дубравін В. 1988 р. в с. Товкачівка Прилуцького р-ну Чернігівської обл. від фольклорно-етнографічного ансамблю у складі: Андрійченко Ганни Михайлівни, 1932 р. н., Дурас Ніни Іллівни, 1935 р. н., Мирочок Марії Филімонівни, 1928 р. н., Петренко Надії Трохимівни, 1940 р. н., Проценко Ганни Прокопівни, 1936 р. н., Редьки Ганни Павлівни, 1932 р. н., Скоголь Фросини Миколаївни, 1924 р. н. та Ходоси Катерини Іванівни, 1942 р. н. Друк. за вид.: Пісні Чернігівщини. С. 209.

347. Ой у лузі, лузі червона калина

Sostenuto

1. Ой у лу - зі, лу - зі чер - во - на ка - ли - на,
ой у лу - зі, лу - зі чер - во - на ка - ли - на.

1. Ой у лузі, лузі червона калина¹,
2. То ж не калина, молода дівчина.
3. Ой калину вітер к землі нахилає,
4. Ой та дівчина сльози проливає.
5. Ой у лузі вітер ломит калиноньку,
6. Ой і покидає козак дівчиноньку.
7. Шумлят, шумлят верби понад берегами,
8. Прощай, прощай, мила, с чорними бровами!

Зап. Куба Л. 1886(?) р. в с. Британи Ніжинського пов. Чернігівської губ. (до 1946 р. – назва села Дуболугівка нині Ніжинського р-ну Чернігівської обл.). Друк. за вид.: Людвік Куба про Україну. С. 100.

¹Кожен рядок співається двічі. У виданні текст розбито на 4 дворядкові строфи. – Ред.

348. Прощай, прощай, ой ти, город-деревня

Повільно ♩ = 60

Один

Всі

1. Про - щай, про - щай, ой ти, го - род - де -

- рев - ня, да гей, ой з кру-ти - ми го - ра - ми.

Один

Всі

2-5. З кру - ти - ми го - ра - ми. Зо - ста - вай - ся,

ой мо - ло - да дів - чи - на, да

гкй, ой з чор - ни - ми бро - ва - ми.

The musical score is written in G major and 4/4 time. It features a melody line and a bass line. The tempo is marked 'Повільно' (Ad libitum) with a metronome marking of 60. The score is divided into two parts: 'Один' (Solo) and 'Всі' (All). The lyrics are in Ukrainian and describe a farewell to a town and a girl. The melody is simple and folk-like, with a mix of quarter and eighth notes. The bass line provides a steady accompaniment with chords and single notes.

1. Прощай, прощай, ой ти, город-деревня,
Да гей, ой з крутими горами.
2. З крутими горами.
Зоставайся, ой молода дівчина,
Да гей, ой з чорними бровами.
3. З чорними бровами.
Брови чорні, ой а оченьки карі,
Да гей, ой нещасна я з вами.
4. Нещасна я з вами.
Шумлять верби, ой да в кінці греблі,
Да гей, ой що я насадила.
5. Що я насадила.
Нема того, ой да миленького,
Да гей, ой що я й полюбила.

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Старосілля Корсунь-Шевченківського р-ну (зараз Городищенський р-н) Черкаської обл. від жіночого хору. Розшифрував Л. Яценко. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 298.

349. Ой ти, дубе, дубе

Повільно $\text{♩} = 69$
Один

1. Ой ти, дубе, дубе, кучерявий дубе,
що на тобі, дубе ж(и), два голуби гуде.

Всі

що на тобі, дубе ж(и), два голуби гуде.

Один

2-4. Два голуби гуде, голубка літає,
любив козак дівчину – тепер покидає.

Всі

любив козак дівчину – тепер покидає.

1. Ой ти, дубе, дубе,
Кучерявий дубе,
Що на тобі, дубе¹,
Два голуби гуде.

2. Два голуби гуде,
Голубка літає,
Любив козак дівчину –
Тепер покидає.

3. – Ти мене кидаєш,
Багатую любиш,
А я, молодесенька,
Без пари не буду.

4. Що до мене хлопці
Щовечора ходять,
Коні воронії
За повіді водять.

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в с. Підварки Переяслав-Хмельницького р-ну Київської обл. (нині це село входить в межі Переяслав-Хмельницького) від групи жінок. Розшифрував Л. Яценко. Друк. за вид. Українське народне багатоголосся. С. 172-173.

350. Ой піду я й на ту гору

Протяжно $\text{♩} = 38$
1) Одна

1. Ой піду я й на ту гору.

¹Третій та четвертий рядки повторюються двічі.

Всі

на ту го - ру, на той шлях:
чи не ї - де мій ми - лень - кий
на во - ро - (го) - (го) них - (и) ло - ша - дях?

1) 2) 1)

2. А він ї - хав, я сто - я - ла... 3. На що ж ме - ні
та - я руч - ка... 3. доб - ре зна - (а) - ю...

1. Ой піду я й на ту гору,
На ту гору, на той шлях:
Чи не їде мій миленький¹
На вороних лошадях?

2. А він їхав, я стояла,
А він «здрастуй» не сказав,

І по прежній же любові
Правої ручки не пожав.

3. Нащо ж мені тая ручка,
Нащо ж мені твій совет,
Бо й сама я добре знаю,
Що в любові правди [ж] нет.

Зап. 14-15 серпня 1992 р. Єфремова Л. в с. Іванківці Знам'янського р-ну Кіровоградської обл. від Демченко Віри, 1929 р. н., Демченка Максима, 1930 р.н. (чоловіка), Бабенко Надії, 1948 р. н., Шаповал Любові, 1931 р. н., Дубиніної Євдокії, 1934 р. н., Рубана Петра, 1925 р. н. Чоловічі голоси дублюють нижній жіночий голос. Друк. за вид.: Єфремова. № 515. С. 457-458.

351. Ей, тихо, тихо Дунай воду несе

Стримано $\text{♩} = 63$

Один Всі

1. Ей ти-хо, ти - хо Ду - най во - ду не - се,
ше й ти - хі - ше дів - ка ко - су че - (ше).

¹Третій та четвертий рядки повторюються двічі.

<p>1. Ей, тихо, тихо
Дунай воду несе.
Ще й тихіше
Дівка косу чеше.</p> <p>2. Чеше вона, чеше
Та й на Дунай несе:
“Пливи, косонько, за водою,
А я слідом за тобою”.</p> <p>3. Ей, там у лузі
Та явір зелененький,
А під явором
Коник вороненький.</p> <p>4. А під явором
Коник вороненький,
Та на конику
Козак молоденький.</p> <p>5. Ей, сидить собі
Та на скрипочку грає,</p> | <p>Та струна струні
Стиха промовляє:</p> <p>6. “Ей, нема краю
Тихому Дунаю,
Та нема спину
Вдовиному сину.</p> <p>7. Та нема спину
Вдовиному сину,
Що звів з ума
Молоду дівчину.</p> <p>8. Ей, з ума звівши
Та на коника сівши, –
Та прощай, мила,
Зоставайсь здорова.</p> <p>9. Ей, прощай, мила,
Зоставайсь здорова,
Або вже ж мені
Простая дорога”.</p> |
|--|---|

Зап. 1948 р. Онопа Г. та Васильченко О. в м. Кам'янка Смілянського р-ну (зараз Кам'янський р-н) Черкаської обл. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 136.

352. У городі верба рясна

а)

Andante

1. У го-ро-ді вер - ба ряє - на, у го-ро-ді - ді вер - ба ряє - на, хо-ро-ша дів - ка пре - кра - сна.

б)

Andante

1. У го-ро-ді вер - ба ряє - на, у го-ро-ді вер - ба ряє - на, хо-ро-ша дів - ка пре - крас - на.

<p>1. У городі верба рясна, (2)
Хороша дівка прекрасна.</p> <p>2. [I] Хороша, і вродлива, (2)
Нема того, що любила.</p> | <p>3. І немає, і не буде, (2)
Розрали враж'ї люде.</p> <p>4. Розрали, розсудили, (2)
Щоби в парі не ходили.</p> |
|---|---|

5. А ми ж таки ходять будем, (2)
Одно “дного любить будем.
6. Ой піду я понад ставом,
Понад ставом, над ставочком
Пливуть утятя рядочком.
7. Вони пливуть, поринають, (2)
Одно “дного доганяють.
8. Кажне собі пару має, (2)
А я живу в Божій карі.
9. Не дав мені Господь пари,
Не дав мені Господь долі
І дружини до любові.
10. Ой піду я понад лугом, (2)
Оре мій миленький плугом.
11. Чужи воли, чужа нива, (2)
Чужа й мила погонила.
12. Чужа й мила воли гонит, (2)
Моє серце ножем кроїт.
13. Чужа рука погоняє, (2)
Моє серце ножем крає.

Зап. 1886(?) р. Куба Л. в с. Середовка [Згурівський р-н Київської обл.]. Друк. за вид.: Людвік Куба про Україну. № 28. С. 64-65. У виданні текст розбито на 4-рядкові строфи без зазначення повторів.

353. На вгороді верба рясна

Енергійно, уповільнюючи. ♩ = 40

Протяжно. ♩ = 30

1) На вго-ро-ді вер - ба ряс - на, на вго-ро-ді вер - ба ряс - на,
там сто - я - ла дів - ка крас - на.

1)
5. Роз-ра - я - ли, роз - су - ди - ли...
6. А ми в па-рі сто - ять бу - дем...

1. На вгороді верба рясна, (2)
Там стояла дівка красна.
2. Вона красна ще й вродлива, (2)
Її доля нещаслива.
3. Її доля нещаслива, (2)
Нема того, що любила.
4. Нема ж того та й не буде, (2)
Розраєли чужі люди.
5. Розраєли, розсудили, (2)
Щоб ми в парі не ходили.
6. А ми в парі стоять будем, (2)
І друг друга любить будем.

Зап. 14-15 серпня 1992 р. Єфремова Л. в с. Іванківці Знам'янського р-ну Кіровоградської обл. від Шаповал Алли Федорівни, 1941 р. н., Вербової Тамари Анатоліївни, 1946 р.н. (виводить), Коровіної Ганни Олексіївни, 1965 р.н., Постільняк Жанни Леонідівни, 1971 р.н. Друк. за вид.: Єфремова. № 388. С. 327-328.

354. Ой налетіли гуси ой з далекого краю

$\text{♩} = 48$
Одна

1. Ой на - ле - ті - ли гу - си
Всі
ой з да - ле - ко - го кра - ю,
ой ско - ло - ти - ли во - ду ж(и) в ти - хо - му Ду - на-|ю|.

1. Ой налетіли гуси ой з далекого краю,
Ой сколотили ж воду ж в тихому дунаю.
2. Та бодай же ви гуси ой з пір'ячком пропали,
Ой як ми любилися ж, тепер перестали.
3. А як ми любилися а як зерно в горісі,
Ой тепер розійшлися ж як туман по лісі.
4. Ой як ми любилися а як голубів пара,
Ой тепер розійшлися ж як чорная хмара.

Зап. 07.07.2003 р. Постольников С., Філатова А. в с. Москаленки Чернобаївського р-ну Черкаської обл. від Курило Марії Федосіївни, 1927 р. н., Пашиної Надії Михайлівни, 1931 р. н. (родом з с. Кітлів), Димиденко Галини Олександрівни, 1927 р. н. (родом з с. Кітлів). Транскрипція Філатової А. (власний архів).

Лірична пісня про розлуку. Двосегментний вірш 6₇6₇//6,6 у дворядковій строфі. Ампліфікація перших трьох сегментів строфи зберігається впродовж усієї пісні. Семиступеневий діатонічний ладозвуко-ряд розширений вниз до субкварти (d_{IV}). Композиція строфи АВ.

355. Та ой сон, мати

Широко $\text{♩} = 58$
Один

1. Та ой сон, ма - ти, та ой сон, ма - ти, го - ло - вень -
ку кло - нить. Ой о - це ж то - бі,

та ой, си - но - чок, сво - я во - лень - ка ро - бить.

2-9. Та о - це ж то - бі, та мій си - но - чок, сво - я во - лень - ка

ро - бить, та й о - це ж то - бі,

та мій си - но - чок, са - ма дів - чи - на хо - дить.

1. Та ой сон, мати, та ой сон, мати,
Головоньку клонить.
Ой оце ж тобі, та ой синочок,
Своя воленька робить.	Ой не хочете, ой ночувати,
Ой, ніченьки сами.
2. Та оце ж тобі, та мій синочок,
Своя воленька робить,
Та й оце ж тобі, та мій синочок,
Сама дівчина ходить.	6. Та хоть хочете, ой не хочете,
Ой та будете спати,
Десь поїхав, ой мій миленький
Аж у поле орати.
3. Та нехай ходить, нехай ходить,
Бо вона ж мене любить,
А вона ж мені, ой молодому,
Та за дружину буде.	7. Ой орав три дні та й у царині,
А чотири – в толоці,
Ой виплакала ой карі очі
За чотири ночі.
4. Та столи ж мої, ой тесовії,
А скатерті лянїї,
Ой брови ж мої, ой чорнесенькі,
Ой, горе мені з вами.	8. Та й оці ж мені, та ой чотири,
Ой за вісім же стали,
Щоб моєму миленькому
Волики пристали.
5. Та брови ж мої, ой чорнесенькі,
Та горе мені з вами,	9. Та бодай воли а дужі були,
А плужок уломився,
Ой щоб мій милий, ой чорнобровий
Та й додому прибився.

Зап. 1953 р. експедицією ІМФЕ в с. Суботів Чигиринського р-ну Черкаської обл. від групи колгоспників. Розшифрувала З. Василенко. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 234-235.

356. Що сонце заходить

Повільно $\text{♩} = 56$
Один

1. Що сон-це за-хо-дить, а мі-сяць іс-хо-дить,
ко-зак до дів-яи-ни ой що-ве-чо-ра хо-дить. // хо-(дить).

1. Що сонце заходить,
А місяць ісходить,
Козак до дівчини ¹ ,
Ой щовечора ходить.	4. Очі мої, очі,
Що ви думаєте –
Всю ніч на розмові,
А удень дрімаєте.
2. – Не ходи, козаче,
Не ходи до мене:
В нас любов невірна,
Ой не візьмеш ти мене,	5. Ой прийду додому,
Сяду край віконця,
Ще й ночі не спала,
Ой а вже сходить сонце.
3. – Хоч візьму, не візьму,
То хоч находитися,
Я з тобою, серце,
Ой не наговорюся.	6. Очі мої, очі.
Що ви нарobili? –
Чоловік жонатий,
Ой а ви полюбили.

Зап. 1952 р. експедицією ІМФЕ в м. Золотоноша Черкаської обл. від групи курсантів школи польоводів. Розшифрував Л. Більчинський. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. С. 195-196.

¹Останні два рядки повторюються двічі.

Родинно-побутові пісні

357. Виряджала мати сина

Поважноно (♩ = 88)

Ви - ряд - жа - ла ма - ти си - на аж у

ко - со - ви(цю). Аж у ко - со - ви - цю. Да за - че - са - ла

ру - сі куд - рі та аж на по - ти - ли(цю).

1. Виряджала мати сина
Аж у косовицю.
2. Аж у косовицю...
Да зачесала русі кудрі
Та аж на потилицю.
3. Аж на потилицю...
– Да я ж думала, мій синочку,
Та що будеш косити.
4. Що будеш косити...
А ти ж кинув да косу в росу
Ой та й став говорити.
5. Та й став говорити.
– Да було б тобі, моя мати,
Ой малим оженити.

Зап. 1987 р. в м. Носівка В. Дубравін від Волошок Марини Лук'янівни (1922). *Пісні Чернігівщини*. С. 242-243.

358. Виряжала ой мати сина та й на косовицю

♩ = 54
Одна

1. Ви - ря - жа - ла ой ма - ти си - на та й на ко - со - ви цю,

рос - че - са - ла ой чор - ні - і куд - рі та ой на по - ти - ли - ці,

та ой на по - ти - ли [ці].

4. бе - ри жін - ку лю - бу 4. це - луй є - ї

2. сам сі - в(и) та й го - ло - сиш.

1. Виряжала ой мати сина та й на косовицю
Росчесала ой чорнії кудрі та ой на потилиці. (2)
2. Я ж думала шо ти, мій синочку, шо ти ж травку косиш,
А ти бросив ой косу в росу сам сів та й голосиш. (2)
3. Як би знала, моя рідна мати, шо то за досада,
Взяла б мене, взяла й оженила та була й отрада. (2)
4. Женись синку, ой женися синку, бери жінку любу,
Целуй єї, ой милуй єї як голуб голубку. (2)
5. Женись, синку, ой женися синку, бери жінку Ганку
Целуй єї, ой милуй єї шо вечора до ранку. (2)

Зап. 11. 07. 2003 р. Барамба І., Павлюк Р. в с. Васютенці Чернобаївського р-ну Черкаської обл. від Супрун Марії Дмитрівни, 1920р. н., Скакун Тетяни Іванівни, 1920 р. н., Сахно Марфи Михайлівни, 1938 р. н., Іванець Марії Іванівни, 1931 р. н., Тищенко Олександри Дмитрівни, 1937 р. н.

Родинно-побутова лірична пісня. Силабічна структура вірша $4+4_{56}+6/(4+4_{56}+6_7)2^1$, у двочастинній ізоритмічній формі. Семиступеневий діатонічний звукоряд з проміжною ладовою опорою на третьому щаблі.

359. Ой на ставу, на ставочку

1. Ой на ста-ву, на ста-воч - ку, да ой на ста - ву,

на ста - во - чку, там плив-ли кач-ки в три ря - до(чки).

¹Маленькі цифри вказують на коливання кількості силаб у рядку

2. Во - ни пли - ли, по - ри - на - ли,

1. Ой на ставу, на ставочку,
Да ой на ставу, на ставочку,
Там пливли качки в три рядочки.

2. Вони пили, поринали,
Да вони пили, поринали,
Да кожна собі пару має.

3. А я пішла долиною,
Да ой я пішла долиною,
Там зустріла пару свою.

Зап. 29 червня 2010 р. Єфремова Л. О. у складі експедиції ІМФЕ у с. Карпилівка Козелецького р-ну Чернігівської обл. від Яцухненко Любові Петрівни, працівниці продуктового магазину (пече хліб). "Зазвичай співають на два-три голоси. Я співала першим". (Прим. вик.) На прохання записувача виконавиця спробувала відтворити другий голос, який подаємо у цьому ж запису.

360. Ой на ставу, на ставочку

Стримано

Ой на ста - ву, на ста - воч - ку,

ой на ста-ву, на ста - воч - ку пли - вуть кач - ки в три ря - доч[ки].

1. Ой на ставу, на ставочку (2)
Пливуть качки в три рядочки.

2. Одна одну спереджає, (2)
Кожна собі пару має.

3. А я бідний, безталанний, (2)
Не дав мені Господь пари.

4. Та дав мені гірку долю, (2)
Та й та пішла за водою.

5. Пливи, доле, за водою, (2)
А я услід за тобою.

6. Та спливемось докупоньки, (2)
Як сивії голубоньки.

7. Та й будемо воркотати, (2)
Самі себе розважати.

Зап. 29 липня 1989 р. у с. Шевченкове Звенигородського р-ну Черкаської обл. від Агафії Снитко, 1922 р. н., Михайла Кириченка, 1933 р. н., Івана Клименка, 1918 р. н., Миколи Сокирка, 1913 р. н. Пісні Шевченкового краю. Записи, упорядкування і примітки Олекси Ошуркевича, розшифровка і нотація мелодій В. Ф. Охманюка. Луцьк: Видавництво обласної друкарні, 2006. С. 204.

361. Закувала зозуленька на стодолі на розі

Досить повільно

За - ку - ва - ла зо - зу - лень - ка на сто - до - лі на ро - зі.

За - пла - ка - ла дів - чи - нонь - ка в бать - ка на по - ро - зі.

1. Закувала зозуленька на стодолі на розі.
Заплакала дівчинонька в батька на порозі. (2)
2. – Не куй, не куй, зозуленько, на стодолі на розі,
Не плач, не плач, дівчинонько, в батька на порозі. (2)
3. Несу воду із криниці, коромисло гнеться.
Чом до мене, моя мамо, ніхто й не пришлеться? (2)
4. – Багач, доню, не захоче, бідний не посміє,
Нехай твоя руса коса зіллям зеленіє. (2)

Зап. 10 серпня 1986 р. у с. Шевченковому Звенигородського р-ну Черкаської обл. від Оксани Коваленко, 1910 р. н., Марії Ковтун, 1925 р. н., Марії Федьорко, 1914 р. н. Пісні Шевченкового краю. Записи, упорядкування і примітки Олекси Ошуркевича, розшифровка і нотація мелодій В. Ф. Охмнюка. Луцьк: Видавництво обласної друкарні, 2006. С. 187.

362. Ой не ходи, та розкудрявчик, біля мого саду

1) Всі

1. Ой не хо - ди, та - роз - куд - ряв - чик, бі - ля мо - го са - ду,

та й не топ - чи, та роз - куд - ряв - чик, та й мо - го ви - но - гра - ду. - гра(ду).

1)

2-6. та ще й по - ли...

1. Ой не ходи, та розкудрявчик, біля мого саду
Та й не топчи, та розкудрявче, мого винограду. (2)
2. Не для тебе я садила та ще й поливала,
А для того та козаченька, що вірно кохала. (2)

3. Тече річка а невеличка, схочу, перескочу,
Оддай мене, та моя мати, за кого я схочу. (2)
4. Де свекруха, ой як матінка, а свекор, як батько,
А зовиці, як сестриці, ой люблять заплітати. (2)
5. А зовиці, та як сестриці, люблять заплітати,
А дівері, як братіки, та люблять жартувати. (2)
6. Один кивне, а другий моргне, третій засміється,
А мій милий та чорнобривий, ой до мене горнеться. (2)

Зап. Л. Єфремова 18 серпня 1992 р. в с. Старосілля Городищенського р-ну Черкаської обл. від Стеценко Ганни Степанівни, 1939 р. н., Миколаєнко Надії Миронівни, 1942 р. н., Пуш Наталі Онуфріївни, 1929 р. н., Тимошенко Олени Омелянівни, 1949 р. н. (заспівує). Народні пісні: Записи Людмили Єфремової. Київ: Наук. думка, 2006. С. 347-348.

363. Косарі косять, а вітер повіває

Помірно, грайливо

1. Ко - са - рі ко - сять, а ві - тер по - ві - ва - сь,

шов - ко - ва тра - ва на ко - си на - ля - га - сь.

1. Косарі косять, а вітер повіває,
Шовкова трава на коси налягає.
2. Шовкова трава на коси налягає,
Бідна вдова з багатцем розмовляє.
3. – Ой ти багачу, я тебе давно знаю,
Не сватай дочки, бо я корів не маю.
4. В мене корови – це чорнесенькі брови,
В мене овечки – ласкаві словечки.

Зап. 23. 08. 1938 р. О. Бандурко та П. Майборода в с. Кривуші Кременчуцького р-ну Полтавської обл. Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. Київ: Муз. Україна, 1986. С. 71.

364. Косарі косять, а вітер повіває

$\text{♩} = 80$
Одна

1. Ко - са - рі ко - сять, а ві - тер по - ві - ва - (га) - сь,

$\text{♩} = 60$
Всі

шов - ко - ва тра - ва - (га), гей, на ко - си ля - га(с),

шов - ко - ва тра - ва, гей, на ко - си ля - гає.

1. Косарі косять, а вітер повіває,
Шовкова трава на коси лягає (2).
2. Шовкова трава на коси налягає,
Багач на вдову, гей, скоса поглядає (2).
3. Ой багач, багач, я тебе давно знаю,
Не сватай мене, гей, я коров не маю (2).
4. В мене ж корови личко, чорні брови,
В мене овечки, гей, ласкаві словечка (2).
5. Вставай, невістко, бодай же ти та й не встала,
Подій корови, гей, що в батька надбала (2)
6. Своїх подою, що й в батька надбала,
Твоїх не буду, гей, бодай не діждала (2).

Зап. О. Мурзина 1987 р. на хуторі Новоселівка Олександрівського р-ну Кіровоградської обл. від Зеленько Катерини Миколаївни, 1918 р. н., Шевченко Ганни Григорівни, 1925 р. н. Транскрипція: О. Мурзіної. Трансформований варіант косарської пісні, яку співали жінки на гребовищі сина. У цій місцевості вона побутує як лірична з контамінованими фрагментами родинно-побутового сюжету, мало властивими косарським пісням цього типу (багач і вдова, невістка в багатій родині). Відповідно зазнає змін ритмічна основа пісні (5+7)2. Виконавиці балансують між вихідною ритмічною моделлю та формою 6+6, до якої тяжіє лірична пісня. Частка «гей» доповнює шестискладовик: «Багач на вдову, гей, скоса поглядає». Яскравим моментом є ладове протиставлення мінорного зачину та 4 ст. у мажорному нахилі (разом з підголоском).

365. Ой вирву я, вирву

1. Ой ви - рву я, вир - ву кли - но - вий лис - то - чок,
та й по - ви - сти - ла - ю ми - ло - го слі - до - чок.

1. Ой вирву я, вирву
Кленовий¹ листочок
Та й повистилаю
Милого слідочок². | <ol style="list-style-type: none"> 2. Щоб роса не впала,
Пташка не бродила,
Щоб мого милого
Друга не любила. |
|---|---|

¹Різничитання у тексті та підтекстівці мелодії. (Л. Є.)

²Другу половину кожної строфи співають двічі. (Л. Є.)

3. А роса упала,
Пташка побродила,
А мого милого
Друга полюбила.

4. Любила, любила
Та й причарувала,
Несолону рибку
Вечерять давала:

5. – Вечеряй, вечеряй
Та й не сумнівайся,
Бо вже ти жонатий,
За жінку признався.

6. – Ой Боже мій, Боже,
Який же я вдався,
На чужій сторінці
За жінку признався.

7. Признався за жінку
Ще й за дві дитині,
Розколось серце
На дві половині.

8. – Ой Боже мій, Боже,
Що я наробила,
Є в козака жінка,
А я полюбила.

Зап. 1938 р. текст Бандурко О. Л., мел. Майборода П. Л. від студентки Кременчуцького бібліотечного технікуму Фросі Крупко.

366. Летіла зозуля

Поважно

1. Ле-ті-ла зо-зу-ля, на бе-реж-ку сі-ла, на бе-реж-ку
сі-ла та й ста-ла ку-ва-ти.

1. Летіла зозуля,
На бережку сіла,
На бережку сіла
Та й стала кувати.

2. – Не чуть мого милого,
Не чуть, не видати,
Десь поїхав милий
Аж за море гуляти.

3. Десь поїхав милий
Аж за море гуляти?
На жовтім пісочку
Аж два слідочки знати.

4. Що перший слідочок
Конгя вороного,
А другий слідочок
А парня молодого.

5. Піду я в лісочок
Вирву я листочок,
Буду прикривати
А милого слідочок.

6. Щоб роса не впала,
А пташки не блудили,
Щоб мого милого
А краці не любили.

Зап. 1922 р. Онищенко Д. І. у с. Вовчок (нині с. Вовчик Лубенського р-ну Полтавської обл.). Народні пісні Полтавщини. С. 409. № 574.

367. Летіла зозуля, на бережку сіла

Повагом

1. Ле - ті - ла зо - зу - ля, на бе - реж - ку сі - ла,

на бе - реж - ку сі - ла, на - ча - ла ку - ва - ти.

1. Летіла зозуля, на бережку сіла,
На бережку сіла, начала кувати. (2)
2. На бережку сіла, начала кувати,
Десь поїхав милий, не чуть, не видати.
3. Десь поїхав милий, не чуть, не видати,
На жовтім пісочку два слідочка знати.

Зап. 1920-1929 рр. Попадич Ф. у с. Веприк на Зінківщині (нині Гадяцького р-ну Полтавської обл.) від Рибалки О. Народні пісні Полтавщини. С. 409. № 575.

368. Ой походжено, ей, та й поброджено

Наспівно

1. Ой по - хо - дже - но, ей, та й по - бро - дже - но та й по бе - реж - ку кінь - ми.

2. Та й по бе - реж - ку кінь - ми. Ой то ж не кінь - ми, ей,

то ж не во - ла - ми, то жу - ра - воч - ка з дїб - ми.

1. Ой походжено, ей, та й поброджено
Та й по бережку кільми.
2. Та й по бережку кільми.
Ой то ж не кіньми, ей, то ж не волами,
То журавочка з дітьми.
3. То журавочка з дітьми...
Ой журав грає, ей, та й журав грає,
Та журавочка скаче.

4. Та журавочка скаче.
Ой дурна ж дівка, ей, та й нерозумна,
Що й за козаком плаче.
5. Що й за козаком плаче.
– Ой не плач, дівко, ей, та й не плач, красна,
Бо така ж твоя доля.
6. Бо така ж твоя доля.
Ой полюбила, ей, та й козаченька,
Та й при місяці стоя.
7. Та й при місяці стоя.
– Ой не я ж його, ей, та й полюбила,
Полюбила ж його мати.
8. Полюбила ж його мати.
Ой та й звеліла, ей, та й за нелюба
Та й рушнички подавати.
9. Та й рушнички подавати.
Ой дала рушник, ей, та й дала другий,
Та на третьому стала.
10. Та на третьому стала.
Ой а четвертим, ей, та й білесеньким,
Та й руки пов'язала.

Зап. 29 липня 1989 р. у с. Моринці Звенигородського р-ну Черкаської обл. від Онисії Шульги, 1915 р.н. і Онисії Криклі, 1915 р.н. Пісні Шевченкового краю / записи, упорядкування і примітки Олекси Ошуркевича, розшифровка і нотація мелодій В. Ф. Охманюка. Луцьк: Видавництво обласної друкарні, 2006. С. 236-237.

369. Біда за бідую, журба за журбою

♩ = 86 Повільно

Одна 1) 2) 1)

1. Бі - да за бі - до - ю, жур - ба за жур - бо - ю,

Всі 3)

да - ла ме - не ма - ти за - між мо - ло - до - ю,

4) 3)

да - ла ме - не ма - ти за - між мо - ло - до - ю.

1) 2) 3) 4)

1. Біда за бідою, журба за журбою,
Дала мене мати заміж молодою. (2)
2. - Пусту мене, милий, до броду по воду,
До броду по воду, до рідного роду. (2)
3. - Не пушту я, мила, ти несправедлива,
Щоб ти своїй неньці правди не відкрила. (2)
4. - Не буду я, милий, нічого казати,
Як будуть питати, то я вийду з хати. (2)
5. Як сестра питала, то я промовчала,
Як ненька спитала, я все розказала. (2)
6. І нехай там, милий, гадюка сичала,
Щоб я своїй неньці правди не сказала! (2)

Зап. Л. Єфремова 18 серпня 1992 р. в с. Старосілля Городищенського р-ну Черкаської обл. від Стеценко Ганни Степанівни, 1939 р. н., Миколаєнко Надії МIRONІВНИ, 1942 р. н., Пуш Наталі Онуфріївни, 1929 р. н., Тимошенко Олени Омелянівни, 1949 р. н. (заспівує). Народні пісні: Записи Людмили Єфремової. Київ: Наук. думка, 2006. С. 375.

370. Ой дощик росу росить

1. Ой до-щик ро - су ро - сить, а доч-ка ж(и) не - ньку про - (о) - сить:

1) «Ой од-да - й ме - не, не - (е) - нько, а в чу-жу-ю де - ре - вень(ку)».

2) 2-а строфа 2) 3-я строфа
між ве - ли - ку - ю сі - мей(ку) і ді - леч - чко б(и) ро - би - (и) ла

1. Ой дощик росу росить, а дочка ж неньку просить:
Ой оддай мене, ненько, а в чужую деревеньку.
2. Ох оддай мене, ненько, а в чужу ж деревеньку,
А в чужу ж деревеньку, між великую сімейку.
3. Ой де багато діла, то туди би я летіла,
І ділечко б робила, ще й свекрусі б годила.
4. І ділечко б робила ще й свекрусі годила,
Ой до своєї ж неньки часто в гості б ходила.
5. Вже ж неділя минає, дочки в гості немає,
Ой сяду я та й поїду, дочку свою одвідаю

6. Доїжджаю я до двору, а зять ходить по двору,
Ой зять ходить по двору, а гуси заганяє.
7. А зять ходить по двору, а гуси заганяє,
Ой гуси ж заганяє, тещі ворота відчиняє.
8. Ой зятю, ти мій зятю, а де твоя дружина,
Ой де твоя ж дружина, моя рідная ж дитина.
9. Вже четверта неділя, як вона ж заболіла,
Ніхто її не питає, а чи пила, а чи їла.

Зап. Г. Мірошніченко 1988 р. в с.Розумівка Олександрівського р-ну Кіровоградської обл. від Коваленко Мотрі Федорівни, 1910 р. н. Транскрипція: студ. НМАУ Д. Савченко, ред. О. Мурзіної.

Жіноча пісня про долю невістки в чужій родині збереглася в пам'яті лише найстаршого покоління. Манера виконання спирається на досвід плачової традиції (початок наспіву), втім залишаючись в стилевих межах сольної розспівної лірики. Цей стиль можна визначити як послідовність декламаційного та кантиленного способу інтонування. Дольний метр остаточно стабілізується наприкінці першого рядка, після дихальної паузи на проміжній фонемі в середині слова, як і належить наддніпрянському протяжному співу.

Складочислова форма (7+8)2 фактично є розширенням 6-складового архетипу: “Дощик росу росить / дочка неньку просить // отдай мене неньку / в чужу деревеньку”. Мелодичний обсяг одноопорного діатонічного наспіву – мала септима. При тому прикметною є поява повного звукоряду, з фрігійською секундою включно, не у першій, а у подальших строфах (стійко). Принцип ланцюгового зв'язку строф дотриманий епізодично.

371. Ой давно я, давно а в неньки була

$\text{♩} = 100$
Одна Удвох

1. Ой дав-но я, дав-но а в нень-ки бу-ла,
да... ав-но ой чо-ти-(и)-ри

ой не так же дав-но чо-ти-ри го-да.

Варіанти заспіву
Одна

1. Ой давно я, давно а в неньки була,
Ой не так же давно – ой чотири года.

2. Ой не так же давно – чотири года,
Уже ж моя стежка терном заросла.
3. Ой не так же терном, як ожиною,
Де я походила ой ще й дівчиною.
4. Ой дайте ж ви мені гострого ножа,
Вирубаю терен аж до кореня.
5. Терен вирубаю, в пучки пов'яжу,
До своєї неньки в гості долину.
6. Долину до неньки та й сяду в саду,
Чи не вийде ненька вранці по воду.
7. Вийшла моя ненька ой раніше за всіх,
Набрала водиці ой повніше за всіх.
8. Не набрала води, ой набрала слізок,
Пішла до світлоньки ой будить невісток.
9. Невісточки-дочки, голубки мої,
Щось у нашім саді ой за пташка кує.
10. Ой а тож не пташка – то ваша дочка,
То ж ваша дочечка-горювальничка.
11. Без щастя вродилась, без долі зросла,
На чужу сторонку ой горювать пішла.
[На чужу сторо?нюнку горювать пішла.]

Зап. Н. та О. Терещенки у 1995 р. в с. Триліси Олександрівського р-ну Кіровоградської обл. від Демченко Софії Степанівни, 1929 р. н., Крикун Ольги Тихонівни, 1930 р. н., Заріцької Любові Андріївни, 1937 р. н. Транскрипція О. Терещенко.

372. Ой піду я в ліс по дрова

Стримано, співуче (♩ = 80)

1. Ой піду я в ліс по дрова,
Наламаю лому.
Завіз мене мій миленький
В чужу... в чужую сторону. 2. На чужій же стороньці
Ні отця, ні неньки, | <ol style="list-style-type: none"> Тільки в саду зеленому
Поють... поють соловейки. 3. Пойте, пойте ж, соловейки,
Всіма голосами,
А я поїду в сад зелений
Вмию... вмиюся слъозами. |
|--|--|

4. Ой вирву я з рожі квітку
Да й пуцу на воду,
Пливи, пливи, з рожі квітка,
Аж до... аж до мого роду.

5. Пливла, пливла з рожі квітка
Та й стала кружитись.

Вийшла мати воду брати,
Да й ста... да й стала дивитись.

6. – Ой чия ж то з рожі квітка
На морі переться?
Оце ж моя та донечка
З милим... з милим розстається.

Зап. 1987 р. в м. Носівка В. Дубравін від Безжон Олександри Андріївни, 1913 р. н., Мещанін Марії Леонтіївни, 1924 р. н. і Туки Ганни Федорівни, 1926 р. н. Пісні Чернігівщини. С. 280-281.

373. Ой зірву я з рожі квітку

Лагідно, розповідно (♩ = 80)

Ой зі - рву я з ро - жі кві - тку та й пу - щу на во - ду.
- Пли - ви, пли - ви, з ро - жі кві - тко, аж до мо - го ро - ду

1. Ой зірву я з рожі квітку
Та й пуцу на воду.
– Пливи, пливи, з рожі квітко¹,
Аж до мого роду.

2. Пливла, пливла з рожі квітка
Та й стала кружитись.

Прийшла мати воду брати
Та й стала журитись.
2. – Ой чия ж то з рожі квітка
Так рано зів'яла?
Ой чого ж ти, моя доню,
Така сумна стала.

Зап. 1988 р. В. Дубравін в с. Товкачівка Прилуцького р-ну Чернігівської обл. від фольклорно-етнографічного ансамблю у складі Андрійченко Ганни Михайлівни, 1932 р. н., Дурас Ніни Іллівни, 1935 р. н., Мирочок Марії Филімонівни, 1928 р. н., Петренко Надії Трохимівни, 1940 р. н., Проценко Ганни Прокопівни, 1936 р. н., Редьки Ганни Павлівни, 1932 р. н., Скоголь Фросини Миколаївни, 1924 р. н. та Ходоси Катерини Іванівни, 1942 р. н. Пісні Чернігівщини... С. 281-282.

374. Ой піду я в ліс по дрова, наламаю лому

♩ = 72
1) Одна
2) 3 5
1. Ой пі - ду я в ліс по дро - ва, на-ло - ма-ю ло - му,
Всі
за - ві-в(и) ме - не ой дур-ни-й(ї) ро - зум

¹Останні два рядки повторюються двічі

♩ = 72
1) *Одна*

1. Ой пі - ду я в ліс по дро - ва, на-ло - ма-ю ло - му,
за - ві-в(и) ме - не ой дур-ни-й(ї) ро - зум

1. Ой піду я в ліс по дрова, наломаю лому,
Завів мене ой дурний розум, ой на чу... на чужу й сторонку.
2. Ой на чужій сторононці ні отця, ні неньки,
Тільки в саду ой зеленому, ой поють... поють соловейки.
3. Пойте, пойте соловейки всіма голосами,
А я ж піду ой в сад зелений, ой вмюсь... вмюся сльозами.
4. Болить, болить голівонька та й нічим перев'язать,
Ой далеко ой я від роду та й ніким... та й ніким переказать.
5. Зав'яжу ж я голівоньку чорненьким платочком,
Перекажу ой я до роду ой сивим... сивим голубочком.
6. А той чорненький платочок голівки не зв'яже,
А той сивий голубочок та й правдо... правдоньки не скаже.
7. Ой зірву я з рози квітку та й пустою на воду,
Пливи-пливи ой з рози квітка, ой аж до... ой аж до мого й роду.
8. Плівла, плівла з рози квітка, та й в'янути стала.
Вийшла мати ой води брати, та й ту кві...та ту квітку пізнала.
9. Ой чого ж ти, з рози квіткою, на воді зів'яла,
Ой чого ж ти, ой доню моя, ой така... ой така ж горда стала.
10. Ой того ж я ненько ж моя така ж горда стала,
Тяжко-важко ой мені жити ой одній...ой одній в чужім краї.

Зап. 21. 08. 2002 р.н. Постольников С., Вовк О., Філатова А. в с. Суботів Чигиринського р-ну Черкаської обл. від Кучер Агафії Юменівни, 1933 р. н. (вивід), Ревак Ганни Івановни, 1934 р. н., Полудень Марії Володимирівни, 1940 р. н. (вивід), Павленко Степаниди Іванівни, 1924 р. н. (заспів). Транскрипція Філатової А. М. (власний архів).

Родинно-побутова пісня, роздуми про те як тяжко жити далеко від роду. Ізоритмічна дворядкова строфа із трисегментним віршем $4+4+6//4+4_5+6_{9,10}$. Перші дві силабічні групи (4+4) умовно поділені пунктирною тактовою рисою, яка вказує на мелодичну неподільність фрази. Використання прийому обривання слова в останньому сегменті другого рядка розширює віршову структуру. Структура гуртової частини вдвічі більша, ніж заспів. Секстовий ладозвукоряд із субсекундою (f_{II}). Поліфонічно-підголоскова тканина насичена складорозспівами, триголосними співзвуччями. Композиційна форма АВ.

375. Та коло броду, ох і та брала ж воду

Повільно (♩ = 66)

Один *Група*

1. Та ко - ло бро - ду, ох і та бра-ла ж(и) во - ду,
не до... та не до - б(и) - ра - ла до д(и) - на.

Один *Всі*

2-11. Не до - бра - ла до дна. Та жи - ла в бать - ка, ох і
та не го - д(и), не два, - не за...
та не за - зна - ла доб - ра.

1. Та коло броду, ох і та брала ж воду,
Не до..., та не добрала до дна.
2. Не добрала до дна.
Та жила в батька, ох, і та не год, не два, -
Не за..., та не зазнала добра.
3. Не зазнала добра.
Та я ж думала, ох, і що в батька горе,
В свекра, а в свекра погуляю.
4. В свекра погуляю.
Ой а у свекра та й гірше пекла,
Добра, добра не згадала.
5. Добра не згадала...
А як піду ж я, ох, і та й у садочок,
І сор..., і сорву цвіточок.
6. І сорву цвіточок.
Ох і сорву я, ох, і та з рожі квітку
Та й пу..., та й пуцу на воду.
7. Та й пуцу на воду.
Та пливи, пливи, ох, і та з рожі квітка
Аж до, аж до мого роду.
8. Аж до мого роду.
Та плила, плила, ох, і та з рожі квітка
Та й ста..., та й стала в'ялиться...

Записано в с. Веприк Гадяцького р-ну Полтавської обл. від групи старих жінок. Розшифрував Л. Яценко. Експедиція ІМФЕ АН УРСР, 1952. Українське народне багатоголосся. Київ: Мистецтво, 1963. С. 296-297.

376. Сонце сходить – я журюся

Широко, наспівно

1. Сон - це схи - дить - я жу - рю - ся,
а за - хо - дить - пла - чу, а за - хо - дить пла - чу.

1. Сонце сходить – я журюся,
А заходить – плачу. (2)	6. Вийшла мати воду брати
Та й нахилилася. (2)
2. Ой кого я вірно люблю,
Люблю, не побачу. (2)	7. Побачила з рожі квітку
Та й зажурилася. (2)
3. Ой зірву я з рожі квітку
Та й пущу на воду. (2)	8. – Ой чого ж ти, з рожі квітка,
На воді зів'яла? (2)
4. Пливи, пливи, з рожі квітко,
Аж до мого роду. (2)	9. Ой чого ж ти, моя доню,
Та вже й стара стала? (2)
5. Чи не вийде стара мати
По холодну воду. (2)	

Зап. 23. 08. 1938 р. О. Бандурко та П. Майборода в с. Кривуші Кременчуцького р-ну Полтавської обл. Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. Київ: Муз. Україна, 1986. С. 61.

377. Ой вирву я з рожі квітку

Andante cantabile

1. Ой ви-рву я з ро-жі квіт - ку та й пус - тю на во - ду...
"Пли-ви, пли - ви, з ро-жі квіт - ко, аж до мо - го ро - ду".

1. Ой вирву я з рожі квітку
Та й пущу на воду...
– “Пливи, пливи, з рожі квітко,
Аж до мого роду!”	Коли твоя з рожі квітка
На воді зів'яла?
2. Плила, плила з рожі квітко
Та й зупинилася...
Вийшла мати води брати
Та й зажурилася.	4. – “Не лежала ж, моя ненько,
Ні дня, ні години, –
Зв'ялилася, помарніла
Від невірної дружини:
3. Де-сь ти, моя люба доню,
В недузї лежала,	5. “Нема ж мені вірадошти
Від отця, від матки, –
Сушать мене, моя ненько,
Мої недостатки!”

Зап. на х. Громуха Єлисаветградського пов. Херсонської губ. (зараз Новоукраїнський р-н Кіровоградської обл.). Українські пісні зь нотами. Випуск третій. Друга сотня. Зібравъ А. Конощенко. Одеса, 1909. № 43. С. 61-62.

378. Ой неповная рожа ж

$\text{♩} = 42$
1) *Один*

1. Ой не - по - в(и) - на - я ро - жа ж(и),

Всі не - по - в(и) - на - я й(ї)

о - й(ї) не - по - вна - я й(ї) ро - жа

о - й(ї) не - вір - на - сто - ро [жа].

1)

3. Ой не - по - в[и] - на - я ро - жа

1. Ой неповная рожа ж
Ой неповная й рожа
Ой невірна сторожа.
2. Вітер повіває ж
Ой вітер повіває
Ой рожу розхилиє.
3. Ой неповная рожа
Ой неповная рожа
Ой невірна сторожа.

Зап. в серпні 1955 р. експедицією ІМФЕ в с. Москаленки Іркліівського р-ну Полтавської обл. (зараз Чорнобаївський р-н Черкаської обл.) від гурту жінок. Транскрипція Філатової А. М. (ІМФЕ ф. 14-10, од. зб. 405 №7). Пісня записана з неповним словесним текстом. Відомий сюжет про дочку, яку мати не пускає гуляти. Шестискладовий вірш втілений у трирядкову строфу $6_7 // 6_7 // 6_7$. Ця пісня є одним з найвиразніших зразків ліричних пісень Центрального Подніпров'я. Діатонічний семиступеневий ладозвукоряд із побічною опорою на четвертому щаблі (с) повністю реалізований вже у заспіві. Композиція строфи ААВ.

379. Була в мене ненька та й не жалібненька

Сумно

Бу - ла в ме - не нень - ка та й не жа - ліб - нень - ка,

та й од - да - ла за - між в чу - жу сто - ро - нощ[у].

1. Була в мене ненька та й не жалібненька,
Та й оддала заміж в чужу сторононьку.
2. Та й оддала заміж в чужу сторононьку,
А в чужій сторононьці треба привикати.
3. А в чужій сторононьці треба привикати
Та й за рідну неньку треба забувати.
4. – Ой як будеш, мати, будеш умирати,
То й пришлеш зозулю у мій сад кувати.
5. Зозуля кувала, а я й не чувала,
Бо в чистому полі пшениченьку жала.
6. У чистому полі пшениченьку жала,
А прийшла додому, сусіда сказала:
7. – Сусідонько наша, вмерла мати ваша,
То я й молодая всю нічку не спала.
8. То я й молодая всю нічку не спала,
Таки свою неньку на лаві застала.
9. На поріг ступила та й заголосила:
– На кого ж ти, ненько, свій рід доручила?
10. Мати ж моя, мати, де ж тебе узяти?
Чи тебе купити, а чи заслужити?
11. Чи тебе купити, а чи заслужити?
Чи малярам дати, щоб ізмалювали?
12. Чи малярам дати, щоб ізмалювали
З такими очима, з такими бровами?
13. З такими очима, з такими бровами,
Тільки ж не з такими вірними словами.

Зап. 7 серпня 1986 р. у с. Моринці Звенигородського р-ну Черкаської обл. від Ярини Гон, 1909 р. н. Пісні Шевченкового краю. Записи, упорядкування і примітки Олекси Ошуркевича, розшифровка і нотація мелодій В. Ф. Охманюка. Луцьк: Видавництво обласної друкарні, 2006. № 245. С. 272-273.

380. Гнула, гнула вишеньку

Повільно (♩ = 46)

Один

І. Гну-ла, гну-ла ви-шень-ку, да ой не на-г(и) - ну - ла, да ж(и)

Група

ой, як схи-ли-лась пі-д(и)

ви - ше - е(нь) - ку да й за - с(и) - ну - ла.
Один
 2-6. Схи - ли - лась від ви - щень - ку, да ой, да й за - с(и) -
Всі
 - ну - ла, ой, ой як при - ї - ха - в(и)
 ми - ле - (е)нь - кий, я й не чу - ла.

1. Гнула, гнула вишеньку, да
Ой, не нагнула, да
Ой, як схилилась під вишеньку
Да й заснула.	4. – Устань, устань, миленька, да
Ой, пробудися,
Ой, та на мою колясочку
Подивися.
2. Схилилась під вишеньку, да
Ой, да й заснула,
Ой, ой, як приїхав миленький,
Я й не чула.	5. А в мене колясочка, да
Ой, не простая,
Ой, та й у мене колясочка
Золотая.
3. Як приїхав миленький, да
Ой, я й не чула,
Ой, як узяв за рученьку,
Я й почула.	6. Ой у мене коники, да
Ой, воронії,
Ой, у мене погоничі
Молодії.

Зап. Л. Ященко від групи дівчат в с. Підварки Переяслав-Хмельницького р-ну Київської обл. Експедиція ІМФЕ АН УРСР. Українське народне багатоголосся. Київ: Мистецтво, 1963. С. 358-359.

381. Та туман, туман по долині...

Andantino

1. Та ту-ман, ту - ман по до - ли - ні, та ту-ман, ту - ман
 по до - ли - ні... Та ши-ро - кий лист на ка - ли - ні.

1. Та туман, туман по долині... (2)
Та широкий лист на калині.
2. А ще ширший на дубочку... (2)
Та кличе голуб голубочку,
3. Та хоч не свою, а чужую: (2)
Та прийди, серце, поцілую!
4. “Та на що, милий, цілувати, – (2)
Та своїй жалю завдавати.
5. Та змилуйсь, Боже, надо мною, (2)
Та зроби мене удовою.
6. Та зроби мене удовою, (2)
Та хорошою молодою.
7. Та нехай же я погуляю, (2)
А як рибонька по Дунаю;
8. Та як рибонька з окуньцями, – (2)
Я молода з молодцями;
9. Як рибонька з пліточками, – (2)
Я молода з дівочками.
10. Шука риба в морі тоне, (2)
А ворогів колька коле...
11. Та нехай коле – переколе, – (2)
Не піду я жать у поле:
12. Вижнуть мені жито люде, – (2)
На три годи хліба буде!
13. Буде хліба, буде соли, (2)
Буде їсти подоволі.

Зап. в с. Королівка Сквирського пов. Київської губ. (зараз Київська обл.). Українські пісні з нотами. Випускь второй. Зібрав А. Конощенко. Одеса, 1909. № 41. С. 57-58.

382. Та орав же мій миленький

Не поспішаючи (♩ = 78)

Та о - рав же мій ми - лень - кий од льо - ду й до льо - ду,
да ви - о - рав да мій ми - лень - кий ок - руг на ква - со - лю.

1. Та орав же мій миленький
Од льоду й до льоду,
Да виорав да мій миленький
Округ на kwasолю.
2. Посадила kwasоленьку
Та іду додому,
Заглянула та й у шиночок,
Аж милий з кумою.
3. – А чи справді, кума моя,
Нема в тебе діла,
- А що ти з моїм чоловіком
В шиночку засіла?
4. Проходжу я додомоньку,
В мене в печі дрова,
Сюди-туди повернулась,
Вечеря готова.
5. Наварила борщу, каші
Та й поклала ложки,
Сама сілі да вечеряти,
Поплакала трошки.

Зап. 1988 р. В. Дубравін в с. Товкачівка Прилуцького р-ну від Задорожнього Івана Юхимовича, 1935 р. н., Хуртовського Василя Миколайовича, 1935 р. н. Пісні Чернігівщини... С. 292-293.

383. Ой орав же мій миленький

Помірно
Один Група

1. Ой о - рав же мій ми - лень - кий од льо - ду до
 льо - ду, та й ви - о - рав мій ми - лень - кий
 об - ліг на ква - со(лю). 2. По - са - дт - ла ква - со - ли - ну
Всі
 та й і - ду до - до - му, за - гля - ну - ла
 у ши - но - чок - п'є ми - лий з ку - мо(ю).

1. Ой орав же мій миленький
 Од льоду до льоду,
 Та й виорав мій миленький
 Обліг на квасолію.

2. Посадила квасолину
 Та й іду додому,
 Заглянула у шиночок –
 П'є милий з кумою.

3. – Ой чи тобі, кумо моя,
 Нема дома діла,

Що ти з моїм чоловіком
 В шиночку засіла?

4. Ой приходжу ж я додому,
 В мене в печі дрова...
 Сюди-туди повернулась –
 Вечеря й готова.

5. Насипала борщу й каші
 Та й поклала ложки,
 Сама сіла коло стола,
 Заплакала трошки.

Зап. Я. Пришедько, Я. Музика, Є. Шевченко та П. Зубченко у с. Великий Хутір Драбівського р-ну Черкаської обл. від бандуриста Михайла Коваля та його односельців 1997 р. Розшифрував Л. Яценко. Пісні Черкащини: Добірка Леопольда Яценка. Київ: Фонд «Івана Гончара», 2004. С. 32.

384. Чи це тая калиночка¹

Moderato

Чи це та - я ка - ли - ноч - ка, чи це та - я

¹Ця та наступна пісня «Ой чи це тая калина» записані підряд, як варіанти. Текст подано один, після 2-го вар.

чкр - во - на - я, що у лу - зі ра - но про - цві - та - ла?

Чи це та - я ка - ли - ноч - ка, чи це та - я чер - во - на - я,

що у лу - зі, що у лу - зі, що у лу - зі ра - но про - цві - та - ла?

Ой чи це та калина

Andante

Ой чи це та ка - ли - на, Не - вір - на - я дру - жи - нощ - ка
що весь луг скра - си - ла, із - су - ши - ла, із - ну - ди - ла?

1. Ой чи це та калина,
Що весь луг скрасила,
Невірная дружинонька
Ізсушила, ізнудила?
2. Ой як виломлю я калину,
То як гірка, то й покину,
А з невірною дружиною
Не проживу, а загину.
3. Порадь мене, моя мати,
Як з нелюбом горювати?
Живи, доню, горюй, доню,
Для людського поговору.
4. Посади же нелюбого
За тесовим столом,
І назови нелюбого
Ясеньким соколом
5. – Легче ж мені, моя мати,
Важкий камінь підіймати,
Ніж мені нелюбого
Соколоньком називати.
6. Ой ударте, морози,
На тії густі лози,
Побий, Боже, нелюбого
В великій дорозі.
7. Ой ударте ви, громи,
На милого в домі,
Побий, Боже, нелюбого
У білій постелі.
8. Лежит милий у постелі,
Як починок у папері.
Я, молода, коло нього,
Як золото на бумазі.

Зап. 1886 (7?) р. Л. Куба в с. Британи Ніжинського пов. Чернігівської обл. Людвік Куба про Україну: Збірник / Упорядкував Михайло Мольнар. Київ: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1963. С. 100-101.

385. Що у лузі калина

Moderato

Що у лу - зі ка - ли - на у - весь луг за - кра - си - ла?

Не - вір - на - я дру - жи - нощ - ка із - су - ши - ла, зну - ди - ла.

1. Що у лузі калина
Увес луг закрасила?
Невірняя дружинонька¹
Ізсушила, знула.
2. Не давав мене батько,
Не давала мене мати,
Ні на кого жалкувати,
Як на тебе, стара мати.
3. Як на тебе, стара мати,
Що ти порадиця в хаті;
Порадь мене, стара мати,
Як з нелюбом горювати.
4. – Роби, доню, годи, доню,
Для людського поговору,
Роби, доню, веселенько,
Як у саду соловейко.
Він устає зараненько,
Він щебече веселенько.
5. Та застели, моя доню,
Та тесовенькі столи,
Та посади нелюбого
Та за тисовим столом;
Тай назови нелюбого
Та сивеньким соколом.
6. – Лучче мені, моя мати,
Та у морі потопати,
А ніж мені нелюбого
Та соколом називати.
7. Лучче мені, моя мати,
Тай у морі пісок їсти,
А ніж мені із нелюбом
Та вечеряти сісти.

Зап. 1886(7?) р. Л. Куба в с. Войтовщина біля Ніжина на Чернігівщині. Сучасну назву населеного пункту встановити не вдалося, нині с. Войтовщина є лише в Яворівському р-ні Львівської обл. Людвік Куба про Україну : Збірник / Упорядкував Михайло Мольнар. К.: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1963. С. 63.

386. Ой журавко, журавко

Повільно ♩ = 88
Один

Всі

1. Ой жу - рав - ко, жу - рав - ко, ой жу - рав - ко,
жу - рав - ко, ой чо - го кри - чииш шо - ран - ку?

1. Ой журавко, журавко, (2)
Ой чого кричиш щоранку?
2. Ой чого кричиш-гукаєш, (2)
Ой ше її високо літаєш?
3. Ой високо, високо (2)
Ой од дерева одного.
4. Ой відбилася від роду, (2)
Ой як той камінь у воду.
5. Ой упав камінь та й лежить, (2)
На чужині гірко жить.
6. Ой не дай, боже, заболить, (2)
Ой та й нікому пожалить.

¹Останні 2 рядки у 4-рядкових строфах повторюються двічі.

7. Ой не дай, Боже, помирать, (2)
Ой та й нікому поховать.
8. Ой поховає чужина, (2)
Ой не знатиме родина.
9. Ой тоді мене згадають, (2)
Ой як вечерять сідають.
10. Ой тоді мене спом'януть, (2)
Ой як ложечки розкладуть.
11. Ой одна ложечка лишня є, (2)
Ой на чужині дочка є.

Зап. від групи жінок в с. Студеники Переяслав-Хмельницького р-ну Київської обл. Експедиція ІМФЕ АН УРСР, 1954. Розшифрував О. Стьожка. Українське народне багатоголосся. Київ: Мистецтво, 1963. С. 291-292.

387. Та не знала моя мати

Moderato

1. Та не зна - ла мо - я ма - ти, та не зна - ла
мо - я ма - ти за ко - го за - між від - да - ти.

1. Та не знала моя мати, 2
За кого заміж віддати.
2. 'Ддала мене за такого 2
За п'яниченьку гіркого!..
3. П'є п'яниця неділеньку,
П'є п'яниця і другу, —
Я ж, молодая, тоскую.
4. На третю повертає, — 2
Мене мати посилає:
5. — “Піди, доню, погуляєш, 2
П'яниченьку пошукаєш.”
6. Ой, забула розпитати, 2
Де п'яниченьку шукати:
7. Чи у полі, чи в дорозі, 2
Чи в шинкарки на порозі?
8. Зустрічаю п'яниченьку 2
На сінешнім доріженьку...
9. Як ударить п'яниченька 2
Та по білому личеньку, —
10. Потекли криваві сльози 2
По шитому рукаву.
11. Не жаль мені шитих квіток, 2
А жаль мені моїх літок:
12. Шити квіти та й наш'ються, 2
Літа ж мої не вернуться!

Зап. в с. Кононівка Пирятинського пов. Полтавської губ. (зараз Пирятинський р-н Полтавської обл.). Українські пісні зь нотами. Випуск третій. Друга сотня. Зібрав А. Конощенко. Одеса, 1909. № 71. С. 97-98.

388. Ой хотіла мене мати

Рухливо, виразно

1. Ой хо - ті - ла ме - не ма - ти, ой хо - ті - ла
ме - не ма - ти та й за ба - га - то - го від - да - ти.

1. Ой хотіла мене мати (2)
Та й за багатого віддати.
2. Та й оддала за такого, (2)
Та й за п'яницю, та й за гіркого.
3. Що п'яниця п'є неділю, (2)
Я нічого йому не сподію.
4. На другу наступає, (2)
Мене мати посилає.
5. – Іди, доню, дорогою (2)
За своєю п'янюгою.
6. Та й не стрічай на дорозі, (2)
Стрічай в шинкарки на порозі.
7. Пропив воли, пропив брички, (2)
Пропив моє біле личко.

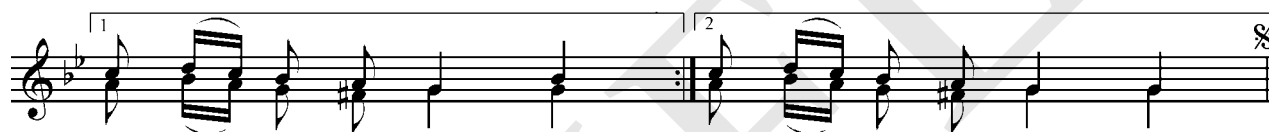
Зап. 08. 08. 1938 р. П. Майборода і О. Бандурко в м. Кременчук Полтавської обл. Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. Київ: Муз. Україна, 1986. С. 68.

389. Ой недавно сиротою стала

Помірно, з рухом

1. Ой не - дав - но си - ро - то - ю ста - ла, та ба - га - то

го - рень - ка за - зна - ла, го - рень - ка за - зна - ла.

1. Ой недавно сиротою стала,
Та багато горенька зазнала. (2)
2. Ой казали мені добрі люди:
– Вийди заміж, добре тобі буде. (2)
3. А я людську* воленьку вволила,
Вийшла заміж, голівку втопила. (2)
4. Втопила голівку в глибокій криниці,
Вийшла заміж за гірку п'яницю. (2)
5. А п'яниця все п'є та гуляє,
Прийде додому, як не б'є, так лає. (2)
6. – Ой не літайте, голуби, по хаті,
Не розбудить п'яницю в кроваті. (2)
7. Бо я знаю, коли розбудити,
Ой як почне сонечко сходити. (2)
8. – Вставай, вставай, милий – милування,
Вже готове тобі умивання. (2)
9. У садочку – вода у тазочку,
А в кімнаті – рушник на кілочку. (2)
10. У світлиці – з медом паляниці,
Задля тебе, мій гіркий п'яниця. (2)

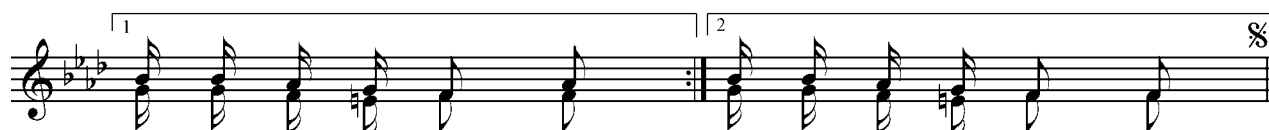
Зап. 12. 08. 1938 р. О. Бандурко та П. Майборода в м. Кременчук Полтавської обл. Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. Київ: Муз. Україна, 1986. С. 67.

390. Ой на горі висока могила

Помірно, виразно

1. Ой на го - рі ви - со - ка мо - ги - ла, на мо - ги - лі

чер - во - на ка - ли - на, чер - во - на ка - ли - на.

1. Ой на горі висока могила,
На могилі червона калина. (2)
2. На могилі чорний ворон кричє,
На чужині сиротина плаче. (2)
3. Ой недавно сиротою стала,
Та багато горенька зазнала. (2)
4. Нараяли мене добрі люди:
– Вийди заміж, добре тобі буде. (2)
5. А я людську воленьку вволила,
Вийшла заміж, головку втопила. (2)
6. Утопила в безодну криницю,
Вийшла заміж за гірку п'яницю. (2)

Зап. 08. 08. 1938 р. П. Майборода і О. Бандурко в м. Кременчук Полтавської обл. Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. Київ: Муз. Україна, 1986. С. 70.

391. Ой у лузі висока могила

$\text{♩} = 60$

The musical score is written in 4/4 time with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). It consists of two systems of staves. The first system includes a single melodic line with lyrics: "1. Ой у лузі ви - со - ка мо - ги - ла,". The second system is a four-part setting (Soprano, Alto, Tenor, Bass) with lyrics: "ой у лузі ви - со - ка мо - ги - ла,". The third system is another four-part setting with lyrics: "на мо - ги - лі чер - во - на ка - ли [на].". The score includes various musical notations such as slurs, ties, and a fermata at the end of the piece.

1. Ой у лузі висока могила, (2)
На могилі червона калина.
2. На калині чорний ворон кричє, (2)
На чужині сиротина плаче.
3. Ой казали сиротині люди: (2)
“Вийди заміж, краще тобі буде”.

4. А я людську воленьку волнила, (2)
Вийшла заміж – голівку втопила.
5. Утопила в глибоку криницю, (2)
Вийшла заміж за гірку п'яницю.
6. А п'яниця все п'є та гуляє, (2)
Прийде додому – як не б'є, так лає.
7. Сам приходять да й лягає спати, (2)
А мене становить голубів ганяти.
8. Ой гіль, гиля, голубоньки з хати, (2)
Не збудіте милого з кроваті.
9. Ой став милий з кроваті вставати, (2)
Стали подушки по хаті літати.
10. Стали подушки по хаті літати, (2)
Стала мила у вікно тікати.
11. “Ой чого, мила, у вікно тікаєш? (2)
Хіба ж ти, мила, шуточок не знаєш?”
12. “Якби ж, милий, за шутки приймала, (2)
То я й досі в могилі лежала”.

Зап. В. Пономаренко 16. 02. 1980 р. в с. Крячківка Пирятинського р-ну Полтавської обл. від Загорулько Ф. П., Попко Г. Я., Байдук М. П., Загорулько В. Ф., Попко А. С., Роздобари Ф. В. Транскрипція В. Пономаренко.

392. Ой зацвіла червона калина

$\text{♩} = 60$

1. Ой за - цві - ла чер - во - на ка - ли - на над кри - ни - це - ю.

Ой за - цві - ла чер - во - на ка - ли - на над кри - ни - це - ю.

2. Ой го - ре ж мі - ні, мо - я рід - на ма - ти, жи - ти за п'я - ни - це - ю. Ой

го - ре жі ме - ні, мо - я рід - на ма - ти, жи - ти за п'я - ни - це - ю.

1. Ой зацвіла червона калина над криницею. (2)
2. Ой горе ж меїні, моя рідна мати, жити за п'яницею. (2)
3. Ой п'яниця та й не робітниця, день і ночку п'є та п'є (2)
4. Ой як прийде із корчми додому, мене молодую б'є (2)
5. Спить п'яниця в рубленій¹ коморі, бодай же він та й не встав, (2)
6. Як він мою ж бідноюю головку та й заклопотав (2).

Зап. 1988 р. О. Мурзіна в с. Стара Осота Олександрівського р-ну Кіровоградської обл. від Ткаченко Павлини Тимонівни, 1918 р. н., Вітер Мар'яни Провівни, 1910 р. н. Транскрипція студента НМАУ Д. Калужного. Рідкісна у цих краях реліктова структура здвоєної строфи – повного повторення триколінного рядка (4+6+5)₂. Останнє 5-складове коліно може розширюватися до 7 складів, якщо є потреба підкреслити експресивні деталі тексту (3 і 5 строфи). Самі співачки вважали свій виконавський варіант недосконалим: “треба ще басів”. Насправді їхній спів наповнений напрочуд витонченими орнаментальними варіантами, що проходять через всі строфи. Їх виконавиця, 1910 р. н., є носієм питомої наддніпрянської традиції, яка залишалася активною ще у 80-х рр. ХХ ст.

393. Усі гори зеленіють

Помірно

У - сі го-ри зе-ле-ні - ють, у - сі го-ри зе - ле - ні - ють, де ба-га-ті жи - то сі-ють.

1. Усі гори зеленіють, (2)
Де багаті жито сіють.	6. – Ой сестрице-перепілко, (2)
Як у тебе діток скілько.
2. Тільки одна гора чорна, (2)
Де сіяла бідна вдова.	7. Раз четверо, раз п'ятеро, (2)
Разом буде дев'ятеро.
3. Де сіяла, волочила, (2)
Слізоньками примочила.	8. Як ти сядеш обідати, (2)
То я вишлю діток з хати.
4. Де взялася хмара сіра, (2)
Та й упала зима біла.	9. А діточки в кутки в'ються, (2)
Бо немає у що взутся.
5. – Ой братіку-жайворонку,
Прийми ж мене на зимоньку.	10. Ідїть, діти, ідїть босі, (2)
Бо дивиться дядько скоса.

Зап. 1988 р. від Даценко Марії 1932 р. н. Кризь віки і серця: Народна творчість села Чапаєвка Тарашанського р-ну Київської обл. / Зібрала і упорядкувала Надія Даценко. Мелодії записав Віктор Діба. Відповідальний редактор Анатолій Іваницький. Вінниця: Нова книга, 2008. С. 141.

394. Ой піду я яром

Помірно

Ой пі - ду я я - ром, я - ром - до - ли - но - ю,
чи не зу - стрі - ну - ся з ро - дом - ро - ди - но - ю.

¹Співають «дробленій» – О. М.

<p>1. Ой піду я ярмом,
Яром-долиною,
Чи не зустрінуся¹
З родом-родиною?</p> <p>2. Ой там моя сестра
Пшениченьку жала.
Сказав її: – Здрастуй! –
Вона промовчала.</p> <p>3. – Ой чого ти, сестро,
Така горда стала:
Сказав тобі: «Здрастуй», –
Ти не відказала?</p> | <p>4. – А тому я, брате,
Така горда стала:
За дрібними слізеньками
Брата не впізнала.</p> <p>5. На чужій роботі
За день нароблюся,
А прийду додому –
Сльозами заллюся.</p> <p>6. Нічим затопити,
Нічого зварити,
Нічим дітей малих,
Нічим покормити.</p> |
|--|--|

Зап. 2000 р. від Швиденко Марії, 1920 р. н. Крізь віки і серця: Народна творчість села Чапаєвка Таращанського району Київської області / Зібрала і упорядкувала Надія Даценко. Мелодії записав Віктор Діба. Відповідальний редактор Анатолій Іваницький. Вінниця: Нова книга, 2008. С. 89.

395. Під хатою, під світлицею

Andante

1. Під ха - то - ю, під ха - то - ю, рід світ - ли - це - ю
си - дів бра - тік із сест - ри - це - ю.

1. Під хатою, (2) під світлицею
Сидів братік із сестрицею.
2. Що сестриця (2) шиє-вишиває, –
Вона плаче та плаче-ридає.
3. – Ой, чого ж ти, (2) та сестро, плачеш?
Чи ти з мене та платоньки хочеш?
4. – Тебе й мене (2) 'дна мати родила,
Та не одним щастям наділила;
5. Тобі дала (2) воли ше й корови,
А ще к тому й чорнесеньки брови.
6. Мени ж дала (2) та дві голочки,
Дві голочки та дві ниточки,
7. Дві голочки (2) та дві ниточки, –
Гірки, брате, заробіточки!
8. А ще к тому (2) малі діточки...
Пусти, брате, у сусідочки.

¹Останні 2 рядки повторюються двічі.

9. – Ой, як мені, (2) та сестро, пускати:
Будуть діти їстоньки прохати!
10. – А як будеш (2) обідать сідати,
Будеш дітей з хати висилати...
11. – Ідїть, діти, (2) та ідїть з хати,
Буле дядько обідать сідати.
12. Пішли діти, (2) плачучи, із хати, –
Пішли вони батенька шукати.

Зап. в с. Вищий Булатець Лубенського пов. (зараз Лубенський р-н Полтавської обл.). Українські пісні зь нотами. Випускь второй. Зібрав А. Конощенко. Одеса, 1909. № 80. С. 109-110.

396. Ой у полі дві тополі

Помірно

1. Ой у по - лі дві то - по - лі, ой у по - лі
дві то - по лі, ше й зе - ле - на - я кис - ли - ця.

1. Ой у полі дві тополі, (2)
Ще й зелена кислиця.	9. Мені дала коника в повозці, (2)
Щоб їздила до братіка в гості.
2. Ще й зелена кислиця, (2)
Сестра брату комір шиє.	10. Що ще сестра тільки у дорозі, (2)
А вже братік стоїть на порозі.
3. Вона шиє, вишиває, (2)
Дрібні сльози проливає.	11. — Приймай, жінко, хліб із столу, (2)
Бо вже сестра коло двору.
4. — Ой чого ти, сестро, плачеш,
Чи ти з мене плати хочеш?	12. Приймай, жінко, хліб у хижу, (2)
Бо я сестри ненавижу.
5. — Я не хочу з тебе плати, (2)
Бо нас одна ненька родила.	13. Приймай, жінко, хліб, ще й кусочки, (2)
Іде сестра, ще й сестрині дочки.
6. Бо нас одна ненька родила, (2)
Та не одну долю вділила.	14. Як почула сестра цю розмову, (2)
Повернула коника додому.
7. Тобі дала воли та корови, (2)
Мені дала личко, чорні брови.	15. — Я не їду тебе, брате, об'їдати, (2)
А я їду твоїх діток одвідати.
8. Тобі дала весь двір на помості, (2)
Мені дала коника в повозці.	

Зап. 25. 08. 1938 р. О. Бандурко та П. Майборода в м. Кременчук Полтавської обл. Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. Київ: Муз. Україна, 1986. С. 65-66.

397. Ой гаю мій, гаю

Широко, вільно
Одна

Ой га - ю мій, га - ю, ой гус - тий не - про-гляд - ний,

Всі

ой що на то - бі, га - ю, ой лис-тяч - ка не - ма(є).

1. Ой гаю мій, гаю, ой
Густий, непроглядний,
Ой що на тобі, гаю,
Ой листячка нема(є)!
2. Листячка немає, ой,
Вітер не колише,
Ой що брат до сестриці
Ой часто листи пише.
3. Часто листи пише, ой,
У листах питає:
– Ой чи привикла, сестро,
Ой на чужому краю?
4. Ой хоч не привикла, ой,
Треба привикати,
Ой коли породила
Ой нещасною мати.

Зап. Л. Яценко в с. Драбів Черкаської обл. від гурту дівчат 1960 р. Пісні Черкащини Добірка Леопольда Яценка. Київ: Фонд «Івана Гончара», 2004. С. 23.

398. Ой гаю мій, гаю

Широко, вільно
Одна

Ой га - ю мій, га - ю, ой гус - тий не - про-гляд - ний,

Всі

ой що на то - бі, га - ю, ой лис-тяч - ка не - ма(є).

1. Ой гаю мій, гаю,
А густий – не прогляну. (2)
2. А що на тебе, гаю,
А ні вітер не дише. (2)
3. А ні вітер не дише,
А листа не колише. (2)
4. А що брат до сестриці
А дрібні листи пише. (2)
5. – Ой чи привикла, сестро,
А на чужині жити? (2)
6. – Ой хоч я й не привикла,
А треба привикати. (2)
7. А з такою долею,
А яку дала мати. (2)

Зап. П. Майборода в с. Мар'янському Велико-Багачанського р-ну Полтавської обл. Одна з улюблених пісень Т. Шевченка. Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. Київ: Муз. Україна, 1986. С. 66.

399. Віє вітер

Наспівно

Ві - є ві - тер, ой ві - є буй - ний, ой ві - є по - ві - ва - є.
Ой ма - ти доч - ку та й за го - ре пи - та - є.

1. Віє вітер,
Ой віє буйний,
Ой віє-повіває.
Ой мати дочку
Та й за горе питає.
2. Спитай, мати,
Ой спитай, мати,
Та сіренького гуся.
Ой сіре гуся
Та й на морі ночує.
3. Сіре гуся,
Ой сіре гуся
Та й на морі ночує...
Ой воно ж мое
Та й усе горе чує.
4. Перше горе,
Ой перше горе –
Ой дитина мала,я,
5. Друге горе,
Ой друге горе –
Та й свекруха лихая.
А третє горе –
Ой милий покидає.
6. З першим горем,
Ой з першим горем
Та можна примириться.
А з другим горем
Та й можна поділиться.
7. З другим горем,
Ой з другим горем
Та й можна поділиться.
А з третім горем
Та й можна утопиться.

Зап. 2002 р. від Кизими Марії, 1930 р.н. Кризь віки і серця: Народна творчість села Чапаєвка Таращанського р-ну Київської обл. / Зібрала і упорядкувала Надія Даценко. Мелодії записав Віктор Диба. Відповідальний редактор Анатолій Іваницький. Вінниця: Нова книга, 2008. 2006. С. 126.

400. Із-за гори, ой із-за гори ж ой вітрець повіває

1) $\text{♩} = 60$ Одна
Із - за го - (го) - ри, ой із - за го - ри ж(и)
 $\text{♩} = 48$ Вси
ой віт - рець по - ві - ва - є,

ой ма - ти ж(и) доч - ку ж(и) ой про го - ре пи - та |є|.

1) 3

4. Пер - ше го - ре,

1. Із-за гори, ой із-за гори ж ой вітрець повіває,
Ой мати ж дочку ж ой про горе питає.
2. Спитай мати, ой спитай мати ж ой сірого вутяти,
Ой сіре ж вутя ж ой на морі ночує.
3. Сіре вутя, ой сіре ж вутя ж ой на морі ночує,
Ой воно ж моє ой все горенько ж чує.
4. Перше горе, ой перше ж горе ой свекруха лихая,
Ой друге ж горе ой дитина мала.
5. Друге горе, ой друге ж горе ой дитина мала,
Ой третє ж горе ой мій милий ревнивий.
6. Що сам їде, ой що сам їде ж у поле орати,
Мене заставляє ж ой волів поганяти.
7. Ой, гей, воли, та ой гей, воли ж, ой сірі половії,
Ой пройшли ж мої ж літа ж молодії.
8. Ой, гей, воли, та ой гей, воли ж, ой сірі круторогі,
Ой пройшли ж мої ж літа чорноброві.

Зап. 07. 07. 2003 р. Павлюк Р., Барамба І. в с. Вереміївка Чернобаївського р-ну Черкаської обл. від Ропай Ганни Гаврилівни, 1937 р. н., Гановської Лідії Савівни, 1940 р. н., Стадник Ольги Федорівни, 1931 р. н., Брусник Олександри Миколаївни, 1947 р. н., Савченко Ганни Андріївни, 1938 р. н., Комісар Марії Луківни, 1931 р. н., Усенко Олександри Лаврентіївни, 1930 р. н., Маляр Катерини Миколаївни, 1937 р. н.

Родинно-побутова пісня про дочку, яка жаліється своїй матері про тяжку долю. Гетероритмічна дворядкова строфа 4+4₅+6₃//4₅+6₇ із розширенням віршової структури. Композиція строфи А(aab) + В(cd).

401. Брала дівка воду

Наспівно

Бра - ла дів - ка во - ду, бра - ла во - на,

ви - би - ра - ла, гей! До дна не до - бра - ла.

1. Брала дівка воду,
Брала вона, вибирала, гей!
До дна не добрала.
2. До дна не добрала...
Була в батька не рік, не два, гей!
Добра не зазнала.
3. Добра не зазнала...
Я ж думала, вийду заміж, гей!
В свекра погуляю.
4. В свекра погуляю...
А у свекра гірше пекла, гей!
Свекруха лихая.
5. Свекруха лихая...
Не пускає на вулицю, гей!
Бо ти замужня.
6. Бо ти замужня...
Ой вийду я за ворота, гей!
Як місяць у крузі.
7. Як місяць у крузі...
Ой здається, я не плачу, гей!
Голівонька в тузі.
8. Голівонька в тузі...
Ой вирву я зружі квітку, гей!
Та й пуцу на воду.
9. Та й пуцу на воду...
Пливи, пливи, квітко з рожі, гей!
Аж до мого роду.
10. Аж до мого роду...
Пливла, пливла з рожі квітка, гей!
Та й стала кружиться.
11. Та й стала кружиться...
Вийшла мати води брати, гей!
Та й квітку впізнала.
12. Та й квітку впізнала...
Дочко ж моя, їдинице, гей!
Чого стара стала?
13. Чого стара стала...
Ще ж ти синів не женила, гей!
Дочок не давала.

Зап. 2002 р. від Марії Швиденко, 1920 р.н. Крізь віки і серця: Народна творчість села Чапаєвка Тарашанського р-ну Київської обл. / Зібрала і упорядкувала Надія Даценко. Мелодії записав Віктор Діба. Відповідальний редактор Анатолій Іваницький. Вінниця: Нова книга, 2008. 2006. С. 125.

402. Ой нема, нема із сина добра

Moderato

Ой не-ма, не-ма із си-на доб-ра, а з доч-ки ко-рис-точ-ки,
що го-ду-ва-ла, пе-ле-но-ва-ла, ні-чень-ки не-до³-спа-ла.

1. Ой нема нема із сина добра,
А з дочки користочки.
Що годувала, пеленовала,
Ніченьки недоспала.
2. Що годувала, пеленовала,
Та взяли її люде.
Бог її знає, Бог її відає,
Що горазд її буде.
3. Прошу я тебе, ти, мій зятеньку,
І твою родиноньку,
Ой щоб не було та зневаженьки
На мою дитиноньку.
4. Ой як почую та зневаженьку
На свою дитиноньку,
Розгніваюся на тебе, зятю,
На твою родиноньку.

5. Оддала мене моя матінка,
Оддала мене, оддала,
Як зеленую коноплиночку
У болотечку.
6. Як зелененькій коноплиночці
У болотечку гнити,
Так мені тяжко, так мені важко
На чужиноньці жити.
7. Чи ти так гордий, ой чи ти пишний,
Чи високо несешся,
Ой чи ти мене вірненько любиш,
Й а чи з мене смієшся?
8. Ой я не гордий і я ж не пишний,
Не високо несуюся,
Я ж тебе любив, любити буду,
І з тебе не сміюся.

Зап. 1886(?) р. Л. Куба в с. Середовка [Згурівський р-н Київської обл.] Людвік Куба про Україну: збірник / упорядкував Михайло Мольнар. Київ: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1963. С. 61-62.

403. Ще сонечко не зіходило

Adagio

Ще со-неч-ко не зі-хо - ди - ло, шось до ме-не та при - хо - ди - ло.

1. Ще сонечко не зіходило,
Щос до мене та приходило?
Приходила моя матінка,
Приходила моя рідненька.
2. Вона дома та й не снідала
І у мене не обідала,
І у мене не обідала,
Тільки того горя "двідала.
3. Вона в мене не полуднала,
Тільки мене приголубила.
Вона в мене не вечеряла,
Тільки в мене запечалила.
4. Проведу я свою матінку,
Проведу я свою рідненьку
5. Сама сяду під калиною,
З маленькою та дитиною.
Оглянеться моя матінка,
Оглянеться моя рідненька:
6. – Чого сидиш, моя донечко,
Чого сидиш, моя рідненька?
Чи травиця ножки спутала,
Чи росиця очі виїла?
7. – Не травиця ножки спутала,
Не росиця очі виїла.
Спутала та крушиночка,
Невірная та дружиночка.

Зап. 1886(?) р. Л. Куба в с. Середовка [Згурівський р-н Київської обл.] Людвік Куба про Україну: збірник / упорядкував Михайло Мольнар. Київ: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1963. С. 62-63.

404. Ой з-за гори, гори

Наспівно

Ой з-за го - ри, го - ри буй - ний ві - тер ві - є.

Ой там у - ді - вонь - ка та й пше - ни - чень - ку сі - є. // сі - є.

*) У виданні "Пісні Шевченкового краю" мелодію записано октавою вище. – Ред.

1. Ой з-за гори, гори буйний вітер віє.
Ой там удівонька та й пшениченьку сіє. (2)
2. Сіє вона, сіє, стала волочити,
А заволочивши, стала Бога просити: (2)
3. – Ой уроди, Боже, пшениченьку яру
На вдовиних діток та й на людську славу. (2)
4. Ой ще й удівонька додому не дійшла,
А вже кажуть люди: пшениченька зійшла. (2)
5. Ой ще й уддівонька й на лавку не сіла,
А вже кажуть люди: пшениця поспіла. (2)

Зап. 27 липня 1985 р. у с. Шевченкове Звенигородського р-ну Черкаської обл. від Марії Федьорко, 1914 р. н. і Оксани Коваленко, 1910 р. н. Пісні Шевченкового краю / Записи, упорядкування і примітки Олекси Ошуркевича, розшифровка і нотація мелодій В. Ф. Охманюка. Луцьк: Видавництво обласної друкарні, 2006. С. 242-243.

405. Ой найму, найму ж та три косарики ж з Дону

$\text{♩} = 78$

Одна
1)

Всі
2)

1. Ой на-йму, на-йму ж(и) та три ко - са - ри - ки ж(и) з До - (го) - ну,
та не ха-й(ї) ви - ко - ся - ть(ї) а зе - ле - ну - ю ж(и) ді - (ги) - бро |ву|

4. Вста - вай, не - віт - ко, 2. а ві-тер по - ві - ва - с

1. Ой найму, найму ж та три косарики ж з Дону,
Та нехай викосять та зеленую ж діброву¹.
2. Косарі косять, а вітер повіває,
Шовкова трава ж а на косу й полягає.
3. Шовкова трава ж та на косу й полягає,
Свекруха невістку ой раненько пробужає.
4. Вставай невістко, устай молодая,
Та подій корови ж ой ті 'д батька пригнала.
5. Подій корови та ті що 'д батька пригнала,
Та ще й ті й овечки ж ой що мати дарувала.

¹Парні рядки повторюються двічі.

6. Годі тобі, мати, оцим докоряти,
Бо я з твоїм сином ой не день, вечір стояла.
7. Я з твоїм сином та й не день, вечір стояла,
Я твоєму сину та усю правду казала.
8. Не^н сватай мене у мене корів не^нмає,
А в мене корови ж ой личко чорнії брови.
9. У мене личко чорнії ж брови,
Да в мене ж й овечки ж ой ласкавії словечки.

Зап. 08.07.2003 р. Карапата О., Павлюк Р., Постольников С., Філатова А. в с. Ляцівка Чернобаївського р-ну Черкаської обл. від Марії Степанівни Шрамко, 1927 р. н., Іванової Явдокиї Іванівни, 1926 р. н., Гряховиці Олени Михайлівни, 1923 р. н., Ільїн Палашки Никифорівни, 1922 р. н., Хверлій Марії Платонівни, 1929 р. н., Ірклієнко Ганни Михайлівни, 1937 р. н., Шендрик Марії Іванівни, 1929 р. н.

Родинно-побутова пісня про свекруху та невістку. Ізоритмічна дворядкова строфа, двосегментний вірш з репризою $5_6+7_{568} // (5_6+7_8)_2$. Розширення віршової структури. Заспів побудований на двох пентахордах з опорами на п'ятому та першому щаблях. Вертикальне багатоголосся у акордових сполученнях. Композиція строфи А(В)2.

406. Поза садом, поза лугом

$\text{♩} = 78$
1) *Одна* 2)

1. По - за са - дом, по - за лу - гом,
та й по - за са - до - м(и),
по - за лу - го - м(и),
та й о - ре ми - ли - й(ї)
чу - жи - м(и) - г(и) плу - [гом].

3. Та чу - жі во - ли 5. А сво - я сто - їть 2. Та гу - ка - (га) - є 2. ж(и)

1. Поза садом, поза лугом,
Та й поза садом, поза лугом
Та й оре милий чужим плугом.
2. Та він оре та й гукає,
А шо він й оре ж та й гукає ж,
Та чужа мила поганяє.
3. Та чужі воли, чужа нива,
Та чужі ж воли ж, чужа нива ж,
Та чужа мила чорнобрива.
4. А своя стоїть за лозами,
Та своя ж стоїть за лозами ж,
Та й умивається й сльозами.
5. Та своя стоїть за густими,
А своя ж стоїть за густими ж,
Та й умивається ой дрібними.
6. Та як піду я додомоньку,
Та як піду я ж додомоньку ж й,
Та й наварю я обідать.
7. Та як понесу йому їсти,
Та як понесу ж я йому їсти ж,
Та чи не скаже милой сісти.
8. А як понесу йому пити,
А як понесу ж я йому ж пити ж й,
Та чи не буде ж говорити.
9. Та він наївся, він напився
Та він наївся ж, він напився ж,
Та й на борзну похилився.
10. Та чого лежиш, чом не ореш,
Ой чого ж лежиш, чом не й ореш,
Та чом до мене не говориш.
11. А я лежу та й думаю,
А шо я ж лежу ж та й думаю ж,
Та що рясую ж жінку маю.
12. А який тобі дурак винний,
А який тобі ж дурак винний,
Та що ти вдався к чорнобривій.
13. А я руса вродилася,
А я й ж руса вродилася ж,
Та й чорнявому судилася.

Зап. 08. 07. 2003 р. Карапата О., Павлюк Р., Постолюк С., Філатова А. в с. Ляцівка Чорнобаївського р-ну Черкаської обл. від Марії Степанівни Шрамко, 1927 р. н., Іванової Євдокії Іванівни, 1926 р. н., Гряховиці Олени Михайлівни, 1923 р. н., Ільїн Палашки Никифорівни, 1922 р. н., Хверлій Марії Платонівни, 1929 р. н., Ірклієнко Ганни Михайлівни, 1937 р. н., Шендрик Марії Іванівни, 1929 р. н.

Ізоритмічна трирядкова строфа, двосегментний вірш $4_5+4 // 4_5+4_5 // 4_5+4$. Цезура між сегментами третього рядка 4-ї, 5-ї строф розділяє ціле слово ("умиває+ться сльозами"). Ритмічні структури 2-ї, 3-ї силабічних груп вдвічі збільшені завдяки мелодичним розспівам, вставним словам. Ладозвукоряд із характерним високим шостим щаблем має побічну опору на четвертому щаблі. Яскравий приклад наддніпрянської протяжної лірики з розвиненим мелодичним рухом. Композиція строфи АВС.

407. Ой піду я понад лугом

Moderato

1. Ой пі - ду я по - над лу - гом, ой пі - ду я по - над лу - гом, там десь ми - лий о - ре плу - гом.

1. Ой, піду я понад лугом, (2)
Там десь милий оре плугом.
2. Оре, оре ще й гукає, – (2)
Чужа мила поганяє.
3. Ой, понесу милому їсти, (2)
Чи не скаже мені сісти.
4. Він наївся і напився (2)
Та й по траві покотився.

5. – Чого лежиш, чом не ореш, (2)
Чом до мене не говориш?
6. “А я лежу та й думаю, (2)
Що погану жінку маю...”
7. – Який тобі дідько винен, (2)
Що ти вдався чорнобривий?!
8. А я руда родилася, (2)
Чернявому судилася.
9. Не вилізли тобі очі, (2)
Як ти сватав мене в ночі.
10. Було б тобі сватать у день, (2)
Роспитаться старих людей,
11. Чи велика, чи маленька, (2)
Чи до людей приятенька.

Зап. в с. Обознівка Єлисаветградського пов. (зараз Кіровоградський р-н Кіровоградської обл.).
Українські пісні зь нотами. Випускь второй. Зібрав А. Конощенко. Одеса, 1909. № 11. С. 18-19

408. Зібралися ой журавлі

$\text{♩} = 72$ *Одна*

1. Зі - бра - ли - ся ой жу - ра - (га)в - лі,

Всі

го - во - ри - ли та й про ріл - лі,

ой да го - во - ри - ли ой про ріл - лі.

1. Зібралися ой журавлі,
Говорили та й про ріллі,
Ой да говорили ой про ріллі.
2. Яка рілля ой луччая
Чи пізня, ой чи рання,
Ой да чи пізня, ой чи рання.
3. Що й на пізній та й орли б'ють,
А на ранній та й женці жнуть,
Ой да йа на ранній ой женці жнуть.
4. Зібралися та й мужики,
Говорили та й про жінки,
Ой да говорили ой про жінки.
5. Яка жінка ой луччая,
Чи первая, ой чи друга,
Ой да чи первая, ой чи друга.
6. Що з первою ой діток мав,
Йа з другою та й розігнав,
Ой да йа з другою ой розігнав.
7. Ходє батько та й по двору,
Збіра свою та й діввару,
Ой да збіра свою ой діввару.
8. Ідїть діти ой додому,
Бо горенько жити ай самому,
Бо горенько жити ой самому.

Зап. 29. 04. 1955 р. експедицією ІМФЕ у складі: А. І. Гуменюк, А. А. Юсов, Т. Г. Дзеря. Маршрут експедиції: Полтава-Миргород-Великі Сороченці. Виконують: Музиря Ївга Вікторівна (заспів та вивід), Копитько Ганна, Омельченко Олена, Тараненко Федося.

Ізоритмічна трирядкова строфа, двосегментний вірш, тип $43_4 // 43_4 // 4_{67}3_4$ Ритмічна модель 1111/112 // 1111/114 // 1111/114. Ладова будова: IVd IIIe II f G a b c d e f g a.

409. Ой ходить журав по горі

Поволі, виразно

1. Ой хо - дить жу - рав по го - рі,
 ой хо - дить жу - рав по го - рі,
 а жу - рав - ка по тра - ві.

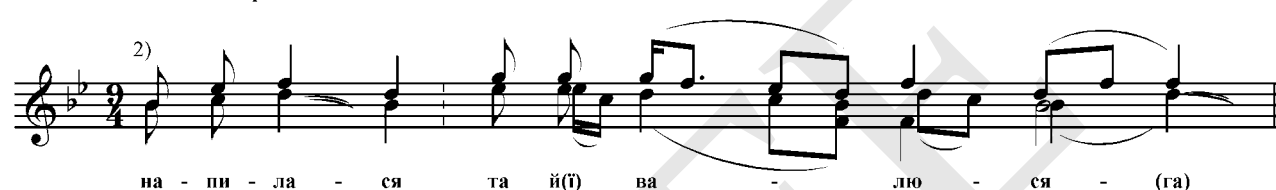
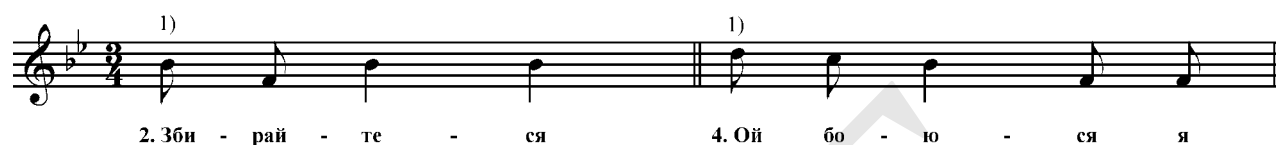
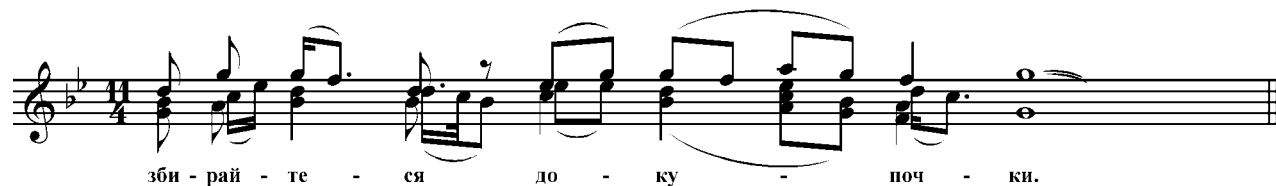
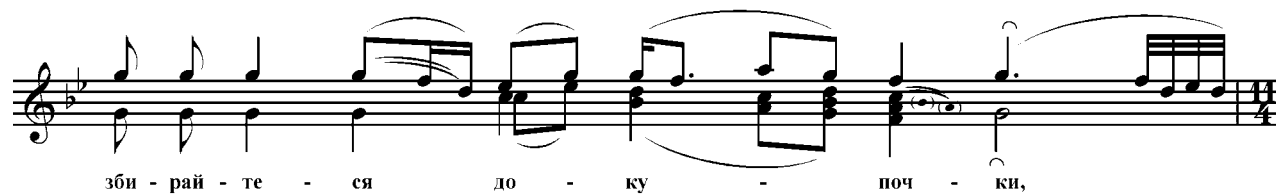
1. Ой ходить журав по горі, (2)
А журавка по траві.
2. Ой питається журавель (2)
Та в своїй журавки:
3. — Ой скажи, скажи, журавка, (2)
Ой де краща хазяйка?
4. Та що з першою нажився, (2)
А з другою побився.
5. Та що з першою діток мав, (2)
А з другою розігнав.
6. Ой щось у лісі гукає, (2)
Батько дітей скликає.
7. — Ой ідіть, діти, додому, (2)
Не буде вам розгону.
8. Ой тільки діти на поріг, (2)
А мачуха за батіг.
9. Ой тільки діти до печі, (2)
А мачуха й у плечі.
10. Ой тільки діти до столу, (2)
А мачуха із полу.
11. Ой тільки діти за шматок, (2)
А мачуха за ціпок.
12. — Ой прощай, татку, живи сам,
Коли таку неньку взяв.
13. Ой пішли діти полями, (2)
Вмиваються сльозами.
14. Ой одне каже: — Я наймусь, (2)
Друге каже: — Я втоплюсь.
15. Ой а третє каже: — Я піду в ліс, (2)
Нехай мене звір іззість.

Зап. 16. 07. 1938 р. О. Бандурко і П. Майборода в м. Кременчук Полтавської обл. Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. Київ: Муз. Україна, 1986. С. 63.

410. Дівчаточка-голубочки

$\text{♩} = 60$
 1) *Одна*

1. Дів - ча - точ - ки - го - лу - боч - ки,
 2) *Всі*
 дів - ча - точ - ки - го - лу - боч - ки - (ги),

1. Дівчаточка- голубочки (2)
Збирайтеся до купочки. (2)	6. Буде бити ще й лаяти, (2)
П'яницею докоряти. (2)
2. Збирайтеся до купочки (2)
Нап'ємося горілочки. (2)	7. Ти п'яниця ще й ледащо, (2)
Пропав мій вік та й нізащо. (2)
3. Напилася та й валюся, (2)
Додомочку йти й боюся. (2)	Далі текст у зошиті
4. Ой боюся я чоловіка, (2)
Щоб не вмалив мені літа. (2)	8. Пропав мій вік, як маків цвіт, (2)
Учора цвів, сьогодні опав. (2)
5. Ревнивого ой мужа й маю, (2)
Буде бити, добре знаю. (2)	9. Учора цвів, сьогодні опав. (2)
Отак, ньенько, мій вік пропав. (2)

Зап. травень-червень 1956 р. ІМФЕ в с. Жовнино, хутір Гузичі Градизького р-ну Полтавської обл. (зараз Чорнобаївський р-н Черкаської обл.) від гурту жінок. Транскрипція Філатової А.М. (ІМФЕ ф. 14-10, од. зб. 523 №4)

Ізоритмічна дворядкова строфа (реприза першого і другого рядка) із двосегментним віршем $(4_3+4_3)2 // (4+4)2$. Пунктирні тактові риси вказують на синтаксичний поділ строфи, в якій переважає мелодичне фразування. Ладозвукоряд в межах сексти із субсекундою (f_{II}) побудований на зіставленні B-dur та g-moll.

411. Ой уже час та й пора ой нам братця й додому

Двоє

ой нам, брат - ця, й до - до - му.

Гей, гей, ей,

ой нам до - до - (го) - му.

1) Одна

3. Та й чи то - (го) - бі, та й чи ме - (ге) - ні

1. Ой уже час та й пора ой нам, братця, й додому.
Гей, гей, ей, ой нам додому.
2. Та й чи твоя, та чи моя ой жона й заболела.
Гей, гей, гей ой заболела.
3. Та й чи тобі, та й чи мені ой жениться веліла.
Гей, гей, гей, ой жениться веліла.

Зап. у серпні 1955 р. ІМФЕ в с. Вереміївка Градизького р-ну Полтавської обл. (зараз Чернобаївський р-н Черкаської обл.) від гурту жінок. Транскрипція Філатової А. М. (ІМФЕ ф. 14-10, од. зб. 401. № 3).

Ізоритмічна дворядкова форма. Другий рядок складається з приспіву “гей, гей, ей” та повторення останнього сегменту першого рядка 6+6 // R(гей)+5. Секстовий ладозвукоряд розширений вниз до субкварту (d_{IV}), яка виступає в ролі протиставної опори. Мелодична горизонталь насичена складорозспівами.

412. Що посеред двора

Moderato

1. Що по-се - ред дво-ра та сто - їть ка - лю - жа...

ой, роз - сер - ди - ла - ся а жо - на на му - жа.

1. Що посеред двора
Та стоїть калюжа...
Ой, розсердилася
А жона на мужа.
2. Та розсердилася
А жона на мужа
Та й полізла на піч
Та й лежить нездужа!

3. Ой, приїхав милий
Та із поля додому,
Питається жони:
– Чим ти нездорова?	– Ох, і цур тобі, пек:
Шукай собі дівки!
4. Ой, уставай, мила,
Привіз тобі пива!
– Ох, і цур тобі, пек:
Я тільки що жива!	6. – Ой, уставай, мила!
Я привіз дубину, –
Привіз тобі дубину
А на твою спину.
5. – Ой, уставай, мила,
Привіз тобі горілки!	7. – Пошли ж, Боже, тобі,
А здоров'ячка з неба,
Що ти догадався,
А чого мені треба!

Зап. на хут. Оріховщина Лубенського пов. (зараз Лубенський р-н Полтавської обл.). Українські пісні з нотами. Выпускъ второй. Зибрав А. Конощенко. Одеса, 1909. № 88. С. 120-122.

413. Тихо, тихо, гей, на вулиці буде

Протяжно, привітно

1. Ти - хо, ти - хо, гей, на ву - ли - ці бу - де, як мій ми - лий
здо - ро - ги при - бу - де, як мій ми - лий здо - ро - ги при - бу - де.

1. Тихо, тихо, гей, на вулиці буде,
Як мій милий з дороги прибуде. (2)
2. – Здоров, мила, гей, здоров, чорнобрива,
Чия в тебе на руках дитина? (2)
3. – Була в мене, гей, циганочка Дуня,
Вона в мене дитину забула. (2)
4. – Брешеш, мила, гей, брешеш, чорнобрива,
Не така циганська дитина. (2)
5. У циганів, гей, дитина чорнява,
А у тебе дитина білява. (2)
6. – Сідлай, милий, гей, коня вороного,
Та й доганяй парня молодого. (2)
7. – Ой не буду, гей, коника сідлати,
Та й не буду парня доганяти. (2)
8. Єсть у мене, гей, порадниця-мати,
Вона ж скаже, чим жінку карати. (2)
9. – Бери, синку, гей, дубову качалку
Та й бий жінку з вечора до ранку. (2)

Зап. 12. 08. 1938 р. О. Бандурко та П. Майборода в м. Кременчк Полтавської обл. Українські народні пісні в записах Платона Майбороди. Київ: Муз. Україна, 1986. С. 72-73.

414. Соло... соловейку мій, пташе... пташечко моя

$\text{♩} = 72$ Протяжно

1) *Одна* 2) *Дві*

1. Со ло... со ло вей ку мій, пта ше... пта шеч ко мо я,
 ой не лі тай так ра но, ра но, до за рі,
 ой не лі тай так ра но, ра но, до за рі.

1) *Одна* *Всі* 2)

2,4,6. Ра но, ра но до за рі... Та й не об би... 2. та й не об би...

1) *Одна* *Всі*

3. Ран нє... ран ньо ї ро си... Не хай об би ва с...

1. – Соло... соловейку мій,
Пташе... пташечко моя,
Ой не літай так рано, рано, до зарі. (2)	6. В чужі... в чужії края...
Ой де роду немає, а не родини,
Де роду немає, а й не родини.
2. Рано, рано, до зарі...
Та й не оббивай же ранньої роси. (2)	7. – Ой жін... ой жінко моя,
Неправ... неправда твоя.
Через три дворочки там живе кума. (2)
3. Раннє... ранньої роси...
Нехай оббиває матінка моя,
Як до мене йдучи, важко несучи.	8. – Ой то... ой то не кума,
Розлу... розлуко моя,
Вона розлучила з чотирма дітьма. (2)
4. Важко... важко несуче...
А од мене йдучи, горько плачуче. (2)	9. З чоти... з чотирма дітьма
І з тобою, милий мой,
Тепер я й осталась навек сиротою. (2)
5. – Чоло... чоловіко мій,
Роди... родину моя,
Ой завіз так далеко, в чужії края,
Завіз так далеко, в чужії края.	

Зап. Л. Єфремова 16 серпня 1992 р. в с. Мошорине Знам'янського р-ну Кіровоградської обл. від Дегейко Олени Гаврилівни, 1924 р. н. (виводить), Баланенко Євгенії Максимівни, 1929 р. н., Зайченко Валентини Олексіївни, 1925 р. н., Бруцької Євдокії Павлівни, 1925 р. н. (заспіває). Народні пісні: Записи Людмили Єфремової. Київ: Наук. думка, 2006. С. 388-389.

415. Ой Микито, Микито

$\text{♩} = 60$
Одна

1. Ой Ми - ки - то, Ми - ки - то, чи є ріл - ля на жи - то,

Гурт

ге - гей, чи є ріл - ля (й) на жи - то?

Варіант заспіву
Одна

2. Ой на жи - то ріл - ля є, на пше - ни - цю не - ма - є,

1. Ой Микито, Микито, чи є рілля⁹ на жито,
Гегей, чи є рілля на жито?
2. Ой на жито рілля є, на пшеницю немає,
Гегей, на пшеницю немає.
3. На пшеницю немає, десь Микита гуляє,
Гегей, десь Микита гуляє.
4. П'є Микита, гуляє, поки гроші він має,
Гегей, поки гроші він має.
5. Як Микита приуоставсь – без худобоньки й оставсь,
Гегей, без худобоньки й оставсь.
6. Люди п'ють-гуляють, мою хату минають,
Гегей, мою хату минають.
7. Підем, жінко, ми самі, бо й не кликані ж ми,
Гегей, бо й не кликані ми.
8. Добрий, куме, добрий день, ми до тебе в гості йдем,
Гегей, ми до тебе в гості йдем!
9. Постой, куме, постой там, поки людям честь йоддам,
Гегей, поки людям честь йоддам.
10. Люди п'ють мед-вино, а ми в сінях стоїмо,
Гегей, а ми в сінях стоїмо.
11. Ходім, жінко, додому та й не скажем нікому,
Гегей, та й не скажем нікому.
12. Що ми в кума були та й не їли, не пили,
Гегей, та й не їли, не пили.

Зап. Н. Керімова 08. 07. 92 р. в с. Панчеве Новомиргородського р-ну Кіровоградської обл. від Галушко Мотрони Іванівни, 1918 р. н., Бринзи Ольги Іванівни, 1912 р.н., Правиленко Лідії Павлівни, 1942 р. н. (донька Бринзи О. І.). Транскрипція Терещенко О.

416. Ой нас, братці, п'ять

Andante

1. Ой нас, брат - ці, п'ять, - бу - дем п'ять, гу - лять:

ко - ло ме - не то - ва - ри - ші все вір - ні си - дять!

1. Ой нас, братці, п'ять, -
Будем п'ять-гулять:
Коло мене товариші все вірні сидять! (2)
2. Мір, шинкарко, мір¹⁰,
Ще й на мене вір:
Єсть у мене рідний батько, - викупить мене!.. (2)
3. А батько іде,
Грошей не несе...
Не журися, шинкарочко!.. Буду я в тебе. (2)
4. Ой, нас, братці, п'ять, -
Будем п'ять-гулять:
Коло мене товариші все вірні сидять! (2)
5. Мір, шинкарко, мір,
Ще й на мене вір:
Єсть у мене рідна мати, - викупить мене!.. (2)
6. А матінка йде,
Грошей не несе...
Не журися, шинкарочко! Буду я в тебе!.. (2)
7. Ой, нас, братці, п'ять, -
Будем п'ять-гулять:
Коло мене товариші все вірні сидять! (2)
8. Мір, шинкарко, мір,
Ще й на мене вір:
Єсть у мене брати рідні, - викуплять мене!.. (2)
9. А брати ідуть,
Й грошей не несуть...
Не журися, шинкарочко: ще я буду тут. (2)
10. Ой, нас, братці, п'ять, -
Будем п'ять-гулять:
Коло мене товариші все вірні сидять! (2)
11. Мір, шинкарко, мір,
Ще й на мене вір:
Єсть у мене рідні сестри, - викуплять мене!.. (2)

¹Співають ще: Лий, шинкарко, лий...

12. А сестриці йдуть,
Й грошей не несуть...
Не журися, шинкарочко: ще я буду тут. (2)

13. Ой, нас, братці, п'ять, –
Будем п'ять-гулять:
Коло мене товариші все вірні сидять! (2)

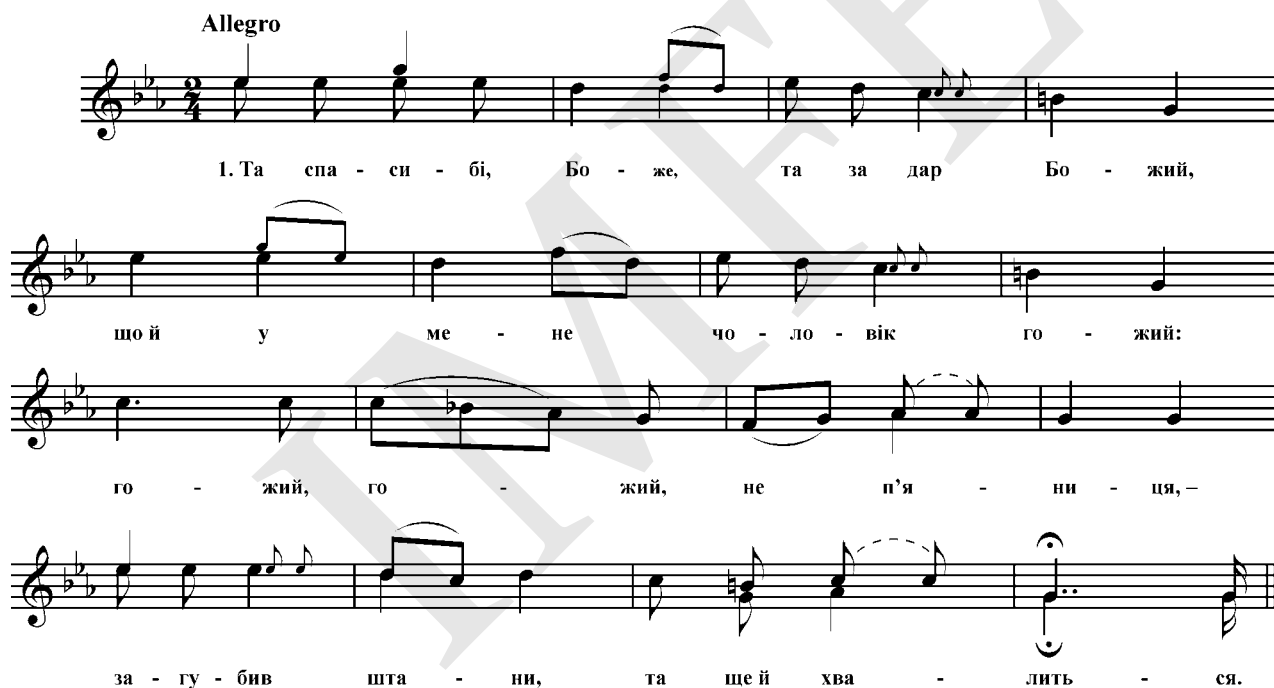
14. Мір, шинкарко, мір,
Ще й на мене вір:
Єсть у мене моя мила, – викупить мене. (2)

15. А мила іде,
І гроші несе.
Прощай, прощай, шинкарочко: я вже не в тебе. (2)

Зап. в м. Ровне, х. Громуха, с. Обознівка Єлисаветград. пов. Херсонської губ. (зараз Кіровоградський р-н Кіровоградської обл.) Українські пісні з нотами. Третя сотня. Зібрав А. Конощенко. Київ, 1906. № 12 С. 21-23.

417. Та спасибі, Боже, та за дар Божий

Allegro

1. Та спа - си - бі, Бо - же, та за дар Бо - жий,
шо й у ме - не чо - ло - вік го - жий:
го - жий, го - жий, не п'я - ни - ця, -
за - гу - бив шта - ни, та ще й хва - лить - ся.

1. Та спасибі, Боже, та за дар Божий,
Що й у мене чоловік гожий:
Гожий, гожий, не п'яниця, –
Загубив штани та ще й хвалиться:

2. “Ой, як прийду та додомоньку:
Змию жінці та головоньку:
Іди, жінко, штанів шукати!..
Як не найдеш штанів, – то не йди до хати!”

3. Ой, пішла я селом-вулицею:
Лежать штани за околицею!..
Грайте, музики, од хати до хати:
Найшла штани, – буду танцювати!..

Зап. в с. Обознівка, Ахтова, Єлисаветград. пов. Херсонської губ. (зараз Кіровоградський р-н Кіровоградської обл.). Українські пісні з нотами. Випуск третій. Друга сотня. Зібравъ А. Конощенко. Одеса, 1909. № 68. С. 93.

418. Та тече річка невеличка

Adagio cantabile

1. Та тече річ - ка не-ве - лич - ка, ско - чу - не - ре - ско - чу...

Від - дай ме-не, мо - я ма - ти, за ко-го я схо - чу.

1. Та тече річка невеличка, –
Скочу – перескочу...
Віддай мене, моя мати ¹ ,
За кого я схочу!	8. Ой, гляну я у виконце, –
Калина буріє...
Ой, Боже ж мій милостивий!
Де милого діну?
2. Та віддала мене мати
Замижь за старого
Й наказала шанувати
Так, як молодого.	9. “Та сховай мене, моя мила,
За дубові двері,
Сама ж зв’яжи головоньку
Та й ляж у постелю...”
3. Та буду ж його шанувати,
Буду милувати,
У луг буду посилати
Калину ламати.	10. – Та біжи, старий-бородатий,
Меду купувати,
Бо, далєби, нездужаю, –
Не перейду й хаты!
4. – Та біжи, старий-бородатий,
У луг по калину:
Як не підеш по калину, –
Далєби покину!...	11. Ой, піди, старий-бородатий,
Та принеси меду:
Чогось мене тяжко-важко,
Й голови не зведу.
5. Та пішов старий-бородатий
Калину ламати, –
Я милого за рученьку
Та й увела в хату.	12. Ой, пішовъ старий-бородатий
Меду колупати, –
Я милого за рученьку
Та й вивела з хаты.
6. – Та біжи, дочко-паняночко,
Батька виглядати;
А як буде з лугу іти,
Зараз давай знати.	13. Ой, іде старий-бородатий,
В тарілочку клепле...
“Отут лежав превражий син, –
Тільки місце тепле”.
7. Ой, іде дочка-паняночка
Та в долоні плеще...
“Гуляй, гуляй, моя мати:
Нема батька йще”	14. – Ой, бодай тебе та побила
Лихая година :
Полежала коло бока
Маленька дитина.

Зап. в с. Обознівка Єлисаветградського пов. (зараз Кіровоградський р-н Кіровоградської обл.). Українські пісні з нотами. Випускъ второй. Зібрав А. Конощенко. Одеса, 1909. № 1. С. 3-5.

¹Два останні рядки повторюються двічі.

419. Ой орав же Семенко та й до темної ночі

З рухом

Ой о - рав же Се - мен - ко та й до тем - но - ї но - чі.

Ви - пря - га - є сі - рі ж во - ли, на - га - ня - є й у діб - ро - ву.

1. Ой орав же Семенко та й до темної ночі.
Випрягає сірі ж воли, наганяє й у діброву. (2)
2. – Ой пасіться, сірі воли, та й не бійтеся вовка,
А я ж піду додомоньку, бідна моя голівонька. (2)
3. Ой приходить Семенко та й до своєї хати,
Питається своїх діток: – А де ж, діти, наша мати? (2)
4. – Ой пішла наша мати та й у луг по телята.
Забожилась, заклалася, що ви, діти, сиротята. (2)
5. Ой пішла наша мати та й у луг по калину,
Забожилась, заклалася, що я, діти, вас покину. (2)
6. Ой ударив Семенко та й об стіл кулаками:
– Дітки ж мої, сиротята, горе мені буде з вами. (2)
7. Ой заглянув Семенко та й до своєї скрині.
Нема сукна, нема грошей, нема жінки Катерини. (2)
8. Катерина не дура, нові чоботи взула,
В новий кожух одяглася та й до корчми потряслася. (2)
9. – Ой дай же ти, Боже, та й сніги та морози,
Зморозь мою Катерину та й при битій дорозі. (2)

Зап. 30 липня 1985 р. у с. Шевченкове Звенигородського р-ну Черкаської обл. від Тетяни Зубейко, 1928 р. н. Пісні Шевченкового краю. Записи, упорядкування і примітки Олекси Ошуркевича, розшифровка і нотація мелодій В. Ф. Охманюка. Луцьк: Видавництво обласної друкарні, 2006. С. 265-266.

420. Ой зіма, зіма, ти холодная

$\text{♩} = 72-84$
Одна

1. Ой зі - ма, зі - ма, ти хо - лод - на - я,

Всі

ой про - сю ж, зі - ма, зі - ма,

1. Ой зіма, зіма, ти холодная
Ой просю ж, зіма, зіма, й не зморозь міня.
2. Ой просю ж зіма, не зморозь міня,
Ой не так міня, міня, як мого ж коня.
3. Як мого ж коня, сивогривого
Ше й мужа ж мого, мого й чорнобривого.
4. Бо в мого ж мужа жінка нездужа,
Жінка нездужа й не любить мужа.
5. Не любить його, не знавиділа,
Взяла ж гострий ніж та й зарізала.
6. Не зарізала, а замучила
Против серденька та й не влучила.
7. Його серденько стрепенулося
Вона ж гадина й усміхнулася.
8. Прийшла додому, сіла край столу
Сіла за столом з ясним соколом.
9. Стала водку пить, стала сльози лить
Ой горе ж біда, біда з другим мужем жить.
10. Ой піду ж я в сад, одвісю ж назад.
Уставай, милой, милой, бо вже ж світ белой.
11. Уставай милой, бо вже ж світ белой.
Бо вже ж світ зоря, зоря, проснутя ж пора.

Зап. 20. 08. 2002 Постољников С., Вовк О. в с. Тіньки Чигиринського р-ну Черкаської обл. від Бондаренко Ганни Степанівни, 1927 р. н. (заспів), Гончарової Тетяни Микитівни, 1923 р. н. (вивід) (обидві родом з с. Шабельники Чигиринського р-ну). Транскрипція Філатової А. М. (власний архів).

Родинно-побутова пісня. Український аналог російської пісні "Ой мороз, мороз". Ізоритмічна дворядкова строфа із двосегментним віршем 5+5/5₇+5. Третій сегмент упродовж усієї пісні розширений до семи складів за рахунок повторення слів.

Колискові пісні

421. Ходить сон коло вікон

Помірно ♩ = 60

1. Хо- дить Сон ко - ло ві - кон, а Дрі - мо - та ко - ло пло - та.

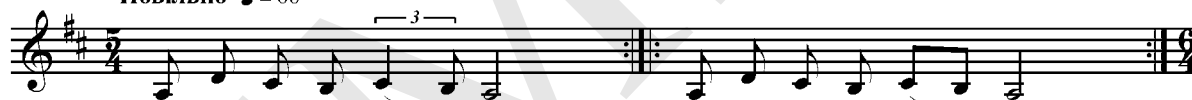
2. Пи-та- сть- ся Сон Ді - мо - ти: - Де ж ми бу-дем но-чу-ва - ти, де ж ди-ти-нонь-ку ка-ча - ти?

1. Ходить Сон коло вікон,
А Дрімота коло плота.
2. Питається Сон Дрімоти:
- Ди ж ми будем ночувати,
Де ж дитиноньку качати?

Зап. 29 червня 2010 р. Л. О. Єфремова у складі експедиції ІМФЕ у с. Карпилівка Козелецького р-ну Чернігівської обл. від Яцухненко Любові Петрівни, 1964 р. н., працівниці продуктового магазину. Транскрипція Єфремової Л. О. Народні пісні Чернігівщини. С. 37.

422. Котику сіренький

Повільно ♩ = 60

1. Ко - ти - ку сі - рень - кий,
ко - ти - ку ма - лень - кий,

2. не хо - ди по ха - ті,
не бу - ди ди - тя - ти.
3. Ди - тя хо - че спа - ти,
ко - тик вор - ко - та - ти.

Пі - ди, ко - те, з ха - ти!

1. Котику сіренький,
Котику маленький,
2. Не ходи по хаті,
Не буди дитяти.
3. Дитя хоче спати,
Котик воркотати.
Піди, коте з хати.

Зап. 29 червня 2010 р. Л. О. Єфремова в с. Карпилівка Козелецького р-ну Чернігівської обл. від Яцухненко Любові Петрівни, 1964 р. н. Транскрипція Єфремової Л. О. Народні пісні Чернігівщини. С. 38.

423. А-а, а-а, люлі

А - а, а - а, лю - лі, чу - жим ді - тям - ду - лі,
 а на - шо - му - ка - ла - чі, щоб спа - ло вдень і вно - чі,
 щоб го - лів - ка не бо - лі - ла,
 йа щоб ті - ло не хи - рі - ло.

А-а, а-а, люлі, Щоб спало вдень і вночі,
 Чужим дітям – дулі, Щоб голівка не боліла,
 А нашому – калачі, Йа щоб тіло не хиріло.

Зап. 1986 р. М. І. Пилипчак в с. Лихолітки Козелецького р-ну Чернігівської обл. від Санченко Зінаїди Василівни, 1957 р. н. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І. Марія Пилипчак. Коліскові. Експедиційні записи. Київ, 2010. С. 14.

424. Ой ти, котику, коточку

1. Ой ти, ко - ти - ку, ко - точ - ку, за - хо - вай - ся у ку - точ - ку,
 си - ди ти - хо, не мур - лич, не - хай спить же мій па - нич.
 А - а, бай, а - а, бай. 2. Хай при - снить - ся по - пу - гай
 і зо - зуть - ка, і цвір - кун. Спи, ма - лень - кий мій пус - тун,
 а - а. 3. Го - ді ж то - бі пус - ту - ва - ти,
 Мі - сяць зі - ронь - ки ши - та - є,
 ніч - ка тем - на, по - ра спа - ти. 4. Сплять зві - рят - ка у га - ю
 мо - ре риб - ку ко - ли - ха - є.

1. Ой ти, котику, коточку,
Заховайся у куточку,
Сиди тихо, не мурлич,
Нехай спить же мій панич.
А-а, бай, а-а, бай.

2. Хай присниться попугай
І зозулька, і цвіркун.
Спи, маленький мій пустун.
А-а.

3. Годі ж тобі пустувати,
Нічка темна, пора спати.
Місяць зіроньки щитає,
Море рибку колихає.

4. Сплять звірятка у гаю,
І Кирилко мій вже спить,
Годі, тихо, не збудить.
А-а.

Зап. 1986 р. М. І. Пилипчак в с. Лихолітки Козелецького р-ну Чернігівської обл. від Санченко Зінаїди Василівни, 1957 р. н. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І. Марія Пилипчак. Коліскові. Експедиційні записи. Київ, 2010. С. 14.

425. Ходить зайчик по капусті

А - а, а - а.

1. Хо - дить зай - чик по ка - пус - ті,
3. Ой у ліс - ку на го - ріш - ку

но - сить ляль - ку в бі - лій хуст - ці.
там ха - тин - ка но - вень - ка - я,

2. Ка - тя зай - чи - ка до - гна - ла,
там ха - тин - ка но - вень - ка - я,

со - бі ля - лєч - ку за - бра - ла.
там ди - ти - на ма - лень - ка - я.

А - а, а - а.

1. Ходить зайчик по капусті,
Носить ляльку в білій хустці.

2. Катя зайчика догнала,
Собі лялечку забрала.

3. Ой у ліску на горішку
Там хатинка новенькая,
Там хатинка новенькая,
Там дитинка маленькая.
А-а, а-а.

Зап. 1986 р. М. І. Пилипчак в с. Лихолітки Козелецького р-ну Чернігівської обл. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І. Марія Пилипчак. Коліскові. Експедиційні записи. Київ, 2010. С. 17.

426. Люлі, люлі, люлі

♩ = 60

Лю лі, лю лі, лю во лі, на ле ті ли гу бо лі.
По сі да ли на во ро тах у чер во нень ких чо бо тах.

Люлі, люлі, люлі,
Налегіли гулі,
Посідали на воротах
У червоненьких чоботах.

Стали думать, ще й гадать,
Чим Іванка годувать?
Чи кашкою, чи мидком,
Чи солодким яблучком?

Зап. 2006 р. М. І. Пилипчак в с. Троєщина Броварського р-ну Київської обл. від Ковтун Варвари Володимирівни, 1924 р. н. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І. Марія Пилипчак. Коліскові. Експедиційні записи. Київ, 2010. С. 52.

427. Ай ну-ну-ну, спатки

$\text{♩} = 60$

Ай ну - ну - ну, спат - ки, не - ма до - ма мат - ки.
По - ї - ха - ла у тор-тор - жок, ку - пить Та - ні пи - рі - жок.

Ще й мед - ком по - ма - же і Та - ні по - ка - же. А са - ма з'їсть.

Ай ну-ну-ну, спатки,
Нема дома матки.
Поїхала у торжок,
Купить Тані пиріжок.
Ще й медком помаже
І Тані покаже.
А сама з'їсть.

Зап. 2006 р. М. І. Пилипчак в с. Троєщина Броварського р-ну Київської обл. від Ковтун Варвари Володимирівни, 1924 р. н. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І. Марія Пилипчак. Коліскові. Експедиційні записи. Київ, 2010. С. 22.

428. Ай ну, коте, коточок

$\text{♩} = 65$

Ай ну, ко - те, ко - то - чок, не хо - ди по ха - ті, не бу - ди ди - тя - ти.

Ай ну, лю - лі, лю - лі, на - ле - ті - ли гу - лі, по - сі - да - ли на во - ро - тях

у чер - во - нень - ких чо - бо - тях. Ай - ну, лю - лі, лю - лі, на - ле - ті - ли гу - лі,

по - сі - да - ли на во - ро - тях у чер - во - нень - ких чо - бо - тях, ай ну, лю - лі.

Ой ну, ко - те, ко - то - чок, не хо - ди по ха - та, не бу - ди ди - тя - ти. А - а, а - а.

Ай ну, коте, коточок,
Не ходи по хаті,
Не буди дитяти.
Ай ну, люлі, люлі,
Налетіли гулі,
Посідали на воротях
У червоненьких чоботях.
Ай ну, люлі, люлі,

Посідали на воротях
У червоненьких чоботях,
Ай ну, люлі.
Ай ну, коте, коточок,
Не ходи по хаті,
Не буди дитяти.
А-а, а-а.

Зап. 1990 р. М. І. Пилипчак в с. Нові Петрівці Вишгородського р-ну Київської обл. від Старенької Ганни Андріївни, 1927 р. н. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І. Марія Пилипчак. Коліскові. Експедиційні записи. Київ, 2010. С. 23.

429. Ой ви, коти, котів два

$\text{♩} = 60$

Ой ви, ко - ти, ко - тів два, сі - рі - бі - лі о - бид - ва,
не хо - дить по ха - ті, не бу - дить ди - тя - ті.
Во - но пла - че да й не спить, тре - ба йо - го ду - б(и) - чи - ком бить.
Не дуб - чи - ком, а риз - ко - ю, щоб не пла - ка - ло сліз - ко - ю.

Ой ви, коти, котів два,
Сірі-білі обидва,
Не хрдіть по хаті,
Не будіть дитяти.

Воно плаче да й не спить,
Треба його дубчиком бить,
Не дубчиком, а ризкою,
Щоб не плакало слізкою.

Зап. 2006 р. М. І. Пилипчак в с. Троещина Броварського р-ну Київської обл. від Ковтун Варвари Володимирівни, 1924 р. н. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І. Марія Пилипчак. Коліскові. Експедиційні записи. Київ, 2010. С. 59.

430. Ой ну, люлі, люлі, люлі

$\text{♩} = 70$

Ой ну, лю - лі, лю - лі, лю - лі, на -
- ле - ті - ли до нас гу - лі. По - сі - да - ли на
ста - ли ж ду - мать ще й
Чи са - ха - ром, чи

во - ро - тях в чер - во - нень - ких - чо - бо - тях. А-а, а-а, а!
 га - - - дать: чим О - - - леч - ку ко - ли-хать?
 мед - - - ком, чи со - - - лод - ким яб - луч-ком?

Ой ну, люлі, люлі, люлі,
 Налетіли до нас гулі.
 Посідали на воро-ях
 В червоненькичоботях.
 Стали ж думать ще й гадать:
 Чим Олечку колихать?
 Чи сахаром, чи медком,
 Чи солодким яблучком?
 А-а, а-а, а!

Зап. 1984 р. М. І. Пилипчак в с. Гребля Переяслав-Хмельницького р-ну Київської обл. від Бражник Анни Петрівни, 1935 р. н. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І. Марія Пилипчак. Коліскові. Експедиційні записи. Київ, 2010. С. 74.

431. Люлі, дитя, спати

Помірно ♩ = 84

1. Лю - лі, ди - тя, спа - ти, бо пі - шла десь ма - ти.
 2. Пі - шла на до - ли - ну ла - ма - ти ка - ли - ну.
 3. Ка - ли - ну ла - ма - ти, ді - тя на - пу - ва - ти.
 4. Щоб рос - ло до - ро - ве, ма - ло чор - ні бро - ви. Га - а, а - а - а!

1. Люлі, дитя, спати,
 Бо пішла десь мати.

2. Пішла на долину,
 Ламати калину.

3. Калину ламати,
 Дітя напувати.

4. Щоб росло здорове,
 Мало чорні брови.
 Га-а-а!

Зап. 12 серпня 2014 р. Єфремова Л. О., Яринчина О. М. у с. Тарасівка Гребінківського р-ну Полтавської обл. від Улянченко Антоніни Олексіївни, 1960 р.н. Транскрипція Єфремової Л. О. Народні пісні Полтавщини. С. 38.

432. Коти, коти, коти два

Повільно ♩ = 60

1. Ко - ти, ко - ти, ко - ти два, сі - ре - сень - кі о - би - два,
 ві не вчить - ся крас - ти, а вчить - ся ро - би - ти.
 7. - ти І - лю - ші ти. 8. І - лю - ша

1. Коти, коти, коти два,
Сіресенькі обидва,	5. Людям продавати,
Та й грошиєі брати.
2. Ві не вчиться красти,
А вчиться робити.	6. Та й грошикі брати,
Цяцькі купувати.
3. А вчиться робити, –
Черевички шити,	7. Цяцькі купувати,
Ілюші дарувати.
4. На базар носити,
Людям продавати.	8. Ілюша буде гратися,
А котик сміятися.

Зап. 11 серпня 2014 р. Єфремова Л. О., Яринчина О. М. у м. Гребінка Гребінківського р-ну Полтавської обл. від Цимбал Людмили Олексіївни, 1945 р.н. Транскрипція Єфремової Л. О. Народні пісні Полтавщини. С. 42.

433. А-а, коте, кот

Повільно ♩ = 60

1. А - а, ко - те, кот, ко - те, ко - те, кот - ку, не лїзь на ко - лод - ку.
 2.(5). Бо впа - деш до - дол - ку та й на - б'єш го - лов - ку. 3. Та й бу - де бо - лі - ти,
 ні - чем за - вер - ті - ти. 4. Од - на бу - ла хус - те - на
 та й ту вкра - ла дів - че - на. А - а - а!

1. А-а, коте, кот,
Коте, коте, котку,
Не лїзь на колодку.
2. Бо впадеш додолку,
Та й наб'єш головку.

3. Та й буде боліти,
Нічем завертіти.
4. Одна була хустена,
Та й ту вкрала дівчена.
5. Кукол наробила,
Діток подразнила.
А-а-а!

Зап. Коропніченко Г. М., Хай М. Й. у с. Панасівка Миргородського р-ну Полтавської обл. Транскрипція Єфремової Л. О. Народні пісні Полтавщини. С. 43.

434. Люлечки, люлеки, шовкові вервеки

$\text{♩} = 70$

Лю-леч-ки, лю-ле-ки, шов-ко-ві вер-ве-ки, А-а, а-а.
ма-льо-ва-ні биль-ця, і-дем до Ки-риль-ця.

Люлечки, люлеки, шовкові вервеки,
Мальвані бильця, ідем до Кирильця.
Що Кирилець робе? Песаночку пише
Та Олю колише. Люлі, люлі, люлі.
Чужич дітям дулі, а Толику калачі,
Щоб спав удень і вночі. А-а, а-а.

Зап. 1986 р. М. І. Пилипчак в с. Вершина Згарська Драбівського р-ну Черкаської обл. від Горбатенко Надії Олексіївни, 1922 р. н. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І. Марія Пилипчак. Колискові. Експедиційні записи. Київ, 2010. С. 48.

435. Їхав котик по сіно

$\text{♩} = 75$

Ї-хав ко-тик по сі-но, ко-та ли-хо на-сі-ло, А-а.
а кі-шеч-ку тряс-ця- та це їх-не шас-тя.

1. Їхав котик по сіно,
Кота лихो насіло,
А кішечку тряця –
Та це їхнє шастя.
2. Дрібу, дрібу солі,
Піду до комори,
А в коморі гуси,
Піду до Марусі.
А-а.

Зап. 1986 р. М. І. Пилипчак в с. Вершина Згарська Драбівського р-ну Черкаської обл. від Горбатенко Надії Олексіївни, 1922 р. н. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І. Марія Пилипчак. Колискові. Експедиційні записи. Київ, 2010. С. 33.

436. Ой ну люлі, люлесі

$\text{♩} = 80$

Ой ну, лю-лі, лю-ле-сі. Зва-ри, ма-ти, ку-ле-сі
в но-вень-ко-му гор-ша-ті ма-лень-ко-му ди-тя-ті.
Я ко-ли-шу ди-ти-ну у час доб-ру го-ди-ну.
Я ко-ли-ну-во-но ни спить, тре-ба йо-го дуб-чи-ком бить.
Ни дуб-чи-ком-го-луб-чи-ком, ни різ-ко-ю-
-бе-різ-ко-ю. Ти, ди-тя, ни плач сліз-ко-ю.

Ой ну люлі, люлесі.
Звари, мати, кулесі
В новенькому горащаті
Маленькому дитяті.
Я колишу дитину
У час добру годину.

Я колишу – воно ни спить,
Треба його дубчиком бить.
Ни дубчиком-голубчиком,
Ни різкою-берізкою.
Ти, дитя, ни плач слізкою.

Зап. 1986 р. М. І. Пилипчак в с. Великий Хутір Драбівського р-ну Черкаської обл. від Горбатенко Надії Олексіївни, 1922 р. н. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І.

Псалми

437. У неділю рано

$\text{♩} = 100$

1. У не-ді-лю ра-но со-неч-ко зі-йшло, а-ли-лу-йа.
Со-неч-ко зі-йшло, три мо-наш-ки йшло, Гос-по-ди по-ми-луй.

2. Не са-мі во-ни йдуть, ан-ге-ли ве-дуть, а-ли-лу-йа.
3-7. Зу-стрі-ча-є їх Бо-жа-я ма-ти, а-ли-лу-йа.
Не са-мі во-ни йдуть, ан-ге-ли ве-дуть, Гос-по-ди по-ми-луй.
Бо-жа-я ма-ти ста-ла ни-та-ти, Гос-по-ди по-ми-луй.

8. О-це ж то-бі ті-ло, що в не-ді-лю ра-но ї-ло, а-ли-лу-йа.
А ме-ні, ду-ші, що не тер-пі-ла, Гос-по-ди по-ми-луй.

9. О-це ж то-бі, ті-ло, і-ти в зем-лю гнис-ти, а-ли-лу-йа.
А ме-ні, ду-ші, на суд Бо-жий і-ти, Гос-по-ди по-ми-луй.

1. У неділю рано сонечко зійшло, алилуйа.
Сонечко зійшло, три монашки йшло, Господи помилуй.
2. Не самі вони йдуть, ангели ведуть, алилуйа.
Не самі вони йдуть, ангели ведуть, Господи помилуй.
3. Зустрічає їх Божая мати, алилуйа.
Божая мати стала питати, Господи помилуй.
4. – Ой діви, діви, ой де ви були? Алилуйа.
Ой що ви чули, що ви бачили, Господи помилуй.

5. – Ой були, були в Єрусалимі, алилуйа.
Ой були, були в Єрусалимі, Господи помилуй.
6. Ой бачили ми чудо чуднєє, алилуйа.
Чудо чуднєє, диво дивнєє, Господи помилуй.
7. Як душа з тілом розставалася, алилуйа.
Розставалася, не прощалася, Господи помилуй.
8. Оце ж тобі тіло, що в неділю рано їло, алилуйа.
А мені, душі, що не терпіла, Господи помилуй.
9. Оце ж тобі, тіло, іти в землю гнисти, алилуйа.
А мені, душі, на суд Божий іти, Господи помилуй.
10. На суд Божий іти, тяжкий гріх нести, алилуйа.
Та й до судії, до праведного, Господи помилуй.

Зап. 2011 р. М. І. Пилипчак в с. Осиково Макарівського р-ну Київської обл. від Меланії Козакової (дівоче прізвище Кириленко), 1941 р. н., Лідії Лозової, 1983 р. н., Марка Серчука, 1962 р. н. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І.

438. Ой чого ти плачеш?

$\text{♩} = 90$

1. Ой чо - го ти пла - чеш, ду - ше у - том - лен - на?
На - вер - но же - ла - єш спа - се - ні - я з не - ба.

2. Як доб - ре ро - би - ти, ти не на - у - чи - лась,
на путь не - чес - ти - ву смо - три - ти лю - би - ла.

1. Ой чого ти плачеш, душе утомлена?
Наверно бажаєш спасення з неба.
2. Як добре робити, ти не навчилась,
На путь нечестиву шкрити любила.
3. Де прглесні хори ти любила слухать,
Чужії обряди твою душу мучать.
4. Де узької путі, то ти їх минала,
Божую премудрість під ноги топтала.

5. Не сліди за братом, сліди за собою,
Не гонись за прахом, а молися Богу.
6. Бо прах розлетиться буйними вітрами,
А душі не купишь земними трудами.
7. Бо земная слава для душі отрава,
Хто з нею познався, з Господом розстався.
8. Ой чого ти плачеш, душа утомленна,
Чи з путі ізбилась, чи любов замерла.
9. Ой чого ти плачеш, так мучишся довго?
Обратися в церкву, віддай славу Богу.
10. А як ти лінишся, то й не возмущайся
Своєю душою як хоч обирайся.

Зап. 2011 р. М. І. Пилипчак в с. Осиково Макарівського р-ну Київської обл. від Меланії Козакової (дівооче прізвище Кириленко), 1941 р. н., Лідії Лозової, 1983 р. н., Марка Серчука, 1962 р. н. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І.

439. Ой ангели, архангели

$\text{♩} = 75$

1. Ой ан - ге - ли, ар - хан - ге - ли, бла - го - сло - вить путь.
Щас - ли - ві - ї ті - ї ду - ші, ку - ди во - ни йдуть.

2. І - дуть во - ни в сад Гефе - ман - ський, де Хрис - тос хо - див.
Ча - шу з ви - ном и хліб жиз - ні на стіл по - ло - жив.

3. Ча - шу з ви - ном и хліб жиз - ні на стіл по - ло - жив,
пред Свя - то - ю тра - пе - зо - ю ру - ки й но - ги всім по - мив.

1. Ой ангели, архангели,
Благословіть путь.
Щасливії тії душі,
Куди вони йдуть.
2. Ідуть вони в сад Гефсманський,
Де Христос ходив.
Чашу з вином и хліб житні
На стіл положив.

3. Чашу з вином и хліб жизни
На стіл положив,
Пред Світою трапезою
Руки й ноги всім помив.
4. Руки й ноги обмиває,
Та й до них сказав:
– Ученики, браття мої,
Хто із вас мене продав?
5. Плакав Петро, ридав Яків,
До ніг припадав.
– Ой Господи милосердний,
Хто ж із нас тебе продав?
6. Узяв Христос хліб у руки
Та й у сіль вмочив,
Перед своїм винуватцем
На стіл положив.
7. Де взялися нечестиві,
Господа взяли,
Взяли його до Пілата,
На суд повели.
8. Пілат руки умиває,
Бо вини нема.
Іудеї закричали:
– Ой розпни, розпни Христа.
9. Стали злії Спасителя
На гору вести.
- Дали йому хрест кедровий
На гору нести.
10. Як розп'яли Спасителя
На кедровий хрест.
На голову положили
Терновий вінець.
11. Мати Божа й Магдалина
При тому були,
Вони Його тяжкі муки
Да всі бвчили.
12. – Ой Сину мій возлюблений,
За що вмираєш?
На кого же Мать єдину
Та й покидаєш?
13. – Мати моя дорогая,
Треба помирать.
Іоане Богослове,
Візьми мою мать.
14. Іоане Богослове,
Візьми мою мать
До самої її смерти
Будеш доглядать.
15. Зайшло сонце аж за гору,
Зробилася тьма,
Іудеї розбіжались
Од страху Христа

Зап. 2011 р. М. І. Пилипчак в с. Осиково Макарівського р-ну Київської обл. від Меланії Козакової (дівооче прізвище Кириленко), 1941 р. н., Лідії Лозової, 1983 р. н., Марка Серчука, 1962 р. н. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І.

440. Про Олексія, чоловіка Божого

$\text{♩} = 70$

1. Ой у Бо - га ве - ли - ка - я си - ла, ой у Бо - га ве - ли - ка - я си - ла,
же - нив о - тец по - не - во - лі си - на.

2. О - же - нив - ши, зве - лів йо - му жи - ти, о - же - нив - ши, зве - лів йо - му жи - ти,
а він пі - шов по сві - ту блу - ди - ти.

1. Ой у Бога великая сила, (2)
Женив отец поневоли сына.
2. Оженивши, звелів йому жити, (2)
А він пішов по світу блудити.
3. А він пішов по світу блудити, (2)
Не ївши, не пивши, Брнрві служити.
4. Блудив же він, не ївши, не пивши, (2)
Прийшов до отця, як земля зчернівши.
5. Отец, мати його не впізнали, (2)
Вони його за старця приймали.
6. – Подай, отче, мені милостиню, (2)
Дай за твою рідную дитину.
7. Да й за твою рідную дитину, (2)
Да за твого сына, сына Олексія.
8. – А як же ти його сына знаєш, (2)
Що ти його на ймя називаєш.
9. – А я твого сына давно знаю, (2)
Бо я із ним разом проживаю.
10. Звелів батько келью збудувати, (2)
Божему старцю їжу донашати.
11. Слуги йому їжу не давали, (2)
Вони усю їжу сами поїдали.
12. Прилетіло три ангели з неба, (2)
Олексію помирати треба.
13. Як став Олексій вже помирати, (2)
Став до свого отця житіє писати.
14. Дайте, слуги, да й до отця знати, (2)
Нехай іде житіє читати.
15. Прийшов отець, житіє читає, (2)
З великого жалю сам став умлівати.
16. – Чом ти мені зразу не признався, (2)
То ти був би не поневірявся.

Зап. 2011 р. М. І. Пилипчак в с. Осиково Макарівського р-ну Київської обл. від Меланії Козакової (дівооче прізвище Кириленко), 1941 р. н., Лідії Лозової, 1983 р. н., Марка Серчука, 1962 р. н. Меланія Козакова вивчила псалми від своєї мами, яка все життя прожила у Василькові, і співала їх зі своїми односільчанами. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І.

441. По горам, горам сам Господь ходив

Помірно

1. По го - рам, го - рам сам Гос - подь хо - див,
сам Гос - подь хо - див і са - ди са - див,
сам Гос - подь хо - див і са - ди са - див.

1. По горам, горам сам Господь ходив,
Сам Господь ходив і сади садив. (2)
2. Сам Господь ходив і сади садив,
Молодим удовам та й приказував:)2)
3. – Молоді удови, поливайте сади
Ранковою росой і гарячою сльозой. (2)
4. А одна удова не злюбила того –
Із-за гір-гори напустила води. (2)
5. Із-за гір-гори напустила води,
І гарячої, і киплячої. (2)

6. А по тій же воді грішні душі пливуть,
Грішні душі пливуть ще й приказують: (2)
7. – Ой гріх же нам, гріх, та ще більший гріх,
Що ми утреною та й просиплювали. (2)
8. Що ми утреною та й просиплювали,
А обіднюю прообідували. (2)
9. А вечірною та й прогулювали,
У вишневих садах, в прохолодних вечорах. (2)
10. У вишневих садах, в прохолодних вечорах,
Ой гріх же нам, гріх, та ще більший гріх! (2)

Зап. 1997 р. Я. Пришедько, М. Музика, Є. Шевченко та П. Зубченко у с. Великий Хутір Драбівського р-ну Черкаської обл. від бандуриста Михайла Ковалю. Транскрипція Л. Яценка. Пісні Черкащини: Добірка Леопольда Яценка. К.: Фонд «Івана Гончара», 2004. С. 16.

Жартівливі пісні

442. Ой на горі, на вершечку

Andante

Ой на го - рі, на вер - шеч - ку, там по - сі - яв му - жик греч - ку,
на - ле - ті - ла шу - ра - бу - ра, му - жи - ко - ві греч - ку зду - ла.
На - ле - ті - ла шу - ра - бу - ра му - жи - ко - ві греч - ку зду - ла.

1. Ой на горі, на вершечку,
Там посіяв мужик гречку,
Налетіла шура-бура,
Мужикові гречку здула¹.
2. Ой не ходи коло тину,
Бо я тебе перекину,
Перекину тебе,
Шо не любиш мене.
3. Ой не ходи коло тину,
Бо я тебе перекину,
Перекину тебе
В огород до себе.
4. Ой не ходи, кучерявий,
Коло моїй хати,
Ой не топчи, кучерявий,
Холодної м'яти.
5. Ти думаєш, дурню,
Що я тебе люблю,
А я тебе, дурню,
Словами голублю.
6. Ти думаєш, дурню,
Що я тебе кличу,
А я тобі, дурню,
Крізь тин дулі тичу.
7. А я таких дурнів
Зроду не видала,
Я такими дурнями
Тини підпирала.
8. А я таких дурнів
Зроду не любила,
Я такими дурнями
Тини городила.

Зап. М. В. Лисенко в Козелецькому пов. на Чернігівщині. Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах М. В. Лисенка. Ч. 1. Упоряд., вст. ст. та прим. Л. О. Єфремової. Київ: Муз. Україна. 1990. С. 245.

443. Ой Гандзю милостива

[Allegro assai vivace]

Ой Ган - дзю ми - лос - ти - ва, чим ти бро - ви на - мас - ти - ла?

¹Останні два рядки повторюються двічі.

1. Ой Гандзю милостива,
Чим ти брови намастила?
– Кукурвасу купувала,
Чорні брови малювала ¹ .	3. Ой ти дуб, я береза,
Ой ти п'яний, а твереза,
Ой ти старий, я молода,
Чом меж нами нелагода?
2. Ой Гандзю кучерява,
Під решетом ночувала,
Як решето продереться,
Гандзя лиха набереться.	4. – Ой я дуб, ти береза,
Ой я п'яний, ти твереза,
Ой я старий, ти молода:
Тим меж нами нелагода.

Зап. М. В. Лисенко на Прилуччині. Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах М. В. Лисенка. Ч. 1. С. 244-245.

444. Ой що то за шум учинився

Allegro

Ой що то за шум у - чи - нив - ся,
що ко - мар на му - сі о - же - нив - ся?
Закінчення (останній вірш)
То ж ко - ма - ри - ше, За - по - рож - ской Сі - чі ко - за - чи - ше.

1. Ой що то за шум учинився,
Що комар на мусі оженився?
2. Та взяв же собі невміваку,
Що не вмів шити, не вмів білити.
3. Полетів же комар в чисте поле,
В чисте поле, зелену дубраву.
4. Та й усів же комар на дубочку,
Звісив свої ніженьки к кореньочку.
5. Де не взялас шура-бура,
Того комарика з дуба здула.
6. Та й упав же комар на тім місті,
Поломав, потрапив ребра, кісти.
7. Зібралися генерали,
Тому комарику труну зрунзували (збудували).

¹Останні два рядки повторюються двічі.

8. Зрунзували труну із кедрінки,
Посуконщиною ще оббили.

9. Ой що ж то лежить за покійник?
Чи то княз, генерал, чи полківник?

10. То не княз, генерал, не полківник,
То ж комарище, Запоріжской Січі козачище.

Зап. 1886(?) р. Л. Куба в с. Британи Ніжинського пов. Друк. за вид.: Людвік Куба про Україну: Збірник. Упорядкував Михайло Мольнар. Київ: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1963. С. 106-107

445. Ой у Бресті, Бресті

Allegro moderato

Ой у Брес - ті, Брес - ті на хо - ро - шім міс - ті
ой цвей - вей - веч - ку, ой, гой, гой, по - ма - лень - ку! Кор - чем - ка сто - я - ла.

1. Ой у Бресті, Бресті
На хорошім місті -
Ой цвей-вей-вечку, ой,
Гой, гой, помаленьку,
Корчемка стояла.

2. А в тій корчемці
Хайка молодая.
Ой цвей-вей-вечку, ой,
Гой, гой, помаленьку,
Хайка молодая.

3. Пиво продавала,
Вином торгувала.
Ой цвей-вей-вечку, ой,
Гой, гой, помаленьку,
Вином торгувала.

4. Два козака пили,
Грошей не платили.
Ой цвей-вей-вечку, ой,
Гой, гой, помаленьку,
Грошей не платили.

Зап. 1886(?) р. Л. Куба в с. Британи Ніжинського пов. Друк. за вид.: Людвік Куба про Україну. С. 104-105.

446. Сію редьку чепурненьку

Помірно (♩ = 84)

Сі - ю редь - ку че - пур - нень - ку, сі - ю, ви - сі - ва - ю. - Та рос - ти, редь - ка
че - пур - нень - ка, на зи - му схо - ва - ю. - му схо ю.

<p>1. Сію редьку чепурненьку,
Сію, висіваю.
- Та й рости, редька чепурненька,
На зиму сховаю¹.</p> <p>2. Та росла редька чепурненька
Та й пішла у стовпці,
А як я була молоденька,
Любили всі хлопці.</p> <p>3. А як я була молоденька,
Та й горя не знала,</p> | <p>Та якось мене чужа жінка
Невісткою звала.</p> <p>4. Та вона звала, називала,
По воду ідучи,
Та вона ж мені віддавала
Від коморі ключі.</p> <p>5. - Та не віддавай мені ключі,
Бо я їх загублю,
Та не називай невісткою,
Бо сина не люблю.</p> |
|--|--|

Зап. 1986 р. В. Дубравін в смт. Бобровиця від фольклорно-етнографічного ансамблю у складі: Гребеножко Ніни Володимирівни (1935), Жижневської Євдокії Григорівни (1928), Калініченко Катерини Іванівни (1954), Коваленко Ганни Степанівни (1927), Макаренко Марії Михайлівни (1926), Мордовенко Тамари Володимирівни (1950) та Потєбні Ганни Василівни (1930). Друк. за вид.: Народні пісні Чернігівщини... С. 220.

447. Ой гоп, чу-чу-чу

Швидко, завзято $\text{♩} = 140$

- Ой гоп, чу - чу - чу, но - ві - ї чо - бо - ти,
по - тан - цю - ю до - схо - чу, пі - ду до ро - бо - ти! Ух!

<p>1. Ой гоп, чу-чу-чу,
Новії чоботи,
Потанцюю досхочу,
Піду до роботи²!
Ух!</p> <p>2. Грай, гармошко, весело,
Щоб почуло все село,
Щоб почув посьолочок,
Де живе мильночок.
Ух!</p> <p>3. Всі по парам, всі по парам,
Всі попарувалися,
А мій милий не прийшов,
Чоботи порвалися.
Ух!</p> | <p>4. - Пішов би я танцювать,
Чоботи порвуться,
По коліна борода,
Дівчата сміються,
Ух!</p> <p>5. Ой гоп та й не лоп,
Калоші діряві,
За те мене дівки люблять,
Що я кучерявий.
Ух!</p> <p>6. Ой гоп та й не лоп,
Сорочка дереться,
Хто не вмє танцювати,
Нехай не береться.
Ух!</p> |
|---|---|

¹Останні два рядки повторюються двічі.

²Третій і четвертих рядки співують двічі.

7. Грай, музико, польку, грай,
Ще й прилуцької заграй,
Добре ми потанцювали,
Що аж чоботи порвали.
Ух!

8. Ви, музики, грайте, грайте,
А ви, люди, чуйте.
Старі люди, спать лягайте,
Молоді – танцюйте.
Ух!

Зап. 1988 р. В. Дубравін в м. Прилуки від Петренко Марії Іванівни (1944) Друк. за вид.: Народні пісні Чернігівщини... С. 319-320.

448. Зажурився милий мною

Жваво, з запалом ♩ = 120

За - жу - рив - ся ми - лий мно - ю, ку - ку,
за - жу - рив - ся ми - лий мно - ю, що взяв ме - не мо - ло - до - ю,
зо - зу - лень - ка - ку - ку - ку. // -ку.

1. Зажурився милий мною, ку-ку,
Зажурився милий мною,
Що взяв мене молодую,
Зозуленька – ку-ку-ку.
2. Ні зварити, на спекти, ку-ку,
Ні зварити, ні спекти,
Ні між люди нам піти,
Зозуленька – ку-ку-ку.
3. Мажу хату, щітки знати, ку-ку,
Мажу хату, щітки знати,
Не навчила мене мати,
Зозуленька – ку-ку-ку.
4. Зварю борщ, а він рідкий, ку-ку,
Зварю борщ, а він рідкий,
Спечу хліб, а він гливкий,
Зозуленька – ку-ку-ку.
5. А в неділю ранесенько, ку-ку,
А в неділю ранесенько
Набив мене дурнесеньку,
Зозуленька – ку-ку-ку.
6. Що я йому не вгодила, ку-ку,
Що я йому не вгодила,
Рано кави не зварила,
Зозуленька – ку-ку-ку.
7. А я йому догоджала, ку-ку,
А я йому догоджала,
Замість кави борщу дала,
Зозуленька – ку-ку-ку.
8. Милий мене – кулаками, ку-ку,
Милий мене – кулаками:
– Чого кава з буряками?
Зозуленька – ку-ку-ку.

Зап. 1988 р. В. В. Дубравін в с. Товкачівка Прилуцького р-ну від фольклорно-етнографічного ансамблю у складі Андрійченко Ганни Михайлівни (1932), Дурас Ніни Іллівни (1935), Мирочок Марії Филімонівни (1928), Петренко Надії Трохимівни (1940), Проценко Ганни Прокопівни (1936), Редьки Ганни Павлівни (1932), Скоголь Фросини Миколаївни (1924) та Ходоси Катерини Іванівни (1942). Друк. за вид.: Народні пісні Чернігівщини... С. 323-324.

¹Останні два рядки повторюються двічі.

449. Була в мене парова машина

$\text{♩} = 80$

1. Бу - ла в ме - не па - ро - ва ма - ши - на, я ї - ї про - да - ла.
 А за ті - ї гро - ші му - зи - ки хо - ро - ші най - ня - ла, най - ня - ла.
 Му - зи - кан - ти мо - ї, ви за - грай - те ме - ні, ко - ва - ля, ей, ко - ва - ля,
 А ко - валь ко - ва - ля че - рез нож - ку ва - ля, тра - ля - ля, ех, тра - ля - ля.

1. Була в мене парова машина,
 Я її продала.
 А за тії гроші музики хороші
 Найняла, найняла.
 Музиканти мої, ви заграйте мені¹
 Ковалю, ковалю.
 А коваль ковалю через ножку валю,
 Тра-ля-ля, ех, тра-ля-ля.

2. Були в мене воли круторогі,
 Я ї воли продала.
 А за тії гроші музики хороші
 Найняла, найняла.

3. Була в мене ще й ряба короап,
 Я її продала.
 А за тії гроші музики хороші
 Найняла, найняла.

4. Були в мене ще й сіреньку кури,
 Я ї кури продала.
 А за тії гроші музики хороші
 Найняла, найняла.

Зап. 1987 р. М. І. Пилипчак в с. Лихолітки Козелецького р-ну Чернігівської обл. від Варвари Юрченко, 1924 р. н. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І.

450. Кажуть люди – гарна я

$\text{♩} = 120$

1. Кажуть лю - ди - гар - на я, врод-ли - ва со - бо - ю. А го - род, а го - род
 за - ріс ло - бо - до - ю. Прав - да, лю - ди, прав - да я, гос - по - ди - ня гар - на я.

1. Кажуть люди – гарна я, вродлива собою.
 А город, а город заріс лободю. (2)

¹Приспів “Музиканти мої...” повторюється після кожної строфи.

Приспів¹:

Правда люди, правда я, господиня гарна я. (2)

2. Вранці спати хочеться, вставати не хочеться,
Я на город в бур'яни, а вони лоскочуться. (2)

3. Люди йдуть з роботи, із мене сміються,
Що на моїх бур'янах телята пасуться. (2)

4. Не смійтеся, люди, якось воно буде,
Телята бур'яни з'їдять, город чистий буде. (2)

Зап. 1987 р. М. І. Пилипчак в с. Лихолітки Козелецького р-ну Чернігівської обл. від Варвари Юрченко, 1924 р. н. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І.

451. Ой як орали хлопці на льон

Широко $\text{♩} = 76$
 § Один Всі

1. Ой як о - ра - ли хлоп - ці на льон, ой як о - ра - ли хлоп - ці на льон.

Прискорюючи
Приспів

Ча - роч-ка - мо - ча-лоч-ка, сту - пай сю - да, сю - да - лоч - ка, сту - пай сю - да, су - да - чок,
на - ї - ха - ли ка - ва - лє - ри, роз - хва - та - ли ді - во

1. Ой як орали хлопці на льон. (2)

Приспів¹:

Чарочка-мочалочка,
Ступай сюда, сюдалочка,
Ступай сюда, судачок,
Наїхали кавалери,
Розхватали дівочок.

2. Ой як сіяли хлопці льон. (2)

3. Ой як пололи дівки льон. (2)

4. Ой як косили хлопці льон. (2)

5. Ой як мочили дівки льон. (2)

6. Ой як пом'яли дівки льон. (2)

Зап. 1951 р. Л. Яценко в с. Кагарлик Київської обл. від групи дівчат. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. Київ: Мистецтво, 1963. С. 391-392.

¹Приспів повторюється після кожної строфи.

452. Чи я не хазяйка

Andantino

Чи я не ха - зяй - ка, чи не гос - по - ди - ня,
сім день ха - ти не ме - ла, пе - чі не то - пи - ла.

1. Чи я не хазяйка,
Чи не господня,
Сім день хати не мела,
Печі не топила ¹ .	А дев'ята кіпка,
Що вимела тітка,
А десята на кобилу,
Що вивезе на могилу.
2. Сватай мене, дячку,
Премудрую швачку,
Рушник на кілочку,
Сміттячко в куточку.	5. Мене батько заміж дав,
Солом'яні воли дав,
А мій милий чорнобривий
На припічку запрягав.
3. Наїхали купчики
Сміття купувати:
– Ой що ж тобі, чепурушко,
За його давати?	6. – Тпру, собі, куций, до ярма!
Обернувся – аж нема,
Моя жінка топила,
В печі воли попалила.
4. – Сюди хіп, туди хіп,
За сміттячко вісім кіп,	

Зап. М. В. Лисенко на Полтавщині. Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах М. В. Лисенка. Ч. 1. С. 269.

453. Як поїхав мій миленький на базар до рідні

Примхливо $\text{♩} = 85$
Одна

1. Як по - ї - хав мій ми - лень - кий на ба - зар до рід - ні,
ку - пив ме - ні че - ре - вич - ки - ось во - ни на ме - ні!
Щоб я йо - го го - лу - бом зва - ла, щоб я йо - му прав - ду ка - за - ла.
Яй не бу - ду го - лу - бом зва - ти, яй не бу - ду прав - ди ка - за - ти.

¹Останні два рядки, крім 4-ї строфи, повторюються двічі.

1. Як поїхав мій миленький на базар до рідні,
Купив мені черевички – ось вони на мені!

Приспів:

Щоб я його голубом звала,
Щоб я йому правду казала.
Я й не буду голубом звати,
Я й не буду правди казати.

2. Як поїхав мій миленький на базар до рідні,
Купив мені спідничину – ось вона на мені!

Приспів.

3. Як поїхав мій миленький на базар до рідні,
Купив мені кофтиночку – ось вона на мені!

Приспів.

4. Як поїхав мій миленький на базар до рідні,
Купив мені хустиночку – ось вона на мені!

Приспів.

5. Як поїхав мій миленький на базар до рідні,
Купив мені нагаечку – ось вона на мені!

Приспів:

Щоб я його голубом звала,
Щоб я йому правду казала.
Тепер буду голубом звати,
Тепер буду правду казати.

Зап. 2007-2008 рр. І. Павленко в с. Лука Києво-Святошинського р-ну Київської обл. від гурту “Червона калина” у складі: Висовень О. С., 1932 р. н., Дмитренко О. С., 1940 р. н., Волошина Г. В., 1950 р. н., Лабунська Н. Є., 1948 р. н., Герасименко А. Н., 1933 р. н., Фесенко О. М., 1936 р. н., Нестеренко С. Ф., 1951 р. н., Попова М. Ф., 1952 р. н., Забудська К. І., 1929 р. н., Біла П. П., 1952 р. н., Бражник В. П., 1941 р. н. Друк. за вид.: Пісенна традиція села Лука: навчальний посібник для студентів музично-фольклористичних і філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Автор-упорядник І. Павленко. Київ: Либідь, 2009. С. 198-199. № 245.

454. А я пряха гарна, да й не вмю прясти

Вільно $\text{♩} = 100$
Одна

І. А я пряха гарна, да й не вмю прясти,

Усі

із за гаю виглядаю, де со рочку вкрас ти!

1. А пряха гарна, да й не вмію прясти,
Із-за гаю виглядаю, де сорочку вкрасти! (2)
2. Насіяла конопель, да й не дам їм ради,
Я з своїми коноплями навіки пропаду! (2)
3. У людей їх по сім кіп, да й усі вже туться,
А у мене одна гузка – горобці несуться.! (2)
4. У людей їх по сім кіп, да й усі потерті,
А у мене одна гузка – ворота підперті! (2)
5. Я взялася й за три дні ту гузку потерла,
Бідна моя головонька – трохи я не вмерла! (2)
6. Не сама ж я терла – кума помагала:
То за хліб, то за сіль, то за кусок сала! (2)
7. Не сама ж я їх мочила – найняла Данила,
Два золоті заплатила да ще й завинила! (2)
8. Як наткала полотна од дверей і до вікна,
Стала кроїть сорочки – Вийшли тільки рукава! (2)
9. А я пряха гарна да й не ледащиця,
А я маю чорні брови – гарна молодиця! (2)

Зап. 2007-2008 рр. І. Павленко в с. Лука Києво-Святошинського р-ну Київської обл. від гурту “Червона калина” у тому самому складі. Друк. за вид.: Пісенна традиція села Лука. С. 193. № 239.

455. Коли б мені суботи діждати

Ексцентрично, із сарказмом $\text{♩} = 100$
Одна

Усі

1. Коли б мені суботи діждати, (2)
Сюди, туди, он куди, суботи діждати.	4. А мій милий дубиночку парить, (2)
Сюди, туди, он куди, дубиночку парить.
2. А свекорко дитину колише, (2)
Сюди, туди, он куди, дитину колише.	5. Та дубина та й на мою спину, (2)
Сюди, туди, он куди, та й на мою спину.
3. А свекруха варенички варить, (2)
Сюди, туди, он куди, варенички варить.	6. Ой пар, пар, пар – та й не будеш бити, (2)
Як не буде в мене роду, не буду ходити!

Зап. 2007-2008 рр. І. Павленко в с. Лука Києво-Святошинського р-ну Київської обл. від гурту “Червона калина” у тому самому складі. Друк. за вид.: Пісенна традиція села Лука. С. 202. № 250.

456. Продай, милий, сиві бички

Примхливо $\text{♩} = 85$
Соло

1. Про - дай, ми - лий, си - ві бич - ки, ку - пи ме - ні че - ре - вич - ки,

бо я пан - сько - го ро - ду - не хо - ди - ла бо - са зро - ду!

Гурт

Гей, гей, гей, гей, не хо - ди - ла бо - са зро - ду!

1. Продай, милий, сиві бички,
Купи мені черевички,
Бо я панського роду –
Не ходила боса зроду!
Гей, гей, гей, гей,
Не ходила боса зроду!
2. Продай, милий, дві телиці,
Купи мені дві спідниці,
Бо я панського роду –
Прибиратись люблю зроду!
Гей, гей, гей, гей,
Прибиратись люблю зроду
3. Продай, милий, пуд пшона,
Купи горілочки й вина,
Бо я панського роду –
П'ю горілочку, як воду!
Гей, гей, гей, гей,
П'ю горілочку, як воду.
4. Як став милий продавати
Та на милу купувати –
Нічим в хаті істопити,
Ніщо дітям ізварити.
Гей, гей, гей, гей,
Ніщо дітям ізварити.
5. – Чи ти, милий, іздурів,
Чи ти, милий, ізшалів –
Нічим в хаті затопити,
Ніщо дітям ізварити.
Гей, гей, гей, гей,
Ніщо дітям ізварити!
6. Поліз милий на гору,
Дістав хомут і дугу,
Притягає додому,
7. – Ой ти, мила, чорноброва,
Поїдемо в ліс по дрова,
Тпру, стій, моя люба,
Прив'яжу тебе до дуба!
Гей, гей, гей, гей,
Прив'яжу тебе до дуба!
8. Як став милий дров рубати
Та на милу поглядати,
А сонечко – вже не рано,
А йому ще тих дров мало.
Гей, гей, гей, гей,
А йому ще тих дров мало.
9. Став він їхать під гору,
Вдарив милу по чолу:
– Тпру, стій, чорноброва,
Перевернеш мені дрова!
Гей, гей, гей, гей,
Перевернеш мені дрова!
10. Як приїхав до воріт,
Кинув їсти околіт.
– Ой ти даєш мені їсти,
А я рада б трошки сісти.
Гей, гей, гей, гей,
А я рада б трошки сісти!
11. Продай, милий, черевички,
Купи собі сиві бички.
Бо я панського роду –
Не ходила в ярмі зроду.
Гей, гей, гей, гей,
Не ходила в ярмі зроду!

Зап. 2007-2008 рр. І. Павленко в с. Лука Києво-Святошинського р-ну Київської обл. від гурту “Червона калина” у тому самому складі. Друк. за вид.: Пісенна традиція села Лука. С. 225-226.

457. Ой на горі цигани сторяли

$\text{♩} = 75$

1. Ой на го рі ци га ни сто я ли, ой на го рі ци га ни сто я ли,
 Сто я ла, ду ма ла ци га ноч ка мо ло да, сто я ла, ду ма ла
 ци га ноч ка мо ло да, ци га ноч ка мо ло да

1. Ой на горі цигани стояли. (2)

3. Другий циган на скрипочку грає. (2)

Приспів¹:

4. – Ой циганко, яке в тебе горе? (2)

Стояла, думала циганочка молода, (2)

5. Їде милий за синєє море! (2)

Циганочка молода.

2. Один циган ни п'є, ни гуляє. (2)

Зап. 1984 р. М. І. Пилипчак в с. Гребля Бориспільського р-ну Київської обл. від Бражник Ольги, 1941 р. г., Бражник Анни, 1935 р. н. З власного архіву записувачки. Транскрипція Пилипчак М. І.

458. Як діждемо літа

Moderato

1. Як діж - де - мо лі - та та на - сі - ем жи - та. Мно - га - я.
 мно - га - я, мно - га - я лі - та, мно - га - я лі - та.

1. Як діждемо літа та насієм жита.

Приспів¹:

Многая, многая, многая літа, многая літа.

2. Та будемо жати і в снопи в'язати,

2. Поставляєм копки та вдаримо в гопки.

3. Нащо ж той царський вінець, аби сам молодець.

4. Нащо царська корона, аби милая здорова.

Зап. 1861р. М. В. Лисенко від А. Калити з Полтавщини. Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах М. В. Лисенка. Ч. 1. С. 239. За визначенням М. Лисенка ця пісня бенкетна. Антон Калита – селянин, з яким М. Лисенко познайомився в Борисполі, гостюючи на зимових канікулах у свого товариша П. Чубинського. Калита був письменним і сам занотовував тексти пісень. – Прим. Л. Єфремової.

¹Приспів повторюється після кожного рядка.

459. Ой, гире! Що ти робиш (Саврадимка)

Allegro

1. Ой, ги - ре! Що ти ро - биш, що ти п'я - на що - дня хо - диш.
- Ой чо - го ти, дур - ню, пла - чеш? Хи - ба ти ме - не не ба - чиш?

4. - Вста - вай, ми - ла - я, ра - нь - ко, при - бі - рай - ся че - пур - нь - ко,
при - бі - рай - ся че - пур - нь - ко, го - тов сні - дать ве - се - лень - ко.

14. Ой у - мер Сав - ра - дим тай на лав - ці ле - жить.
Йо - го жін - ка Сав - ра - дим - ка по го - рі - лоч - ку бі - жить.

1. Ой, гире! Що ти робиш,
Що ти п'яна щодня ходиш.
- Ой чого ти, дурню, плачеш?
Хиба ти мене не бачиш ¹ ?	5. На сніданок хліб м'який
В перемішку з молоком.
А на обід борщ з сметаною
Та миски все полив'яні.
2. Ой ти вчора був у мене,
Ти бачив же, що є в мене?
Була в мене кожушина,
На весілля позичена.	6. На полудень все галушки,
У перемішку пампушки,
На вечерю коржі з салом,
Дві куриці з підливалом.
3. Була в мене кожушина,
На весілля позичена,
Та весілля одгуляли
Й кожушину одібрали.	7. Вона ж чує та не хоче,
Та як відьма та сокоче,
На сніданок дулі тиче,
А на обід за чуб смиче.
4. - Вставай, милая, раненько,
Прибійся чепурненько,
Прибійся чепурненько,
Готов снідать веселенько.	8. На вечерю за лопату,
Та й загнала аж на хату,
Ще й веліла дожидати:
Буде мнялом потягати!

¹Останні два рядки повторюються двічі.

9. Била, била, волочила,
В помийниці помочила, –
З помийниці витягала,
Макогоном потягала.
10. З помийниці витягала,
Макогоном потягала...
– Лежи, лежи, милий, тут,
Поки піду, знайду прут!
11. Поки прута ізнайшла,
Та й одсердилася,
Та й на свого миленького
Змилося сердилася.
12. А я сього ізлякався,
З усім світом розспрощався,
Бо я боюсь цієї смерти,
Щоб на хаті ще не вмерти.
13. Сім год не любила
І помер – не тужила!
Хиба тоді затужу,
Як на лаві положу!
Хиба тоді та заплачу,
Як на лаві побачу!
14. Ой умер Саврадим
Та й на лавці лежить.
Його жінка Саврадимка
По горілочку біжить.
15. І горілочку несе,
І музики веде...
– Тепер же я, Саврадиме,
Не боюся тебе!

Зап. А. Конощенко на х. Оріховщина на Лубенщині (зараз Лубенський р-н Полтавської обл.). До танців. Варіант мелодії 14 строфи з Обознівки. Друк. за вид.: Українські пісні з нотами. Третя сотня. Зібрав А. Конощенко. Київ, 1906. С. 88-89. № 70.

460. Чи чула ти, Гапко

Moderato

1. Чи чула ти, Гапко: кличе тебе батько!
Через тин, Костин, Костин,
Через терен густий, густий,
Через час-тий, набор-час-тий
Через колішас-тий!

2. Хоч же він і кличе,
То я знаю, на що!
Через тин...
3. Хоч мене батько
За конюха 'ддати
Через тин...
4. Я конюха не люблю,
За конюха не піду
Через тин...
5. Чи чула ти, Гапко!
Кличе тебе батько!
Через тин...
6. Хоч же він і кличе,
То я знаю, на що!
Через тин...
7. Хоч мене батько
За свинаря 'ддати...
Через тин...
8. Я свинаря не люблю
І за його не піду!
Через тин...
9. Чи чула ти, Гапко:
Кличе тебе батько!
Через тин...

10. Хоч же він і кличе,
То я знаю, на що!
Через тин...

11. Хоч мене батько
За вівчара 'ддати
Через тин...

12. Я вівчаря не люблю
Й за вівчаря не піду.
Через тин...

13. Чи чула ти, Гапко:
Кличе тебе батько!
Через тин...

14. Хоч же він і кличе,
То я знаю, на що!
Через тин...

15. Хоч мене батько
За козака 'ддати
Через тин...

16. Я козаченька люблю,
За козаченька піду...
Через тин...

17. С козаченьком жить буду
А вівчаря я забуду
Через тин...

Зап. А. Конощенко в с. Литвяки Лубенського пов. (зараз Лубенський р-н Полтавської обл.). Друк. за вид.: Українські пісні зь нотами. Випуск третій. Друга сотня. Зібравъ А. Конощенко. Одеса, 1909. С. 86-87. № 63.

461. Чого, мила, надулась?

Allegro vivo

1. - Чо - го, ми - ла, на - ду - лась? Чо - му в ко - жух не вдяг - лась?
Бо - дай в те - бе та - кий дух, як у ме - не єсть ко - жух!

1. Чого, мила, надулась?
Чому в кожух не вдяглась?
Бодай в тебе такий дух,
Як у мене єсть кожух¹!

2. Не рада б я дуться, –
Сами губи дмуться,
Бо ні в віщо, мій миленький,
Ні вдягтись, ні взутись.

3. Нахилилась я під стіл,
Найшла чобіт і постіл...
Слава Богу, що найшла:
Уремзалась' та й пішла!

4. По-під гребелькою йду,
Як голубонька гуду...
Не дивуйся, мій родоньку!
Я не босая іду!

5. По городу ходила,
Нагідочки садила...
Чи я в тебе, сучий сину,
За наймичку служила?

6. Як я в тебе за наймичку,
Так ти годи поплати;
А як же за хазяйку,
То босої не води.

7. На тарільці білий сир,
А в багача гарний син,
Славно косить, славно жне,
Та він мене не візьме.

8. Як косив, як би жав, –
Як би любив, то б узяв...
Як би косив косою
Травиченьку з росою,
Як би косив із кісцем
Травиченьку із прісцем!

¹Два останні рядки співають двічі.

²Взулася.

Зап. А. Конощенко на х. Оріховщина на Лубенщині (зараз Лубенський р-н Полтавської обл.). До танців. Друк. за вид.: Українські пісні з нотами. Третя сотня. Зібрав А. Конощенко. Київ, 1906. С. 88-89. № 69.

462. Ой на горі шарвалок

Allegro

Ой на го - рі шар - ва - лок, шар - ва - лок, під го - ро - ю
яр - мо - лок. Ой дід ба - бу, ба - бу про - да - є, ні - хто гро - шей, гро - шей не да-

1. Ой на горі шарвалок,
Під горою ярмолок.
Ой дід бабу, [бабу] продає,
Ніхто грошей, [грошей] не дає.	3. Ти ж, бабусю моя,
Сивая ти вутко,
Тим я тебе, тебе не продав,
Що піяла хутко.
2. Ой діду, діду ж мій,
Ой сивая борода,	Чом ти мене, [мене] не продав,
Як я була, [була] молода?

Зап. 1886(?) р. Л. Куба в с. Биков [зараз Бобровицький р-н Полтавської обл.] Друк. за вид.: Людвік Куба про Україну. С. 49.

463. Ой дівчино, куди йдеш

Швиденько ♩ = 112

1. "Ой дів - чи - но, ку - ди йдеш, ой дів - чи - но,
ку - ди йдеш, ска - жи ме - ні прав - донь - ку, де жи - веш".

1. "Ой дівчино, куди йдеш, (2)
Скажи мені правдоньку, де живеш". (2)
2. "А я правди не скажу, (2)
Хіба свою хаточку покажу. (2)
3. Моя хата край води, (2)
З високого дерева – лободи. (2)
4. Ще й сінечка приплету (2)
З лимучого дерева – осоту". (2)

5. А ввечері вечерком (2)
Хтось проситься в хаточку потайком. (2)
6. “Ой дівчино, відчини, (2)
Своє й моє серденько звесели”. (2)
1. “Ой не буду відчинять, (2)
Бо ти будеш ніченьку ночувать”. (2)
2. “Ой не буду, не буду, (2)
Пожартую звечора та й піду”. (2)
3. Жартувала до зорі, (2)
Поки не розвиднилось надворі. (2)
4. Зійшов місяць ще й зоря. (2)
“Зоставайся, дівчино, здорова. (2)
5. Більш до тебе не прийду, (2)
Кращу собі дівчину я знайду. (2)
6. А до тебе стежечка заросте, (2)
А для мене дівчина підросте”. (2)

Зап. 1951 р. експед. ІМФЕ АН УРСР у складі З. Василенко та О. Кувеньова в с. Диканька Полтавської обл. від групи жінок. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. Київ: Мистецтво, 1963. С. 368.

464. Благослови, Боже, на всякеє врем'я

Moderato

Бла-го - сло - ви, Бо - же, на вся - ке - є вре - м'я,
а ти, шко - ла, будь ве - се - ла зран - ку до ве - чо - ра.

1. Благослови, Боже, на всякеє врем'я,
А ти, школа, будь весела зранку до вечора. (2)
2. А у школі старший дяк аледуя каже,
А у школі спать доволі, а їсти нічого. (2)
3. Сусіда близькая (ой та Марусенька)
Собі дяка-неборака на ніч підмовляла. (2)
4. А дяк та не впався, на ніч поспішався,
Не вспів у хату ввійти, та в кімнату вбрався. (2)
5. Мужик у порога шука макогона,
А дяк-неборак – вікном якомога. (2)
6. А дяк-неборак - вікном якомога...
– Подай, подай пояс, Марусенько-серце. (2)

7. – Чи ти, муже, впився, чи ти іскрутився,
Чи сам ти не знаєш, за ким ти гонився? (2)

8. Чи за дяком-небораком, чи сам за собою?
Чи сам за собою, за дурною головою? (2)

Зап. М. В. Лисенко од Панаса Борисенка (Лебеда). Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах М. В. Лисенка. Ч. 1. С. 270-271.

465. Ой покинув та на хазяйстві Мусій свою жінку

Andante poco moderato

Ой по-ки - нув та на ха - зяй - стві Му - сій сво - ю жін - ку,
та ви - то - чи - ла, та ви - то - пи - ла з бо - чон - ка го - ріл - ку.

1. Ой покинув та на хазяйстві Мусій свою жінку,
Та виточила, та витопила з бочонка горілку.
2. Ой приїхав та Мусій додому, пішов у комору,
Ой як пішов та у комору, кинувсь до бочонка.
3. Ой як пішов та у комору, кинувсь до бочонка,
Аж у того та бочонка до землі воронка.
4. Питається та Мусій жінки: – Де горілку діла?
– Туди бігла та свиня біла та й перевернула.
5. Як ударив Мусій жінку під білеє вухо:
– Брешеш, жінко, брешеш, гадюко, – на помості сухо.

Зап. М. В. Лисенко од Панаса Борисенка (Лебеда). Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах М. В. Лисенка. Ч. 1. С. 264.

466. Ти не піп, ти не дяк

Allegro vivace

Ти не піп, ти не дяк, не ці - луй ме - не так,
не - хай ме - не так ці - лу - є за - по - різь - кий ко - зак.

1. Ти не піп, ти не дяк,
Не цілуй мене так,
Нехай мене так цілує
Запорізький козак. | 2. Добре було Химці
Співать у долині,
Цілували, забавляли
Химку чорнобривці. |
|--|---|

3. Скажу тобі, ньєко, правду,
Як я буду в світі жить,
Буду мужа шанувати,
А хлопців буду любить.

4. Бо я сіно громадила,
Парня собі принадила,
Та ще буду громадити,
Щоб кращого принадити.

Зап. М. В. Лисенко від Ігнат'єва В. І. з Корсуні. Друк. за вид.: Українські народні пісні в записах М. В. Лисенка. Ч. 1. С. 283.

467. Ой на дубі, на дубочку

Помірно $\text{♩} = 104$

Одна *) Всі

1. Ой на ду - бі, на ду - боч - ку го - лу - би си - ді - ли. - То до - стань, ми - ла,
то до - стань, ми - ла, то до - стань, йо - хо - хо, мо - я чор - но - бри - ва.

*) Реприза дійсна для 2-6 строф.

1. Ой на дубі, на дубочку
Голуби сиділи.
- То достань, мила, то достань, мила,
То достань, йо-хо-хо, моя чорнобрива!¹
2. - Я дістати не здужаю,
Милий мій, миленький,
Я дістати не здужаю,
Голубе сизенький.
- То вмирай, мила, то вмирай, мила,
То вмирай, йо-хо-хо, моя чорнобрива!
3. - Я ж умерти не здужаю,
Милий мій, миленький,
Я ж умерти не здужаю,
Голубе сизенький.
- Я доб'ю, мила, я доб'ю, мила,
Я доб'ю, йо-хо-хо, моя чорнобрива!
4. - Де ж ти мене поховаєш,
Милий мій, миленький,
Де ж ти мене поховаєш,

- Голубе сизенький?
- У рову, мила, у рову, мила,
У рову, йо-хо-хо, моя чорнобрива!
5. - Що ти на мені посадиш,
Милий мій, миленький,
Що ти на мені посадиш,
Голубе сизенький?
- Будяка, мила, будяка, мила,
Будяка, йо-хо-хо, моя чорнобрива!
6. - Чим ти мене пом'янеш,
Милий мій, миленький,
Чим ти мене пом'янеш,
Голубе сизенький?
- Гарбузом, мила, гарбузом, мила,
Гарбузом, йо-хо-хо, моя чорнобрива!

Зап. у с. Лебедин Шполянського р-ну Черкаської обл. від групи дівчат. Експедиція ІМФЕ АН України 1952 р. Розшифрував О. Ісаков. Пісні Черкащини : Добірка Леопольда Яценка. Київ: Фонд «Івана Гончара», 2004. С. 49.

¹Останні два рядки повторюються двічі.

468. Дідку, дідку, а я твоя бабка

Швидко $\text{♩} = 144$

Один Двоє

1. Дід - ку, дід - ку, а я тво - я баб - ка,
 не бий ме - не, не лай ме - не, то я бу - ду глад - ка.

1. Дідку, дідку,
А я твоя бабка,
Не бий мене, не лай мене,
То я буду гладка.	Не ходила на вулицю,
Боялася вовка.
2. Дідку, дідку,
Якби ти не бився,
То я б тобі заспівала,
Щоб ти не журився.	5. Як була я молода,
Була в мене врода,
А тепер я на виду
І в дзеркалі не найду.
3. Дідку, дідку,
Шовковая борода,
Чом ти мене не продав,
Коли була молода?	6. Бабко, бабко,
Ти моя голубко,
Тим я тебе не продав,
Що бігала прудко.
4. Як була я молода,
То я була ловка:	7. А тепер ти старенька,
Як голубка сивенька,
Ні побігти, ні піти,
Тільки хату стерегти.

Зап. 1956 р. у м. Кам'янка Смілянського р-ну Черкаської обл. від жіночого хору. Розшифрував А. Гуменюк. Пісні Черкащини : Добірка Леопольда Яценка. С. 48.

469. Ой гай, гай, гай зелененький

Рухливо $\text{♩} = 116$

1, 7. Ой гай, гай, гай зе-ле-ень-кий, тим я те-бе по-лю-би-ла, що ти мо-ло-день-кий.

2-6. Я на рин - ку бу-ла, і го-ріл - ку пи-ла, і роз-са-ди на-ку-пи-ла, да го-род по-са-ди-ла.

1. Ой гай, гай, гай зелененький, Тим я тебе полюбила, Що ти молоденький.	2. Я на ринку була, І горілку пила, І розсади накупила, Да город посадила.
--	---

¹Останні два рядки повторюються двічі.

3. І розсада моя
Прийнялася була,
А дівчина з козаком
Позналася була.
4. “Ой ти, мамо моя,
А я донька твоя,
Було мене бити-вчнти,
Як маленька була.
5. А тепер я велика,
Треба мені чоловіка,

- Ні старого, ні малого –
Козаченька молодого.
6. Щоб і в полі орав,
І удома бував,
І мене, молодую,
До серденька пригортав”.
7. Ой гай, гай, гай зелененький.
Тим я тебе полюбила,
Що ти молоденький.

Зап. 1952 р. експед. ІМФЕ АН УРСР в с. Гусаково Звенигородського р-ну Черкаської обл. від квартету сестер Думанських. Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. Київ: Мистецтво, 1963. С. 397.

470. А в барині за двором

Рухливо $\text{♩} = 112$
Один *Bei*

1. А в ба - ри - ні за дво - ром, а в ба - ри - ні за дво - ром,
ти Я - ри - на - Ма - ри - на, ку - че - ря - ва Ка - те - ри - на, – за дво - ром.

1. А в барині за двором, (2)
Ти Ярина-Марина,
Кучерява Катерина, –
За двором.
2. Та посіяли дівки льон, (2)
Ти Ярина-Марина,
Кучерява Катерина, –
Дівки льон.
3. А той же льон не зійшов, (2)
Ти Ярина-Марина,
- Кучерява Катерина, –
Не зійшов.
4. Та вродили гірчаки, (2)
Ти Ярина-Марина,
Кучерява Катерина, –
Гірчаки.
5. А то ільчанські парубки, (2)
Ти Ярина-Марина,
Кучерява Катерина, –
Парубки.

Зап. 1952 р. експед. ІМФЕ АН УРСР в с. Старосілля Корсунь-Шевченківського р-н (зараз Городищенський р-н) Черкаської обл. від групи дівчат. Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. Київ: Мистецтво, 1963. С. 405-406.

471. А вже чужі жонки конопельки беруть

Помірно $\text{♩} = 76$
Один

1. А вже чу - жі жон - ки ко - но - пель - ки бе - руть,
мо - я че - пу - руш - ка й не по - ду - му - ва - є.

Прискорюючи

Приспів

Всі

Во - на мнеть - ся та треть - ся, во - на ду - ма, що ми - неть - ся,

во - на ду - ма ще й га - да - є, сво - ю до - лю про - кли - на - є:
 “А щоб те - бе, до - ле, та бо - дай те - бе, до - ле,
 як ти ме не по ро ди ла на не шас ну ю до лю,
 на ве - ли - ку - ю му - ку, що й у - зяв че - пу - ру - ху.

Широко

Че - пу - ру - ху взяв - на - ві - ки про - пав!
 На - ві - ки - ві - ков зо - ставсь ду - ра - ком”.

1. А вже чужі жонки
 Конопельки беруть,
 Моя чепурушка
 Й не подумує.

Приспів:

Вона мнеться та треться,
 Вона дума, що минеться,
 Вона дума ще й гадає,
 Свою долю проклінає:
 “А щоб тебе, доле,
 Та бодай тебе, доле,
 Як ти мене породила
 На нещасною долю,
 На великую муку,
 Що й узяв чепуруху.
 Чепуруху взяв – навіки пропав!
 Навіки-віков зоставсь дураком”.

2. А вже чужі жонки
 Конопельки тягнуть,
 Моя чепуруха
 Й не подумує.

Приспів.

3. А вже чужі жонки
 Конопельки тчуть,
 Моя чепуруха
 Й не подумує.

Приспів.

Зап. 1952 р. експед. ІМФЕ АН УРСР в с. Старосілля Корсунь-Шевченківського р-ну (зараз Гордищенський р-н) Черкаської обл. від групи жінок. Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. Київ: Мистецтво, 1963. С. 403-405.

472. Кину мичку на полицку

Широко

Один

♩ = 76

1. Ки - ну мич - ку на по - лич - ку, са - ма пі - ду на ву - лич - ку.

Приспів *Vci* Рухливо

Гей, гей, Чор - на - я гал - ка, вір - на Ка - сян - ка,
ри - ги - зи - на Ган - на,
ду - бо - ва ко - ляс - ка,
чор - но - гла - за,

тіт - ка Яв - до - ха, Чом не но - чу - єш до - ма?
Ки - би - на Па - рас - ка,
ти ж Ма - ру - си - но,
чор - но - бро - ва.

1. Кину мичку на поличку,
Сама піду на вуличку.

Приспів:

Гей, гей,
Чорная галка,
Вірна Касянка,
Тітка Явдоха,
Ригизина Ганна,
Кибина Параска,
Дубова коляска,
Ти ж, Марусино,
Чорноглаза,
Чорноброва.
Чом не почєш дома?

2. Кину мичку між снощі,
Сама піду між хлопці.

Приспів.

3. Кину мичку аж на піч,
Сама піду на всю ніч.

Приспів.

4. Кину мичку між горшки,
Сама піду між дівки.

Приспів.

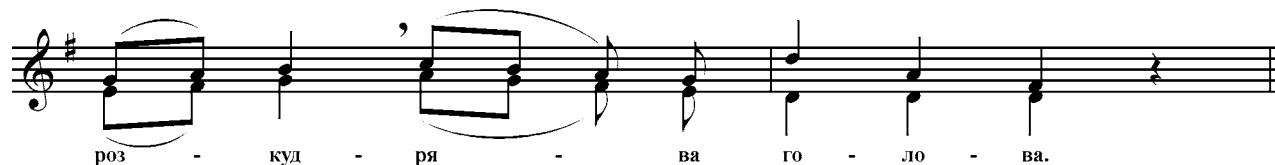
Зап. 1952 р. експед. ІМФЕ АН УРСР в с. Старосілля Корсунь-Шевченківського р-ну (зараз Городищенський р-н) Черкаської обл. від групи жінок. Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. Київ: Мистецтво, 1963. С. 399-400.

473. Виорю толоку

Помірно $\text{♩} = 88$

Один *Vci*

1. Ви - о - рю то - ло - ку - на - сі - ю го - ро - ху. Чор - ня - ва - я мо - я,
чор - но - бро - ва - я мо - я, чор - но - бро - ва, чор - но - гла - за. Роз - куд - ря - ва
го - ло - ва, роз - куд... роз - куд... роз - куд - ря - ва,

*) Прийом "підухикування" "їх" виконується одним зі співаків у високому регістрі без зазначеної висоти тону.

<p>1. Виорю голоку –
Насію гороху.
Чорнявая моя,
Чорнобровая моя,
Чорноброва, черноглаза.
Розкудрява голова,
Розкуд... розкуд... розкудрява,
Розкудрява голова.</p> <p>2. А той же горошок –
Самий лапаточок,
Чорнявая моя... і т. д.</p> | <p>3. А той лапаточок
Зірвали дівочки,
Чорнявая моя... і т. д.</p> <p>4. А той лапаточок
Поплели віночки,
Чорнявая моя... і т. д.</p> <p>5. Поплели віночки,
Пустили на воду,
Чорнявая моя... і т. д.</p> |
|---|---|

Зап. 1952 р. експед. ІМФЕ АН УРСР в с. Еозацьке Звенигородського р-ну Черкаської обл. від групи жінок. Транскрипція Л. Яценка. Друк. за вид.: Українське народне багатоголосся. Київ: Мистецтво, 1963. С. 403-404.

474. Плетися, мій хмелю

♩ = 102 Енергійно
Одна

1. Пле-ти - ся, мій хме - лю, пле-ти-ся й у - го ру,

Всі

при-йде-ть - ся то - пить - ся й у си - ньо - му мо - рі.

♩ = 102 Швидко

♩ = 86 Твердо *)

Ой са - ді - кі, ви, са - ді - кі мо - ї,
ой ви, са - ді - кі зє - льо - ни - є мо - ї.
Ой ду - ки, ду - ки, ду - ки, ду - ки, дом,
по - вер - ну - ла за - каб - лу - ки пе - ре - дом.
Я по - ста - ро - му за - ко - ну по - ве - ла,
пов - ну ха - ту же - ни - хів на - ве - ла,
пов - ну ха - ту ще й по - двір' - яч - ко,
за - ве - ла в ха - ті ве - сіл - ляч - ко.

Свай - ба!

*) За першим разом одна, за другим – усі.

1. Плетися, мій хмелю,
Плетися й угору,
Прийдеться топиться
Й у синьому морю.

Ой садікі, ви, садікі мої,
 Ой ви, садікі зельоніє мої.
 Ой дуки, дуки, дуки, дуки, дом,
 Повернула закаблуки передом.
 Я по старому закону повела,
 Повну хату женихів навела,
 Повну хату ще й подвір'ячко,
 Завела в хаті весіллячко.
 Свайба! (2)

2. – Мартин, чом не женишся?

Ой на кого ти надєїшся?
 – Я надєюся на дєнюшки,
 Оженюся я на дєвушкі.

Ой садікі...
 Настя! (2)

3. – Настя, холостьоха моя,
 Прийударіла, й ударіла мєня,
 Прийударіла, потєшила,
 Позволь, душа Машєнька,
 Заході, душа Настасінька.

Ой садікі...
 Зайди! (2)

4. – Зайди, разудалий, молодой,
 І не делай мені слави надо мной.
 В нас так не поводяться,
 По ночам не волочаться.

Ой садікі...
 Ухаді [Промовляє]

Зап. Л. Єфремова 18 серпня 1992 р. в с. Старосілля Городищенського р-ну Черкаської обл. від Стеценко Ганни Степанівни, 1939 р.н., Миколаєнко Надії Миронівни, 1942 р.н., Пуш Наталі Онуфріївни, 1929 р.н., Тимошенко Олени Омелянівни, 1949 р.н. (заспіває). Народні пісні: Записи Людмили Єфремової. Київ: Наук. думка, 2006. С. 439-440.

Алфавітний покажчик

А-а, коте, кот	433
А-а, а-а, люлі	423
А вітер віє, ліс шумить	265
А в барині за двором	470
А вже чужі жонки конопельки беруть	471
А в нашого пана весь двір на помості	113
А в неділю рано	99
А в неділю рано-пораненьку	259
А в степу могила з вітром говорила	170
Ай ну, коте, коточок	428
Ай ну-ну-ну, спатки	427
А чом ти мене ж, моя мати, рано не збудила	34
А я пряха гарна, да й не вмію прясти	454
Бероза, бероза, бероза кудрява	244
Біда за бідою, журба за журбою	369
Благослови, Боже, на всякеє врем'я	464
Брала дівка воду	401
Була в мене ненька та й не жалібненька	379
Була в мене парова машина	449
Бусурменські казі паша все п'є та	9
Вийду я на гору	154
Вийду я на горку	271
Виорю толоку	473
Виряджала мати сина	357
Виряджала мати сина в дорогу	245
Виряжала ой мати сина та й на косовицю	268
Виряжала ой мати сина та й на косовицю	358
Вище лесу, вище тьомного	123
Вище лісу	122
Віє вітер	399
В кого мати рідна	223
В суботу пізненько, в неділю раненько	126
В суботу пізненько, в неділю раненько	155
В темнім лісі, в темненькім лісочку	262
Вчора була суботонька, сьогодні неділя	33
Гей, був в Січі старий козак	4
Гей, воли ж мої половії	70
Гей, сюди гора	141
Гей, та забілили сніги	163
Гей, у неділю, гей, рано, пораненьку	247
Гнула, гнула вишеньку	380
Голосочок на лісочок	315
Горе тій чайці, ей, горе тій небозі	79
Горить горить сирі й дрова, бо й заллю водою	234
Гребіть, гребці	111
Гуляв чумак на риночку	71
Да із-за гори, да із-за кручі	37

Да ішли три козаки з України	31
Да любив парень распрекрасну дівку	176
Да ой безшасний да чумаченько, що в корчмі ночує	74
Да пила, пила Лимерівна на меду	254
Да що під мостом да трава ростом	59
Деревня, деревня	148
Дитя моє миле, рожевее	125
Дівчаточка-голубочки	410
Дідку, дідку, а я твоя бабка	468
Ей, тихо, тихо Дунай воду несе	351
Зажурився милий мною	448
Зажурилась Україна	7
Зажурилась чумачина	73
Зайди, зайди, місяченьку, зайди за комору	213
Зайшло сонце за віконце	297
Закладався й орел, та й із сірим конем	218
Закувала зозуленька в густім очереті	185
Закувала зозуленька на stodолі на розі	361
За нашою границею	324
Зацвів терен рясно	283
Зацвів терен рясно	314
Зацвілося ой, ой синее море	215
Звідсіль гора, здвідтіль друга	142
З горки та й у яр («Явдошечка»)	341
З горки та й у яр	342
Зеленая горішино	299
Зібралися ой журавлі	241
Зібралися ой журавлі	408
Зійди, зійди ти, місяцю ясний	177
Зозулю, зозуля	219
З-під каменю вода лється	272
З-під каменя вода тече	273
Із-за гір, з-за гір	27
Із-за гір за гір ой вилітав сокіл	28
Із-за гір, з-за гір вилітав сокіл	29
Із-за гори, із-за кручі	10
Із-за гори, ой із-за гори ж ой вітрець повіває	400
Із преславної Одеси	53
І туди гора	280
І хмарки немає	308
Ішов козак дорогою	171
Ішов чумак, да ішов бурлак	66
Іще місяц не зіходив	175
Їхав козак, їхав бурлак	202
Їхав котик по сіно	435
Їхав, їхав та чумак Макара	61
Їхали чумаки з України	82
Їхали чумаки ой з України	81

Йа летів ворон да через Крим-город	49
Кажуть люди – гарна я	450
Калина-малина ж	282
Калина-малина над ярмом стояла	256
Калина-малина ні сладка, ні горка	143
Калина-малина ні сладка, ні горка	119
Калино-малино, чого в лузі стоїш	138
Калина-малина, чом не процвітаєш	152
Калинонька та малинонька	133
Кину мичку на поличку	472
Козаченька молодого забили в кайдани	24
Коли б мені суботи діждати	455
Коли б швидче вечір та й повечеріло	332
Коло броду, броду брала дівка воду	210
Коло млина, млина червона калина	178
Косарі косять, а вітер повіває	363
Косарі косять, а вітер повіває	364
Котику сіренький	422
Коти, коти, коти два	432
Котилася з неба та й зіронька	279
Котилася та зоря з неба	278
Котра дівка хоче розкоші зазнати	98
Летів ворон	179
Летіла зозуля	366
Летіла зозуля, на бережку сіла	367
Люлі, дитя, спати	431
Люлі, люлі, люлі	426
Люлечки, люлеки, шовкові вервеки	434
Мала мати да й одну дочку	252
Мала мати й одну дочку	251
Мала мати одну дочку	253
Марусю, Марусю	333
Марусю, Марусю, ти чесного роду	207
Марусенька по бережку ходить	228
Мати сина виряжала	160
Моя хата під горою, твоя – під другою	203
На горі, на ринку	75
На вгороді верба рясна	353
На городі чорнобиль на межу похилився	227
Над моєю хатиною	301
Над моєю хатиною чорна хмара стала	293
На драбиноньку схилився	62
Налетіли журавлі	240
Налетіли сірі гуи	20
Налий, мати, стакан рому	144
Невисоко да сонце сходило	121
Не віддала мене мати	236
Недалеко милий оре	311
Не жаль міні вечірочка	318

Ненько ж моя рідна	102
Ненько моя, вишня	101
Ненько моя, вишня, чи я в тебе лишня	103
Не сіяно й не орано	295
Не ходи, улане, ой не ходи, улане	296
Не ходи, улане, та не ходи, улане, понад берегами	192
Нитки рвуться, нитки рвуться	329
Нічка темна та невидная	23
Одколи я чумакую	68
Од куріня до куріня ряба жаба лізла	112
Од поля до поля виросла тополя	310
Оженила мати сина поневолі	246
Ой ангели, архангели	439
Ой біля броду брала дівка воду	206
Ой боже, боже	104
Ой Василю, Василечку	200
Ой ви, галки, ви чорні чубарки ж	13
Ой ви, галочки, чорнокрилочки	116
Ой ви, галочки, чорноперочки	115
Ой ви, коти, котів два	429
Ой вирву я, вирву	365
Ой вирву я з рожі квітку	377
Ой високо, високо	105
Ой віють вітри, віють буйні	45
Ой воли ж мої сірі, половії	52
Ой волики ви мої	35
Ой гай, гай, гай зелененький	469
Ой Гандзю милостива	443
Ой гаю мій, гаю	397
Ой гаю мій, гаю	398
Ой гей, та сірі воли, помалу	72
Ой, гире! Що ти робиш (Саврадимка)	459
Ой гоп, чу-чу-чу	447
Ой гук, мати, гук	16
Ой гусари, гусарики	162
Ой давно я, давно а в ньєнки була	371
Ой да хто не служив да у багатира	84
Ой да що в Турбаях та й вогонь горить	12
Ой дівчино, куди йдеш	463
Ой дівчино незамужня	346
Ой дощик росу росить	70
Ой є лишня ложечка	106
Ой жила собі удівонька, жила край села	120
Ой журавко, журавко	386
Ой за валом, за валом	137
Ой за гайком, гайком, гайком	85
Ой за гайком зелененьким	43
Ой за дверима за дверечками	327
Ой за током, за током	307
Ой зійди, зійди, да місяць, на ту пору	298

Ой зіма, зіма, ти холодная	420
Ой зірву я з рожі квітку	373
Ой зайшов місяць та зайшов ясний	266
Ой з-за гір, з-за гір вилітав сокіл	190
Ой з-за гори, гори	404
Ой з-за гори сніжок летить	30
Ой з-за гори та ще й з-за лиману	6
Ой, з-за гори чорна хмара встала	153
Ой занедужав чумак Макарин	54
Ой заросився, забродився	92
Ой зацвів терен рясно	172
Ой зацвів терен рясно	315
Ой зацвіла червона калина	392
Ой здорова, чорноброва, ой здорова, ой здорова	131
Ой зійди, зійди, зіронько вечірняя	270
Ой зіма, зіма, ти холодная	235
Ой іде чумак дорогою, гей, пісеньку співає	67
Ой, із-за гори та із-за кручі	39
Ой із-за гори та ще й з-за лиману	32
Ой ішла дівка лізками	220
Ой ішли ми в Умань	15
Ой їхав козак	261
Ой їхав козак та й доріжкою та й до дівчини в гості	204
Ой казали люди-сусіди	344
Ой ковалю, молодий ковалю	216
Ой, коли б я знала	260
Ой крикну я, гукну	107
Ой летить орел	263
Ой летів ворон	8
Ой летів й орел та через сад зелений	174
Ой летів пугач та й сів на могилі	76
Ой летіли гуси через сад дрімучий	145
Ой мати, мати	83
Ой Микито, Микито	415
Ой на горі висока могила	390
Ой на горі вогонь горить	165
Ой на горі жито	189
Ой на горі, на вершечку	442
Ой на горі цигани сторяли	457
Ой на горі шарвалок	462
Ой на дубі, на дубочку	467
Ой наїхали чумаки з України	80
Ой найму, найму ж та три косарикки ж з Дону	405
Ой налетіли гуси ой з далекого краю	354
Ой нас, братці, п'ять	416
Ой на ставу, на ставочку	338
Ой на ставу, на ставочку	359
Ой на ставу, на ставочку	360
Ой недавно сиротою стала	389
Ой не знав козак, та ой не знав Супрун	2
Ой нема зими	186

Ой нема, нема із сина добра	402
Ой неповная рожа ж	378
Ой не співайте, півні	110
Ой не стелися, хрещатий барвінку	64
Ой нетяго, нетяго	95
Ой не ходи, да й розкудрявцю	325
Ой не ходи, та розкудрявчик	326
Ой не ходи, та розкудрявчик, біля мого саду	362
Ой не шуми, луже	94
Ой не шуми, луже	302
Ой не цвіти буйним цвітом, зелений шафране	312
Ой ніч моя темная, темная, ой да темная	42
Ой ну, люлі, люлі, люлі	430
Ой ну люлі, люлесі	436
Ой од саду та й до моря битая дорога	335
Ой орав же мій миленький	383
Ой орав же Семенко та й до темної ночі	419
Ой, перепеличка	291
Ой піду я в ліс по дрова	372
Ой піду я в ліс по дрова, наламаю лому	374
Ой піду я в ліс по дрова, наламаю лому, гей	250
Ой піду я й на ту гору	350
Ой піду я понад лугом	407
Ой піду я яром	394
Ой пішла тая розмовонька	151
Ой повій, вітре та й буйнесенький	303
Ой повій, вітроньку	212
Ой повій, вітроньку, з поля в долиноньку	211
Ой по горах сніги лежать	127
Ой по горі ворон пролітає	157
Ой поїхав же мій Ваня	230
Ой покинув та на хазяйстві Мусій свою жінку	465
Ой попід лісом	147
Ой половина, ой, та й саду цвіте	289
Ой поля, ви, поля, ви, широкі поля	167
Ой поля, ви, поля, ви, широкі поля	168
Од поля до поля виросла тополя	336
Ой поля ж ви поля, ви широкі ж поля	169
Ой походжено, ей, та й поброджено	368
Ой при лужку, при лужку	281
Ой при лужку, при лужечку	214
Ой, пущу коня ой на яр, на долину ж	22
Ой рано, рано та сонечко сходить	57
Ой розбушувалася на морі негода	96
Ой розвився та при березі явір зелененький	114
Ой Сербине, Сербиночку	199
Ой сів, запив, ой сів, запив, запив, зажурився	221
Ой сон, мати	306
Ой, стану я на порозі	286
Ой стелися, барвіночку	275
Ой стелись, стелись, ой барвіночок	277

Ой стелися, ой барвіночок різно	205
Ой сюди гора, туди друга	334
Ой сяду я край стола	255
Ой сьогодні я тут, а завтра поїду	188
Ой там на горі, ой там на круті	201
Ой там за Дунаєм	19
Ой там за лісочком	323
Ой там чумаки сірі воли пасе	45
Ой темна нічка	97
Ой ти, вишенька, ти, черешенька	304
Ой ти голубчик сизокриленький	317
Ой ти, дубе кучерявий	284
Ой ти, дубе, дубе	349
Ой ти, зірко, ти вечірня	264
Ой ти, калинушка	135
Ой ти, котику, коточку	424
Ой тиха вода, ой тиха вода	150
Ой туман ярмом а пшениченька ланом	18
Ой туман ярмом а пшениченька ланом	319
Ой туман ярмом, мороз долиною	132
Ой туман ярмом налягає	267
Ой у Бресті, Бресті	445
Ой уже ж вечір, ой вечоріє	287
Ой уже час та й пора ой нам братця й додому	411
Ой у лузі висока могила	391
Ой у лузі та ще й при березі	17
Ой у лузі червона калина	149
Ой у лузі, лузі червона калина	347
Ой умер козак	191
Ой умру ж бо я, умру	226
Ой у нашому селі	258
Ой у неділеньку рано-пораненьку	32
Ой упала зима біла	257
Ой у полі дві тополі	396
Ой у полі, в полі береза стояла	146
Ой у полі криниченька	197
Ой у полі криниченька	198
Ой у полі криниця-безодня	328
Ой у полі нивка	274
Ой у полі та криниченька	51
Ой у полі криниця безодня	269
Ой хмариться, туманиться на велику тучу	109
Ой ходив донець сім год по Дону	229
Ой ходив донець сім год по Дону	232
Ой ходив донець сім год по Дону	233
Ой ходив донець ой сім год по Дону	231
Ой, ходив чумаки сім рік по Дону	55
Ой ходить журав по горі	409
Ой ходять воли в степу при дорозі	47
Ой хотіла мене мати	388
Ой хто, братця, не був у багача	91

Ой хто не служив ой та й у багатиря	87
Ой чиє то жито, чиї то покоси	242
Ой чиї то воли	173
Ой чиї ж то десятини	183
Ой чиї ж то десятини	184
Ой чиї ж то сірі воли	181
Ой чиї ж то сірі воли	195
Ой чії ж то та сірії воли по горі ходили	182
Ой чого ж ви, воли, воли половії	46
Ой чого ти плачеш?	438
Ой чумак їде у дорогу	41
Ой чумаче, чумаче	56
Ой шумить, гуде сосоночка	166
Ой що й у полі	292
Ой, що й у саду соловейко тьох да тьох...	343
Ой що то за шум учинився	444
Ой як орали хлопці на льон	451
Осінь моя довгая	225
Ох і косить косар зеленее сіно	60
Ох і не стелися, хрещастий барвінку	65
Ох і (в)ой ішли козаки (да) із походу	26
Ох настане та горький час	158
Під хатою, під світлицею	395
Пішов чумак, пішов бурлак доленьки шукати	222
Плетися, мій хмелю	474
По горам, горам сам Господь ходив	441
Пожурилося, милее браття	11
Поза садом, поза лугом	406
Половина саду цвіте, половина в'яне	288
Понад нашим ярмом да й пшениченька ланом	322
Попід мостом, мостом	285
Попросився гайдарь	63
Посіяла конопельки	339
Притомив коника, притомив другого	300
Продай, милий, сиві бички	456
Про Олексія, чоловіка Божого	440
Прощай, город наш столетній	128
Прощай, прощай, ой ти, город-деревня	348
Птичка невеличка	290
Пущу коня, ой на яр, на долину	21
Рано, рано, ой рано ж сонце сходить	58
Рано сонце заходило	161
Світить місяць, світить ясний	14
Сію редьку чепурненьку	446
Соло... соловейку мій, пташе... пташечко моя	414
Соловейку маненький	108
Сонце сходить – я журюся	376
Стелись, стелись, барвіночку	276
Сьогодні субота, а завтра неділя	90

Та болять ручки	38
Та віють вітри	129
Та вози риплять, та ярма бряжчать	40
Та жила-била вдова та сім год на роздолі	249
Та зашумели лози, ще й білі берьози, ще й дібрівонька	164
Та й виряджала та мати сина	117
Та й не знав козак	1
Та й у Києві на риночку танець дівок ходить	208
Та іде чумак, іде бурлак із Дону додому	77
Та коло броду, ох і та брала ж воду	375
Та летів орел та й через море	93
Там за гаєм зелененькиим	36
Та не знала моя мати	387
Та ой гай, мати	118
Та ой сон, мати	355
Та ой сон, мати, та ой сон, мати	305
Та орав же мій миленький	382
Та пішов милий у дорогу	44
Та спасибі, Боже, та за дар Божий	417
Та тече річка невеличка	418
Та туман яром	187
Та туман, туман по долині...	381
Та ходила, гуляла в зеленім саду	294
Та яром, яром, ой пшениченька ланом	321
Терен, мати, процвітає	134
Та ходив чумак сім год по Криму	50
Терен, мати, процвітає	134
Тече річка з-під гаєчка	86
Ти не піп, ти не дяк	466
Тихо, тихо, гей, на вулиці буде	248
Тихо, тихо, гей, на вулиці буде	413
Туман яром, туман яром	130
У городі верба рясна	352
У Києві на Подолі	194
У Києві на риночку	69
У містечку Богуславі	209
У неділю рано	437
У неділю рано	196
У неділю рано, як сонечко грало	100
У неділю рано, рано-пораненьку	159
У полі берьоза, у полі кудрява	156
Усі гори зеленіють	393
Ходив журав по горі	239
Ходить журав да й по бережку	337
Ходить зайчик по капусті	425
Ходить сон коло вікон	421
Хожу я над морем	180
Хто не служив зроду по багатих	89
Через мої да сінечки	224
Чи це тая калиночка	384

Чи чула ти, Гапко	460
Чи я вплила, та чи я вбрела	313
Чи я не хазяйка	452
Чого, мила, надулась?	461
Чого, Надю, зажурилась	309
Чоловік жінку б'є, катує	237
Чом дуб не зелений	331
Чумаченько ішов да й чаєчку знайшов	78
Шпориш по дорозі, а метелиця по подлозі	48
Ще сонечко не зіходило	403
Що й у селі та й у тих Пісках	217
Що колись була розкіш, воля	136
Що посеред двора	412
Що сонце заходить	356
Що у лузі калина	385
Щука-риба в морі	25
Як був собі старий, сідий на призвище Чалий	3
Як була у Галі нерідная мати	243
Як діждемо літа	458
Як задумав козаченько	193
Як зачула моя доля	139
Як зачула моя доля	140
Як поїхав королевичу та на погуляння	238
Як поїхав мій миленький на базар до рідні	453
Як посію конопельки	340
Як приїхав мій миленький з поля	330
Як служив я да й у багатиря	88
Яром, яром попід гаєм	123
Яром, яром пшениченька ланом	320

Зміст

Єфремова Л. Народні пісні Середньої Наддніпрянщини ----- 5

Соціально-побутові пісні

Історичні та козацькі пісні

1. Та й не знав козак -----	28
2. Ой не знав козак, та ой не знав Супрун -----	29
3. Як був собі старий, сидий на призвище Чалий -----	29
4. Гей, був в Січі старий козак -----	31
5. Ой із-за гори та ще й з-за лиману -----	32
6. Ой з-за гори та ще й з-за лиману -----	32
7. Зажурилась Україна -----	33
8. Ой летів ворон -----	34
9. Бусурменськи казі паша все п'є та гуляє -----	35
10. Із-за гори, із-за кручі -----	35
11. Пожурилося, милее браття -----	36
12. Ой да що в Турбаях та й вогонь горить -----	37
13. Ой ви, галки, ви чорні чубарки ж -----	37
14. Світить місяць, світить ясний -----	38
15. Ой ішли ми в Умань -----	38
16. Ой гук, мати, Гук -----	40
17. Ой у лузі та ще й при березі -----	40
18. Ой туман яром а пшениченька ланом -----	41
19. Ой там за Дунаєм -----	42
20. Налетіли сірі гуи -----	43
21. Пуцу коня, ой на яр, на долину -----	44
22. Ой, пуцу коня ой на яр, на долину ж -----	44
23. Нічка темна та невидная -----	45
24. Козаченька молодого забили в кайдани -----	46
25. Шука-риба в морі -----	46
26. Ох і (в)ой ішли козаки (да) із походу -----	47
27. Із-за гір, з-за гір -----	48
28. Із-за гір за гір ой вилітав сокіл -----	49
29. Із-за гір, з-за гір вилітав сокіл -----	50
30. Ой з-за гори сніжок летить -----	50
31. Да ішли три козаки з України -----	51

Чумацькі пісні

32. Ой у неділеньку рано-пораненьку -----	53
33. Вчора була суботонька, сьогодні неділя -----	53
34. А чом ти мене ж, моя мати, рано не збудила -----	54

35. Ой волики ви мої -----	55
36. Там за гаєм зелененьким -----	56
37. Да із-за гори, да із-за кручі -----	56
38. Та болять ручки -----	57
39. Ой, із-за гори та із-за кручі -----	58
40. Та вози риплять, та ярма бряжчать -----	59
41. Ой чумак їде у дорогу -----	60
42. Ой ніч моя темная, темная, ой да темная -----	61
43. Ой за гайком зелененьким -----	61
44. Та пішов милий у дорогу -----	63
45. Ой там чумак сірі воли пасе -----	65
46. Ой чого ж ви, воли, воли половії -----	65
47. Ой ходять воли в степу при дорозі -----	66
48. Шпориш по дорозі, а метелиця по подлозі -----	66
49. Їа летів ворон да через Крим-город -----	68
50. Та ходив чумак сім год по Криму -----	69
51. Ой у полі та криниченька -----	70
52. Ой воли ж мої сірі, половії -----	70
53. Із преславної Одеси -----	71
54. Ой занедужав чумак Макарина -----	72
55. Ой, ходив чумак сім рік по Дону -----	73
56. Ой чумаче, чумаче -----	74
57. Ой рано, рано та сонечко сходить -----	74
58. Рано, рано, ой рано ж сонце сходить -----	75
59. Да що під мостом да трава ростом -----	77
60. Ох і косить косар зеленее сіно -----	78
61. Їхав, їхав та чумак Макара -----	79
62. На драбиноньку схилився -----	80
63. Попросився гайдарь -----	81
64. Ой не стелися, хрещатий барвінку -----	82
65. Ох і не стелися, хрещастий барвінку -----	82
66. Ішов чумак, да ішов бурлак -----	83
67. Ой іде чумак дорогою, гей, пісеньку співає -----	84
68. Одколи я чумакою -----	85
69. У Києві на риночку -----	86
70. Гей, воли ж мої половії -----	86
71. Гуляв чумак на риночку -----	87
72. Ой гей, та сірі воли, помалу -----	88
73. Зажурилась чумачина -----	89
74. Да ой безщасний да чумаченько, що в корчмі ночує -----	89
75. На горі, на ринку -----	90
76. Ой летів пугач та й сів на могилі -----	91
77. Та іде чумак, іде бурлак із Дону додому -----	92
78. Чумаченько ішов да й чаечку знайшов -----	93
79. Горе тій чайці, ей, горе тій небозі -----	94

80. Ой наїхали чумаки з України-----	95
81. Їхали чумаки ой з України -----	95
82. Їхали чумаки з України -----	96
83. Ой мати, мати -----	97

Наймитські та заробітчанські пісні

84. Ой да хто не служив да у багатира -----	99
85. Ой за гайком, гайком, гайком -----	100
86. Тече річка з-під гаечка -----	101
87. Ой хто не служив ой та й у багатиря-----	102
88. Як служив я да й у багатиря -----	103
89. Хто не служив зроду по багатих -----	103
90. Сьогодні субота, а завтра неділя -----	104
91. Ой хто, братця, не був у багача -----	105
92. Ой заросився, забродився -----	106
93. Та летів орел та й через море -----	107
94. Ой не шуми, луже -----	108
95. Ой нетяго, нетяго -----	108
96. Ой розбушувалася на морі негода -----	109
97. Ой темная нічка -----	110
98. Котра дівка хоче розкоші зазнати -----	111
99. А в неділю рано -----	111
100. У неділю рано, як сонечко грало -----	113
101. Ненько моя, вишня -----	114
102. Ненько ж моя рідна -----	115
103. Ненько моя, вишня, чи я в тебе лишня -----	115
104. Ой боже, боже -----	116
105. Ой високо, високо -----	117
106. Ой є лишня ложечка -----	118
107. Ой крикну я, гукну -----	118
108. Соловейку маненький -----	119
109. Ой хмариться, туманиться на велику тучу -----	119
110. Ой не співайте, півні -----	120
111. Гребіть, гребці -----	121
112. Од куріня до куріня ряба жаба лізла -----	122
113. А в нашого пана ввесь двір на помості -----	122

Рекрутські та солдатські пісні

114. Ой розвився та при березі явір зелененький -----	124
115. Ой ви, галочки, чорноперочки -----	124
116. Ой ви, галочки, чорнокрилочки -----	125
117. Та й виряджала та мати сина -----	125
118. Та ой гай, мати -----	126
119. Калина-малина ні сладка, ні горка -----	127
120. Ой жила собі удівонька, жила край села -----	128

121. Невисоко да сонце сходило -----	129
122. Вище лісу -----	130
123. Вище лесу, вище тьомного -----	131
124. Яром, яром попід гаєм -----	132
125. Дитя моє миле, рожевее -----	132
126. В суботу пізненько, в неділю раненько -----	133
127. Ой по горах сніги лежать -----	133
128. Прощай, город наш столетній -----	134
129. Та віють вітри -----	134
130. Туман яром, туман яром -----	135
131. Ой здорова, чорноброва, ой здорова, ой здорова -----	136
132. Ой туман яром, мороз долиною -----	137
133. Калинонька та малинонька -----	137
134. Терен, мати, процвітає -----	138
135. Ой ти, калинушка -----	139
136. Що колись була розкіш, воля -----	140
137. Ой за валом, за валом -----	141
138. Калино-малино, чого в лузі стоїш -----	141
139. Як зачула моя доля -----	142
140. Як зачула моя доля -----	143
141. Гей, сюди гора -----	143
142. Звідсіль гора, здвідтіль друга -----	144
143. Калина-малина ні сладка, ні горка -----	145
144. Налий, мати, стакан рому -----	146
145. Ой летіли гуси через сад дрімучий -----	146
146. Ой у полі, в полі береза стояла -----	147
147. Ой попід лісом -----	147
148. Деревня, деревня -----	148
149. Ой у лузі червона калина -----	149
150. Ой тиха вода, ой тиха вода -----	149
151. Ой пішла тая розмовонька -----	150
152. Калина-малина, чом не процвітаєш -----	151
153. Ой, з-за гори чорна хмара встала -----	151
154. Вийду я на гору -----	152
155. В суботу пізненько, в неділю раненько -----	153
156. У полі берьоза, у полі кудрява -----	154
157. Ой по горі ворон пролітає -----	154
158. Ох настане та горький час -----	155
159. У неділю рано, рано-пораненьку -----	156
160. Мати сина виряжала -----	157
161. Рано сонце заходило -----	158
162. Ой гусари, гусарики -----	159
163. Гей, та забілили сніги -----	159
164. Та зашумели лози, ще й білі берьози, ще й дібрівонька -----	160
165. Ой на горі вогонь горить -----	161

166. Ой шумить, гуде сосоночка -----	162
167. Ой поля, ви, поля, ви, широкі поля -----	163
168. Ой поля, ви, поля, ви, широкі поля -----	164
169. Ой поля ж ви поля, ви широкі ж поля -----	165
170. А в степу могила з вітром говорила -----	166

Б а л а д и

171. Ішов козак дорогою -----	167
172. Ой зацвів терен рясно -----	167
173. Ой чиї то воли -----	168
174. Ой летів й орел та через сад зелений -----	169
175. Іще місяц не зіходив -----	170
176. Да любив парень распрекрасну дівку -----	171
177. Зійди, зійди ти, місяцю ясний -----	173
178. Коло млина, млина червона калина -----	173
179. Летів ворон -----	174
180. Хожу я над морем -----	174.
181. Ой чиї ж то сірі воли -----	175
182. Ой чиї ж то та сірії воли по горі ходили -----	176
183. Ой чиї ж то десятини -----	176
184. Ой чиї ж то десятини -----	177
185. Закувала зозуленька в густім очереті -----	178
186. Ой нема зими -----	180
187. Та туман яром -----	181
188. Ой сьогодні я тут, а завтра поїду -----	182
189. Ой на горі жито -----	182
190. Ой з-за гір, з-за гір вилітав сокіл -----	183
191. Ой умер козак -----	186
192. Не ходи, улане, та не ходи, улане, понад берегами -----	187
193. Як задумав козаченько -----	188
194. У Києві на Подолі -----	189
195. Ой чиї ж то сірі воли -----	190
196. У неділю рано -----	192
197. Ой у полі криниченька -----	193
198. Ой у полі криниченька -----	193
199. Ой Сербине, Сербиночку -----	194
200. Ой Василю, Василечку -----	195
201. Ой там на горі, ой там на крутій -----	196
202. Їхав козак, їхав бурлак -----	197
203. Моя хата під горою, твоя – під другою -----	198
204. Ой їхав козак та й доріжкою та й до дівчини в гості -----	199
205. Ой стелися, ой барвіночок різно -----	200
206. Ой біля броду брала дівка воду -----	201
207. Марусю, Марусю, ти чесного роду -----	202
208. Та й у Києві на риночку танець дівок ходить -----	203

209. У містечку Богуславі -----	204
210. Коло броду, броду брала дівка воду -----	205
211. Ой повій, вітроньку, з поля в долиноньку -----	206
212. Ой повій, вітроньку-----	207
213. Зайди, зайди, місяченьку, зайди за комору -----	208
214. Ой при лужку, при лужечку-----	209
215. Зацвілося ой, ой синее море -----	210
216. Ой ковалю, молодий ковалю -----	212
217. Що й у селі та й у тих Пісках-----	213
218. Закладався й орел, та й із сірим конем -----	214
219. Зозулю, зозуля -----	215
220. Ой ішла дівка лізками -----	216
221. Ой сів, запив, ой сів, запив, запив, зажурився -----	216
222. Пішов чумак, пішов бурлак доленьки шукати -----	218
223. В кого мати рідна-----	218
224. Через мої да сінечки-----	219
225. Осінь моя довгая-----	220
226. Ой умру ж бо я, умру-----	221
227. На городі чорнобиль на межу похилився -----	222
228. Марусенька по бережку ходить -----	223
229. Ой ходив донець сім год по Дону-----	224
230. Ой поїхав же мій Ваня -----	224
231. Ой ходив донець ой сім год по Дону -----	225
232. Ой ходив донець сім год по Дону-----	226
233. Ой ходив донець сім год по Дону-----	227
234. Горить горить сирі й дрова, бо й заллю водою -----	228
235. Ой зіма, зіма, ти холодная -----	230
236. Не віддала мене мати-----	231
237. Чоловік жінку б'є, катує -----	232
238. Як поїхав королевичу та на погуляння -----	233
239. Ходив журав по горі-----	234
240. Налетіли журавлі-----	235
241. Зібралися ой журавлі -----	235
242. Ой чие то жито, чиї то покоси -----	236
243. Як була у Галі нерідная мати-----	237
244. Бероза, бероза, бероза кудрява -----	238
245. Виряджала мати сина в дорогу -----	239
246. Оженила мати сина поневолі -----	240
247. Гей, у неділю, гей, рано, пораненьку -----	241
248. Тихо, тихо, гей, на вулиці буде -----	242
249. Та жила-била вдова та сім год на роздолі -----	243
250. Ой піду я в ліс по дрова, наламаю лому, гей -----	244
251. Мала мати й одну дочку -----	244
252. Мала мати да й одну дочку -----	245
253. Мала мати одну дочку -----	246

254. Да пила, пила Лимерівна на меду -----	247
255. Ой сяду я край стола -----	249
256. Калина-малина над ярмом стояла -----	249
257. Ой упала зима біла -----	250
258. Ой у нашому селі -----	251
259. А в неділю рано-пораненьку -----	252
260. Ой, коли б я знала -----	253
261. Ой їхав козак -----	254.
262. В темнім лісі, в темненькім лісочку -----	255
263. Ой летить орел -----	256

Побутова лірика

Пісні про кохання

264. Ой ти, зірко, ти вечірняя -----	257
265. А вітер віє, ліс шумить -----	257
266. Ой зайшов місяць та зайшов ясний -----	258
267. Ой туман ярмом налягає -----	258
268. Виряжала ой мати сина та й на косовицю -----	259
269. Ой у полі криниця безодня -----	260
270. Ой зійди, зійди, зіронько вечірняя -----	261
271. Вийду я на горку -----	262
272. З-під каменю вода ллється -----	262.
273. З-під каменя вода тече -----	263
274. Ой у полі нивка -----	264
275. Ой стелися, барвіночку -----	264
276. Стелись, стелись, барвіночку -----	265
277. Ой стелись, стелись, ой барвіночок -----	266
278. Котилася та зоря з неба -----	267
279. Котилася з неба та й зіронька -----	267
280. І туди гора -----	269
281. Ой при лужку, при лужку -----	269
282. Калина-малина ж -----	270
283. Зацвів терен рясно -----	270
284. Ой ти, дубе кучерявий -----	271
285. Попід мостом, мостом -----	272
286. Ой, стану я на порозі -----	273
287. Ой уже ж вечір, ой вечоріє -----	273
288. Половина саду цвіте, половина в'яне -----	274
289. Ой половина, ой, та й саду цвіте -----	275
290. Птичка невеличка -----	276
291. Ой, перепеличка -----	277
292. Ой що й у полі -----	277
293. Над моєю хатиною чорна хмара стала -----	278
294. Та ходила, гуляла в зеленім саду -----	279

295. Не сіяно й не орано -----	279
296. Не ходи, улане, ой не ходи, улане -----	281
297. Зайшло сонце за віконце -----	282.
298. Ой зійди, зійди, да місяць, на ту пору -----	282
299. Зелена горішино -----	283
300. Притомив коника, притомив другого -----	284
301. Над моєю хатиною -----	284
302. Ой не шуми, луже -----	285
303. Ой повій, вітре та й буйнесенький -----	285
304. Ой ти, вишенька, ти, черешенька -----	286
305. Та ой сон, мати, та ой сон, мати -----	287
306. Ой сон, мати -----	289
307. Ой за током, за током -----	290
308. І хмарки немає -----	291
309. Чого, Надю, зажурилась -----	291
310. Од поля до поля виросла тополя -----	292
311. Недалеко милий оре -----	292
312. Ой не цвіти буйним цвітом, зелений шафране -----	293
313. Чи я вплила, та чи я вбрела -----	294
314. Зацвів терен рясно -----	294
315. Ой зацвів терен рясно -----	295
316. Голосочок на лісочок -----	296
317. Ой ти голубчик сизокриленький -----	296
318. Не жаль міні вечірочка -----	297
319. Ой туман яром а пшениченька ланом -----	298
320. Яром, яром пшениченька ланом -----	299
321. Та яром, яром, ой пшениченька ланом -----	300
322. Понад нашим яром да й пшениченька ланом -----	301
323. Ой там за лісочком -----	302
324. За нашою границею -----	303
325. Ой не ходи, да й розкудрявцю -----	303
326. Ой не ходи, та розкудрявчик -----	304
327. Ой за дверима за дверечками -----	304
328. Ой у полі криниця-безодня -----	305
329. Нитки рвуться, нитки рвуться -----	306
330. Як приїхав мій миленький з поля -----	306
331. Чом дуб не зелений -----	307
332. Коли б швидче вечір та й повечеріло -----	308
333. Марусю, Марусю -----	309
334. Ой сюди гора, туди друга -----	310
335. Ой од саду та й до моря битая дорога -----	311
336. Од поля до поля виросла тополя -----	312
337. Ходить журав да й по бережку -----	313
338. Ой на ставу, на ставочку -----	313
339. Посіяла конопельки -----	314

340. Як посію конопельки -----	315
341. З горки та й у яр («Явдошечка») -----	315
342. З горки та й у яр -----	317
343. Ой, що й у саду соловейко тьох да тьох... -----	318
344. Ой казали люди-сусіди -----	318
345. Ой віють вітри, віють буйні -----	319
346. Ой дівчино незамужня -----	320
347. Ой у лузі, лузі червона калина -----	320
348. Прощай, прощай, ой ти, город-деревня -----	321
349. Ой ти, дубе, дубе -----	322
350. Ой піду я й на ту гору -----	322
351. Ей, тихо, тихо Дунай воду несе -----	323
352. У городі верба рясна -----	324
353. На вгороді верба рясна -----	325
354. Ой налетіли гуси ой з далекого краю -----	326
355. Та ой сон, мати -----	326
356. Що сонце заходить -----	328

Родинно-побутові пісні

357. Виряджала мати сина -----	329
358. Виряджала ой мати сина та й на косовицю -----	329
359. Ой на ставу, на ставочку -----	330
360. Ой на ставу, на ставочку -----	331
361. Закувала зозуленька на стодолі на розі -----	332
362. Ой не ходи, та розкудрявчик, біля мого саду -----	332
363. Косарі косять, а вітер повіває -----	333
364. Косарі косять, а вітер повіває -----	333
365. Ой вирву я, вирву -----	334
366. Летіла зозуля -----	335
367. Летіла зозуля, на бережку сіла -----	336
368. Ой походжено, ей, та й поброджено -----	336
369. Біда за бідою, журба за журбою -----	337
370. Ой дощик росу росить -----	338
371. Ой давно я, давно а в ньеньки булла -----	339
372. Ой піду я в ліс по дрова -----	340
373. Ой зірву я з рожі квітку -----	341
374. Ой піду я в ліс по дрова, наламаю лому -----	341
375. Та коло броду, ох і та брала ж воду -----	343
376. Сонце сходить – я журюся -----	344
377. Ой вирву я з рожі квітку -----	344
378. Ой неповная рожа ж -----	345
379. Була в мене ньенька та й не жалібненька -----	345
380. Гнула, гнула вишеньку -----	346
381. Та туман, туман по долині... -----	347
382. Та орав же мій миленький -----	348

383. Ой орав же мій миленький -----	349
384. Чи це тая калиночка -----	349
385. Що у лузі калина -----	350.
386. Ой журавко, журавко -----	351
387. Та не знала моя мати -----	352
388. Ой хотіла мене мати -----	352
389. Ой недавно сиротою стала -----	353
390. Ой на горі висока могила -----	353
391. Ой у лузі висока могила -----	354
392. Ой зацвіла червона калина -----	355
393. Усі гори зеленіють -----	356
394. Ой піду я ярком -----	356
395. Під хатою, під світлицею -----	357
396. Ой у полі дві тополі -----	358
397. Ой гаю мій, гаю -----	359
398. Ой гаю мій, гаю -----	359
399. Віє вітер -----	360
400. Із-за гори, ой із-за гори ж ой вітрець повіває -----	360
401. Брала дівка воду -----	361
402. Ой нема, нема із сина добра -----	362
403. Ще сонечко не зіходило -----	363
404. Ой з-за гори, гори -----	363
405. Ой найму, найму ж та три косарики ж з Дону -----	364
406. Поза садом, поза лугом -----	365
407. Ой піду я понад лугом -----	366
408. Зібралися ой журавлі -----	367
409. Ой ходить журав по горі -----	368
410. Дівчаточка-голубочки -----	368
411. Ой уже час та й пора ой нам братця й додому -----	369
412. Що посеред двора -----	370
413. Тихо, тихо, гей, на вулиці буде -----	371
414. Соло... соловейку мій, пташе... пташечко моя -----	372
415. Ой Микито, Микито -----	373
416. Ой нас, братці, п'ять -----	374
417. Та спасибі, Боже, та за дар Божий -----	375
418. Та тече річка невеличка -----	376
419. Ой орав же Семенко та й до темної ночі -----	377
420. Ой зіма, зіма, ти холодная -----	377

Колискові пісні

421. Ходить сон коло вікон -----	379
422. Котику сіренький -----	379
423. А-а, а-а, люлі -----	380
424. Ой ти, котику, коточку -----	380

425. Ходить зайчик по капусті -----	381
426. Люлі, люлі, люлі -----	381
427. Ай ну-ну-ну, спатки -----	382
428. Ай ну, коте, коточок -----	382
429. Ой ви, коти, котів два -----	383
430. Ой ну, люлі, люлі, люлі -----	383
431. Люлі, дитя, спати -----	384
432. Коти, коти, коти два -----	385
433. А-а, коте, кот -----	385
434. Люлечки, люлеки, шовкові вервеки -----	386
435. Їхав котик по сіно -----	386
436. Ой ну люлі, люлесі -----	387

Псалми

437. У неділю рано -----	388
438. Ой чого ти плачеш? -----	389
439. Ой ангели, архангели -----	390
440. Про Олексія, чоловіка Божого -----	391
441. По горам, горам сам Господь ходив -----	392

Жартівливі пісні

442. Ой на горі, на вершечку -----	394
443. Ой Гандзю милостива -----	394
444. Ой що то за шум учинився -----	395
445. Ой у Бресті, Бресті -----	396
446. Сію редьку чепуреньку -----	396
447. Ой гоп, чу-чу-чу -----	397
448. Зажурився милий мною -----	398
449. Була в мене парова машина -----	399
450. Кажуть люди – гарна я -----	399
451. Ой як орали хлопці на льон -----	400
452. Чи я не хазяйка -----	401
453. Як поїхав мій миленький на базар до рідні -----	401
454. А я пряха гарна, да й не вмію прясти -----	402
455. Коли б мені суботи діждати -----	403
456. Продай, милий, сиві бички -----	404
457. Ой на горі цигани сторяли -----	405
458. Як діждемо літа -----	405
459. Ой, гире! Що ти робиш (Саврадимка) -----	406
460. Чи чула ти, Гапко -----	407
461. Чого, мила, надулась? -----	408
462. Ой на горі шарвалок -----	409
463. Ой дівчино, куди йдеш -----	409
464. Благослови, Боже, на всякеє врем'я -----	410

465. Ой покинув та на хазяйстві Мусій свою жінку-----	411
466. Ти не піп, ти не дяк -----	411
467. Ой на дубі, на дубочку -----	412
468. Дідку, дідку, а я твоя бабка -----	413
469. Ой гай, гай, гай зелененький -----	413
470. А в барині за двором -----	414
471. А вже чужі жонки конопельки беруть -----	414
472. Кину мичку на поличку -----	415
473. Виорю толоку -----	416
474. Плетися, мій хмелю-----	417

НАУКОВЕ ВИДАННЯ
РЕГІОНАЛЬНО-ЖАНРОВА АНТОЛОГІЯ
УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ

Багатотомне видання

Том III

НЕОБРЯДОВИЙ МУЗИЧНИЙ ФОЛЬКЛОР
СЕРЕДНЬОЇ НАДДНІПРЯНЩИНИ

Упорядкування **Валентини Миколаївни Пономаренко**
 Вступна стаття **Людмили Олександрівни Єфремової**

Редактор **В. М. Пономаренко**
 Комп'ютерний набір нот
 та верстка **В. М. Пономаренко**

Формат 60x90 1/8
 Умов.-друк. арк. 47,5
 Облік.-вид арк. 34,5

Інститут мистецтвознавства, фольклористики
 та етнології ім. М. Т. Рильського
 01001 Київ,
 вул. Грушевського, 4

Свідоцтво про державну реєстрацію:
 серія ДК № 1831 від 07.06.2004 р.

Виготовлено: ТОВ «Юрка Любченка»
 e-mail: u19-07@ukr.net
 тел.098-444-06-68

м. Київ, проспект Перемоги, 50

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4685 від 06.03.2014